

Begroting 2027

Samen bouwen we Drenthe! 2023-2027

Begroting

2027

Gedeputeerde staten van Drenthe
Oktober 2026

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

Homepage	1
Voorwoord	5
Begroting 2027 in één oogopslag	7
Financieel perspectief	9
Leeswijzer	13
Kerngegevens	16
I.1 Programmaplan	17
1: Besturen en samenwerken	18
2: Landelijk gebied	35
3: Leefomgeving en wonen	58
4: Regionale economie en werkgelegenheid	82
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	105
6: Energie	123
7: Levendig en sociaal	135
8: Middelen en mensen	153
I.2 Paragrafen	172
Paragraaf 2.1 Lokale heffingen	173
Paragraaf 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	179
Paragraaf 2.3 Onderhoud kapitaalgoederen	188
Paragraaf 2.4 Financiering	192
Paragraaf 2.5 Bedrijfsvoering	205
Paragraaf 2.6 Verbonden partijen	209
Paragraaf 2.7 Grondbeleid	237
Paragraaf 2.8 Openbaarheid	243
II Financiële begroting	244
II.1 Overzicht van lasten en baten, tevens Meerjarenraming 2027 - 2030	245
II.2 Toelichting op belangrijke ontwikkelingen	247
II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	249
II.4 Financiële positie en toelichting	269
Bijlagen	321
1. Controleprotocol	322
2. Normenkader	327

Voorwoord

Voor u ligt de Begroting 2027 van de provincie Drenthe. Dit is de laatste begroting van het huidige college vóór de Provinciale Statenverkiezingen in maart 2027. De begroting geeft daarmee zowel invulling aan het laatste uitvoeringsjaar van deze bestuursperiode als aan een zorgvuldige overdracht aan een volgend provinciebestuur.

De afgelopen jaren is gewerkt aan de uitvoering van het coalitieakkoord *Samen bouwen we Drenthe*. Veel beleid is in gang gezet en wordt in 2027 voortgezet en verder uitgevoerd. Daarbij gaat het onder meer om de inzet voor het landelijk gebied, wonen en leefomgeving, mobiliteit en bereikbaarheid, energie, economie en een levendig en sociaal Drenthe. De begroting sluit aan bij de koers die in deze bestuursperiode is ingezet én biedt financiële ruimte voor het nieuwe provinciebestuur.

Met het vaststellen van de voorjaarsnota 2026 op 1 juli 2026 heeft Provinciale Staten de kaders voor de begroting bepaald. Daarmee wordt extra ingezet op onder meer rechtmatigheid en kwaliteit van subsidies, privacy, juridische capaciteit, sociale veiligheid op de Vechtdallijnen, vernieuwing van de website, versterking van participatie, gescheperde schaapskuddes, de Schoolpleinenrevolutie, musea en Nationale Bevrijding 2027. Deze voorstellen versterken de uitvoering van bestaand beleid en zorgen ervoor dat actuele opgaven in 2027 kunnen worden opgepakt. Daarnaast brengt het college dit najaar verschillende voorstellen naar de Staten die vragen om een zorgvuldige afweging samen met de Staten.

De financiële positie van de provincie is verbeterd. Daarbij is de vrije bestedingsruimte toegenomen en bevindt de reserve algemene doeleinden zich binnen de door Provinciale Staten gewenste bandbreedte. Ook de herverdeling van het Provinciefonds draagt positief bij aan het financiële beeld.

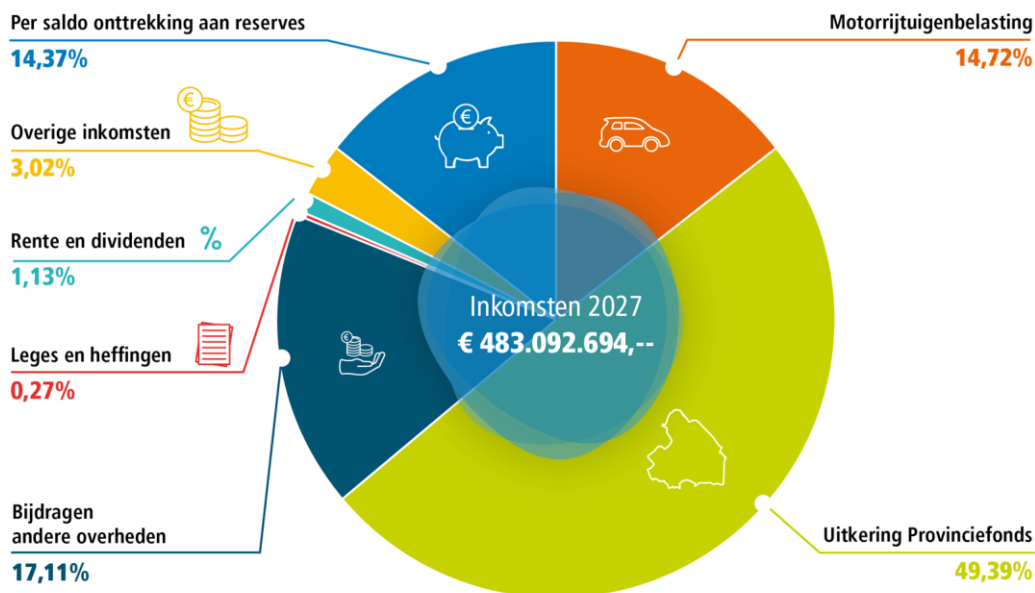
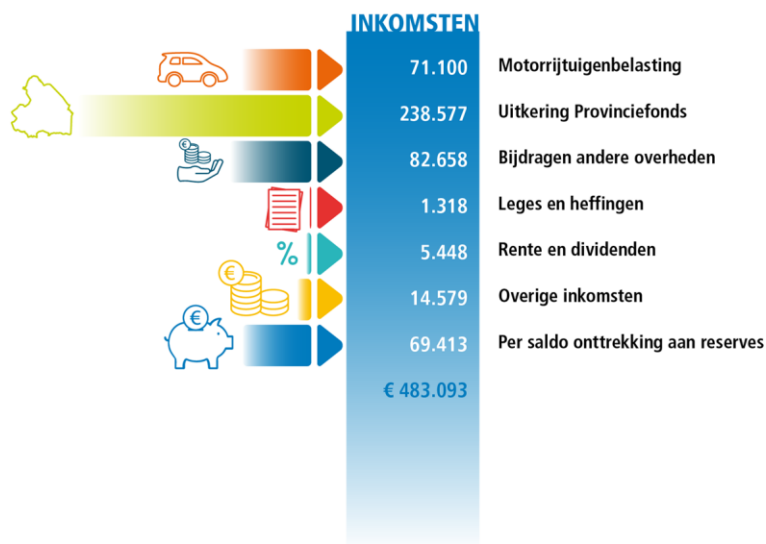
Met deze Begroting 2027 ronden wij deze bestuursperiode zorgvuldig af en dragen wij een provincie over met een sterke financiële basis.

Begroting 2027 in één oogopslag

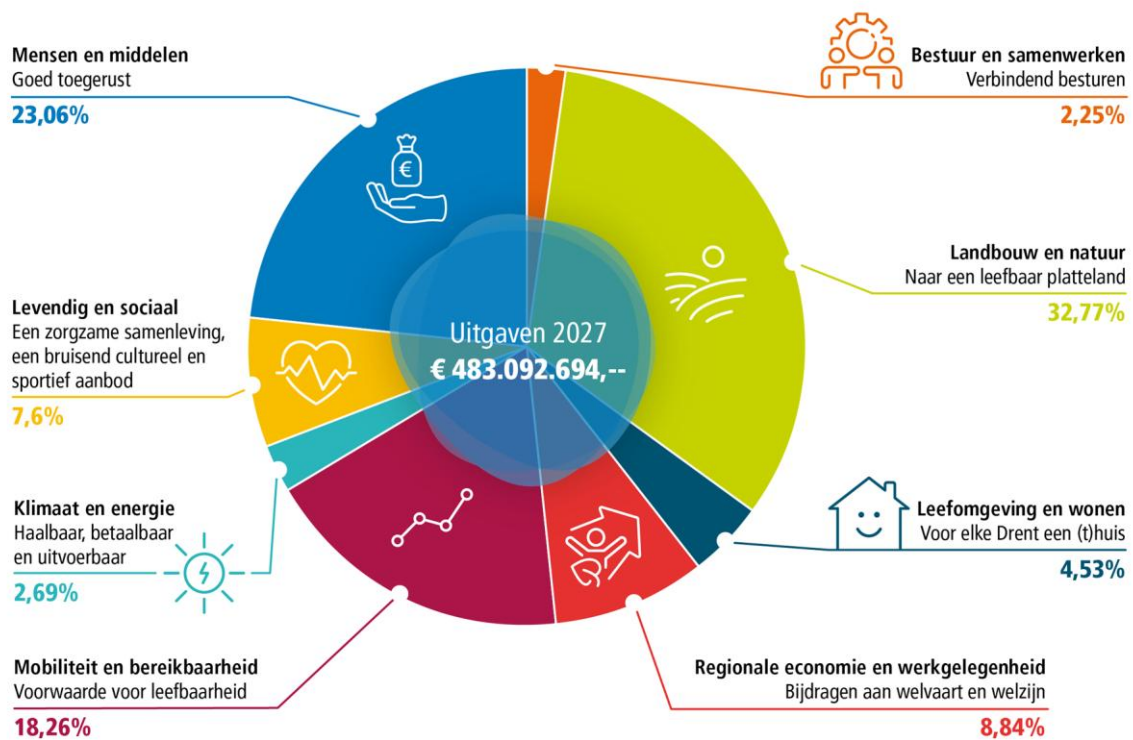
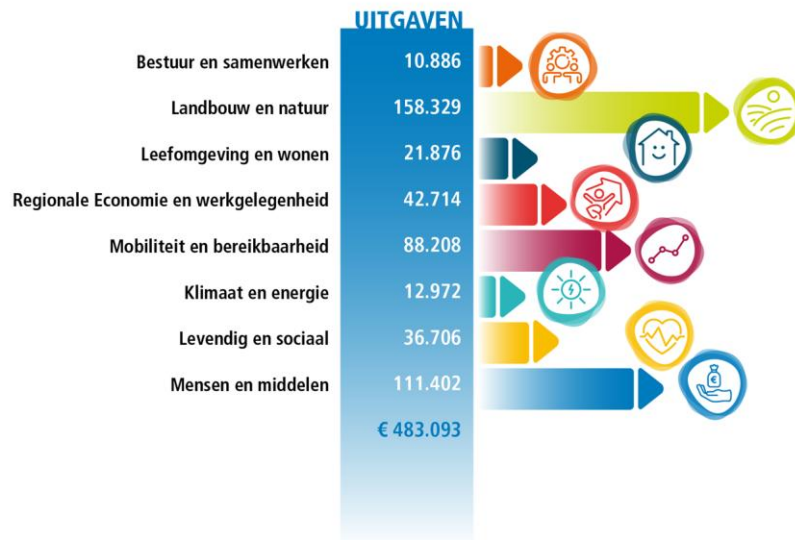
Inkomsten 2027

Bedragen x € 1.000

Uitgaven 2027

Bedragen x € 1.000

Financieel perspectief

Financieel perspectief

Voor u ligt de begroting voor 2027. In deze begroting zijn de voorstellen uit de Voorjaarsnota 2026 verwerkt en is rekening gehouden met de verwachte financiële ontwikkelingen. In dit financieel perspectief gaan we in op de gevolgen die diverse ontwikkelingen en voorstellen hebben op de beschikbare financiële ruimte en de Reserve algemene doeleinden.

De beschikbare financiële ruimte is toegenomen en de Reserve algemene doeleinden bevindt zich binnen de door Provinciale Staten gewenste bandbreedte. Deze ontwikkeling hangt samen met een combinatie van factoren. Enerzijds is de reserve de afgelopen jaren gericht versterkt, onder meer door middelen uit rekeningresultaten toe te voegen en terughoudend om te gaan met nieuwe structurele verplichtingen. Anderzijds wordt het financiële beeld positief beïnvloed door de gunstigere uitkomst van de herverdeling van het Provinciefonds. De eerste effecten hiervan zijn al verwerkt in de begroting. De definitieve effecten worden zichtbaar in de Septembercirculaire 2026 en worden vervolgens betrokken bij de 3e Actualisatie 2026.

Hoewel het financiële beeld is verbeterd, blijven externe ontwikkelingen van invloed op de toekomstige financiële positie van de provincie. Het financieel perspectief biedt daarmee een actuele doorkijk op de financiële ruimte voor de komende jaren.

Startpunt vrije bestedingsruimte

De Begroting 2027 is opgesteld op basis van een zo actueel mogelijk financieel beeld. Als startpunt nemen wij de stand van de vrije bestedingsruimte na de Bestuursrapportage 2026/2e actualisatie 2026.

Deze stand vormt het vertrekpunt voor de verdere verwerking van autonome ontwikkelingen en de voorstellen uit de Voorjaarsnota 2026. De vrije bestedingsruimte geeft inzicht in het nog niet verdeelde saldo binnen de begroting. Daarbij geldt dat de beschikbare ruimte mede nodig kan zijn om toekomstige ontwikkelingen en financiële opgaven op te vangen.

De financiële effecten van de definitieve herverdeling van het Provinciefonds zijn hierin nog niet verwerkt.

De actuele stand van de vrije bestedingsruimte na de 2e Actualisatie 2026 ziet er als volgt uit:

	2026	2027	2028	2029	2030
Vrije bestedingsruimte na 2e Actualisatie 2026	11.572.986	19.142.481	13.015.404	30.457.776	36.566.927

De stijging van de vrije bestedingsruimte in 2029 ten opzichte van 2028 wordt voornamelijk veroorzaakt door de verwachte toename van de algemene uitkering uit het Provinciefonds (circa € 10 miljoen). Daarnaast lopen vanaf 2029 diverse incidentele budgetten af, waaronder middelen voor de Cultuurnota (circa € 2 miljoen) en Recreatie & Toerisme (circa € 2,4 miljoen). Verder wordt het beeld beïnvloed door actualisaties en indexeringen, waaronder de herberekening van kapitaallasten.

Autonome ontwikkelingen

Na het startpunt zijn in de Begroting 2027 verschillende autonome ontwikkelingen verwerkt. Dit zijn bijstellingen die voortkomen uit de actualisatie van bestaande ramingen en verplichtingen. Het betreft onder andere:

- Indexering van lonen, prijzen en subsidies
- Bijstelling van beheer- en onderhoudsbudgetten
- Actualisatie van kapitaallasten
- Ontwikkelingen in rente en investeringen

Deze aanpassingen zijn noodzakelijk om de begroting aan te laten sluiten bij de meest actuele inzichten. De afzonderlijke bijstellingen zijn opgenomen in onderstaande tabel en leiden gezamenlijk tot een aangepast beeld van de beschikbare vrije bestedingsruimte.

Aanpassingen vrije ruimte Begroting 2027	2026	2027	2028	2029	2030
Actualisatie budget openbaar vervoer medewerkers		-153.068	-153.068	-153.068	-153.068
Actualisatie Programma Natuurlijk Platteland				-7.481.076	-14.720.452
Actualisaties en indexeringen van DVO's en huren		284.865	284.865	284.865	284.865
Bijstelling en indexatie budget vast onderhoud wegen en vaarwegen		-3.542.987	-3.542.987	-3.542.987	-3.542.987
Bijstelling en indexatie budgetten variabel onderhoud wegen en vaarwegen		-3.161.553	-3.161.553	-3.161.553	-3.161.553
Herberekening kapitaallasten		1.029.925	351.847	12.536	540.006
Indexatie begrotingssubsidies		28.755	13.389	103.603	195.110
Indexering OV		-138.342	-378.259	-550.702	-700.867
Jaarlijkse indexatie spaarverlof		216.500	172.500	227.500	259.500
Rentebaten en -lasten		1.645.812	857.890	799.000	-
Taakvelden loonsombegroting 2027		-155.464	-158.994	-158.994	-158.994
Verhogen bijdrage Noordelijke Rekenkamer		-21.052	-42.385	-65.052	-88.718
Verhogen bijdrage Omgevingsdienst Groningen		-126.000	-129.000	-154.000	-180.000
Verhogen budget juridische kosten		-30.202	-30.202	-30.202	-30.202
Verhogen deelnemersbijdrage Omgevingsdienst Drenthe		-1.132.958	-1.186.480	-1.168.705	-1.358.250
Totaal aanpassingen		-5.255.769	-7.102.437	-15.038.835	-22.815.610

De grootste effecten worden veroorzaakt door hogere kosten voor onderhoud van wegen en vaarwegen, ontwikkelingen binnen het Programma Natuurlijk Platteland en hogere bijdragen aan verbonden partijen. Deze effecten worden deels gecompenseerd door positieve ontwikkelingen binnen de kapitaallasten en rentebaten.

Verwerking voorstellen Voorjaarsnota 2026

In de Voorjaarsnota 2026 zijn zowel incidentele als structurele voorstellen opgenomen. De structurele voorstellen worden vanaf 2027 en verder ten laste gebracht van de vrije bestedingsruimte. De incidentele voorstellen uit de Voorjaarsnota 2026 worden gedekt uit de beschikbare ruimte in 2026. Om deze middelen voor latere uitvoering beschikbaar te houden, zijn zij toegevoegd aan de Reserve algemene doeleinden en in de daaropvolgende jaren weer aan de reserve onttrokken. De financiële effecten hiervan zijn opgenomen in tabel Reserve algemene doeleinden.

Structurele voorstellen Voorjaarsnota 2026	2026	2027	2028	2029	2030
Rechtmatigheid en kwaliteit subsidies		-227.038	-227.038	-227.038	-227.038
Privacy Officer (VJN2026)		-121.586	-121.586	-121.586	-121.586
Uitbreiding Kabinet		-39.519	-39.519	-39.519	-39.519
Capaciteit concernjurist		-121.586	-121.586	-121.586	-121.586
Vernieuwing website (VJN 2026)		-55.000	-55.000	-55.000	-55.000
Sociale veiligheid Vechtdallijnen		-170.000	-170.000	-170.000	-170.000
Totaal structurele voorstellen	-	-734.729	-734.729	-734.729	-734.729

Incidentele voorstellen Voorjaarsnota 2026	2026	2027	2028	2029	2030
Aanstelling Woo-jurist en inzet juridisch advies LG		-357.159	-357.159	-357.159	-357.159
Betere schadeafhandeling bij aardbevingen		-204.264			
Nationale Bevrijding 2027		-220.000			
Schoolpleinenrevolutie		-305.675	-305.675	-305.675	-305.675
Verlenging impulsregeling musea		-200.000	-200.000		
Vernieuwing website		-70.000			
Versterking participatie		-100.000			
Totaal incidentele voorstellen	-	-1.457.098	-862.834	-662.834	-662.834

Uiteindelijke vrije bestedingsruimte in de Begroting 2027	11.572.986	13.151.983	5.178.238	14.684.212	13.016.588
--	-------------------	-------------------	------------------	-------------------	-------------------

Eindbeeld vrije bestedingsruimte

Na verwerking van de autonome ontwikkelingen en de structurele voorstellen uit de Voorjaarsnota 2026 ontstaat het actuele meerjarige beeld van de vrije bestedingsruimte. Dit beeld vormt de basis voor de beoordeling van de financiële ruimte binnen de Begroting 2027 en de jaren daarna.

Reserve algemene doeleinden

Naast de vrije bestedingsruimte in de exploitatie is de ontwikkeling van de Reserve algemene doeleinden van belang. Deze reserve fungeert als centrale buffer voor toekomstige tegenvallers en incidentele investeringen.

Reserve Algemene doeleinden	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo einde jaar voor mutaties	59.825.599	56.452.063	56.618.916	56.443.047	57.193.047
Onttrekking Reserve	-	-1.457.098	-862.834	-662.834	-662.834
2e Actualisatie 2026	-	-	-	-	-
Voorjaarsnota 2026	-	-1.457.098	-862.834	-662.834	-662.834
Toevoeging Reserve	16.833.553	369.000	-	-	-
2e Actualisatie 2026	16.833.553	369.000	-	-	-
Nieuw saldo einde jaar na mutaties	76.659.152	72.197.518	71.501.537	70.662.834	70.750.000

De Reserve algemene doeleinden is de centrale financiële buffer van de provincie. Provinciale Staten hebben met de motie Toekomstbestendige spaarpot de wens uitgesproken om aan het einde van deze bestuursperiode te beschikken over een robuuste reserve voor de toekomst. De afgelopen jaren is daarom bewust gestuurd op het versterken van de reserve. Daarbij zijn middelen uit rekeningresultaten toegevoegd aan de reserve. Met de toevoeging van middelen in de 2e Actualisatie 2026 bevindt de reserve zich binnen de door Provinciale Staten gewenste bandbreedte. Hiermee blijft ook voor een volgend college incidentele financiële ruimte beschikbaar om toekomstige ontwikkelingen, risico's en bestuurlijke keuzes op te vangen.

Financiële doorkijk

Het financieel perspectief in deze begroting is gebaseerd op de op dit moment bekende inzichten en besluitvorming. Een aantal voorstellen die in de Voorjaarsnota 2026 zijn benoemd, wordt afzonderlijk aan Provinciale Staten voorgelegd via aparte statenstukken. De financiële gevolgen van deze voorstellen zijn nog niet verwerkt in deze begroting en worden, afhankelijk van de besluitvorming, op zijn vroegst betrokken bij de derde actualisatie 2026 en de eerste wijziging van de Begroting 2027.

De nieuwe verdeelsystematiek van het Provinciefonds zorgt naar schatting voor een toename van de opbrengsten per 2028 van € 4,4 miljoen, met een tussenstap van € 3,4 miljoen in 2027. Deze schatting is gebaseerd op het advies van het IPO aan de fondsbeheerders over het te hanteren verdeelmodel. De definitieve uitkomst wordt duidelijk bij de septembercirculaire 2026. Vooralsnog wordt zoals gebruikelijk voor deze begroting nog uitgegaan van de meicirculaire, dus op basis van de bestaande verdeling. De uitkomsten van de septembercirculaire worden verwerkt in de derde actualisatie van de begroting 2026.

In de komende jaren is nog ruim € 400 miljoen beschikbaar aan specifieke uitkeringen, die begroot zijn om te besteden aan specifieke doelstellingen, met name in het landelijk gebied. Deze zorgen voor extra financiële ruimte om de bijbehorende doelstellingen van provincie Drenthe te realiseren, waarbij dit geen beslag legt op de vrije begrotingsruimte of de reservepositie. Deze middelen zijn als voorschot vooruit ontvangen, dit heeft impact op de balans van de provincie en de financiële kengetallen. Zie hiervoor de geprognosticeerde balans en de paragraaf weerstandsvermogen.

Leeswijzer

Deze Begroting 2027 wordt ter besluitvorming aan Provinciale Staten voorgelegd. Dit is de laatste begroting van de huidige coalitieperiode. Hieronder beschrijven wij kort de opbouw en onderdelen van de begroting.

De Begroting 2027 begint met een algemene inleiding en een beschrijving het financieel perspectief van de provincie Drenthe voor de komende jaren. Inclusief het dekkingsplan voor de diverse voorstellen.

Zoals voorgeschreven in het Besluit begroting en verantwoording provincie en gemeenten (BBV) bestaat de Begroting 2027 uit een beleidsbegroting en een financiële begroting. De beleidsbegroting bevat het programmaplan en de (verplichte) paragrafen. De financiële begroting bestaat uit het overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie.

Het programmaplan (beleidsbegroting)

De programma-indeling sluit zo veel mogelijk aan bij de indeling van het Coalitieakkoord 2023-2027 “Samen bouwen we Drenthe!”.

In de programmastructuur zijn in de Begroting 2027 geen wijzigingen aangebracht ten opzichte van de Begroting 2026. Binnen de programma's heeft wel enige herschikking plaatsgevonden op het niveau van de beleidsopgaven, met name als gevolg van de tussentijds verschenen beleidsagenda's.

Het programmaplan van de Begroting 2027 bestaat uit acht begrotingsprogramma's, waarbinnen de beleidsinformatie wordt gepresenteerd aan de hand van een aantal binnen elk programma afgebakende beleidsopgaven. De beleidsopgaven zijn de “dragere” van de feitelijke beleidsinformatie in het programmaplan. Deze zijn uitgewerkt naar de provinciale doelstellingen en de inzet voor het jaar 2027. De verschillende – vaste – onderdelen van het programmaplan worden hierna kort toegelicht.

Toelichting per programma

Inleiding

De informatie per programma start met een korte samenvatting van de onderwerpen/opgaven die in het betreffende programma aan de orde komen.

Kaders bestaand beleid

De inhoudelijke informatie per programma bevat een opsomming van de onderliggende beleidsnota's, -plannen, -visies en dergelijke die de vindplaats vormen voor het achterliggende bestaande beleid. In de begrotingsteksten wordt naar deze documenten verwezen. Het overzicht heeft vooral tot doel een eerste verbinding te leggen met het achterliggende beleid voor de in de begroting opgenomen voorstellen en budgetten.

Programmastructuur

In een tabel wordt weergegeven hoe de structuur van het programma - bestaande uit beleidsopgaven en doelstellingen- eruitziet. Het gaat hier feitelijk om de “dragere” van de beleidsinhoudelijke informatie.

Infographic

De toelichting per programma wordt afgesloten met een infographic die het aandeel van het betreffende programma in de totale begroting weergeeft.

Uitwerking beleidsopgaven

Inleiding

De informatie per beleidsopgave start met een beleidsmatige beschouwing, waarin de context van het gepresenteerde beleid wordt geschetst en waarin veelal ook een doorkijkje wordt gegeven naar op korte termijn te verwachten ontwikkelingen. Deze informatie bouwt voort op de kaderstellende discussie die naar aanleiding van de Voorjaarsnota 2026 in Provinciale Staten gevoerd is; de besluitvorming over deze voorstellen is onderdeel van de besluitvorming over de Begroting 2027.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Per programma bestaat de kern van de beleidsinformatie in het programmaplan uit een beschrijving van de beleidsopgaven voor de provincie, de provinciale doelstellingen en de provinciale inzet waardoor een bijdrage aan het bereiken van de doelen geleverd wordt. Deze informatie is zo concreet mogelijk geformuleerd in termen van wat naar verwachting aan het eind van 2027 tot enige vorm van afronding gebracht is. Waar vanuit de rol en taken van de provincie niet meteen een concreet resultaat kan worden beschreven, wordt in elk geval informatie verstrekt over de inspanningen die de provincie levert.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Per beleidsopgave worden beschikbare beleidsrelevante kengetallen gepresenteerd om het beleid in een meer uitgewerkte context te plaatsen. Het gaat hier om kengetallen waarvoor daadwerkelijk data worden bijgehouden en/of verzameld. In de Begroting 2024 is een eerste aanzet gemaakt. Dit onderdeel zal de komende jaren nog verder ontwikkeld moeten worden; dit zal ook gebeuren vanuit doorontwikkeling van de indicatoren in de beleidsnota's en beleidsagenda's die momenteel aan Provinciale Staten worden voorgelegd. Dit is ook de plaats voor de kengetallen die op basis van een ministeriële regeling verplicht zijn gesteld voor de provinciale begroting.

Met wie werken we samen?

Per beleidsopgave wordt enige specifieke informatie verstrekt over partijen waarmee het provinciale beleid in samenwerking wordt gerealiseerd en de wijze waarop die samenwerking vorm heeft gekregen.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

Dit onderdeel bevat een financieel overzicht van de lasten en baten per doelstelling voor 2027 (het jaar dat door Provinciale Staten wordt geautoriseerd), met daarbij een toelichting voor nieuw beleid, voor zover van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Per programma wordt een financieel overzicht gegeven van de lasten en baten. Het overzicht verstrekt daarbij per beleidsopgave informatie over de lasten en baten voor de jaren 2025 (jaarrekening), 2026 (lopende begroting) en 2027 (voorgestelde begroting), met daarbij een verklaring van verschillen tussen 2026 en 2027, zo veel mogelijk op het niveau van de afzonderlijke doelstellingen.

Directe personele kosten per programma

Bij elk programma, direct onder het onderdeel *Wat mag dit programma kosten?*, is een extra tabel opgenomen met de directe personele kosten per beleidsopgave. Deze tabel geeft inzicht in het deel van de loonkosten dat rechtstreeks is toe te rekenen aan de uitvoering van de betreffende beleidsopgave.

In 2027 worden deze bedragen extracomptabel weergegeven: zij zijn informatief en maken nog geen onderdeel uit van de lasten in het overzicht Wat mag dit programma kosten?

De volledige directe en indirecte personele kosten zijn, zoals in voorgaande jaren, opgenomen in programma 8 Middelen en mensen.

Daarnaast wordt per programma een overzicht gegeven van de geplande onttrekkingen en dotaties aan de relevante reserves. Nieuwe investeringen worden in de programma's kort toegelicht, voor zover van toepassing.

De paragrafen (beleidsbegroting)

In de paragrafen behandelen wij onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie van de provincie. De paragrafen in de Begroting 2027 zijn wettelijk voorgeschreven. De paragrafen betreffen die van lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, financiering, onderhoud kapitaalgoederen, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en openbaarheid.

Het overzicht van lasten en baten (financiële begroting)

Door vaststelling van de Begroting 2027 autoriseren de Staten het College tot het doen van uitgaven in 2027. Voor de jaren daarna geldt, dat het gaat om een richtinggevende extrapolatie. De autorisatie voor die jaren volgt pas nadat Provinciale Staten, op basis van de voor dat jaar aangeboden begroting, een besluit hebben genomen.

Voor het financiële meerjarenbeeld wordt als onderdeel van de financiële begroting een meerjarenraming verstrekt. Op basis hiervan valt ook het meerjarig begrotingsevenwicht te beoordelen. Gezien het belang van een goed inzicht in de baten en lasten worden de baten en lasten per programma weergegeven in een afzonderlijk overzicht. Dit overzicht is integraal, dat wil zeggen dat het alle baten en lasten bevat, zoals opgenomen in het programmaplan.

De uiteenzetting van de financiële positie (financiële begroting)

Inzicht in de financiële positie is van belang, mede met het oog op de continuïteit van de provincie. Daarom besteden wij afzonderlijk aandacht aan de financiële positie. Dit gebeurt ook in een meerjarig perspectief. Speciale aandacht geven wij aan de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen en de zogenoemde "begrotingssubsidies". Onderdeel van de uiteenzetting van de financiële positie is ook de geprognosticeerde balans. Deze geeft inzicht in de provinciale bezittingen (in financiële zin) en de financiering daarvan.

Kerngegevens

A. Sociale structuur						
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Bevolking	497.743	502.051	504.129	506.529	n.n.b.	n.n.b.
Aantal huishoudens	222.165	224.758	226.598	228.059	n.n.b.	n.n.b.
Woningvoorraad	226.319	227.929	229.273	230.307	n.n.b.	n.n.b.
Bron: CBS						

B. Fysieke structuur	2024	2025
Oppervlakte (in km 2)	2.680	2.680
Provinciale Wegen (in km)	525	525
Fietspaden (in km)	248	
Vaarwegen (in km)	191	197
Bron: CBS		

C. Financiële kerngegevens (in euro's * 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Totale lasten excl. reservemutaties	381.590	575.310	483.093	378.097	384.340	344.784
Totale baten excl. reservemutaties	-382.059	-446.578	-413.679	-368.685	-361.874	-353.803
Totaal reservemutaties (saldo)	-32.365	-128.732	-69.413	-9.412	-22.466	9.019
Vrije bestedingsruimte na reservemutaties	32.834	11.573	13.152	5.178	14.684	13.017
De post onvoorzien binnen de exploitatie	25	250	250	250	250	250
Opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting	-64.415	-71.000	-71.000	-71.000	-71.000	-71.000
Uitkering provinciefonds (incl. decentralisatie uitkeringen)	-229.993	-230.337	-238.577	-248.971	-254.641	-257.436
Omvang algemene reserves per 31 december	88.639	104.950	94.437	92.219	91.331	91.418
Omvang bestemmingsreserves per 31 december	331.179	218.968	160.068	152.874	131.296	140.227
Omvang voorzieningen per 31 december	27.979	26.760	27.122	28.398	30.454	31.930

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

De verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV worden gepresenteerd bij de betreffende beleidsopgaven in het programmaplan van deze Begroting 2027.

I.1 Programmaplan

1: Besturen en samenwerken

Toelichting programma

Inleiding

Drenthe is een krachtige en zichtbare provincie. Goede bestuurlijke verhoudingen staan voorop. Bestuur en medewerkers van Drenthe staan midden in de samenleving, stellen kerntaken en maatschappelijke opgaven centraal en geven via flexibele samenwerkingsverbanden invulling en uitvoering aan de ambities uit het collegeakkoord. Provincie Drenthe borgt binnen haar verantwoordelijkheid een goed openbaar bestuur. Het interbestuurlijk en financieel toezicht wordt sober en proportioneel uitgevoerd.

Kaders bestaand beleid

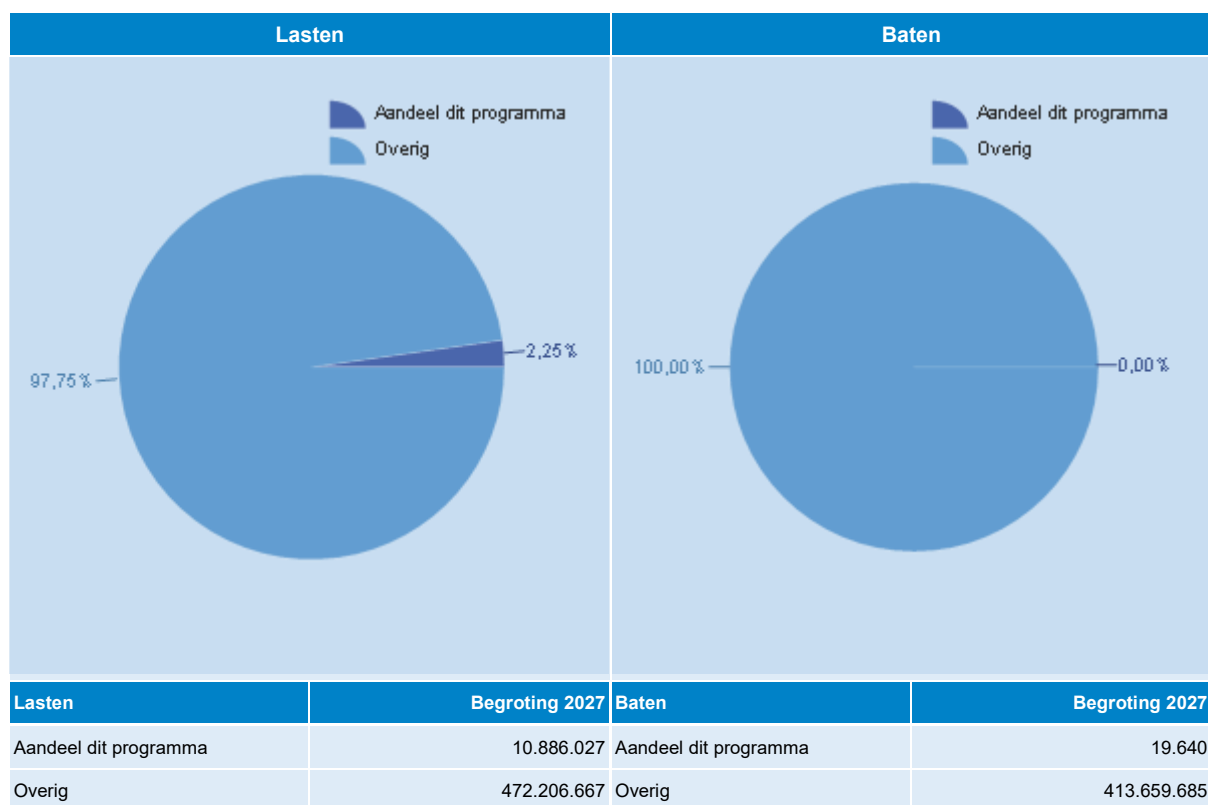
- PS-programma beleidsinformatie (2026)
- Regeling Grote Projecten
- Protocol Verbonden partijen (2025)
- Visie op de veranderende samenleving 2018
- Kader verbindend besturen
- Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2020 Gemeenschappelijke regelingen
- Gemeenschappelijk financieel toezichtkader GTK 2026 Gemeenten
- Nota Verbonden partijen
- Drentse Aanpak Ondernijning
- Bibob beleid

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.01.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents Parlement")
	1.01.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten
	1.01.03 Focus op de Drentse samenleving: Provinciale Staten communiceren transparant en zijn toegankelijk en zichtbaar
	1.01.04 Vergroting van ruimte voor invloed voor inwoners op het provinciaal beleid
1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	1.02.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken
1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe	1.03.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming
	1.03.02 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden

Beleidsopgave	Doelstelling
	1.03.03 Passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven
	1.03.04 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk
	1.03.05 Versterken van de samenwerking met Duitsland
	1.03.06 Versterking participatie
1.04 Verbinding met de Drentse samenleving	1.04.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen
	1.04.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven
	1.04.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Inleiding

De samenleving is de afgelopen decennia sterk veranderd met belangrijke gevolgen voor het draagvlak van de politieke praktijk. Het Drents Parlement volgt de ontwikkelingen en kijkt naar mogelijkheden om de eigen rol goed te kunnen vervullen en de koppeling tussen het politiek-bestuurlijke proces en de participatie vanuit de samenleving verder te kunnen verstevigen. Hiervoor ontwikkelt zij projecten en onderneemt ze initiatieven. Voorbeelden hiervan zijn een hybride burgerberaad en deelname aan het interregionale project Speak UP die de betrokkenheid van inwoners versterken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 1.01.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents Parlement")

Versterken van de kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol van het Drents Parlement binnen het provinciaal bestuur. Dit gebeurt onder andere door:

- Het (laten) doen van onderzoek en organiseren van werkbezoeken om de betrokkenheid van PS bij verbonden partijen en strategische onderwerpen te vergroten;
- De informatiepositie van PS bij complexe besluitvormingsprojecten (o.a. met de Regeling grote projecten) te vergroten;
- Het (laten) doen van onderzoek naar de mogelijkheden om de verbinding met inwoners te vergroten en nieuwe bestuurlijke instrumenten te ontwikkelen;
- Het ondersteunen bij de ontwikkeling van eigen initiatieven van het Drents Parlement.

Doelstelling 1.01.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten

Om de informatie- en beoordelingspositie van PS te optimaliseren worden onder andere:

- Adviezen opgesteld om de inrichting van de planning- en controldocumenten vanuit het oogpunt van PS te verbeteren, de rol van PS in de veranderende samenleving te versterken en de invloed van Europa bij strategische onderwerpen te verduidelijken
- Kennisbijeenkomsten ontwikkeld voor PS over strategische onderwerpen
- Notities en overzichten gemaakt op basis van onderzoek om de besluitvorming bij strategische beleidsdocumenten en planning- en controldocumenten te ondersteunen
- Panelonderzoeken gedaan om de mening van Drentse inwoners te peilen
- Beleidsdossiers over strategische onderwerpen opgesteld en geactualiseerd ten behoeve van het Statenportaal

Doelstelling 1.01.03 Focus op de Drentse samenleving: Provinciale Staten communiceren transparant en zijn toegankelijk en zichtbaar

Om het Drents Parlement voor de Drentse samenleving zichtbaar en toegankelijk te laten zijn, worden diverse instrumenten ingezet zoals:

- Een uitnodigende en voor iedereen toegankelijke website van het Drents parlement;
- Het richten van de externe communicatie op een brede groep mensen door gebruik te maken van beeldmateriaal, korte en duidelijk geschreven teksten en verschillende communicatie- en sociale mediakanalen;
- Gast van de Staten: Statenleden begeleiden en informeren groepen uit de samenleving;
- De inzet van initiatieven zoals Politiek actief, Wij zijn Drenthe, het provinciespel en jongerendebatten.

Doelstelling 1.01.04 Vergroting van ruimte voor invloed voor inwoners op het provinciaal beleid

Om de inwoners meer ruimte te bieden voor het uitoefenen van invloed op het provinciaal beleid neemt Provinciale Staten deel aan projecten die onderdeel zijn van de Europese samenwerking rondom het Interreg-project Speak Up. Dit driejarige project (afronding in 2027) richt zich op het vergroten van de betrokkenheid van burgers bij de overheid c.q. het provinciaal bestuur (in Drenthe) en andersom

Daarnaast wordt het instrument hybride burgerberaad nogmaals ingezet. De Statenwerkgroep verbindend besturen begeleidt deze ontwikkeling.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Verplichte indicator: opkomst bij verkiezingen

Opkomst bij Europese Parlementsverkiezingen in Drenthe 47,4% (2024)

Opkomst bij Tweede Kamerverkiezingen in Drenthe 81,7% (2025)

Opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen in Drenthe 66,4% (2023)

Opkomst bij Gemeenteraadsverkiezingen in Drenthe 56,7% (2026)

Aantal fracties in Drents Parlement: 15

Aantal Statenleden: 43

Aantal bijzondere commissieleden: 21

Met wie werken we samen?

Bij deze beleidsopgave werken wij samen met de Noordelijke Rekenkamer, die voor en in opdracht van onder meer Provinciale Staten onafhankelijk beleidsonderzoek verricht. Ook werken wij samen met de Vereniging Interprovinciaal Overleg, die opkomt voor de belangen van provincies in Den Haag en Brussel en met het Samenwerkingsverband Noord-Nederland waar het gaat om lobbyactiviteiten richting Den Haag en Brussel. In dit kader dient ook het Statenberaad, de samenwerking van noordelijke Statenleden, te worden vermeld.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.641.890		1.641.890
	Doelstelling 1.01.01 Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents Parlement")	1.171.207		1.171.207
	Doelstelling 1.01.02 Optimalisering van de informatie- en beoordelingspositie van Provinciale Staten	470.683		470.683
Saldo		1.641.890		1.641.890

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Inleiding

De commissaris van de Koning (CvdK) vervult een centrale en verbindende rol in het openbaar bestuur. Als voorzitter van Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten draagt zij bij aan een transparante, betrouwbare en zorgvuldige besluitvorming op provinciaal niveau. Vanuit haar positie als rijksorgaan geeft zij uitvoering aan de rijkstaken en medebewindstaken zoals vastgelegd in de ambtsinstructie. De CvdK fungeert tevens als schakel tussen Rijk, regio en samenleving. Zij onderhoudt intensieve relaties met het Koninklijk Huis, medeoverheden, maatschappelijke organisaties en inwoners. De representatieve en verbindende taken dragen bij aan de zichtbaarheid van het bestuur en het vertrouwen in het openbaar bestuur. In 2027 ligt de nadruk op het verder bestendigen en versterken van deze rollen in een dynamische bestuurlijke en maatschappelijke context. De CvdK opereert daarbij nadrukkelijk op het snijvlak van bestuurskracht, maatschappelijke opgaven en interbestuurlijke samenwerking.

Belangrijke aandachtspunten zijn onder meer:

- de verdere verankering van de rolopvatting en positionering van de CvdK na de recente bestuurswisseling;
- de voortgaande uitvoering van de opvangopgave in het kader van de Spreidingswet en de bijbehorende interbestuurlijke coördinatie;
- de versterking van de bestuurlijke weerbaarheid en integriteit, mede in het licht van de aanpak van ondermijning en maatschappelijke spanningen;
- de doorontwikkeling van de rol van de CvdK als rijksheer, rijksorgaan en coördinator bij crisisbeheersing en maatschappelijke weerbaarheid.

Wij dragen zorg voor adequate ondersteuning, capaciteit en randvoorwaarden, zodat de CvdK haar taken zorgvuldig, onafhankelijk en effectief kan uitvoeren. Daarbij wordt ingezet op een professionele en wendbare ondersteuning vanuit het kabinet van de CvdK, passend bij de toenemende complexiteit van de rijks- en verbindingsrol.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 1.02.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken

Rijkstaken

De CvdK voert diverse taken uit namens het Rijk. Het gaat onder meer om:

- (Her)benoeming van burgemeesters;
- Secundair toezicht op de Veiligheidsregio Drenthe;
- Advies bij Koninklijke onderscheidingen;
- Begeleiding van koninklijke bezoeken;
- Bevordering van bestuurlijke integriteit;
- Voorzitterschap van de provinciale regietafel asielopvang.

Wij zorgen voor de ondersteuning en middelen die nodig zijn om deze taken zorgvuldig en effectief te vervullen. Enkele zaken voor 2027:

Herstart en doorontwikkeling ambtsbezoeken

In 2027 starten we met een nieuwe cyclus formele ambtsbezoeken.. Ambtsbezoeken vormen een essentieel instrument voor de CvdK om zicht te houden op bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen in gemeenten en om relaties met lokale bestuurders en inwoners te versterken

Asiel

De Spreidingswet blijft in 2027 van kracht en vraagt om blijvende inzet op interbestuurlijke samenwerking en coördinatie. De CvdK vervult hierin haar rol als voorzitter van de provinciale regietafel asielopvang en draagt bij aan een evenwichtige verdeling van opvangcapaciteit binnen de provincie.

In 2027 continueren wij in PRT-verband:

- de praktische ondersteuning van gemeenten via een projectleider;
- de ondersteuning van Oekraïense ontheemden, met aandacht voor zorg, welzijn en onderwijs;
- scholing en deskundigheidsbevordering van (gemeentelijke) opvangprofessionals.

Aanpak ondermijning

Criminelen zijn vindingrijk en voortdurend op zoek naar nieuwe gelegenheden voor financieel gewin. Daarbij maken zij vaak misbruik van bestaande maatschappelijke structuren, wat de fundamenteën van onze rechtsstaat ondermijnt. In 2026 hebben wij belangrijke stappen gezet in de aanpak van ondermijning. De prioriteiten liggen in de regionale samenwerking (Drentse aanpak ondermijning) onder meer op de aanpak van zorgcriminaliteit, vastgoedfraude en het tegengaan van jonge aanwas. In 2026/2027 hebben wij onze visie en beleidskaders voor de aanpak van ondermijning uitgewerkt in een eigen meerjarige aanpak. Deze beleidsmatige basis vormt het vertrekpunt voor verdere versterking en uitvoering van de aanpak in 2027.

Natuurbrandpreventie 2027

In 2026 is de provinciale aanpak van natuurbrandbeheersing verder vormgegeven. De provincie heeft haar regierol versterkt door, samen met de Veiligheidsregio Drenthe en gebiedspartners, het natuurbrandrisico in beeld te brengen en de samenwerking te intensiveren. In 2027 ligt de focus op verdere concretisering en uitvoering van deze aanpak. Daarbij wordt ingezet op prioritering van hoogrisicogebieden, versterking van de samenwerking en inbedding van maatregelen in regulier beheer.

Weerbaarheid

De commissaris van de Koning heeft in zijn verschillende rollen (rijksheer, rijksorgaan en uiteraard provinciaal bestuurder) in meer of mindere mate een rol te vervullen ten aanzien van de weerbaarheidsopgave. De CdK bevordert de samenwerking tussen onder meer de voorzitter van de veiligheidsregio, burgemeesters, Rijksheren, Defensie, het provinciebestuur en de dijkgraaf. Dit geldt zowel in de zogeheten koude fase (voorbereiding en preventie) als in de warme fase (tijdens een crisis of ramp).

In gezamenlijkheid ondersteunen en versterken we de weerbaarheid van onszelf, ons inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Daarbij zoeken we steeds naar een goede balans tussen het versterken van eigen kracht en het onderhouden van een sterke, betrokken

relatie tussen overheden, ondernemers en inwoners. Voor ons eigen organisatie houdt dit ook in dat we bedrijfscontinuïteit en crisisbeheersing op orde hebben en geoefend zijn.

Ombudszaken

De commissaris van de Koning vervult in de praktijk een informele signalerende en verbindende rol door signalen, klachten en verzoeken van burgers en bestuurders te ontvangen en deze, waar passend, te agenderen of te bespreken. Deze rol heeft geen expliciete wettelijke grondslag en betreft geen formele ombudsfunctie, maar vloeit voort uit de algemene verantwoordelijkheden van de commissaris, waaronder het bevorderen van zorgvuldige bestuurlijke verhoudingen, integriteit en het tijdig signaleren van bestuurlijke knelpunten. In 2027 zetten wij deze rol voort door laagdrempelig bereikbaar te zijn voor signalen uit de samenleving en het bestuur. De inzet is primair gericht op het vroegtijdig signaleren van bestuurlijke en maatschappelijke knelpunten en het – waar mogelijk – bijdragen aan het herstellen van vertrouwen tussen overheid en samenleving. Waar nodig en mogelijk wordt bemiddeld, doorverwezen naar bevoegde instanties (zoals de Nationale ombudsman of gemeentelijke ombudsvoorzieningen) en wordt toegezien op een zorgvuldige opvolging.

Start nationale viering 5 mei, bestuurlijke zichtbaarheid en maatschappelijke verbinding

In 2027 wordt de landelijke start van de nationale viering van 5 mei in de provincie georganiseerd. De CvdK vervult hierbij een belangrijke representatieve en verbindende rol. Deze gebeurtenis draagt bij aan de zichtbaarheid van het provinciaal bestuur en onderstreept het belang van democratie, vrijheid en maatschappelijke samenhang. Wij zorgen voor passende ondersteuning, voorbereiding en uitvoering van een mooi programma, in samenwerking met nationale en regionale partners.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing

Met wie werken we samen?

De uitvoering van de rijkstaken vindt plaats in nauwe samenwerking met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, gemeenten, veiligheidsregio's en andere relevante partners. In het bijzonder wordt intensief samengewerkt met burgemeesters, gemeentesecretarissen, griffiers en vertrouwenscommissies bij burgemeestersaangelegenheden en bestuurlijke vraagstukken. Om de regionale asielvraagstukken in Drenthe op elkaar af te stemmen is er onder voorzitterschap van de commissaris van de Koning (in haar rol als Rijksorgaan) een provinciale tafel ingericht waaraan vertegenwoordigers van gemeenten, provincie, ministerie, Veiligheidsregio Drenthe, COA en Nidos deelnemen. Afhankelijk van de onderwerpen op de agenda kunnen desgewenst andere partners aanschuiven zoals Vluchtelingenwerk, Immigratie- en naturalisatiedienst, politie, Openbaar Ministerie (OM), etc.

De aanpak van ondermijning in Drenthe vindt plaats in samenwerking met diverse organisaties zoals onder andere politie, gemeenten, OM, ieder vanuit zijn eigen taak en verantwoordelijkheid. Het RIEC verbindt deze partijen op inhoud en aanpak. De veiligheidsregio Drenthe is een belangrijke partner voor ons als het gaat om crisisbeheersing en weerbaarheid, maar ook voor de aanpak van natuurbranden.

Koninklijke onderscheidingen en predikaten evenals Koninklijke bezoeken worden voorbereid en uitgevoerd in samenwerking met de gemeenten en de Kanselarij der Nederlandse Orden, dan wel de Dienst Koninklijk Huis, Rijksvoorlichtingen Dienst en Dienst Koninklijke en Diplomatieke beveiliging.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		860.104	220.000	1.080.104
	Doelstelling 1.02.01 Goede invulling van rijkstaken, medebewindstaken en representatieve taken	860.104	220.000	1.080.104
Saldo		860.104	220.000	1.080.104

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Nationale Bevrijding 2027 (VJN 2026)	
Het Nationaal Comité 4 en 5 mei heeft Drenthe uitgenodigd om op 5 mei 2027 de Start van de Nationale Viering van de Bevrijding te programmeren en te organiseren. Deze uitnodiging was bij het opstellen van de Begroting 2026 nog niet bekend. De start van de Nationale Viering markeert de overgang van herdenken op 4 mei naar het viereen van vrijheid op 5 mei en biedt Drenthe een nationaal podium om het provinciale perspectief op vrijheid en verbondenheid zichtbaar te maken. Binnen 2026 kunnen voorbereidingskosten deels worden opgevangen binnen bestaande middelen. Voor de volledige uitvoering in 2027 is aanvullende dekking nodig. (Zie VJN 2026, blz.15.)	220.000
Totaal	220.000

Beleidsopgave 1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe

Inleiding

Bestuur en Samenwerken

Wij verbinden partijen en werken samen aan onderwerpen die meerdere overheden en organisaties aangaan. Dat doen we bijvoorbeeld met gemeenten, andere provincies, waterschappen, het Rijk, kennisinstellingen, bedrijven, maatschappelijke organisaties en Europese partners. Afhankelijk van het onderwerp verschilt onze rol, onze manier van werken en met wie we samenwerken.

We sluiten aan bij bestaande netwerken zoals Regio Zwolle en Regio Groningen-Assen (RGA), en bij nieuwe vormen van samenwerking zoals de Regiodeals. We volgen de afspraken uit de Code Interbestuurlijke Verhoudingen van het Rijk, de provincies en gemeenten. Die code helpt bij een goede taakverdeling en samenwerking.

Sterke verhoudingen tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen zijn nodig om gezamenlijke doelen te bereiken. Daarom betrekken we actief inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en andere overheden bij ons werk en stimuleren we participatie, zowel binnen als buiten onze organisatie.

De provincie Drenthe staat voor een betrouwbaar en doelmatig openbaar bestuur. We voeren het interbestuurlijk en financieel toezicht zorgvuldig en proportioneel uit.

Public Affairs

We realiseren onze doelen samen met onze partners bij de Rijksoverheid (Den Haag), Europa (Brussel) en de Europese regio's (Nedersaksen in het bijzonder). De Duitslandagenda en de Europa agenda zijn in dit verband van groot belang. Op basis van onze Duitslandagenda zetten we in op een verdere versterking van de binationale betrekkingen; in het bijzonder met de deelstaat Nedersaksen en de Landkreise Emsland en Grafschaft Bentheim. In Europees verband werken wij samen met verschillende partners aan maatschappelijke opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van concurrentiekracht (cohesie), innovatie, duurzame energie en mobiliteit.

Participatie

Participatie van inwoners, maatschappelijke organisaties, bedrijven en medeoverheden is een vast onderdeel van ons handelen. Wij werken aan het versterken en beter verankeren van participatie binnen en buiten de organisatie. Daarbij verbeteren we onze kennis en instrumenten. Dit doen wij

onder meer door uitvoering te geven aan de actielijnen uit het Beleidskader Participatie, dat in december 2025 is vastgesteld.

In Drenthe zetten wij ons in voor een sterke democratische rechtsstaat. Wij beschermen democratische waarden en stimuleren de betrokkenheid van inwoners bij beleid en besluitvorming. Via onze netwerken blijven wij ons hiervoor inzetten. We werken hierbij nauw samen met Provinciale Staten en de Statengriffie, evenals met externe partners. Ook betrekken wij (onderwijs)instellingen om participatie verder te verbeteren.

In 2027 voeren wij de adviezen uit het Burgerberaad Wonen (2024) en het Burgerberaad Bereikbaarheid (2026) verder uit. Over de voortgang en resultaten rapporteren wij via de reguliere Planning- en Controlcyclus.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 1.03.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming

Bij onze besluitvorming passen wij de geldende regelgeving en beleidskaders toe, waaronder de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), de Wet Bibob, de Archiefwet, de Wet open overheid (Woo) en het Burgerlijk Wetboek (BW). De juridische kwaliteit borgen wij door eerste en tweedelijns juridische advisering, toetsing van onder andere regelgeving en (samenwerkings)overeenkomsten, control advisering, uitvoeren van rechtmatigheids, doelmatigheids- en doeltreffendheidsonderzoeken en de verbijzonderde interne controle.

Ontwikkelingen in wetgeving en technologie, zoals kunstmatige intelligentie (AI), vragen om verdere professionalisering en continue aandacht voor kaders. Hierbij wordt onder andere ingezet op de inzet van juridische experts met een brede blik. Ook zoeken wij hierin de samenwerking met andere overheden. Bij (verdere) implementatie van wetgeving, zoals de actieve openbaarheid vanuit de Woo, wordt ingezet op doorontwikkeling van de organisatie en de inzet van technologie.

Wet Bibob

Om te voorkomen dat de provincie criminele activiteiten faciliteert, passen wij de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet Bibob) toe. Voor afvalstoffeninrichtingen voeren wij standaard een Bibob-onderzoek uit. Voor andere categorieën hanteren wij een signaalgestuurd beleid. In 2027 evalueren wij het Bibob-beleid, in afstemming met de provincies Groningen en Fryslân, die hetzelfde beleid voeren. Op basis van deze evaluatie bepalen wij of en hoe wij ons Bibob-beleid aanpassen.

Daarnaast verkennen wij de mogelijkheden voor verdere regionale samenwerking op het gebied van Bibob binnen de provincie Drenthe. Ook werken we aan de verdere doorontwikkeling van het Bibob-team. De inzet van de Wet Bibob draagt bij aan het voorkomen en aanpakken van ondermijning.

Doelstelling 1.03.02 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden

Onder coördinatie tot stand gekomen Uitvoeringsprogramma Interbestuurlijk Toezicht en integrale rapportage Interbestuurlijk Toezicht.

Beeoordelen structureel en reëel evenwicht van de begroting en meerjarenraming van de Drentse gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen.

Doelstelling 1.03.03 Passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven

Wij geven onze samenwerking met andere partijen vorm door onder meer werkbezoeken aan Drentse gemeenten, omliggende provincies en Drentse waterschappen. Ook het inrichten en beheren van de governance van verbonden partijen en samenwerkingsverbanden draagt hieraan bij.

Doelstelling 1.03.04 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk

Om positie in te nemen in het beleidsveld, moeten wij zichtbaar zijn in relevante netwerken en op tijd beschikken over de juiste informatie. Zo kunnen wij de Drentse belangen goed behartigen en onze doelstellingen behalen. Op nationaal niveau werken wij nauw samen met het Interprovinciaal Overleg (IPO) en met de noordelijke lobbyisten.

In 2027 werken de noordelijke provincies verder aan de doorontwikkeling van de gezamenlijke lobby- en public-affairsfunctie van Noord-Nederland. Daarbij wordt toegewerkt naar een nieuwe inrichting van de samenwerking, waarbij de slagkracht van de gezamenlijke lobby behouden blijft en sterker wordt verbonden met de provinciale beleidsprioriteiten. De middelen die momenteel beschikbaar zijn voor de bijdrage aan SNN Sterk worden ingezet voor de verdere versterking van de Noord-Nederlandse lobby en de Drentse belangenbehartiging in Den Haag en Brussel. Hiermee borgen wij ook in de toekomst een krachtige gezamenlijke vertegenwoordiging van Noord-Nederland.

In Europa willen wij actief deelnemen aan invloedrijke ambtelijke en bestuurlijke netwerken. Voorbeelden daarvan zijn het Comité van de Regio's en de Noordzeecommissie van de Conference of Peripheral Maritime Regions (CPMR). Daarnaast zetten wij onze Europa-agenda in om Europese projecten te stimuleren.

Met de Duitslandagenda versterken wij de samenwerking over de grens. Daarbij richten wij ons op het wegnemen van belemmeringen en het vergroten van de brede welvaart in Drenthe. Het Duitslandbeleid is via het Europese Interreg-programma gekoppeld aan onze Europa-agenda.

Doelstelling 1.03.05 Versterken van de samenwerking met Duitsland

In 2027 voeren wij de Derde Drentse Duitslandagenda uit. Net als in 2026 zetten wij in op het wegnemen van grensbelemmeringen en het versterken van de brede welvaart in Drenthe. Wij blijven inzetten op het:

- Versterken van grensoverstijgende mobiliteit
- Verdiepen van handelsrelaties en versterken van grensoverstijgend ondernemen
- Versterken van de 360 graden arbeids- en onderwijsmarkt
- Verbinding in het kader van de energietransitie
- Een verbonden grensregio

De spoorlijn Coevorden – Bad Bentheim, die in december 2026 in gebruik genomen wordt, biedt in 2027 grote kansen om voor de verdere versterking van de samenwerking met onze partners in de Landkreis Grafschaft Bentheim en Nedersaksen. Wij blijven via de kanalen in Den Haag op aandringen, dat de grenscontroles door de Duitse Bond in 2027 zijn opgeheven. Dan kunnen we samen met de Landkreis Emsland de busverbinding Emmen-Meppen als pilot weer laten rijden. Op het gebied van handelsbevordering willen we inzetten op duurzame overlegstructuren tussen economische beslissers in Drenthe en het Duitse grensgebied. Op die manier kunnen we beter samen en grensoverstijgend economische uitdagingen in onze regio aangaan. We gaan samen onze partners in Noordoost-Nederland en het Rijk uitvoering geven aan een nieuwe Samenwerkingsagenda Nederland-Nedersaksen. Samen met de Nederlandse-Agenda van het Emsland biedt dit mogelijkheden voor afstemming en projecten voor de grensoverstijgende arbeids- en onderwijsmarkt. De NetZero Valley die in het aangrenzende Nedersaksen ontstaat, biedt kansen voor verdere samenwerking met Drenthe op energiegebied. Tot slot blijven we net als in voorgaande jaren intensief de verbinding zoeken met overheden, kennisinstellingen, maatschappelijke en ondernemersorganisaties in het Drents-Duitse grensgebied.[]

Doelstelling 1.03.06 Versterking participatie

Om samen met inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven betere besluiten te nemen, is het belangrijk om hen actief te betrekken bij het beleid. Daarbij volgen we zorgvuldige stappen. In 2027 voeren wij het participatiebeleid uit via de actielijnen uit het Beleidskader Participatie dat in 2025 is vastgesteld.

Wij werken aan participatie langs de volgende lijnen:

- We verbeteren de mogelijkheden voor inwoners, organisaties en andere betrokkenen om mee te doen, onder andere via online platforms zoals WijzijnDrenthe.nl;
- We passen onze werkprocessen aan zodat we vroegtijdig belangen en waarden uit de samenleving kunnen ophalen en betrekken bij onze besluitvorming;
- We geven ruimte aan initiatieven van inwoners en bieden, als het bestuur dat wenselijk vindt, ondersteuning bij het uitwerken van plannen;
- We versterken de vaardigheden van medewerkers door het delen van goede voorbeelden, het opzetten van leerprojecten en het organiseren van intervisie;
- We voeren pilot- en leerprojecten uit in samenwerking met onderwijsinstellingen om participatie verder te ontwikkelen;

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Kengetal: gemeenten onder preventief financieel toezicht

Aantal gemeenten onder preventief financieel toezicht in Drenthe: **0** (2025)

Definitie: gemeenten staan onder preventief financieel toezicht van de provinciale toezichthouder als er sprake is van een niet structureel en reëel sluitende begroting en/of meerjarenraming bij een gemeente.

Met wie werken we samen?

Op het gebied van Public Affairs Den Haag, Duitsland en de EU werken we onder meer samen met: Den Haag:

- Het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de daaraan gelieerde provincies;
- De noordelijke partners (provincies Friesland en Groningen, en Gemeenten Emmen, Assen, Groningen, Leeuwarden en Sud-West Fryslân);
- De lobbyisten van Drentse gemeenten;
- Regiobureau Zwolle

Voor de uitvoering van de Duitslandagenda werken onder andere samen met de volgende partners:

- Provincie Groningen
- Provincie Fryslân
- Provincie Overijssel
- Deelstaat Nedersaksen
- Landkreis Emsland
- Landkreis Grafschaft Bentheim
- Wachstumsregion Ems-Achse

- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Buitenlandse Zaken
- Gemeente Emmen
- Gemeente Coevorden
- Samtgemeinde Emlichheim
- Stadt Nordhorn

Samenwerkingen op participatiegebied: Participatiebeleid (en uitvoering daarvan) bij overheden is altijd in ontwikkeling. Overheden en onderwijsinstellingen vormen verschillende netwerken om van elkaars ervaringen te kunnen leren. De provincie Drenthe werkt daarin onder andere samen met:

- de provincies via het provinciaal Netwerk Democratie en Participatie.
- de Rijksuniversiteit Groningen (evaluatie Burgerberaad)
- diverse gemeenten en onderwijsinstellingen, onder andere via deelname aan de Noordelijke Leergemeenschap Participatiemet inwoners, maatschappelijke organisaties, adviesbureaus en bedrijven in de vele losse participatieprojecten die lopen binnen de provincie

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		7.504.153	100.000	7.604.153
	Doelstelling 1.03.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	913.914		913.914
	Doelstelling 1.03.02 Financieel gezonde en krachtige Drentse medeoverheden	14.000		14.000
	Doelstelling 1.03.03 Passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven	6.304.032		6.304.032
	Doelstelling 1.03.04 Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk	272.207		272.207
	Doelstelling 1.03.06 Versterking participatie		100.000	100.000
Baten		-12.000		-12.000
	Doelstelling 1.03.01 Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming	-12.000		-12.000
Saldo		7.492.153	100.000	7.592.153

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Versterking participatie (VJN 2026)	
Het beleidskader Participatie is in december 2025 vastgesteld en wordt vanaf 2026 uitgevoerd. Met negen actielijnen wordt participatie structureel verankerd in de organisatie. We stellen voor om extra middelen beschikbaar te stellen om de ingezette uitvoering in 2027 voor te zetten, zodat ambities en werkprincipes uit het participatiebeleid duurzaam worden geborgd. (Zie VJN 2026 blz. 14 en 15.)	100.000
Totaal	100.000

Beleidsopgave 1.04 Verbinding met de Drentse samenleving

Inleiding

De wereld om ons heen verandert snel. (Inter)nationale spanningen, toenemende polarisatie en grote maatschappelijke opgaven vragen om een doordachte en flexibele communicatieaanpak. In deze complexe context zetten we ons dagelijks in voor communicatie die qua toon, inhoud en vorm aansluit bij de samenleving. Wij hanteren daarbij de volgende kernwaarden: begrijpelijk en toegankelijk, betrouwbaar en samen. Deze waarden sturen onze inzet om inwoners en (maatschappelijke) organisaties beter te bereiken en actief te betrekken. We maken een bewuste beweging van informatieve communicatie naar meer verbindende communicatie, die bijdraagt aan vertrouwen en betrokkenheid. We volgen technologische ontwikkelingen, zoals kunstmatige intelligentie en nieuwe (sociale) mediakanalen, met een open en kritische blik. Daarbij staat voorop dat deze middelen bijdragen aan ons doel: een provincie Drenthe die zichtbaar is als een betrouwbare overheid die opkomt voor het belang van haar inwoners. Ook het Klant Contact Centrum (KCC) speelt hierin een belangrijke rol. Door voortdurende doorontwikkeling van deze dienstverlening zorgen we ervoor dat inwoners en (maatschappelijke) organisaties op een laagdrempelige manier in contact kunnen komen met de provincie en vlot en goed geholpen worden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 1.04.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen

Wij laten zien wat de provincie doet en waar zij voor staat. Zo geven wij invulling aan onze ambities en maken wij zichtbaar hoe wij werken aan de uitvoering van het beleid. Om dit goed over te brengen, zetten wij passende communicatiemiddelen in. Denk aan webinars, uitlegvideo's, animaties en vraag-en-antwoordoverzichten. Deze middelen helpen om ingewikkelde onderwerpen begrijpelijk te maken voor een breed publiek. De media zijn een belangrijk kanaal in onze communicatie met de samenleving. Daarom zijn er nieuwe richtlijnen voor contact met media. Ook zijn het social media-beleid en de corporate communicatie-strategie herijkt. Daarmee zorgen wij voor een zorgvuldige en transparante omgang met (sociale) media en betrouwbare en herkenbare communicatie.

Doelstelling 1.04.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven

Wij zoeken actief de verbinding met inwoners, organisaties en andere partners. Dit doen wij onder meer via participatie en omgevingscommunicatie. Door reacties in de media en op sociale platforms te volgen, krijgen wij beter zicht op wat er leeft in de samenleving. Zo kunnen wij onze communicatie hierop afstemmen. De komende periode bouwen wij deze aanpak verder uit en verbeteren wij onze werkwijze, bijvoorbeeld met omgevingsanalyses. Toegankelijke communicatie blijft belangrijk. Wij zorgen voor herkenbare, begrijpelijke en inclusieve informatie. Daarbij volgen wij de landelijke toegankelijkheidsrichtlijnen en wettelijke digitale eisen. Het is mede om die reden noodzakelijk om de website van de provincie Drenthe te vernieuwen en te voorzien van een videospeler. Hiermee wordt de website beter bruikbaar voor mensen met een beperking. In onze communicatie laten wij vaker verschillende perspectieven zien. Zo vergroten wij het onderling begrip en de betrokkenheid bij het provinciale beleid.

Doelstelling 1.04.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)

Het KCC vervult een centrale rol in onze dienstverlening aan inwoners, organisaties en medewerkers. We vinden het belangrijk dat zij ons gemakkelijk kunnen bereiken, zowel telefonisch als digitaal. Onze informatie moet duidelijk en goed vindbaar zijn, online én offline. Om de klantbeleving te versterken en de bereikbaarheid verder te verbeteren, blijven we investeren in de ontwikkeling van het KCC. We luisteren actief naar signalen uit klantcontacten en verplaatsen ons in de situatie van de klant. We gaan aan de slag met de uitkomsten van het bereikbaarheidsonderzoek, die we in 2026 uitvoeren. De resultaten gebruiken we om verdere verbeteringen door te voeren. Zo bouwen we aan een toegankelijk, efficiënt en klantgericht KCC.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Aantal volgers social media-kanalen (stand 11-5-2026):

- Facebook 8.452 likes
- Instagram 3.859 volgers
- X 14.758 volgers
- LinkedIn 27.016 volgers
- Threads 633 volgers
- Bluesky 646 volgers
- Mastodon 173 volgers

Met wie werken we samen?

Gemeenten in Drenthe: afstemming over (publieks)communicatie en dienstverlening richting inwoners.

- Maatschappelijke organisaties en netwerken: samenwerking bij communicatie over beleidsthema's die direct raken aan inwoners en specifieke doelgroepen.
- Kennis- en uitvoeringspartners: ondersteuning bij onderzoek, data-analyse, publiekscampagnes en de doorontwikkeling van communicatie-instrumenten.
- Interne partners binnen de provincie, o.a. inhoudelijke teams, Datahuis en digitale dienstverlening, om communicatie vroegtijdig en integraal te organiseren.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

1.04 Verbinding met de Drentse samenleving		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		434.880	125.000	559.880
	Doelstelling 1.04.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	327.090		327.090
	Doelstelling 1.04.02 Stimuleren van contact met en betrokkenheid van maatschappelijke organisaties, bedrijven en inwoners bij het ontwikkelen van beleid op onderwerpen die in de samenleving leven	37.790	125.000	162.790
	Doelstelling 1.04.03 Door vraaggerichte dienstverlening voorzien in de klantbehoefte (gehoord worden)	70.000		70.000
Baten		-7.640		-7.640
	Doelstelling 1.04.01 Ontwikkelen en uitdragen van een meer herkenbaar beeld van de provincie Drenthe bij inwoners, ondernemers en instellingen	-7.640		-7.640
Saldo		427.240	125.000	552.240

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Vernieuwing website (VJN 2026)	
De provinciale website is acht jaar oud en voldoet niet meer aan de actuele eisen voor overheidswebsites. Vernieuwing is nodig om te voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van digitale toegankelijkheid, open overheid en om risico's op niet-naleving te beperken. Met de vernieuwing wordt de website toekomstbestendig en beter bruikbaar voor alle inwoners, waaronder mensen met een beperking. (Zie VJN 2026 p.14 en 15.)	125.000
Totaal	125.000

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 1: Besturen en samenwerken

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Lasten					
	1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.678.350	1.920.838	1.641.890	278.948
	1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	600.749	978.654	1.080.104	-101.450
	1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe	8.459.955	8.408.502	7.604.153	804.349
	1.04 Verbinding met de Drentse samenleving	361.954	434.880	559.880	-125.000
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	11.101.009	11.742.874	10.886.027	856.847
Baten					
	1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe	-746	-12.000	-12.000	0
	1.04 Verbinding met de Drentse samenleving	0	-7.640	-7.640	0
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-746	-19.640	-19.640	
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	11.100.263	11.723.234	10.866.387	856.847

Directe personele kosten Programma 1: Besturen en samenwerken

Beleidsopgave	2027 Begroting
1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling	1.643.823
1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld	599.304
1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe	664.491
Totaal directe personele kosten programma 1: Besturen en samenwerken	2.907.618

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 278.948,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Focus op de eigen bestuurlijke rol van Provinciale Staten ("het Drents parlement")
Het verschil wordt grotendeels veroorzaakt door een bedrag van € 300.000,-- dat in 2026 incidenteel beschikbaar was gesteld voor de organisatie van een tweede hybride burgerberaad op basis van de evaluatie van het Burgerberaad wonen 2024.

Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Niet van toepassing

Beleidsopgave: 1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 804.349,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Drenthe beschikt over een sterke Nederlandse, Europese en internationale lobby en een goed ontwikkeld maatschappelijke netwerk

De lasten die zijn geraamd voor de cofinanciering van de Europese projecten lopen tot en met 2026. Hierdoor vallen de lasten in 2027 € 1.002.267,-- lager uit dan in 2026.

Doelstelling: Rechtmatige, heldere, transparante en zorgvuldige besluitvorming

Het Woo budget is € 9.284,-- lager geraamd dan in 2026. Het budget juridische kosten is verhoogd met € 30.202,-- tot € 50.000,-- in verband met hogere kosten door o.a. gebruik van nieuwe software en inflatie.

Doelstelling: Passende regionale samenwerking voor maatschappelijke opgaven

De lasten nemen met € 187.000,-- toe. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere deelnemersbijdrage aan het SNN. Uit de begroting van het SNN blijkt dat de bijdrage vanaf 2025 weer op het oorspronkelijke niveau is gebracht nadat eerder sprake was van een tijdelijke verlaging. Voor 2027 leidt dit tot een structurele stijging van de provinciale bijdrage van circa € 136.000,--. Daarnaast zijn er enkele kleinere mutaties binnen de samenwerkingsbudgetten.

Doelstelling: Versterking participatie

Bij de Voorjaarsnota 2026 is besloten om voor 2027 extra middelen (€ 100.000,--) beschikbaar te stellen om de ingezette uitvoering in 2027 voor te zetten.

Beleidsopgave: 1.04 Verbinding met de Drentse samenleving

Niet van toepassing

Baten

Beleidsopgave: 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 1.04 Verbinding met de Drentse samenleving

Niet van toepassing.

Verrekening met reserves programma 1

Programma 1	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Totaal programma	11.100.263	11.723.234	10.866.387	856.847
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Cofinancieringsreserve Europa	5.780.574	2.000.000	2.000.000	-
Bijdrage van Cofinancieringsreserve Europa	-3.286.405	-4.377.446	-3.797.299	-580.147
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	396.681			-
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-1.187.256	-199.474	-197.207	-2.267
Bijdrage van Saldireserve	-678.169	-290.187	-178.699	-111.488
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-	-300.000	-390.000	90.000
Saldo verrekend met reserves	1.025.425	-3.167.107	-2.563.205	-603.902
Totaal na bestemming	12.125.688	8.556.127	8.303.182	252.945

Investerings programma 1

Niet van toepassing

2: Landelijk gebied

Toelichting programma

Inleiding

We moeten aan de slag met ingrijpende en verstrekkende opgaven, die Drenthe – en dan met name het landelijk gebied – blijvend zullen veranderen. De gevolgen van klimaatverandering, de transitie van de landbouw, de transitie naar een duurzame energievoorziening, voldoende woningen en werklocaties en een goede bereikbaarheid vragen allemaal om ruimte. Het Drentse landschap zal veranderen. Onze inzet daarbij is dat het landschap blijvend gewaardeerd wordt door onze inwoners en toeristen.

Onder ruimtelijke kwaliteit verstaan we ook het verbeteren van de bodem-, water- en natuurkwaliteit en het herstellen van biodiversiteit.

Kaders bestaand beleid

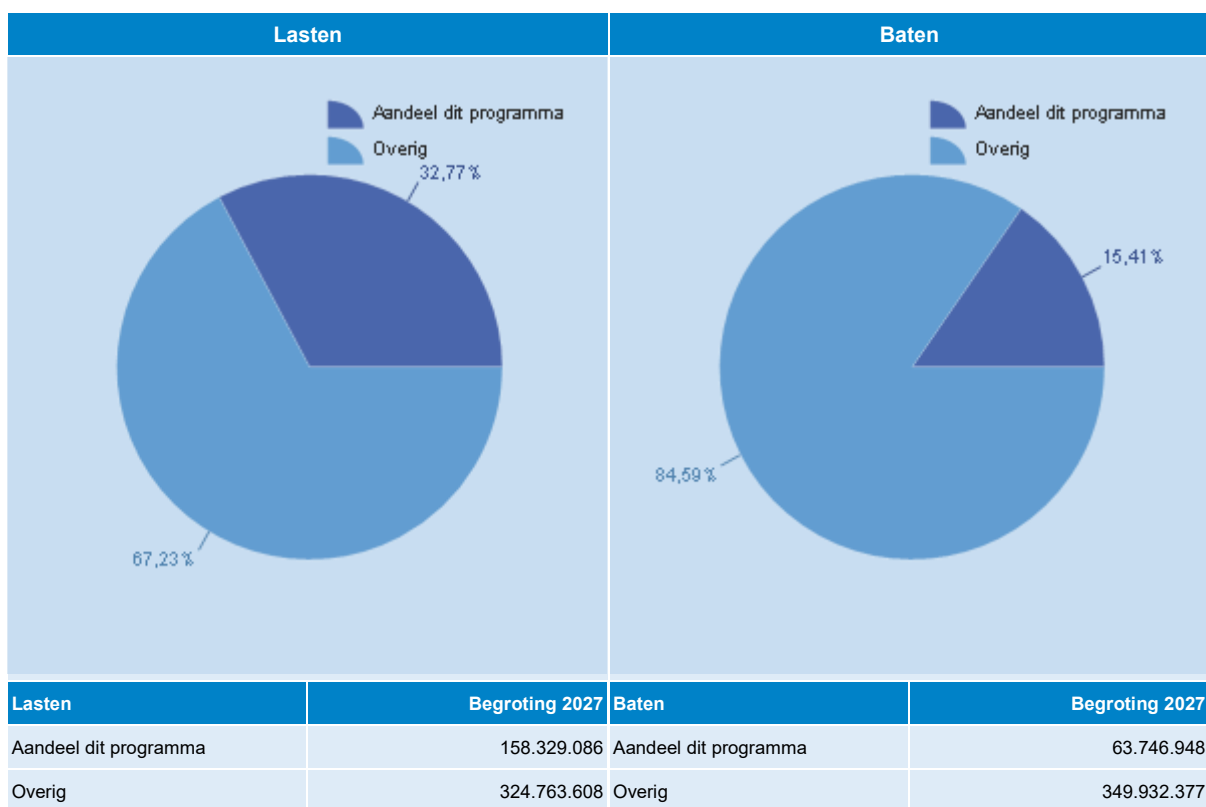
- Natuurvisie Gastvrije natuur 2040
- Nota grondbeleid
- Uitvoeringsplan Flora en Fauna
- Regionaal Waterprogramma Drenthe 2022-2027
- Water en bodem sturend
- Drentse Bomen- en Bossenstrategie
- Programma Natuurlijk Platteland (PNP)
- Uitvoeringsprogramma Natuur · Agenda Natuurinclusief
- Landbouwkoers Drenthe 2040 en kaderstellende notitie bij de landbouwkoers
- Omgevingsvisie Drenthe 2022
- Beleidsregels handhavingsbeleid gebruik gewasbeschermingsmiddelen provincie Drenthe
- Beleidsregels bescherming natuur provincie Drenthe
- programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe (TLGD) · plan van aanpak Invasieve exoten 2026 - 2030

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
2.01 Landbouw	2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw
	2.01.02 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie
	2.01.03 Transitie Landelijk gebied - grondopgave
2.02 Zorgvuldig omgaan met water	2.02.01 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040
	2.02.02 Watersystemen die robuust zijn ingericht zodat ze voorzien in voldoende zoetwater en waarbij wateroverlast en watertekort (droogte) beperkt blijven

Beleidsopgave	Doelstelling
	2.02.03 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water
	2.02.04 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe
2.03 Natuur	2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap
	2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe
	2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken
	2.03.04 Beheer Natuur en Landschap
	2.03.05 Agrarisch natuurbeheer
	2.03.06 Inzicht verkrijgen in natuurkwaliteit
	2.03.07 Natuurherstelmaatregelen PAS
	2.03.08 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen
2.04 Klimaatadaptatie	2.04.01 Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe
	2.04.02 Externe beleidsmakers bewust maken van klimaatadaptatie, door beschikbaar stellen van kennis

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 2.01 Landbouw

Inleiding

Wij willen onze boeren faciliteren bij de transitie die zowel het bedrijfseconomische rendement als de kwaliteit van natuur en landschap ten goede komt. Anders gezegd, we zoeken naar een goede balans tussen economie en ecologie. Het vrijwillige omgevingsprogramma Toekomstgerichte Landbouw, bestaande uit het beleidsdeel Landbouwkoers Drenthe 2040 en de Kaderstellende notitie bij de landbouwkoers en het uitvoeringsdeel de uitvoeringsagenda landbouw 2026-2030 speelt hierop in en wil perspectief blijven bieden voor de boeren in Drenthe die toekomstgericht willen ondernemen. Belangrijke pijler binnen de uitvoeringsagenda is Duurzaam Boeren Drenthe, waarmee boeren worden beloond voor prestaties om de bedrijfsvoering te verduurzamen door middel van doelsturing met kritische prestatie-indicatoren (kpi's). Met een aantal specifieke uitkeringen vanuit het Rijk zullen wij invulling geven aan het faciliteren van de transitie van de landbouw. Enerzijds gericht op de verdere doorontwikkeling van het instrument en programma over doelsturing en anderzijds op het stimuleren van innovaties. Het Europese landbouwbudget voor de periode vanaf 2023 bevat ook voor Drentse boeren een belangrijke bijdrage in de vorm van directe en indirecte inkomenssteun. In 2023 is de nieuwe programmaperiode Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) gestart. De eerste provinciale openstellingen hebben vanaf 2024 plaats gevonden en lopen door tot en met 2027.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw

We ondersteunen diverse (innovatie)projecten in de tuinbouw, akkerbouw, veehouderij en agribusiness gericht op verduurzaming, versterking van de biodiversiteit en verbetering van de financiële inkomenspositie van ondernemers in de landbouw. In het kader van landbouwstructuurversterking worden diverse projecten uitgevoerd en ondersteund. In Drenthe is het Nationaal Strategisch Plan/Gemeenschappelijk Landbouwbeleid uitgewerkt naar een provinciale verordening; deze draagt bij aan de doelen van Drenthe. Vanuit het Nationaal Strategisch Plan ondersteunen we investeringen in modernisering, innovatie en kennisontwikkeling en verspreiding in de landbouw. Onderdeel van het Nationaal Strategisch Plan is LEADER Oost-Drenthe en LEADER West-Drenthe. LEADER is een Europees subsidie-, kennis- én actieprogramma dat gericht is op samenwerking in de regio en zich richt op het platteland van Drenthe.

Doelstelling 2.01.02 Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie

Reductie van emissies realiseren we onder andere met doelsturing (kpi-aanpak) via het programma Duurzaam Boeren Drenthe, onderzoek naar en het stimuleren van managementmaatregelen en innovatie. Onder deze doelstelling richten we het instrumentarium in waarmee we boeren ondersteunen bij het nemen van managementmaatregelen, bij investeringen en bij de ondersteuning van innovaties.

Doelstelling 2.01.03 Transitie Landelijk gebied - grondopgave

Wij werken aan de opgaven in het landelijk gebied uit het Programma Natuurlijk Platteland (PNP), het programma Natuur en het programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe, de Landbouwkoers Drenthe en de Natuurvisie 2040. Een van de instrumenten die we hiervoor inzetten is ons grondbeleid. Grond is een instrument om provinciale doelstellingen in het landelijk gebied te kunnen realiseren. Dit is vastgelegd in de nota Grondbeleid en het Grondstrategieplan Landelijk Gebied. Voor

de financiering van de aankopen beschikken wij over het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied. Van belang is dat er middelen beschikbaar zijn voor het overbruggen van waardeverschillen die gaan ontstaan als gevolg van het realiseren van beleidsdoelen. Hiervoor zijn middelen beschikbaar uit onder andere specifieke uitkeringen en aanvullende middelen vanuit het Rijk. In de paragraaf Grondbeleid van deze begroting zijn de grondopgaven en budgetten uitgewerkt.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Feiten en cijfers met betrekking tot de landbouw zijn te vinden op de website:
<https://www.drentheincijfers.nl/natuurelandbouw/landbouw.php>

Met wie werken we samen?

Wij werken op noordelijke schaal samen in de gezamenlijke AgroAgenda van Noord-Nederland. Binnen de AgroAgenda zijn ook diverse andere (keten)partijen, maatschappelijke organisaties en onderzoeksinstituten actief. Met de provincie Groningen, gemeenten en waterschappen wordt gezamenlijk opgetrokken bij de Agenda Veenkoloniën.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

2.01 Landbouw		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		14.227.833		14.227.833
	Doelstelling 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	10.321.715		10.321.715
	Doelstelling 2.01.03 Transitie Landelijk gebied - grondopgave	3.906.118		3.906.118
Baten		-8.977.617		-8.977.617
	Doelstelling 2.01.01 Werken aan een toekomstgerichte landbouw	-6.571.499		-6.571.499
	Doelstelling 2.01.03 Transitie Landelijk gebied - grondopgave	-2.406.118		-2.406.118
Saldo		5.250.216		5.250.216

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

Inleiding

Aanpassing aan klimaatverandering

De gevolgen van klimaatverandering zijn in Drenthe duidelijk merkbaar. We zien vaker extreme neerslag in korte tijd en langere perioden van droogte. Dit vraagt om een goede balans tussen wateroverschot in de winter en waterschaarste in de zomer. Waar mogelijk vullen we daarom de grondwatervoorraad aan. De provincie draagt bij aan de uitvoering van de zoetwaterprogramma's in Oost-Nederland en het IJsselmeergebied/Noord-Nederland. Alleen technische maatregelen zijn niet voldoende. Ook aanpassing van ons handelen is nodig. Het watersysteem is daarom een belangrijk uitgangspunt bij ruimtelijke keuzes.

Waterkwaliteit

Een toekomstbestendig watersysteem moet niet alleen bestand zijn tegen klimaatverandering, maar ook schoon blijven. De provincie let daarom op de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. In het Regionaal Waterprogramma 2022–2027 (RWP) zijn de doelen hiervoor vastgelegd. Deze volgen uit de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De provincie is verantwoordelijk voor de bescherming van

het grondwater, met speciale aandacht voor bronnen voor de drinkwatervoorziening. In 2027 wordt het nieuwe Regionaal Waterprogramma vastgesteld voor de periode 2028–2033. Dit is een verplicht Omgevingsprogramma onder de Omgevingswet. Ook bevat het RWP de verplichte rapportage over de KRW.

Grondwater en drinkwatervoorziening

De provincie heeft een wettelijke zorgplicht om nu en in de toekomst voldoende bronnen voor de drinkwatervoorziening van goede kwaliteit te garanderen. Drinkwatervoorziening is een dwingende reden van groot openbaar belang. Dit rechtvaardigt extra inzet voor de bescherming van drinkwaterbronnen. De vraag naar drinkwater neemt toe, onder andere door bevolkingsgroei en woningbouw. Tegelijk staat de kwaliteit van het grondwater onder druk door de aanwezigheid van steeds meer, ook nieuwe en nog onbekende stoffen. Dit vraagt om blijvende aandacht en, waar nodig, aanvullende maatregelen om de kwaliteit van het grondwater op lange termijn te borgen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 2.02.01 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040

Beschikbaarheid van drinkwaterbronnen

De provincie heeft een wettelijke taak om te zorgen voor voldoende bronnen voor de drinkwatervoorziening. Door dreigende tekorten in delen van Nederland zijn in 2024 regionale uitvoeringsprogramma's opgesteld voor de periode tot 2030. Voor Drenthe is dit vastgelegd in het Regionaal Uitvoeringsprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2023–2030, dat wij samen met WMD Drinkwater hebben opgesteld. Uit dit programma blijkt dat in 2030 4,3 miljoen m³ per jaar extra vergunningscapaciteit nodig is om te voorzien in de verwachte vraag naar drinkwater. Om dit mogelijk te maken onderzoeken wij de Aanvullende Strategische Voorraden die zijn opgenomen in het Regionaal Waterprogramma Drenthe 2021–2027. Het gaat om de locaties Holtien, Ruinerwold, Kastelen Akkers en Leek-Roden. Daarnaast onderzoeken wij of bij Assen-Oost een groter deel van de bestaande vergunningscapaciteit kan worden benut. Wij evalueren of het uitvoeringsprogramma en de strategische voorraden voldoende zijn voor een duurzame drinkwatervoorziening op de lange termijn. De resultaten van het onderzoek Lange termijn drinkwaterbronnen betrekken wij hierbij.

Drainage en berekening rond Natura 2000-gebieden

Onderdeel van de opgave voor de Kaderrichtlijn Water is het behoud van de grondwatervoorraad en een grondwaterstand in de Natura 2000-gebieden die voldoet aan de natuurdoelen.

Grondwatermodel MIPWA

Daarnaast neemt de provincie deel aan het grondwatermodel Methodiekontwikkeling voor Interactieve Planvorming ten behoeve van Waterbeheer (MIPWA). Dit model ondersteunt het maken van beleid en de uitvoering van projecten op het gebied van waterbeheer in Noord-Nederland. Het helpt ons om de effecten van maatregelen beter in beeld te brengen en onderbouwde keuzes te maken.

Doelstelling 2.02.02 Watersystemen die robuust zijn ingericht zodat ze voorzien in voldoende zoetwater en waarbij wateroverlast en watertekort (droogte) beperkt blijven

Werken aan een robuust watersysteem

De doelstellingen voor een robuust watersysteem zijn:

- Een zo groot mogelijke voorraad zoet grondwater van goede kwaliteit, beschikbaar voor mens, landbouw en natuur;
- Het beperken van de risico's op wateroverlast en watertekort tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau.

De uitwerking vindt plaats in het Regionaal Waterprogramma

Het Regionaal Waterprogramma 2028–2033 (RWP)

Het ontwerp van het RWP wordt in 2027 ter inzage gelegd en eind 2027 vastgesteld. In het RWP formuleren wij de wateropgaven en waterdoelen, de te treffen maatregelen en de uit te voeren onderzoeken en geven wij aan welke regels doorwerking krijgen in de Omgevingsverordening. Het RWP bevat daarnaast de verplichte periodieke rapportage over de Kaderrichtlijn Water.

In het RWP werken wij het leidende principe water en bodem sturend verder uit. Op basis van gedetailleerde gegevens hebben wij in beeld gebracht waar risico's op wateroverlast en droogte kunnen optreden. Kenmerkend voor Drenthe is dat deze risico's zich vaak op dezelfde locaties voordoen. Dit komt door de ondiepe ligging van slecht doorlatende keileem onder het Drents Plateau. Bij hevige neerslag kan het water moeilijk infiltreren, terwijl in droge perioden nauwelijks aanvulling plaatsvindt vanuit diepere bodemlagen. Met behulp van deze zogenoemde conditiekaarten werken wij de aanpak water en bodem sturend (WABOS) verder uit. Dit helpt ons om water beter mee te wegen bij ruimtelijke keuzes en om het watersysteem robuuster en toekomstbestendiger in te richten. In het RWP is een uitwerking van de onder de Omgevingswet verplichte Omgevingswaarden voor wateroverlast en regionale keringen opgenomen. De omgevingswaarden zelf worden vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening. Hiermee geven wij richting aan het werk van de waterschappen bij de inrichting en het beheer van het regionale watersysteem.

Bodemdaling

Grondwater maakt onderdeel uit van het bodemsysteem. Water is daarmee ook annex aan bodemdaling. Dit onderwerp is beschreven in Programma 3 van dit document, deelambitie 6 van de strategie Bodem en Ondergrond.

Zoetwaterprogramma's Rijn-Oost en Rijn-Noord

Samen met de waterschappen voeren we de zoetwaterprogramma's (2022–2027) uit in de regio's Rijn-Oost (hoog Oost-Nederland) en Rijn-Noord (IJsselmeergebied/Noord-Nederland). Deze programma's worden mede gefinancierd vanuit het landelijke Deltafonds.

In Drenthe worden de middelen met name ingezet voor het vasthouden van water in gebieden zonder aanvoermogelijkheden. Hiermee beperken we de impact van droogte. Daarnaast zetten we ons in voor het behoud van de aanvoer van zoetwater vanuit het IJsselmeer.

Voor de periode 2028–2033 vormen de in 2025 opgestelde factsheets input voor de landelijke Sociaal-Economische Effectanalyse (SEA). Op basis van deze analyse stellen de zoetwaterregio's hun maatregelpakketten samen. Deze pakketten omvatten alle maatregelen waarvoor een bijdrage uit het Deltafonds wordt aangevraagd.

De maatregelen moeten passen binnen een strategie die Nederland op de middellange en lange termijn (2050, met doorkijk naar 2100) weerbaar maakt tegen zoetwatertekorten. Voor beide regio's geldt dat medio 2027 de afspraken over de uitvoering van deze maatregelen worden vastgelegd in bestuursakkoorden.

Reglementering waterschappen

De provincie heeft een formele rol bij het instellen van waterschappen en het vaststellen van hun reglementen. In 2027 verwachten we aanpassing van de reglementen inzake het herstel van afwijkingen in waterschapsgrenzen.

Doelstelling 2.02.03 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water

Verbetering van de waterkwaliteit in Drenthe

De provincie zet zich in voor een goede kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater. Wij doen dit door uitvoering te geven aan de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De uitwerking hiervan maakt onderdeel uit van het Regionaal Waterprogramma. Onderdeel van het Regionaal Waterprogramma is de geactualiseerde beoordeling van de toestand van het water. Ook zijn hierin de doelen opgenomen die uiterlijk in 2033 moeten zijn bereikt, samen met de maatregelen die nodig zijn om deze doelen te realiseren.

Indirecte lozingen via het riool

In Drenthe werken overheden en de Omgevingsdienst samen om beter zicht en grip te krijgen op indirecte lozingen via het riool. Het gaat hierbij om afvalwater van bedrijven dat wordt geloosd op het gemeentelijk rioolstelsel en via rioolwaterzuiveringen of overstorten in het oppervlaktewater terecht kan komen. De samenwerking vindt plaats binnen een gezamenlijke werkgroep, waarin de betrokken overheden en de Omgevingsdienst Drenthe samen optrekken. De provincie vervult hierin een coördinerende rol, met aandacht voor afstemming tussen de partners en voor bestuurlijke betrokkenheid.

Voor de periode 2026–2028 voeren wij een gezamenlijk meerjarenprogramma uit. Dit programma bestaat uit vier samenhangende actielijnen:

- datamanagement;
- kennisdeling;
- vergunningverlening;
- toezicht en handhaving.

Met deze aanpak werken wij gericht aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het behalen van de KRW-doelen.

Maatregelen in grondwaterbeschermingsgebieden

In de grondwaterbeschermingsgebieden voeren wij maatregelen uit die zijn vastgelegd in het Uitvoeringsprogramma grondwaterbeschermingsgebieden. Deze maatregelen zijn gericht op het beschermen en verbeteren van de kwaliteit van het grondwater. In overleg met agrariërs en andere grondgebruikers zoeken wij naar oplossingen waarbij agrarisch gebruik mogelijk blijft en tegelijkertijd de grondwaterkwaliteit verbetert. Deze aanpak draagt bij aan een duurzame bescherming van drinkwaterbronnen.

Gebiedsaanpak Drentsche Aa

In 2025 is het vervolg van het Uitvoeringsprogramma Drentsche Aa gestart (UPDA) in het gebied van de Drentsche Aa. Als vervolg op Europese project Blue Transition zetten wij in 2027 de aanpak in het deelgebied Anloërdiep voort. Deze werkwijze breiden wij in 2027 uit naar andere deelgebieden binnen de Drentsche Aa. De monitoring is hierbij onderdeel van een continu verbeterproces samen met de agrariërs in het gebied. De meetgegevens vormen de basis voor het bijstellen en verbeteren van maatregelen.

De landbouwanalyse die in 2026 is uitgevoerd in het Anloërdiep, voeren wij in 2027 uit in andere deelgebieden. De resultaten gebruiken wij in gebiedsprocessen met grondgebruikers en om transities te stimuleren die bijdragen aan de waterdoelen en aan de bescherming van drinkwaterbronnen.

In 2027 krijgen wij daarnaast inzicht in de bijdrage van het stedelijk en bebouwd gebied aan de waterkwaliteit van de Drentsche Aa. We verkennen of en hoe de instrumenten uit de Omgevingswet kunnen worden ingezet om de waterkwaliteit verder te verbeteren.

Monitoring en actualisatie

De provincie meet de kwaliteit en hoeveelheid (peil) van het grondwater via verschillende meetnetten. Extra aandacht gaat uit naar de grondwatertoestand in de Natura 2000-gebieden. De waterschappen monitoren de kwaliteit van het oppervlaktewater.

Doelstelling 2.02.04 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe

Gedeputeerde Staten zien toe op het naleven van de wettelijke kaders door beheerders van zwembaden en zwemplassen. Ook informeren zij het publiek over waar en hoe er veilig en hygiënisch kan worden gezwommen in Drenthe. Gedeputeerde Staten stellen jaarlijks de officiële zwemlocaties in zwemplassen vast. Daarbij geven zij een folder uit met een overzicht van de aangewezen locaties. In Drenthe zijn 40 officieel aangewezen zwemlocaties. Deze worden minimaal één keer per jaar gecontroleerd. Daarnaast worden de circa 120 zwembaden in de provincie jaarlijks minimaal één keer geïnspecteerd.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Indicator: Waterkwaliteit van de oppervlaktewateren (beoordeling kwaliteit oppervlaktewater in Drenthe in 2024 cf. KRW)

Waterschap	Goed	Matig	Ontoereikend	Slecht
Waterschap Hunze en Aa's	0,0%	75,0%	18,8%	6,3%
Waterschap Drents Overijsselse Delta	0,0%	92,5%	1,9%	5,7%
Waterschap Vechtstromen	0,0%	51,0%	28,6%	20,4%
Waterschap Noorderzijlvest	0,0%	46,7%	46,7%	6,7%

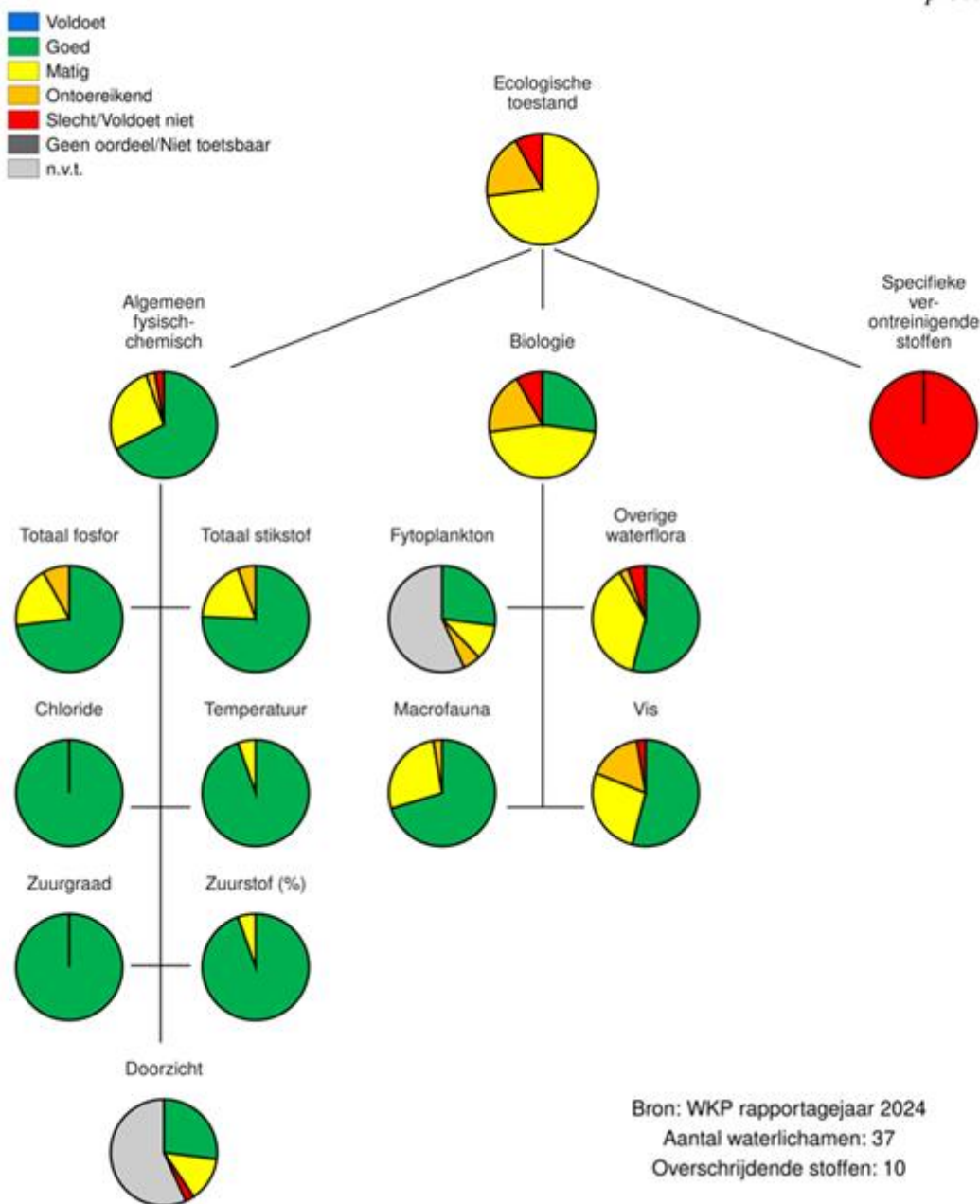
De ecologische toestand van het oppervlaktewater

De ecologische toestand van het oppervlaktewater is beoordeeld volgens de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De cijfers laten zien welk percentage van de wateren het oordeel 'goed' heeft gekregen. Het gaat hierbij om wateren die onder beheer van de waterschappen vallen. Sommige waterschappen liggen in meerdere provincies. In dat geval tellen de cijfers van het waterschap mee in alle betrokken provincies. De gegevens hebben betrekking op de ecologische waterkwaliteit. De score op de ecologische waterkwaliteit is opgebouwd uit de scores voor de fysisch-chemische toestand, verontreinigingen, hydromorfologie en biologische toestand. Deze zijn op zichzelf ook weer samengesteld uit afzonderlijke componenten. Daarbij hanteert de KRW het principe one-out-all-out: scoort één van de meetpunten in het waterlichaam op één van de componenten een onvoldoende, dan is de score op ecologische waterkwaliteit van het hele waterlichaam ook onvoldoende.

De onderstaande figuur laat zien hoe de beoordeling tot stand komt. Het gaat hierbij om dezelfde parameter als in de tabel, maar dan samengevat voor de provincie Drenthe. Voor onderdelen waarop wij als regio invloed hebben – zoals het gehalte aan voedingsstoffen (nutriënten) en de biologische kwaliteit – is de beoordeling meestal goed tot matig. De waterschappen nemen extra maatregelen om deze toestand verder te verbeteren. Voorbeelden zijn de aanleg van vispassages en het verbeteren van leefgebieden voor waterdieren. De uiteindelijke beoordeling wordt vooral negatief beïnvloed door specifiek verontreinigende stoffen. Deze scores slecht. Het gaat bijvoorbeeld om ammonium en zware metalen zoals kobalt. We onderzoeken of deze stoffen afkomstig zijn van lokale bronnen en welke aanvullende maatregelen op korte termijn mogelijk zijn.

KRW-oordeel rapportagejaar 2024
Drenthe: Alle typen

provincie Drenthe

Met wie werken we samen?

Samenwerking met waterschappen en in stroomgebieden

In Drenthe zijn vier waterschappen actief die ook deels buiten de provinciegrenzen liggen. Met deze interprovinciale waterschappen werken we intensief samen. De provincie stelt kaders vast voor hun werkzaamheden, samen met de provincies Groningen en Overijssel.

Twee maal per jaar bespreken we per waterschap de voortgang. Dat doen we aan de hand van de bestuursrapportage van het betreffende waterschap aan de provincie. In deze rapportage staat, met behulp van prestatie-indicatoren, hoe wordt gewerkt aan strategische doelen waarbij de provincie een kaderstellende rol heeft.

Voor de uitvoering van de Kaderrichtlijn Water (KRW) en het Deltaprogramma Zoetwater werken we samen binnen stroomgebieden. Drenthe maakt deel uit van drie stroomgebieden:

- Rijn-Oost – samen met de provincies Overijssel, Gelderland en Flevoland, en de waterschappen Vechtstromen, Drents Overijsselse Delta, Rijn en IJssel, Vallei en Veluwe, en Zuiderzeeland.
- Rijn-Noord – samen met de provincies Groningen (west) en Fryslân, en de waterschappen Noorderzijlvest en Wetterskip Fryslân.
- Nedereems – samen met de provincie Groningen (oost) en het waterschap Hunze en Aa's.

Binnen Drenthe werken we met onze regionale partners samen in de Commissie Landelijk Gebied.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

2.02 Zorgvuldig omgaan met water		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		9.142.812		9.142.812
	Doelstelling 2.02.03 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	9.127.812		9.127.812
	Doelstelling 2.02.04 Hygiënisch en veilig zwemmen in Drenthe	15.000		15.000
Baten		-8.199.913		-8.199.913
	Doelstelling 2.02.01 De strategische grondwatervoorraad is toereikend om te voldoen aan de vraag naar drinkwater in 2040	-10.000		-10.000
	Doelstelling 2.02.03 De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water	-8.189.913		-8.189.913
Saldo		942.899		942.899

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 2.03 Natuur

Inleiding

Van de paarse heide tot groene bossen, van de essen tot de beekdalen: de Drentse natuur en het landschap vormen een belangrijk onderdeel van onze identiteit en cultuurhistorie. Natuur is in Drenthe altijd dichtbij en bepalend voor de kwaliteit van onze leefomgeving. Daarom zetten we gezamenlijk in op bescherming en herstel. Door gericht te investeren in gezonde en robuuste natuur versterken we de biodiversiteit en maken we Drenthe beter bestand tegen de gevolgen van klimaatverandering. Zo blijft onze provincie leefbaar, aantrekkelijk en toekomstbestendig, voor huidige en toekomstige generaties. We voeren met het Programma Natuurlijk Platteland (PNP) de bestaande natuurafspraken met het Rijk gebiedsgericht uit, samen met onze partners. Centraal hierin staat de uitvoering van het Natuurpact (2013) en aanvullende afspraken uit het Programma Natuur. Deze opgaven hangen nauw samen met nationale en Europese verplichtingen, zoals de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR), Natura 2000, de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Natuurherstelverordening (NHV). Met het Uitvoeringsprogramma Natuur investeren we gericht in het herstel van stikstofgevoelige natuur, met name in Natura 2000-gebieden. De focus ligt op systeemherstel van natuur en water, bijvoorbeeld door het verbeteren van de waterhuishouding. Dit programma loopt tot 2032 en maakt integraal onderdeel uit van het PNP. De realisatie van de Natuurnetwerk Nederland (NNN)-opgave is de afgelopen jaren vertraagd door grondbeschikbaarheid en landelijke ontwikkelingen, waaronder onzekerheid rondom stikstof. Hierdoor is de oorspronkelijke einddatum van 2027 niet haalbaar. Tegelijkertijd neemt het financieel tekort op programmaniveau toe als gevolg van stijgende kosten voor inrichting en beheer. Ondanks deze ontwikkelingen blijven we ons inzetten om de realisatie van de NNN-opgave zo snel mogelijk na 2027 af te ronden. Met de Natuurherstelverordening wordt de natuurherstelopgave verder geconcretiseerd en uitgebreid. Dit betreft onder andere doelen voor natuurkwaliteit en -kwantiteit, bos, bestuivers, weidevogels en stedelijk groen. In 2026 is het nationale

natuurherstelprogramma vastgesteld, met een eerste doorwerking naar de uitvoering in 2027. Voor de provincie betekent dit een verdere intensivering van de inzet op herstelmaatregelen, monitoring en samenwerking met gebiedspartners. Daarnaast zetten we steviger in op het versterken van de basiskwaliteit natuur, zowel binnen als buiten het NNN. Met het programma Natuurinclusief Drenthe werken we samen met partners aan een robuust en samenhangend natuurnetwerk. De Drentse Bomen- en Bossenstrategie draagt hieraan bij en levert tevens een bijdrage aan klimaatdoelen, onder andere via CO₂-opslag. In 2027 intensiveren we de aanpak van soortenvraagstukken. We zetten steviger in op het beheersen van invasieve exoten, mede in het licht van Europese verplichtingen. Tegelijkertijd vragen soorten zoals de wolf en de bever in toenemende mate aandacht en inzet, vanwege maatschappelijke impact en ruimtelijke effecten. Ook investeren we in bewustwording en betrokkenheid bij natuur. In 2027 geven we een impuls aan het project Schoolpleinenrevolutie, waarmee we bijdragen aan vergroening van schoolpleinen, educatie en het versterken van biodiversiteit in de bebouwde omgeving. Om deze ambities te realiseren blijft versterking van de uitvoeringskracht noodzakelijk. We blijven investeren in capaciteit bij onze uitvoeringsorganisatie Prolander, mede gezien de omvang en complexiteit van de opgaven en de inzet van middelen via specifieke uitkeringen van het Rijk (SPUK's). De Nationale Parken Drentsche Aa en Zuidwest-Drenthe spelen een belangrijke rol in het beleefbaar houden van natuur. Zij dragen bij aan recreatie en educatie en sluiten aan bij het landelijke beleidsprogramma Nationale Parken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap

Natura 2000

Natura 2000-beheerplannen beschrijven welke maatregelen nodig zijn om de instandhoudingsdoelen van beschermde natuurgebieden te behalen en te behouden. Deze plannen hebben een geldigheid van in principe zes jaar, waarna ze weer worden geactualiseerd. In 2022 is de looptijd van de beheerplannen verlengd. In de periode 2023 tot en met 2025 zijn drie beheerplannen geactualiseerd. Met de nieuwe informatie uit de natuurdoelanalyses en recente monitoringsgegevens werken wij eraan om alle beheerplannen de komende paar jaar definitief te actualiseren, waarna de cyclus opnieuw begint. In deze tweede reeks beheerplannen gebruiken wij de actuele natuurdoelanalyses als basisdocument, aangevuld met de meest actuele informatie.

Beheer van beschermde soorten en invasieve exoten

Voor beschermde soorten werken we aan een zorgvuldig en juridisch houdbaar evenwicht tussen bescherming, beheer en het beperken van schade en overlast.

De wolf blijft hierbij aandacht vragen. De Europese Commissie heeft de beschermde status van de wolf verlaagd. Zodra duidelijk is hoe het Rijk de nationale wetgeving hierop aanpast, actualiseren wij het provinciale beleidsdocument Aanpak wolf in Drenthe.

We zetten de subsidieregeling voor wolfwerende rasters voort en ondersteunen dierhouders bij het beschermen van hun hoefdieren tegen wolvenaantallen. Ook blijven we inzetten op praktijkproeven, monitoring en gerichte communicatie richting inwoners, dierhouders en recreanten.

Voor de bever werken we aan een nieuw beverbeheerplan voor de gehele provincie Drenthe. Hierbij werken we samen met de provincie Groningen en de waterschappen in onze provincie. Daarnaast investeren we in juridisch onderzoek en praktijkgericht onderzoek in het veld. Daarmee onderzoeken we hoe maatregelen voor de bever zich verhouden tot andere natuurdoelen, landschappelijke effecten en beschermde soorten zoals de rivierprik. Deze kennis gebruiken we voor beheer, beleid en relevante Natura 2000-beheerplannen.

Op grond van de Europese Exotenverordening (2018) rust op de provincie de wettelijke verplichting om invasieve uitheemse soorten te beheersen en verdere verspreiding te voorkomen. Ter uitvoering hiervan is in 2026 een Plan van Aanpak vastgesteld, waarin is bepaald voor welke soorten in Drenthe beheermaatregelen worden uitgewerkt. In 2027 worden deze maatregelen per soort nader geconcretiseerd en worden aanvullende stappen gezet op het gebied van beheer, communicatie, voorlichting en onderzoek.

De bestrijding van invasieve exotische waterplanten krijgt daarbij prioriteit. In de zomer van 2025 hebben de waterschappen de provincie verzocht een meer regisserende rol te vervullen bij het beheer en de bestrijding van deze soorten. In afstemming met de waterschappen is vervolgens gekozen voor

een integrale, jaarronde aanpak, met structurele monitoring als basis voor een gezamenlijke, interbestuurlijke uitvoering.

Deze aanpak sluit in ruime mate aan bij de verplichtingen uit de Europese Exotenverordening. Als eerste stap wordt, in samenwerking met het thema Beheer Wegen en Vaarwegen, gestart met de intensivering van de bestrijding van invasieve uitheemse waterplanten in provinciale wateren. De hiervoor benodigde middelen worden ondergebracht bij beleidsopgave 5.07 – Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur.

Daarnaast actualiseren we het uitvoeringsplan flora en fauna. Hiermee scherpen we de prioriteiten aan voor soortenbeleid en faunabeheer. Daarbij is aandacht voor onder meer ganzen, schade- en overlastsoorten zoals de roek en voor soorten die kenmerkend zijn voor het Drentse landschap. Zo werken we aan effectief en juridisch houdbaar beheer én aan zichtbare, herkenbare natuur die de betrokkenheid van inwoners en partners vergroot.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Rijk en provincies hebben in 2013 het Natuurpact gesloten voor afronding van het Natuurnetwerk Nederland. In 2021 en 2024 zijn aanvullende afspraken gemaakt vanuit het Programma Natuur, in Drenthe vertaald naar het Uitvoeringsprogramma Natuur Drenthe 2021-2023 en 2024-2032. In 2027 zetten wij de uitvoering van de ontwikkelopgave NNN voort. Daarbij werken wij aan concrete gebiedsmaatregelen, zoals inrichting en functiewijziging van gronden, verbetering van hydrologische omstandigheden, herstel van natuurkwaliteit en de aanleg van bos in het kader van boscompensatie. De uitvoering vindt plaats via het Programma Natuurlijk Platteland. Per gebied werken wij toe naar concrete uitvoering, waarbij wij samen met Prolander en gebiedspartners afspraken maken over planning, kosten, vergunningen en uitvoering. Waar mogelijk combineren wij natuurmaatregelen met wateropgaven, landbouwstructuurverbetering en klimaatadaptatie. Voor de uitvoering benutten wij onder meer middelen uit Programma Natuur fase 1 en fase 2. In 2027 ligt de nadruk op het verder brengen van maatregelen van planvorming naar uitvoering.

Daarnaast werken we verder aan:

- het actualiseren en borgen van de NNN-kaart;
- de uitvoering van maatregelen vanuit de Regeling Provinciale Maatregelen Landelijk Gebied;
- de uitvoering van de Drentse Bomen- en Bossenstrategie;
- het financieel ondersteunen van groene instellingen om de brede doelstellingen van het Programma Natuurlijk Platteland te bereiken.

Ook voeren we het natuur- en landschapsbeheer uit met behulp van streekbeheer en de inzet van vrijwilligers.

Doelstelling 2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe

Met deze doelstelling werken wij aan een natuurinclusief Drenthe waarin de Basiskwaliteit Natuur verder op orde wordt gebracht in het landelijk gebied, de dorpen en de steden. Het Drentse landschap is daarbij een belangrijke drager. Per landschapstype kijken we naar de samenhang tussen inrichting, beheer en abiotische omstandigheden, zoals bodem, water en milieu. Die samenhang bepaalt in belangrijke mate of algemene soorten algemeen kunnen blijven en of natuur buiten beschermde natuurgebieden sterker kan worden.

De inzet richt zich op het versterken van de biodiversiteit én op een aantrekkelijke en gezonde woon- en leefomgeving, met meer groen, betere waterberging, verkoeling, ruimte voor bestuivers en een herkenbaar Drents landschap. We doen dit door concrete maatregelen te verbinden met natuurinclusief werken in ruimtelijke opgaven, zoals wonen, bedrijventerreinen en centrumgebieden. Daarbij werken we samen met gemeenten, waterschappen, maatschappelijke organisaties, agrariërs, onderwijs en bewoners. Ook volgen we de uitwerking van de Europese Natuurherstelverordening en het nationale Natuurherstelplan, voor zover deze raken aan natuur buiten beschermde natuurgebieden, groenblauwe dooradering, stedelijk groen en natuurinclusief werken. De uitvoering wordt gevolgd, geëvalueerd en waar nodig bijgesteld via de beleidscyclus van het programmaplan Natuurinclusief Drenthe.

Doelstelling 2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken

Nationale Parken

Drenthe telt drie Nationale Parken: het Dwingelderveld, het Drents-Friese Wold en de Drentsche Aa. Deze gebieden zijn van grote waarde voor natuur, landschap, gezondheid en recreatie. Wij zetten ons in om de kwaliteit en de beleefbaarheid van deze Nationale Parken te behouden en te versterken. Daarmee dragen wij bij aan het landelijke Beleidsprogramma Nationale Parken 2024–2030. **Het provinciale budget en de toegezegde rijksbijdrage tot en met 2030 zijn voldoende voor de uitvoering van het Beheer-, Inrichtings- en Ontwikkelplan Nationaal Park Drentsche Aa 2021–2030 en het Uitvoeringsplan Drents-Friese Grensstreek 2026–2030.** In 2027 leggen wij extra nadruk op het vergroten van de herkenbaarheid & zichtbaarheid van de Nationale Parken. In samenwerking met GGD en huisartsen werken we aan het thema Natuur & Gezondheid. Daarnaast werken wij aan een goede recreatieve zonering in de parken en hun directe omgeving. Het doel voor recreatie in de Nationale Parken is om natuurbeleving mogelijk te maken zonder de kernwaarden (natuur, rust en ruimte) aan te tasten. Samen met partners, zoals IVN en Landschapsbeheer Drenthe, versterken wij het draagvlak voor natuur en landschap en zetten wij in op educatie voor inwoners, jongeren en bezoekers.

Doelstelling 2.03.04 Beheer Natuur en Landschap

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL) verlenen de provincies subsidies voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen aan gecertificeerde beheerders. In Drenthe subsidiëren wij circa 55.000 hectare natuur. Met zowel terreinbeheerders als particuliere natuurbeheerders maken wij afspraken voor een periode van steeds zes jaar. Jaarlijks kunnen contracten worden gecontinueerd of worden uitgebreid. Door de prijsstijgingen van de afgelopen jaren zijn de landelijk berekende tarieven per natuurbeheertype fors gestegen. De beschikbare middelen binnen het Natuurpact zijn ontoereikend, ondanks dat bepaalde onderdelen al niet worden gesubsidieerd (bijv. landschap buiten NNN). De provincie kiest ervoor om het geld uit de reserve natuur in te zetten om de tekorten op het beheer te dekken. Hierdoor zal het financieel tekort van het PNP oplopen. Echter, het continueren van beheer heeft prioriteit boven inrichting van nieuwe natuur.

Doelstelling 2.03.05 Agrarisch natuurbeheer

Ongeveer 5.300 hectare agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) wordt in Drenthe uitgevoerd door het gecertificeerde agrarisch collectief Agrarische Natuur Drenthe. Het agrarisch natuurbeheer maakt onderdeel uit van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Het subsidiekader wordt gevormd door de Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL2016), onderdeel Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer, en het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Het ANLb wordt gefinancierd met nationale en Europese middelen. Gekoppeld aan het nieuwe GLB is in 2023 een nieuwe beheerperiode van zes jaar gestart. De beheercontracten met individuele agrariërs worden gesloten door Agrarische Natuur Drenthe.

De afgelopen periode is het agrarisch natuurbeheer in Drenthe fors uitgebreid met circa 2.600 hectare. Daarmee levert het ANLb een grotere bijdrage aan biodiversiteitsdoelen in het landelijk gebied. De komende jaren stelt het Rijk stapsgewijs aanvullende middelen beschikbaar voor agrarisch natuurbeheer. Landelijk worden voorbereidingen getroffen voor de verdeling van deze middelen over de provincies. Daarbij gaat het om verdere uitbreiding van biodiversiteitsdoelen.

Doelstelling 2.03.06 Inzicht verkrijgen in natuurkwaliteit

We vinden het van belang om goed te weten hoe de natuur in Drenthe zich ontwikkelt en of ons beleid en onze maatregelen het gewenste effect hebben. Natuurmonitoring vormt daarvoor een belangrijke basis. Door gegevens over natuurkwaliteit, soorten, habitattypen, vegetaties en omgevingscondities te verzamelen, te analyseren en te duiden, krijgen we beter inzicht in de staat van de natuur en in de voortgang van onze natuurdoelen.

Deze informatie gebruiken we voor beleidsontwikkeling, uitvoering en bijsturing. Monitoringsgegevens vormen onder andere input voor de voortgangsrapportage Natuur, die op initiatief van het Rijk samen met de provincies jaarlijks wordt opgesteld. Ook worden de gegevens verwerkt in natuurdoelanalyses en Natura 2000-beheerplannen. Daarmee zorgen we dat keuzes over beheer, herstelmaatregelen en prioritering zo goed mogelijk worden onderbouwd.

De behoefte aan betrouwbare en actuele natuurgegevens neemt toe. Dit geldt voor de uitvoering van wettelijke opgaven en voor de gebiedsprocessen. Daarom blijven we inzetten op het versterken van natuurmonitoring en op het beter toepasbaar maken van monitoringsresultaten in de beleidscyclus.

Doelstelling 2.03.07 Natuurherstelmaatregelen PAS

De verificatie van de meldingen in het kader van het Programma Aanpak Stikstof (PAS) bevindt zich in de afrondende fase. In het kader van het maatwerkprogramma geldt dat uiterlijk 1 januari 2027 alle PAS-melders moeten zijn geverifieerd. Drenthe ligt op schema om aan deze deadline te voldoen. De beoordeling van het laatste te verifiëren dossier bevindt zich in de afrondende fase.

Voor iedere positief geverifieerde melding wordt beoordeeld welke mogelijkheden voor legalisatie beschikbaar zijn. Per februari 2026 is het landelijke legalisatieprogramma voor PAS-melders met drie jaar verlengd. De uiterlijke deadline voor legalisatie is daarmee vastgesteld op eind februari 2028. Het maatwerkprogramma PAS-melders wordt inhoudelijk verder uitgewerkt. Daarbij wordt ingezet op maatwerk per individuele PAS-melder, binnen de geldende juridische en ecologische randvoorwaarden.

Ter ondersteuning van dit traject is een gerichte depositiebank ingericht. Hierin wordt verworven stikstofruimte opgeslagen om de legalisatie van PAS-melders mogelijk te maken. Daarnaast zijn via de specifieke uitkering op grond van de Regeling Provinciale Maatregelen PAS-melders (RPMP) middelen beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen provincies subsidieregelingen inzetten ter ondersteuning van legalisatie-initiatieven.

De legalisatie van PAS-melders blijft complex, mede door de uitspraken van de Raad van State van 18 december 2024, die de juridische ruimte voor legalisatie aanzienlijk hebben beperkt.

Hoewel de eindverantwoordelijkheid voor de legalisatieopgave bij het Rijk ligt, levert de provincie Drenthe een actieve en oplossingsgerichte bijdrage binnen de beschikbare wettelijke kaders. De provinciale inzet richt zich op een zorgvuldige afronding van het verificatieproces en op het creëren van de voorwaarden die nodig zijn om, waar mogelijk, tot daadwerkelijke legalisatie over te gaan.

Doelstelling 2.03.08 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen

De provincie heeft diverse wettelijke taken op grond van de Omgevingswet. Deze taken zijn gericht op het beschermen en duurzaam benutten van natuurwaarden.

De wettelijke taken hebben betrekking op:

- Natura 2000 activiteiten;
- activiteiten die betrekking hebben op dieren en planten in het wild;
- activiteiten die houtopstanden betreffen, zoals bomen en bospercelen.

Binnen deze taakvelden is de provincie verantwoordelijk voor de behandeling van aanvragen voor vergunningen en ontheffingen. Hieronder vallen ook verzoeken tot intrekking van vergunningen en handhavingsverzoeken.

De uitvoering van deze wettelijke taken gaat verder dan vergunningverlening alleen. De provincie voert ook toezicht en handhaving uit, zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk, op basis van de Omgevingswet en de daarop gebaseerde uitvoeringsregelgeving. Dit is gericht op het naleven van vergunningvoorschriften, het voorkomen van schade aan natuurwaarden en het herstellen van overtredingen.

In Drenthe kunnen momenteel veel natuurvergunningen niet worden verleend als gevolg van landelijke stikstofregels. Zolang niet per gebied en per project vaststaat dat voldoende stikstofreductie wordt gerealiseerd, is vergunningverlening slechts beperkt mogelijk. Hierdoor bevindt Drenthe zich in een zogenoemd stikstofslot.

De provincie werkt samen met het Rijk en andere partners aan oplossingen om dit stikstofslot te doorbreken. Zodra vergunningverlening weer mogelijk wordt, wordt een sterke toename van aanvragen verwacht, zowel van bestaande als van nieuwe initiatieven.

Het moment waarop het stikstofslot wordt opgeheven en de omvang van de instroom aan aanvragen zijn nog onzeker. Het streven, zoals opgenomen in het ontwerp van het Transitieprogramma Landelijk Gebied Drenthe (TLGD), is om medio 2027 uit het stikstofslot te komen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Dynamiek in leefomgeving

Indicator: ontwikkelde nieuwe natuur (in ha)

	2021	2022	2023	2024	2025
Ingericht natuurgebied nieuw	137	416	329	185	751
Ingericht natuurgebied cumulatief	6.469	6.885	7.214	7.399	8.150
Verworven natuurgebied nieuw	195	296	173	67	24
Verworven natuurgebied cumulatief	2.819	3.115	3.288	3.355	3.379

	2027	2028	2029
Nieuw in te richten natuurgebied binnen NNN	809	1.018	706
Nieuw te verwerven natuurgebied binnen NNN	149	163	146

Definitie: Dit betreft (een inschatting van) de oppervlakte verworven/te verwerven en ingerichte/in te richten natuur in hectares voor het betreffende jaar. Bij te verwerven natuur gaat het om het te verwerven aantal hectares blijvend beschikbare grond voor natuur, inclusief nieuwe natuur als gevolg van functiewijziging (bijvoorbeeld doordat boerenland als natuurland wordt aangeboden). Onder in te richten natuur worden gebieden verstaan waar inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd die noodzakelijk zijn voor de realisatie van het natuurdoel. Als er geen inrichtingsmaatregelen nodig zijn, wordt het gebied ook beschouwd als ingericht.

Indicator: beheerde natuur

	2022	2023	2024	2025
Beheerd natuurgebied met subsidie (ha)	54.054	54.630	55.304	55.644
Beheerd natuurgebied zonder subsidie (ha)	7.625	7.240	6.994	6.763

	2026	2027	2028	2029	2030
Beheerd natuurgebied met subsidie in ha.	55.304	55.541	55.778	56.015	56.252
Beheerd natuurgebied zonder subsidie in ha.	6.994	6.935	6.876	6.817	6.758

Dit betreft het oppervlak aan grondgebied dat in beheer is als natuurgebied. Hierbij gaat het om gesubsidieerd natuurbeheer in het kader van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL). Voor natuurbeheer is de SVNL 2016 van toepassing.

Met wie werken we samen?

Als provincie hebben we de opgave om de kwaliteit van natuur en landschap te behouden en te versterken. Dit doen we samen met onze partners in het landelijke gebied zoals gemeenten, waterschappen, agrariërs en terreinbeheerders. Menskracht en inbreng van kennis vanuit de verschillende samenwerkende organisaties zijn essentieel om kwalitatief hoogwaardige plannen te maken en tot uitvoer te brengen. Door middel van (uitvoerings-)overeenkomsten waarborgen wij deze

inbreng. Groenorganisaties als Landschapsbeheer Drenthe, IVN, Agrarisch Natuur Drenthe en de Natuur en Milieufederatie zetten projecten op die invulling geven aan onze beleidsopgaven. Voorbeelden van projecten zijn Streekbeheer waarbij vrijwilligers werken aan natuur- en landschapsbeheer en “de schoolpleinen van de toekomst” waarbij initiatiefnemers schoolpleinen tot groene en gezonde speel- en leeromgeving omvormen. Voor het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot resultaten in de verschillende (natuur)gebieden werken we samen met onze uitvoeringsorganisatie Prolander.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

2.03 Natuur		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		130.438.538	305.675	130.744.213
	Doelstelling 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap	108.407.435		108.407.435
	Doelstelling 2.03.02 Mooi en aangenaam Drenthe	1.555.677	305.675	1.861.352
	Doelstelling 2.03.03 Behouden en versterken Nationale parken	1.441.415		1.441.415
	Doelstelling 2.03.04 Beheer Natuur en Landschap	2.534.251		2.534.251
	Doelstelling 2.03.05 Agrarisch natuurbeheer	10.413.750		10.413.750
	Doelstelling 2.03.06 Inzicht verkrijgen in natuurkwaliteit	1.530.890		1.530.890
	Doelstelling 2.03.07 Natuurherstelmaatregelen PAS	2.099.363		2.099.363
	Doelstelling 2.03.08 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen	2.455.757		2.455.757
Baten		-42.854.690		-42.854.690
	Doelstelling 2.03.01 Versterken en behouden van Natuur en Landschap	-38.661.186		-38.661.186
	Doelstelling 2.03.05 Agrarisch natuurbeheer	-4.068.504		-4.068.504
	Doelstelling 2.03.08 Uitvoering van de Omgevingswet voor de activiteiten die de natuur betreffen	-125.000		-125.000
Saldo		87.583.848	305.675	87.889.523

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Schoolpleinenrevolutie (VJN 2026)	
Naar aanleiding van motie M2025-79 Voortzetting schoolpleinenrevolutie Drenthe is onderzocht welke inzet nodig is om de verrijking van schoolpleinen in Drenthe voort te zetten. In de afgelopen jaren zijn 43 schoolpleinen verrijkt met aandacht voor natuur, beweging en cultuur. Daarnaast hebben nog 57 scholen aangegeven in aanmerking te willen komen voor deelname. Daarmee is sprake van een concrete vervolgvraag die voortvloeit uit het verzoek van Provinciale Staten om voor de Voorjaarsnota 2026 met een voorstel voor voortzetting te komen. De Schoolpleinenrevolutie draagt bij aan een gezonde en aantrekkelijke leefomgeving voor kinderen en ondersteunt provinciale doelen op het gebied van natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie en kansengelijkheid. Groenere en uitdagender schoolpleinen bieden meer ruimte voor bewegen, buitenonderwijs en ontmoeting en leveren daarmee zowel ruimtelijke als maatschappelijke meerwaarde. In lijn met het verzoek uit de motie wordt daarom voorgesteld extra middelen beschikbaar te stellen om de Schoolpleinenrevolutie voort te zetten. (Zie VJN 2026, blz.18 en 19.)	305.675
Totaal	305.675

Beleidsopgave 2.04 Klimaatadaptatie

Inleiding

Klimaatverandering raakt alle provinciale opgaven. Uit de in oktober 2023 gepubliceerde KNMI'23 klimaatscenario's blijkt dat extreem weer vaker voorkomt. Het gaat daarbij om hevige neerslag, langere perioden van droogte en hogere temperaturen. Het Drents AdaptatieBeeld laat zien wat deze ontwikkelingen betekenen voor Drenthe.

Wij werken aan een klimaatbestendige leefomgeving en een klimaatweerbare samenleving. Dit vraagt om een structurele en integrale werkwijze. Wij doen dit zowel binnen de provinciale organisatie als in samenwerking met andere overheden en partners, in Drenthe en daarbuiten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 2.04.01 Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe

Wij zorgen ervoor dat de gevolgen van klimaatverandering structureel worden meegenomen in beleid en uitvoering. Door klimaatadaptatie te verbinden met andere opgaven versterken wij de samenhang in ons beleid en de samenwerking, zowel binnen als buiten de provinciale organisatie.

Klimaatadaptatie krijgt een doorwerking in al het relevante beleid. Daarmee onderstrepen wij in alle beleidsvelden het belang van een klimaatbestendige aanpak. Zo wordt klimaatadaptatie steeds zichtbaarder in de leefomgeving en in de samenleving. Daarnaast benutten wij actief de mogelijkheden die landelijk en Europees beschikbaar zijn voor klimaatadaptatie.

Doelstelling 2.04.02 Externe beleidsmakers bewust maken van klimaatadaptatie, door beschikbaar stellen van kennis

Wij ondersteunen externe beleidsmakers bij het toepassen van klimaatadaptatieve maatregelen. Dit doen wij door het organiseren van netwerkbijeenkomsten en kennissessies, het delen van relevante kennis en praktijkvoorbeelden en door mee te denken over klimaatbestendig beleid en uitvoering.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Met wie werken we samen?

Binnen de drie werkregio's van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) werken wij samen met de Drentse gemeenten, waterschappen, de Veiligheidsregio Drenthe en de GGD.

Daarnaast werken wij ook buiten deze werkregio's samen met deze partijen en met omliggende provincies. Ook nemen wij deel aan internationale samenwerkingsverbanden, onder andere via Europese Interreg-projecten.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

2.04 Klimaatadaptatie		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		4.214.228		4.214.228
	Doelstelling 2.04.01 Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe	4.214.228		4.214.228
Baten		-3.714.728		-3.714.728
	Doelstelling 2.04.01 Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe	-3.714.728		-3.714.728
Saldo		499.500		499.500

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 2: Landelijk gebied

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Lasten					
	2.01 Landbouw	16.026.976	38.585.229	14.227.833	24.357.396
	2.02 Zorgvuldig omgaan met water	2.998.770	8.381.880	9.142.812	-760.932
	2.03 Natuur	107.218.165	144.851.866	130.744.213	14.107.653
	2.04 Klimaatadaptatie	466.750	550.000	4.214.228	-3.664.228
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	126.710.660	192.368.975	158.329.086	34.039.889
Baten					
	2.01 Landbouw	-10.426.272	-29.395.439	-8.977.617	-20.417.822
	2.02 Zorgvuldig omgaan met water	-2.531.533	-6.851.589	-8.199.913	1.348.324
	2.03 Natuur	-34.875.205	-46.088.441	-42.854.690	-3.233.751
	2.04 Klimaatadaptatie	-367.558	0	-3.714.728	3.714.728
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-48.200.568	-82.335.469	-63.746.948	-18.588.521
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	78.510.092	110.033.506	94.582.138	15.451.368

Directe personele kosten Programma 2: Landelijk gebied

Beleidsopgave	2027 Begroting
2.01 Landbouw	2.215.435
2.02 Zorgvuldig omgaan met water	1.610.329
2.03 Natuur	7.359.384
2.05 Klimaatadaptatie	312.487
Totaal Directe personele kosten Programma 2: Landelijk gebied	11.497.634

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 2.01 Landbouw

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 24.357.396,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw

De lasten vallen in 2027 € 8.005.318,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de lasten voor Leader Oost en Leader West naar verwachting volledig in 2026 worden genomen. Hierdoor zijn in 2027 geen lasten meer begroot wat leidt tot een daling van de lasten van € 7.218.054,--. Daarnaast is in 2026 incidenteel € 323.185,-- beschikbaar gesteld voor de bemonstering en analyse van systeemvreemde stoffen in twee Natura 2000-gebieden. Dit budget is in 2027 niet beschikbaar. Daarnaast is er een daling van € 9.484,-- wat is ingezet voor Agrarisch Natuurbeheer. Voor de AgroAgenda worden de kosten vanaf 2027 gedekt uit de SPUK L25 Innovatieve Landbouw Noord-Nederland. Hierdoor dalen de lasten op deze doelstelling met € 150.024,-- ten opzichte van 2026. Binnen de SPUK L25 Innovatieve Landbouw Noord-Nederland is in 2027 bovendien € 61.571,-- minder aan lasten begroot dan in 2026. Dit wordt veroorzaakt doordat in de subsidieregeling Kavelruil 2026-2028 per jaar verschillende subsidieplafonds zijn vastgesteld. Tot slot dalen de lasten voor de uitvoeringskosten van het GLB/NSP 2023-2027 met € 243.000,--. In 2026 is hiervoor een aanvullende bijdrage vanuit de meicirculaire 2026 ontvangen ten behoeve van de uitvoeringskosten van de RVO wat een daling in de lasten veroorzaakt van € 243.000,--.

Doelstelling: Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie

De lasten vallen in 2027 € 519.399,-- lager uit ten opzichte van de actuele begroting 2026. In 2026 was voor een totaalbedrag van € 519.399,-- budget beschikbaar voor de regelingen SPUK L35 Provinciale maatregelen Landelijk Gebied, waaronder KPI Duurzaam Boeren Drenthe Melkveehouderij, KPI Duurzaam Boeren Drenthe Akkerbouw, Gebiedsgerichte pilots en Stimuleren van investeringen en innovaties. Voor deze regelingen zijn in 2027 momenteel nog geen lasten geraamd. Er wordt nog gewerkt aan de wijze waarop de beschikbare middelen zullen worden ingezet en verwerkt binnen de begroting. De daling van de begrote lasten houdt rechtstreeks verband met een overeenkomstige daling van de begrote baten, aangezien deze middelen vanuit dezelfde SPUK-regeling worden gefinancierd.

Doelstelling: Transitie Landelijk Gebied

Ten opzichte van 2026 dalen de lasten met € 15.832.679,--. Bij de start van Programma Natuur 2^e fase (SPUK L33) is een planning gemaakt voor wat betreft optredende waardeverschillen. De benodigde middelen fluctueren per boekjaar en dat is de verklaring van de daling van € 16.582.679,--. Ook is deze fluctuatie zichtbaar bij de baten van deze doelstelling. Daarnaast verwachten wij in 2027 meer middelen nodig te hebben voor gebiedsinitiatieven ten opzichte van het startjaar 2026. Dit levert een stijging op van het budget van € 750.000,- Dit is conform het Statenstuk TLGD, vastgesteld op 1 juli 2026.

Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 760.932,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water

In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater verwachten we in 2027 ten laste van de SPUK E87 € 719.598,-- meer te besteden dan in 2026. Daarnaast verwachten we in 2027 hogere bestedingen uit de SPUK E87B dan in 2026. Het gaat om een bedrag van € 1.060.706,--.

Verder verwachten we in het kader van intensivering uitvoering KRW-projecten in 2027 € 587.392,-- minder te besteden dan in 2026. Tot slot verwachten we in het kader van de SPUK L35 (onderdeel Provinciale maatregelen Water) in 2027 een lagere last dan in 2026. Het gaat om een bedrag van € 431.980,--.

Beleidsopgave: 2.03 Natuur

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 14.107.653 lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Versterken en behouden van Natuur en Landschap

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 7.585.204,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt door de onduidelijkheid over het realiseren van maatregelen die gefinancierd worden vanuit SPUK middelen. Bij het opstellen van de begroting was nog niet duidelijk welke maatregelen gerealiseerd kunnen worden in 2027. Dit verklaart ook de lagere baten van deze doelstelling.

Daarnaast is het programma Natuurlijk Platteland geactualiseerd. Met name het realiseren van obstakelvrije gronden loopt vertraging op doordat de gronden niet beschikbaar komen en zijn en daarop volgend duurt dan ook de inrichting naar natuur langer. De geactualiseerde planning van verwerving van grond en inrichting van de grond is realistischer opgenomen in de begroting en toegerekend aan de verwachte jaren van realisatie.

Doelstelling behouden en versterken Nationale parken

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 593.821,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door aanvullende rijksmiddelen voor de Nationale Parken die via de meicirculaires 2025 en 2026 zijn toegekend. De middelen uit de meicirculaire 2025 leiden tot een verhoging van € 16.702,-- in 2027 ten opzichte van 2026. De middelen uit de meicirculaire 2026 verhogen het budget in 2027 met € 564.000, --. Het overige verschil van € 13.119,-- is het gevolg van indexaties op begrotingssubsidies.

Doelstelling Mooi en aangenaam Drenthe

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 4.558.076,-- lager uit dan de actuele begroting 2026.

Binnen deze doelstelling valt de subsidieregeling Wolf. In 2026 is een verhoging van deze regeling begroot, waardoor de lasten in 2027 € 2.396.168,-- lager uitvallen. Daarnaast is aan Landschapsbeheer Drenthe in 2026 een projectsubsidie toegekend voor de jaren 2026 en 2027. Omdat projectsubsidies administratief volledig worden verwerkt in het jaar van toekenning, zijn de lasten volledig in 2026 verantwoord en is de begroting 2027 hierop aangepast. Dit verklaart een verschil van € 531.544,--.

Ook maken de lasten van de SPUK Natuurinclusief Isoleren (J117) onderdeel uit van deze doelstelling. Voor 2027 zijn hiervoor nog geen lasten geraamd, wat een verschil van € 800.000,-- veroorzaakt. Verder zijn de budgetten voor groenblauwe dooradering en invasieve exoten incidenteel van aard en alleen tot en met 2026 begroot. Hierdoor vallen de lasten in 2027 € 852.059,-- lager uit.

Het resterende verschil van € 21.698,-- wordt veroorzaakt doordat de begrote lasten voor Schoolpleinen van de Toekomst in 2027 iets hoger zijn dan in 2026.

Doelstelling Natuurherstelmaatregelen PAS

Het verschil van € 2.077.687 wordt veroorzaakt door de actualisatie van de PPO-programmering voor natuurherstelmaatregelen. Op basis van actuele uitvoeringsinzichten zijn budgetten tussen jaren verschoven, onder meer als gevolg van wijzigingen in planning, grondverwerving, vergunningverlening en projectuitvoering.

Doelstelling: Beheer Natuur en Landschap

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 280.114,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de in 2026 geraamde incidentele middelen voor de uitvoering van de motie Dierenambulances (€ 100.000,--) in 2027 niet terugkeren. Daarnaast is voor Bosrevitalisering in 2027 nog geen budget opgenomen, waardoor de lasten met € 310.000,-- afnemen. Daartegenover staat een stijging van de budgetten voor Stichting Het Drentse Landschap, LNV-consulentschap, Bijdrage aan overige instellingen en Boeren natuur van in totaal € 129.886. Deze stijging is het gevolg van de verwerking van de indexering en budgetverhoging in de primitieve begroting.

Overige afwijkingen:

De overige afwijkingen zijn in 2027 € 200.393,-- lager dan de actuele begroting 2026

Beleidsopgave: 2.04 Klimaatadaptatie

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 3.664.228,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe

In het kader van de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SPUK E44) verwachten we in 2027 € 3.714.228,-- meer te besteden dan in 2026. Daarnaast verwachten we in 2027 € 50.000,-- minder proceskosten te maken dan in 2026.

Baten

Beleidsopgave: 2.01 Landbouw

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 20.417.822,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Werken aan een toekomstgerichte landbouw

De baten voor deze doelstelling vallen in 2027 € 3.315.744,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. De belangrijkste oorzaak hiervan is dat de baten voor Leader Oost en Leader West samenhangen met de subsidiabele lasten. Omdat de lasten voor deze projecten volledig in 2026 worden genomen, is ook de bijbehorende Europese bijdrage volledig in 2026 begroot. In 2027 resteert uitsluitend de gemeentelijke bijdrage voor de Leader-subsidies. Dit leidt tot een daling van de begrote baten van € 3.155.486,--.

Daarnaast vallen de baten voor de AgroAgenda vanaf 2027 onder de SPUK L25 Innovatieve Landbouw Noord-Nederland. Hierdoor dalen de baten op deze doelstelling met € 98.687,-- ten opzichte van 2026. Binnen de SPUK L25 Innovatieve Landbouw Noord-Nederland is in 2027 bovendien € 61.571,-- minder aan baten begroot dan in 2026. Dit wordt veroorzaakt doordat in de subsidieregeling Kavelruil 2026-2028

per jaar verschillende subsidieplafonds zijn vastgesteld. De daling van de begrote baten houdt rechtstreeks verband met de daling van de begrote lasten binnen deze doelstelling. Hierdoor ontwikkelen de baten en lasten zicht in dezelfde richting.

Doelstelling: Reductie van emissies door doelsturing, managementmaatregelen en innovatie

De baten vallen in 2027 € 519.399,-- lager uit ten opzichte van de actuele begroting 2026. In 2026 was voor een totaalbedrag van € 519.399,-- aan baten begroot voor de regelingen SPUK L35 Provinciale maatregelen Landelijk Gebied, waaronder KPI Duurzaam Boeren Drenthe Melkveehouderij, KPI Duurzaam Boeren Drenthe Akkerbouw, Gebiedsgerichte pilots en Stimuleren van investeringen en innovaties.

Voor deze regelingen zijn in 2027 momenteel nog geen baten geraamd. Er wordt nog gewerkt aan de wijze waarop de beschikbare middelen zullen worden ingezet en verwerkt binnen de begroting. De daling van de begrote baten houdt rechtstreeks verband met de overeenkomstige daling van de begrote lasten binnen deze doelstelling aangezien de baten worden ingezet ter dekking van de uitgaven binnen deze regelingen.

Doelstelling: Transitie Landelijk Gebied

Ten opzichte van de actuele begroting 2026 is in 2027 € 16.582.679,-- minder aan baten begroot. Het verschil in baten is te verklaren doordat we vanuit de SPUK L33 Programma Natuur 2^e fase minder middelen benodigd zijn als dekking van de lasten.

Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.348.324,-- hoger uit dan in de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: De oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voldoet in 2027 aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water

De stijging van de begrote baten heeft een causaal verband met de stijging van de begrote lasten. Omdat we in het kader van de SPUK's E87 en E87B in 2027 hogere bestedingen verwachten, nemen wij in deze begroting ook een hogere rijksbijdrage op. Het gaat om een positief verschil van € 719.598,--, respectievelijk € 1.060.706,--. Daarnaast verwachten we in het kader van de SPUK L35 in 2027 een lagere rijksbijdrage. Het gaat om een negatief verschil van € 431.980,--.

Beleidsopgave: 2.03 Natuur

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 3.233.751,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Mooi en aangenaam Drenthe

De baten vallen in 2027 € 800.000,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Dit verschil wordt volledig veroorzaakt doordat voor de SPUK Natuurinclusief Isoleren (J117) in 2027 nog geen baten zijn geraamd.

Doelstelling Versterken en behouden van natuur en Landschap

De baten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 2.433.721,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit wordt voor het grootste gedeelte veroorzaakt doordat we minder baten verwachten uit Rijksbijdrages vanuit Specifieke Uitkeringen. Dit is gekoppeld aan de lagere lasten.

Beleidsopgave: 2.04 Klimaatadaptatie

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 3.714.728,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Klimaatadaptatie is onderdeel van het beleid en uitvoering in Drenthe

In het kader van de Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021–2027 (SPUK E44) verwachten we in 2027 een hogere rijksbijdrage. Het gaat om een positief verschil van € 3.714.728,-- ten opzichte van 2026.

Verrekening met reserves programma 2

Programma 2	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Totaal programma	78.510.092	110.033.506	94.582.138	15.451.368
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve natuurbeleid	54.726.051	88.857.177	73.324.112	15.533.065
Bijdrage van Reserve natuurbeleid	-75.236.392	-114.150.233	-84.566.046	-29.584.187
Bijdrage van reserve provinciaal aandeel ILG	-624.337	-	-	-
Bijdrage van Reserve wettelijke boscompensatie	-45.277	-	-	-
Bijdrage aan Reserve Europese Programma's Landelijk Gebied	10.324.324	-	1.231.964	-1.231.964
Bijdrage van Reserve Europese Programma's Landelijk Gebied	-2.970.715	-3.215.320	-384.716	-2.830.604
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	10.583.668	-	-	-
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-3.107.914	-4.428.994	-2.019.650	-2.409.344
Bijdrage van Saldireserve	-8.267.183	-3.667.933	-253.270	-3.414.663
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden	217.359	227.700	265.772	-38.072
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-227.700	-1.950.772	-1.415.675	-535.097
Saldo verrekend met reserves	-14.628.117	-38.328.375	-13.817.509	-24.510.866
Totaal na bestemming	63.881.975	71.705.131	80.764.629	-9.059.498

Investeringsprogramma 2

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet	Boekwaarde t/m 31 december 2025	Netto Investering 2026	Netto Investering 2027	Netto Investering 2028	Netto Investering 2029	Netto Investering 2030
INVESTERINGEN Programma 2. Landelijk gebied							
Grondaankopen (voorraad natuurbeheer)	210.000.000	162.040.877	3.736.195	(81.111)	(952.970)	143.020	353.673
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 2	210.000.000	162.040.877	3.736.195	(81.111)	(952.970)	143.020	353.673

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investeringsprogramma naar nut.

3: Leefomgeving en wonen

Toelichting programma

Inleiding

Wij hebben een belangrijke rol in het mede bepalen hoe onze omgeving is ingericht en hoe onze bodem en ondergrond op een duurzame wijze worden gebruikt. Zijn er voldoende woningen, afgestemd op de behoefte, is er voldoende ruimte voor bedrijvigheid en duurzame energieproductie en krijgt de natuur voldoende ruimte? We willen deze ruimteclaims invullen mét ruimtelijke kwaliteit. Wij zoeken de balans in vraag en aanbod, wegen belangen en maken keuzes die in het belang zijn van de regio.

De woningbouwopgave blijft urgent. Daarvoor blijven we de nodige ondersteuning leveren om de productie op gang te houden. De regionale woondeals lopen tot en met 2030. Hierin zijn afspraken gemaakt over de woningbouwopgave en het realiseren van voldoende betaalbare woningen, zodat een passende woning voor verschillende doelgroepen beschikbaar blijft. De ontwikkeling is dat de rol van de provincie in de sturing op programmering belangrijker wordt en er meer aandacht komt voor huisvesting van specifieke doelgroepen.

Naast de inrichting van de omgeving zorgt de provincie er ook voor dat die omgeving veilig en schoon is. Zo werken wij samen met onder meer gemeenten aan een schone lucht en bodem en wordt toegezien op de productie en het transport van gevaarlijke stoffen.

Kaders bestaand beleid

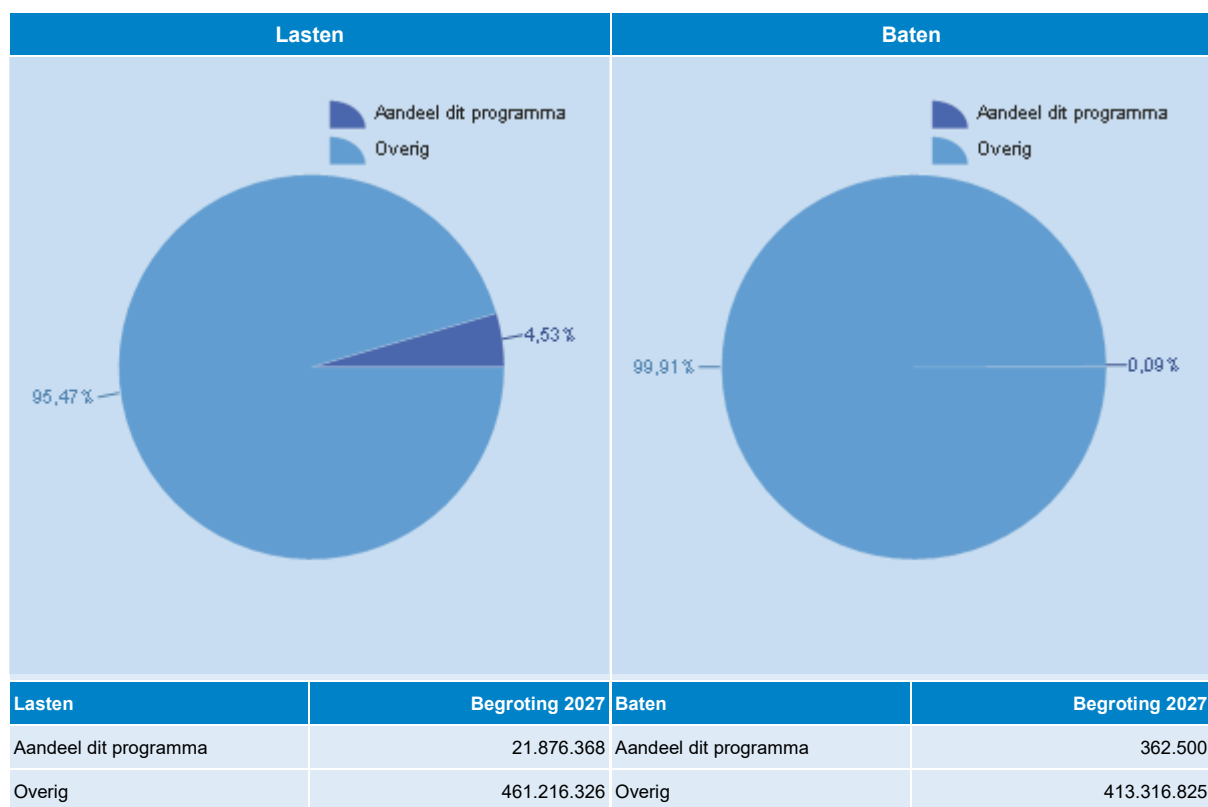
- Omgevingsvisie Drenthe 2022
- Contourennota Omgevingsvisie
- Provinciale omgevingsverordening
- Woonagenda 2024 – 2028
- Regionale Woondeals
- Strategie Bodem en Ondergrond
- Milieustrategie

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen	3.01.01 Omgevingswet
	3.01.02 Omgevingsvisie
	3.01.03 Ruimtelijke kwaliteit
	3.01.04 Samenwerkingen Ruimte
	3.01.05 Programma Wonen
	3.01.06 Volkshuisvestelijk Programma
	3.01.07 IBT Huisvesting statushouders
	3.01.08 Circulair bouwen
	3.01.09 Stads- en dorpsvernieuwing

Beleidsopgave	Doelstelling
3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	3.02.01 Adequaat opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en Omgevingsdienst Groningen (ODG)
	3.02.02 Adequate uitvoering van het interbestuurlijk toezicht
	3.02.03 Uitvoering milieustrategie
	3.02.04 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies
3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond
	3.03.02 Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)
	3.03.03 Uitvoeren projecten Bodem en verontreiniging in de leefomgeving (Strategie Bodem en Ondergrond)
	3.03.04 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgroningen
3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	3.04.01 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren
3.05 Nedersaksenlijn	3.05.01 Realisatie van de Nedersaksenlijn als impuls voor brede welvaart en bereikbaarheid

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

Inleiding

Ruimtelijke ordening

De Omgevingswet vraagt van ons een goede balans tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. Met het beleidsbouwwerk geven we invulling aan de nieuwe manier van werken die ons helpt om beleid integraal, effectief en lerend vorm te geven. Niet als een statisch beleidshuis, maar als een dynamisch systeem waarmee we samen werken, sturen en besluiten.

We werken aan de realisatie van de provinciale ambities en strategische doelen voor de fysieke leefomgeving van Drenthe. Dit doen we door nieuwe ontwikkelingen te signaleren en hierover te adviseren. De veranderingen die op ons afkomen, hebben invloed op onze leefomgeving en ons landschap. Met de vertaling van ambities in de provinciale omgevingsverordening zorgen we ervoor dat ruimtelijke plannen niet alleen passen bij de wettelijke taken, maar vooral bijdragen aan een leefbare, duurzame en herkenbare provincie.

Projectbesluit

Een nieuw instrument onder de Omgevingswet is het Projectbesluit, het kerninstrument voor complexe projecten van provinciaal belang. Met het projectbesluit zijn we niet alleen bevoegd gezag, maar integraal verantwoordelijk voor de samenhang, juridische robuustheid, participatie en procesvoering.

Wonen

In december 2024 hebben Provinciale Staten de Woonagenda 2024–2028 vastgesteld. Sindsdien werken wij aan de uitvoering, met nadruk op versnelling van de woningbouw en meer regie op hoeveel, waar en voor wie we bouwen. Daarbij hebben wij specifieke aandacht voor kwetsbare groepen en toekomstbestendig bouwen. Dit doen wij in nauwe samenwerking met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en inwoners.

Per 1 juli 2026 is de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) in werking getreden. Deze wet verplicht ons tot het opstellen van een integraal volkshuisvestingsprogramma. Wij werken momenteel aan dit provinciaal Volkshuisvestingsprogramma, dat naar verwachting in het eerste kwartaal van 2027 wordt opgeleverd.

Als basis hiervoor hebben wij in 2025, samen met de partners uit de regionale woondeals, een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek vormt het data gedreven fundament voor ons woonbeleid en ondersteunt de uitvoering van de woondeals.

Daarnaast geven wij invulling aan onze coördinerende rol bij de totstandkoming van een provinciedekkende urgentieregeling, gericht op gelijke behandeling en rechtszekerheid voor urgente woningzoekenden.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 3.01.01 Omgevingswet

Wij werken aan het beschermen en benutten van een gezonde, veilige en aantrekkelijke fysieke leefomgeving, met een zo goed mogelijke dienstverlening aan inwoners en ondernemers van Drenthe. Daarbij werken wij in de geest van de Omgevingswet: niet alleen volgens de regels, maar vooral vanuit de achterliggende doelen van samenhang, kwaliteit en ruimte voor initiatief.

De invoering van de Omgevingswet leidt tot een andere manier van werken, waarin we opgaven integraal benaderen, samenwerken met partners en ruimte bieden voor maatwerk. Dit stelt ons in staat om ruimtelijke opgaven beter met elkaar te verbinden en duurzame oplossingen te realiseren.

Drentse werkwijze in 2027

In 2027 introduceren wij de nieuwe Drentse werkwijze om te werken met het beleidsbouwwerk. Deze werkwijze combineert:

- de beleidscyclus van de Omgevingswet;
- de gemaakte afspraken over de bevoegdheden en rolverdeling tussen GS en PS bij het instrument programma's, inclusief het werken met een startnotitie;
- de werkwijze van opgavegericht werken.

Deze aanpak zorgt ervoor dat het beleid voor de fysieke leefomgeving inzichtelijker en samenhangender is en dat besluitvorming sneller en beter tot stand komt. Om deze werkwijze te realiseren zetten we in op drie samenhangende opgaven:

1. Anders werken en besluiten

Wij hebben een nieuwe manier van samenwerken en besluiten nemen, waarbij meer ruimte is voor maatwerk en bestuurlijke afweging. We werken vanuit één integrale blik op de leefomgeving en zoeken vroegtijdig de samenwerking met partners en initiatiefnemers.

2. Kennis en kunde versterken

Wij investeren in het versterken van kennis en vaardigheden binnen de provinciale organisatie en bij onze partners. Hierdoor zijn wij beter in staat om de Omgevingswet effectief toe te passen in beleid en uitvoering.

3. Basis op orde en doorontwikkeling van het DSO

Wij hebben de basis van het Digitaal Stelsel Omgevingswet op orde gebracht en werken continu aan de verdere ontwikkeling van systemen en processen.

Het doel is inzichtelijker en samenhangender (omgevings)beleid en te komen tot snellere besluitvorming.

Doelstelling 3.01.02 Omgevingsvisie

We werken aan de realisatie van de provinciale ambities en doelen voor de fysieke leefomgeving van Drenthe zoals opgenomen in de Omgevingsvisie Drenthe 2022. Dit doen we door nieuwe ontwikkelingen te signaleren en hierover te adviseren. Deze advisering ondersteunt de bestuurlijke besluitvorming en draagt bij aan de doorontwikkeling van beleid, organisatie en beleidsmatige samenhang. Daarnaast versterken we de beleidsstrategie, de integrale sturing op de uitvoering en de beleidscyclus, in lijn met de doelen van de Omgevingswet.

De besluitvorming over een nieuwe Omgevingsvisie, is doorgeschoven naar de volgende bestuursperiode.

Doelstelling 3.01.03 Ruimtelijke kwaliteit

Wij streven naar ruimtelijke ontwikkeling met kwaliteit. Dat betekent: de juiste functie op de juiste plek, zuinig omgaan met de beschikbare ruimte en een inrichting die past bij het gebruik én bij het landschap. Zo zorgen we ervoor dat de identiteit en landschappelijke kwaliteit van Drenthe behouden blijft.

In 2027 werken we verder aan het programma Mooi, op basis van de vastgestelde Contourennota Omgevingsvisie (PS 18 dec 2024). Het programma zet zich in om zowel de borging als het proces en de samenwerking rond ruimtelijke kwaliteit te stroomlijnen.

We werken bij de beleidsuitwerking nauw samen met andere overheden en maatschappelijke partners, met als doel een gedragen werkwijze te ontwikkelen die de gewenste kwaliteitscultuur versterkt.

We dragen op verschillende manieren bij aan ruimtelijke ontwikkelingen:

- We begeleiden procedures voor projectbesluiten;
- We adviseren over gemeentelijke ruimtelijke plannen;
- We geven beleids- en ontwerpadvies bij ruimtelijke initiatieven in stad en platteland, met extra aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit van onze dorpen;
- We leveren inbreng bij regionale opgaven, zoals het Deltaplan voor het Noorden, de Nedersaksenlijn en de ontwikkelingen bij de drie Regio's.

Doelstelling 3.01.04 Samenwerkingen Ruimte

Samenwerken met medeoverheden en partners.

Een goede samenwerking met onze partners is essentieel voor het realiseren van onze doelen. We investeren daarom actief in de relatie met medeoverheden, zoals ministeries, gemeenten en waterschappen. Ook werken we samen in regionale, interprovinciale en internationale netwerken. Met het projectbesluit zijn we niet alleen bevoegd gezag, maar integraal verantwoordelijk voor de samenhang, juridische robuustheid, participatie en procesvoering. Daarbij is samenwerking met de betrokken overheden en partners van evident belang.

We zijn betrokken bij de volgende samenwerkingsverbanden en initiatieven:

- Regionale samenwerking via onder andere de Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle en de samenwerking in de Regio Emmen;
- Interprovinciale samenwerking binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO);
- Internationale samenwerking met Duitsland, onder meer via de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening;
- NOVEX-regio's: we nemen deel aan de samenwerking in de regio's Groningen-Assen en Zwolle;
- Drents Bod / Ruimtelijk arrangement: we maken vervolgafspraken met het Rijk over de invulling en uitvoering hiervan.

Daarnaast leveren we inhoudelijke inbreng in:

- De ontwikkelingen rond het Deltaplan voor het Noorden, met speciale aandacht voor de Nedersaksenlijn;
- De ruimtelijke plannen van het ministerie van Defensie in Drenthe.

Tot slot bevorderen we de samenwerking onder de Omgevingswet, onder andere via het Omgevingsplatform Drenthe (OPD).

Doelstelling 3.01.05 Programma Wonen

We werken langs drie hoofddoelen:

Aanjagen van snellere woningbouw incl. benutten van bestaande bouw, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit

Woningen passend bij de Drentse behoefte en omgeving, bereikbaar voor alle inwoners

Een toekomstbestendige woningvoorraad en woonomgeving. Zowel de nieuw te creëren als de bestaande woningen (Duurzaam, levensloopbestendig, circulair, natuurinclusief, energieneutraal, klimaatadaptief)

In 2027 zetten we in op:

- Het inzetten op de versnelling van de woningbouw door onder andere het verder doorontwikkelen van de Bouwcoalitie Drenthe
- Het doorzetten en doorontwikkelen van het Impulsteam
- Vanwege de demografische ontwikkelingen in Drenthe, wordt er ingezet op een totaalpakket op gebied van ouderenhuisvesting en zorg
- Het vaststellen van een wettelijk verplicht volkshuisvestelijk programma
- Het opstellen van een urgentieregeling
- Het onderzoeken van de mogelijkheden en faciliteren van een Drents Huurteam
- Het vaststellen van een Drentse maatlat toekomstbestendige gebiedsontwikkeling
- Het doorlopend gezamenlijk voeren van lobby
- Het bevorderen van woningsplitsing

Doelstelling 3.01.06 Volkshuisvestelijk Programma

Uitvoering van de Drentse woonagenda 2024-2028 Woonbeleid

In 2027 gaan we onverminderd door met de uitvoering van de Drentse woonagenda 2024-2028. Onze ambitie 'voor elke Drent een (t)huis' staat daarbij centraal. Onder de Wet versterking regie volkshuisvesting (Wvrv) krijgt de provincie een grotere rol op het volkshuisvestelijk beleid.

De wet verplicht provincies en gemeenten o.a. om iedere vijf jaar een integraal programma op te stellen over woningbouw, betaalbaarheid, aandachtsgroepen, wonen en zorg, verduurzaming en leefbaarheid. Het vormt daarmee een duidelijk beleidskader voor de Drentse volkshuisvestelijke opgaven. Ten behoeve van het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma hebben we in 2025, samen met de betrokken partijen, een woningmarktonderzoek uitgevoerd. Met dit onderzoek beschikken we over een stevig, breed gedragen en data gedreven fundament voor de verdere ontwikkeling van ons woonbeleid. De resultaten ondersteunen o.a. de uitvoering van de Woondeals en geven een goede basis voor de uitwerking van het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma. Tevens heeft de provincie, in het licht van de toezichthoudende taak van GS onder de Wvrv, een coördinerende rol op het uitwerken van een provinciedekkende urgentieregeling. Deze regeling dient voor gelijke behandeling en rechtszekerheid voor urgente woningzoekenden te zorgen.

In 2027 zetten we ons in op de volgende acties:

- Oplevering van het provinciaal Volkshuisvestingsprogramma
- Continueren van de woonlobby en belangenbehartiging
- Financiële ondersteuning middels woningbouwsubsidies
- Het actief monitoren van de voortgang van de woningbouw in Drenthe, op basis van afgesproken indicatoren en werkwijze. Daarnaast voldoen we aan de tweejaarlijkse landelijke plancapaciteitsvraag van het Rijk
- Kennisdeling en opleiding, middels het organiseren van themabijeenkomsten en het voortzetten van de cursus Circulair Bouwen, werken naar een Circulaire bouwdeal en het verder uitvoeren van de Bouwvezeldeal en het opzetten en faciliteren van kennisdeling voor de huisvesting van aandachtsgroepen.
- Meerjarige Ondersteuning van gemeenten bij het komen tot een gezamenlijke en afgestemde urgentieregeling, in samenhang met fair share-afspraken en de uitvoeringsorganisatie. Vanuit de wettelijke taak (Wet regie) wordt tevens ingezet op monitoring en interbestuurlijk toezicht (IBT).
- (Verder) stimuleren van regionale samenwerking op het thema wonen en zorg, het opzetten van lokale woonzorgprogrammering.

Doelstelling 3.01.07 IBT Huisvesting statushouders

Voor 2027 handhaven wij de geïntensiveerde inzet (in tijd en senioriteit) voor de IBT-taak (interbestuurlijk toezicht) op grond van veranderingen in de asielopgave en aanhoudende problemen op de woningmarkt. Hiermee denken we de gemeenten te kunnen ondersteunen bij de realisatie van hun taakstelling en daarmee het behalen van de regionale opgave.

Interbestuurlijk toezicht en samenwerking in 2027

In 2027 zetten we in op de volgende acties binnen het IBT en de samenwerking met partners:

- We voeren tweemaal per jaar de reguliere IBT-procedure uit, inclusief toepassing van de escalatieladder waar nodig.
- Gedurende het hele jaar bieden we 1-op-1-ondersteuning aan gemeenten bij de uitvoering van hun taken.
- We stimuleren de uitvoering van actiepunten die bijdragen aan bovenlokale oplossingen.
- De provincie levert een actieve bijdrage aan de Provinciale Regietafel (PRT) voor de asielopgave in Drenthe, zowel ambtelijk als bestuurlijk.
- We organiseren één tot twee themabijeenkomsten voor gemeenten, woningcorporaties en ketenpartners, gericht op kennisdeling en samenwerking.
- We versterken de relaties met onze ketenpartners om de gezamenlijke opgaven effectief aan te pakken.

Doelstelling 3.01.08 Circulair bouwen

Ons doel is om circulair en biobased bouwen in Drenthe te stimuleren. We willen samen met betrokken partijen in deze sector komen tot een gedeelde ambitie en een plan van aanpak.

In 2027 zetten we hiervoor de volgende acties in:

- De bouwvezeldeal is in 2026 gesloten, we dragen zorg dat meer partijen hier zich bij aansluiten
- We continueren de cursus circulaire bouwen voor markt, overheid, corporaties in samenwerking met de HanzeHogeschool
- We werken de landelijke gesloten samenwerkingsagenda toekomstbestendige gebiedsontwikkeling verder uit
- We stimuleren en faciliteren concrete lokale initiatieven
- We werken een Drentse maatlat uit voor toekomstbestendige gebiedsontwikkeling

Doelstelling 3.01.09 Stads- en dorpsvernieuwing

Het stads- en dorpsvernieuwingsfonds had een looptijd tot eind 2026. Voor verschillende aanvragen zijn beschikkingen afgegeven en is het volledige fonds uitgeput. In alle gemeenten is het dorpsvernieuwingsfonds geland. 23 projecten zijn gekoppeld aan:

- o Renovatie/uitbreiding maatschappelijk vastgoed (10)
- o Herinrichting/vergroening openbaar gebied (8)
- o (her)ontwikkeling sportaccommodaties (5)

Wat opvalt is dat het dorpsvernieuwingsfonds wordt ingezet in zowel kleine als grote dorpen. Bij een aantal projecten is er een combinatie van fysieke en sociale maatregelen. Er is regelmatig combinatie met co-financiering (LEADER, Regio Deals, bewonersinitiatieven regeling, gemeentelijke middelen). Op dit moment wordt gewerkt aan de uitvoering van de aangevraagde projecten. Begin 2027 evalueren we het dorpsvernieuwingsfonds. Op basis hiervan wordt een voorstel voorgelegd voor het vervolg van het dorpsvernieuwingsfonds.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Wonen

In de Regionale Woondeal is afgesproken dat er in Drenthe bruto 16.200 woningen tussen 2022 tot en met 2030 worden gerealiseerd. Op dit moment ligt de provincie nog op koers om de 16.200 bruto woningen te realiseren. Voor de periode 2022 – 2025 zijn er bruto 6.719 woningen gerealiseerd^[1]. Dit is 41% van de totale opgave. Voor de overige 59% hebben de gemeente 5 jaar de tijd om de aantallen te behalen. In de eerste 3 maanden van 2026 zijn er bruto 478 woningen opgeleverd. Als dit aantal door wordt getrokken voor het hele jaar is de verwachting dat er in het jaar 2025 bruto 1.912 woningen worden opgeleverd, in het geval dat de bouwstroom voor de rest van jaar gelijk blijft.

De Regionale Woondeals schrijven voor dat in Drenthe in 2026, 1.699 netto woningen worden gerealiseerd.

Het Provinciale monitoringsysteem laat zien dat de netto plancapaciteit voor 2026 op 2.219 woningen voor ligt. Rekening houdend met de geadviseerde 130% plancapaciteit wordt verwacht dat de woningbouwaantallen voor 2026 worden behaald.

De Regionale Woondeals schrijven voor dat gemeenten moeten streven naar 2/3 betaalbare woningen. De provinciale Woningbouwmonitor laat zien dat in de looptijd van de Woondeal rond de 70% van de woningen van het betaalbare segment worden gebouwd en 30% worden van het dure segment gebouwd. Hierbij is het aandeel onbekend gelijkmatig verdeeld over beide categorieën. Dit betekent dus dat naar verwachting de streefwaarde van 2/3 betaalbaar wordt gehaald.

^[1] In mei 2025 heeft er een bestemmingswijziging plaatsgevonden in gemeente Noordenveld waardoor er 545 woningen in de BAG zijn omgezet van Wonen naar logies. Het totaalcijfer zou zonder correctie in totaal uitkomen op 6174 woningen. Het gaat hierbij om een correctie.

Jaarlijks beoordelen wij ongeveer 300 gemeentelijke ruimtelijke plannen op hun overeenstemming met het provinciaal ruimtelijk beleid. Dit beleid is vastgelegd in de Omgevingsvisie Drenthe 2022 en de Omgevingsverordening. In enkele gevallen leidt dit tot een zienswijze. Jaarlijks hebben we meerdere

projectbesluiten in behandeling in verschillende fases van het besluit; van verkenning tot beroepsprocedure. We zitten als regievoerder aan tafel om ons provinciaal belang te borgen wanneer het bevoegd gezag niet bij de provincie zit. Voor stads- en dorpsvernieuwing monitoren we de prestaties conform de subsidiebeschikkingen en jaarlijkse voortgangsrapportages (output), en het (in)directe effect hiervan op de omgeving (outcome). Voor de omgevingseffecten van centrumontwikkeling zijn de koopstromen de meest relevante indicator. Het Dorpsvernieuwingfonds heeft een minder economische insteek. Daarom zijn we voornemens om de effecten te monitoren via de Monitor Brede Welvaart Drenthe.

Met wie werken we samen?

Samenwerking in ruimtelijke ordening

De provincie werkt op verschillende schaalniveaus samen aan ruimtelijke vraagstukken. Samen met gemeenten, waterschappen en andere partners werken wij aan de landelijke verbeterdoelen van de Omgevingswet binnen het Omgevingsplatform Drenthe.

We onderhouden actief contact met gemeenten, het Rijk, (buur)provincies en internationale partners. Binnen de Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle en Regio Emmen stemmen we onze inzet af met overheden, maatschappelijke partners en het bedrijfsleven. Daarnaast zijn we actief binnen het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Nederlands-Duitse Commissie voor Ruimtelijke Ordening (NDCRO). Deze samenwerkingen dragen bij aan een goede afstemming van beleid en uitvoering in Noord-Nederland en daarbuiten.

Samenwerking in regio's

In de Regio's Zwolle, Groningen-Assen en Emmen werken we met de partners aan een toekomstbestendige en aantrekkelijke leefomgeving. In zowel de Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle als de Regio Emmen staat het versterken van de ruimtelijke kwaliteit, bereikbaarheid en brede welvaart centraal. We zetten in op gebiedsgerichte samenwerking, waarbij per regio wordt gewerkt vanuit een eigen agenda en ontwikkelopgave, maar steeds met hetzelfde doel: het versterken van een toekomstbestendige en leefbare regio.

De Nedersaksenlijn is méér dan een spoorlijn. Het is een brede gebiedsontwikkeling die veel thema's raakt. We werken integraal samen om de kansen voor Drenthe vorm te geven.

In Drenthe wordt via verschillende RegioDeals samengewerkt aan het versterken van de brede welvaart en toekomstbestendigheid van de regio's. In Noord-Drenthe zet de Regio Deal 'Vitaal Verbonden' in op het versterken van de leefbaarheid en het beter benutten van bestaande middelen en samenwerking. Ook biedt het kansen voor verbinding met de verschillende agenda's van Nij Begun. In Zuidwest-Drenthe wordt via de Regio Deal Regio Zwolle, onder meer met het gebiedsarrangement 'Gedeeld geluk', gewerkt aan uitvoering en het versterken van de regio, in nauwe samenwerking met partners. Voor Zuid- en Oost-Drenthe richt de lopende Regio Deal zich op het vergroten van kansen voor inwoners en ondernemers, met als doel dat toekomstige generaties dezelfde ontwikkelingsmogelijkheden hebben als elders in Nederland.

Initieerregio's

In 2027 werken we samen met het Rijk, gemeenten en maatschappelijke partners verder aan de ontwikkeling van Groningen-Assen en Regio Emmen als initieerregio's binnen de Nota Ruimte. Doel is het versterken van de economische ontwikkeling, brede welvaart en ruimtelijke kwaliteit van Noord-Nederland. Wij zetten daarbij in op een samenhangende ontwikkeling van wonen, werken, bereikbaarheid, talentontwikkeling en innovatie. Daarnaast werken we aan duurzame afspraken met het Rijk en regionale partners over investeringen, uitvoering en governance voor een langjarige ontwikkelagenda die de bijdrage van Drenthe aan nationale opgaven versterkt en tegelijkertijd de aantrekkelijkheid en concurrentiekracht van de regio vergroot.

Samenwerking voor de woningbouwopgave

Voor de realisatie van de woningbouwopgave werken we intensief samen met de Drentse gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen, zorgorganisaties en het Rijk. Gezamenlijk ontwikkelen we het woonbeleid en zorgen we voor de uitvoering daarvan. Ook lobbyen we intensief richting het Rijk om de Drentse woningbouwopgave beter op de kaart te zetten en woningbouw gelden in Drenthe te laten landen. Dit doen we o.a. met een sterke Drentse lobbykopgroep.

Door deze samenwerking vergroten we de slagkracht om voldoende passende woningen te realiseren, met oog voor doelgroepen en kwaliteit van de leefomgeving.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		10.214.310		10.214.310
	Doelstelling 3.01.01 Omgevingswet	4.392		4.392
	Doelstelling 3.01.03 Ruimtelijke kwaliteit	762.548		762.548
	Doelstelling 3.01.04 Samenwerkingen Ruimte	1.600.000		1.600.000
	Doelstelling 3.01.05 Programma Wonen	3.416.046		3.416.046
	Doelstelling 3.01.06 Volkshuisvestelijk Programma	588.732		588.732
	Doelstelling 3.01.08 Circulair bouwen	185.000		185.000
	Doelstelling 3.01.09 Stads- en dorpsvernieuwing	3.657.592		3.657.592
Saldo		10.214.310		10.214.310

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Inleiding

Ons milieubeleid is gebaseerd op Europese en nationale wet- en regelgeving. Als bevoegd gezag zijn wij verantwoordelijk voor omgevingsvergunningen, toezicht en handhaving en bodemsaneringen. Wij voeren deze taken uit binnen de geldende wettelijke kaders. De uitvoering van deze taken ligt grotendeels bij de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe). Voor bedrijven met grote risico's, zoals Seveso-inrichtingen en RIE4-bedrijven (complexe chemische en industriële bedrijven die werken met grote hoeveelheden gevaarlijke en milieubelastende stoffen), is de uitvoering belegd bij de Omgevingsdienst Groningen (ODG).

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 3.02.01 Adequaat opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en Omgevingsdienst Groningen (ODG)

Voor milieubelastende activiteiten die onder provinciaal bevoegd gezag vallen, verzorgen de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en de Omgevingsdienst Groningen (ODG) de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving. Deze werkzaamheden leggen wij vast in een jaarlijks uitvoeringsprogramma. Wij volgen de voortgang en leggen hierover verantwoording af via periodieke rapportages. Daarnaast stemmen wij regelmatig met beide omgevingsdiensten af over de uitvoering van de taken. Voor bodembescherming en bodemsanering voert OD Drenthe de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving uit. OD Drenthe coördineert ook bodemonderzoeken, begeleidt bodemsaneringen en levert (beleids)adviezen. Daarnaast is OD Drenthe verantwoordelijk voor de kenniscoördinatie op het gebied van bodem en ondergrond binnen de provincie. Voor deze bodemtaken stellen wij jaarlijks een aparte opdracht op.

Doelstelling 3.02.02 Adequate uitvoering van het interbestuurlijk toezicht

De provincie houdt toezicht op hoe gemeenten en andere partijen hun taken uitvoeren. Dit interbestuurlijk toezicht (IBT) gebeurt binnen de wettelijke kaders. Als dat nodig is, starten Gedeputeerde Staten een verbetertraject en begeleiden zij de uitvoering daarvan.

Doelstelling 3.02.03 Uitvoering milieustrategie

In 2025 is het milieubeleid geactualiseerd met de vaststelling van de Milieustrategie Drenthe 2025–2027. Vanaf 2026 richten wij ons op de uitvoering van de daarin opgenomen acties. Daarmee geven wij invulling aan onze wettelijke taken en aan het bestuurlijk vastgestelde Schone Lucht Akkoord (SLA). De inzet in 2026 was vooral gericht op het borgen van de continuïteit nadat de beschikbare capaciteit tijdelijk was verminderd. De genoemde speerpunten konden hierdoor niet of slechts beperkt tot uitvoering worden gebracht. In 2027 wordt verder vervolg gegeven aan de uitvoering van deze speerpunten. Daarbij worden de eerder vastgestelde ambities en acties uit de Milieustrategie Drenthe 2025–2027 als uitgangspunt genomen.

Wat willen we bereiken

Wij willen bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving voor inwoners van Drenthe. Dit doen wij door beter inzicht te krijgen in milieukwaliteit, door doelgericht te sturen op resultaten en door aandacht te hebben voor gezondheidseffecten van milieuverontreiniging.

Wat gaan we daarvoor doen

In 2027 leggen wij de focus op de volgende speerpunten:

- Wij implementeren het monitoringplan, zodat wij beter kunnen volgen of beleidsdoelen worden gehaald.
- Wij voeren het geurbeleid uit en werken het thema gezondheid verder uit in relatie tot milieueffecten.
- Wij vergroten de kennis over zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) en benutten deze kennis bij beleid en uitvoering.
- Wij starten met de evaluatie van de milieustrategie en herijking conform beleidsbouwwerk

Wij constateren dat handhavingssaken die door de Omgevingsdiensten worden uitgevoerd steeds complexer worden. Daarnaast neemt het aantal verzoeken om emissiemetingen toe.

Om de uitvoering van onze wettelijke taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) milieu te ondersteunen, verkennen wij de mogelijkheden om het aantal (emissie)metingen uit te breiden. Deze metingen richten zich op milieufactoren die noodzakelijk zijn voor een goede uitvoering van de VTH milieutaken.

Doelstelling 3.02.04 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies

De provincie heeft een coördinerende en regisserende rol richting ketenpartners bij de uitvoering van de Omgevingswet. Tot deze ketenpartners behoren onder andere gemeenten, waterschappen, terreinbeherende organisaties en omgevingsdiensten. Wij adviseren over het provinciale beleid voor een duurzame, veilige en gezonde fysieke leefomgeving. Daarbij richten wij ons op het behouden en verbeteren van de leefomgeving en het milieu. Een belangrijk onderdeel van deze inzet is het Schone Lucht Akkoord (SLA). Samen met het Rijk, andere provincies en gemeenten werken wij aan het verbeteren van de luchtkwaliteit en het behalen van gezondheidswinst. Wij voeren de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving (VTH-taken) uit die voortvloeien uit de Provinciale Omgevingsverordening. Deze taken hebben onder andere betrekking op grondwaterbeschermingsgebieden, stiltegebieden, natuur, ontgrondingen en zwemwater. Bij de uitvoering zetten wij actief het BIBOB-instrument in om misbruik van vergunningen te voorkomen. Met de Natuur- en Milieufederatie (NMF) Drenthe hebben wij prestatieafspraken gemaakt over de inzet op provinciale opgaven binnen het fysieke domein.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Er zijn geen beleidsrelevante cijfers beschikbaar. Een monitoringsprogramma gekoppeld aan de uitvoering van de milieustrategie wordt nog ontwikkeld.

Met wie werken we samen?

Wij werken samen met gemeenten, waterschappen, omgevingsdiensten, bedrijven en burgers en stemmen ons beleid af binnen Drenthe en met de andere provincies.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		8.295.480		8.295.480
	Doelstelling 3.02.01 Adequaate opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en Omgevingsdienst Groningen (ODG)	7.407.092		7.407.092
	Doelstelling 3.02.04 Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies	888.388		888.388
Baten		-325.000		-325.000
	Doelstelling 3.02.01 Adequaate opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en Omgevingsdienst Groningen (ODG)	-325.000		-325.000
Saldo		7.970.480		7.970.480

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

Inleiding

Al generaties lang worden bodem en ondergrond benut voor uiteenlopende maatschappelijke opgaven. Dit gebruik moet in balans blijven met de draagkracht van het natuurlijke systeem.

Daarom zet de provincie Drenthe in op duurzaam gebruik en beheer van bodem en ondergrond, om onherstelbare schade te voorkomen en ook voor toekomstige generaties te zorgen voor een vitaal bodemsysteem als fundament voor een gezonde Drentse samenleving.

Met de Strategie Bodem en Ondergrond 2021 geeft de provincie Drenthe richting aan het duurzaam beheer en gebruik van bodem, ondergrond en grondwater. De strategie speelt in op maatschappelijke opgaven zoals klimaatverandering, de energietransitie en duurzaam ruimtegebruik en vormt de basis voor het beleid onder de Omgevingswet. Centraal staat het in evenwicht brengen van menselijk gebruik en de draagkracht van het natuurlijk systeem.

De speerpunten van het beleid zijn:

- het via een programmatische aanpak bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond;
- het zorgdragen voor een verantwoord beheer van stortplaatsen (Nazorgfonds);
- het uitvoeren van projecten gericht op de aanpak van bodemverontreiniging;
- het via vergunningverlening, toezicht en handhaving borgen van een verantwoorde winning van oppervlaktedelfstoffen en de uitvoering van functionele ontgrondingen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond

Programmatische aanpak Bodem en Ondergrond

De provincie Drenthe werkt aan een duurzaam en zorgvuldig gebruik van de bodem en ondergrond. Dit doen wij via de strategie Bodem en Ondergrond. De strategie bestaat uit negen samenhangende deelambities, uitgewerkt in 32 strategische doelen. Deze doelen geven richting aan een integraal bodembeheer, waarbij economische ontwikkeling, leefkwaliteit en natuur in balans zijn.

De negen deelambities zijn:

1. Bodem en Energievoorziening Verantwoord gebruik van (hernieuwbare) energie uit de ondergrond, met aandacht voor het voorkomen van bodemdaling.
2. Bodem en Landbouw Verbetering van bodemstructuur en bodemleven, schoner water en vermindering van het gebruik van schadelijke stoffen.
3. Bodem en Leefomgeving Aanpak van historische bodemverontreiniging en het voorkomen van nieuwe verontreinigingen.
4. Bodem en Erfgoed Behoud en bescherming van aardkundig erfgoed en versterken van bewustwording en integratie in ruimtelijke plannen.
5. Bodem en Natuur Verbeteren van vitaliteit van bos- en natuurbodems.
6. Bodem en Grondwater Terugdringen van verontreiniging en vergroten van het bufferend vermogen van bodems, met extra aandacht voor veengebieden.
7. Bodem en Infrastructuur Voorkomen van uitspoeling van verontreinigingen, verbeteren van waterbufferend vermogen, verhogen van hergebruik bouwstoffen, en bodemkenmerken betrekken bij infrastructuurkeuzes.
8. Bodem en Delf- en Grondstoffen Circulair gebruik van grondstoffen en borging van bodemkwaliteit bij biogrondstoffen.
9. Bodem en Klimaatverandering Inspelen op klimaatverandering door gericht bodembeheer, beperking van verharding en behoud van veengebieden.

De uitvoering vindt plaats via een programmatische aanpak. Daarmee zorgen wij voor samenhang tussen beleid, uitvoering en monitoring.

Ontwikkelingen en aandachtspunten

In 2025 is de Europese bodemmonitoringsrichtlijn in werking getreden. Deze richtlijn verplicht tot het monitoren en beoordelen van de bodemgezondheid. De nationale en regionale uitwerking volgt de komende jaren. Dit kan leiden tot extra taken voor provincies, met name op het gebied van coördinatie, dataverzameling en rapportage. De financiële gevolgen zijn op dit moment nog niet uitgewerkt.

Het huidige programma Bodem en Ondergrond wordt in 2026–2027 geëvalueerd. Daarnaast verkennen wij de bodemopgaven voor de periode vanaf 2028, zodat tijdig keuzes kunnen worden gemaakt voor een vervolgprogramma.

Doelstelling 3.03.02 Verantwoord beheer van de stortplaatsen (Nazorgfonds)

Nazorg gesloten stortplaatsen

Gesloten stortplaatsen vragen blijvende aandacht. Zonder nazorg kunnen risico's ontstaan voor bodem en grondwater. Daarom zorgt de provincie voor een structurele en langdurige aanpak. Deze aanpak past binnen het programma Bodem en Ondergrond en draagt bij aan een veilige en duurzame leefomgeving op de lange termijn.

Wat willen we bereiken

Wij streven naar:

- Gesloten stortplaatsen die veilig blijven voor mens en milieu.
- Het voorkomen van verspreiding van verontreiniging.
- Behoud van de kwaliteit van bodem en grondwater.
- Een financieel goed geborgde en toekomstbestendige nazorg.

Wat gaan we doen

Om deze doelen te bereiken voeren wij de volgende activiteiten uit:

- Beheer en onderhoud van gesloten stortplaatsen.
- Periodieke vervanging van de bovenafdichting.
- Monitoring van de grondwaterkwaliteit.
- Tijdig nemen van maatregelen bij (dreigende) verontreiniging.

De uitvoering ligt bij de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe), binnen de opdracht van de provincie. De provincie stuurt op kwaliteit, prioriteiten en voortgang.

Rol en verantwoordelijkheid

De provincie is op grond van de Wet milieubeheer verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar na 1 september 1996 nog afval is gestort. In Drenthe gaat het om de volgende locaties:

- Meisner Noord-Drenthe B.V. in Ubbena;
- Attero B.V. in Wijster.

Financiële borging (Nazorgfonds)

De kosten voor de nazorg worden gedekt via het Nazorgfonds. Dit fonds wordt gevuld met een heffing die exploitanten betalen tijdens de gebruiksfase van de stortplaats.

- De hoogte van de heffing is gebaseerd op het doelvermogen.
- Het doelvermogen volgt uit het nazorgplan van de exploitant.
- Bij de beoordeling gebruikt de provincie landelijke modellen en controlelijsten van het Interprovinciaal Overleg (IPO).

Ons uitgangspunt is dat het Nazorgfonds toereikend is om de nazorg blijvend uit te voeren. Het tarief voor 2027 wordt vastgesteld via de provinciale belastingverordening, op basis van de jaarrekening 2026 van het Nazorgfonds.

Doelstelling 3.03.03 Uitvoeren projecten Bodem en verontreiniging in de leefomgeving (Strategie Bodem en Ondergrond)

Bodemkwaliteit en aanpak van bodemverontreiniging

Een goede bodem- en grondwaterkwaliteit is een belangrijke voorwaarde voor een gezonde leefomgeving. Daarom werken wij binnen het programma Bodem en Ondergrond aan het beschermen en verbeteren van de bodem en de ondergrond. *Wat willen we bereiken*

Wij streven naar een situatie waarin:

- risico's voor mens en milieu door bodemverontreiniging in beeld zijn en worden beheerst;
- locaties met onaanvaardbare risico's (spoedlocaties) zijn aangepakt;
- nieuwe bodem- en grondwaterverontreiniging zo veel mogelijk wordt voorkomen;
- de bodemkwaliteit op orde blijft en waar nodig wordt hersteld.

Deze inzet draagt bij aan de doelen van het programma Bodem en Ondergrond: een veilige leefomgeving en een duurzaam gebruik van de ondergrond.

Wat gaan we doen

Om deze doelen te bereiken:

- pakken wij locaties aan met (historische) bodem- en grondwaterverontreiniging waar risico's spelen;
- voeren wij saneringen uit of passen wij gebiedsgericht beheer toe als dat doelmatiger is;
- herstellen wij de bodemkwaliteit op locaties waar schade is ontstaan;
- voorkomen wij nieuwe verontreinigingen, met extra aandacht voor zeer zorgwekkende stoffen, zoals poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS)

Doelstelling 3.03.04 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgroningen

Vergunningverlening voor zandwinning en ontgroningen

De winning van zand en de uitvoering van ontgroningen vinden plaats binnen de geldende wet- en regelgeving en de provinciale kaders. Bij het verlenen van vergunningen maken Gedeputeerde Staten (GS) een integrale belangenafweging. Daarbij wegen wij de doelen van het omgevingsbeleid zorgvuldig af. Zandwinning is alleen toegestaan als er een aantoonbare behoefte is aan zand voor toepassingen zoals beton- en metselzand en ophoogzand. GS staan nieuwe zandwinlocaties alleen toe als deze na afloop van de winning een multifunctionele invulling krijgen en bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit van het gebied. De provincie streeft naar concentratie van zandwinning op een beperkt aantal centrale locaties, verspreid over Drenthe. Hiermee beperken wij de ruimtelijke impact. Functionele ontgroningen staan wij alleen toe als deze strikt noodzakelijk zijn, goed passen in het landschap en bijdragen aan het gewenste eindgebruik.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De in 2021 vastgestelde Strategie Bodem en Ondergrond kent 32 strategische doelen verdeelt over 9 thema's. In het programma Bodem en Ondergrond 2024 – 2027 zijn 96 operationele doelen geformuleerd waaraan wordt gewerkt.

Op 31 augustus 2025 stonden er nog 27 locaties op [de speedlijst van de provincie Drenthe](#). Begin 2010 waren dat er 230. Alle humane risicolocaties zijn inmiddels gesaneerd. De resterende locaties zijn verontreinigingen die zich verspreiden met het grondwater of vormen een risico voor de ecologie.

Met wie werken we samen?

Samen met partners, zoals gemeenten, waterschappen, het Rijk, de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe), bedrijven, kennisinstituten, terreinbeherende organisaties en belangenorganisaties, werken wij aan het duurzaam gebruik van de bodem en ondergrond. De samenwerking is breed en verschilt per onderwerp. De aard en omvang van de opgave bepalen welke partners betrokken zijn.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.595.507		1.595.507
	Doelstelling 3.03.01 Het bevorderen van duurzaam bodemgebruik en verantwoord gebruik van de diepe ondergrond	1.560.507		1.560.507
	Doelstelling 3.03.03 Uitvoeren projecten Bodem en verontreiniging in de leefomgeving (Strategie Bodem en Ondergrond)	35.000		35.000
Baten		-37.500		-37.500
	Doelstelling 3.03.04 Een verantwoorde winning van de oppervlaktedelfstoffen en uitvoering van functionele ontgroningen	-37.500		-37.500
Saldo		1.558.007		1.558.007

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Inleiding

Aanpak asbestdaken in Drenthe

In 2016 heeft de provincie Drenthe de nul-situatie van asbestdaken in beeld gebracht. Hieruit is de Asbestdakenkaart Drenthe ontstaan. Deze kaart is een belangrijk hulpmiddel om eigenaren bewust te maken van de noodzaak om hun asbestdak te vervangen.

Als aanvulling hierop is in 2017 de Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe opgesteld, beter bekend als de Asbestlening Drenthe. Deze regeling is beschikbaar tot eind 2028 en helpt eigenaren bij het financieren van de sanering.

Sinds de start van deze aanpak is er bijna 2,6 miljoen m² asbestdak verwijderd, van de oorspronkelijke opgave van 5,2 miljoen m².

Hoewel het verwijderen van asbestdaken geen wettelijke taak van de provincie is, hebben wij wel actie ondernomen vanwege het toen aangekondigde landelijke asbestdakenverbod per 2024. Toen de Eerste Kamer dit verbod in 2019 afwees, verdween voor veel eigenaren de directe noodzaak tot vervanging. Toch blijven asbestdaken een risico voor de volksgezondheid. Door verwerking kunnen asbestvezels vrijkomen in de leefomgeving. Daarom blijft het belangrijk om eigenaren te stimuleren tot vervanging.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 3.04.01 Samen met maatschappelijke partners de sanering van asbestdaken door eigenaren stimuleren

Versnellen van de aanpak van asbestdaken

Het doel is dat alle asbestdaken in Drenthe, zowel in stedelijke als landelijke gebieden, door dakeigenaren uiterlijk in 2035 zijn vervangen. Dit voorkomt dat asbestvezels vanuit de daken in de leefomgeving terechtkomen. Het jaartal 2035 is echter geen harde termijn, aangezien er geen verplichting tot het verbieden van asbestdaken bestaat. Deze doelstelling is gebaseerd op de saneringscijfers van de periode waarin er sprake was van een mogelijk verbod. Tussen mei 2016 en december 2019 werd 1 miljoen m² asbestdak gesaneerd. Na het niet doorgaan van het verbod is in de daaropvolgende zes jaar 1,6 miljoen m² gesaneerd. Met nog 2,7 miljoen m² te gaan (per juni 2026) en de impact van de landelijke bewustwordingscampagne, wordt verwacht dat de snelheid van de sanering zal toenemen, waardoor 2035 een haalbare en realistische doelstelling blijft.

Om dit doel te bereiken, sluiten wij aan bij de landelijke bewustwordings- en communicatiecampagne. Deze campagne biedt duidelijke informatie en handelingsperspectieven voor dakeigenaren. Via de website www.asbestvrijdak.nl zijn onder andere stappenplannen beschikbaar die eigenaren helpen bij het vervangen van hun dak. Wij roepen Drentse gemeenten actief op om deze informatie ook onder de aandacht te brengen van hun inwoners.

Daarnaast brengen wij als provincie de Asbestlening Drenthe (Subsidieregeling stimuleringslening verwijdering asbestdaken Drenthe) opnieuw nadrukkelijk onder de aandacht. Dit doen we in samenhang met de landelijke advertentiecampaagnes, die ook in Drenthe zichtbaar zullen zijn.

Ook de publieke Asbestdakenkaart Drenthe brengen we opnieuw onder de aandacht. Deze kaart is een belangrijk hulpmiddel in de communicatie richting eigenaren en andere betrokken partijen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Totaal gesaneerde oppervlakte 2.575.000 m² (stand 5 juni 2026)

Resterend asbesthoudende oppervlakte 2.710.000 m² (stand 5 juni 2026)

Totaalpercentage gesaneerd t.o.v. nulsituatie mei 2016: 48,6%

Gemeenten die de 50% sanering al voorbij zijn (situatie 5 juni 2026):

Assen (57,3%)

Coevorden (52,6%)

Midden-Drenthe (51,4%)

Noordenveld (50,6%)

Tynaarlo (59,8%)

Met wie werken we samen?

We sluiten aan bij de landelijke bewustwordingscampagne en werken daarbij regionaal samen met gemeenten en de Omgevingsdienst Drenthe. Daarnaast betrekken we saneringsbedrijven, verzekeraars en andere relevante partijen. Zij kunnen dakeigenaren helpen en stimuleren om hun asbestdak te vervangen

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

Niet van toepassing.

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 3.05 Nedersaksenlijn

Inleiding

De Nedersaksenlijn is een strategische spoorverbinding tussen Groningen, Drenthe en Overijssel en vormt een belangrijke impuls voor de bereikbaarheid en de brede welvaart in Noord- en Oost-Nederland. De spoorlijn is nadrukkelijk geen doel op zich, maar een middel om ruimtelijke, economische en sociale ontwikkeling mogelijk te maken.

Op 6 oktober 2025 is door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat de startbeslissing genomen voor de MIRT-verkenning van de Nedersaksenlijn. Parallel hieraan is in regionaal verband gestart met een verkenning naar gebiedsontwikkeling langs het tracé. In deze verkenning (2026–2028) worden infrastructuur en gebiedsontwikkeling in samenhang uitgewerkt, zodat keuzes voor het spoor maximaal bijdragen aan wonen, werken, bereikbaarheid, leefbaarheid en toekomstperspectief voor inwoners. De provincie Drenthe vervult hierin een actieve, verbindende en coördinerende rol

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 3.05.01 Realisatie van de Nedersaksenlijn als impuls voor brede welvaart en bereikbaarheid

Gebiedsontwikkeling

Wat willen we bereiken:

Het versterken van de brede welvaart in de regio langs de Nedersaksenlijn door het verbinden van de spoorontwikkeling met ruimtelijke en sociaaleconomische opgaven, zoals wonen, economie, leefbaarheid en voorzieningen.

Wat gaan we doen:

- Samen met de provincies Groningen en Overijssel en dertien gemeenten uitvoeren van de verkenning Gebiedsontwikkeling Nedersaksenlijn.
- Ontwikkelen van regionale toekomstperspectieven en een uitvoeringsagenda voor gebiedsontwikkeling langs het tracé.
- Faciliteren en ondersteunen van gemeenten bij hun rol in de gebiedsontwikkeling.
- Fungeren als kassier voor de regionale bijdrage aan de verkenning gebiedsontwikkeling en vastleggen van afspraken in een samenwerkingsovereenkomst.

MIRT verkenning

Wat willen we bereiken:

Het afronden van de MIRTverkenning met een goed onderbouwde voorkeursbeslissing voor de Nedersaksenlijn in 2028. Deze beslissing omvat een voorkeurstracé, bijbehorende kostenramingen en uitgangspunten voor de dienstregeling en vormt de basis voor een eventuele vervolgfase.

Wat gaan we doen:

- Actief deelnemen aan de MIRTverkenning onder regie van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en uitvoering door ProRail.
- Bijdragen aan de verschillende beoordelingsrondes (zeef 0 en zeef 1), waarin varianten stapsgewijs worden beoordeeld en teruggebracht tot een beperkt aantal kansrijke opties.
- Inbrengen en borgen van de regionale en Drentse belangen in het spoorse besluitvormingsproces.
- Verbinden van de MIRTverkenning met de regionale verkenning Gebiedsontwikkeling.
- Faciliteren van participatie van inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven.
- Toewerken naar een voorkeursbeslissing eind 2028.

Uitvoering

Wat willen we bereiken:

Zorgen voor een goede en samenhangende voorbereiding op de vervolgfase van de Nedersaksenlijn, zodat na afronding van de MIRTverkenning en de verkenning Gebiedsontwikkeling voortvarend kan worden doorgewerkt richting de planuitwerkingsfase en de regionale belangen goed zijn geborgd.

Wat gaan we doen:

Om deze voorbereiding mogelijk te maken zet de provincie Drenthe in de periode 2026–2028 aanvullende capaciteit in. Deze inzet is nodig voor het uitvoeren van voorbereidende werkzaamheden binnen zowel de MIRTverkenning als de verkenning Gebiedsontwikkeling. Het gaat onder meer om de inzet van gebiedsontwikkelaars en beleidsadviseurs, alsmede om de bemensing en ondersteuning van de verschillende bestuurlijke en ambtelijke stuur en werkgroepen. De inzet richt zich primair op inhoudelijke kwaliteit en samenhang, maar ook op het effectief behartigen van de regionale belangen richting het Rijk en andere partners.

Welke feiten en cijfers zijn er?

- Het Rijk heeft circa € 2,1 miljard beschikbaar gesteld voor de realisatie van de Nedersaksenlijn.
- De regio heeft een bod gedaan van € 50 miljoen voor de spoorontwikkeling en € 5 miljoen voor de verkenning gebiedsontwikkeling.

- De provincie Drenthe staat richting het Rijk garant voor de regionale bijdrage van € 50 miljoen.

Met wie werken we samen?

De provincie Drenthe werkt samen met de provincies Groningen en Overijssel, dertien gemeenten langs de Nedersaksenlijn en het Rijk. Binnen het Rijk zijn onder meer de ministeries van Infrastructuur en Waterstaat en Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening betrokken. Daarnaast participeren waterschappen, maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners in beide verkenningen.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

3.05 Nedersaksenlijn		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.771.071		1.771.071
	Doelstelling 3.05.01 Realisatie van de Nedersaksenlijn als impuls voor brede welvaart en bereikbaarheid	1.771.071		1.771.071
Saldo		1.771.071		1.771.071

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 3: Leefomgeving en wonen

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Lasten					
	3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen	5.933.966	24.656.105	10.214.310	14.441.795
	3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	6.469.334	6.657.371	8.295.480	-1.638.109
	3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	2.055.556	2.365.507	1.595.507	770.000
	3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	38.339	0	0	0
	3.05 Nedersaksenlijn	0	1.157.976	1.771.071	-613.095
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	14.497.195	34.836.959	21.876.368	12.960.591
Baten					
	3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen	-251.520	-445.000	0	-445.000
	3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	-67.702	-325.000	-325.000	0
	3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	-900.943	-716.500	-37.500	-679.000
	3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	-34.451	0	0	0
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-1.254.616	-1.486.500	-362.500	-1.124.000
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	13.242.579	33.350.459	21.513.868	11.836.591

Directe personele kosten Programma 3: Leefomgeving en wonen

	Beleidsopgave	2027 Begroting
	3.01 Ruimtelijke ordening en wonen	3.762.208
	3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	2.450.772
	3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden	1.556.740
	3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe	9.480
	Totaal Directe personele kosten Programma 3: Leefomgeving en wonen	7.779.201

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 14.441.795-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Omgevingswet

De lagere raming op deze doelstelling bedraagt in totaal € 113.608,--. Het verschil binnen deze doelstelling wordt veroorzaakt doordat in 2026 incidenteel budget uit het thema Ruimte is overgeheveld naar de Omgevingswet voor de ontwikkeling en inrichting van het beleidsbouwwerk. Deze middelen waren noodzakelijk voor de implementatie en verdere uitwerking van de Omgevingswet, maar keren in 2027 niet terug. Hierdoor vallen de lasten in 2027 lager uit dan in de actuele begroting 2026.

Doelstelling: Programma Wonen

De lagere raming op deze doelstelling bedraagt in totaal € 2.191.829,--. De belangrijkste oorzaak is dat de incidentele uitgaven voor het Impulsteam Wonen per saldo met € 1.246.829 afnemen. In 2026 waren aanvullende incidentele middelen beschikbaar voor de uitvoering van de Woonagenda, afspraken uit de Woontop, ondersteuning van woningbouwprojecten en het Woonoffensief. In 2027 is voor het Impulsteam nog circa € 2,4 miljoen geraamd.

Daarnaast is in 2027 € 500.000 minder geraamd voor de Reserve onrendabele toppen en vervalt € 445.000 aan lasten voor de SPUK-regelingen Wonen. De lagere SPUK-lasten hangen samen met het vervallen van de overeenkomstige incidentele rijksbijdrage in 2027.

Doelstelling: Ruimtelijke Kwaliteit

De hogere raming op deze doelstelling bedraagt in totaal € 163.608,--. Het verschil wordt veroorzaakt doordat in 2026 tijdelijk budget vanuit deze doelstelling is ingezet voor het beleidsbouwwerk en is verplaatst naar doelstelling Omgevingswet (€ 113.608,--). Daarnaast is in 2026 € 50.000,-- verschoven naar doelstelling Samenwerkingen Ruimte om een budget beschikbaar te stellen voor onder andere juridische kosten bij ruimtelijke projecten. Deze tijdelijke budgetverschuivingen vervallen in 2027, waardoor de middelen weer onder de doelstelling Ruimtelijke Ontwikkeling worden verantwoord.

Doelstelling: Samenwerkingen Ruimte

De lagere raming op deze doelstelling bedraagt in totaal € 800.000,--. De lagere raming komt doordat in 2026 een overheveling vanuit 2025 was opgenomen van € 750.000,-- voor Regio Zwolle. De overige € 50.000,-- wordt verklaard doordat in 2026 eenmalig budget was opgenomen voor onder andere juridische kosten bij ruimtelijke projecten.

Doelstelling: Stads- en dorpsvernieuwing

De lagere raming op de doelstelling bedraagt in totaal € 11.499.966,-- in 2027. De bij de 2e uitwerking van het coalitieakkoord beschikbaar gestelde middelen voor Herstructurering Ruimtelijk Kwaliteit (€ 1,75 miljoen), het Binnenstadfonds (€ 4 miljoen) en de subsidieregeling Dorpsvernieuwing (€ 5 miljoen) lopen tot en met 2026. Het overige verschil van € 1.749.966,-- heeft betrekking op de begrote lastneming per jaar van inmiddels verstrekte grote subsidies waarvan de egalisatie plaats vindt via de Reserve begrote subsidies.

Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.638.109,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Adequaat opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe (OD Drenthe) en Omgevingsdienst Groningen (ODG)

In de Begroting 2027 zijn we uitgegaan van een hogere deelnemersbijdrage aan de Omgevingsdienst Drenthe. Het gaat om een nadeel van € 1.369.119,-- ten opzichte van 2026. Dit geldt ook voor de bijdrage aan de Omgevingsdienst Groningen. Deze bijdrage is in 2027 € 148.000,-- hoger dan in 2026.

Doelstelling: Behoud en bevorderen van de naleving wettelijke milieueisen met ruimte voor de uitvoering van verschillende maatschappelijke functies

In de Voorjaarsnota 2025 is aangegeven dat voor de uitvoering van de nieuwe Milieustrategie extra middelen nodig zijn. Daarom zijn in 2026 en 2027 een hogere lasten opgenomen, waarbij de raming in 2027 € 120.000,-- hoger is dan in 2026.

Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 770.000,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Uitvoeren projecten Bodem en verontreiniging in de leefomgeving (Strategie Bodem en Ondergrond)

Het verschil van € 770.000,-- ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt doordat we in de begroting 2027 nog geen raming hebben opgenomen van de verwachte kosten van bodemprojecten.

Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 3.05 Nedersaksenlijn

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 613.095,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Realisatie van de Nedersaksenlijn als impuls voor brede welvaart en bereikbaarheid

De hogere raming op deze doelstelling bedraagt in totaal € 613.095,--. Dit verschil wordt verklaard doordat er in 2027 hogere uitvoeringskosten zijn opgenomen dan 2026. Het Statenstuk over de Nedersaksenlijn is in juli 2026 aangenomen door PS. Hierdoor zijn er voor een half jaar aan uitvoeringskosten (salarissen) opgenomen in 2026. Voor 2027 betreft dit een heel jaar aan uitvoeringskosten en hierdoor hogere lasten van € 613.095,--.

Baten

Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 445.000,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Programma Wonen

De lagere geraamde baten in 2027 bedragen totaal € 445.000,--. Dit verschil wordt verklaard doordat de SPUK middelen nog niet zijn opgenomen in de begroting 2027. Deze lasten worden per jaar bekeken en in het begrotingsjaar zelf verwerkt in de begroting.

Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden

De baten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 679.000,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Uitvoeren projecten Bodem en verontreiniging in de leefomgeving (Strategie Bodem en Ondergrond)

Het verschil van € 679.000,-- ten opzichte van 2026 wordt veroorzaakt doordat we in de begroting 2027 nog geen raming hebben opgenomen van de verwachte kosten van bodemprojecten en de daarmee samenhangende bijdragen van derden.

Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 3.05 Nedersaksenlijn

Niet van toepassing

Verrekening met reserves programma 3

Programma 3	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Totaal programma	13.242.579	33.350.459	21.513.868	11.836.591
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve Bodem	834.996	-	-	-
Bijdrage van Reserve Bodem	-782.000	-591.000	-500.000	-91.000
Bijdrage aan Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	2.981.553	2.500.000	-	2.500.000
Bijdrage van Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	-2.000.000	-1.500.000	-1.000.000	-500.000
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	9.380.703	1.742.827	175.000	1.567.827
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-9.673.252	-6.150.385	-3.832.592	-2.317.793
Bijdrage van Saldireserve	-843.491	-11.560.000	-60.000	-11.500.000
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-500.000	-1.845.000	-1.250.000	-595.000
Saldo verrekend met reserves	-601.491	-17.403.558	-6.467.592	-10.935.966
Totaal na bestemming	12.641.088	15.946.901	15.046.276	900.625

Investeringsen programma 3

Niet van toepassing.

4: Regionale economie en werkgelegenheid

Toelichting programma

Inleiding

De provincie zet zich in voor een toekomstbestendige en vitale regionale economie en recreatie- en toerimesector. Daarmee willen we de brede welvaart van onze inwoners duurzaam versterken: welzijn, gezondheid, sociale samenhang, welvaart en kwaliteit van leven. Met een regionale economie met voldoende werkgelegenheid, waarbij voor iedereen een passende baan te vinden is. We werken op basis van de uitgangspunten slim, groen en impact. We stimuleren ondernemers en innovaties die hieraan bijdragen. Een sterke regionale economie kan niet zonder kennis en innovatie. De provincie draagt bij aan goede randvoorwaarden en werkt samen met (organisaties van) het bedrijfsleven, onderwijs- en onderzoeksinstituten en andere overheden. Zo werken wij ook in regionaal verband samen in de Dutch Tech Zone, Regio Groningen-Assen, Regio Zwolle en aan Nij Begun. Het is ons streven dat inwoners, bedrijven en bezoekers hiervan profiteren.

We werken gericht aan een sterke, toekomstbestendige toeristische en recreatieve sector. We zetten in op het versterken van de recreatieve infrastructuur en het toeristisch aanbod en recreatieve voorzieningen in en rond natuurgebieden. Daarmee investeren we in aanbod dat past bij kenmerken van onze provincie en bijdraagt aan de identiteit van Drenthe.

Kaders bestaand beleid

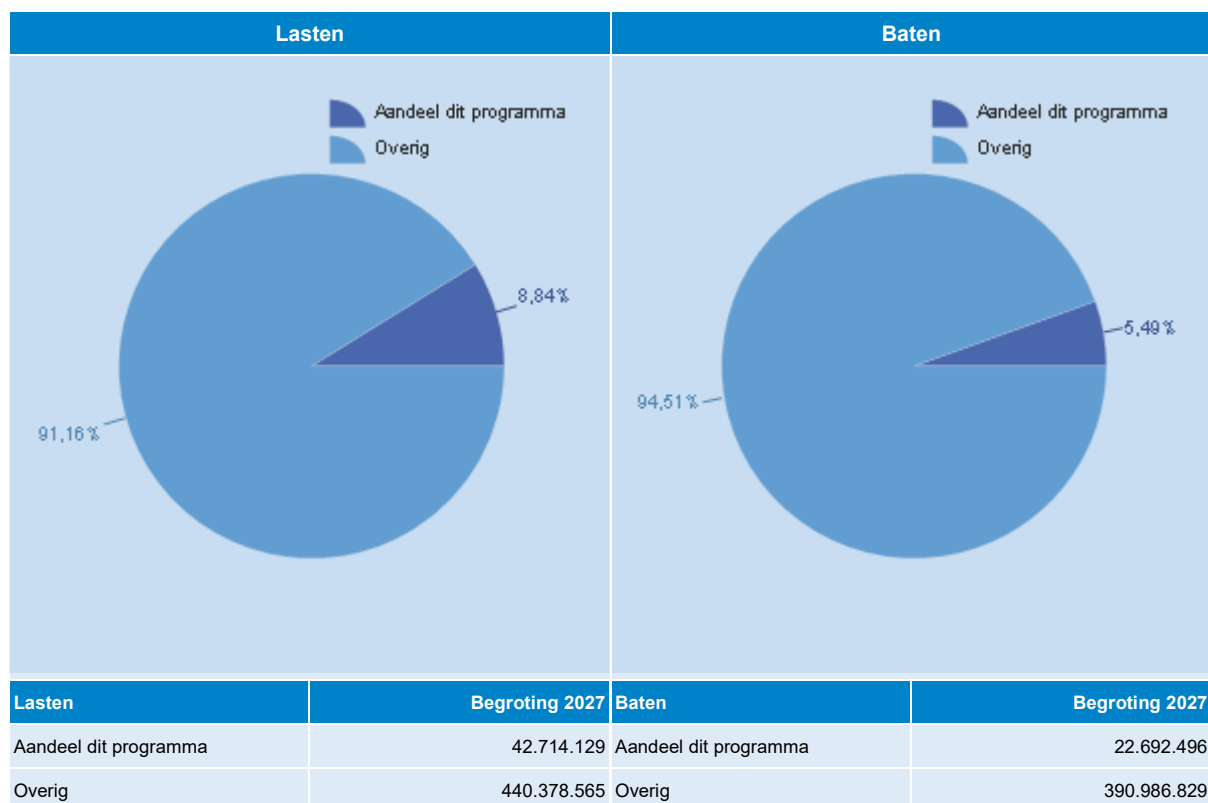
- Economische Koers Drenthe
- Omgevingsvisie Drenthe 2022
- Omgevingsverordening Drenthe
- Agenda Recreatie en Toerisme 2024-2028
- Research & Innovation Strategy for Smart Specialisation (RIS3) Noord-Nederland
- Human Capital Agenda Noord-Nederland
- Acquisitie Agenda Drenthe
- Agenda Defensie en Veiligheid
- Actieplan Circulaire Economie 2026-2027

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
4.01 Versterken van het vestigingsklimaat	4.01.01 Toekomstbestendige werklocaties
	4.01.02 Versterken van het vestigingsklimaat
4.02 Versterken van het ondernemerschap	4.02.01 Zorgen voor een goede mkb ondersteuning
4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe	4.03.01 Binden van de kracht van Drenthe
	4.03.02 (Inter)nationaal verbinden van de kracht van Drenthe
4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven	4.04.01 Bijdragen aan en verder helpen van economische kansen vanuit de markt

Beleidsopgave	Doelstelling
	4.04.02 Inspireren en verleiden om kansen rondom de transitie en Drentse opgaves te pakken
	4.04.03 Werken aan sociaal-economisch perspectief
4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt	4.05.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden
	4.05.02 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen
4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	4.06.01 Verhogen brede welvaart en versterken samenwerking door Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023 - 2027
4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme	4.07.01 Stimuleren van vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie
	4.07.02 Behouden en versterken van de recreatieve infrastructuur
	4.07.03 Versterken toeristisch recreatief aanbod
	4.07.04 Bezoekers en inwoners stimuleren om Drenthe te ontdekken
	4.07.05 Bevorderen ondernemerschap
	4.07.06 Goed beheer en onderhoud VAM-berg
4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid	4.08.01 Drenthe staat paraat

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 4.01 Versterken van het vestigingsklimaat

Inleiding

De provincie Drenthe wil ook de komende jaren een aantrekkelijk vestigingsklimaat bieden door te zorgen voor voldoende ontwikkelmogelijkheden voor bedrijvigheid, te werken aan toekomstbestendige werklocaties en acquisitie en positionering richting nieuwe en bestaande bedrijven. Via een integraal programma voor toekomstbestendige bedrijventerreinen (TBBT) werken we samen met partners aan circulaire en klimaatadaptieve terreinen, versterken we het organiserend vermogen en benutten we kennis uit programma's zoals Werklandschappen van de Toekomst en de Herstructureringsmaatschappij Drenthe-Groningen. Tegelijk stemmen we met gemeenten en het Rijk de programmering en behoefte aan bedrijventerreinen af en zetten we ons in voor vitale centrumgebieden. Daarnaast versterken we Drenthe actief via acquisitie en profilering, met focus op de sectoren groene chemie en circulaire plastics, medische technologie en biotechnologie, maakindustrie en agribusiness.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.01.01 Toekomstbestendige werklocaties

We willen ervoor zorgen dat Drenthe ook de komende jaren een aantrekkelijke vestigingslocatie blijft met voldoende ontwikkelmogelijkheden. Daarom zetten we ons in op drie sporen;

- Voldoende ruimte voor bedrijvigheid - door afspraken te maken met het Rijk en gemeenten over de programmering van bedrijventerreinen en ruimtelijk-economisch beleid af te stemmen.
- Toekomstbestendige bedrijventerreinen (TBBT) - De programmatische aanpak borduurt voort op de ingezette lijn, zoals het stimuleren van groen/blauwe inrichting van bedrijventerreinen, het aanjagen van organiserend vermogen en parkmanagement. Ook stimuleren we het beter benutten van bedrijventerreinen via de Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen.
- Voor toekomstbestendige centrumgebieden zorgen we voor afstemming en kennisontwikkeling via het Drents netwerk voor Centrumgebieden. Vanuit de subsidieregelingen voor dorps- en stadsvernieuwing dragen we bij aan de gemeentelijke plannen voor centrumontwikkeling.

Doelstelling 4.01.02 Versterken van het vestigingsklimaat

Door middel van gerichte promotie en acquisitie zetten we Drenthe op de kaart als aantrekkelijke provincie voor bedrijven om zich te vestigen en het behouden en versterken van het bestaande bedrijfsleven. De provincie Drenthe focust zich in de acquisitie de komende jaren op vier kansrijke sectoren: de groene chemie, (bio)medische technologie, (hoogwaardige) maakindustrie en agrofood. Daarvoor gaan we verder met de uitvoering van de Acquisitie Agenda Drenthe.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale economie

Indicator: bruto regionaal product (brp).

Groei bruto regionaal product in Drenthe

	2021	2022	2023	2024
Groei ten opzichte van het voorgaande jaar	9,3%	9,9%	7,1%	7,6%

(De cijfers voor 2023 en 2024 zijn voorlopige cijfers)

Toelichting:

Dit is een BBV-verplichte indicator. Het bruto regionaal product (brp) is een maat voor de omvang van de economie. De verandering van het volume van het brp in een bepaalde tijdsperiode is een maat voor de groei (of krimp) van de economie. Het bruto regionaal product tegen marktprijzen is het eindresultaat van de productieve activiteiten van ingezeten productie-eenheden. Het getoonde percentage is de verandering in het brp ten opzichte van het voorgaande jaren.

Indicator Bedrijventerreinen Drenthe

Drenthe telt 123 bedrijventerreinen. Deze zijn goed voor 5.700 vestigingen en 76.150 arbeidsplaatsen. (32% van het totaal). Bron: Stec Groep 2024

Uit de actualisatie blijkt dat het beeld van vraag en aanbod naar bedrijfslocaties is omgeslagen. Waar in 2022 nog werd uitgegaan van een overaanbod aan bedrijfskavels tot 2040, is nu sprake van een geraamd onderaanbod, zelfs in een laag economisch scenario. Tot 2050 wordt een uitbreidingsvraag en vervangingsvraag van 146 tot 429 hectare geraamd. Daarbovenop wordt nog eens 233 hectare aan additionele vraag geschat. Tegenover dit totaal staat circa 240 hectare direct uitgeefbaar aanbod (stand 2024). Om de groei van bestaande bedrijven en de vestiging van nieuwe bedrijven te kunnen faciliteren, is strategische uitbreiding van het bedrijventerreinareaal en het beter benutten van bestaande bedrijfskavels noodzakelijk.

Met wie werken we samen?

Voor het versterken van het vestigingsklimaat werkt de provincie voornamelijk interbestuurlijk samen met het Rijk en de gemeenten. Hiernaast werken we samen met bedrijven, kennisinstellingen, de NOM en regionale samenwerkingsverbanden

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.01 Versterken van het vestigingsklimaat		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.743.580		1.743.580
	Doelstelling 4.01.01 Toekomstbestendige werklocaties	1.050.000		1.050.000
	Doelstelling 4.01.02 Versterken van het vestigingsklimaat	693.580		693.580
Saldo		1.743.580		1.743.580

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 4.02 Versterken van het ondernemerschap

Inleiding

De Drentse economie staat voor grote uitdagingen en kansen. Ondernemers zijn essentieel voor de werkgelegenheid en de brede welvaart in de provincie. In een snel veranderende wereld, met een toenemende focus op digitalisering, verduurzaming en maatschappelijke veranderingen, is het van belang dat Drentse bedrijven – en dan vooral het mkb – zich blijven ontwikkelen en vernieuwen. Naast innovatie en aanpassingsvermogen is het verhogen van de productiviteit een belangrijk aandachtspunt, zodat bedrijven efficiënter kunnen werken en hun concurrentiepositie kunnen versterken. De provincie ondersteunt ondernemers daarom met een stevige en samenhangende ondersteuningsstructuur, bestaande uit zowel eigen instrumenten als het aanbod van partners. Daarbij sluiten we aan bij de landelijke mkb-actieagenda en zetten we in op versterking van het noordelijke ecosysteem. De speerpunten circulaire economie, digitalisering en internationalisering worden verder uitgebouwd. Er is nieuw beleid voor het aandachtsgebied defensie (Drentse agenda defensie en veiligheid). Deze aanvullingen sluiten aan bij de bestaande ondersteuningsstructuur voor het mkb. De ingezette koers wordt gecontinueerd, maar er komen ook nieuwe accenten en samenwerkingen bij om de Drentse economie toekomstbestendig te maken, onder andere door te blijven inzetten op het verhogen van de productiviteit.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.02.01 Zorgen voor een goede mkb ondersteuning

We zorgen dat ondernemers in Drenthe toegang hebben tot een stevige en samenhangende ondersteuningsstructuur van provinciale instrumenten en partners. Hiermee versterken we hun innovatiekracht en verdienvermogen.

In 2027 zetten we de ondersteuning via Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) voort en versterken we deze. Ondernemers krijgen daar ondersteuning bij hun ontwikkelvraag en worden verbonden met kennis- en innovatiepartners. Ook zetten we Founded voort, waarmee we startups en scale-ups in Noord-Nederland ondersteunen met programma's, netwerken en toegang tot financiering. Daarnaast stimuleren we ondernemerschap met netwerk- en inspiratiebijeenkomsten, zoals de Drentse Onderneming van het Jaar en de Jonge Ondernemersprijs. We zetten financieringsinstrumenten in, zoals adviesvouchers en het MKB Fonds, met extra aandacht voor familiebedrijven en kansen binnen defensie en veiligheid.

We ondersteunen mkb-bedrijven verder bij digitalisering via de European Digital Innovation Hub (EDIH) en de aanpak Drenthe Digitaal. Vanaf 2027 zetten we hierbij ook vouchers in om concrete stappen te stimuleren.

Tegelijk ondersteunen we de overgang naar circulair ondernemen en helpen we ondernemers om kansen binnen defensie en veiligheid te benutten, onder meer via een MKB Defensie Desk. Tot slot ondersteunen we ondernemers bij internationaal ondernemen en het betreden van nieuwe markten.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De provincie Drenthe heeft bij na 60.000 bedrijfsvestigingen, (bron: CBS), waarvan het aandeel MKB (<250 werkzame personen) meer dan 99% is.

Ik Ben Drents Ondernemer heeft in 2025 ruim 600 ondernemers begeleidt.

Met wie werken we samen?

In het programma Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) werkt de provincie Drenthe samen met de Drentse gemeenten, kennisinstellingen en ondernemers.

Daarnaast wordt binnen noordelijke projecten zoals Founded, EDIH, Konnect 2.0 en Breed MKB samengewerkt met onder andere de provincies Groningen en Fryslân, en met organisaties als YnBusiness en GroBusiness. Voor projecten in de Regio Zwolle wordt samengewerkt op het gebied van ondernemersdienstverlening.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.02 Versterken van het ondernemerschap		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		2.553.173		2.553.173
	Doelstelling 4.02.01 Zorgen voor een goede mkb ondersteuning	2.553.173		2.553.173
Saldo		2.553.173		2.553.173

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe

Inleiding

Drenthe werkt aan een toekomstbestendige economie. Daarbij staan productiviteitsgroei, economische weerbaarheid en brede welvaart centraal. De afgelopen jaren is de economische context sterk veranderd. Nationale en Europese agenda's leggen meer nadruk op strategische autonomie, robuuste waardeketens en sleuteltechnologieën. Tegelijkertijd beperken schaarste aan arbeid, ruimte, energie en grondstoffen de economische groei. Deze ontwikkelingen vragen om duidelijke keuzes. Drenthe kiest voor een aanpak waarin meerwaarde, productiviteit en uitvoering leidend zijn. We bouwen voort op bestaande economische krachten en regionale ecosystemen. Drenthe richt zich op sectoren en bedrijven die belangrijk zijn voor het huidige en toekomstige verdienvermogen:

- maakindustrie;
- groene chemie en circulaire plastics;
- medische technologie en biotechnologie;
- agribusiness;
- ASTRON.

Binnen deze sectoren ligt de focus niet alleen op koplopers, maar ook op modernisering en productiviteitsgroei in het brede midden- en kleinbedrijf (mkb). We zetten sectorgericht in op digitalisering en circulariteit, met initiatieven die aansluiten bij de krachtsectoren.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.03.01 Binden van de kracht van Drenthe

Ook in 2027 versterken we de economische kracht van Drenthe door bedrijven, kennisinstellingen en overheden met elkaar te verbinden in goed georganiseerde ecosystemen. Samenwerking moet leiden tot duurzame effecten en een sterke regionale binding. De aanpak voor koplopers, parels en het peloton binnen de maakindustrie zetten we voort. Productiviteitsgroei en strategische autonomie staan daarbij centraal. We verhogen de productiviteit onder meer via het project

Productiviteitsbooster. Dit project biedt gerichte ondersteuning bij digitalisering, automatisering en nieuwe organisatie- en businessmodellen. We doen dit via bewustwording, advies en concrete pilots, in samenwerking met brancheorganisaties zoals de Metaalunie en Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO). De bedrijvenvereniging SUSPACC bestaat uit bedrijven uit de kunststofsector die intensief samenwerken met kennisinstellingen en overheid. SUSPACC stimuleert gezamenlijke innovatie, projecten en R&D-agenda's. In 2026 is SUSPACC samengegaan met Biocooperative. Hierdoor is het samenwerkingsverband uitgegroeid tot een Noord-Nederlands netwerk. In 2027 verkennen we samen met partners welke stappen nodig zijn voor een volgende ontwikkelfase. Binnen Chemport Europe verschuift de lobby-inzet in Den Haag en Brussel van losse activiteiten naar een meer gestructureerde en strategische aanpak. Deze aanpak bestaat uit drie samenhangende sporen:

- actieve beïnvloeding van relevante beleidsdossiers;
- positionering van Chemport als vaste gesprekspartner;
- opbouw en benutting van strategische samenwerkingen en netwerken.

Daarnaast verkennen we de verdere ontwikkeling van medische en biotechnologie en van technologische toepassingen binnen de zorg. Binnen de Agribusiness stimuleren we de (verdere) ketenontwikkeling van vezelgewassen zoals hennep en zonnekroon. Deze vezels kunnen bijvoorbeeld worden toegepast in bouwmaterialen, industrie en textiel. Ook zetten we in op ketens voor plantaardige eiwitten en reststromen uit de landbouw. Daarnaast ondersteunen we de ontwikkeling van innovatieve producten en diensten bijvoorbeeld voor smart farming en stimuleren we korte(re) voedselketens. In 2026 is met het project KEA LOFAR een verbinding gelegd tussen ASTRON en het regionale bedrijfsleven. In 2027 onderzoeken we of en hoe deze samenwerking kan worden opgeschaald, met als doel kennis en technologie van ASTRON beter te benutten voor de regionale economie.

Doelstelling 4.03.02 (Inter)nationaal verbinden van de kracht van Drenthe

In 2027 positioneert Drenthe zich nadrukkelijk als betrouwbare uitvoeringspartner voor nationale en Europese agenda's op het gebied van concurrentiekracht, strategische autonomie en weerbaarheid. We sluiten daarbij aan bij ontwikkelingen zoals het Europese industriebeleid, de Clean Industrial Deal en de inzet op sleuteltechnologieën en kritische ketens. Strategische autonomie speelt niet alleen een rol binnen defensie en veiligheid, maar ook binnen sectoren zoals groene chemie en circulaire plastics. Via Chemport Europe en het European Chemical Regions Network (ECRN) is Drenthe aangesloten bij de Critical Chemicals Alliance. Binnen dit verband worden regionale clusters erkend als cruciale schakels voor het behoud en de modernisering van kritische chemische productie in Europa. Daarnaast dragen we bij aan strategische autonomie via het Ontwikkelprogramma samenwerking Defensie en mkb. Dit programma is gericht op het versterken van regionale ketens in de maakindustrie en op de ontwikkeling en toepassing van dual-use technologieën voor zowel civiele als defensietoepassingen. Voor onze krachtsectoren blijven we inzetten op actieve deelname aan Europese programma's zoals INTERREG. In samenwerking met onder meer de NOM en Trade & Innovate NL ondersteunen we ondernemers bij het betreden en verbreden van internationale markten. Voor circulaire bedrijven versterken we de (inter)nationale positie van Drenthe via initiatieven zoals Noord-Nederland verdient Circulair en de European Circular Innovation Valley (ECIV). ECIV is een Europees project dat gericht is op het ontwikkelen van Europa's grootste ecosysteem voor circulaire innovatie.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing

Met wie werken we samen?

Voor het versterken van onze krachtsectoren werken we nauw samen met de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM). De NOM ondersteunt bedrijven bij innovatie, groei en samenwerking binnen regionale ecosystemen. Door deze samenwerking verbinden we provinciaal beleid met ondernemers, kennisinstellingen en investeringen. Zo versterken we de economische structuur en het verdienvermogen van Drenthe.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		2.737.755		2.737.755
	Doelstelling 4.03.01 Binden van de kracht van Drenthe	2.284.755		2.284.755
	Doelstelling 4.03.02 (Inter)nationaal verbinden van de kracht van Drenthe	453.000		453.000
Baten		-1.379.170		-1.379.170
	Doelstelling 4.03.01 Binden van de kracht van Drenthe	-1.379.170		-1.379.170
Saldo		1.358.585		1.358.585

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven

Inleiding

Grote maatschappelijke en economische transitie, zoals de energietransitie, digitalisering, de circulaire economie en de verschuiving van zorg naar gezondheid, bieden het Drentse bedrijfsleven nieuwe kansen. Deze ontwikkelingen vragen om innovatie en toekomstbestendige oplossingen die bijdragen aan economische groei én maatschappelijke waarde. Drenthe benut deze kansen binnen het kader van de Regionale Innovatiestrategie voor Slimme Specialisatie (RIS3), onder het motto 'slim, groen en met impact'. De inzet is gericht op het versterken van het innovatievermogen van ondernemers, het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen op basis van de maatschappelijke opgaven en het stimuleren van samenwerking binnen regionale ecosystemen. Ook de defensie- en veiligheidssector speelt een steeds belangrijkere rol. Toenemende geopolitieke spanningen en veiligheidsdreigingen maken veiligheid en weerbaarheid tot een structureel thema. Drenthe versterkt daarom de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs, kennisinstellingen, overheden en veiligheidspartners, in lijn met de Drentse agenda Defensie en Veiligheid en met Europese en nationale prioriteiten rond preparedness en resilience (paraatheid en weerbaarheid). Europese programma's zoals EFRO, JTF en Interreg bieden belangrijke financieringsmogelijkheden om deze ambities te ondersteunen. In juli 2025 presenteerde de Europese Commissie het eerste voorstel voor het Meerjarig Financieel Kader (MFK) 2028–2034, waarin wordt ingezet op een nationale verdeling van middelen via nationale en regionale partnerschapsprogramma's (NRPP's). Provincies en gemeenten geven de voorkeur aan behoud van een regionale verdeling van middelen, omdat een nationale benadering de regionale samenwerking en de voorspelbaarheid van Europese investeringen kan verminderen. Noord-Nederland zet daarom de lobby onverminderd voort voor behoud van een

regionale verdeling van Europese middelen en werkt samen aan een sterke positionering binnen het Europese innovatie- en investeringsbeleid, ook met het oog op de periode vanaf 2028.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.04.01 Bijdragen aan en verder helpen van economische kansen vanuit de markt

Drenthe stimuleert nieuwe economische activiteiten door bedrijven, kennisinstellingen en overheden te verbinden. We ondersteunen de ontwikkeling en uitvoering van projecten, met speciale aandacht voor cross-sectorale samenwerking.

Voorbeelden zijn het initiatief Gezonde Voedselomgeving Noord-Nederland en Care2Change, gericht op innovatie, duurzaamheid en nieuwe verdienmodellen. Ook projecten zoals Medicijnresten uit Water, Prewapharm en PlasticReady dragen bij aan innovatie en circulariteit. In 2027 zetten we in op de verdere ontwikkeling van deze initiatieven en het naar de markt brengen van circulaire kunststofinnovaties. Daarnaast voeren we het Actieplan Circulaire Economie uit. We zetten in op ketenprojecten in onder meer bouw, maakindustrie, agribusiness, zorg, textiel en plastics. Dit vullen we aan met analyses van materiaalstromen en scans op bedrijventerreinen. Digitalisering ondersteunt deze transitie. Via Drenthe Digitaal helpen we mkb-bedrijven met data- en AI toepassingen, gericht op productiviteit, schaalbaarheid en weerbaarheid.

Tot slot versterken we de kennis- en innovatiestructuur met initiatieven zoals de Veiligheidscampus, Airport Next Campus, de IT hub en de Greenwise Campus. Hiermee bouwen we aan een sterke samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheden en dragen we bij aan veiligheid, weerbaarheid en economische groei.

Doelstelling 4.04.02 Inspireren en verleiden om kansen rondom de transitie en Drentse opgaves te pakken

Wij willen dat in Noord-Nederland vernieuwende economische initiatieven ontstaan die ook op Europees niveau onderscheidend zijn. Wij inspireren en verleiden bedrijven en andere partijen om economische kansen te benutten die zijn gekoppeld aan maatschappelijke opgaven en transitie. Dit doen wij onder andere door publiciteit te genereren en webinars te organiseren rond nieuwe openstellingen van Europese programma's. In 2026 hebben wij het initiatief genomen om Defensie kennis te laten maken met de potentie van het Noordelijke chemiecluster. Voor Defensie is duidelijk geworden dat deze chemische bedrijvigheid meer is dan alleen een potentiële leverancier en ook bijdraagt aan strategische autonomie en economische weerbaarheid. In 2027 willen wij deze relatie verstevigen, zodat daadwerkelijk businesscases tot stand komen. Dit doen wij samen met het bedrijfsleven. Ook dit jaar organiseren wij de Week van de Circulaire Economie. Hiermee inspireren wij bedrijven en organisaties om circulair te denken en te doen. Wij laten zien dat de circulaire economie niet alleen bijdraagt aan duurzaamheid, maar ook economische kansen en nieuwe banen oplevert.

Doelstelling 4.04.03 Werken aan sociaal-economisch perspectief

Het landelijk gebied bevindt zich in het hart van meerdere grote maatschappelijke transitie: de verduurzaming van de landbouw, de energietransitie, woningbouwopgaven, klimaatadaptatie en de versterking van natuur en biodiversiteit. Deze veranderingen zijn noodzakelijk, maar hebben tegelijkertijd grote impact op de leefomgeving, de economische structuren en het toekomstperspectief van inwoners en ondernemers in deze gebieden. Veel mensen ervaren onzekerheid over hun bestaanszekerheid, werkgelegenheid of de toekomst van hun bedrijf, terwijl voorzieningen onder druk staan en jongeren de regio verlaten.

In Drenthe is er sprake van een toename van de leegstand van agrarische bedrijfsbebouwing als gevolg van schaalvergroting en bedrijfsbeëindiging in de landbouw. Deze vrijkomende bebouwing biedt kansen en uitdagingen voor het landelijk gebied op het gebied van woningbouw, bedrijvigheid, zorg, recreatie en natuur.

We willen samen met gemeenten aan de slag met het ontwikkelen van beleid en praktische werkwijzen hoe om te gaan met vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing. Doel is om (wellicht via een gebiedsgerichte aanpak) te komen tot duurzame herbestemming, knelpunten op te lossen en (ruimtelijke) keuzes te maken die bijdragen aan het vitaal en aantrekkelijk houden van het buitengebied.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Met wie werken we samen?

We werken samen met:

- de Kennisinstellingen
- de provincies Groningen, Fryslân en Overijssel
- Drentse gemeenten en regionale samenwerkingsverbanden
- NOM
- Rijk, met name het Ministerie van EZK

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.988.597		1.988.597
	Doelstelling 4.04.01 Bijdragen aan en verder helpen van economische kansen vanuit de markt	1.764.895		1.764.895
	Doelstelling 4.04.02 Inspireren en verleiden om kansen rondom de transitie en Drentse opgaves te pakken	123.702		123.702
	Doelstelling 4.04.03 Werken aan sociaal-economisch perspectief	100.000		100.000
Saldo		1.988.597		1.988.597

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Inleiding

Een toekomstbestendige arbeidsmarkt is van groot belang voor de economische veerkracht en brede welvaart van Drenthe. De arbeidsmarktkrapte raakt vrijwel alle sectoren en houdt naar verwachting langdurig aan. Tegelijkertijd veranderen functie-eisen onder invloed van technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Dit leidt tot zowel kwantitatieve als kwalitatieve tekorten op de arbeidsmarkt. De provincie zet in op het versterken van de werking van de arbeidsmarkt door samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheden verder te verdiepen. Daarbij staat het beter benutten en ontwikkelen van talent centraal, zowel van jongeren als van werkenden en werkzoekenden. Het versterken van een leercultuur en het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen zijn hiervoor randvoorwaardelijk. Wij richten ons op het vergroten van inzicht in de dynamiek van de arbeidsmarkt en op het versterken van de regionale samenwerking. Dit stelt partners in staat om beter onderbouwde keuzes te maken en gericht bij te dragen aan het verminderen van krapte, het versterken van talentbinding en het vergroten van de arbeidsproductiviteit. De provincie vervult hierin een verbindende en faciliterende rol, met oog voor een heldere taakverdeling tussen partijen. We sluiten aan bij nationale en Europese ontwikkelingen en benutten waar mogelijk beschikbare middelen. Specifieke aandacht gaat uit naar ontwikkelingen zoals digitalisering, de vraag naar technisch en digitaal vakmanschap en veranderende arbeidsmobiliteit. Werknemers wisselen vaker van functie of sector, werken flexibeler en ontwikkelen nieuwe vaardigheden om inzetbaar te blijven.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.05.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden

Om maatschappelijke opgaven te realiseren, zijn voldoende goed opgeleide en inzetbare medewerkers nodig. Door technologische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen veranderen de eisen aan werk snel, wat vraagt om blijvende aandacht voor scholing, kennisontwikkeling en innovatie. We versterken de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en overheden door bestaande netwerken verder te ontwikkelen en gericht in te zetten. Daarbij benutten we onder andere de arbeidsmarktregio en regionale overlegstructuren om partijen te verbinden en gezamenlijke initiatieven te stimuleren. Daarnaast zetten we in op het versterken van een leercultuur en het bevorderen van Leven Lang Ontwikkelen. Dit doen we in samenhang met duurzame inzetbaarheid en de inzet van arbeidsbesparende technologie. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan het ontwikkelen en behouden van vakmanschap, met nadruk op technische en digitale vaardigheden. Specifieke aandacht gaat uit naar sectoren en opgaven waar de druk op de arbeidsmarkt groot is. Dit betreft onder meer de ontwikkeling van technisch en digitaal vakmanschap in relatie tot de groeiende vraag vanuit defensie en veiligheid. We blijven inzetten op het versterken van de samenhang in de onderwijsketen, van vmbo en mbo tot hbo en universiteit. Ook ondersteunen we initiatieven die bijdragen aan beter inzicht in talentstromen en loopbaanperspectief, zoals het project 'Meer uren werkt', dat zich richt op het vergroten van het aantal gewerkte uren van deeltijders in sectoren met grote tekorten, zoals zorg, onderwijs en kinderopvang, om bestaand arbeidspotentieel beter te benutten en te behouden in Drenthe.

Doelstelling 4.05.02 We investeren in talentontwikkelingen voor de economie van morgen

De personeelstekorten houden naar verwachting de komende jaren aan. Om de economie te versterken, zetten we in op het benutten én ontwikkelen van al het beschikbare talent, ongeacht leeftijd, opleidingsniveau of achtergrond. Daarbij hebben we ook aandacht voor het beter benutten van het talent van nieuwkomers, onder meer door scholing en begeleiding te verbinden aan arbeidsmarktkansen in sectoren met personeelstekorten. In 2027 sluiten we aan bij bestaande samenwerkingen tussen mbo-, hbo- en wo-instellingen, het bedrijfsleven en arbeidsmarktpartners, onder andere binnen de arbeidsmarktregio en via landelijke en regionale human capital- en scholingsagenda's. Daarbij richten we ons op het versterken van de samenhang en flexibiliteit in het onderwijsaanbod. Dit doen we door kennis en inzicht te delen en verbinding te leggen tussen onderwijs, werkgevers en beleidsinitiatieven.

We zetten in op het versterken van een leercultuur en het bevorderen van Leven Lang Ontwikkelen, met specifieke aandacht voor digitale vaardigheden en andere competenties die nodig zijn voor de economie van morgen. Dit doen we in samenhang met duurzame inzetbaarheid en het beter benutten van talent. Daarnaast investeren we in het behouden en aantrekken van talent voor Drenthe. We ondersteunen initiatieven die bijdragen aan aantrekkelijke loopbaanperspectieven én een prettig woon- en leefklimaat. Zo versterken we de binding van talent aan de regio en voorkomen we dat kennis en potentieel wegstromen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Regionale economie

Indicator: bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) in %:

	2021	2022	2023	2024	2025
Drenthe	71,4	72,9	73,4	73,4	73,5

Nederland	73,5	74,8	75,8	76,0	76,2
-----------	------	------	------	------	------

Bron: CBS

Toelichting: Werkgelegenheid wordt hier uitgedrukt in het percentage bruto-arbeidsparticipatie: het aandeel van de (werkzame en werkloze) beroepsbevolking in de totale bevolking van 15-75 jaar (exclusief institutionele bevolking).

Indicator: spanningsindicator Drentse arbeidsmarkt

	4e kwartaal 2024	1e kwartaal 2025	2e kwartaal 2025	3e kwartaal 2025	4e kwartaal 2025	1e kwartaal 2026
Provincie Drenthe	2.15	2.16	2.79	2.73	2.04	2.26

Bron: UWV

Toelichting: Toelichting: Het UWV berekent de spanning op de arbeidsmarkt door het geschatte aantal openstaande vacatures te delen door het aantal personen dat op hetzelfde moment korter dan 6 maanden een WW-uitkering ontvangt. Hoe meer vacatures per WW'er, des te hoger de arbeidsmarktspanning. Hoe hoger de spanning, hoe moeilijker het is voor werkgevers om personeel te vinden. Bij veel openstaande vacatures ten opzichte van het aantal kortdurend werklozen is de arbeidsmarkt zeer krap. De spanning op de Drentse arbeidsmarkt is krap en is lager dan gemiddeld in Nederland.

NB: sinds december 2025 heeft UWV een andere leverancier van de vacaturedata. Dit heeft geleid tot kleine wijzigingen in de cijfers. De tijdsreeksen zijn met terugwerkende kracht aangepast. De vorige cijfers zijn niet meer actueel.

Met wie werken we samen?

De provincie werkt binnen deze beleidsopgave samen met werkgevers en brancheorganisaties, vakbonden en opleidings- en ontwikkelingsfondsen, het UWV, regionale onderwijs- en kennisinstellingen en medeoverheden zoals (centrum)gemeenten, andere provincies en het Rijk. Ook wordt samengewerkt binnen de arbeidsmarktregio en in regionale netwerken en samenwerkingsverbanden. Daarnaast vindt samenwerking plaats in grensoverschrijdend verband, onder andere via het GrensInfoPunt Eems Dollard Regio (GIP EDR).

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		670.467		670.467
	Doelstelling 4.05.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	670.467		670.467
Baten		-188.188		-188.188
	Doelstelling 4.05.01 Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden	-188.188		-188.188
Saldo		482.279		482.279

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

Inleiding

De regio Zuid- en Oost-Drenthe staat voor verschillende uitdagingen. Er is sprake van armoede die van generatie op generatie wordt doorgegeven. Ook zijn er zorgen over ongelijke kansen, vergrijzing, ontgroening, een kwetsbare economie en voorzieningen die minder goed bereikbaar zijn.

Om deze problemen aan te pakken, werken het Rijk en regionale overheden samen in de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe 2023–2029. Hiervoor is € 60 miljoen beschikbaar. De Regio Deal is gestart op 1 januari 2024. In 2025 is de looptijd van het programma verlengd tot 31-12-2029, waarbij het jaar 2029 alleen wordt benut voor uitvoering en uitloop van activiteiten van toegekende initiatieven. De provincie Drenthe is penvoerder en kassier van deze Regio Deal. Samen met de provincie Overijssel, het Rijk en de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg en Hoogeveen wordt gewerkt aan de uitvoering.

De eerste Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe liep af op 31 december 2023. Op 15 december 2023 heeft de stuurgroep besloten om deze eerste deal te verlengen tot en met 31 december 2025. In november 2025 is de slotbijeenkomst georganiseerd.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.06.01 Verhogen brede welvaart en versterken samenwerking door Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023 - 2027

De Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023–2029 richt zich op inwoners en ondernemers in de regio. Het doel is dat kinderen die nu opgroeien in Zuid- en Oost-Drenthe, over 30 jaar dezelfde kansen hebben als hun leeftijdsgenoten in de rest van Nederland.

De Regio Deal heeft twee hoofddoelen:

- de brede welvaart in de regio blijvend en merkbaar verbeteren, nu en in de toekomst;
- de samenwerking in de regio én met het Rijk versterken en vasthouden.

Het programmaplan en het convenant 'Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II – In volle vaart door voor brede welvaart' vormen de basis voor deze samenwerking. De partners werken samen aan projecten die bijdragen aan de doelen van de Regio Deal. Daarbij ligt de focus op:

- het versterken van de economie;
- een leven lang leren;
- goede zorg en welzijn;
- en een aantrekkelijke leefomgeving.

2027 is het vierde jaar van uitvoering. In 2027 wordt de voortgang van de lopende initiatieven nauw gevolgd en waar nodig wordt er bijgestuurd. Elk jaar worden Provinciale Staten en de gemeenteraden geïnformeerd over de voortgang van de Regio Deal.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De verwachting is dat er eind 2026 35 initiatieven zijn toegekend en het merendeel van de middelen zijn beschikt (€ 50 miljoen). Het programma krijgt daarmee vanaf 2027 een meer uitvoerend karakter. De initiatieven hebben dan een looptijd tot en met 2028. In 2027 zijn de eerste resultaten zichtbaar van eerder toegekende initiatieven (tranche 1 en 2).

Met wie werken we samen?

Voor de uitvoering van de Regio Deal wordt samengewerkt met de gemeenten Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hardenberg en Hogeveen (en Aa en Hunze voor Regio Deal I), de Ministeries van BZK, EZK, OCW, VWS, SZW en I&W, de provincie Overijssel en diverse instellingen en organisaties in de regio

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		24.970.314		24.970.314
	Doelstelling 4.06.01 Verhogen brede welvaart en versterken samenwerking door Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023 - 2027	24.970.314		24.970.314
Baten		-20.822.031		-20.822.031
	Doelstelling 4.06.01 Verhogen brede welvaart en versterken samenwerking door Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023 - 2027	-20.822.031		-20.822.031
Saldo		4.148.283		4.148.283

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme

Inleiding

Onze ambitie voor de komende jaren staat in de Agenda Recreatie en Toerisme in Drenthe 2024–2028. Deze bestaat uit vijf punten:

1. Iedere Drent profiteert van recreatie en toerisme (R&T).
De overheid heeft een belangrijke rol in het bieden van ruimte en mogelijkheden voor recreatie. Dat is ook vastgelegd in artikel 22 van de Grondwet: “De overheid schept voorwaarden voor maatschappelijke en culturele ontplooiing en voor vrijetijdsbesteding.” Wij zetten ons in voor een zo groot mogelijke bijdrage van R&T aan de brede welvaart in Drenthe. Dat betekent: meer welzijn, gezondheid, sociale samenhang, economische groei en kwaliteit van leven.
2. R&T is een sterke en toekomstbestendige sector binnen de Drentse economie.
In 2023 was de economische waarde van R&T € 2,3 miljard. De sector bood werk aan ruim 16.000 mensen. Steeds meer buitenlandse toeristen bezoeken Drenthe. Dit biedt kansen voor verdere groei. Wij investeren in innovatie, digitalisering, verduurzaming en kwaliteitsverbetering. Zo maken we de sector sterker en toekomstbestendig beter bestand tegen veranderingen.
3. Drenthe heeft een vitaal R&T-ecosysteem.
Verschillende vormen van recreatie – zoals verblijfsrecreatie, dagrecreatie, routes en horeca – zijn met elkaar verbonden. Ze versterken elkaar. In een goed functionerend ecosysteem is er balans tussen recreatie en de omgeving.
4. R&T biedt unieke ervaringen waarmee bezoekers de eigenheid van Drenthe beleven.
Drenthe is aantrekkelijk door het (cultuurhistorisch) landschap, de rust en de ruimte. Wij investeren in aanbod dat past bij deze kenmerken en bijdraagt aan de identiteit van Drenthe, denk aan cultuurhistorie, natuurbeleving en landschapskwaliteit.
5. Drentse ondernemers zijn maatschappelijk betrokken
Ondernemers in R&T zetten zich in voor duurzaamheid en inclusie. Zij spelen een belangrijke rol in het versterken van het Drentse recreatieve aanbod.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.07.01 Stimuleren van vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie

Met het programma Vitale Vakantieparken Drenthe (VVP) werken we samen met gemeenten, Recreatieschap Drenthe en HISWA-RECRON aan een sterke en toekomstbestendige verblijfsrecreatiesector. Daarnaast ondersteunen we met de subsidieregeling natuurinclusief ondernemen recreatie en toerisme ondernemers in de verblijfsrecreatie die hun bedrijf en omgeving groener, soortenrijker en toekomstbestendiger willen maken.

Doelstelling 4.07.02 Behouden en versterken van de recreatieve infrastructuur

Drenthe is dé fietsprovincie van Nederland, dankzij het fijnmazige en kwalitatief hoogwaardige fietsnetwerk in een afwisselend landschap. We willen deze koppositie behouden en verder versterken. Daarom investeren we in het verbeteren en verduurzamen van het recreatieve fietsnetwerk. Daarbij is er aandacht voor verschillende typen gebruikers. Fietspaden worden verbeterd en ontbrekende verbindingen aangelegd tussen natuurgebieden, landschappen, dorpen en steden. Voor deze ontwikkeling is een subsidieregeling geopend, die loopt tot eind 2027. Na een succesvolle pilot op de Hondsrug werken we in heel Drenthe aan obstakelvrije fietsroutes, zodat ook mensen met een beperking langere afstanden kunnen afleggen. Naast fietsen zetten we in op wandelen. Drenthe wil uitgroeien tot wandelprovincie nummer één (nu nummer drie). Het wandelknooppuntennetwerk is voltooid. Ook in 2027 richten we ons op het verder ontwikkelen van aantrekkelijke routes met een combinatie van natuur, cultuur en avontuur, geschikt voor diverse doelgroepen. Deze routes zijn zowel fysiek als digitaal goed ontsloten. We zetten de subsidieregeling voor thematische wandelroutes voort. In samenwerking met Recreatieschap Drenthe ontwikkelen we ook meer wielvriendelijke routes. Ook andere vormen van recreatie krijgen aandacht, zoals waterrecreatie, mountainbikeroutes en het behoud van hippische routes. Recreatieve routes spelen een belangrijke rol in het (be)geleiden van bezoekers in de natuur. Bij het ontwikkelen van routes werken we nauw samen met onze partners. We streven naar toegankelijkheid van natuur en landschap, in balans met de bescherming van de meest kwetsbare natuur. Duidelijke informatievoorziening helpt daarbij, bijvoorbeeld door gericht te verwijzen naar recreatiemogelijkheden buiten kwetsbare gebieden.

Doelstelling 4.07.03 Versterken toeristisch recreatief aanbod

Een eigentijds en kwalitatief goed aanbod voor dagrecreatie is belangrijk voor het woonklimaat in Drenthe en voor onze eigen inwoners. Daarnaast draagt het bij aan een langer verblijf van bezoekers in de provincie en vergroot het de kans dat zij terugkeren. We ondersteunen kansrijke initiatieven vanuit de markt en nemen zelf het initiatief voor thematische aanbodontwikkeling die aansluit bij het verhaal van Drenthe. We zien kansen voor nieuw aanbod in minder bezochte gebieden, zoals de Veenkoloniën. Daarbij kijken we samen met Groningen welke ontwikkelingen we kunnen stimuleren, onder meer in het kader van Nij Begun. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden voor het ontwikkelen van ruimte voor het realiseren van recreatieve voorzieningen en houden van evenementen. Ook sluiten we aan bij de landelijke verkenning naar agrotourisme van het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC), om zicht te krijgen op kansen voor ondernemers, streekproducten en initiatieven, zoals Dubbel Drents. We zetten in op thematische dagrecreatie die aansluit bij verhalen van Drenthe, zoals Van Gogh en de Koloniën van Weldadigheid, en bij recreatie in de natuur, onder meer binnen het programma Natuurlijk Platteland. In 2027 onderzoeken we samen met Groningse en Drentse partners de mogelijkheden voor een themajaar over de Veenkoloniën, waarmee we uitvoering geven aan de motie Energie in het Veen. We versterken de maatschappelijke en economische waarde van culturele en sportieve evenementen door samenwerking met gemeenten en gezamenlijke financiering. Daarbij is er bijzondere aandacht voor evenementen buiten het hoogseizoen die aantrekkelijk zijn voor toeristen én inwoners. De VAM-berg, het hoogste punt van Drenthe, is uitgegroeid tot een populaire locatie voor sportieve fietsers en evenementen. De hoogsteverschillen bieden kansen voor uitbreiding van het recreatief aanbod. In overleg met Attero, de omgeving en de gemeente Midden-Drenthe worden deze mogelijkheden verder verkend.

Doelstelling 4.07.04 Bezoekers en inwoners stimuleren om Drenthe te ontdekken

Marketing Drenthe is, in opdracht van de provincie, verantwoordelijk voor de positionering van Drenthe als aantrekkelijke vrijetijdsprovincie. De organisatie voert marketingcampagnes uit, doet onderzoek en deelt kennis over de vraag, het aanbod en de impact van de sector. Ook stimuleert zij ondernemerschap, onder andere door kennisdeling over innovatie, vernieuwing en verduurzaming. Hierbij wordt nauw samengewerkt met diverse partners. De activiteiten worden ondersteund door het merkconcept 'Drenthe, Oerprovincie van Nederland'.

De inzet van Marketing Drenthe sluit aan bij het provinciaal beleid, ondersteunt de ambities en draagt bij aan het realiseren van de opgaven. In de periode 2025–2028 richt Marketing Drenthe zich op drie pijlers:

- het ontwikkelen van vraag, via marketing, communicatie en campagnes;
- het verzamelen en delen van kennis;
- het ontwikkelen en verrijken van toeristisch aanbod.

Daarnaast werkt Marketing Drenthe aan de uitvoering van het Regio Deal-project Kiemen in Drentse grond (Van Gogh Drenthe), het Meerjarenmarketingplan Koloniën van Weldadigheid 2025–2027, en aan thematische aanbodontwikkeling gebaseerd op de verhalen van Drenthe.

Doelstelling 4.07.05 Bevorderen ondernemerschap

Energieneutraal en circulair ondernemen is een belangrijk thema binnen de sector recreatie en toerisme. Veel ondernemers willen hiermee aan de slag. In samenwerking met Marketing Drenthe en Recreatieschap Drenthe stimuleren we de ondersteuning hiervan onder meer in de vorm van aanvullend aanbod via Ik Ben Drentse Ondernemer (IBDO) waar bedrijven terecht kunnen met vragen over duurzaam en toekomstbestendig ondernemen, denk aan advies over subsidies, wet- en regelgeving en praktische ondersteuning.

Daarnaast vinden we het belangrijk dat recreatieve voorzieningen en bedrijven voor iedereen toegankelijk zijn. Inclusie – fysiek, digitaal en sociaal – is hierbij het uitgangspunt. Via een subsidieregeling ondersteunen we ondernemers bij het treffen van maatregelen die bijdragen aan meer toegankelijkheid en gelijke kansen.

Doelstelling 4.07.06 Goed beheer en onderhoud VAM-berg

Op de VAM-berg liggen aantrekkelijke en uitdagende fiets- en wandelpaden die leiden naar het Dak van Drenthe, met een weids uitzicht over de provincie. De provincie is eigenaar en beheerder van deze recreatieve infrastructuur en verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de voorzieningen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Het belang van recreatie en toerisme voor Drenthe komt onder andere tot uiting door:

- In 2025 waren er 7,7 miljoen toeristische overnachtingen per jaar, met 2,21 miljoen gasten, waarvan 82% binnenlandse gasten. Zowel het aantal gasten als het aantal overnachtingen groeide licht (+1%). Het aantal buitenlandse gasten (+3%) groeide sterker dan het aantal binnenlandse gasten (1%).
- De totale economische waarde van recreatie en toerisme bedroeg in 2024 ca. € 2,5 miljard.
- In 2024 werkten bijna 17.000 mensen in de recreatie- en toerismesector in Drenthe.
- Top 3 van ondernomen vrijetijdsactiviteiten in Drenthe:
 - 1. Wandelen (33%)
 - 2. Fietstocht (12%)
 - 3. Ontspannen/recreatie in de openbare ruimte (9%)

Met wie werken we samen?

Voor de uitvoering van het beleid voor recreatie en toerisme is samenwerking onmisbaar. De provincie vervult hierin verschillende rollen, afhankelijk van de opgave, de betrokken partners en het gebied.

Belangrijke samenwerkingspartners zijn onder andere Recreatieschap Drenthe, het Routebureau Drenthe, Marketing Drenthe, de gemeenten, terrein behorende organisaties en brancheorganisaties.

In 2025 is, naar voorbeeld van de Landelijke Raad voor Toerisme en Recreatie, een Provinciale Raad voor recreatie en toerisme opgericht. Deze raad is een samenwerkingsverband van overheden, ondernemers, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen, passend bij de Drentse situatie. De Provinciale Raad versterkt de samenwerking binnen de sector en bevordert de verbinding met andere relevante beleidsterreinen. Daarnaast helpt de raad om provinciale thema's te plaatsen in landelijk perspectief, de samenwerking tussen provincies te verbeteren en de relatie met het Rijk te versterken

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		8.050.243		8.050.243
	Doelstelling 4.07.01 Stimuleren van vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie	1.793.595		1.793.595
	Doelstelling 4.07.02 Behouden en versterken van de recreatieve infrastructuur	1.183.397		1.183.397
	Doelstelling 4.07.03 Versterken toeristisch recreatief aanbod	2.300.000		2.300.000
	Doelstelling 4.07.04 Bezoekers en inwoners stimuleren om Drenthe te ontdekken	2.284.782		2.284.782
	Doelstelling 4.07.05 Bevorderen ondernemerschap	400.000		400.000
	Doelstelling 4.07.06 Goed beheer en onderhoud VAM-berg	88.469		88.469
Baten		-303.107		-303.107
	Doelstelling 4.07.01 Stimuleren van vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie	-303.107		-303.107
Saldo		7.747.136		7.747.136

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid

Inleiding

Wij werken in de volle breedte van de agenda samen met het Rijk, de Europese Commissie, de Drentse gemeenten en onze stakeholders en laten actief laten zien dat wij in Drenthe volop bijdragen aan versterking van defensie, veiligheid en weerbaarheid in Nederland en Europa.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 4.08.01 Drenthe staat paraat

Wij zetten de uitvoering van onze Drentse Agenda Defensie en Veiligheid in 2027 met veel energie voort. Gezien de geopolitieke ontwikkelingen rond defensie en veiligheid is daarvoor ook alle reden. Belangrijke onderwerpen binnen de drie pijlers Ruimte, Economie en Weerbaarheid zijn onder andere de revitalisering van de Drentse kazernes en andere faciliteiten, de inzet op kansen voor onze industrie en mkb, aandacht voor de noordelijke Corridor in het kader van militaire mobiliteit, de verdere ontwikkeling van de Veiligheidscampus Assen en onze inzet op maatschappelijke weerbaarheid. Onze ambitie met de agenda is te komen tot gezamenlijke inzet met het Rijk over de volle breedte van de agenda. Met onze activiteiten willen we Drenthe op Rijksvizier krijgen en houden

en de maatschappelijke inzet rond defensie, veiligheid en weerbaarheid in Drenthe verder concretiseren.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing.

Met wie werken we samen?

Kennisinstellingen
MKB bedrijven
NOM
Defensie
Ondernemersverenigingen

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

Niet van toepassing.

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Lasten					
	4.01 Versterken van het vestigingsklimaat	690.021	1.693.144	1.743.580	-50.436
	4.02 Versterken van het ondernemerschap	997.227	2.210.818	2.553.173	-342.355
	4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe	2.381.869	5.206.200	2.737.755	2.468.445
	4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven	2.362.840	3.501.649	1.988.597	1.513.052
	4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt	934.809	1.458.135	670.467	787.668
	4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	8.621.350	26.405.482	24.970.314	1.435.168
	4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme	5.505.324	9.564.562	8.050.243	1.514.319
	4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid	0	1.437.000	0	1.437.000
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	21.493.441	51.476.990	42.714.129	8.762.861
Baten					
	4.01 Versterken van het vestigingsklimaat	-337.189	0	0	0
	4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe	-1.300.000	-1.339.000	-1.379.170	40.170
	4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven	-194.535	0	0	0
	4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt	-188.188	-188.188	-188.188	0
	4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	-4.478.750	-21.005.621	-20.822.031	-183.590
	4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme	-361.758	-461.480	-303.107	-158.373
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-6.860.420	-22.994.289	-22.692.496	-301.793
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	14.633.021	28.482.701	20.021.633	8.461.068

Directe personele kosten Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid

Beleidsopgave	2027 Begroting
4.01 Versterken van het vestigingsklimaat	657.846
4.02 Versterken van het ondernemerschap	319.239
4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe	692.909
4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven	1.097.301
4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt	355.304
4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	428.019
4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme	543.980
Totaal Directe personele kosten Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid	4.094.599

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 4.01 Versterken van het vestigingsklimaat

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.02 Versterken van het ondernemerschap

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 342.355,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Zorgen voor een goede mkb ondersteuning

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 342.355,-- hoger uit dan in de begroting 2026. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2027 incidenteel € 400.000,-- wordt onttrokken aan de Reserve Economie wat wordt ingezet voor de subsidieregeling Digitale en AI-gereedheid MKB Drenthe. Daartegenover staat een daling van € 82.645,-- als gevolg van een in 2026 ontvangen decentralisatie-uitkering uit de meicirculaire voor de Actieagenda MKB.

Beleidsopgave: 4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe

De lasten van de ze beleidsopgave vallen in 2027 € 2.468.445,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: (Inter)nationaal verbinden van de kracht van Drenthe

Het budget binnen deze doelstelling valt in 2027 € 2.512.000,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit verschil wordt veroorzaakt door de subsidie aan Stichting Greenwise Campus. Omdat sprake is van een meerjarig project, worden de lasten verantwoord in de jaren waarin de activiteiten daadwerkelijk worden uitgevoerd. Door verschuivingen in de uitvoering van activiteiten ten opzichte van de oorspronkelijke planning heeft de lastneming zich over een langere periode uitgespreid. Op basis van de huidige inzichten resteert naar verwachting in 2027 nog een beperkt deel van de subsidie, terwijl het grootste deel van de totale subsidie van € 6.000.000,-- reeds in eerdere jaren is verantwoord.

Het restant van € 43.555 ,-- op deze beleidsopgave betreft verschillen onder de € 50.000,--, verdeeld over diverse doelstellingen.

Beleidsopgave: 4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven

De lasten van de ze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.513.052,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Bijdragen aan en verder helpen van economische kansen vanuit de markt

Het budget binnen deze doelstelling valt in 2027 € 1.513.052,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat voor de subsidieregeling Mkb-innovatiestimulering Regio en Topsectoren (MIT) in 2026 € 672.412,-- meer budget is geraamd dan in 2027. Daarnaast wordt in 2026 naar verwachting de laatste lastneming van € 857.340,-- voor de projectsubsidie Cure Technology verantwoord. Afhankelijk van de voortgang van het project kan bij de 3e actualisatie 2026 nog een verschuiving van een deel van deze lasten naar 2027 plaatsvinden. De resterende € 16.700,- - betreft kleine verschuivingen binnen deze doelstelling.

Beleidsopgave: 4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt

De lasten van de ze beleidsopgave vallen in 2027 € 787.668,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Versterken samenwerking onderwijs-bedrijfsleven en overheden

Het budget binnen deze doelstelling valt in 2027 € 787.668,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit verschil wordt veroorzaakt doordat budget uit 2027 naar 2026 is overgebracht in verband met de lastneming van een meerjarige subsidie. Conform de provinciale regelgeving wordt deze subsidie volledig in 2026 als last verantwoord, terwijl de activiteiten over meerdere jaren plaatsvinden. Hierdoor valt het budget in 2026 hoger uit en in 2027 overeenkomstig lager.

Beleidsopgave: 4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.435.168,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Ontwikkelen toekomstbestendige woningvoorraad door verlengde Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe I

In 2026 worden de laatste projecten van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe I voltooid en financieel afgerekend. Om deze reden zijn in 2027 geen lasten opgenomen in de begroting. Dit resulteert in een nadeel van € 510.373,-- ten opzichte van 2026.

Doelstelling: Verhogen brede welvaart en versterken samenwerking door Regio Deal Zuiden Oost-Drenthe II 2023 - 2027

Het jaar 2027 is het vijfde uitvoeringsjaar van de Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe II 2023-2027. In 2026 worden we de resterende projecten m.b.t. de pijlers Leven lang ontwikkelen, Zorg & welzijn, Economische structuurversterking, Aantrekkelijke regio, Samen met inwoners en Regio aan de grens in uitvoering gebracht. Wij verwachten in 2027 lagere lasten dan in 2026. Het gaat om een verschil van € 924.795,--.

Beleidsopgave: 4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.514.319,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Behouden en versterken van de recreatieve infrastructuur

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 996.364,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de subsidieregeling Kwaliteitsverbetering recreatieve fietspaden afloopt. In 2027 wordt hiervoor alleen nog het resterende budget ingezet, waardoor het budget € 695.884,-- lager uitvalt dan in 2026. Tot slot is voor het Actieplan Wandelen budget uit 2027 en 2028 naar 2026 overgebracht om de volledige lastneming van een meerjarige subsidie in 2026 mogelijk te maken. Hierdoor valt het budget in 2027 € 300.500,-- lager uit dan in 2026.

Doelstelling: Bezoekers en inwoners stimuleren om Drenthe te ontdekken

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 77.849,-- hoger uit dan in de begroting 2026. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door indexatie van de subsidie aan Marketing Drenthe (€ 73.411,--). Daarnaast leiden indexatie en een beperkte verhoging van het budget voor projectontwikkeling op basis van de Verhalen van Drenthe tot een stijging van € 4.438,--.

Doelstelling: Goed beheer en onderhoud VAM-berg

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 52.469,-- hoger uit dan in de begroting 2026. Dit wordt veroorzaakt door kapitaallasten voor de VAM-berg (€ 50.000,--). Daarnaast leidt indexatie van de onderhoudskosten tot een stijging van € 2.469,--.

Doelstelling: Stimuleren van vitale en toekomstbestendige verblijfsrecreatie

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 690.283,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 € 531.910,-- meer budget beschikbaar is als gevolg van naar 2026 overgebrachte middelen. Daarnaast is in 2026 € 100.000,-- beschikbaar vanuit de SPUK Flexibele inzet ondersteuning woningbouw. Tenslotte zijn voor 2026 de verwachte bijdragen vanuit de gemeenten voor de uren projectleiding opgehoogd naar € 150.000,-- wat in 2026 stijging van € 58.373,-- ten opzichte van de begroting 2027 oplevert.

Het restant van € 42.010,-- op deze beleidsopgave betreft verschillen onder de € 50.000,--, verdeeld over diverse doelstellingen.

Beleidsopgave: 4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.437.000,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Drenthe staat paraat

Met ingang van 2026 is een afzonderlijke beleidsopgave Defensie, veiligheid en weerbaarheid opgenomen. Het in de begroting 2026 opgenomen budget is volledig gereserveerd voor de subsidieverlening aan de Veiligheidscampus Assen. Eventuele aanvullende middelen voor deze beleidsopgave worden via afzonderlijke voorstellen ter besluitvorming aan uw Staten voorgelegd.

Baten

Beleidsopgave: 4.01 Versterken van het vestigingsklimaat

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.02 Versterken van het ondernemerschap

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.04 Benutten van de economische kansen rondom transitie en maatschappelijke opgaven

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.06 Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid

Niet van toepassing.

Verrekening met reserves programma 4

Programma 4	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Totaal programma	14.633.021	28.482.701	20.021.633	8.461.068
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	366.342	-	-	-
Bijdrage van Reserve regiodeal Zuid- en Oost Drenthe	-923.795	-	-	-
Bijdrage aan Reserve versterking economische structuur	1.972.428	600.000	600.000	-
Bijdrage van Reserve versterking economische structuur	-500.000	-3.600.059	-425.000	-3.175.059

Programma 4	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Bijdrage van Reserve Regio Specifiek Pakket	-1.218.980	-	-	-
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	10.688.381	251.250	204.593	46.657
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-8.815.540	-6.224.912	-2.580.772	-3.644.140
Bijdrage aan Saldireserve	416.154	500.000	-	500.000
Bijdrage van Saldireserve	-1.188.374	-4.515.446	-2.279.061	-2.236.385
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden	-	57.500	430.223	-372.723
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-115.000	-715.445	-	-715.445
Saldo verrekend met reserves	681.616	-13.647.112	-4.050.017	-9.597.095
Totaal na bestemming	15.314.637	14.835.589	15.971.616	-1.136.027

Investeringsen programma 4

Niet van toepassing.

5: Mobiliteit en bereikbaarheid:

Toelichting programma

Inleiding

Veruit de meeste dagelijkse verplaatsingen vinden plaats binnen de regio. Een goede regionale bereikbaarheid is daarmee een belangrijke taak voor de provincies. Zij zorgen voor goed regionaal vervoer. Provincies zijn verantwoordelijk voor de aanleg en het onderhoud van verbindingswegen, tunnels en bruggen. Daarnaast bepalen provincies welke bedrijven het regionale bus- en treinvervoer in de provincie verzorgen.

Kaders bestaand beleid

- Mobiliteitsprogramma Drenthe 2021-2030
- Uitvoeringsprogramma Strategisch plan Verkeersveiligheid Drenthe 2022-2026
- Uitvoeringsprogramma Fietsagenda Drenthe 2022-2026
- Uitvoeringsprogramma Mobiliteit op maat Drenthe 2022 - 2026
- Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) Drenthe 1.0
- Regionaal Agenda Laadinfrastructuur 2021-2030 RAL
- OV-ontwikkelagenda Noord-Nederland 2040
- Programma van Eisen treinconcessie Vechtdallijnen
- Programma van Eisen busconcessie Groningen Drenthe
- Beleidsnota luchtvaart Drenthe
- Geactualiseerd Beleidskader, beheerplan en 20-jarig MJOP 2026-2045.

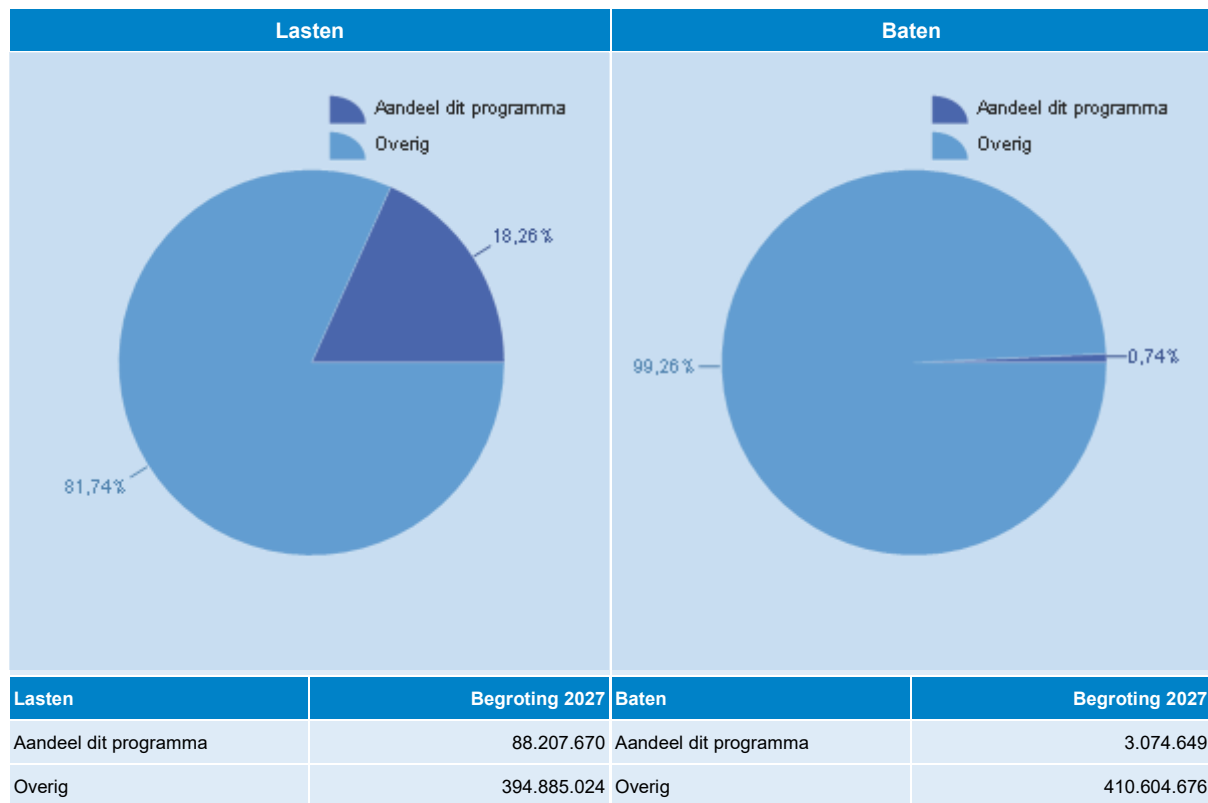
In 2027 stellen wij een nieuw Mobiliteitsprogramma op, inclusief begroting. Dit nieuwe programma zal na 2027 invulling geven aan de verschillende beleidsopgaven in het mobiliteitsdomein.

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	5.01.01 Samen richting Nul verkeerslachtoffers
	5.01.02 Infrastructuur veilig op orde
5.02 Mobiliteit op maat	5.02.01 Mobiliteit op maat
	5.02.02 Werken aan een toekomstbestendig OV netwerk in Drenthe
5.03 Fiets als duurzaam alternatief	5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief
5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk	5.04.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk
5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	5.05.01 Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord
5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking	5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking
5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	5.07.01 Veilige en beschikbare wegen

Beleidsopgave	Doelstelling
	5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Inleiding

De beleidsbasis blijft ongewijzigd. De ambitie van nul verkeersslachtoffers blijft leidend, evenals de vastgestelde thema's en uitgangspunten van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid Drenthe (SPVD).

Uit onderzoek naar de voortgang van de doelstellingen blijkt dat binnen het huidige beleid enkele accenten kunnen worden versterkt. Er is geen sprake van nieuw beleid. Het gaat om gerichte verschuivingen binnen de bestaande kaders, met als doel de effectiviteit van de maatregelen te vergroten.

In 2027 zetten wij daarom extra in op een aantal prioritaire thema's. Het betreft met name fietsveiligheid, MONO (afleiding in het verkeer) en handhaving. Deze accenten passen binnen de strategische koers van het SPVD en dragen bij aan onze gezamenlijke doelstelling: een duurzaam veilige verkeersomgeving voor alle inwoners van Drenthe

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.01.01 Samen richting Nul verkeersslachtoffers

Wij werken aan een structurele verbetering van de verkeersveiligheid in Drenthe. Ons doel is het aantal verkeersslachtoffers verder terug te dringen. Daarbij richten wij ons op het verminderen van belangrijke risico's, zoals te hoge snelheid, afleiding, rijden onder invloed en onveilig gedrag in het verkeer. Extra aandacht gaat uit naar kwetsbare groepen, waaronder fietsers en ouderen. Binnen dit kader versterken wij het thema fietsveiligheid.

Om deze doelen te bereiken zetten wij in op een samenhangende mix van maatregelen volgens de 3E-aanpak: educatie, engineering en handhaving (enforcement). Wij voeren gerichte verkeersveiligheids campagnes uit en sluiten aan bij landelijke programma's, zoals BOB. Samen met politie en het Openbaar Ministerie versterken wij de handhaving, onder meer door snelheidscontroles en toezicht op afleiding en rijden onder invloed.

Via het regionale programma met gemeenten voeren wij projecten uit op scholen en bieden wij interventies aan voor verschillende doelgroepen. Met het programma Doortrappen stimuleren wij veilig fietsgebruik onder ouderen. Daarnaast investeren wij in innovatieve projecten die bijdragen aan het vergroten van de verkeersveiligheid. Met deze gecombineerde inzet werken wij doelgericht aan een verkeersveiliger Drenthe.

Doelstelling 5.01.02 Infrastructuur veilig op orde

Voor 2027 staan meerdere infrastructurele projecten gepland waarvan de voorbereiding in 2026 start. Het betreft de aanpak van de verdiepte ligging van de Rondweg Emmen, de ongelijkvloerse aansluitingen met de N862 en de Houtweg en de realisatie van kortetermijnmaatregelen bij het verkeersplein Gieten/N34.

Daarnaast zijn we in 2026 gestart met conditionerende onderzoeken ten behoeve van het projectbesluit voor de realisatie van een fly-over bij het verkeersplein Gieten, in combinatie met de verdubbeling van de N34. De uitvoering en verdere uitwerking van deze projecten lopen door in 2027.

Welke feiten en cijfers zijn er?

In Drenthe is het totaal aantal door de politie geregistreerde verkeersslachtoffers gestegen van 815 naar 953, waarbij ook het aantal verkeersdoden met 9 toenam. De grootste groei zien we bij personenauto's (+113) en fietsers (+47), met name onder 60-plussers en op de 50- en 80-kilometerwegen. Ook bij de groep 25-59 jaar neemt het aantal slachtoffers toe, vooral bij

voorrangsongevallen, kop-staartbotsingen en botsingen met een vast voorwerp. Op gemeentelijke wegen is de stijging het grootst, vooral bij fietsers, terwijl op provinciale wegen vooral automobilisten vaker slachtoffer zijn. Hoewel de exacte oorzaken niet eenduidig zijn, zetten trends zoals kwetsbaarheid van oudere fietsers met te hoge snelheden zich duidelijk voort.

Met wie werken we samen?

De provincie Drenthe werkt aan een veilig en goed bereikbaar Drenthe. Dit doen we samen met het Rijk, de twaalf Drentse gemeenten en partners zoals het Openbaar Ministerie, de politie, Veiligheidsregio Drenthe, de ANWB, Veilig Verkeer Nederland en de Fietsersbond.

Bij infrastructurele projecten werken we nauw samen met de betrokken wegbeheerders. Ook betrekken we inwoners en andere belanghebbenden via een zorgvuldig participatieproces.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		7.818.239		7.818.239
	Doelstelling 5.01.01 Samen richting Nul verkeersslachtoffers	7.818.239		7.818.239
Saldo		7.818.239		7.818.239

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 5.02 Mobiliteit op maat

Inleiding

Het uitvoeringsprogramma Mobiliteit op Maat is vastgesteld in 2022. In dit programma is vastgelegd waarin wij investeren. Wij verbeteren voorzieningen bij haltes en overstappunten (hubs), zoals toegankelijke bushaltes, actuele reisinformatie, P+R-voorzieningen, watertappunten en pakketkluisen. Daarnaast maken wij reizen via hubs eenvoudiger. Wij zorgen voor goede aansluitingen op fiets- en wandelroutes en bieden deelmobiliteit aan, zoals deelfietsen en deelauto's. Ook breiden wij het netwerk van hubs verder uit, onder meer met wijkhubs, dorpshubs, hubs voor deelmobiliteit en logistieke hubs.

Het huidige uitvoeringsprogramma Mobiliteit op Maat ronden wij af in 2027. Voor de periode na 2027 worden de thema's van Mobiliteit op Maat ondergebracht in een integraal Mobiliteitsprogramma.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.02.01 Mobiliteit op maat

Wij ontwikkelen hubs tot maatschappelijke knooppunten waar bereikbaarheid en voorzieningen samenkomen. Deze knooppunten bieden verschillende vormen van vervoer en hebben bij voorkeur ook sociale en economische functies. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om koppelingen met winkels, bibliotheken, zorginstellingen, logistieke functies en sportvoorzieningen. In dorpen en wijken ontwikkelen wij hubs die bijdragen aan de leefbaarheid. De nadruk ligt op lokale bereikbaarheid en het vergroten van het aanbod aan voorzieningen. Wij werken hierbij samen met gebruikers, maatschappelijke organisaties en gemeenten, zodat de hubs goed aansluiten bij de behoeften van inwoners.

Daarnaast investeren wij in provinciale hubs. In 2027 starten de werkzaamheden aan de hubs in Rolde (N33), Borger, Diverbrug en Peize. De verdere ontwikkeling van hubs vindt plaats in

samenhang met andere ruimtelijke opgaven, zoals spooraanpassingen, woningbouw en kantoorontwikkeling. Om duurzaam vervoer te stimuleren breiden wij de netwerken van deelfiets hubs in Zuidwest-Drenthe en rond de treindienst Emmen – Rheine verder uit. Dit moet uiteindelijk leiden tot een dekkend netwerk voor heel Drenthe. Ter ondersteuning van het fietsgebruik onderzoeken wij daarnaast de uitbreiding van fietskluizen op knooppunten. Samen met de provincies Groningen en Fryslân ondersteunen en stimuleren wij het gebruik van deelmobiliteit in de noordelijke regio via Deel'm.

Doelstelling 5.02.02 Werken aan een toekomstbestendig OV netwerk in Drenthe

Openbaar vervoer moet voor iedereen een aantrekkelijk, veilig en duurzaam alternatief zijn. Dit bereiken we door in te zetten op vervoer met de bus, trein, hubtaxi en via deelvervoer. Ook zetten we ons in om bushaltes voor eind 2027 beter toegankelijk en zoveel mogelijk rookvrij te maken. Aanpassingen aan bushaltes combineren we zoveel mogelijk met lopende projecten zoals beheer en onderhoud van wegen om de overlast te minimaliseren.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Van de hubs in Drenthe houden we cijfers bij over verschillende onderdelen, denk aan de aanwezige voorzieningen per hub, zoals taxistandplaatsen, laadpunten voor fietsen en auto's, en aanwezigheid van toiletten. Op dit moment zijn er 16 beveiligde fietskluizen op hubs in Drenthe. In 2027 gaan we het aantal fietskluizen uitbreiden, zodat meer reizigers hun fiets veilig kunnen stallen.

Verder willen we het inzicht in trends en verbanden, tussen verschillende vormen van mobiliteit, beter ontsluiten via nieuwe dashboards.

Met wie werken we samen?

Voor de uitvoering van het programma werken we samen met andere onderdelen binnen de provincie. Het Hubprogramma is een gezamenlijke aanpak van de provincies Drenthe en Groningen, het OV-bureau en Publiek Vervoer. Daarnaast werken we veel samen met organisaties op het gebied van zorg, cultuur, onderwijs, sport, natuur, werk en sociale ondersteuning.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.02 Mobiliteit op maat		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.185.000		1.185.000
	Doelstelling 5.02.01 Mobiliteit op maat	1.185.000		1.185.000
Baten		-87.500		-87.500
	Doelstelling 5.02.01 Mobiliteit op maat	-87.500		-87.500
Saldo		1.097.500		1.097.500

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

Inleiding

Wij zetten in op de fiets als veilig, aantrekkelijk en duurzaam alternatief voor korte en middellange verplaatsingen. Daarmee dragen wij bij aan bereikbaarheid, verkeersveiligheid, leefbaarheid en duurzame mobiliteit in Drenthe. In 2027 continueren wij de uitvoering van de huidige Fietsagenda, zodat lopende projecten en de inzet op fietsveiligheid, doorfietsroutes en ontbrekende schakels kunnen worden voortgezet in aanloop naar het nieuwe Mobiliteitsprogramma dat naar verwachting per 1 januari 2028 ingaat.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief

In 2027 werken wij verder aan het versterken van de fietsinfrastructuur in Drenthe. Daarbij richten wij ons op veilige, aantrekkelijke en samenhangende fietsverbindingen voor dagelijks gebruik en recreatief verkeer. Wij werken aan de realisatie van het traject Onlandweg – Groningerweg, inclusief de oversteek bij de Vriezerbrug, als onderdeel van de Groene As. Daarnaast bereiden wij de fietstunnel bij de Watertoren in Meppel en de fietstunnel Borchsingel voor. Ook ondersteunen wij gemeenten bij projecten die bijdragen aan lokale fietsveiligheid en het verbeteren van het hoofdfietsnetwerk, waaronder het oplossen van ontbrekende schakels. Daarnaast zetten wij de inzet op doorfietsroutes voort.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De fietsveiligheid staat onder druk. Landelijk is het aantal ernstig gewonde en dodelijke fietsslachtoffers de afgelopen jaren sterk toegenomen. Fietssers vormen inmiddels circa 35% van de verkeersdoden en ongeveer 70% van de ernstig gewonden. De ontwikkeling hangt vooral samen met vergrijzing en toenemend fietsgebruik, met name onder ouderen. Ook door knelpunten in het fietsnetwerk, zoals bijvoorbeeld smalle fietspaden en gevaarlijke fietsoversteken, ontstaan fietsongevallen.

Met wie werken we samen?

Voor de uitvoering van fietsprojecten werken we samen met belangenorganisaties zoals de Fietssbond, ANWB en Veilig Verkeer Nederland. Ook werken we samen met het Rijk, de Drentse gemeenten en de omliggende provincies. Samen met de provincie Groningen en alle aanliggende gemeenten werken we aan de doorfietsroute tussen Assen en Groningen: de doorfietsroute 'De Groene As'.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.03 Fiets als duurzaam alternatief		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		951.500		951.500
	Doelstelling 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief	951.500		951.500
Baten		-102.750		-102.750
	Doelstelling 5.03.01 Fiets als duurzaam alternatief	-102.750		-102.750
Saldo		848.750		848.750

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk

Inleiding

Voor 2027 is, na een landelijke lobby en brede steun in de Tweede Kamer, een extra rijksbijdrage aan het openbaar vervoer toegezegd. Daarmee is een eerdere rijksbezuiniging op het openbaar vervoer voor 2026 en 2027 incidenteel gecompenseerd (de zogenoemde Grinwis-middelen). Dit heeft gevolgen voor het OV-bureau: de kosten nemen toe, terwijl de opbrengsten structureel achterblijven. Eind 2025 heeft het Rijk besloten niet verder te gaan met de invoering van een Onderwegpas. In 2026 onderzoeken wij of in Groningen en Drenthe, samen met gemeenten en mede met inzet van de

Grinwis-middelen, alsnog een Meedoenpas kan worden ontwikkeld. De mogelijke start hiervan is voorzien in 2027.

De kosten voor de treindienst Zwolle–Emmen blijven in 2027 vergelijkbaar met 2026, met een correctie voor inflatie. Samen met de provincie Overijssel zijn wij verantwoordelijk voor de opbrengsten van deze dienst. Voor 2026 zijn met het Rijk en Overijssel afspraken gemaakt over een bijdrage aan de sociale veiligheid.

De jaren 2026 en 2027 staan in het teken van de voorbereiding en invoering van de nieuwe concessie voor de Vechtdallijnen, die eind 2028 ingaat en wordt uitgevoerd door vervoerder Arriva.

In 2027 start daarnaast de gezamenlijke uitvoering, met de LNVG, van de concessie Coevorden – Bad Bentheim.

Door het afronden van werkzaamheden bij Coevorden kan de trein Zwolle–Emmen vanaf december 2027 twee keer per uur stoppen in Dalen. Daarmee worden alle treinstations in Drenthe in de basis twee keer per uur bediend.

Samen met het Rijk, ProRail en andere partners werken wij aan een robuust spoor- en ov-netwerk, met goede verbindingen naar hubs, stallingen, deelfietsen en P+R-voorzieningen. Binnen het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) lopen twee belangrijke projecten:

- Nedersaksenlijn (Groningen–Almelo via Emmen)

Het kabinet heeft in de Voorjaarsnota 2025 € 1,9 miljard gereserveerd voor dit project. In 2026 start de MIRT-verkenning. Het Rijk is bevoegd gezag en ProRail speelt een belangrijke rol. Dit vraagt extra inzet en middelen van de regio en de provincie Drenthe, evenals intensieve afstemming met gemeenten over onder meer tracé, woningbouw en stationsontwikkeling. Vanuit de regio wordt een bijdrage van € 50 miljoen verwacht.

- Flessenhals Meppel

Voor dit project is in totaal € 175 miljoen beschikbaar. Het doel is een robuustere treinloop en snellere verbindingen tussen Zwolle en Groningen. Rijk en provincie vervullen hierin een coördinerende rol.

Daarnaast wordt geïnvesteerd in overwegveiligheid. Onze inzet is gericht op zowel de uitvoering van werkzaamheden als op het vergroten van het aantal treinen tussen Groningen en Zwolle. Tussen Assen en Zwolle rijden in de spits momenteel vier treinen per uur; wij streven naar vijf en bij voorkeur zes treinen per uur per richting.

Vanuit het collegeprogramma is € 18,5 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in het spoor. Een deel hiervan is reeds door uw Staten toegekend. Voor het resterende deel wordt separaat aan Provinciale Staten voorgelegd op welke wijze en in welke omvang Drenthe bijdraagt aan de regionale bijdrage van € 50 miljoen voor de Nedersaksenlijn.

Tot slot kon in 2026, vanwege grenscontroles aan Duitse zijde, nog geen busdienst Emmen–Meppen met Duitse partners worden afgesproken. Voor 2027 verwachten wij dat deze grenscontroles, die leiden tot extra reistijd en vertraging, worden beëindigd. Begin mei 2026 zijn hierover in Duitsland rechterlijke uitspraken gedaan.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.04.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk

Voor de reiziger in Drenthe werken wij continu aan een betrouwbaarder en aantrekkelijker openbaar vervoer. Wij zetten daarbij in op het oplossen van knelpunten, zoals de flessenhals bij Meppel, en op het verbeteren van het busvervoer door reistijden te verkorten en de kwaliteit te verhogen.

Vanaf december 2026 rijdt, mits de werkzaamheden volgens planning verlopen, één keer per uur een trein tussen Coevorden en Bad Bentheim. In 2027 ligt de nadruk op het monitoren van deze nieuwe verbinding en het volgen van de reizigersontwikkeling en betrouwbaarheid.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Volgens het BBV zijn er indicatoren opgesteld. Dit is gedaan in samenwerking met andere provincies via het IPO en vastgesteld door het Ministerie van BZK.

De bijbehorende gegevens zijn te vinden op de website van het IPO. Daar staat ook hoe andere provincies scoren en welke definitie wordt gebruikt bij elke indicator.

Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer

De Vechtdallijnen, treindiensten Emmen – Zwolle en Almelo – Mariënborg, zijn in 2025 beoordeeld met een 7,7, net als voorgaande jaren.

Voor het busvervoer was de waardering in 2022 een 7,9, in 2023 een 7,8 en in 2024 en 2025 was dit een 7,9. De cijfers zijn afkomstig uit de OV-Klantenbarometer van CROW.

De Intercity's Zwolle – Groningen/Leeuwarden zijn in 2025 beoordeeld met een 7,6, net als in 2024.

De sprinters (Lelystad) - Zwolle – Groningen/Leeuwarden zijn in 2025 beoordeeld met een 7,9, net als in 2024.

Ov per bus in Drenthe

Op basis van de eerste vier maanden van 2025 zien we een vergelijkbaar beeld met 2024. Het aantal reizigers ligt nog steeds rond de 90% ten opzichte van 2019.

Het aantal uitgevallen ritten is verder gedaald tot bijna het gewenste niveau. Dit komt onder andere doordat het ziekteverzuim is afgenomen en er nieuwe chauffeurs zijn geworven.

Vanaf 2026 rijdt ongeveer 90% van de busvloot op stroom of waterstof. Deze bussen zijn zero emissie, dus schoon en zonder uitstoot. Dit wordt mogelijk gemaakt door een gezamenlijke businesscase met vervoerder Qbuzz. In 2024 zijn al 35 nieuwe elektrische bussen gaan rijden. Daardoor kunnen we sneller toewerken naar een volledig zero emissie busvloot.

Met wie werken we samen?

Voor de uitvoering, het beheer en de ontwikkeling van het openbaar vervoer werkt de provincie Drenthe samen met: reizigersvertegenwoordigers (OV-consumentenplatform en ROCOV), gemeenten, andere provincies (via DOVA), het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de deelstaat Nedersaksen (Duitsland), het OV-bureau Groningen–Drenthe, de provincie Overijssel (voor de trein Emmen – Zwolle), Landkreis Grafschaft Bentheim (Duitsland, voor de trein Coevorden – Bad Bentheim), Publiek Vervoer, spoorbeheerder ProRail en met vervoerders Arriva, Bentheimer Eisenbahn, NS en Qbuzz.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		41.790.610	170.000	41.960.610
	Doelstelling 5.04.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk	41.790.610	170.000	41.960.610
Baten		-1.359.000		-1.359.000
	Doelstelling 5.04.01 Adequaat openbaar vervoernetwerk	-1.359.000		-1.359.000
Saldo		40.431.610	170.000	40.601.610

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Sociale veiligheid Vechtdallijnen	
Sinds 2020 staat de sociale veiligheid op de Vechtdallijnen onder druk. Met name het personeel van Arriva heeft te maken met een toenemend aantal incidenten, die ook in heftigheid toenemen. Sociale veiligheid blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt binnen het openbaar vervoer. In de aanbesteding voor de concessie is uitgegaan van een blijvende inzet en investering in sociale veiligheid. Met het ministerie van JenV is afgesproken dat het Rijk 50% van de kosten voor sociale veiligheid voor haar rekening neemt. Ook is afgesproken dat de provincies de andere 50% betalen, waarbij de afspraak is gemaakt met de provincie Overijssel dat Overijssel en Drenthe beide 50% van deze 50% voor hun rekening nemen. Met ingang van 2027 is een structurele bijdrage noodzakelijk om deze inzet voort te zetten.	170.000
Totaal	170.000

Beleidsopgave 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

Inleiding

Het Regionaal Mobiliteitsplan Drenthe (2022) vormt, samen met het Klimaatakkoord en de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL), het beleidsmatige kader voor de verduurzaming van mobiliteit in Drenthe. Samen met Drentse gemeenten en partners werken wij aan het structureel verminderen van de CO₂-uitstoot van mobiliteit. Daarbij richten wij ons onder meer op elektrisch vervoer, duurzame logistiek, schoon bouwmaterieel en gedragsverandering.

Voor de realisatie van voldoende laad- en tankinfrastructuur voor zero-emissie vervoer volgen wij de Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) Noord-Nederland. Binnen deze agenda werken de noordelijke provincies, gemeenten, netbeheerders en het Rijk samen aan een toekomstbestendig laadnetwerk. De uitvoering wordt mede mogelijk gemaakt door rijksmiddelen, waaronder de Specifieke Uitkering Capaciteit Decentrale Overheden Klimaat- en Energiebeleid (SPUK CDOKE).

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.05.01 Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord

In de afgelopen jaren is nieuw beleid ontwikkeld voor de verduurzaming van de logistiek en de bouwsector. De focus ligt op zero-emissie oplossingen en het ondersteunen van ondernemers bij de transitie. Naast elektrificatie wordt ook gekeken naar andere energiedragers, zoals waterstof en duurzame brandstoffen (bijvoorbeeld HVO100), passend bij regionale toepassingen en de mate van marktrijpheid.

Daarnaast zetten wij in op een modal shift van weg naar water en spoor. Het bundelen van goederenstromen en het versterken van multimodale knooppunten staan hierbij centraal. Slimmer gebruik van binnenvaart en spoorvervoer verlaagt de CO₂-uitstoot en vermindert de druk op het wegennet. Dit vraagt om gerichte investeringen in infrastructuur, overslagfaciliteiten en ketensamenwerking, evenals het wegnemen van organisatorische en logistieke belemmeringen. Een belangrijke randvoorwaarde voor verdere verduurzaming is de beschikbaarheid van voldoende netcapaciteit. Netcongestie vormt een toenemende belemmering voor de uitrol van laadinfrastructuur en zero-emissie mobiliteit. Daarom versterken wij de samenhang tussen mobiliteit, energie en ruimtelijke ordening. Dit doen wij onder meer door afstemming met netbeheerders en door in te zetten op slim en netbewust laden.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De provincie maakt gebruik van landelijke en regionale monitors (CBS, RVO, NAL) voor het volgen van de voortgang. De belangrijkste beleidsrelevante kengetallen zijn: Elektrisch vervoer (landelijke context, relevant voor Drenthe)

- Aantal volledig elektrische personenauto's in Nederland: circa 701.000 (maart 2026) [rvo.nl]
- Aandeel elektrisch in nieuw verkochte personenauto's: 31% (2026) [rvo.nl]
- Aantal elektrische lichte bedrijfsvoertuigen: ruim 56.000 [rvo.nl]
- Aantal elektrische zware bedrijfsvoertuigen (vrachtwagens): circa 2.480 [rvo.nl]

Laadinfrastructuur

- De voortgang van publieke en private laadinfrastructuur wordt maandelijks gemonitord via het Dashboard Laadinfrastructuur (NAL/RVO), beschikbaar op provincie- en gemeenteniveau. [rvo.nl]
 - Indicatoren die structureel worden gevolgd:
 - o aantal publieke laadpunten
 - o verhouding voertuigen per laadpunt (laaddruk)
 - o aandeel snelladers
 - o laadmix (thuis, werk, publiek)
- Klimaat en mobiliteit

· Mobiliteit is één van de sectoren binnen de Regionale Klimaatmonitor, waarin CO₂-uitstoot en voortgang richting klimaatdoelen worden gevolgd. [rvo.nl]
NB: Provincie-specifieke aantallen laadpunten en voertuigen worden jaarlijks geactualiseerd via de RVO-dashboards en vormen onderdeel van de reguliere beleidsmonitoring.

Met wie werken we samen?

De provincie Drenthe werkt bij de uitvoering van deze beleidsopgave samen in nationaal, noordelijk en regionaal verband:

Nationaal

- Rijk (IenW, EZK): beleidskaders, subsidieregelingen en uitvoering Klimaatakkoord
- RVO / NAL: monitoring, kennisontwikkeling en ondersteuning laadinfrastructuur
- Netbeheerders (o.a. Enexis): afstemming over netcapaciteit en prioritering aansluitingen Noord-Nederland

Provincies Groningen en Fryslân: gezamenlijke uitvoering van de Regionale Agenda Laadinfrastructuur Noord-Nederland

- Noordelijke gemeenten: afstemming over laadstrategie, logistiek en zero-emissie zones Drents niveau

- Drentse gemeenten: realisatie publieke laadinfrastructuur, lokaal mobiliteitsbeleid

- Werkgevers en mobiliteitsnetwerken: uitvoering programma Drenthe Reist Duurzaam

- Logistieke sector en bouwsector: pilots en ondersteuning bij zero-emissie logistiek en schoon bouw materieel

- Onderwijs- en kennisinstellingen: kennisdeling, innovatie en monitoring

Deze samenwerkingen zijn gericht op gezamenlijke uitvoering, kennisdeling en het versnellen van de transitie, met duidelijke rolverdeling tussen beleid, uitvoering en markt.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.05 Duurzame oplossingen en innovatie		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		1.095.508	319.350	1.414.858
	Doelstelling 5.05.01 Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord	1.095.508	319.350	1.414.858
Baten		-934.400		-934.400
	Doelstelling 5.05.01 Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord	-934.400		-934.400
Saldo		161.108	319.350	480.458

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Clean Energy Hubs	
De transitie naar zero-emissie goederenvervoer vraagt om een versnelde inzet op tank- en laadinfrastructuur op strategische logistieke locaties in Drenthe. Clean Energy Hubs spelen hierin een sleutelrol: ze koppelen meerdere duurzame energiedragers aan het goederenvervoer en vormen zo de basis voor verdere verduurzaming. Zeker met de huidige mondiale ontwikkelingen is het belangrijk om duurzaam goederenvervoer te stimuleren. Het Ministerie van I&W stelt vanaf 2026 via een SPUK-regeling middelen beschikbaar op basis van 1-op-1 cofinanciering. We willen gebruik maken van deze mogelijkheid om het investeringspakket te verdubbelen en in te zetten op versnelling van de Clean Energy Hubs. Uitstel betekent dat Drenthe minder gebruik kan maken van het vanuit het Rijk beschikbare geld. De SPUK van het Rijk biedt ons nu de ideale mogelijkheid om hier versterkt op in te zetten.	319.350
Totaal	319.350

Beleidsopgave 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Inleiding

In 2027 ligt de nadruk op het versterken van datagedreven werken. Dit gebeurt onder andere via pilots binnen het Programma Digitalisering, waarbij wordt aangesloten bij landelijke ontwikkelingen rond digitalisering en het delen van mobiliteitsdata. De opgedane inzichten worden benut om te komen tot een toekomstbestendige werkwijze en vormen een belangrijke basis voor de ontwikkeling van het nieuwe Mobiliteitsprogramma. De Europese aanbesteding voor monitoring van verkeer op de provinciale infrastructuur is afgerond en zal in 2027 live zijn.

Tegelijk bereiden we ons voor op een stevige toepassing van het participatiebeleid, in lijn met de eisen van de Omgevingswet. Participatie krijgt daarin een structurele plek bij beleidsvorming en uitvoering, met nadruk op het vroegtijdig betrekken van gemeenten, bewoners en maatschappelijke organisaties.

Het provinciaal luchtvaartbeleid wordt bijgewerkt in aansluiting op de nationale Luchtvaartnota en de lopende luchtruimherziening. Provincies hebben hierin een rol bij het monitoren van effecten op hinder, leefomgeving, natuur en veiligheid en bij het behartigen van regionale belangen. De effecten van de luchtruimherziening zijn in ontwikkeling en worden de komende jaren verder onderzocht. In dit kader blijven we actief afstemmen met gemeenten, bewoners en maatschappelijke partners, zorgen we voor een goede doorwerking van landelijke maatregelen in provinciaal beleid en gebiedsgerichte plannen.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Vanuit onze wettelijke taken richten we ons op de volgende doelen.

- Behouden en versterken van de provinciale rol na de luchtruimherziening, onder meer door het monitoren van hinder en het samenwerken met partners.
- Verzamelen en analyseren van verkeers- en vervoersdata, als basis voor goed beleid. De resultaten publiceren we via Drenthe in Cijfers, het Dashboard Verkeer en Vervoer en de website van het OV-bureau Groningen–Drenthe.
- Verder digitaliseren en beter gebruiken van mobiliteitsdata in onze beleidsontwikkeling.

Welke feiten en cijfers zijn er?

De resultaten van onze monitoring en analyse publiceren we via Drenthe in Cijfers, het Dashboard Verkeer en Vervoer en de website van het OV-bureau Groningen–Drenthe.

Met wie werken we samen?

We werken op verschillende niveaus samen aan beleid en kennisdeling. Dit doen we onder andere binnen het MIRT en het IPO, dat de belangen van provincies vertegenwoordigt in Den Haag en Brussel. Daarnaast werkt de provincie Drenthe nauw samen met landelijke kennisinstellingen en databanken en regionale partners op het gebied van luchtvaart, logistiek en mobiliteit. Voor thema's zoals luchtvaart en datamonitoring nemen we actief deel aan gezamenlijke overleggen.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		3.917.070		3.917.070
	Doelstelling 5.06.01 Kerntaken onderzoek en samenwerking	3.917.070		3.917.070
Saldo		3.917.070		3.917.070

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Inleiding

Het beheer en onderhoud van wegen en vaarwegen maken onderdeel uit van het programma Mobiliteit en Bereikbaarheid. Wij werken aan een veilige en betrouwbare bereikbaarheid. Deze infrastructuur heeft een grote maatschappelijke en financiële waarde en is van essentieel belang voor de bereikbaarheid, verkeersveiligheid, economische ontwikkeling en leefbaarheid van de provincie. Het in 2026 geactualiseerde beleidskader Wegen en Vaarwegen en het bijbehorende Beheerplan beschrijven op welke wijze wij het beheer en onderhoud uitvoeren. Het geactualiseerde Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP) 2026–2045 bevat de meerjarenraming voor de beheer- en onderhoudsopgave. Het vaste en variabele onderhoud is hierin voor de komende twintig jaar in beeld gebracht, inclusief indexatie.

In lijn met de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 werken wij toe naar het instellen van een voorziening voor variabel onderhoud van wegen en vaarwegen. In verband met afspraken met de accountant en een leerperiode van drie jaar wordt deze voorziening nog niet in 2027 ingesteld.

Daarnaast wordt, in het kader van de Europese Exotenverordening, ingezet op een geïntensiverde bestrijding van invasieve uitheemse waterplanten in provinciale wateren. Dit gebeurt via een met de waterschappen afgestemde, integrale en jaarronde aanpak, inclusief monitoring, in nauwe samenwerking met het thema Natuur.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen

Voor veilige en goed bereikbare wegen voeren wij beheer en onderhoud uit. Het vaste onderhoud, inclusief beheer, bestaat uit operationeel verkeersmanagement, gladheidsbestrijding en de afhandeling van ongevallen, evenals het maaien, kappen en aanplanten van groen en het schoonhouden van wegen. Het variabele onderhoud betreft onder meer het vervangen van wegdekklagen en het onderhoud aan kunstwerken, zoals viaducten en duikers.

Doelstelling 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen

Ook de Drentse vaarwegen houden we veilig en beschikbaar door regelmatig onderhoud. We voeren vast onderhoud inclusief beheer uit aan beweegbare bruggen en sluizen, maaien, kappen en planten van groen langs het water en het bestrijden van onkruid en exotische planten. Variabel onderhoud bestaat uit baggerwerkzaamheden, het vervangen van beschoeiingen, gepland onderhoud aan bruggen en sluizen en het vervangen van sluisdeuren.

Ook de Drentse vaarwegen houden wij veilig en goed bevaarbaar door regelmatig beheer en onderhoud. Het vaste onderhoud, inclusief beheer, omvat werkzaamheden aan beweegbare bruggen en sluizen, het maaien, kappen en aanplanten van groen langs de vaarwegen en het bestrijden van onkruid en invasieve exoten.

De huidige inzet op de bestrijding van invasieve exotische waterplanten binnen het thema Beheer Wegen en Vaarwegen is primair gericht op het waarborgen van de bevaarbaarheid van watergangen. Structurele verwijdering en monitoring blijven hierbij achterwege, waardoor in de praktijk sprake is van symptoombestrijding.

Vanaf 2027 wordt, in het kader van de Europese Exotenverordening en in samenwerking met het thema Natuur, ingezet op een intensivering van zowel de bestrijding als de monitoring van invasieve uitheemse waterplanten in provinciale wateren. Deze intensivering is noodzakelijk om te komen tot een doelmatige aanpak, het beperken van (grensoverschrijdende) verspreiding en een betere naleving van de Europese verplichtingen.

Het variabele onderhoud bestaat onder meer uit baggerwerkzaamheden, het vervangen van beschoeiingen, gepland onderhoud aan bruggen en sluizen en het vervangen van sluisdeuren.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Het team Beheer Wegen en Vaarwegen is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur. Veiligheid en beschikbaarheid staan daarbij centraal. Om dit goed uit te voeren, gebruiken we data en digitale beheersystemen. Daarmee stemmen we ons werk af op actuele informatie. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van gladheidsmeldsystemen, het volgen van meldingen over faunaslachtoffers en het organiseren van incidentmanagement bij verkeerssituaties.

Met wie werken we samen?

We werken nauw samen met gemeenten, andere provincies, Rijkswaterstaat en waterschappen.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		30.960.393		30.960.393
	Doelstelling 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen	21.666.891		21.666.891
	Doelstelling 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	9.293.502		9.293.502
Baten		-590.999		-590.999
	Doelstelling 5.07.01 Veilige en beschikbare wegen	-289.665		-289.665
	Doelstelling 5.07.02 Veilige en beschikbare vaarwegen	-301.334		-301.334
Saldo		30.369.394		30.369.394

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Lasten					
	5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	7.769.498	13.855.194	7.818.239	6.036.955
	5.02 Mobiliteit op maat	603.289	1.497.666	1.185.000	312.666
	5.03 Fiets als duurzaam alternatief	790.997	16.117.070	951.500	15.165.570
	5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk	37.211.890	57.317.804	41.960.610	15.357.194
	5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	926.894	1.995.610	1.414.858	580.752
	5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking	3.344.840	4.237.070	3.917.070	320.000
	5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	22.066.106	23.215.908	30.960.393	-7.744.485
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	72.713.514	118.236.322	88.207.670	30.028.652
Baten					
	5.02 Mobiliteit op maat	-209.635	-803.833	-87.500	-716.333
	5.03 Fiets als duurzaam alternatief	-95.252	-193.750	-102.750	-91.000
	5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk	-3.635.169	-13.826.844	-1.359.000	-12.467.844
	5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	-727.700	-1.246.718	-934.400	-312.318
	5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking	-28.543	0	0	0
	5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	-1.339.949	-609.954	-590.999	-18.955
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-6.036.248	-16.681.099	-3.074.649	-13.606.450
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	66.677.266	101.555.223	85.133.021	16.422.202

Directe personele kosten Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid

	Beleidsopgave	2027 Begroting
	5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid	703.189
	5.02 Mobiliteit op maat	971.792
	5.03 Fiets als duurzaam alternatief	265.524
	5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk	199.796
	5.05 Duurzame oplossingen en innovatie	468.707
	5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur	7.825.042
	Totaal Directe personele kosten Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid	10.434.050

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 6.036.955,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Samen richting Nul verkeersslachtoffers

In 2026 wordt naar verwachting het project Norgervaart afgerond, hierdoor is in 2027 het budget € 3.584.650,-- lager. De subsidieregeling aan gemeenten voor educatie en verkeerscampagnes eindigt

in 2026. Voor 2027 staat alleen nog een deel van de boekhoudkundige lastneming op de planning, waardoor het budget € 3.018.854,-- lager uitvalt. Tegenover deze lagere lasten staan hogere lasten van € 566.549,--. Deze worden voor € 389.834,-- veroorzaakt door hogere afschrijvingslasten en voor € 176.715,-- door diverse kleinere deelprojecten.

Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 312.666-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Mobiliteit op maat

Het budget voor deze doelstelling valt in 2027 € 312.666,-- lager uit dan in 2026. Deze afname wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat een deel van de werkzaamheden voor de hubs is afgerond, waardoor in 2027 minder budget is opgenomen. Tegenover deze afname staat een verhoging van het budget voor Mobiliteit op maat. Voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het beleid zijn in 2027 extra middelen beschikbaar gesteld. Deze verhoging compenseert echter niet volledig de verlaging van budget voor de hubs, waardoor per saldo sprake is van een lager budget ten opzichte van 2026.

Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 15.165.570-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Fiets als duurzaam alternatief

Het budget voor deze doelstelling valt in 2027 € 15.165.170,-- lager uit dan in 2026. Deze afname wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de fietsgerelateerde subsidieregelingen in 2026 aflopen, waardoor hiervoor in 2027 geen budget meer is opgenomen. Of de regelingen in 2027 kunnen worden voortgezet, is afhankelijk van de mate waarin binnen de bestaande regelingen middelen resteren na afronding van 2026. Eventuele verwerking hiervan vindt plaats via de reguliere planning- en controlcyclus.

Beleidsopgave: 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 15.357.194,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Adequaat openbaar vervoernetwerk

Voor het project Emmen-Rheine zijn de lasten in 2027 € 16.620.383,-- lager dan in de actuele begroting 2026. De planning is dat het project in 2026 wordt afgerond. Daarom zijn voor 2027 op dit moment geen lasten voor dit project geraamd. Tegenover deze afname staan hogere lasten van € 300.000,-- voor de herinvoering van de buslijn Emmen-Meppen. Daarnaast nemen de lasten met € 963.189,-- toe als gevolg van indexatie van de busconcessie en diverse overige kleinere afwijkingen.

Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 580.752-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord

Het budget voor deze doelstelling valt in 2027 € 580.752,-- lager uit dan in 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door lagere lasten voor Drenthe Reist Duurzaam, de openbare

laadpalenconcessie en laadinfrastructuur, waarmee per saldo € 915.102,-- minder budget is gemoeid. Daartegenover staat een hogere lasten van € 319.350,-- voor de cofinanciering van de SPUK Clean Energy Hubs. Daarnaast nemen de lasten toe met € 15.000,--.

Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 320.000,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Kerntaken onderzoek en samenwerking

Het budget voor deze doelstelling valt in 2027 € 320.000,-- lager uit dan in 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat voor het onderzoek en de voorbereiding van de N371 in 2027 geen budget meer is opgenomen. Daarnaast vallen de lasten binnen het onderdeel mobiliteit lager uit. Daartegenover staan hogere lasten voor luchtvaart. Per saldo resulteert dit in een afname van het budget met € 320.000,-- ten opzichte van 2026.

Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

De lasten van deze beleidsopgave vallen € 7.744.485,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Veilige en beschikbare vaarwegen (€ 2.658.077,-- hoger)

Het budget voor vast en variabel onderhoud stijgt als gevolg van de verwerking van prijsontwikkelingen, indexatie en een actualisatie van de onderhoudsbudgetten. Daarnaast zijn de kosten voor de inhuur van brug- en sluiswachters vanaf 2027 opgenomen in een afzonderlijk bedrijfsvoeringsbudget.

Doelstelling: Veilige en beschikbare wegen (€ 5.086.408,-- hoger)

Het budget voor vast en variabel onderhoud stijgt als gevolg van de verwerking van prijsontwikkelingen en indexatie. Daarnaast zijn de budgetten voor variabel onderhoud aangepast op basis van de actuele onderhoudsprognose. Ook leiden de uitkomsten van recente aanbestedingen tot hogere onderhoudslasten dan waarmee op basis van de reguliere indexering rekening was gehouden. Verder zijn vanaf 2027 kosten die samenhangen met de uitvoering van het onderhoud afzonderlijk geraamd.

Baten

Beleidsopgave: 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat

De baten van deze beleidsopgave vallen € 716.333,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Mobiliteit op maat

De baten voor deze doelstelling vallen € 716.333,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere raming van de te ontvangen SPUK-middelen, in lijn met de lagere geraamde lasten binnen deze doelstelling.

Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 5.04 Adequaar openbaar vervoernetwerk

De baten van deze beleidsopgave vallen € 12.467.844,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Adequaar openbaar vervoernetwerk

Voor het project Emmen-Rheine waren in voorgaande jaren aanvullende middelen beschikbaar gesteld. Hierdoor zijn destijds ook hogere baten geraamd vanwege bijdragen van het Rijk en andere partners. De planning is dat het project in 2026 wordt afgerond. Omdat de baten rechtstreeks samenhangen met de uitvoering van de activiteiten binnen het project, zijn voor 2027 op dit moment geen lasten en daarmee samenhangende baten geraamd. Indien in 2027 alsnog lasten en bijbehorende baten moeten worden verwerkt, worden deze via de reguliere planning- en controlcyclus aan uw Staten voorgelegd.

Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie

De baten van deze beleidsopgave vallen € 312.318-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Uitvoering geven aan afspraken klimaatakkoord

De baten voor deze doelstelling vallen € 312.318,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een lagere raming van de te ontvangen SPUK-middelen voor Drenthe Reist Duurzaam, de openbare laadpalenconcessie en laadinfrastructuur. De lagere baten hangen samen met de lagere geraamde lasten binnen deze doelstelling.

Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur

Niet van toepassing.

Verrekening met reserves programma 5

Programma 5	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Totaal programma	66.677.266	101.555.223	85.133.021	16.422.202
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	3.267.299	4.860.489	-	4.860.489
Bijdrage van Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	-4.651.626	-5.472.212	-1.593.103	-3.879.109

Bijdrage aan Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	1.281.040	2.692.400	2.484.400	208.000
Bijdrage van Reserve investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	-2.621.000	-2.671.000	-2.721.000	50.000
Bijdrage aan Reserve mobiliteit	26.663.867	16.628.527	8.244.107	8.384.420
Bijdrage van Reserve mobiliteit	-34.068.321	-42.376.975	-13.006.149	-29.370.826
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	10.191.607	1.218.221	304.530	913.691
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-2.289.626	-8.354.513	-2.814.467	-5.540.046
Bijdrage aan Saldireserve	-	300.000	-	300.000
Bijdrage van Saldireserve	-5.887.955	-1.058.008	-100.000	-958.008
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-	-450.000	-300.000	-150.000
Saldo verrekend met reserves	-8.114.715	-34.683.071	-9.501.682	-25.181.389
Totaal na bestemming	58.562.551	66.872.152	75.631.339	-8.759.187

Investeringsprogramma 5

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet	Boekwaarde t/m 31 december 2025	Netto Investing 2026	Netto Investing 2027	Netto Investing 2028	Netto Investing 2029	Netto Investing 2030
INVESTERINGEN Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid							
Verkeer en Vervoersprojecten	188.677.316	32.147.833	20.664.328	31.627.758	30.596.615	23.500.819	22.942.579
Bereikbaarheidsakkoord	44.750.000	8.193.792	6.138.011	5.134.231	16.706.000	7.886.455	696.001
Scheepvaartkanalen	22.870.994	10.084.912	4.768.029	1.372.301	3.390.783	2.432.851	774.374
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 5	256.298.310	50.426.537	31.570.368	38.134.290	50.693.398	33.820.125	24.412.954

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investeringsprogramma naar nut.

6: Energie

Toelichting programma

Inleiding

Wij voeren een actief klimaat- en energiebeleid. Wij stimuleren de productie van duurzame energie en beschermen ons landschap tegen de gevolgen van klimaatverandering.

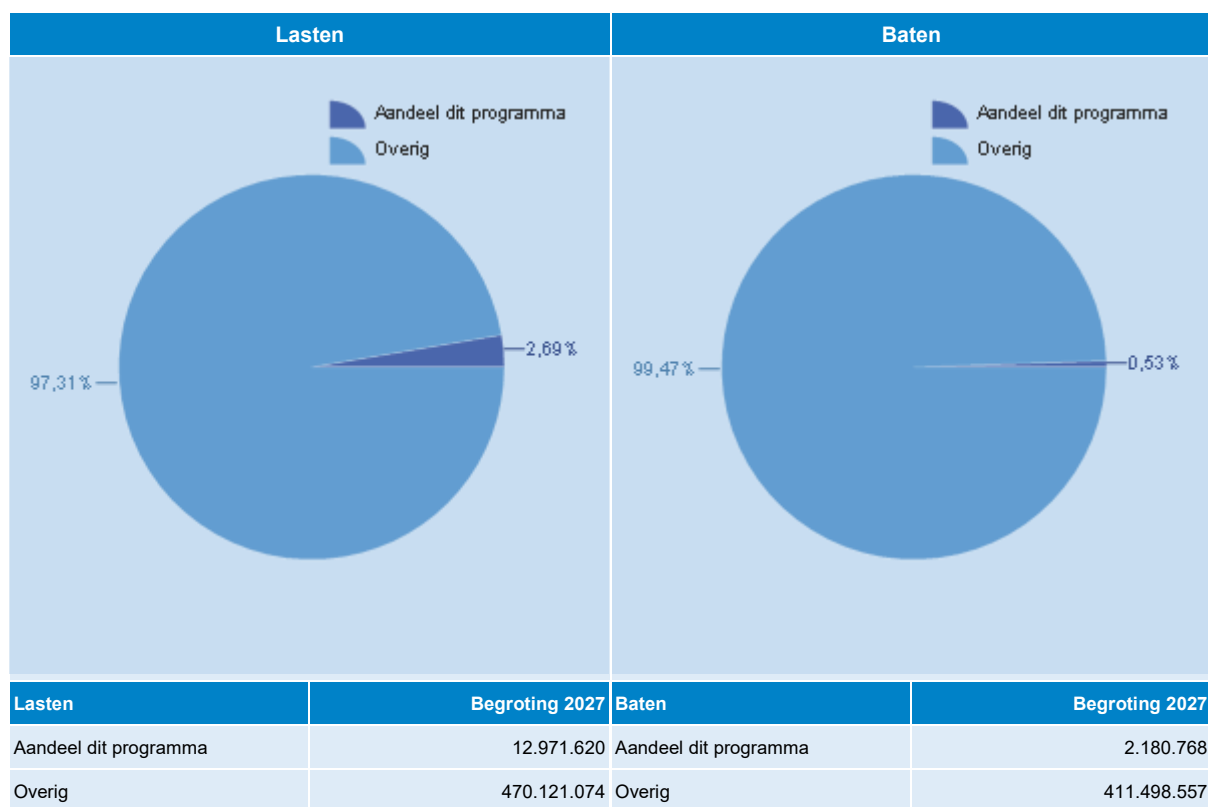
Kaders bestaand beleid

- Energieagenda 2024-2027
- Energievisie 2050 – Een bouwsteen voor de omgevingsvisie
- Drents Actieprogramma Netcongestie (DAN)
- Investeringsagenda Waterstof Noord-Nederland
- Regionale Energie Strategie Drenthe (RES)

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
6.01 Energieagenda 2024-2027	6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is
	6.01.02 We realiseren de hernieuwbare energiedoelen van de RES tot 2030 en de doelen van het Klimaatakkoord
	6.01.03 We versnellen en versterken de ontwikkeling en realisatie van een toegankelijke en groene waterstof-waardeketen
	6.01.04 We hebben de realisatie van een flexibel en toekomstbestendig energiesysteem van Drenthe versneld en daarin een regierol genomen
	6.01.05 We stimuleren en ondersteunen de industrie in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening
	6.01.06 Faciliteren bij het voorzien in de energie infrastructuur die nodig is in de transitie naar een fossielvrije mobiliteitssector
	6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen
6.02 Mijnbouwactiviteiten	6.02.01 Het gebruik van de diepe ondergrond gebeurt veilig voor de omgeving en voor volgende generaties

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 6.01 Energieagenda 2024-2027

Inleiding

De energietransitie blijft een centrale opgave voor Drenthe. Er is voortgang op energiebesparing, hernieuwbare energie en de versterking van het energiesysteem. Tegelijkertijd blijven netcongestie, prijsontwikkelingen en landelijke beleidskeuzes bepalend voor tempo en uitvoerbaarheid. Onzekerheden rondom deze thema's beïnvloeden investeringsbeslissingen van inwoners en bedrijven.

De realisatie van de RES-doelstellingen verloopt conform afspraken, maar staat onder druk door beperkte netcapaciteit en ruimtelijke inpassing. Dit vraagt om gerichte keuzes en ondersteuning van gemeenten en marktpartijen, met aandacht voor energiebesparing en het beter afstemmen van vraag en aanbod.

Vanaf 1 juli 2026 komen ook kleinverbruikers op de wachtlijst voor een elektriciteitsaansluiting. We verwachten dat dit betekent dat meer ontwikkelingen in Drenthe in de problemen komen. We vergroten daarom onze capaciteit om samen met de gemeenten hierin ondersteuning te bieden.

Beleidsmatig is sprake van een wijziging door de komst van de Omgevingswet en het aflopen van de Energieagenda 2024-2027. Nu we dichterbij 2050 komen, wordt het voor alle overheden belangrijk om beeld te hebben bij de opgave en concrete routekaarten uit te werken voor het energiesysteem dat hiervoor nodig is.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is

De provincie werkt met de Drentse gemeenten, waterschappen, maatschappelijke partners en netbeheerders samen aan de energietransitie c.q. -opgave in Drenthe. Dat doen we sinds eind 2025 met de Drentse Energieaanpak. Om de doelstellingen te realiseren, zetten we in op het versnellen van de verduurzaming van:

- de bestaande woningvoorraad in Drenthe. We zorgen met de samenwerkende partijen voor onafhankelijke voorlichting, advisering en ondersteuning aan particuliere woningeigenaren via het Drents Energieloket en de diverse lokale en regionale energieloketten, zoals die in Assen en in de 3 Noord-Drentse gemeenten (i.v.m. Nij Begun).
 - mkb en bedrijventerreinen in Drenthe. Met Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO) hebben we een fysiek en digitaal platform waar individuele mkb-ers advies en ondersteuning kunnen krijgen bij hun verduurzamingsopgaven. Voor mkb-ers op bedrijventerreinen ligt het accent daarnaast ook op advies en ondersteuning bij gezamenlijke oplossingen, zoals bij netcongestie, laadinfra, solarcarports enz. Bij dergelijke trajecten worden altijd de gemeenten actief meegenomen.
 - maatschappelijk vastgoed in Drenthe binnen het Programma Verduurzamen Maatschappelijk Vastgoed. We zorgen ervoor dat eigenaren van maatschappelijk vastgoed advies en ondersteuning op maat krijgen om zo tot een verduurzamingsplan te komen. Ook worden ze daarna de kans geboden om begeleiding te krijgen om tot daadwerkelijke uitvoering te komen.
- Medio 2027 zetten we in op de realisatie van een zogeheten 'Energiehuis': een centrale "one-stop-shop" waar bewoners, mkb'ers en eigenaren van maatschappelijk vastgoed terecht kunnen voor informatie en ondersteuning bij het verduurzamen van hun gebouwen. De officiële verplichting voor het inrichten van een Energiehuis komt uit de Energy Performance of Building Directive IV (EPBD IV).

Doelstelling 6.01.02 We realiseren de hernieuwbare energiedoelen van de RES tot 2030 en de doelen van het Klimaatakkoord

Ten aanzien van de Regionale Energiestrategie (RES) en de doelen voor 2030 is er niets gewijzigd. We zitten in de uitvoeringsfase. Aanvullend op het beleid voor lokaal eigendom en participatie bij zonne- en windenergie wordt een verkenning gedaan naar de rol die energiegemeenschappen kunnen spelen in Drenthe.

De energievisie 2050 is vastgesteld. De energievisie geeft richting aan keuzes die mogelijk zijn voor de energietransitie. De beschikbaarheid van energie is een belangrijke sturende factor. We actualiseren de energievisie periodiek, zodat we kunnen meebewegen met nieuwe ontwikkelingen. De provinciale energievisie richt zich op het maken van ruimtelijke afwegingen die verder reiken dan individuele gemeenten. Er zijn ruimtelijke principes mee gegeven zoals het bij elkaar brengen van vraag en aanbod van energie. De komende periode wordt er gewerkt aan een energieprogramma onder de omgevingswet.

Er is een start gemaakt met het warmtebedrijf Drenthe Overijssel. Er is een startnotitie opgesteld en deze is in december 2025 door PS vastgesteld. Het komende jaar wordt er toegewerkt naar de daadwerkelijke oprichting (middels op een oprichtingsbesluit) van het regionaal warmtebedrijf. Een verkenning naar de grondhouding van de Drentse gemeenten ten aanzien van SMR's is uitgevoerd en er is gestart met een vervolgonderzoek naar de rol en randvoorwaarden rondom SMR's.

Doelstelling 6.01.03 We versnellen en versterken de ontwikkeling en realisatie van een toegankelijke en groene waterstof-waardeketen

Drenthe ondersteunt initiatiefnemers die projecten realiseren op alle onderdelen van de waterstofketen. Aangezien de (inter)nationale waterstofmarkt zich nog minder snel ontwikkelt dan eerder verwacht, leggen we daarbij de nadruk op lokale ketens waarin al wel succesvolle projecten te realiseren zijn. Dit vraagt om open en transparante samenwerking en flexibiliteit van alle betrokken partners, ook van onszelf.

Tegelijkertijd bereiden we infrastructuur voor die nodig is voor de waterstofketen. De "backbone", het landelijke hoofdwaterstofnet, wordt deze jaren in Drenthe aangelegd. Drenthe werkt daarbij specifiek aan de vorming van regionetten en de aansluiting van deze regionetten en verspreide gebruikers op de backbone.

De komende jaren is het belangrijk het thema goed op de agenda te houden en zoveel mogelijk gebruik te maken van de mogelijkheden die de nationale overheid en Europese Unie bieden. Daarom zijn wij proactief in de samenwerking met Den Haag en Brussel en helpen we onze initiatiefnemers om de weg te vinden in deze ontwikkelingen.

Doelstelling 6.01.04 We hebben de realisatie van een flexibel en toekomstbestendig energiesysteem van Drenthe versneld en daarin een regierol genomen

Het Drents Actieprogramma Netcongestie (DAN) gaat een nieuwe fase in. Door aanhoudende problemen rondom netcongestie en vertragingen in de uitvoering zetten we extra in op het versneld uitbreiden en beter benutten van het elektriciteitsnet. Vanaf 1 juli komen ook kleinverbruiksaansluitingen op de wachtlijst en daarmee zullen veel meer initiatieven hulp nodig hebben.

Daarnaast zullen de initiatieven voor het beter benutten van het bestaande net, waaronder de energy hubs, de stap zetten naar uitvoering. Dit betekent dat we met gemeenten, initiatiefnemers en netbeheerders werken aan het verder brengen van deze projecten.

We werken dit uit in een energieprogramma en nemen de benodigde stations en trajecten vervolgens op in het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur, Energie en Klimaat (PMIEK).

De problemen op het energienet spelen ook steeds meer op het laagspanningsnet. We ondersteunen daarom de Drentse gemeenten in hun programma's om ook te werken aan het programmeren, sneller uitbouwen en beter benutten van hun laagspanningsnetten.

Doelstelling 6.01.05 We stimuleren en ondersteunen de industrie in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening

De energietransitie voor de industrie staat op een belangrijk kantelpunt. Enerzijds is het steeds moeilijker om in de huidige context voortgang te boeken, omdat energieprijzen hoog zijn en beperkingen zoals stikstof en netcongestie het steeds lastiger maken om te investeren. We ondersteunen bedrijven in de zoektocht om deze ontwikkelingen toch uit te voeren en hebben daarin ook veel contact met de nationale overheid.

Anderzijds biedt de ontwikkeling van de Clean Industrial Deal door de Europese Unie veel perspectief voor de industrie in haar energietransitie. We werken met de industrie en partnerorganisaties om goed positie te kiezen in de ontwikkeling van dit programma en de deelname aan programmaonderdelen door Drentse partijen te vergroten.

Wij blijven de vestiging en groei stimuleren van partijen die de oplossingen produceren voor onze energietransitie, zoals elektriciteitskabels en waterstoftankstations. Deze “cleantech”-bedrijven hebben ook een belangrijke plek in de Clean Industrial Deal.

We ondersteunen onze industriebedrijven ook specifiek in het bieden van flexibiliteit aan het energienet, bijvoorbeeld door zon- en windparken via een fabriek aan te sluiten op het energienet (“cable pooling”). Ook stimuleren we het gebruik van innovatieve technologie, zoals industriële warmtepompen voor hogere temperaturen.

Doelstelling 6.01.06 Faciliteren bij het voorzien in de energie infrastructuur die nodig is in de transitie naar een fossielvrije mobiliteitssector

De aanhoudende netcongestie maakt dat we in nauwe samenwerking met het thema verkeer en vervoer en Drentse gemeenten slimmere oplossingen verzinnen voor duurzame mobiliteit. We ondersteunen pilotprojecten op het gebied van slim laden, om zo bij te dragen aan het beter benutten van het bestaande net. Daarnaast werken we vroegtijdig samen met grotere laadlocaties, om tijdig te kunnen organiseren dat deze grote energiebehoefte ook kan worden voorzien.

Het is duidelijk dat het onmogelijk is om alle vervoersbewegingen in en door Drenthe te elektrificeren. Daarom stimuleren we ook nadrukkelijk de ontwikkelingen op het gebied van waterstof. De focus ligt daarbij op sectoren die moeilijk te elektrificeren zijn, zoals zwaarder vervoer over langere afstanden.

Doelstelling 6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen

We versterken de uitvoeringskracht van de energietransitie via de Drentse Energieaanpak, waarin provincie, gemeenten, waterschappen, maatschappelijke partners en netbeheerders sinds eind 2025 samenwerken. Het doel is een efficiëntere uitvoering van de energietransitie en het beperken van onnodige ambtelijke en bestuurlijke drukte.

We werken aan gezamenlijke programmering, delen kennis en capaciteit en ondersteunen gemeenten. Ook stimuleren we bundeling van initiatieven en maken we heldere afspraken over rollen en verantwoordelijkheden. Hiermee verbeteren we de uitvoerbaarheid en versnellen we de energietransitie in Drenthe.

Welke feiten en cijfers zijn er?

- Drenthe levert met de RES-ambitie van 3,45 TWh aan hernieuwbare energie een sterke bijdrage aan het Klimaatakkoord. 58% van deze ambitie is reeds gerealiseerd
- Het gasverbruik van de industrie is in 2024 30% gedaald t.o.v. 2010
- In Drenthe heeft 50% van de woningen zonnepanelen
- De Drentse Community of Practice (COP) Net op Groen voor energiehubbs ondersteunt inmiddels 20 energiehubbs verdeeld over heel Drenthe met kennisdeling, financiering en versnelling
- De adviseurs van het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen (PVB) Drenthe zijn actief op 32 (van de 117) Drentse bedrijventerreinen met adviezen op het gebied van organiserend vermogen, duurzaamheid, energiebesparing, vergroening en daaraan gerelateerde projecten

- De adviseurs Duurzaamheid van Ik ben Drents Ondernemer (IBDO) hebben in 2025 zo'n 150 Drentse mkb-ondernemingen voorzien van energie- en verduurzamingsadviezen
- In het eerste halfjaar van de subsidieregeling Oplossingen belemmeringen door netcongestie 2.0 zijn 8 subsidies verleend. Met de subsidies worden aanvragers ondersteund om oplossingen voor netcongestie individueel of collectief te onderzoeken en om te investeren in een technische oplossing
- Sinds 2025 zijn met €440.000 subsidie via rentekorting ruim 100 batterijen gefinancierd. Met hetzelfde bedrag konden via een subsidieregeling circa 9 batterijen worden gerealiseerd. Gezamenlijk hebben de batterijen een opslagcapaciteit van 20 MWh.
- Binnen Drenthe wordt momenteel 80,14 miljoen m³ groen gas geproduceerd. De verwachting is dat dit in 2027 zal oplopen tot 144,59 miljoen m³.

Verplichte indicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Indicator: Emissie van broeikasgassen

CO₂-emissie in Drenthe:

	2020	2021	2022	2023	2024
Totaal berekende uitstoot in tonnen	3.094.000	niet beschikbaar	2.809.000	2.468.000	2.407.000

Definitie: De CO₂-uitstoot wordt berekend door de energiedragers (bijvoorbeeld kWh elektriciteit, m³ gas, liters benzine) te vermenigvuldigen met de emissiefactor van die energiefactor. Deze emissiefactoren variëren per jaar, afhankelijk van de brandstofmix van de elektriciteitsproductie, de hoeveelheid bijgemengde biobrandstof en de calorische waarde en koolstofinhoud van aardgas.

Indicator: Productie van hernieuwbare energie (Energieneutraliteit)

Productie van hernieuwbare energie in Drenthe:

	2020	2021	2022	2023	2024
Productie in Petajoule	6,37	7,77	10,20	11,16	11,97

Bron: Verdeling regionale gegevens hernieuwbare energie o.b.v. verdeelsleutel per gemeente

Definitie: De meeste productiegegevens hernieuwbare energie komen grotendeels tot stand door nationale totalen te verdelen over gemeenten aan de hand van verdeelsleutels. Deze methode leidt voor het overgrote deel van de hernieuwbare energie-opties tot schattingen.

Met wie werken we samen?

- Inwoners, via de koepelorganisatie van energiecoöperaties (Drentse KEI)
- Gemeenten, waterschappen en maatschappelijke partners in het Ambtelijk Overleg Energie (AOE)
- het (bestuurlijk) Drents Overleg Energie (DOE)
- Ondernemers (klein- en grootverbruikers van energie)
- Initiatiefnemers die projecten opstarten rondom de energietransitie
- Rijk, met name EZK en RVO
- Ondernemersverenigingen en parkmanagementorganisaties
- Netbeheerders (Enexis, Tennet, Rendo, Gasunie)
- LTO Noord · VNO-NCW

- Natuur en Milieu Federatie Drenthe
- Sport Drenthe
- Veiligheidsregio Drenthe

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

6.01 Energieagenda 2024-2027		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		12.971.620		12.971.620
	Doelstelling 6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is	3.360.917		3.360.917
	Doelstelling 6.01.02 We realiseren de hernieuwbare energiedoelen van de RES tot 2030 en de doelen van het Klimaatakkoord	3.433.658		3.433.658
	Doelstelling 6.01.03 We versnellen en versterken de ontwikkeling en realisatie van een toegankelijke en groene waterstof-waardeketen	197.207		197.207
	Doelstelling 6.01.05 We stimuleren en ondersteunen de industrie in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening	700.359		700.359
	Doelstelling 6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen	5.279.479		5.279.479
Baten		-2.180.768		-2.180.768
	Doelstelling 6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is	-398.862		-398.862
	Doelstelling 6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen	-1.781.906		-1.781.906
Saldo		10.790.852		10.790.852

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 6.02 Mijnbouwactiviteiten

Inleiding

Energievoorziening en gebruik van de diepe ondergrond

In Drenthe zal de komende jaren nog aardgas worden gewonnen uit kleine gasvelden. Aardgas blijft ook tijdens de energietransitie onderdeel van de energievoorziening. Tegelijkertijd neemt het belang van de diepe ondergrond toe voor nieuwe vormen van energie, zoals geothermie en de opslag van stoffen zoals waterstof. Deze ontwikkelingen zijn opgenomen in de Strategie Bodem en Ondergrond. De provincie zet zich in voor transparante procedures en duidelijke communicatie richting omwonenden. Daarbij is er aandacht voor veiligheid en voor een zorgvuldige en eerlijke afhandeling van eventuele schade als gevolg van gaswinning of andere mijnbouwactiviteiten.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 6.02.01 Het gebruik van de diepe ondergrond gebeurt veilig voor de omgeving en voor volgende generaties

Zorgvuldige advisering bij mijnbouwactiviteiten

Het bevoegd gezag ligt bij mijnbouwvergunningen bijna geheel bij de minister van Klimaat en Groene Groei (KGG). De provincie is krachtens de mijnbouwwet wettelijk adviseur. Mijnbouw is een maatschappelijk gevoelig onderwerp. Veel omwonenden maken zich zorgen over de gevolgen voor veiligheid, klimaat en milieu. Daarom voert de provincie haar adviesrol bij mijnbouwactiviteiten zorgvuldig uit, met oog voor alle belangen. Wij beoordelen elk initiatief kritisch op mogelijke risico's en effecten. Daarnaast zorgen we ervoor dat omwonenden tijdig en duidelijk worden geïnformeerd. Op deze manier dragen we bij aan een transparante en evenwichtige besluitvorming bij de vergunningverlening door de minister van KGG.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Met betrekking tot mijnbouw zijn de relevante cijfers en feiten opgenomen in een van de onderstaande informatiebronnen:

- Het KNMI geeft informatie over de kracht en locatie van (recente) aardbevingen: KNMI - Seismologie - Aardbevingen
- Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) geeft algemene informatie over zaken die spelen bij mijnbouw en informatie over aardbevingen en bodemdaling: sodm.nl
- De Rijksoverheid geeft informatie over mijnbouwvergunningen, inclusief lopende procedures, via: mijnbouwvergunningen.nl.

Met wie werken we samen?

De provincie werkt op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau nauw samen met het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en het ministerie van Klimaat en Groene Groei (KGG), andere decentrale overheden en mijnbouworganisaties. Dit gebeurt onder andere via deelname aan gebiedsprocessen en overlegtafels, waarin relevante thema's en ontwikkelingen worden besproken.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

Niet van toepassing.

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 6: Energie

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Lasten					
	6.01 Energieagenda 2024-2027	13.026.740	17.735.919	12.971.620	4.764.299
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	13.026.740	17.735.919	12.971.620	4.764.299
Baten					
	6.01 Energieagenda 2024-2027	-3.932.534	-6.096.524	-2.180.768	-3.915.756
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-3.932.534	-6.096.524	-2.180.768	-3.915.756
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	9.094.206	11.639.395	10.790.852	848.543

Directe personele kosten Programma 6: Energie

Beleidsopgave	2027 Begroting
6.01 Energieagenda 2024-2027	2.808.427
Totaal Directe personele kosten Programma 6: Energie	2.808.427

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 6.01 Energieagenda 2024-2027

De totale afwijking op deze beleidsopgave omvat € 4.764.299,--.

Doelstelling 6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is

De totale lasten op deze doelstelling zijn € 1.441.206,-- lager in 2027 dan in 2026

De afwijking op deze doelstelling komt doordat er in 2027 minder lasten zijn begroot voor de SPUK VMV (567k t.o.v. 124k) en de SPUK CDOKE (515k t.o.v. 275k). Beide SPUKS lopen af in 2027. In 2026 worden zoveel mogelijk middelen ingezet en de restanten zijn beschikbaar voor 2027.

Daarnaast zijn de middelen voor het fixteam voor 2027 nog niet begroot. Deze middelen bestaan voornamelijk uit bijdragen van gemeenten en het bedrag voor 2027 is sterk afhankelijk van de realisatie in 2026. Daarnaast is het precieze bedrag afhankelijk van besluitvorming in desbetreffende werkgroepen. Lopende 2027 zal het juiste bedrag worden toegevoegd aan de begroting 2027.

Doelstelling 6.01.02 We realiseren de hernieuwbare energiedoelen van de RES tot 2030 en de doelen van het Klimaatakkoord

De totale lasten op deze doelstelling zijn € 1.121.380,-- lager in 2027 dan in 2026.

Dit verschil komt hoofdzakelijk doordat er in 2026 € 860.000,-- is begroot voor de Regionale Energie Strategie. Deze middelen ontvangen wij vanuit het rijk namens de gehele RES regio en moeten dus jaarlijks overgeheveld worden bij onderbesteding. Bij de jaarrekening 2026 zal er, indien er nog middelen beschikbaar zijn, weer een voorstel gedaan worden tot overheveling van deze middelen waarbij ze aan de begroting 2027 worden toegevoegd.

Daarnaast zijn er in 2027 minder bestedingen gepland vanuit de reserve Energieagenda. Dit is conform de statenbrief 241217, waarin de bestedingen van deze middelen verder was uitgesplitst. Het verschil komt door lagere bestedingen op de onderdelen Wonen, werken en leven en Energiebronnen en dragers.

Doelstelling: 6.01.03 We versnellen en versterken de ontwikkeling en realisatie van een toegankelijke en groene waterstof-waardeketen

De totale lasten op deze doelstelling zijn € 202.267,-- lager in 2027 dan in 2026.

Dit verschil komt geheel door een lagere geplande lastneming op de verstrekte subsidie voor H2Hollandia.

Doelstelling: 6.01.05 We stimuleren en ondersteunen de industrie in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening

De totale lasten op deze doelstelling zijn € 508.815,-- lager in 2027 dan in 2026.

In 2026 is er € 620.000,-- begroot voor de SPUK ontzorging MKB. Deze SPUK is in 2024 ontvangen. Ook van deze SPUK in 2027 het laatste jaar. Lopende 2027 zal het restant bedrag van deze SPUK worden begroot voor besteding in dat jaar.

Daarnaast is er in 2027 een hogere last geraamd voor het gebiedsfonds wind. Conform de regels voor de lastneming van subsidies is het begrootte bestedingsritme gelijk aan de verwachte werkelijke bestedingen.

Doelstelling: 6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen

De totale lasten op deze doelstelling zijn € 1.490.631,-- lager in 2027 dan in 2026.

In 2027 zijn er € 420.000,-- minder aan lasten begroot voor de SPUK CDOKE. 2027 is het laatste jaar van deze SPUK, welke is overgegaan op een decentralisatieuitkering. In 2026 wordt het grootste deel van de resterende SPUK middelen besteed, en het restant in 2027.

In 2027 is er € 1.060.000,-- minder begroot voor de samenwerkingen Energie, in het kader van de Drentse Energie Aanpak (DEA). Dit verschil heeft gedeeltelijk ook overlap met andere doelstellingen binnen deze Beleidsopgave. De bestedingen voor het Drentse Energieloket (DEL) en het flexteam Drenthe zijn voor 2027 nog niet begroot. Deze lasten bestaan grotendeels uit bijdragen van de Drentse gemeenten. De begrotingen voor deze onderdelen worden pas later vastgesteld binnen de daarvoor aangestelde werkgroepen en zullen lopende 2027 in de begroting worden verwerkt. Voor de provinciale bijdrage zijn hiervoor geen aanvullende middelen nodig.

Beleidsopgave: 6.02 Mijnbouwactiviteiten

Niet van toepassing

Baten

Beleidsopgave: 6.01 Energieagenda 2024-2027

De totale afwijking op deze beleidsopgave omvat € 3.915.756,--.

Doelstelling 6.01.01 We dragen eraan bij dat 40 procent van het energiegebruik van de woningen, het maatschappelijk vastgoed en de bedrijfspanden in 2030 hernieuwbaar is en dat Drenthe in 2050 energieneutraal is

De totale baten op deze doelstelling zijn € 1.182.107,-- lager in 2027 dan in 2026

De afwijking op deze doelstelling komt doordat er in 2027 minder baten zijn begroot voor de SPUK VMV (567k t.o.v. 124k) en de SPUK CDOKE (515k t.o.v. 275k). Beide SPUKS lopen af in 2027. In 2026 worden zoveel mogelijk middelen ingezet en de restanten zijn beschikbaar voor 2027.

Daarnaast zijn de middelen voor het fixteam voor 2027 nog niet begroot. Deze middelen bestaan voornamelijk uit bijdragen van gemeenten en het bedrag voor 2027 is sterk afhankelijk van de realisatie in 2026. Daarnaast is het precieze bedrag afhankelijk van besluitvorming in desbetreffende werkgroepen. Lopende 2027 zal het juiste bedrag worden toegevoegd aan de begroting 2027.

Doelstelling: 6.01.05 We stimuleren en ondersteunen de industrie in de transitie naar een fossielvrije energievoorziening

De totale baten op deze doelstelling zijn € 620.000,-- lager in 2027 dan in 2026.

In 2026 is er € 620.000,-- begroot voor de SPUK ontzorging MKB. Deze SPUK is in 2024 ontvangen. Ook van deze SPUK in 2027 het laatste jaar. Lopende 2027 zal het restant bedrag van deze SPUK worden begroot voor besteding in dat jaar.

Doelstelling: 6.01.07 Meer uitvoeringskracht in de Drentse energietransitie door goede samenwerking met gemeenten en andere partijen

De totale baten op deze doelstelling zijn € 2.113.649,-- lager in 2027 dan in 2026.

In 2027 zijn er € 790.000,-- minder aan lasten begroot voor de SPUK CDOKE. 2027 is het laatste jaar van deze SPUK, welke is overgegaan op een decentralisatieuitkering. In 2026 wordt het grootste deel van de resterende SPUK middelen besteed, en het restant in 2027.

In 2027 is er € 1.325.000,-- minder begroot voor de samenwerkingen Energie, in het kader van de Drentse Energie Aanpak (DEA). De bestedingen voor het Drentse Energieloket (DEL) en het flexteam Drenthe zijn voor 2027 nog niet begroot. Deze lasten bestaan grotendeels uit bijdragen van de Drentse gemeenten. De begrotingen voor deze onderdelen worden pas later vastgesteld binnen de daarvoor aangestelde werkgroepen en zullen lopende 2027 in de begroting worden verwerkt.

Beleidsopgave: 6.02 Mijnbouwactiviteiten

Niet van toepassing

Verrekening met reserves programma 6

Programma 6	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Totaal programma	9.094.206	11.639.395	10.790.852	848.543
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve Energieagenda 2024-2027	6.578.130	3.000.000	2.735.000	265.000
Bijdrage van Reserve Energieagenda 2024-2027	-3.765.000	-3.000.000	-2.735.000	-265.000
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	798.296	35.418	35.418	-
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-1.794.264	-955.441	-593.853	-361.588
Bijdrage aan Saldireserve	-	-	-	-
Bijdrage van Saldireserve	-4.414.296	-1.199.790	-274.785	-925.005
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden	-	1.000.000	1.265.000	-265.000
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-2.265.000	-	-	-
Saldo verrekend met reserves	-4.862.134	-1.119.813	431.780	-1.551.593

Totaal na bestemming	4.232.072	10.519.582	11.222.632	-703.050
----------------------	-----------	------------	------------	----------

Investerings programma 6

Niet van toepassing.

7: Levendig en sociaal

Toelichting programma

Inleiding

Cultuur

Onder cultuur valt het brede gebied van kunsten en erfgoed. Zij vertellen, vaak in combinatie met elkaar, de Drentse verhalen uit het verleden, het heden en de toekomst. Daarbij kan iedereen meedoen. Denk hierbij aan de wereldwijd erkende Koloniën van Weldadigheid of de tentoonstellingen van onze musea. Of de spraakmakende theaterproducties op locatie, de laagdrempelige Drentse bibliotheken, de Drentse hunebedden en ons mooie cultuurhistorisch landschap. Maar minstens zo belangrijk is ons van oudsher bloeiende verenigingsleven en onze traditie van naoberschap. Ook dat is Drentse cultuur. Met ons beleid willen wij ervoor zorgen dat bijzondere Drentse verhalen verteld worden door een bruisende culturele sector, levendige monumenten en door reuring in de provincie.

Sociaal

Als provincie zijn we betrokken bij onze inwoners en voelen wij ons verantwoordelijk om bij te dragen aan de sociale opgaven en de brede welvaart in onze provincie. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze inwoners en partners, daar waar we van meerwaarde zijn en in een rol die past. Door samen te werken en onze krachten te bundelen vergroten we onze slagkracht, niet alleen in Drenthe, maar ook richting het Rijk.

Sport & Bewegen

De positieve effecten van sport & bewegen zijn alom bekend, maar niet voor iedereen vanzelfsprekend. De provincie vervult een verbindende en ondersteunende rol in het netwerk van betrokken partijen, gericht op sportmogelijkheden voor verschillende doelgroepen.

Kaders bestaand beleid

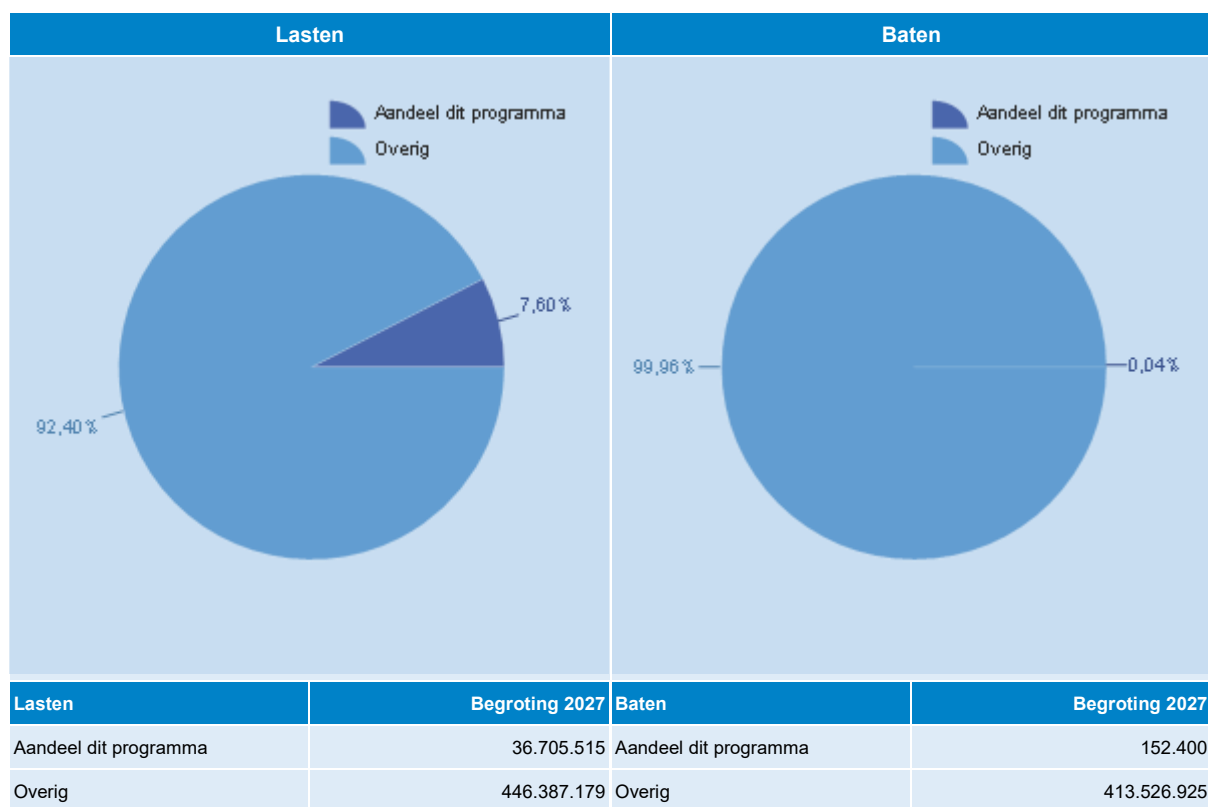
- Cultuurnota 2025-2028 'Cultuur maakt Drenthe/Drenthe maakt cultuur'
- Sociale agenda 2024-2029 'Drenthe voor elkaar'

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe	7.01.01 Samenwerking
	7.01.02 Cultuureducatie
	7.01.03 Cultuurparticipatie
	7.01.04 Talentontwikkeling
	7.01.05 Bibliotheken
	7.01.06 Musea
	7.01.07 Podiumkunsten
	7.01.08 Beeldende kunst
	7.01.09 Film
	7.01.10 Architectuur

Beleidsopgave	Doelstelling
	7.01.11 Evenementen
	7.01.12 Festivals
	7.01.13 Cultuurhistorie
	7.01.14 Archeologie
	7.01.15 Gebouwd erfgoed
	7.01.16 Streektaal
	7.01.17 Archieven
	7.01.18 UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid
	7.01.19 De Hondsrug Unesco Global Geopark
	7.01.20 Instrumentarium en monitoring
7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen	7.02.01 Sociale Agenda algemeen
	7.02.02 Naoberschap: behouden en versterken
	7.02.03 Bestaanszekerheid: basis voor gelijke kansen
	7.02.04 Gezondheid: preventie en bereikbare zorg voor iedereen
	7.02.05 Inclusie & Diversiteit: Niemand is gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig
7.03 Sport en Bewegen stimuleren	7.03.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten
	7.03.02 Sportvoorzieningen voor iedereen

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe

Inleiding

De cultuurnota Cultuur maakt Drenthe / Drenthe maakt cultuur vormt de basis voor het cultuurbeleid in de periode 2025–2028. In 2027 zetten wij in op het versterken van de culturele infrastructuur en voeren we actief lobby richting het Rijk. We blijven toonaangevende festivals, theaterproducties en beeldende kunstprojecten ondersteunen en continueren onze inzet voor bibliotheken en musea. Daarnaast hebben we aandacht voor literatuur en poëzie.

Via programma's als Cultuureducatie met Kwaliteit en Culturele Mobiliteit stimuleren we cultuureducatie, participatie en talentontwikkeling. In 2027 is er daarnaast specifieke aandacht voor de wetswijziging met betrekking tot het bibliotheekstelsel. Ook op het gebied van erfgoed blijven wij ons beleid uitvoeren. Met het Cultuurhistorisch Kompas leveren we bijdragen aan ruimtelijke planvorming en stimuleren we gebiedsontwikkeling op basis van cultuurhistorie. We blijven zorgdragen voor ons archeologisch erfgoed en investeren in het behoud en toekomstbestendig gebruik van ons gebouwde erfgoed. Voor het UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid zetten wij ons blijvend in voor bescherming, monitoring en de restauratie- en herbestemmingsopgave. Ook de Hondsrug, als UNESCO Global Geopark, blijft in onze aandacht.

Tot slot bevorderen we het gebruik van de Drentse streektaal. Het Huus van de Taol blijft daarbij het provinciale steunpunt.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 7.01.01 Samenwerking

Met onze partners binnen en buiten de provincie werken we aan de versterking van de Drentse culturele basisinfrastructuur. Dit doen we binnen het provinciehuis met andere beleidsvelden, met onze Drentse gemeenten, met onze Noordelijke partners binnen We the North en met het Rijk.

Doelstelling 7.01.02 Cultuureducatie

Alle kinderen van 0-18 jaar krijgen gelijke kansen op culturele ontwikkeling. Dit doen we via Kunst & Cultuur Drenthe die met advies, informatiedeling, netwerken, bemiddeling en deskundigheidsbevordering het cultuuronderwijs op alle Drentse scholen verbetert en structureel verankert. We streven naar een deelname van 90% van de Drentse scholen aan het programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

Doelstelling 7.01.03 Cultuurparticipatie

Iedere inwoner van Drenthe kan cultuur meemaken. We zijn aanvullend op het bestaande aanbod om voor een goede spreiding te zorgen. Nieuwe doelgroepen worden bereikt via projecten als Culturele gemeente, Culturele Mobiliteit en de regeling Podium Platteland. Daarnaast ondersteunen we verschillende orkesten en koren die op provinciale schaal een podium bieden aan amateurtalenten van diverse leeftijden.

Doelstelling 7.01.04 Talentontwikkeling

Er zijn voldoende culturele ontwikkelkansen voor talenten in Drenthe. We bouwen voort aan de vier fases van talentontwikkeling, namelijk kennismaken (1), ontwikkelen (2), bekwamen (3) en excelleren (4). Dit doen we door het ondersteunen van evenementen, podia, festivals en prijzen waar jongeren hun vaardigheden ontdekken, ontwikkelen en benutten. Daarnaast hebben we subsidieregeling voor talentontwikkeling van nieuwe en bewezen talent.

Doelstelling 7.01.05 Bibliotheken

De bibliotheken zijn toegankelijk voor alle Drentse inwoners en dragen bij aan belangrijke maatschappelijke opgaven. De provinciale ondersteuningsinstelling (POI) Biblionet Drenthe ondersteunt het netwerk Drentse bibliotheken conform de nieuwe wet: Wsob (Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen). Bibliotheken vervullen in toenemende mate een maatschappelijke rol op het gebied van basisvaardigheden, laaggeletterdheid, bestaanszekerheid en mediawijsheid. We stimuleren in verbinding met de sociale agenda, zorg en onderwijs.

Doelstelling 7.01.06 Musea

De Drentse musea vertellen bijzondere Drentse verhalen via hun Drentse (kunst)collecties en presentaties en trekken daarmee (intern)nationale bezoekers en geven vrijwilligers een plek. Het Drents Museum beheert de provinciale collectie en realiseert spraakmakende internationale tentoonstellingen voor een breed publiek binnen en buiten de provincie. De musea van provinciaal belang worden ondersteund in het presenteren van bijzondere Drentse (kunst)collecties en/of verhalen met een (inter)nationale uitstraling. De kleine musea worden ondersteund via de activiteiten van het Platform Drentse Musea. Voorts ondersteunen we de musea die niet de status 'van Provinciaal belang' hebben via de Subsidieregeling Impuls kleine en middelgrote musea. Deze regeling is in 2026 gesloten maar er is voorgesteld om deze impulsregeling ook voor 2027 en 2028 in te zetten.

Doelstelling 7.01.07 Podiumkunsten

Er is een breed aanbod op het gebied van de podiumkunsten met aandacht voor spreiding over de provincie. Dit doen we door het stimuleren van uitvoeringen van toonaangevende podiumkunsten (gezelschappen, poppodia en projecten), zoals de Peergroup, Garage TDI en het Podium Hoogeveen.

Doelstelling 7.01.08 Beeldende kunst

Het aanbod van beeldende kunst heeft een provinciale en (inter)nationale uitstraling met bijzondere aandacht voor kunst op het snijvlak van cultuur en landschap. Dit doen we door het ondersteunen van Into Nature, het verder ontwikkelen van Van Gogh Drenthe en door bij te dragen aan allerlei beeldende kunstprojecten.

Doelstelling 7.01.09 Film

Er is een bloeiend filmklimaat in Drenthe en Noord-Nederland. Dit doen we door bijzondere initiatieven op het gebied van film en media te blijven ondersteunen. We blijven ons inzetten voor het Internationaal Film Festival Assen en de Filmhub Noord, via We the North.

Doelstelling 7.01.10 Architectuur

Kennis over architectuur en stedenbouw draagt bij aan de ruimtelijke kwaliteit. Architectuurpunt Drenthe stimuleert het debat over de rol van architectuur in onze leefwereld en ontplooit initiatieven die bijdragen aan de ontwikkeling van ruimtelijke kwaliteit.

Doelstelling 7.01.11 Evenementen

Evenementen vertellen bijzondere Drentse verhalen in samenwerking met de omgeving en trekken daarmee bezoekers van binnen en van buiten de provincie. Dit doen we door grote en kleine locatievoorstellingen te blijven ondersteunen. Dit kunnen evenementen zijn waarin Drentse verhalen centraal staan of met een bijzonder thema. In 2027 onderzoeken we samen met Groningse en Drentse partners de mogelijkheden voor een themajaar over de Veenkoloniën, waarmee we uitvoering geven aan de motie Energie in het Veen.

Doelstelling 7.01.12 Festivals

Er is een divers en laagdrempelig aanbod van culturele festivals van provinciaal belang met aandacht voor spreiding over de provincie. Dit doen we door bij te dragen aan 10 festivals van provinciaal belang.

Doelstelling 7.01.13 Cultuurhistorie

Karakteristieke Drentse landschappen en stedenbouwkundige structuren vertellen Drentse verhalen en vormen een inspiratiebron bij ruimtelijke ontwikkelingen. Dit doen we door inbreng te leveren bij grote opgaven, met het Cultuurhistorisch Kompas als leidraad. We blijven onderzoek doen naar onze jonge geschiedenis, met onderwerpen zoals ruilverkaveling, heideontginningen, wederopbouwvergoede en post '65. Daarnaast stimuleren we participatie in de erfgoedsector met een aparte regeling. Ook gaan we onderzoeken op welke manier we de toegankelijkheid van onze kennis kunnen delen en gaan we in 2027 ons immateriële erfgoed in kaart brengen en kijken op welke manier we deze vorm van erfgoed een plek kunnen geven binnen onze cultuurhistorie.

Doelstelling 7.01.14 Archeologie

De archeologie wordt beschermd en behouden om Drentse verhalen van de vroege prehistorie tot nu te vertellen en te beleven. Samen met de provincies Fryslân en Groningen voeren we de wettelijke taken voor het Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis uit. Het depot wordt verbouwd en verduurzaamd. Daarnaast zorgen we dat het archeologisch belang integraal onderdeel is van de provinciale ruimtelijke planvorming en -adviesing. Nieuwe archeologische thema's gaan we met onze partners verkennen, delen en toepasbaar maken voor beleid, gebruik en inspiratie.

Doelstelling 7.01.15 Gebouwd erfgoed

Het Drents gebouwd erfgoed is beschikbaar of wordt beschikbaar gemaakt voor toekomstige generaties. We stimuleren behoud en herbestemming van gebouwd erfgoed in Drenthe door middel van een subsidieregeling en een financieringsregeling waarmee we laagrentende leningen verstrekken. Hiermee wordt (dreigende) leegstand en verval voorkomen. Extra aandacht komt er voor verduurzaming van monumentale gebouwen. We werken samen met partners naar een visie op de toekomst van monumentale gebouwen, zoals kerken en Post-65 erfgoed.

Doelstelling 7.01.16 Streektaal

Het Drents is vanzelfsprekend onderdeel van ons erfgoed, onze cultuur en de verhalen van Drenthe. Het Huus van de Taol stimuleert en borgt het Drents met hun activiteiten en literaire producten. Met een andere opzet van het Drèents Liedtiesfestival, onder leiding van RTV Drenthe, stimuleren we het schrijven, maken en promoten van Drentstalige muziek. Daarnaast werken we samen met de Nedersaksische overheden en het Ministerie van Binnenlandse Zaken aan de versterking van het Nedersaksisch door middel van het convenant Nedersaksisch.

Doelstelling 7.01.17 Archieven

De schatten van het archief vertellen bijzondere Drentse verhalen door middel van publieksactiviteiten en educatie. Dit doen we door het ondersteunen van het Drents Archief, die met haar culturele en educatieve publieksactiviteiten de collectie van het archief voor iedereen beleefbaar maakt.

Doelstelling 7.01.18 UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid

De waarde en betekenis van de Koloniën van Weldadigheid als Werelderfgoed beschermen, uitdragen, monitoren en rapporteren. Als siteholder voor de Nederlandse sites Frederiksoord-Wilhelminaoord en Veenhuizen zijn we verantwoordelijk voor het beschermen en het uitdragen van de uitzonderlijke waarden conform de eisen van UNESCO (o.a. visievorming, marketing, website, beheertaken erfgoed, monitoring en rapporteren) en in samenwerking met partners in deze gebieden en met de co-siteholder voor de Vlaamse site Wortel. Samen met partners uit het gebied werken we

aan het ontwikkelen van de Koloniën van Weldadigheid. De beheertaken geven we vorm, en voeren we uit in het 10-jarenplan wat loopt van 2024-2034.

Doelstelling 7.01.19 De Hondsrug Unesco Global Geopark

Het aardkundig en cultuurhistorisch erfgoed van de Hondsrug wordt ingezet voor duurzame ontwikkeling van het gebied samen met de inwoners en met bijzondere aandacht voor de (inter)nationale positie van het Geopark. Er wordt gewerkt aan de ontwikkeling van het Geopark conform het jaarprogramma, waarin de ambities uit o.a. de Cultuurnota verwerkt zijn. Geopark De Hondsrug werkt in samenwerking met de provincie, betrokken overheden en overige relevante partners aan een breed gedragen nieuw Masterplan dat richting geeft aan de toekomstige ontwikkeling van Geopark en de uitvoering daarvan borgt.

Doelstelling 7.01.20 Instrumentarium en monitoring

Verschillende instrumenten zetten wij in om onze beleidsdoelen te bereiken. Dit doen we door o.a. het uitreiken van een culturele prijs een keer in de twee jaar, de subsidieregelingen voor o.a. incidentele culturele projecten en meerjarige initiatieven en de adviezen van de Provinciale Adviescommissie Cultuur. Daarnaast zetten we in op monitoring via de P&C-cyclus, de landelijke monitors en gerichte onderzoeken op thema's.

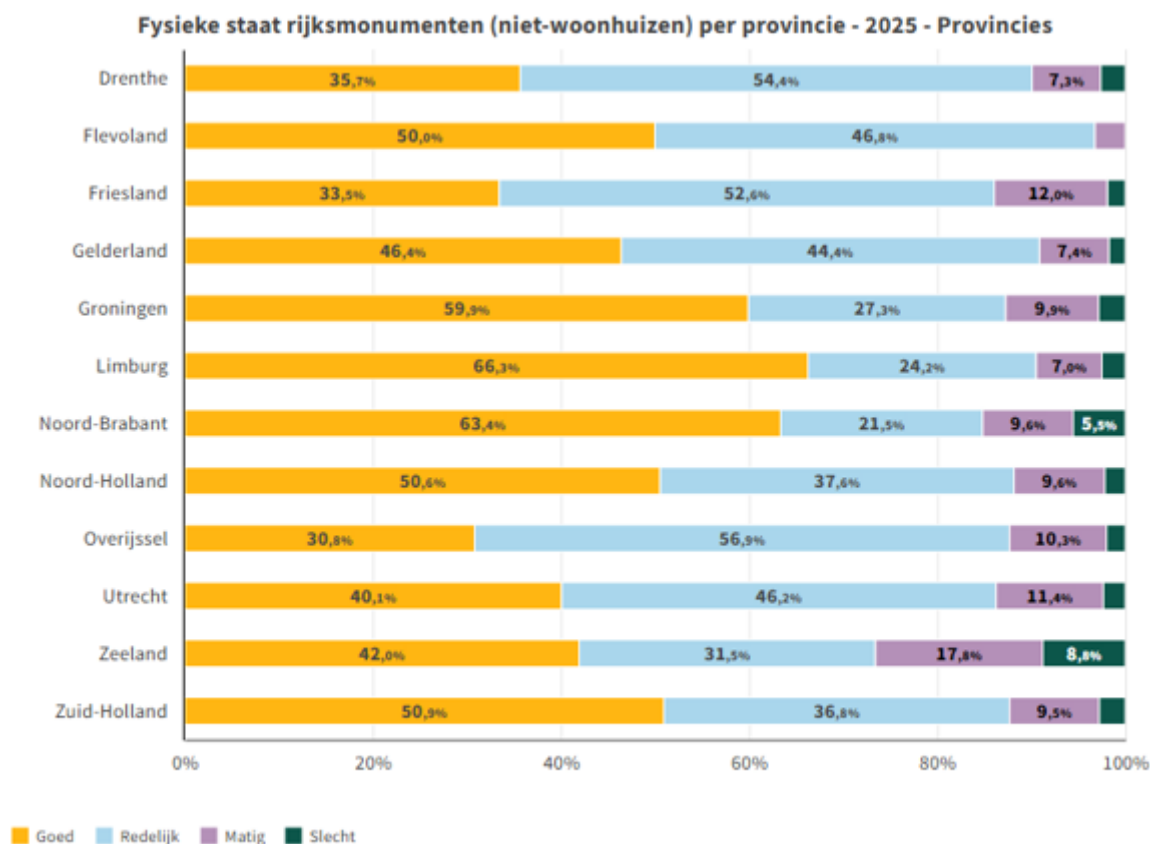
Welke feiten en cijfers zijn er?

Verplichte beleidsindicatoren volgens het BBV

Via het Besluit Begroting en Verantwoording is vastgelegd, dat alle provincies vanaf de begroting 2018 indicatoren in de begroting moeten vermelden. Deze indicatoren zijn in IPO-verband opgesteld en vastgesteld door het ministerie van BZK. De achterliggende gegevens zijn te vinden via de website van het IPO. Daar is ook vergelijkingsmateriaal met andere provincies te vinden en de definitie die wordt gehanteerd voor de betreffende indicator.

Cultuur

Indicator: Restauratievolume

Bron: Monumentenmonitor provincies | De Erfgoedmonitor

Definitie: Cijfers over restauratievolume rijksmonumenten hebben betrekking op monumenten waarvan de staat van onderhoud matig of slecht is. Het betreft de globale staat van onderhoud gebaseerd op de uitvoeringsrichtlijn schouwen van gebouwde monumenten. De cijfers hebben betrekking op alle rijksmonumenten, exclusief de monumenten met de functie woning. De verstrekte gegevens betreffen het jaar 2025.

Meer gegevens zijn te vinden in [de erfgoedmonitor van het Rijk](#).

Met wie werken we samen?

We werken nauw samen met tientallen culturele instellingen, (onze culturele basisinfrastructuur), de Drentse gemeenten, de noordelijke partners binnen We the North, het Rijk en talentvolle makers die in Drenthe een project willen realiseren.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		30.619.574	200.000	30.819.574
	Doelstelling 7.01.01 Samenwerking	2.448.250		2.448.250
	Doelstelling 7.01.02 Cultuureducatie	2.080.498		2.080.498
	Doelstelling 7.01.03 Cultuurparticipatie	597.637		597.637
	Doelstelling 7.01.04 Talentontwikkeling	326.491		326.491
	Doelstelling 7.01.05 Bibliotheken	3.063.531		3.063.531
	Doelstelling 7.01.06 Musea	12.900.145	200.000	13.100.145
	Doelstelling 7.01.07 Podiumkunsten	740.807		740.807
	Doelstelling 7.01.08 Beeldende kunst	259.889		259.889
	Doelstelling 7.01.09 Film	50.000		50.000
	Doelstelling 7.01.10 Architectuur	29.000		29.000
	Doelstelling 7.01.11 Evenementen	300.000		300.000
	Doelstelling 7.01.12 Festivals	368.122		368.122
	Doelstelling 7.01.13 Cultuurhistorie	178.375		178.375
	Doelstelling 7.01.14 Archeologie	254.840		254.840
	Doelstelling 7.01.15 Gebouwd erfgoed	2.517.472		2.517.472
	Doelstelling 7.01.16 Streektaal	588.687		588.687
	Doelstelling 7.01.17 Archieven	690.562		690.562
	Doelstelling 7.01.18 UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid	1.755.000		1.755.000
	Doelstelling 7.01.19 De Hondsrug Unesco Global Geopark	255.822		255.822
	Doelstelling 7.01.20 Instrumentarium en monitoring	1.214.446		1.214.446
Baten		-152.400		-152.400
	Doelstelling 7.01.05 Bibliotheken	-152.400		-152.400
Saldo		30.467.174	200.000	30.667.174

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Verlenging impulsregeling musea	
De subsidieregeling voor kleine en middelgrote musea is in 2025 volledig benut en was begin 2026 al overvraagd en gesloten. Hierdoor konden meerdere musea geen gebruik maken van de regeling. Om ook deze musea te ondersteunen in de verdere professionalisering van hun organisatie, museumgebouw en voorzieningen, wordt voorgesteld de regeling te verlengen in 2027 en 2028. Hiermee krijgen musea alsnog de mogelijkheid om door te ontwikkelen en hun maatschappelijke en culturele functie te versterken.	200.000
Totaal	200.000

Beleidsopgave 7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen

Inleiding

Als provincie zijn we betrokken bij onze inwoners en voelen wij ons verantwoordelijk om bij te dragen aan de sociale opgaven en de brede welvaart in onze provincie. Dit doen we in nauwe samenwerking met onze inwoners en partners, daar waar we van meerwaarde zijn en in een rol die past. Door samen te werken en onze krachten te bundelen vergroten we onze slagkracht, niet alleen in Drenthe, maar ook richting het Rijk. Samen bouwen we aan een Drenthe voor elkaar!

Op 10 juli 2024 is de Sociale Agenda 2024-2029 vastgesteld. In deze agenda staat de provinciale inzet voor de komende periode op hoofdlijnen beschreven. We kiezen voor een meerjarige programmatische aanpak, waarbij we een plus zetten op lopende programma's en waar nodig initiëren we programma's. Daarbij streven we naar innovatieve oplossingen voor grote uitdagingen, zoals het behouden en versterken van naoberschap, het verbeteren van bestaanszekerheid, gelijke kansen voor iedereen, toegankelijke en betaalbare zorg voor iedereen, en een inclusieve samenleving waarin iedereen gelijkwaardig is. Om de Brede welvaart in de regio te verbeteren leggen we bij de uitvoering

van de Sociale Agenda zoveel mogelijk verbinding met de regionale programma's Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe (2024-2027), Regio Deal Zwolle (2024-2027), Regio Deal Noord-Drenthe (2026-2029) en de Sociale Agenda in het kader van Nij Begun.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 7.02.01 Sociale Agenda algemeen

Vanuit de Sociale Agenda leveren we een bijdrage aan de sociale opgaven en daarmee de Brede welvaart in Drenthe. Om dit in de regio te verbeteren leggen we daarom zoveel mogelijk verbinding met de regionale programma's Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe (2024-2027), Regio Deal Noord-Drenthe (2026-2029) Regio Deal Zwolle (2024-2027) en de Sociale Agenda in het kader van Nij Begun. Ook vanuit andere beleidsterreinen van de provincie kijken we naar slimme koppelingen, zoals wonen, onderwijs, sport en bewegen, openbaar vervoer, energie, cultuur en landelijk gebied. Een goed voorbeeld is het Dorpsvernieuwingsfonds. Bij de uitvoering van de Sociale Agenda worden we structureel ondersteund door onze steunorganisaties BOKD, CMO STAMM/Trendbureau Drenthe en Zorgbelang Drenthe. Vanuit ieders expertise leveren zij jaarlijks een integrale bijdrage aan de doelen van de Sociale Agenda.

Onze inzet:

- Aansluiten bij bovengenoemde regionale programma's en andere beleidsterreinen;
- Met onze provinciale steunorganisaties BOKD, CMO STAMM/Trendbureau Drenthe en Zorgbelang Drenthe ondersteunen wij inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties met onder andere advies en onderzoek.

Doelstelling 7.02.02 Naoberschap: behouden en versterken

Drenthe heeft een krachtige, initiatiefrijke samenleving. Betrokkenheid en de inzet van onze inwoners zijn essentieel voor alle grote thema's in de samenleving. Inwonerskracht is iets waar we zuinig op moeten zijn. Daarom streven we naar het behoud en versterken van deze inwonerskracht. Op de lange termijn beogen we sterke lokale gemeenschappen, waarin inwoners samen met (maatschappelijke) steunorganisaties en overheden een prettige en leefbare omgeving vormen.

Onze doelen:

- Versterken ondersteuning vrijwilligers en bewonersinitiatieven;
- Meer structurele inbreng van bewoners in beleid;
- Overheden participeren meer in initiatieven van inwoners.

Onze inzet:

- Met de Subsidieregeling Bewonersinitiatieven blijven we in samenwerking met gemeenten bewonersinitiatieven ondersteunen die een bijdragen leveren aan Naoberschap in wijken, buurten en dorpen in Drenthe;
- Met Hét compliment van Drenthe blijven we de inzet van vrijwilligers waarderen;
- Met de Subsidieregeling Podium Platteland blijven we initiatieven op het snijvlak van cultuur en sociaal ondersteunen;
- Het aanjagen van een (domeinoverstijgende) ondersteuningsstructuur voor vrijwilligers en bewonersinitiatieven;
- Met het innovatiebudget blijven we meerjarige programma's stimuleren die een substantiële bijdrage leveren aan de doelen van het thema Naoberschap.

Doelstelling 7.02.03 Bestaanszekerheid: basis voor gelijke kansen

Het versterken van bestaanszekerheid van inwoners vraagt om een integrale aanpak op alle niveaus en is dan ook een rode draad in ons provinciale beleid (wonen, energie, zorg en openbaar vervoer). We werken samen met de Drentse gemeenten aan de doorbraken en blijvende verbeteringen die nodig zijn voor deze integrale aanpak van bestaanszekerheid. Binnen de Sociale Agenda ligt de focus op een goede toekomst voor kinderen en het doorbreken van vicieuze cirkels.

Onze doelen:

- Verminderen van armoede;
- Verbeteren van kansengelijkheid in het onderwijs;
- Verminderen van laaggeletterdheid en versterken van basisvaardigheden;
- Stimuleren van talentontwikkeling bij jongeren.

Onze inzet:

· Samen met de gemeenten en het Drents onderwijsveld (van primair, voortgezet tot aan het mbo-onderwijs) werken wij in 2027 aan de verdere doorontwikkeling en uitvoering van de Gelijke Kansen Agenda (GKA) Drenthe. In samenwerking met de gelijke kansen-coördinator, die via de VDG actief is voor Drenthe, geven wij uitvoering aan de ambities en acties uit de startnotitie die eind 2025 zijn vastgelegd. Daaronder valt ook de doorontwikkeling van de Drentse Onderwijsmonitor. Op de inhoudelijke focusthema's uit de GKA Drenthe leveren wij een gerichte bijdrage zoals het nieuwkomersonderwijs.

· In samenwerking met de Drentse gemeenten en de Alliantie van Kracht werken wij in 2027 aan het opschalen, versnellen en intensiveren van effectieve aanpakken en beleid voor armoedebestrijding. Zoals de verdere uitrol van de Kansen voor Kinderen-aanpak over Drenthe. Dit doen wij door via de regiocoördinator bestaanszekerheid (gesubsidieerd vanuit de Sociale Agenda) de bestaande kennis, kunde en expertise bij elkaar te brengen. Hiermee dragen wij ook bij aan de bestuurlijke wens vanuit de Drentse gemeenten om de VDG- portefeuille Participatie, schulden en integratie (PSI) inhoudelijk te verstevigen.

· In samenwerking met het Bondgenootschap voor een Geletterd Drenthe en de aangesloten partners dragen wij in 2027 aan uitvoering van een samenhangende aanpak op basisvaardigheden. In 2026 is de programmamanager basisvaardigheden gestart, met provinciale subsidie vanuit de Sociale Agenda. In 2027 geven wij verder uitvoering en vervolg aan de programmatische aanpak in ontwikkeling om meer focus en samenhang te brengen in de scala aan Drentse initiatieven en interventies gericht op laaggeletterdheid en basisvaardigheden.

· Anticiperend op het groeiend aantal inwoners met problematische schulden doen wij een verkenning naar een eventueel samenhangende en Drenthe-brede aanpak. Dit doen wij samen met de Drentse gemeenten, de Gemeentelijke Kredietbank (GKB) Drenthe en welzijnsorganisaties. Dit leidt mogelijk tot een subsidieaanvraag voor een Drents schuldenpreventieprogramma.

Doelstelling 7.02.04 Gezondheid: preventie en bereikbare zorg voor iedereen

Gezondheid is voor iedereen belangrijk. Het helpt mensen om een goed leven te leiden, zelf en met elkaar. Wanneer deze gezondheid wankelt, wil iedereen rekenen op kwalitatief goede, toegankelijke en betaalbare zorg. Deze zorg staat echter landelijk en regionaal onder toenemende druk als gevolg van vergrijzing en een tekort aan zorgpersoneel. Een transformatie in het zorglandschap is daarom noodzakelijk! Binnen de Gezonde Marke werken we daarom samen met inwoners, gemeenten, zorg- en welzijnsinstellingen en zorgverzekeraars aan het verwezenlijken van 'De Drentse Droom': In 2040 hebben kwetsbare groepen er 10 gezonde levensjaren bij gekregen, welzijn en welbevinden is voor iedereen versterkt en alle inwoners van Drenthe hebben gelijke kansen op passende zorg.

Onze doelen:

- Inwoners leven langer in goede gezondheid en hebben toegang tot betaalbare zorg;
- Alle inwoners van Drenthe hebben gelijke kansen op passende zorg;
- In 2027, bij de uitkomst van de volgende gezondheidsmonitor, is het percentage Drentse jongeren dat zich gezond voelt substantieel gestegen.

Onze inzet:

· Als partner van De Gezonde Marke leveren we een bijdrage aan de doelstellingen die zijn genoemd in de Werkagenda van De Gezonde Marke;

· We stimuleren Domein Overstijgende Samenwerking (DOS) in Drenthe;

· In samenwerking met De Gezonde Marke en overige zorg- en welzijnspartners zetten we in op gezamenlijke lobby richting het Rijk;

· We ondersteunen initiatieven die gericht zijn op het verbeteren van de mentale gezondheid, specifiek van jongeren;

· We stimuleren het meerjarige programma Zorgzame Gemeenschappen;

· Met de subsidieregeling Bewonersinitiatieven blijven we in samenwerking met gemeenten, bewonersinitiatieven ondersteunen die een bijdrage leveren aan gezondheid in wijken, buurten en dorpen in Drenthe;

- Met het innovatiebudget blijven we programma's ondersteunen die een substantiële bijdrage leveren aan de doelen van het thema Gezondheid.
- In samenwerking met gemeenten, zorgverzekeraar en DokterDrenthe zetten we ons in om het (dreigende) tekort aan huisartsen in Drenthe op te lossen.

Doelstelling 7.02.05 Inclusie & Diversiteit: Niemand is gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig

We streven naar een inclusieve samenleving waarin iedereen welkom is, iedereen meedoet en iedereen erbij hoort. Met respect voor elkaar. Niet iedereen is gelijk, maar wel gelijkwaardig.

Ons doel:

- Versterken van een inclusieve samenleving.
- Aanpak en Preventie van intieme terreur en femicide in Drenthe

Onze inzet:

- We continueren de inzet van de Stichting Drentse Adviesraad Inclusie (DARI)
- De wereldwijde campagne Orange the World tegen geweld tegen vrouwen blijven we ondersteunen;
- We blijven nauw samenwerken met Discriminatie.nl Drenthe, de gemeenschappelijke antidiscriminatievoorziening (ADV) in Drenthe.
- De inzet van de Regenboogambassadeur continueren we;
- Met de subsidieregeling Regenboogprojecten stimuleren we activiteiten die een bijdrage leveren aan het versterken van de maatschappelijke positie van LHBTIQA+-inwoners in Drenthe;
- We maken ondertiteling van de tv-nieuwsuitzendingen van Drenthe Nu mogelijk;
- Met het innovatiebudget programma's ondersteunen die een substantiële bijdrage leveren aan de doelen van het thema Inclusie & Diversiteit.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Om de resultaten en effecten van de Sociale Agenda zichtbaar te maken, brengen we een jaarverslag uit. We hanteren daarbij een realistische aanpak, gebaseerd op tellen en vertellen. We combineren cijfers met verhalen om inzicht te krijgen in wat werkt, wat beter kan en waar extra inzet nodig is.

In het jaarverslag kijken we naar drie niveaus:

- Brede welvaart: welke bijdrage levert de Sociale Agenda aan wat inwoners belangrijk vinden in hun leven?
- Tellen: wat zeggen de cijfers over de voortgang van onze doelen?
- Vertellen: welk positief verschil merken inwoners van Drenthe in hun dagelijkse leven?

Inmiddels zijn er jaarverslagen uitgebracht over de jaren 2024 en 2025. Op basis van data, praktijkervaringen en gesprekken bouwen we verder aan een lerende aanpak, zodat we kunnen bijsturen en blijvende impact realiseren. Het laatste jaarverslag vindt u via de volgende link: <https://socialeagenda.drenthe.nl/actueel/@155701/provincie-drenthe-2025-zichtbare-stappen/>.

Met wie werken we samen?

Onze aanpak is aanvullend op de inzet van inwoners, gemeenten en maatschappelijke organisaties. We werken samen met o.a.: De Vereniging Drentse Gemeenten (VDG); Drentse gemeenten; CMO STAMM; Zorgbelang Drenthe; Brede Overleggroep Kleine Dorpen (BOKD); SportDrenthe; Biblionet Drenthe; Kunst en Cultuur Drenthe; IVN Drenthe; Drentse Jongerenraad (JAR); Denktank 60+ Noord; Sterk uit armoede; Kennisnetwerk Krachtig Noord-Nederland (KKNN); Bewonersraad Kracht van de Veenkoloniën; Bondgenootschap voor een geletterd Drenthe; Regiegroep Drentse Onderwijskwaliteit; Onderwijsraad Drenthe; Zilveren Kruis; GGD Drenthe; Drents Zorglandschap;

Drentse Gezondheidstafel; Netwerk Drenthe Samen Gezond; Netwerk Dementie Drenthe; Drents Platform Mantelzorg; Drents Netwerk Positieve Gezondheid; Drentse Adviesraad Inclusie (DARI); Discriminatie Drenthe; Regenboogambassadeur; Proscop; Gezonde Marke; Alliantie van Kracht; Kennisplatform Armoede Drenthe; Drentse welzijnsorganisaties; Drentse voedselbanken; Zorginnovatieforum

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		5.010.272		5.010.272
	Doelstelling 7.02.01 Sociale Agenda algemeen	2.584.390		2.584.390
	Doelstelling 7.02.02 Naoberschap: behouden en versterken	790.750		790.750
	Doelstelling 7.02.03 Bestaanszekerheid: basis voor gelijke kansen	650.000		650.000
	Doelstelling 7.02.04 Gezondheid: preventie en bereikbare zorg voor iedereen	590.000		590.000
	Doelstelling 7.02.05 Inclusie & Diversiteit: Niemand is gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig	395.132		395.132
Saldo		5.010.272		5.010.272

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing

Beleidsopgave 7.03 Sport en Bewegen stimuleren

Inleiding

De positieve effecten van sport en bewegen zijn evident en breed onderbouwd. Tegelijkertijd blijft een substantieel deel van de inwoners nog onvoldoende in beweging. In Drenthe voldoet circa 46% van de volwassenen aan de beweegrichtlijnen, wat betekent dat ruim de helft niet voldoende beweegt. Deze opgave vraagt om een meer samenhangende en structurele aanpak binnen het sport- en beweeglandschap.

Bovendien groeien de signalen dat bestaande aanbieders, zoals verenigingen en organisatoren van evenementen, meer inspanningen moeten doen om het bestaande sportaanbod overeind te houden. Via onze partners volgen wij deze ontwikkelingen. In afstemming met SportDrenthe zet de provincie in 2027, samen met gemeenten en maatschappelijke partners, in op een versterkte inzet van sport en bewegen als middel voor maatschappelijke opgaven, zoals gezondheid, participatie en kansengelijkheid. Daarbij ligt de nadruk op samenwerking tussen sport, zorg, welzijn en onderwijs, het ontwikkelen en toepassen van innovaties en het bereiken van doelgroepen die nu nog onvoldoende in beweging komen. De provincie vervult hierin een verbindende en ondersteunende rol en draagt bij aan het programma Drenthe Beweegt 2025–2028, waarin wordt gestuurd op regionale samenwerking, kennisontwikkeling en structurele impact. Hiermee wordt gewerkt aan een toekomstbestendig sport- en beweeglandschap waarin alle inwoners worden uitgenodigd om te bewegen op een manier die past bij hun leven.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 7.03.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten

De provincie richt zich op het versterken van sport en bewegen in brede zin. Dit gebeurt onder meer via de ondersteuning van Sport Drenthe, Drenthe Beweegt, TopsportNoord en sportevenementen door middel van de zeer succesvolle subsidieregeling sportevenementen. De aanhoudend hoge vraag naar deze regeling maakt continuering en voldoende budget noodzakelijk. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan maatschappelijke doelstellingen zoals positieve gezondheid en brede welvaart. Sport en sportvoorzieningen bieden in kleine kernen, dorpen en steden namelijk een belangrijke bijdrage aan sociale samenhang. Samen sporten is ook contacten opdoen, samen in beweging en vrijwilligerswerk.

Daarnaast blijft inzetten op bovenlokale en (inter)nationale sportevenementen van belang voor de economische positionering van Drenthe als sport- en beweegprovincie.

Doelstelling 7.03.02 Sportvoorzieningen voor iedereen

De provincie zet zich samen met partners in om sport en bewegen toegankelijk te maken voor alle inwoners. Via SportDrenthe Noord en (incidentele) subsidies worden sportorganisaties ondersteund en partijen binnen het netwerk verbonden. Daarnaast heeft Drenthe zich, n.a.v. de motie; 'Haal de Special Olympics naar Drenthe' kandidaat gesteld voor de organisatie van de Special Olympics Nationale Spelen, via het bid 'Ruimte om te Stralen'. Met deze kandidatuur wordt ingezet op het versterken van inclusie en gelijke kansen, waarbij sport en bewegen voor iedereen toegankelijk is, ongeacht beperking of achtergrond.

Daarnaast geven we uitvoering aan de motie 'Klaar voor de Toekomst' en gaan we samen met partners een plan van aanpak opstellen gericht op het toekomstbestendig maken van het TT Circuit Assen en het behouden van de MotoGP voor Assen na 2032.

Welke feiten en cijfers zijn er?

In Drenthe sport een kleiner deel van de volwassenen en ouderen wekelijks dan gemiddeld in Nederland. Ook voldoen zij iets minder vaak aan de landelijke beweegrichtlijnen. Toch zijn er positieve uitzonderingen: met name in de gemeenten Tynaarlo, Aa en Hunze en Meppel worden opvallend goede resultaten behaald. Verder valt op dat 65-plussers in Drenthe gemiddeld vaker aan de beweegrichtlijnen voldoen dan hun leeftijdsgenoten landelijk. De meest actuele cijfers per gemeente zijn te vinden via <https://trendbureaudrenthe.nl/zorg/sport-en-bewegen/>

Met wie werken we samen?

We werken samen met onder andere SportDrenthe, Topsport Noord, gemeenten, organisatoren sportevenementen en -wedstrijden en sportbonden.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

7.03 Sport en Bewegen stimuleren		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		875.669		875.669
	Doelstelling 7.03.01 Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten	875.669		875.669
Saldo		875.669		875.669

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 7: Levendig en sociaal

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Verschil 2026-2027
Lasten					
	7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe	23.770.609	30.199.951	30.819.574	-619.623
	7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen	4.732.550	6.384.710	5.010.272	1.374.438
	7.03 Sport en Bewegen stimuleren	2.697.816	4.137.025	875.669	3.261.356
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	31.200.975	40.721.686	36.705.515	4.016.171

Baten					
	7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe	-160.500	-244.000	-152.400	-91.600
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-160.500	-244.000	-152.400	-91.600
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	31.040.475	40.477.686	36.553.115	3.924.571

Directe personele kosten Programma 7: Levendig en Sociaal

Beleidsopgave	2027 Begroting
7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe	1.976.694
7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen	1.178.682
Totaal Directe personele kosten Programma 7: Levendig en Sociaal	3.155.376

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 619.623,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Bibliotheken

De stijging van de lasten met € 128.760,-- in 2027 ten opzichte van de actuele begroting 2026 is het gevolg van de reguliere indexering van de boekjaarsubsidie aan Biblionet.

Doelstelling: Cultuureducatie

De stijging van de lasten met € 71.203,-- in 2027 ten opzichte van de actuele begroting 2026 is het gevolg van de reguliere indexering van de boekjaarsubsidie aan Kunst & Cultuur Drenthe.

Doelstelling: Evenementen

In 2027 is het budget € 100.000,-- hoger dan in de actuele begroting 2026. Deze stijging houdt verband met het feit dat in 2026 een bedrag van € 100.000,-- uit dit budget is aangewend ter dekking van een deel van de kosten van de voorbereidings- en uitvoeringsfase van het project Duurzame reuring: culturele programmering in de Koloniën van Weldadigheid voor het Werelderfgoed lustrumjaar 2026 en verder.

Doelstelling: Instrumentarium en monitoring

In 2027 is het budget € 93.445,-- hoger dan in de actuele begroting 2026. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 een bedrag van € 100.000,-- uit dit budget is aangewend ter dekking van een deel van de kosten van de voorbereidings- en uitvoeringsfase van het project Duurzame reuring: culturele programmering in de Koloniën van Weldadigheid voor het Werelderfgoed lustrumjaar 2026 en verder. Daartegenover staat een daling van € 30.000,--, doordat voor de tweejaarlijkse culturele prijs in 2027 geen budget is opgenomen. Het hiervoor benodigde budget wordt in de begroting 2028 opnieuw geraamd. Daarnaast leidt de reguliere indexering van de subsidieregeling voor nieuwe meerjarige projecten tot een stijging van het budget met € 23.445,--.

Doelstelling: Musea

In 2027 is het budget € 708.984,-- hoger dan in de actuele begroting 2026. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door een toename van het budget Grote investeringen Musea met € 1.300.000,--. Deze ontwikkeling houdt verband met de overheveling van € 2.800.000,-- van 2026

naar 2027. Als gevolg hiervan stijgt het voor 2027 geraamde budget van € 2.500.000,-- naar € 5.300.000,-- ten opzichte van de € 4.000.000,- die nu in de actuele begroting 2026 staat. Daartegenover staat een daling van € 900.000,--, doordat voor Culturele investeringen in 2027 geen budget is geraamd. Daarnaast leidt de reguliere indexering van begrotingssubsidies tot een stijging van de lasten met € 308.984,--.

Doelstelling: Samenwerking

De afwijking op deze doelstelling bedraagt € 55.748,-- hoger ten opzichte van de begroting 2026. Deze hogere raming wordt voornamelijk veroorzaakt door een overheveling van € 81.000,-- vanuit de jaarrekening 2025. Daartegenover staat een daling van € 90.000,--, doordat voor de subsidie Culturele Gemeente in 2027 geen budget is opgenomen. Aangezien deze subsidie eenmaal per twee jaar wordt verstrekt, keert het bijbehorende budget niet jaarlijks terug. Daarnaast leidt de reguliere indexering van begrotingssubsidies tot een stijging van de lasten met € 64.748,--.

Doelstelling: Talentontwikkeling

In 2027 is het budget € 68.935,-- hoger dan in de actuele begroting 2026. Deze stijging wordt voor € 60.000,-- veroorzaakt doordat het budget voor de subsidie Bewezen Culturele Talenten Drenthe in 2026 naar 2025 is overgeheveld vanwege de verwerking van de lasten in 2025. Daarnaast leidt de reguliere indexering van begrotingssubsidies tot een stijging van de lasten met € 8.935,--.

Doelstelling: UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 683.723,-- lager uit dan in de actuele begroting 2026. Deze afwijking wordt voornamelijk veroorzaakt doordat voor Project programmering Koloniën van Weldadigheid in 2027 geen budget is geraamd. Dit leidt ten opzichte van 2026 tot een lagere lastenraming van € 783.723,--. Daartegenover staat een verhoging van het budget voor Gebiedsontwikkeling Koloniën van Weldadigheid met € 100.000,-- in 2027 ten opzichte van 2026. Deze ontwikkeling houdt verband met het feit dat in 2026 een bedrag van € 100.000,-- uit dit budget is aangewend ter dekking van een deel van de kosten van de voorbereidings- en uitvoeringsfase van het project Duurzame reuring: culturele programmering in de Koloniën van Weldadigheid voor het Werelderfgoed lustrumjaar 2026 en verder.

Het resterende verschil van € 76.271,-- binnen deze beleidsopgave bestaat uit diverse afwijkingen van minder dan € 50.000,-- per doelstelling. Deze verschillen houden voornamelijk verband met de reguliere indexering van boekjaarsubsidies.

Beleidsopgave: 7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.374.438,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Sociale Agenda algemeen

De lasten binnen deze doelstelling vallen in 2027 € 400.691,-- lager uit dan in de begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 € 500.000,-- is opgenomen voor de uitvoering van de Motie Impuls voor Circulaire Dorpsinitiatieven en Dorpshuizen in Drenthe, terwijl hiervoor in 2027 geen budget is geraamd. Daarnaast leidt de reguliere indexatie van begrotingssubsidies tot een stijging van € 99.309,--.

Doelstelling: Naoberschap: behouden en versterken

Op deze doelstelling vallen in 2027 de lasten € 220.500,-- lager uit dan in de begroting 2026. Deze lagere raming wordt veroorzaakt doordat de lasten van de subsidie Programma Vrijwilligers Drenthe 2026-2027 in 2026 zijn verwerkt. Hierdoor is een bedrag van € 220.500,-- van 2027 naar 2026 overgeheveld.

Doelstelling: Inclusie & Diversiteit: Niemand is gelijk, maar iedereen is gelijkwaardig

De lasten van deze doelstelling vallen € 753.247,-- lager uit dan in de begroting 2026. Deze lagere raming wordt hoofdzakelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2026 een bedrag van € 750.000,-- is opgenomen voor de uitvoering van het amendement Steun voor het Drents Steunpunt tegen intieme terreur en femicide, terwijl hiervoor in 2027 geen budget is geraamd. Daarnaast is het budget in 2027 € 3.247,-- lager als gevolg van de herstructurering van budgetten in het kader van de Sociale Agenda 2024-2029.

Beleidsopgave: 7.03 Sport en Bewegen stimuleren

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 3.261.356,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Vergroten maatschappelijk en economische effecten sportactiviteiten

De afwijking op deze doelstelling bedraagt € 3.261.356,-- lager ten opzichte van de begroting 2026. Deze lagere raming wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in de begroting 2026 een bedrag van € 2.500.000,-- is opgenomen voor de uitvoering van de motie IJsbaan Drenthe, terwijl hiervoor in 2027 geen budget is geraamd. Daarnaast is in 2026 € 225.000,-- begroot voor de lasten die voortvloeien uit de verleende subsidie Finishing Touch TT Circuit Assen. Verder is het budget voor Sport algemeen en Sportevenementen in 2027 € 550.918,-- lager, omdat de extra middelen uit het coalitieakkoord volledig zijn ingezet. Daar staat tegenover dat de reguliere indexering van de boekjaarsubsidies aan Stichting Sport Drenthe en Topsport Noord leidt tot een stijging van de lasten met € 14.562,--.

Baten

Beleidsopgave: 7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 7.03 Sport en Bewegen stimuleren

Niet van toepassing.

Verrekening met reserves programma 7

Programma 7	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Totaal programma	31.040.475	40.477.686	36.553.115	3.924.571
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve verstrekte subsidies	866.193	51.274	-	51.274
Bijdrage van Reserve verstrekte subsidies	-720.035	-1.435.274	-259.000	-1.176.274
Bijdrage aan Saldireserve	200.000	2.800.000	-	2.800.000
Bijdrage van Saldireserve	-1.109.039	-1.174.641	-2.906.000	1.731.359
Bijdrage aan Reserve voor algemene doeleinden	-	117.500	167.750	-50.250
Bijdrage van Reserve voor algemene doeleinden	-1.675.000	-8.790.250	-2.700.000	-6.090.250
Saldo verrekend met reserves	-2.437.881	-8.431.391	-5.697.250	-2.734.141
Totaal na bestemming	28.602.594	32.046.295	30.855.865	1.190.430

Investeringsprogramma 7

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet	Boekwaarde t/m 31 december 2025	Netto Investing 2026	Netto Investing 2027	Netto Investing 2028	Netto Investing 2029	Netto Investing 2030
INVESTERINGEN Programma 7 Levendig en sociaal							
Drents Museum	8.166.000	7.143.224	1.111.643	-	-	-	-
Vrijetijdseconomie	4.155.000	1.155.542	2.655.000	344.458	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 7	12.321.000	8.298.766	3.766.643	344.458	-	-	-

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investeringsprogramma naar nut.

8: Middelen en mensen

Toelichting programma

Inleiding

De ambities van het Drentse bestuur moeten zo goed mogelijk waar gemaakt worden, gericht op de (nieuwe) bestuurlijke speerpunten, met een effectieve en doelmatige inzet van middelen. Op basis van een solide beleid op het gebied van provinciale financiën. En met een moderne bedrijfsvoering. De provincie is daarbij een solide partner die de zaken beheersmatig op orde heeft, maar vooral ook ondernemend en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen en veranderende behoeftes van bestuur, partners en burgers.

Kaders bestaand beleid

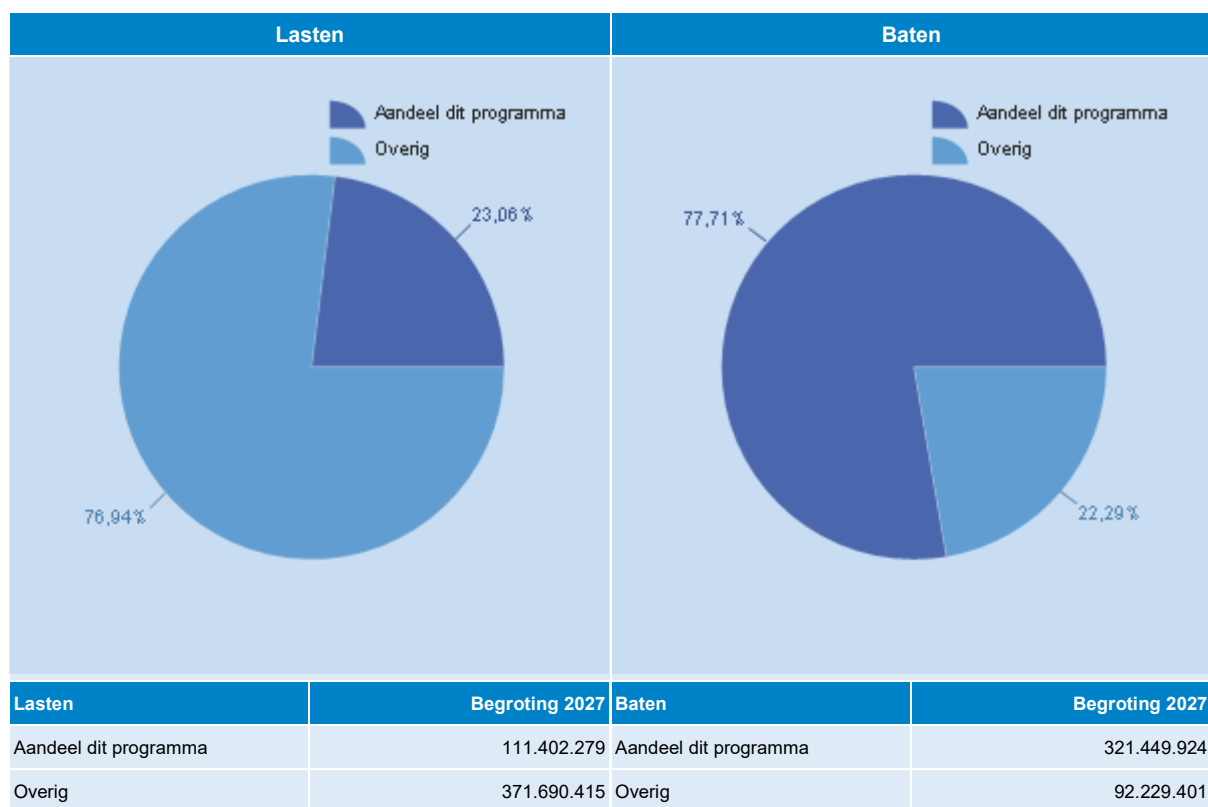
- Provincie Drenthe Inkoop- en aanbestedingsbeleid provincie Drenthe 2022
- Beleidslijn prijsstijgingen 2022
- Provinciale leidraad voor het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) bij subsidies
- Financiële verordening provincie Drenthe 2024 (inclusief onderliggende nota's)
- Nota Begrotingsregels provincie Drenthe 2024
- Controleverordening provincie Drenthe 2024
- CAO Provinciale Sector 2024-2025
- Vastgoedbeleid Drenthe 2024
- SAAS beleid
- Retentiebeleid
- Classificatiebeleid
- Informatiebeveiligingsbeleid
- Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) IV (2024 vastgesteld)
- Algemene subsidieverordening provincie Drenthe 2023

Programmastructuur

Beleidsopgave	Doelstelling
8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden	8.01.01 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal
	8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten
	8.01.03 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm
	8.01.04 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens

Beleidsopgave	Doelstelling
	8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten
	8.01.06 Programma Digitalisering
8.02 Financiën	8.02.01 Duurzame provinciale financiën
	8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead
	8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen
8.03 Personeel en organisatie	8.03.01 Een aantrekkelijke, betrouwbare, wendbare en toekomstgerichte organisatie
	8.03.02 Opgavegericht samenwerken aan ontwikkeling en innovatie van mensen en organisatie
	8.03.03 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.
8.04 Subsidies en Inkoop	8.04.01 Effectief en efficiënt inkoopbeleid en inkoopproces met kansen voor het Drentse MKB
	8.04.02 Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)
	8.04.03 Transparante en laagdrempelige werking van het Drentse subsidieinstrumentarium
8.05 Verantwoording personeelskosten	8.05.01 Directe personele inzet
	8.05.02 Inzet ondersteunend personeel

Aandeel van dit programma in de totale begroting

Uitwerking beleidsopgaven programma

Beleidsopgave 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

Inleiding

Interne Dienstverlening

Wij zorgen voor goede facilitaire ondersteuning van de organisatie. De werkomgeving draagt bij aan de gezondheid en productiviteit van onze medewerkers. We voeren een duurzaam en kostenbewust beleid voor: huisvesting, beveiliging, receptie, catering, schoonmaak, chauffeursdiensten, grafische diensten, vastgoedbeheer en de servicedesk.

Informatiehuishouden

Wij ondersteunen medewerkers en teams met hun informatievoorziening. Zo kunnen zij hun werk efficiënt en eigentijds uitvoeren. We zorgen voor een betrouwbare, veilige en beschikbare ICT-infrastructuur. We werken aan een sterke digitale basis. Daarvoor stemmen we mens, technologie, processen en organisatie goed op elkaar af. We doen dit vanuit vier werkvelden: Informatie, Informatiebeheer, Data en Automatisering. We versterken onze informatiehuishouding verder. Wij passen innovatieve technologieën, zoals kunstmatige intelligentie (AI), toe en gebruiken data structureel bij het ontwikkelen van beleid. Dit doen wij veilig en verantwoord.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 8.01.01 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal

In ons vastgoedbeleid is vastgelegd dat de provincie vastgoed beheert voor de eigen bedrijfsvoering of wanneer het bijdraagt aan het realiseren van beleidsdoelstellingen. We werken aan het verder verbeteren van het beheer. Daarbij richten we ons ook op het verduurzamen van ons vastgoed, met speciale aandacht voor het terugdringen van het energieverbruik. We maken daarbij zoveel mogelijk gebruik van natuurlijke onderhoudsmomenten, zodat verduurzaming efficiënt en doelmatig wordt uitgevoerd

Doelstelling 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten

In 2027 blijft de provincie werken aan het verbeteren van de kwaliteit van de interne dienstverlening. Daarbij is er bijzondere aandacht voor duurzaamheid, innovatie, werkplezier en maatschappelijke impact, onder andere door het bieden van leer-werkplekken

Doelstelling 8.01.03 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm

Informatiebeheer is meer dan het goed ordenen, toegankelijk houden, vernietigen en bewaren van (archief) informatie volgens wettelijke eisen en termijnen. Informatie is niet slechts een grondstof voor het uitvoeren van processen maar vormt menigmaal de kern van het proces. Daarnaast worden vanuit de nieuwe archiefwet strengere eisen gesteld aan digitale duurzaamheid voor langdurig te bewaren informatie. Ook vanuit de Wet open overheid (Woo) worden strengere eisen gesteld aan het beheren van informatie waarbij bovendien de verplichting wordt gesteld bepaalde categorieën van informatie tijdig te publiceren.

We werken toe naar bovenstaande, door het implementeren van metadata, het actualiseren van het beleid en het opzetten van een informatieplattegrond. Daarnaast investeren we in middelen en mensen en op het versterken van het beheer in de Teams- en SharePoint omgevingen. We brengen langdurig te bewaren informatie(videotulen) over naar het E-Depot van het Drents Archief. Hiervoor stellen we onder andere een proces vast dat in de toekomst ook gebruikt kan worden bij het overbrengen van overige procesinformatie naar het Drents Archief. We lopen hiermee voorop in de regio en werken toe naar de inrichting van een bestendige digitale beheeromgeving voor de toekomst

Doelstelling 8.01.04 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens

De provincie is een organisatie die veel informatie verwerkt. We zorgen ervoor dat medewerkers overal veilig kunnen werken met een moderne digitale werkplek. Onze informatiesystemen maken het mogelijk om de juiste informatie op het juiste moment beschikbaar te stellen. Zo worden medewerkers optimaal ondersteund bij hun werkzaamheden. Het doel is om werkprocessen zo goed mogelijk te ondersteunen met digitale middelen, nu en in de toekomst.

Doelstelling 8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten

Voor elke provinciale opgave, of het nu gaat om UNESCO, Natuur, Mobiliteit of Recreatie & Toerisme, is inzicht nodig om gericht te kunnen handelen. Met behulp van gegevens, kaarten en dashboards brengen we de staat van Drenthe in beeld. We signaleren trends, analyseren patronen en rekenen scenario's door. Deze informatie wordt beheerd in een centrale digitale omgeving. Waar mogelijk stellen we de informatie openbaar beschikbaar, zodat we voldoen aan de eisen van een transparante overheid.

Het gebruik van data voor beleidsontwikkeling en monitoring is in opkomst. Dit helpt om aannames te onderbouwen met feiten. Dat draagt bij aan transparantie en meer begrip. Om dit mogelijk te maken werken we met modellen. Sommige modellen verklaren ontwikkeling op basis van actuele data en resultaten. Andere modellen zijn voorspellend: zij gebruiken representatieve data om scenario's met meerdere variabelen en criteria door te rekenen. Vooral deze voorspellende modellen leveren veel meerwaarde, omdat ze betere onderbouwing geven voor beleidskeuzes

Doelstelling 8.01.06 Programma Digitalisering

De provincie Drenthe werkt in lijn met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) aan een toekomstbestendige, samenhangende, structurele aanpak van digitalisering binnen de organisatie. Digitalisering vormt inmiddels een onmisbaar onderdeel van het dagelijks functioneren en ondersteunt het realiseren van maatschappelijke opgaven, het versterken van beleidsontwikkeling en het verbeteren van dienstverlening aan bestuur, inwoners en ondernemers.

In 2027 werkt de provincie Drenthe verder aan het duurzaam verankeren van digitalisering in de organisatie. De nadruk ligt daarbij op het in gebruik nemen, doorontwikkelen en borgen van oplossingen die in de afgelopen jaren zijn opgebouwd, zodat deze structureel bijdragen aan de uitvoering van beleidsopgaven en de bedrijfsvoering.

We werken aan de volgende aandachtsgebieden:

- I. Cloud;
- II. Artificiële intelligentie (AI);
- III. Datagedreven beleidsontwikkeling;
- IV. Digitaal vakmanschap;
- V. Governance van informatievoorziening;
- VI. Digitale dienstverlening door uniform digitaal samenwerken;
- VII. Versterking van digitale weerbaarheid (NIS2) en autonomie.

1 Cloud

Op het gebied van cloud wordt het applicatielandschap verder gemoderniseerd. De provincie zet de migratie van bedrijfskritische systemen voort, met speciale aandacht voor het geografisch informatiesysteem (GIS). Tegelijkertijd wordt het aantal applicaties verder generationaliseerd en wordt toegewerkt naar een toekomstbestendige cloudarchitectuur die flexibel, schaalbaar en veilig is.

II. Artificiële intelligentie (AI)

Voor artificiële intelligentie ligt de focus op het doorontwikkelen en structureel inbedden van de bestaande AI-omgeving. AI-toepassingen worden verder geïntegreerd in werkprocessen binnen zowel de bedrijfsvoering als beleidsopgaven. Daarbij wordt ingezet op het vergroten van het gebruik door medewerkers, het versterken van kennis en vaardigheden en het verder uitwerken van concrete toepassingen, zoals de inzet van AI in vergunningverlening.

III. Datagedreven beleidsontwikkeling

Datagedreven beleidsontwikkeling ontwikkelen we door naar een stabiele en breed toepasbare voorziening. Data wordt structureel ingezet bij beleidsontwikkeling, monitoring en evaluatie van opgaven. Beleidsafdelingen worden ondersteund bij het gebruik van data, waarbij meer samenhang ontstaat tussen datavraagstukken en analyses en data beter wordt benut voor sturing en verantwoording.

IV. Digitaal vakmanschap

Het versterken van digitaal vakmanschap blijft een belangrijke randvoorwaarde. Er wordt ingezet op het verder ontwikkelen van digitale vaardigheden van alle medewerkers, zowel op basisniveau als verdiepend op onderwerpen. Hiermee wordt geborgd dat de organisatie de beschikbare technologie effectief kan benutten.

V. Governance van informatievoorziening

De governance van de informatievoorziening wordt verder ingericht en versterkt. Digitalisering wordt meer structureel aangestuurd vanuit een centrale regierol, waarbij een duidelijke scheiding wordt aangebracht tussen beheer en vernieuwing. Hiermee wordt de samenhang tussen initiatieven vergroot en ontstaat meer grip op prioritering, uitvoering en doorontwikkeling.

VI. Digitale dienstverlening door uniform digitaal samenwerken

Voor digitale dienstverlening wordt het zaakstelsel verder geïmplementeerd en doorontwikkeld. Werkprocessen worden verder gedigitaliseerd en gestandaardiseerd, zodat zaken als vergunningen, subsidies en Woo-verzoeken uniform en digitaal worden afgehandeld. Dit leidt tot betere vindbaarheid van informatie, hogere kwaliteit van dossiers en kortere doorlooptijden.

VII. Versterking van digitale weerbaarheid (NIS2) en autonomie

Op het gebied van digitale weerbaarheid wordt de stap gezet van projectmatige implementatie naar structurele borging. Informatiebeveiliging wordt verankerd in de lijnorganisatie via een Information Security Management System (ISMS), een vaste controlcyclus en duidelijke verantwoordelijkheden. Tegelijkertijd wordt de monitoring van dreigingen ingericht en uitgevoerd via een SOC/SIEM-voorziening (een extern cybersecuritycentrum), zodat de provincie aantoonbaar voldoet aan de eisen uit wet- en regelgeving en haar digitale weerbaarheid structureel wordt versterkt.

Parallel aan het versterken van de digitale weerbaarheid verkent de provincie Drenthe de mogelijkheden om de digitale autonomie te vergroten. Daarbij wordt gekeken naar het verminderen van afhankelijkheden van leveranciers en het toepassen van alternatieven, zoals open standaarden en Europese oplossingen. Deze verkenning gebeurt gefaseerd en met oog voor continuïteit, veiligheid en kwaliteit.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Met het vertrek van de Omgevingsdienst Drenthe (ODD) in 2026 is extra ruimte in het provinciehuis ontstaan. Deze ruimte is ingezet voor aanvullende huisvesting van Prolander en voor het verbeteren van de facilitaire ondersteuning van circa 1.100 gebruikers van het provinciehuis. Naar de toekomst toe onderzoeken we de mogelijkheden tot uitbreiding van hybride vergaderfaciliteiten, concentratieruimten en projectruimten in het provinciehuis. Op deze manier blijft het provinciehuis aansluiten bij de veranderende vraag en behoeften van de gebruikers.

Met wie werken we samen?

Voor zowel de informatiehuishouding als de interne dienstverlening werken we samen met diverse contractpartijen en ondersteunende dienstverleners. Op het gebied van informatiebeheer nemen we deel aan een landelijk samenwerkingsverband met de elf andere provincies. Specifiek voor het e-depot werken we bovendien nauw samen met Drentse gemeenten en het Drents Archief. Deze samenwerkingen dragen bij aan een efficiënte, toekomstbestendige en goed georganiseerde informatievoorziening.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		11.468.643		11.468.643
	Doelstelling 8.01.01 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	4.391.483		4.391.483
	Doelstelling 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	2.452.189		2.452.189
	Doelstelling 8.01.03 Informatiebeheer: het goed beheren en opslaan van documenten die behoren tot een dynamisch, semi-statisch of een statisch archief, ongeacht hun vorm	163.454		163.454
	Doelstelling 8.01.04 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	4.111.517		4.111.517
	Doelstelling 8.01.05 Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten	350.000		350.000
Baten		-3.743.552		-3.743.552
	Doelstelling 8.01.01 Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal	-2.131.075		-2.131.075
	Doelstelling 8.01.02 Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten	-213.407		-213.407
	Doelstelling 8.01.04 Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens	-1.399.070		-1.399.070
Saldo		7.725.091		7.725.091

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 8.02 Financiën

Inleiding

Provinciefonds

Bij deze begroting gaan wij voor de inkomsten uit het Provinciefonds uit van de gegevens in de meicirculaire Provinciefonds 2026. Omdat de septembercirculaire nog moet verschijnen, is er nog enige onzekerheid over de inkomsten voor 2027. De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres. Het accres wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product (bbp), de stand van de voorjaarsnota van het Rijk wordt verwerkt in de meicirculaire 2026. In deze meicirculaire provinciefonds zijn nieuwe accresramingen opgenomen voor deze en volgende jaren. De financiële effecten van de meicirculaire provinciefonds zijn meegenomen in de 2e Actualisatie 2026.

Opbrengsten opcenten motorrijtuigenbelasting

Voor de verwachte opbrengsten van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB) gebruiken wij voorlopig de gegevens van de Belastingdienst voor 2026. Deze zijn de basis voor de doorgevoerde aanpassing in de eerste actualisatie van de begroting 2026. Deze raming trekken wij meerjarig door. Wij houden voor 2027 en volgende jaren nog geen rekening met eventuele aanpassingen van het tarief.

Herijking verdeling provinciefonds

Naar verwachting wordt in de zomer van 2026 de nieuwe verdeelsystematiek voor het Provinciefonds vastgesteld, zodat deze kan worden verwerkt in de septembercirculaire 2026. In de septembercirculaire 2025 was al een eerste stap gezet richting een nieuw model, de effecten hiervan zijn verwerkt in de derde actualisatie van de begroting 2025 (voor de jaren 2026 en verder). Dit is ook

de huidige stand van zaken in de aangepaste begroting voor 2026. Aangezien verdere ontwikkelingen nog onzeker zijn, gaan we vooralsnog uit van deze stand van zaken.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 8.02.01 Duurzame provinciale financiën

De provincie is op dit moment financieel in balans.

We zorgen voor producten die horen bij de planning- en controlcyclus. Daarbij voldoen we aan de regels van het Besluit begroting en verantwoording (BBV). Ook houden we onze financiële verordening actueel.

Daarnaast voorzien we in onze financieringsbehoefte en zorgen we voor actuele informatie waarmee we kunnen sturen.

Doelstelling 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead

De provincie heeft en geeft inzicht in algemene dekkingsmiddelen.

Doelstelling 8.02.03 Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

Inzicht in de ontwikkeling van reserves en voorzieningen

Welke feiten en cijfers zijn er?

Zie de kerngegevens en de financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicomanagement

Met wie werken we samen?

Er zijn geen specifieke samenwerkingen.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

8.02 Financiën		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		15.288.402	-734.729	14.553.673
	Doelstelling 8.02.01 Duurzame provinciale financiën	42.500		42.500
	Doelstelling 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	15.245.902	-734.729	14.511.173
Baten		-315.131.001		-315.131.001
	Doelstelling 8.02.01 Duurzame provinciale financiën	-5.447.804		-5.447.804
	Doelstelling 8.02.02 Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead	-309.683.197		-309.683.197
Saldo		-299.842.599	-734.729	-300.577.328

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Sociale veiligheid Vechtdallijnen	
Sinds 2020 staat de sociale veiligheid op de Vechtdallijnen onder druk. Met name het personeel van Arriva heeft te maken met een toenemend aantal incidenten, die ook in heftigheid toenemen. Sociale veiligheid blijft daarmee een belangrijk aandachtspunt binnen het openbaar vervoer. In de aanbesteding voor de concessie is uitgegaan van een blijvende inzet en investering in sociale veiligheid. Met het ministerie van JenV is afgesproken dat het Rijk 50% van de kosten voor sociale veiligheid voor haar rekening neemt. Ook is afgesproken dat de provincies de andere 50% betalen, waarbij de afspraak is gemaakt met de provincie Overijssel dat Overijssel en Drenthe beide 50% van deze 50% voor hun rekening nemen. Met ingang van 2027 is een structurele bijdrage noodzakelijk om deze inzet voort te zetten.	-170.000
Rechtmatigheid en kwaliteit subsidies	
De provincie werkt aan een beleidskader om de rechtmatigheid en kwaliteit van subsidies te waarborgen. Het uitgangspunt is verantwoord vertrouwen, gecombineerd met risicogericht toezicht. Afhankelijk van het risicoprofiel worden steekproeven uitgevoerd, met aanvullende controles bij signalen van misbruik. Bij vaststelling van misbruik kan de provincie maatregelen treffen, waaronder terugvordering of - bij fraude - aangifte. Dit waarborgt een rechtmatige en transparante inzet van publieke middelen. Het beleidskader vult de bestaande ASV aan en schept duidelijke kaders voor situaties waarin nu nog verschillen in werkwijze bestaan. Hiermee voldoet de provincie aan de vereiste normen voor zorgvuldige subsidieverstrekking. Met de invoering van het beleidskader per 2026 is aanvullende inzet vereist om toezicht, risicogerichte controles en steekproeven duurzaam uit te voeren. Hiermee borgen we een zorgvuldige, transparante en rechtmatige besteding van publieke middelen. Daarnaast leiden de toegenomen ambities en de structureel hogere begroting tot een blijvend groter aantal subsidieaanvragen. De huidige tijdelijke formatie-uitbreiding, gefinancierd vanuit diverse beleidsvelden, is niet langer passend. Voor een robuuste uitvoering van het subsidiebeheer is structurele capaciteit noodzakelijk. (Zie blz. 43 en 44 van de VJN2026.)	-227.038
Privacy Officer (VJN2026)	
De toenemende eisen op het gebied van privacy en gegevensbescherming vragen om structurele borging van privacy-expertise binnen de organisatie. We stellen voor om een privacy officer aan te stellen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het vastgestelde privacybeleid, het borgen van privacy in processen en besluitvorming en het inspelen op nieuwe wet- en regelgeving. (Zie blz. 14 VJN 2026.)	-121.586
Uitbreiding Kabinet	
De werkzaamheden van het kabinet worden steeds complexer. De commissaris van de Koning (CvdK) krijgt vaker te maken met maatschappelijke onrust, polarisatie, integriteitsvraagstukken, asielcasuïstiek en bestuurlijke conflicten. Dit vraagt om zorgvuldige en deskundige ondersteuning. De huidige formatie is hiervoor niet meer toereikend. De toegenomen complexiteit betekent dat andere en meer gespecialiseerde kennis nodig is dan enkele jaren geleden. Uit een vergelijking met andere provincies blijkt bovendien dat het kabinet relatief krap bemenst is gezien het brede takenpakket. In de afgelopen periode is extra expertise ingehuurd om het werk op te vangen. Een structurele formatie-uitbreiding is nodig om deze inzet duurzaam binnen de organisatie te borgen. (Zie VJN 2026, blz.15.)	-39.519
Capaciteit concernjurist	
De provincie werkt in een steeds complexere bestuurlijke en juridische omgeving. Nieuwe wet- en regelgeving, digitalisering en ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie (AI) zorgen voor meer en complexere juridische vraagstukken. Tegelijkertijd is de organisatie gegroeid in omvang, taken en verantwoordelijkheden. De concernjuristen vervullen daarnaast organisatiebrede rollen, in het kader van de Woo, Bibob en privacy. Deze extra taken vragen meer specialistische kennis en inzet. Dit leidt tot knelpunten in de juridische kwaliteitszorg. Juist deze kwaliteitszorg is belangrijk om de juridische kwaliteit van producten, diensten en processen te waarborgen. Om de kwaliteit van de juridische advisering te kunnen blijven bieden, is herstructurering van de rollen en uitbreiding van de juridische capaciteit noodzakelijk. Zonder uitbreiding ontstaat het risico dat juridische vraagstukken minder zorgvuldig worden behandeld. Dit kan gevolgen hebben voor besluitvorming, uitvoering en rechtsbescherming. We stellen daarom voor om de capaciteit van de concernjuristen uit te breiden, zodat de juridische kwaliteit van producten, processen en besluiten ook richting 2027 kan worden geborgd. (Zie VJN 2026, blz.44.)	-121.586
Vernieuwing website (VJN 2026)	
De provinciale website is acht jaar oud en voldoet niet meer aan de actuele eisen voor overheidswebsites. Vernieuwing is nodig om te voldoen aan wettelijke verplichtingen op het gebied van digitale toegankelijkheid, open overheid en om risico's op niet-naleving te beperken. Met de vernieuwing wordt de website toekomstbestendig en beter bruikbaar voor alle inwoners, waaronder mensen met een beperking. (Zie VJN 2026 p.14 en 15.)	-55.000
Totaal	-734.729

Beleidsopgave 8.03 Personeel en organisatie

Inleiding

Wij bouwen aan een vitale, inclusieve en toekomstgerichte organisatie. Met bevlogen en gezonde medewerkers die hun vak verstaan, zijn wij een aantrekkelijke werkgever. Werkplezier en leren en ontwikkelen staan daarbij centraal.

Wij hechten waarde aan diversiteit, ondernemerschap en samenwerking. Daarmee blijven wij als organisatie flexibel en wendbaar. Vanuit de pijlers duurzame inzetbaarheid, eigen regie, integrale samenwerking en innovatie werken wij samen met verbonden partijen en samenwerkingspartners aan de toekomst van Drenthe.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 8.03.01 Een aantrekkelijke, betrouwbare, wendbare en toekomstgerichte organisatie

Werkgeversvisie provincies

De provinciale werkgeversvisie van het Interprovinciaal Overleg (IPO) 'Bewegen om van betekenis te blijven' vormt een belangrijk uitgangspunt voor het personeelsbeleid en de cao-afspraken. In 2027 ligt de nadruk op de doorontwikkeling en implementatie van deze visie, in lijn met de landelijke agenda. Wij geven uitvoering aan de afspraken in de CAO Provincies over reservistenverlof en onderzoeken hoe wij als werkgever kunnen bijdragen aan reservistenwerk, met ruimte voor flexibiliteit en maatwerk in de praktijk.

Traineeprogramma

Het traineeprogramma dat in 2026 is gestart, loopt door in 2027. Met dit programma trekken wij gericht jong talent aan en bieden wij nieuwe perspectieven voor de organisatie. Trainees leveren een bijdrage aan de provinciale opgaven en brengen nieuwe inzichten en energie. Het programma ondersteunt de voorbereiding op toekomstige personeelsvraagstukken, zoals vergrijzing en arbeidsmarktkrapte. Dit vraagt blijvende aandacht en gerichte impulsen.

Samenwerking met de Vereniging van Drentse Gemeenten

Wij blijven samenwerken met de Vereniging van Drentse Gemeenten (VDG) op het gebied van personeel en organisatie. Deze samenwerking is gericht op het gezamenlijk omgaan met schaarste op de arbeidsmarkt en het delen en benutten van kennis en capaciteit.

Dienstverleningsovereenkomsten

De provincie levert dienstverlening aan partners, zoals Prolander, op het gebied van bedrijfsvoering, ICT, huisvesting en personele zaken. Deze ondersteuning blijft ook in 2027 onderdeel van onze rol als betrouwbare samenwerkingspartner.

Medezeggenschap

Goede medezeggenschap is een belangrijke basis voor betrokkenheid en een aantrekkelijke werkomgeving. De ondernemingsraad (OR), die in 2026 in de huidige samenstelling is gestart, vervult ook in 2027 een centrale rol in het overleg over organisatieontwikkeling en beleid.

Inclusief werkgeverschap en banenafpraak

Wij blijven ons inzetten voor een inclusieve arbeidsmarkt. In 2027 bereiden wij ons voor op wijzigingen in de Wet banenafpraak. Wij volgen de landelijke ontwikkelingen en bepalen wat deze betekenen voor de provinciale organisatie. Onze inzet blijft gericht op het bieden van kansen aan mensen met een arbeidsbeperking, onder andere via deelname aan het Charter Diversiteit.

Doelstelling 8.03.02 Opgavegericht samenwerken aan ontwikkeling en innovatie van mensen en organisatie

Strategische personeelsplanning

Wij ondersteunen de organisatie bij strategische personeelsplanning (SPP). Daarmee krijgen wij tijdig inzicht in welke mensen, met welke kwaliteiten, wanneer nodig zijn om de organisatiedoelen te realiseren. Dit maakt gerichte sturing op instroom, doorstroom en uitstroom mogelijk en voorkomt ad-hoc oplossingen bij krapte of veranderende opgaven. Met SPP kijken wij actief vooruit en brengen wij in beeld welke mensen en kennis nodig zijn om onze ambities waar te maken. Zo blijft de provinciale organisatie ook op de langere termijn wendbaar, deskundig en toekomstbestendig.

Leren en ontwikkelen

Wij investeren structureel in de ontwikkeling van onze medewerkers. Het concernbrede opleidingsaanbod, opgebouwd langs een aantal strategische leerlijnen, vormt een stevig fundament voor duurzame inzetbaarheid en ambtelijk vakmanschap. Leren en ontwikkelen is onderdeel van het werk en krijgt vorm in een leercultuur waarin feedback, groei en eigen verantwoordelijkheid centraal staan. Medewerkers krijgen ruimte om regie te nemen over hun loopbaan. Dit draagt bij aan inzetbaarheid, betrokkenheid en werkplezier.

Doelstelling 8.03.03 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.

Organisatieontwikkeling met aandacht voor leiderschap, professionaliteit en samenhang

De maatschappelijke context verandert snel en vraagt om een organisatie die in samenhang werkt en kan meebewegen met opgaven. Met het programma Opgavegericht samenwerken blijven wij investeren in leiderschap en opgavegericht werken. In 2027 ligt de nadruk op het verder verankeren van ingezette ontwikkelingen. Medewerkers hebben een helder beeld van de opgaven waaraan zij bijdragen. De aansturing van opgaven is duidelijk en de organisatie hanteert één gezamenlijke taal voor opgavegericht werken. Dit draagt bij aan betere resultaten, meer werkplezier en een positieve beoordeling van de provinciale organisatie door externe partijen.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Wij blijven ons inzetten voor een inclusieve arbeidsmarkt. In 2027 bereiden we ons voor op wijzigingen in de Wet Banenafpraak. We volgen de landelijke ontwikkelingen en bezien wat deze betekenen voor de provinciale organisatie. De afgelopen jaren hebben we het Wettelijk Quotum voor de Banenafpraak behaald (zoals 106,2% in 2024 en 115% in 2025). We blijven ons hiervoor inzetten en daarnaast ook voor het behouden van deze medewerkers en het kunnen bieden van de benodigde faciliteiten. We dragen bij aan een inclusieve arbeidsmarkt in de bredere zin. De visie "Iedereen is welkom en iedereen doet ertoe bij de provincie Drenthe" gaat namelijk verder dan alleen de Banenafpraak. Dit doen we onder andere via onze deelname aan het Charter Diversiteit. Ook zorgen samen met de interne inclusieraad voor extra aandacht en bewustwording over diversiteit en inclusie. Zo staan we bijvoorbeeld stil bij de week van de toegankelijkheid en trainen we leidinggevenden in het onbevooroordeeld werven en selecteren.

Hiernaast bereiden wij ons voor op externe ontwikkelingen met financiële en organisatorische gevolgen, zoals:

- de doorwerking van de nieuwe cao Provincies, waaronder wijzigingen in het Persoonlijk Budget Duurzame Inzetbaarheid, verlof en de regeling vervroegde uittrekking (RVU);
- de Wet toekomst pensioenen, die leidt tot een nieuwe pensioenregeling voor deelnemers van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) per 1 januari 2027;
- de voorbereiding en implementatie van nieuwe wet- en regelgeving op het gebied van HR, waaronder:
 - o Wet toelating terbeschikkingstelling arbeidskrachten (WTTA);

- o Wet implementatie richtlijn loontransparantie;
- o Zelfstandigenwet en Wet verduidelijking beoordeling arbeidsrelaties en rechtsvermoeden (VBAR);
- o Wet meer zekerheid flexwerkers.

Met wie werken we samen?

Wij werken samen met de ondernemingsraad en de vakbonden. Daarnaast zoeken wij actief de samenwerking met opleidingsinstellingen en andere overheden, waaronder de Vereniging van Drentse Gemeenten.

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

8.03 Personeel en organisatie		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		2.804.676		2.804.676
	Doelstelling 8.03.01 Een aantrekkelijke, betrouwbare, wendbare en toekomstgerichte organisatie	1.579.815		1.579.815
	Doelstelling 8.03.02 Opgavegericht samenwerken aan ontwikkeling en innovatie van mensen en organisatie	981.861		981.861
	Doelstelling 8.03.03 Organisatieontwikkeltraject waarin wordt geïnvesteerd in (persoonlijk) leiderschap, de kwaliteit van onze professionals en ontwikkeling van de organisatie.	243.000		243.000
Saldo		2.804.676		2.804.676

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 8.04 Subsidies en Inkoop

Inleiding

Wij zorgen voor het tijdig, correct en begrijpelijk verstrekken van subsidies en het zorgvuldig uitvoeren van inkooptrajecten. Ons subsidie-instrumentarium is klantgericht en sluit aan bij de opgaven van de provincie. We geven invulling aan maatschappelijk verantwoord opdrachtgeven en inkopen. Daarbij zoeken we professioneel naar kansen en oplossingen, maar zijn we ook duidelijk over wat binnen de provinciale kaders mogelijk is. Met deze aanpak versterken we het doelmatige, doeltreffende en rechtmatige handelen van de provincie. We handelen daarbij volgens de beginselen van fairplay, transparantie, gelijkheid en zorgvuldigheid. Zo dragen we bij aan de algemene beginselen van behoorlijk bestuur.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 8.04.01 Effectief en efficiënt inkoopbeleid en inkoopproces met kansen voor het Drentse MKB

Bij onderhandse aanbestedingen, voor Werken, Leveringen en Diensten tot aan de Europese drempelbedragen (Werken: € 5.404.000,--/ Leveringen en Diensten: € 216.000,--) betrekken we zo veel mogelijk ondernemers uit Drenthe en de regio (Groningen, Friesland en Overijssel).

Doelstelling 8.04.02 Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI)

Bij onze aanbestedingen geven we invulling aan de zes thema's van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI): Klimaat, Circulair, Ketenvaerwoordelijkheid, Diversiteit en Inclusie, Social Return en Milieu. Deze thema's nemen we waar mogelijk mee in de gunningscriteria. We maken gebruik van het instrument Ambitiweb voor onze infrastructurele werken. Dit helpt om ambities op het gebied van duurzaamheid en maatschappelijke impact concreet te maken. Voor opdrachten in andere gebieden wordt het Ambitiweb verder doorontwikkeld, zodat het ook bij Europese aanbestedingen kan worden toegepast.

Doelstelling 8.04.03 Transparante en laagdrempelige werking van het Drentse subsidieinstrumentarium

Subsidies zijn een belangrijk middel om provinciale doelen te bereiken. Dit doen we via een breed aanbod aan subsidies. Het is daarbij belangrijk dat bedrijven, instellingen en inwoners goed weten welke mogelijkheden er zijn. Daarom zorgen we voor actieve en begrijpelijke informatievoorziening via een klantvriendelijke en toegankelijke website.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing

Met wie werken we samen?

Er zijn geen specifieke samenwerkingen

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

8.04 Subsidies en Inkoop		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		15.300		15.300
	Doelstelling 8.04.01 Effectief en efficiënt inkoopbeleid en inkoopproces met kansen voor het Drentse MKB	15.300		15.300
Saldo		15.300		15.300

Toelichting nieuw beleid 2027

Niet van toepassing.

Beleidsopgave 8.05 Verantwoording personeelskosten

Inleiding

Het betreft hier een technisch beleidsveld om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden. De volledige directe en indirecte personele kosten van de provinciale organisatie worden opgenomen binnen deze beleidsopgave.

Met ingang van deze begroting worden de directe personele kosten extracomptabel inzichtelijk gemaakt bij de overige programma's. Onder het kopje Wat mag dit programma kosten? is per programma een informatieve tabel opgenomen die laat zien welk deel van de directe loonkosten uit programma 8 is toe te rekenen aan de uitvoering van de betreffende beleidsopgave. Deze toerekening is informatief van aard; de lasten worden formeel nog steeds volledig verantwoord binnen programma 8. Deze werkwijze draagt bij aan een beter inzicht in de werkelijke lasten per programma.

De verhouding tussen de directe personele inzet en de inzet van het ondersteunende personeel wordt gebruikt om het opslagpercentage overhead te berekenen. Deze opslag kan worden toegepast bij bijvoorbeeld samenwerkingen waarbij de provincie haar overheadskosten doorberekent. Het opslagpercentage overhead voor 2027 wordt vastgesteld op 68%.

Wat willen we bereiken en wat gaan we doen?

Doelstelling 8.05.01 Directe personele inzet

Het betreft hier een technische doelstelling om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden.

Doelstelling 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel

Het betreft hier een technische doelstelling om de loonkosten toe te rekenen naar de volgens het BBV verplichte taakvelden.

Welke feiten en cijfers zijn er?

Niet van toepassing

Met wie werken we samen?

Er zijn geen specifieke samenwerkingen

Wat mag deze beleidsopgave kosten?

8.05 Verantwoording personeelskosten		Bestaand beleid 2027	Nieuw beleid 2027	Saldo begroting 2027
Lasten		81.488.835	1.071.152	82.559.987
	Doelstelling 8.05.01 Directe personele inzet	45.360.311	227.038	45.587.349
	Doelstelling 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	36.128.524	844.114	36.972.638
Baten		-2.575.371		-2.575.371
	Doelstelling 8.05.01 Directe personele inzet	-1.650.000		-1.650.000
	Doelstelling 8.05.02 Inzet ondersteunend personeel	-925.371		-925.371
Saldo		78.913.464	1.071.152	79.984.616

Toelichting nieuw beleid 2027

Nieuw beleid 2027	2027
Rechtmatigheid en kwaliteit subsidies	
De provincie werkt aan een beleidskader om de rechtmatigheid en kwaliteit van subsidies te waarborgen. Het uitgangspunt is verantwoord vertrouwen, gecombineerd met risicogericht toezicht. Afhankelijk van het risicoprofiel worden steekproeven uitgevoerd, met aanvullende controles bij signalen van misbruik. Bij vaststelling van misbruik kan de provincie maatregelen treffen, waaronder terugvordering of - bij fraude - aangifte. Dit waarborgt een rechtmatige en transparante inzet van publieke middelen. Het beleidskader vult de bestaande ASV aan en schept duidelijke kaders voor situaties waarin nu nog verschillen in werkwijze bestaan. Hiermee voldoet de provincie aan de vereiste normen voor zorgvuldige subsidieverstrekking. Met de invoering van het beleidskader per 2026 is aanvullende inzet vereist om toezicht, risicogerichte controles en steekproeven duurzaam uit te voeren. Hiermee borgen we een zorgvuldige, transparante en rechtmatige besteding van publieke middelen. Daarnaast leiden de toegenomen ambities en de structureel hogere begroting tot een blijvend groter aantal subsidieaanvragen. De huidige tijdelijke formatie-uitbreiding, gefinancierd vanuit diverse beleidsvelden, is niet langer passend. Voor een robuuste uitvoering van het subsidiebeheer is structurele capaciteit noodzakelijk. (Zie blz. 43 en 44 van de VJN2026.)	227.038
Privacy Officer (VJN2026)	
De toenemende eisen op het gebied van privacy en gegevensbescherming vragen om structurele borging van privacy-expertise binnen de organisatie. We stellen voor om een privacy officer aan te stellen die verantwoordelijk is voor de uitvoering van het vastgestelde privacybeleid, het borgen van privacy in processen en besluitvorming en het inspelen op nieuwe wet- en regelgeving. (Zie blz. 14 VJN 2026.)	121.586
Uitbreiding Kabinet	
De werkzaamheden van het kabinet worden steeds complexer. De commissaris van de Koning (CvdK) krijgt vaker te maken met maatschappelijke onrust, polarisatie, integriteitsvraagstukken, asielcasuïstiek en bestuurlijke conflicten. Dit vraagt om zorgvuldige en deskundige ondersteuning. De huidige formatie is hiervoor niet meer toereikend. De toegenomen complexiteit betekent dat andere en meer gespecialiseerde kennis nodig is dan enkele jaren geleden. Uit een vergelijking met andere provincies blijkt bovendien dat het kabinet relatief krap bemenst is gezien het brede takenpakket. In de afgelopen periode is extra expertise ingehuurd om het werk op te vangen. Een structurele formatie-uitbreiding is nodig om deze inzet duurzaam binnen de organisatie te borgen. (Zie VJN 2026, blz. 15.)	39.519
Capaciteit concernjurist	
De provincie werkt in een steeds complexere bestuurlijke en juridische omgeving. Nieuwe wet- en regelgeving, digitalisering en ontwikkelingen zoals artificiële intelligentie (AI) zorgen voor meer en complexere juridische vraagstukken. Tegelijkertijd is de organisatie gegroeid in omvang, taken en verantwoordelijkheden. De concernjuristen vervullen daarnaast organisatiebrede rollen, in het kader van de Woo, Bibob en privacy. Deze extra taken vragen meer specialistische kennis en inzet. Dit leidt tot knelpunten in de juridische kwaliteitszorg. Juist deze kwaliteitszorg is belangrijk om de juridische kwaliteit van producten, diensten en processen te waarborgen. Om de kwaliteit van de juridische advisering te kunnen blijven bieden, is herstructurering van de rollen en uitbreiding van de juridische capaciteit noodzakelijk. Zonder uitbreiding ontstaat het risico dat juridische vraagstukken minder zorgvuldig worden behandeld. Dit kan gevolgen hebben voor besluitvorming, uitvoering en rechtsbescherming. We stellen daarom voor om de capaciteit van de concernjuristen uit te breiden, zodat de juridische kwaliteit van producten, processen en besluiten ook richting 2027 kan worden geborgd. (Zie VJN 2026, blz. 44.)	121.586
Aanstelling Woo-jurist en inzet juridisch advies LG (VJN 2026)	
Het aantal Woo-verzoeken binnen het domein Landelijk Gebied neemt structureel toe en is inhoudelijk complex en bestuurlijk gevoelig, mede door het toenemende gebruik van AI door verzoekers. De afhandeling legt een groot beslag op de juridische capaciteit (ruim 1 fte plus circa 400 uur VTH), waardoor reguliere advisering onder druk staat. Om aan de wettelijke termijnen te blijven voldoen en de inzet doelmatiger te organiseren, wordt voorgesteld incidenteel budget beschikbaar te stellen voor de inzet van een Woo-jurist en TRIP-advocaten als flexibele schil. Het gaat om 1 fte Woo-jurist € 177.000,-- incl. overhead per jaar en om inzet juridisch advies € 180.000,-- per jaar. (Zie VJN 2026, blz. 19.)	357.159
Betere schadeafhandeling bij aardbevingen	
De aardbeving van 14 maart 2026 in het gebied rond Eleveld was de zwaarste in Drenthe in decennia en veroorzaakte zowel materiële schade als sterke gevoelens van onzekerheid bij inwoners. De afhandeling door de Commissie Mijnbouwschade sluit onvoldoende aan bij maatschappelijke verwachtingen. De Drentse overheden pleiten daarom voor een nieuwe, ruimhartigere en mensgerichte landelijke aanpak, inclusief betere ondersteuning van gedupeerden. Gemeenten en provincie trekken hierin gezamenlijk op en hebben dit standpunt bij het Rijk onder de aandacht gebracht. Om ervoor te zorgen dat er de komende periode echte stappen worden gezet, is het van belang dat vanuit de regio maximale druk wordt uitgevoerd richting Rijksoverheid en andere betrokken partijen. Naast de bestuurlijke betrokkenheid wordt de komende tijd ook een significante extra inzet van het ambtelijke apparaat verwacht. Het betreft dan vooral expertise op het gebied van mijnbouw en diepe ondergrond (beleidsadviseur). Deze extra benodigde capaciteit is onvoldoende beschikbaar. Tot einde 2027 wordt rekening gehouden met benodigde extra inzet van 1 FTE. (Zie blz. 34 van de VJN 2026.)	204.264
Totaal	1.071.152

Wat mag dit programma kosten?

Overzicht lasten en baten

Programma 8: Middelen en mensen

	Beleidsopgave	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Lasten					
	8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden	14.592.164	14.351.429	11.468.643	2.882.786
	8.02 Financiën	894.788	12.974.676	14.553.673	-1.578.997
	8.03 Personeel en organisatie	2.376.401	2.804.676	2.804.676	0
	8.04 Subsidies en Inkoop	43.960	15.300	15.300	0
	8.05 Verantwoording personeelskosten	72.939.276	78.044.227	82.559.987	-4.515.760
	Totaal Lasten exclusief reserve mutaties	90.846.588	108.190.308	111.402.279	-3.211.971
Baten					
	8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden	-4.478.864	-3.823.384	-3.743.552	-79.832
	8.02 Financiën	-307.858.925	-310.365.068	-315.131.001	4.765.933
	8.03 Personeel en organisatie	-4.483	0	0	0
	8.05 Verantwoording personeelskosten	-3.271.310	-2.531.721	-2.575.371	43.650
	Totaal Baten exclusief reserve mutaties	-315.613.582	-316.720.173	-321.449.924	4.729.751
	Totaal programma exclusief reserve mutaties	-224.766.993	-208.529.865	-210.047.645	1.517.780

Toelichting (financiële) verschillen tussen de begroting 2026-2027

Lasten

Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 2.882.786,-- lager uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Het gebruik van duurzame gebouwen en terreinen en daarbij benodigde voorzieningen tegen acceptabele kosten en bij voorkeur energieneutraal.

Bij het opstellen van de begroting worden de afschrijvingslasten ieder jaar geactualiseerd. Dit gebeurt op basis van de verantwoording in de jaarrekening en de actuele stand van investeringsprojecten. Voor 2027 leidt dit tot een daling van de afschrijvingslasten van € 357.266,--.

Doelstelling: Het zoveel mogelijk inzetten van duurzame facilitaire producten en diensten tegen acceptabele kosten.

Het budget openbaar vervoer medewerkers is geactualiseerd en dit leidt tot een stijging van de lasten van € 153.068,--.

Doelstelling: Datagedreven werken faciliteren met gegevens en informatieproducten.

De lasten vallen in 2027 € 404.869,-- lager uit. Dit verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat in 2026 incidentele middelen beschikbaar waren voor digitaliseringsactiviteiten en voor bij de jaarrekening 2025 overgehevelde budgetten. Deze middelen, waaronder € 250.000,-- voor de overgang van het programma Digitalisering naar structurele borging en € 154.869,-- aan overgehevelde middelen uit de jaarrekening 2025, keren in 2027 niet terug.

Doelstelling: Informatiemanagement: Een gedegen en veilige inrichting van de informatiehuishouding: digitale gegevens, applicaties, services en technische infrastructuur voor opslag en raadplegen van gegevens

Het verschil op deze doelstelling betreft een daling van € 207.676,--. Bij het opstellen van de begroting worden de afschrijvingslasten ieder jaar geactualiseerd. Dit gebeurt op basis van de verantwoording in de jaarrekening en de actuele stand van investeringsprojecten. Voor 2027 leidt dit tot een daling van de afschrijvingslasten van € 157.676,--. Daarnaast is voor 2027 € 50.000,-- afgeraamd, conform de ombuigingsvoorstellen Voorjaarsnota 2025.

Doelstelling: Programma Digitalisering

Het verschil op deze doelstelling betreft een daling van € 2.066.043,--. Dit verschil wordt vrijwel geheel veroorzaakt doordat incidentele budgetten uit het programma Digitalisering in 2026 aflopen. Het betreft onder meer middelen voor de structurele borging van digitaliseringsactiviteiten (€ 886.000,--), overgehevelde middelen uit de jaarrekening 2025 (€ 606.638,--) en middelen uit het dekkingsplan van het coalitieakkoord (€ 420.000,--). Deze incidentele budgetten keren in 2027 niet terug.

Beleidsopgave: 8.02 Financiën

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 1.578.997,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead.

Dit verschil wordt vrijwel geheel verklaard doordat het saldo van de vrije bestedingsruimte in 2027 lager is dan in 2026. Dit saldo hangt samen met overige mutaties zoals toegelicht in de programma's. De voornaamste wijzigingen komen door het bijstellen van het onderhoud beheer wegen en vaarwegen en het TLGD.

Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie

Niet van toepassing

Beleidsopgave: 8.04 Subsidies en Inkoop

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten

De lasten van deze beleidsopgave vallen in 2027 € 4.515.760, -- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstellingen: Inzet ondersteunend personeel en directe personele inzet.

Op beide doelstellingen worden de personeelskosten verantwoord. Voor 2027 wordt er uitgegaan van de nieuwe CAO Provinciale Sector 2026-2028. Hier zitten stapsgewijze loonstijgingen in. Dit leidt tot een hogere personele lastenraming voor 2027.

Baten

Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 8.02 Financiën

De baten van deze beleidsopgave vallen € 4.765.933,-- hoger uit dan de actuele begroting 2026. Dit is als volgt te verklaren:

Doelstelling: Duurzame provinciale financiën

De baten nemen af met € 3.474.621,--. Dit wordt met name veroorzaakt door € 3.050.000,-- lager geraamde rentelasten als gevolg het lagere verwachte saldo in 's Rijks schatkist. Daarnaast waren de dividendbaten in 2026 hoger dan geraamd, wat resulteert in € 472.721 lagere baten voor 2027.

Doelstelling: Inzicht in MRB, Provinciefonds, Vennootschapsbelasting, onvoorzien en overhead

De baten nemen per saldo met € 8.240.554,-- toe. Dit betreft onder meer een toename van de algemene uitkering met € 12,1 miljoen als gevolg van de toegekende accressen en het toevoegen van twee decentralisatie-uitkeringen voor het Openbaar Vervoer (de zogenaamde 'Bikker-middelen') aan de algemene uitkering. De decentralisatie-uitkeringen nemen daarentegen af met € 3,9 miljoen. Per saldo betreft dit de hiervoor genoemde uitkeringen (€ 4,5 miljoen afname) en de toekenning van enkele nieuwe uitkeringen. De raming voor de opcenten motorrijtuigenbelasting handhaven wij op het in 2026 bijgestelde niveau van € 71,1 miljoen. Zowel het gehanteerde tarief als de belastingcapaciteit blijven naar verwachting ongeveer gelijk.

Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 8.04 Subsidies en Inkoop

Niet van toepassing.

Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten

Niet van toepassing.

Verrekening met reserves programma 8

Programma 8	2025 Rekening	2026 Actuele begroting	2027 Begroting	Vershil 2026-2027
Totaal programma	-224.766.993	-208.529.865	-210.047.645	1.517.780
Verrekening resultaat met reserves				
Bijdrage aan Reserve uitvoering generatiepact	393.488	165.362	-	165.362
Bijdrage van Reserve uitvoering generatiepact	-351.210	-130.087	-	-130.087
Bijdrage aan Financieringsreserve	1.972.359	2.305.000	1.135.869	1.169.131
Bijdrage van Financieringsreserve	-43.047.026	-30.284.912	-28.349.059	-1.935.853
Bijdrage aan Reserve opvang revolverend financieren	2.700.000	-	-	-
Bijdrage van Reserve opvang revolverend financieren	-35.000	-	-	-
Bijdrage van Reserve investeringsagenda 2019-2023	-3.000.000	-	-	-
Bijdrage aan Risicoreserve	-	2.250.000	-	-
Bijdrage van Risicoreserve	-289.260	-	-	-
Bijdrage van Saldireserve	-1.406.979	-1.036.179	-	-1.036.179
Bijdrage aan Reserve algemene doeleinden	41.522.568	17.605.773	1.634.588	15.971.185
Bijdrage van Reserve algemene doeleinden	-1.886.168	-2.826.869	-2.169.292	-657.577
Saldo verrekend met reserves	-3.427.228	-11.951.912	-27.747.894	13.545.982
Totaal na bestemming	-228.194.221	-220.481.777	-237.795.539	15.063.762

Investeringsprogramma 8

Samenvatting van de investeringen per programma:

Omschrijving Investering	Totaal Krediet	Boekwaarde t/m 31 december 2025	Netto Investing 2026	Netto Investing 2027	Netto Investing 2028	Netto Investing 2029	Netto Investing 2030
INVESTERINGEN Programma 8: Middelen en mensen							
Provinciehuis	5.014.093	120.471	460.000	2.276.500	2.022.122	135.000	-
Hard- en Software	3.518.063	425.619	989.319	708.690	688.609	705.826	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 8	8.532.156	546.090	1.449.319	2.985.190	2.710.731	840.826	-

Voor verdere specificatie per investeringsproject verwijzen we naar Paragraaf II.4 Financiële positie en toelichting, onderdeel 4.1 Investeringsprogramma naar nut.

I.2 Paragrafen

Paragraaf 2.1 Lokale heffingen

Inleiding

De heffingen die worden opgelegd aan burgers en bedrijven vormen (naast de uitkering uit het provinciefonds) voor een belangrijk deel de inkomsten van de provincie. Deze paragraaf geeft de door u vastgestelde beleidslijnen en te realiseren belastingopbrengsten weer. Bij het heffen houden wij rekening met interne en externe kaders en wet- en regelgeving, waaronder verschillende artikelen uit de Provinciewet.

Lokale heffingen moeten overheidsoptreden legitimeren

Wat krijgt de burger terug voor de betaling aan de provincie? Wij streven naar evenwicht tussen het ervaren van overheidsoptreden en de hoogte van het te betalen bedrag. In de Provinciewet staat dat provinciale opcenten tot een bepaalde limiet mogen worden geheven en dat leges maximaal kostendekkend mogen zijn. De opbrengsten van de heffingen zijn bij speciale wetten aan limieten gebonden. Bij overtreding van de regels kan de rechter de desbetreffende heffingsverordening onverbindend verklaren.

Grondwaterheffing

Op grond van het bepaalde in artikel 13.4b van de Omgevingswet hebben Provinciale Staten een heffing ingesteld op het onttrekken van grondwater. De regels die de provincie hanteert bij de grondwateronttrekkingsheffing zijn neergelegd in de Belastingverordening provincie Drenthe.

Op grond van artikel 13.4b van de Omgevingswet kunnen onder de heffing worden gebracht de kosten die door de provincie zijn gemaakt voor:

- a. maatregelen die direct verband houden met het voorkomen en tegengaan van nadelige gevolgen van het onttrekken van grondwater en het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater,
- b. noodzakelijke onderzoeken voor het grondwaterbeleid en de vaststelling van schade als bedoeld in artikel 15.13, eerste lid, van de Omgevingswet in samenhang met artikel 10.3, derde lid, van de Omgevingswet,
- c. het houden van een register met gegevens over het onttrekken van grondwater en het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater,
- d. de vergoeding van schade als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 15.1, eerste lid, onder f, van de Omgevingswet die voortvloeit uit het onttrekken van grondwater of het in de bodem brengen van water, ter aanvulling van het grondwater, en waarvoor Gedeputeerde Staten het bevoegd gezag zijn.

Inkomsten

De belasting wordt geheven naar de onttrokken hoeveelheid grondwater gemeten in kubieke meters. Indien op grond van de vergunningvoorschriften water wordt geïnfiltreerd, wordt op aanvraag van belastingplichtige het aantal kubieke meters geïnfiltreerd water in mindering gebracht op de voor de belasting te hanteren onttrokken hoeveelheid grondwater. De hoogte van de heffing is vastgesteld door Provinciale Staten. Voor 2027 geldt een tarief van € 1,115 per 100 m³ onttrokken hoeveelheid grondwater. De te betalen heffing mag naar beneden worden afgerond op hele euro's.

De belasting wordt verschuldigd op het moment waarop het grondwater wordt onttrokken en moet op aangifte worden voldaan. De geraamde inkomsten voor 2027 zijn € 800.000,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij invordering van de grondwaterbelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Heffing ontgrondingen

Op grond van artikel 13.4a van de Omgevingswet hebben Provinciale Staten bij wijze van belasting een heffing ingesteld op het ontgronden van stoffen. De regels die de provincie hanteert bij de ontgrondingenheffing zijn vastgelegd in de Belastingverordening provincie Drenthe, de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit. De bestedingsmogelijkheden voor de provincie van de ontgrondingenheffing zijn limitatief in de Omgevingswet (artikel 13.4a) opgenomen.

Kosten die onder de heffing zijn gebracht

Op grond van de Belastingverordening provincie Drenthe wordt een heffing in rekening gebracht voor kosten met betrekking tot schadevergoedingen als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 15.1, eerste lid, van de Omgevingswet. Het provinciale tarief daarvoor bedraagt € 0,45 per 100 m³ hoeveelheid stoffen.

Inkomsten

De heffingsplicht geldt voor houders van vergunningen voor de ontgroning van meer dan 10.000 m³ vaste stoffen. De belastingschuld ontstaat op het tijdstip dat de vergunning is verleend en wordt door middel van aanslag opgelegd. De geraamde inkomsten voor 2027 zijn € 7.500,--.

Teruggaaf

Indien een vergunning wordt vernietigd of ingetrokken dan wel gewijzigd, kan teruggaaf van de heffing plaatsvinden. Geen teruggaaf vindt plaats over de hoeveelheid stoffen die al is gewonnen. Teruggaaf blijft ook achterwege indien het bedrag dat moet worden teruggegeven minder bedraagt dan het in artikel 8.2, tweede lid, van het Omgevingsbesluit genoemde bedrag van € 250,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de ontgrondingenheffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Precariobelasting

Op grond van artikel 222c Provinciewet wordt onder de naam 'precariobelasting' een directe belasting geheven voor het hebben van voorwerpen boven de grond van de provincie welke voor de openbare dienst is bestemd.

Op basis van de Verordening nautisch beheer vaarwegen provincie Drenthe in samenhang te bezien met het Ligplaatsenbesluit provinciale vaarwegen in Drenthe, geldt voor het winterseizoen, de periode zoals vastgesteld door Gedeputeerde staten in het Ligplaatsenbesluit provinciale vaarwegen in Drenthe, een vergunningplicht voor het innemen van een ligplaats op provinciale vaarwegen. In het zomerseizoen, zoals vastgesteld door Gedeputeerde staten in het Ligplaatsenbesluit provinciale vaarwegen in Drenthe, wordt op locaties die door Gedeputeerde Staten zijn aangewezen, liggeld geheven.

De regels die de provincie hanteert bij de precariobelasting zijn vastgelegd in bovengenoemde regelgeving alsook in de Belastingverordening provincie Drenthe.

Inkomsten

De belastingplicht geldt voor de gebruiker van een pleziervaartuig dat in het zomerseizoen een ligplaats inneemt op de door Gedeputeerde Staten aangewezen locaties door middel van bebording. De belasting wordt geheven per aantal strekkende meters van het vaartuig en per dag en wordt geheven door middel van een gedagtekende schriftelijke kennisgeving. Voor 2027 geldt een tarief van € 1,60 per meter lengte van het vaartuig. De geschatte inkomsten voor 2027 zijn circa € 10.000,--.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de precariobelasting wordt geen kwijtschelding verleend.

Leges

De invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 heeft gezorgd voor wijzigingen in de legestabel van de Belastingverordening van de provincie Drenthe. Vanaf die datum kunnen ook voor milieubelastende activiteiten (mba's) leges worden geheven. Wij hebben ons daarbij gebaseerd op een landelijk ontwikkeld model. Bij de uitvoering bleek die systematiek complex. In 2025 en 2026 is landelijk gewerkt aan een andere opzet van dit deel van de legesverordening. Doel is het vereenvoudigen van de leges en het opnemen van alleen die activiteiten, waarvoor de provincie bevoegd gezag is. In de nieuwe opzet zijn niet meer alle specifieke milieubelastende activiteiten (mba's) opgenomen, maar wordt aangesloten bij het soort mba en daarbij het onderscheid tussen oprichting of wijziging van een mba.

Budgetomschrijving Leges	Categorie	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Omgevingsvergunning	Bouwwerken	225.000	225.000	225.000
Natuur	Natura 2000, Flora en fauna	125.000	125.000	125.000
Ontgrondingen	Ontgrondingen	30.000	30.000	30.000
Wateronttrekking	Wateronttrekkingsactiviteit	10.000	10.000	10.000
WVW 1994 / RVV 1990 / RV	Wegenverkeerswet 1994 (WVW 1994) - Reglement verkeersregels en verkeerstekens 1990 (RVV 1990) - Regeling Voertuigen (RV)	14.000	14.000	14.000
Wegen	Omgevingsverordening Drenthe	5.000	5.000	5.000
Vaarwegen	Omgevingsverordening Drenthe/Verordening nautisch beheer vaarwegen/Scheepvaartverkeerswet en Binnenvaartpolitiereglement	1.000	1.000	1.000
Milieubelastende activiteiten	Milieubelastende activiteiten	0	100.000	100.000
Totaal		410.000	510.000	510.000

Kostendekking leges

Omschrijving	lasten	baten	kostendekking
Omgevingsvergunning	€ 312.501	€ 225.000	72%
Natuur	€ 283.139	€ 125.000	44%
Ontgrondingen	€ 40.569	€ 30.000	74%
Wateronttrekking	€ 19.608	€ 10.000	51%
Verkeer en vervoer/wegen/waterwegen	€ 129.821	€ 20.000	15%
Luchtvaart	€ 5.071	€ -	0%
Milieubelastende activiteiten	€ 125.351	€ 100.000	80%
totaal	€ 916.060	€ 510.000	56%

Nazorgheffing stortplaatsen

De provincie is op grond van de Wet milieubeheer (Wm) verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. De provincie Drenthe draagt deze verantwoordelijkheid voor twee stortplaatsen, Meisner Noord-Drenthe BV te Ubbena en Attero B.V. te Wijster.

Het doel van de nazorgregeling in de Wm is om zeker te stellen dat bestaande en nieuwe stortplaatsen, dat wil zeggen terreinen waar afvalstoffen worden gestort, ook na sluiting tot in lengte van jaren aan hetzelfde beschermingsniveau blijven voldoen, zodat zij geen risico voor verontreiniging van de bodem vormen. Ter bestrijding van deze kosten is een nazorgheffing ingesteld die wordt geheven bij de exploitanten van de operationele stortplaatsen. De opbrengst van de heffing wordt in het uitsluitend voor de financiering van de nazorg bestemde nazorgfonds gestort. Deze heffing is gebaseerd op het doelvermogen dat op grond van een door de exploitant ingediend nazorgplan wordt berekend. Beoordeling van nazorgplannen en berekening van het doelvermogen vindt plaats aan de hand van in IPO-verband opgestelde modellen en checklists.

Beleid

Het provinciale beleid is erop gericht de heffing toereikend te laten zijn om de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen. Het tarief voor 2027 wordt via de Belastingverordening provincie Drenthe bepaald aan de hand van de vastgestelde jaarrekening 2026 van het Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe (het Nazorgfonds).

Inkomsten

Als de vastgestelde jaarrekening 2026 van het Nazorgfonds uitwijst dat het fondsvermogen meer dan 10% afwijkt van de netto contante waarde van het doelvermogen, wordt een heffing opgelegd. De stortplaats Meisner te Ubbena is in 2013 gesloten. Nu de stortplaats is gesloten, kan geen heffing meer worden opgelegd.

Kwijtscheldingsbeleid

Bij de invordering van de heffing wordt geen kwijtschelding verleend.

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Op grond van artikel 222 van de Provinciewet worden provinciale opcenten geheven. De opcenten zijn een opslag op een nationale belasting, namelijk de motorrijtuigenbelasting (MRB). Deze belasting wordt geïnd door de Rijksbelastingdienst. De opbrengst opcenten MRB is qua opbrengst de belangrijkste provinciale heffing.

Beleid

In het Coalitieakkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe!" is aangegeven dat de opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden "bevroren". Dit houdt in dat wij ook in de Begroting 2027 afzien van verhogingen en ook van indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Ook voor het begrotingsjaar 2027 gaan wij daarom uit van een opcententarief van 92 opcenten.

2027	2028	2029	2030
92,0	92,0	92,0	92,0

De inkomsten

Voor de begroting 2027 gaan wij, evenals in 2026, uit van een tarief van 92 opcenten op de motorrijtuigenbelasting (MRB). De geraamde opbrengst is gebaseerd op de omvang en samenstelling van het autobestand.

De Belastingdienst heeft voor 2026 een opbrengstraming opgesteld. Deze raming vormt het uitgangspunt voor zowel 2026 als 2027. Eventuele bijstellingen die in 2026 voortvloeien uit actualisaties van het autobestand worden verwerkt in de derde actualisatie 2026.

Voor 2027 ramen wij de opbrengst op € 71,1 miljoen, gelijk aan de meest recente raming voor 2026.

In de raming voor 2027 is nog geen rekening gehouden met mogelijke wijzigingen in de MRB-systematiek, waaronder tariefswijzigingen of kortingen. Wij wachten de uitwerking van het

Belastingplan 2027 af, dat naar verwachting bij de Miljoenennota 2027 wordt gepresenteerd. Eventuele gevolgen voor de opbrengstraming worden verwerkt in een volgende begrotingsactualisatie.

2027	2028	2029	2030
71.100	71.100	71.100	71.100

In de begroting 2026 is aangegeven dat onzekerheid bestond over de toekomstige fiscale behandeling van elektrische voertuigen en de gevolgen daarvan voor de opbrengsten uit de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB). Daarbij werd onder meer gewezen op mogelijke wijzigingen in de kortingen voor elektrische voertuigen en de wijze waarop het gewicht van deze voertuigen wordt betrokken bij de belastingheffing.

Sindsdien heeft het Rijk de bestaande regeling voor emissievrije personenauto's gehandhaafd. Voor deze voertuigen geldt een korting van 30% op de motorrijtuigenbelasting in de jaren 2026 tot en met 2028. In 2029 wordt deze korting volgens de huidige regelgeving verlaagd naar 25%, waarna deze vanaf 2030 vervalst. Voor plug-in hybride voertuigen geldt vanaf 2026 geen afzonderlijke korting meer. Deze uitgangspunten zijn verwerkt in de huidige landelijke regelgeving en vormen mede de basis voor de opbrengstramingen. Omdat toekomstige kabinetten wijzigingen kunnen aanbrengen in deze regeling, blijft onzekerheid bestaan over de structurele effecten op de opbrengsten uit de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. Om die reden is in de meerjarenraming vanaf 2029 nog geen rekening gehouden met de aangekondigde verdere afbouw van de korting voor emissievrije personenauto's. Eventuele gevolgen hiervan worden betrokken bij toekomstige actualisaties van de begroting zodra meer duidelijkheid bestaat over de voortzetting van het rijksbeleid.

Samenvatting

Voor 2027 ramen wij aan lokale heffingen vooralsnog een totaalbedrag van:

Belastingen	Opcenten	71.100.000
Heffingen	Grondwater	800.000
	Nazorgheffing gesloten stortplaatsen	-
	Ontgrondingen	7.500
Rechten	Leges	510.000
Totaal		72.417.500

Lokale lastendruk

Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2024 tot en met 2027

	2024	2025	2026	2027
provincie Drenthe	92,0	92,0	92,0	92,0
landelijk gemiddelde	87,4	88,8	90,0	91,0
provincie Drenthe als % van landelijk gemiddelde	105,3	103,6	102,2	101,1
wettelijk maximum	138,3	139,9	144,0	147,7
provincie Drenthe als % van wettelijk maximum	66,5	65,8	63,9	62,3

Overzicht voorgestelde tarieven opcenten op de MRB voor 2027:

Provincie	Voorgesteld tarief
Groningen	95,7
Friesland	94,4
Drenthe	92,0
Overijssel	84,4
Flevoland	85,5
Gelderland	101,5
Utrecht	88,2
Noord-Holland	82,1
Zuid-Holland	106,6
Zeeland	84,4
Noord-Brabant	89,2
Limburg	92,0

Stand per

30-7-2026

Paragraaf 2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

De provincie Drenthe opereert in een omgeving die wordt gekenmerkt door toenemende complexiteit en onzekerheid. Maatschappelijke, financiële en bestuurlijke ontwikkelingen brengen risico's met zich mee die van invloed kunnen zijn op het realiseren van provinciale doelstellingen. Een samenhangend ingericht risicomanagement is daarom noodzakelijk ter ondersteuning van de bestuurlijke besluitvorming en het verantwoord sturen op doelrealisatie.

Risicomanagement is binnen de provincie Drenthe ingericht als een continu proces. Het richt zich op het systematisch identificeren, analyseren en beheersen van risico's en het expliciet maken van afwegingen tussen risico's en beschikbare middelen. Door het treffen van beheersmaatregelen en het aanhouden van een risicoreserve worden risico's zoveel mogelijk beheerst en, indien nodig, financieel opgevangen.

De omvang van de risicoreserve is gebaseerd op een periodieke inventarisatie en kwantificering van de provinciale risico's. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen risico's die binnen de reguliere bedrijfsvoering kunnen worden opgevangen en risico's waarvoor een beroep op de weerstandscapaciteit noodzakelijk kan zijn.

Risicomanagement is verankerd in de planning- en controlcyclus en daarmee onderdeel van de reguliere sturing en verantwoording. De provincie werkt aan verdere professionalisering, onder meer door het vastleggen van beleid, het verduidelijken van taken en verantwoordelijkheden, het vergroten van het risicobewustzijn binnen de organisatie en het ondersteunen van het proces met passende systemen. Hierbij is sprake van gedeelde verantwoordelijkheid van Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten en de ambtelijke organisatie.

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de belangrijkste risico's en in de beschikbare weerstandscapaciteit om deze risico's op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de relatie tussen de omvang van de risico's en de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Onder weerstandscapaciteit wordt verstaan de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken.

Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- het provinciaal beleid inzake weerstandsvermogen en risicomanagement;
- de beschikbare incidentele en structurele weerstandscapaciteit;
- de totale weerstandscapaciteit;
- de inventarisatie en beheersing van risico's;
- de relatie tussen de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit.

De wijze waarop de provincie Drenthe invulling geeft aan risicomanagement is vastgelegd in de Nota weerstandsvermogen en risicomanagement 2024, vastgesteld door Provinciale Staten op 18 december 2024 als onderdeel van het Financieel beleid 2024. Ter verdere uitwerking is het Uitvoeringskader integraal risicomanagement vastgesteld, dat richtinggevend is voor de organisatiebrede toepassing.

Een afzonderlijk aandachtsgebied binnen het risicomanagement betreft het verstrekken van leningen en garanties ter realisatie van provinciale beleidsdoelen. De hiermee samenhangende risico's worden opgevangen binnen de Reserve opvang revolverend financieren. Een nadere toelichting is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Actuele ontwikkelingen

De Provincie Drenthe wordt ook in 2027 geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het risicoprofiel en het weerstandsvermogen. De financiële risico's van meer algemene aard, zoals aanhoudende inflatie en een krappe arbeidsmarkt, blijven impact hebben. Deze ontwikkelingen kunnen leiden tot hogere kosten, onder meer door stijgende materiële kosten en loonkosten en druk op de inzetbaarheid van personeel.

In juni 2026 hebben de fondsbeheerders van het Provinciefonds het collectieve advies van het IPO voor een nieuw verdeelmodel overgenomen. Dit nieuwe verdeelmodel voorziet in een betere aansluiting met het uitgavenpatroon van de Provincies door het gebruik van een nieuwe set maatstaven. Ook is sprake van een grotere verevening van eigen inkomsten. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over de stabiliteit en periodiek onderhoud. De uitvoering van periodiek onderhoud (voor het eerst in 2029) kan leiden tot een wijziging in de verdeling en dus de inkomsten voor Provincie Drenthe. Deze onzekerheden worden betrokken bij de risico-inschatting en de meerjarige financiële beoordeling.

Ten aanzien van de provinciale belastingopbrengsten uit opcenten blijft sprake van enige onzekerheid. Hoewel in het regeerakkoord van het kabinet Jetten niet wordt ingezet op de invoering van rekeningrijden, wordt wel verder onderzocht of de belastinggrondslag moet worden gewijzigd van gewicht naar oppervlakte. Daarnaast wijzigt het beleid rondom het belasten van elektrische voertuigen regelmatig. Hoewel Provincies in ieder geval tot en met 2029 worden gecompenseerd voor de derving door kortingen voor elektrische voertuigen, blijft dit zorgen voor onzekerheid. Voor de raming van de inkomsten uit opcenten gaan wij uit van de meest recente opgaven van de belastingdienst. Daarnaast volgen wij de ontwikkelingen rondom wetgeving op de voet.

Sinds 1 januari 2025 handhaaft de Belastingdienst volledig op schijnzelfstandigheid. De provincie maakt gebruik van inhuur en zzp'ers en loopt daarmee risico's op naheffingen en, vanaf 2026, mogelijke boetes. De provincie heeft maatregelen getroffen om te voldoen aan de geldende regelgeving en monitort de naleving actief, mede in het licht van de voorgenomen Wet VBAR.

Eind 2024 zijn er door de Raad van State uitspraken gedaan over intern salderen bij de Amercentrale en Rendac. Deze uitspraken veranderen de manier waarop stikstofvergunningen worden beoordeeld en hebben grote gevolgen voor alle projecten die stikstof uitstoten. De uitspraken hebben directe gevolgen voor vergunningverlening in verschillende sectoren activiteiten, waaronder: Pas-melders, woningbouw, industrie, infrastructuur, evenementen, landbouw en bepaalde natuurherstelprojecten.

Tot slot is de provincie geconfronteerd met aansprakelijkstellingen van twee biovergisters in verband met vermeende schade als gevolg van informatieverstrekking over de aanwezigheid van amfetamine in digestaat. De claims bedragen gezamenlijk circa € 12 tot € 13 miljoen. De afhandeling is in handen van de verzekeraar en afhankelijk van lopende juridische procedures. Op dit moment is nog niet vast te stellen of en in welke mate dit leidt tot financiële gevolgen voor de provincie.

Provinciaal beleid

Om de ambities van de provincie te realiseren is het van belang dat de provinciale middelen zo effectief mogelijk ingezet worden.

De uitgangspunten die de provincie hanteert bij het omgaan met tegenvallers c.q. voorgevallen risico's zijn ten opzichte van het verleden enigszins aangescherpt.

(waarbij een volgende stap pas aan de orde is, als een eerdere stap geen oplossing oplevert):

- Gedeputeerde Staten lossen financiële tegenvallers in eerste aanleg op binnen de geautoriseerde programma's en met inachtneming van het verstrekte (sub)mandaat.
- Gedeputeerde Staten kunnen aan Provinciale Staten uitsluitend voorstellen doen tot het verschuiven van budgetten tussen programma's en/of een beroep op algemene middelen als sprake is van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen.
- Gedeputeerde Staten voorzien voorstellen die gedurende het begrotingsjaar een beroep doen op de algemene middelen van een expliciete onderbouwing waaruit aantoonbaar blijkt dat er sprake is van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen.
- Van bijzondere gevallen en/of onontkoombare ontwikkelingen is sprake in de volgende gevallen:
 - o Er zijn externe ontwikkelingen waarop de provincie zelf geen invloed heeft en niet zelf kan bijsturen.
 - o Er is geen achterliggende reserve waarop een beroep kan worden gedaan
 - o Er is geen mogelijkheid tot ombuigingen binnen de geautoriseerde programma's
 - o Er is aantoonbaar geen sprake van schuld en/of nalatigheid bij Gedeputeerde Staten.

Op basis van deze regels komt de Algemene Reserve pas in beeld, als aangetoond alle andere mogelijkheden uitgeput zijn en er sprake is van bijzondere omstandigheden. Voor de Risicoreserve blijft gelden, dat deze meer 'geormerkt' is voor die risico's die onderdeel zijn van de voortgaande analyse in het kader van het provinciale risicomanagement.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Om de beschikbare weerstandscapaciteit te bepalen moet er gekeken worden naar de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om niet begrote kosten te dekken. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen dat ingezet kan worden om eenmalige tegenvallers op te vangen.

Algemene Reserve

Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. Financieel technisch maakt deze reserve deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie. De stand van deze reserve is per 1 januari 2027

€ 76.659.152,--. Voor deze reserve streven we een normomvang na van minimaal € 5.000.000,--, die wordt toegerekend aan de weerstandscapaciteit.

Risicoreserve

Deze reserve is ingesteld om incidentele tegenvallers op te vangen, welke niet door een specifieke voorziening worden afgedekt. De reserve heeft per 1 januari 2027 een omvang van € 20.668.240,--. Jaarlijks zal aan de hand van een risico-inventarisatie worden bekeken in hoeverre het weerstandsvermogen in de toekomst dient te worden bijgesteld.

De samenstelling en ontwikkeling van de algemene reserves ziet er als volgt uit.

Bedragen x € 1.000,- per 31 december	2027	2028	2029	2030
Reserve voor algemene doeleinden	72.198	71.502	70.662	70.750
Risicoreserve	20.668	20.668	20.668	20.668
Totaal algemene reserves	92.866	92.170	91.330	91.418

Structurele weerstandscapaciteit

Met de structurele weerstandscapaciteit worden de middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van bestaande taken. Dit betreft in beginsel de optelsom van de ruimte in de begroting en de onbenutte belastingcapaciteit.

Ruimte in de begroting

De post onvoorziene uitgaven, van structureel € 250.000,- is onderdeel van de structurele weerstandscapaciteit.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit van de provincie Drenthe bestaat uit het verschil tussen de opbrengst bij het maximaal aantal te heffen opcenten motorrijtuigenbelasting (MRB) en de opbrengst bij het werkelijke tarief. In de begroting 2027 is uitgegaan van een tarief per 1 januari 2027 van 92 opcenten. Het tarief voor de opcentenheffing op de MRB wordt jaarlijks gemaximeerd door de staatssecretaris van Financiën. Het maximum voor 2027 wordt naar verwachting vastgesteld op 147,7 opcenten. Dat levert het volgende beeld op:

Bedragen x € 1.000,-	2027	2028	2029	2030
Voorgesteld tarief	71.100	71.100	71.100	71.100
Maximaal tarief	114.146	114.146	114.146	114.146
Onbenutte belastingcapaciteit	43.046	43.046	43.046	43.046

De weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe

Uit de hiervoor genoemde gegevens blijkt dat de weerstandscapaciteit van de provincie Drenthe als volgt meerjarig kan worden weergegeven:

	2027		2028		2029		2030	
	S	I	S	I	S	I	S	I
Risicoreserve		20.668		20.668		20.668		20.668
Normomvang Algemene reserve		5.000		5.000		5.000		5.000
Post voor on-voorzien uitgaven	250		250		250		250	
Onbenutte belastingcapaciteit	43.046		43.046		43.046		43.046	
Totaal (inc. + struct.)	68.964		68.964		68.964		68.964	

Vanzelfsprekend geldt dat de componenten van de weerstandscapaciteit verschillen in hun mate van inzetbaarheid. Zo is de risicoreserve direct aanwendbaar tot het maximum. Het verhogen van het aantal opcenten tot het maximale tarief is echter niet realistisch.

Inventarisatie en beheersing risico's

Van de risico's die de provincie loopt, is een aantal afgedekt door de gebruikelijke verzekeringen of door het instellen van voorzieningen. In deze paragraaf gaat het om risico's die niet zijn afgedekt of niet kunnen worden afgedekt. Provincies hebben te maken met een diversiteit aan lastig in te schatten risico's die bovendien soms onderling afhankelijk zijn. De provincie Drenthe acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de provincie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de provincie. Om de risico's van provincie Drenthe in kaart te brengen, wordt periodiek de risico-inventarisatie geactualiseerd en een risicoprofiel opgesteld. Uit de actuele inventarisatie zijn in totaal 45 risico's naar voren gekomen en beschreven. In het onderstaande overzicht staan de 10

belangrijkste risico's en hoe deze beheerst worden. Bij de meeste van de 45 risico's zijn beheersmaatregelen benoemd. Als een beheersmaatregel wordt toegepast leidt dit tot een lagere risicoscore.

Risi-co nr	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg	incidenteel / structureel
Risk0036	Attero beschikt niet over de financiële middelen om bovenafdracht van de stortplaats te Wijster te kunnen realiseren.	De kosten voor de bovenafdracht komen voor rekening van de provincie	Attero heeft aan de provincie een borgtocht afgegeven, met hieraan gekoppeld twee financiële ratio's. Attero wordt geacht een acceptabele financiële positie te hebben als zij voldoet aan beide ratio's, die worden onderbouwd met de jaarlijks te ontvangen geconsolideerde jaarrekening en accountantsverklaring. Op deze wijze zijn wij in staat de financiële positie van Attero te monitoren en indien nodig maatregelen te nemen.	max. € 14.500.000	structureel
Risk0019	Het doelvermogen in het Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen provincie Drenthe is onvoldoende om de eeuwigdurende nazorg te kunnen financieren.	De kosten voor de eeuwigdurende nazorg komen voor zover deze niet gedekt kunnen worden door het fonds voor rekening van de provincie.	In gesprek met Attero blijven over mogelijkheden om vermogen op peil te brengen dan wel te houden. Indien de contante waarde van het doelvermogen 10% of meer afwijkt van de reeds opgebouwde waarde, wordt er afgerekend met Attero. Ook kan er iedere vijf jaar, en na vaststelling van een nieuw nazorgplan, worden afgerekend.	max. € 11.000.000	structureel
Risk0022	Verlaging uitkering provinciefonds	Lagere inkomsten en daardoor geringere bestedingsruimte of noodzaak tot ombuigingen	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby	max. € 7.000.000	structureel
Risk0050	Afwaarderingen als gevolg van verliezen bij de HMDG (niet-sluitende businesscase/ desinvestering)	Verlies van fondsvermogen	Samen optrekken met de provincie Groningen, risico's spreiden. Vergroten van fondsvermogen door samenwerking met andere partijen.	max. € 2.500.000	structureel
Risk0016	Juridische fouten bij staatssteun, waarbij de provincie verwijtbaar is	Ten onrechte verstrekte overheidsmiddelen worden teruggevorderd	Deskundigheidsbevordering, inzetten second opinion.	max. € 2.500.000	structureel
Risk0047	Teveel uitgaven aan personeel in (vaste) dienst. (Door onzekerheid van besluiten door het Rijk)	Hogere frictiekosten	Personeel herplaatsen binnen de organisatie, lobby bij het Rijk voor structurele middelen	Max. € 1.000.000	structureel
Risk0037	Het plafond van het BTW-compensatiefonds wordt overschreden.	Terugvordering van het teveel ontvangen BTW via het provinciefonds.	Invloed uitoefenen door o.a. inbreng in IPO; lobby, scherp zijn op btw-declaraties	max. € 1.250.000	structureel
Risk0004	Verstrekte (revolverende) leningen worden niet (volledig) terugbetaald	Aflossing van totale openstaande lening komt in gevaar/wordt vertraagd	Aparte reserve revolverend financieren om verliezen op te vangen. Voor bepaalde leningen geldt een hypothecaire zekerheidsstelling	max. € 1.000.000	structureel
Risk0034	Wegvloeien kennis	Voor (tijdelijke) vervanging moeten hoge kosten voor inhuur en advies worden gemaakt. Het ontbreken en verloren gaan van kennis. De continuïteit van kennis in de organisatie wordt niet gewaarborgd	Ambities afstemmen op de beschikbare capaciteit. Realistische werkplanningen maken. Strategische Personeelsplanning invoeren en bijhouden.	max. € 1.000.000	structureel

Risi-co nr	Risico	Gevolgen	Maatregelen	Financieel gevolg	incidenteel / structureel
Risk0020	Gevraagde dienstverlening en ontwikkelingen kunnen niet worden geleverd	Continuïteit dienstverlening komt in gevaar	Inhuren tijdelijke expertise	max.€ 1.000.000	structureel

In de tabel is onderscheid gemaakt in incidentele en structurele risico's. De risico's die als structureel kunnen worden aangemerkt (en dus van invloed zijn op het meerjarenbeeld van de provincie), hebben wij voor 1 jaar meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Wij zijn namelijk van mening dat indien structurele risico's zich voordoen, hier binnen een jaar beleidsmatig op kan worden geanticipeerd en dat dus geen beroep hoeft te worden gedaan op de beschikbare structurele weerstandscapaciteit. Dit betekent dat wij bij de analyse van de toereikendheid van de beschikbare weerstandscapaciteit geen onderscheid hebben gemaakt tussen incidentele en structurele risico's.

Op basis van de ingevoerde risico's en geactiveerde beheersmaatregelen is een risicosimulatie uitgevoerd. De simulatie wordt toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag van risico's ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat met 90% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 19.103.358,-- als benodigde weerstandscapaciteit.

Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van de Provincie Drenthe bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken, hieronder valt onder meer de hiervoor ingestelde Risicoreserve. Voor het afdekken van de risico's wordt gebruik gemaakt van de incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit
Risicoreserve	20.668.240
Omvang Algemene Reserve	5.000.000
Post voor onvoorziene uitgaven	250.000
Onbenutte belastingcapaciteit	43.046.000
Totale weerstandscapaciteit	68.964.240

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Aangezien de risicoreserve, de omvang van de Algemene Reserve en de post voor onvoorziene uitgaven bij calamiteiten direct aanwendbaar zijn, worden uitsluitend deze bedragen gebruikt om de weerstandsnorm te berekenen. De uitkomst van die berekening vormt de ratio weerstandsvermogen. De ontwikkeling van de weerstandscapaciteit in relatie tot het risicoprofiel wordt nauwlettend gevolgd.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 25.918.240}{€ 19.103.358} = 1,36$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van de berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Conclusie / Samenvatting

Met 90% zekerheid kunnen alle risico's worden afgedekt met een bedrag van € 19.103.358,--
De werkelijke omvang van de Risicoreserve is op het gewenste niveau. We blijven kritisch kijken in welke mate we door beheersmaatregelen de omvang van de risico's kunnen inperken.

Verplichte kengetallen financiële positie in begroting

Financiële kengetallen	2025	2026	2027	2028	2029	2030
	realisatie	begroting	begroting	begroting	begroting	begroting
1A. Netto schuldquote	6,4%	47,4%	74,1%	99,8%	116,4%	120,6%
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-20,1%	19,3%	45,7%	65,4%	79,4%	82,4%
2. Solvabiliteitsratio	44,9%	35,8%	30,5%	29,7%	27,5%	28,0%
3. Grondexploitatie	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
4. Structurele exploitatieruimte	15,6%	7,5%	6,7%	11,8%	9,8%	11,6%
5. Belastingcapaciteit	103,6%	102,4%	102,4%	102,4%	102,4%	102,4%

1A. De netto schuldquote drukt het niveau van de netto schuld uit in een percentage van de totale baten. De netto schuld is het saldo van de schulden enerzijds en de liquide middelen en vorderingen anderzijds. Een negatieve schuldquote betekent dat de omvang van de liquide middelen en vorderingen hoger was dan de omvang van de schulden. De netto schuldquote ontwikkelt zich negatief door de verwachte afname van de liquide middelen en de verwachte financieringsbehoefte (toename van de schulden) vanaf eind 2029. Deze ontwikkeling is minder sterk dan we vorig jaar nog verwachtten, de ontwikkeling is ongeveer een jaar in tijd opgeschoven.

1B. Een hoge netto schuldquote hoeft op zichzelf geen probleem te zijn. Of dat het geval is valt niet direct af te leiden uit de netto schuldquote zelf, maar hangt af van meerdere factoren. Zo kan een hoge schuld worden veroorzaakt doordat er leningen zijn afgesloten en die gelden vervolgens worden doorgeleend aan partijen die op hun beurt weer jaarlijks aflossen. In dat geval hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast.
Voor onze provincie geldt dat er nog geen leningen zijn aangetrokken, wel wordt een deel van de eigen middelen uitgeleend aan derden.

2. Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de provincie in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Indien er sprake is van een forse schuld én veel eigen vermogen (het totaal van de algemene en de bestemmingsreserves), hoeft een hoge schuld geen probleem te zijn voor de

financiële positie. Daar is bijvoorbeeld sprake van indien een lening is aangegaan omdat het eigen vermogen niet liquide is (omdat het vast zit in bijvoorbeeld het Provinciehuis of omdat er andere investeringen mee zijn gefinancierd). Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de provincie. De solvabiliteit is op dit moment goed, maar neemt in de komende jaren af. De begrote onttrekkingen aan de reserves en het balanstotaal dat door investeringen toeneemt resulteren in een steeds groter deel van de balans dat door vreemd vermogen wordt gefinancierd. Hierdoor neemt de solvabiliteit af. De trend die uit de tabel blijkt is echter minder negatief dan vorig jaar in de Begroting opgenomen.

3. De provincie Drenthe heeft geen grondexploitaties. Dit kengetal is daarom niet relevant.

4. Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Structurele baten zijn bijvoorbeeld de algemene uitkering uit het provinciefonds en de opbrengsten uit de opcenten op de motorrijtuigbelastingen. Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar de structurele baten en structurele lasten (inclusief onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves) en deze worden vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder ook de rente en aflossing van een lening) te dekken. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is wendbaarder dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Voor de provincie Drenthe wordt voor de komende jaren een positieve structurele exploitatieruimte begroot.

5. De opcenten op de motorrijtuigenbelasting zijn voor provincies de belangrijkste eigen belastinginkomsten. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller deze in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Het kengetal geeft weer hoe het opcententarif van de provincie zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde opcententarif van alle provincies, uitgedrukt in een percentage. Uit het kengetal blijkt dat wij meer opcenten heffen dan het landelijk gemiddelde. Het kengetal belastingcapaciteit is echter iets anders dan de onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen het gehanteerde opcententarif en het door het Rijk vastgestelde maximale tarief. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen aantal opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald (voor 2027 naar verwachting circa 148 opcenten). Geen enkele provincie maakt gebruik van dit maximale tarief.

Analyse en conclusie

Een afzonderlijk kengetal zegt nog niet zoveel over de financiële positie en weerbaarheid van de provincie. De kengetallen moet altijd in hun onderlinge samenhang worden gezien, voor een goede beoordeling van de financiële positie en wendbaarheid van de begroting. Zo hoeft een hogere schuld geen probleem te zijn als de solvabiliteit goed is, als de exploitatie voldoende ruimte biedt om de rente en aflossing te betalen, of wanneer de onbenutte belastingcapaciteit voldoende is om structurele baten te vergroten, mocht dat noodzakelijk zijn.

Als we aansluiting zoeken bij de signaalwaarden uit het Gemeenschappelijk financieel toezichtkader zoals provincies dat hanteren bij hun toezichthoudende rol op gemeenten, dan zien we dat de kengetallen Solvabiliteit en Belastingcapaciteit Neutraal scoren, de overige kengetallen Gezond:

Signaleringswaarden kengetallen			
	Gezond	Neutraal	Risicovol
1A. Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
4. Structurele exploitatieruimte	>0%	0%%	<0%
5. Belastingcapaciteit	<95%	95-105%	>105%

Dit geeft aan dat onze provincie, gebaseerd op de begroting, voldoende weerbaar en wendbaar is om tegenvallers op te kunnen vangen of extra structurele uitgaven te kunnen dekken.

Er blijft echter een trend te zien waarbij de kengetallen zich negatief ontwikkelen, als gevolg van de benutting van de reserves en investeringen die er naar verwachting voor zorgen dat de liquide middelen afnemen en resulteren in een financieringsbehoefte in de toekomst.

De historie laat zien dat de gerealiseerde kengetallen doorgaans positiever uitvallen dan begroot, doordat uitgaven achterblijven (exploitatie en investeringen). Dit is ook weer gebleken in de Jaarrekening 2025. Dit maakt mede dat we de ontwikkelingen blijven volgen. De financiële positie is nu nog robuust en zal dat naar verwachting de komende jaren ook blijven.

Paragraaf 2.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatie gemoeid. In deze paragraaf worden de beleidslijnen en de beheersmatige aspecten, zoals de uitvoering van het onderhoud, weergegeven.

In 2024 is voor het eerst een Nota Onderhoud kapitaalgoederen opgesteld. Kapitaalgoederen zijn alle goederen die in eigendom zijn van de provincie met een meerjarig nut. De kapitaalgoederen zijn opgenomen op de balans. Ze moeten goed onderhouden worden, zodat ze in stand blijven en er geen achterstallig onderhoud ontstaat met financiële gevolgen voor de toekomst.

De kapitaalgoederen zijn in deze paragraaf als volgt gerubriceerd:

- wegen en vaarwegen;
- gebouwen

Wegen en Vaarwegen

Wat willen wij bereiken?

De provincie Drenthe is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het areaal van de provincie, met ondermeer wegen, vaarwegen, fietspaden, vaste en beweegbare bruggen, sluizen, oeverbeschoeiingen en bomen. Deze objecten dragen bij aan het realiseren van de programma doelen van onze provincie. Er gaat veel geld gemoeid met zowel de investeringen als het onderhoud. Dit maakt dat we zorgvuldig omgaan met onderhoud en dat we rekening houden met de belangen van de gebruikers.

De beheer- en onderhoudsactiviteiten voor Wegen en Vaarwegen maken onderdeel uit van programma 5: Mobiliteit en Bereikbaarheid. Het programma heeft als ambitie dat de provincie Drenthe in alle opzichten veilig en betrouwbaar bereikbaar is. De activiteiten zijn gericht op een goede beschikbaarheid van het (vaarweg-)verkeer en er is aandacht voor een aantrekkelijke omgeving rondom wegen en vaarwegen.

De basis voor het onderhoud is het Beleidskader Wegen en Vaarwegen, met het Beheerplan en het Meerjaren Onderhoudsprogramma (MJOP). In 2026 zijn deze kaders en plannen geactualiseerd. In lijn met de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 werken wij toe naar het instellen van een voorziening voor variabel onderhoud van wegen en vaarwegen. In verband met afspraken met de accountant en een leerperiode van drie jaar wordt deze voorziening nog niet in 2027 ingesteld.

De (vervangings)investeringen maken geen onderdeel uit van het MJOP maar zijn wel onderdeel van de totale onderhoudsopgave.

Wat gaan wij daarvoor doen?

In het MJOP is de voortgang en de planning van het onderhoud geactualiseerd en is conform de vastgestelde Nota onderhoud kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 de indexatie verwerkt. De werkzaamheden voor het vaste en variabele onderhoud aan wegen en vaarwegen zijn daarin gepland.

Vast Onderhoud

Vast Onderhoud betreft activiteiten en reparaties ten behoeve van de dagelijkse beschikbaarheid van en veiligheid op het areaal. Er wordt onderscheid gemaakt tussen Vast Onderhoud voor de vaarwegen en voor de wegen. Doel is het object in goed werkende en veilige staat te houden. Een deel is niet planbaar onderhoud (bijvoorbeeld herstellen van schades), een ander deel is wel planbaar en wordt

minimaal ieder jaar één keer uitgevoerd. Het gaat onder andere om beheerstaken zoals gladheidsbestrijding, maaien, schoonmaken etc. Voor vast onderhoud is jaarlijks nagenoeg hetzelfde bedrag opgenomen en is conform de vastgestelde Nota onderhoud kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 geïndexeerd.

Variabel Onderhoud

Variabel Onderhoud betreft planbaar onderhoud dat eens in de zoveel jaar uitgevoerd wordt om de oorspronkelijke levensduur van het areaal te borgen. Het gaat om ingrijpend onderhoud op een substantieel deel van het object (geen uitbreiding, verduurzaming waarmee het object wordt uitgebreid of verbeterd, verandering van functie of nieuwe doeleinden). Er wordt onderscheid gemaakt tussen Variabel Onderhoud voor de vaarwegen en voor de wegen. Het doel is het object in dezelfde/oorspronkelijke staat te houden om de beoogde levensduur van het object te halen. De onderhoudsactiviteiten worden gepland op basis van inspecties waarbij de toestand wordt vastgesteld. In de Beleidsnota Onderhoud kapitaalgoederen provincie Drenthe 2024 is opgenomen dat voor variabel onderhoud een voorziening gevormd dient te worden. De documentatie omtrent voorzieningen luistert nauw. In overleg met de accountant is afgesproken dat tot en met 2027 besteed wordt om de documentatie en werkwijze aan te passen en op die manier toe te werken naar een voorziening.

(Vervangings)investeringen

Deze uitgaven maken geen deel uit van de onderhoudsplanning in het MJOP, maar zijn wel onderdeel van de totale onderhoudsopgave. (Vervangings)investeringen zijn gericht op het vervangen van een object, als:

- de economische levensduur bereikt is (onderhoud niet langer rendabel is);
- het instandhouden (van goede werking van het object) technisch niet meer mogelijk is, of
- de technische levensduur van een object is bereikt.

Het gaat om vervanging van een object. Veelal vindt er een significante kwaliteitsverbetering en mogelijk een uitbreiding, wijziging of nieuwe doeleinden van de functie, of het betreft verduurzaming waarmee het object wordt uitgebreid of verbeterd.

Het betreft duurzame kapitaalgoederen waarvan het gebruik zich uitstrekt over meerdere jaren. Voor 2027 en verder loopt nog een investeringskrediet voor het vervangen van oeverbeschoeiingen. Via een herprogrammering van deze vervangingsprojecten op basis van inspecties wordt de planning tot en met 2030 herzien.

Wat gaat dat kosten/wat levert dat op?

Uitvoering van de beheer en onderhoudsopgave zorgt voor het veilig beschikbaar houden van het provinciale (vaar)wegennet op het afgesproken kwaliteitsniveau als integraal onderdeel van de Drentse economie met daarbij aandacht voor een schone, gezonde, mooie leefomgeving.

Daarnaast is het resultaat het veilig en beschikbaar houden van de provinciale vaarwegen op het huidige kwaliteitsniveau met aandacht voor een schone en gezonde leefomgeving en waarbij de functionaliteit voor de beroeps-/recreatievaart en de aan- en afvoer van water gewaarborgd blijft.

Gebouwen

Wat willen wij bereiken?

We wensen als provincie Drenthe regie te voeren op vastgoed met een integrale aanpak. Daarvoor is de Nota Vastgoedbeleid. Ten aanzien van het vastgoed in ons eigendom hebben we drie kerntaken te weten, onderhouden, beheren en verduurzamen.

De provincie Drenthe heeft centraal de volgende gebouwen in beheer en onderhoud:

- Het provinciehuis
- Het Drents Museum

- Het Depot Drents Museum
- Vier actieve steunpunten (vaar)wegen (Peelo, Kloosterveen, Rogat en Schoonebeek)
- Passief steunpunt (vaar)wegen (Borger) *staat te koop*
- Gieten Kiosk (P+R/Busstation)
- Health Hub Roden (HHR) *staat te koop*

Van het Provinciehuis, Drents Museum, Depot Drents Museum, Steunpunten en kiosk Gieten zijn MeerJaren Onderhouds Plannen (MJOP's). De MJOP's zijn handvatten voor de gebouwenbeheerders. Men kijkt kritisch wat de werkelijke staat van onderhoud is van de diverse bouwkundige en installatie-onderdelen en op basis daarvan wordt onderhoud uitgevoerd. Hiermee wordt het onderhoudsbudget zo doelmatig mogelijk benut, waarbij de kwaliteit van het onderhoud op peil blijft.

Provinciehuis

Het vastgoed- en exploitatiebeleid bestaat uit het onderhouds- en het huisvestingsbeleid. Het huisvestingsbeleid richt zich op het gebruik van het gebouw en hoe we met onze werkomgeving om willen gaan. Onze werkomgeving is activiteitengericht, flexibel, schoon, open en transparant.

Daarnaast stimuleert de werkomgeving tot ontmoeten en samenwerking. In het huisvestingsbeleidsplan wordt beschreven hoe we het provinciehuis gebruiken. Hieraan liggen onder andere bezettingsgraadmeting, tevredenheidsmeting en de visie van de directie op de ontwikkeling van de organisatie ten grondslag. De visie op hybride werken is van invloed op de manier waarop wij werken en hoe wij omgaan met ons vastgoed en de faciliteiten daarbinnen. De invulling van hybride en activiteitengericht werken is dat we duurzaam, tijd-, en plaats onafhankelijk werken, gelijkwaardig aan elkaar en met aandacht voor vitaliteit en gezondheid.

In 2026 is gestart met het onderhoud- en huisvestingsproject t.b.v. gepland groot onderhoud. Dit project zal in 2027 en 2028 uitgevoerd worden. Dit betreft de noodzakelijke vervanging en het planmatige onderhoud van klimaat-, elektra installaties, huisvesting en bouwkundige onderdelen. Daarnaast doen we het dagelijks onderhoud, waarbij het voornamelijk gaat om het oplossen van storingen. Het planmatig onderhoud wordt gedekt uit de Voorziening meerjarenonderhoud provinciehuis.

Onderhoudsgevoelige elementen van het exterieur en het interieur, zowel bouwkundig als installaties van technische aard, zijn vastgelegd in een MJOP. Om de vijf jaar wordt het MJOP, in overeenstemming met regelgeving, geactualiseerd. Binnen het onderhoud wordt waar mogelijk duurzaam, milieuvriendelijk en circulair gewerkt. Het onderhoud is gericht op een gebouw dat representatief, efficiënt, effectief en prettig in het gebruik is.

Drents Museum

Om zo planmatig mogelijk het onderhoud aan de gebouwen van het Drents Museum uit te voeren, is een MJOP opgesteld. Er gelden voor het Drents Museum dezelfde beleidsmatige uitgangspunten als voor het Provinciehuis. Alleen ligt bij het Drents Museum extra nadruk op het conserveren en in stand houden van het monumentale pand voor de toekomst. Het gebouw is een parel voor Assen en heeft een sterk representatieve functie.

In 2027 wordt aangevangen met het vervangen van de brandmeldinstallatie. De verwachting is dat dit in 2028 zal zijn afgerond.

Ook wordt er in 2027 aangevangen met aanpassingen aan de waterleidingen waarbij de verwachting is dat deze in 2027 zullen zijn afgerond.

Depot Drents Museum

Naast de beleidsmatige uitgangspunten zoals verwoord voor het Provinciehuis, is het onderhoud bij het Depot gericht op stabiele klimatologische omstandigheden. Hierdoor kunnen de museumstukken onder goede condities worden bewaard.

In 2027 wordt aangevangen met het vervangen van de brandmeldinstallatie, de verwachting is dat dit in 2027 afgerond zal zijn.

Steunpunten

De provincie beschikt over vijf provinciale steunpunten (waarvan Borger te koop staat) voor het onderhoud van wegen en vaarwegen, waaronder zoutloodsen en diverse opslagfaciliteiten. De provincie is verantwoordelijk voor het onderhoud en beheer van de bouwkundige en installatietechnische voorzieningen van de kantoren, zoutloodsen en overkappingen.

Kiosk en HUB Gieten

Met de kiosk en Hub Gieten wordt voorzien in de faciliteiten voor het OV-knooppunt Gieten.

Health Hub Roden

Het pand was verhuurd tot 31 december 2025. In overeenstemming met ons vastgoedbeleid staat het pand sinds begin 2026 te koop.

Wat gaan wij daarvoor doen?

We werken op basis van ons vastgoedbeleid. Dit fungeert als een helder beleidskader van waaruit we handelen en sturen. Voor de gebouwen zijn MJOP's opgesteld als handvatten voor de budgettering en uitvoering van de gebouwenbeheerders. Er wordt kritisch gekeken wat de werkelijke staat van onderhoud is van de diverse bouwkundige- en installatieonderdelen om te bepalen welk onderhoud op welk moment moet worden uitgevoerd. Hierdoor wordt het onderhoudsbudget zo optimaal mogelijk ingezet.

Samenvatting

	2027	2028	2029	2030
Wegen				
Onderhoud wegen				
Lasten	19.541.472	19.292.794	19.292.794	19.292.794
Vaarwegen				
Onderhoud vaarwegen (incl. woningen)				
Lasten	6.555.409	5.210.984	5.210.984	5.210.984
Gebouwen				
Onderhoud provinciehuis				
Lasten, storting in de voorziening	361.623	361.623	361.623	361.623
Lasten dagelijks onderhoud	320.057	320.057	320.057	320.057
Onderhoud Drents Museum				
Lasten, storting in de voorziening	650.606	650.606	650.606	650.606
Lasten dagelijks onderhoud	229.313	229.313	229.313	229.313
Onderhoud Depot Drents Museum				
Lasten, storting in de voorziening	156.250	156.250	156.250	156.250
Lasten dagelijks onderhoud	47.072	47.072	47.072	47.072
Accommodatie Steunpunten				
Lasten, storting in de voorziening	74.250	74.250	74.250	74.250
Lasten dagelijks onderhoud	63.500	63.500	63.500	63.500
Onderhoud Accommodatie Health Hub Roden				
Lasten, storting in de voorziening	52.614	52.614	52.614	52.614
Lasten dagelijks onderhoud	42.000	42.000	42.000	42.000
Totaal (lasten)	28.094.166	26.501.063	26.501.063	26.501.063

Paragraaf 2.4 Financiering

Inleiding

In de paragraaf financiering wordt het financieringsbeleid besproken. Financiering heeft enerzijds betrekking op het (tijdelijk) uitzetten en aantrekken van financiële middelen uit hoofde van treasury, anderzijds op het verstrekken van geldleningen en garanties uit hoofde van de publieke taak.

In deze paragraaf gaan we in op het risicobeheer en de stand van zaken en ontwikkelingen met betrekking tot onze tijdelijk overtollige middelen. Verder gaan we in op de renteontwikkelingen, liquiditeitsbegroting en financieringsbehoefte. Ook komen de leningen verstrekt uit hoofde van de publieke taak aan bod, gevolgd door de garant- en borgstellingen. Hierbij wordt ook ingegaan op de risicopositie met betrekking tot de leningen en garanties.

Wat is treasury?

Treasury omvat alle activiteiten die gericht zijn op het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Treasury omvat alle werkzaamheden gericht op het formuleren van beleid, het aantrekken van eventueel noodzakelijke financiering en het uitzetten van tijdelijk overtollige middelen.

Wat zijn financieringen in het kader van de publieke taak?

Binnen de geldende wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze wordt uitgeoefend. Voor de uitoefening van haar publieke taak kan de provincie leningen en garanties tegen bepaalde voorwaarden verstrekken aan een onderneming om hiermee een voor de provincie Drenthe gewenst beleidsdoel te behalen.

Wat willen wij bereiken?

De provincie heeft een behoudend treasurybeleid.

Het beleid is gericht op het minimaliseren van financiële risico's en het binnen de geldende (wettelijke) kaders behalen van een zo optimaal mogelijk rendement. Dit kan betekenen dat (potentieel) niet het hoogste rendement wordt behaald.

Het treasurybeleid heeft de volgende doelstellingen:

- het verkrijgen en behouden van duurzame toegang tot financiële markten, tegen de scherpst mogelijke condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien;
- het minimaliseren van financiële risico's, zoals liquiditeits-, krediet- rente-, valuta-, koers- en solvabiliteitsrisico's;
- het opzetten en onderhouden van een goede en efficiënte financiële infrastructuur;
- het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
- het optimaliseren van de renteresultaten binnen de geldende wet- en regelgeving en de richtlijnen en limieten van de Nota financiering provincie Drenthe 2024.

Wat zijn onze belangrijkste kaders?

Provinciale Staten geven de kaders voor de uitvoering van het beleid door middel van de Financiële verordening provincie Drenthe 2024, de Nota financiering provincie Drenthe 2024 en de paragraaf financiering in de begroting. Dit alles in overeenstemming met de bepalingen in de Provinciewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV) en de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en onderliggende ministeriële regelingen.

Provinciale Staten worden door middel van de paragraaf financiering in de jaarrekening in staat gesteld haar controlerende taak uit te voeren op het gevoerde beleid, zoals is geregeld in de Provinciewet.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Risicobeheersing

Een belangrijk onderdeel van het financieringsbeleid is het beheersen van risico's. Onder risicobeheer wordt verstaan: inzicht krijgen in de omvang van het risico, de gevolgen van dat risico afwegen en indien nodig beheersmaatregelen treffen. Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf financiering aandacht geschonken dient te worden aan de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer. De Nota financiering gaat in op de volgende risico's: renterisico, valutarisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico en solvabiliteitsrisico. Solvabiliteitsrisico komt aan de orde in de Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. In onderstaande tabel de overige risico's beschreven, waarbij ook de risico-inschatting en de bijbehorende getroffen beheersmaatregelen worden vermeld.

Risico	Toelichting	Risico inschatting	Beheersmaatregel
Renterisico kortlopende schulden - kasgeldlimiet	Het renterisico op kortlopende schulden kan aanzienlijk zijn als de provincie een te groot deel van haar financieringsbehoefte met kortlopende leningen invult. Fluctuaties in de korte rente kunnen direct een relatief grote invloed hebben op de rentelasten. De kasgeldlimiet stelt een grens aan de omvang van de kortlopende financiering en is het bedrag dat de provincie maximaal als gemiddelde netto vlottende (kortlopende) schuld per kwartaal mag hebben. Voor provincies is dat 7% van het begrotingstotaal.	Laag	Naar verwachting zal deze limiet niet worden overschreden in 2027.
Renterisico langlopende schulden - renterisiconorm	Het renterisico op langlopende schulden is het risico dat de rentelasten fors stijgen als nieuw aan te trekken leningen een hogere rente hebben dan de leningen die worden afgelost. Het renterisico op langlopende schulden mag daarom de wettelijke renterisiconorm niet overschrijden. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal.	Zeer laag	Op dit moment heeft de provincie geen langlopende leningen. De renterisiconorm zal ook in 2027 niet worden overschreden.
Valutarisico	Het risico dat de wisselkoers van vreemde valuta verandert, zodat een vordering, schuld of verplichting, luidende in vreemde valuta, nadelig wijzigt.	Nihil	Valutarisico's worden uitgesloten, conform de Nota financiering provincie Drenthe. Betalingsverkeer, uitzettingen en financiering vinden alleen plaats in euro's.
Kredietrisico	Het kredietrisico heeft betrekking op de mogelijkheid dat een derde partij, waarbij uitzettingen uitstaan, verplichtingen niet kan nakomen waardoor de hoofdsom (deels) verloren gaat.	Laag	Het uitzetten van gelden vindt plaats conform de bepalingen in de Wet fido en de onderliggende ministeriële regelingen. De kredietwaardigheid van de tegenpartij wordt gevolgd. De Nederlandse Staat (schatkistbankieren) en haar decentrale overheden (onderling lenen) worden als zeer kredietwaardig beschouwd. Leningen in het kader van de publieke taak worden verstrekt en gemonitord met inachtneming van het bepaalde in de Nota financiering provincie Drenthe.
Liquiditeitsrisico	De kans dat er niet aan de financiële verplichtingen kan worden voldaan door een tekort aan liquide middelen.	Laag	Door middel van een liquiditeitsplanning worden de aanwezige liquide middelen afgestemd op de verwachte ontvangsten en uitgaven.
Koersrisico	Het koersrisico is het risico dat de uitzettingen in waarde verminderen door ongunstige koers- c.q. renteontwikkelingen.	Nihil	N.v.t., de provincie heeft geen uitzettingen die aan koersrisico onderhevig zijn.

Voldoen aan kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is opgenomen in de Wet fido en stelt een grens aan de omvang van de korte financiering (looptijd < 1 jaar). Korte financiering dient ervoor om tijdelijke liquiditeitstekorten voor de financiering van lopende uitgaven op te vangen. Juist voor korte financiering geldt dat het renterisico aanzienlijk kan zijn, aangezien fluctuaties in de rente bij korte financiering direct een relatief grote invloed kunnen hebben op de rentelasten.

De kasgeldlimiet bedraagt 7% van het begrotingstotaal (totale lasten inclusief toevoeging aan reserves). Voor 2027 is dat circa € 41 miljoen.

De gemiddelde netto vlottende schuld per kwartaal mag de kasgeldlimiet niet structureel overschrijden. Uiterlijk bij de derde overschrijding geldt een meldplicht aan de toezichthouder. Wij verwachten, net als in voorgaande jaren, dat de kasgeldlimiet in 2027 niet zal worden overschreden.

Renterisiconorm

Om het renterisico op de langlopende schuld te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm opgenomen. Renterisico op de langlopende schuld (looptijd > 1 jaar) heeft betrekking op de contractuele renteherzieningen en aflossingen in enig jaar. Het renterisicobedrag is de optelsom van leningen met een renteherziening of een herfinancieringsmoment.

Het doel van de renterisiconorm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. De renterisiconorm bedraagt 20% van het begrotingstotaal (totale lasten inclusief toevoeging aan reserves) en mag niet worden overschreden.

De provincie Drenthe heeft op dit moment geen langlopende geldleningen opgenomen. De renterisiconorm zal in 2027, en naar verwachting ook in de jaren daarna, niet worden overschreden. Dit is in onderstaande tabel weergegeven.

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2027	2028	2029	2030
Stap					
(1)	Renteherzieningen	0	0	0	0
(2)	Aflossingen	0	0	0	0
(3) = (1 + 2)	Renterisico	0	0	0	0
(4)	Renterisiconorm	115.866	115.866	115.866	115.866
(5) = (4 > 3)	Ruimte onder renterisiconorm	115.866	115.866	115.866	115.866
Berekening					
(4a)	Begrotingstotaal 2027	579.331			
(4b)	Percentage	20%			
(4) = (4a x 4b)	Renterisiconorm van alleen 2027	115.866			

Optimaliseren van rendement

Schatkistbankieren

De overtoollige liquide middelen die niet voor de uitoefening van de publieke taak ingezet worden, moeten conform de Wet fido aangehouden worden bij het Rijk (verplicht schatkistbankieren). Dit betekent dat de middelen op een rekening-courant bij het ministerie van Financiën worden aangehouden, maar wel vrij ter beschikking van de provincie staan.

Ook mogen leningen worden verstrekt aan openbare lichamen: andere decentrale overheden waarmee geen toezichtsrelatie bestaat (ook genoemd: onderling lenen). Deze uitzettingen hebben een prudent karakter en zijn niet gericht op het genereren van inkomen (rentebaten) door het lopen van overmatig risico.

De uitzonderingen op het verplichte schatkistbankieren zijn vastgelegd in de Regeling schatkistbankieren, waaronder middelen aangehouden in het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Drenthe en middelen voor zover deze het zogenaamde drempelbedrag niet te boven gaan.

Uitzettingen van tijdelijke overtollige middelen

In onderstaande tabel is de treasuryportefeuille opgenomen, met de prognose voor 2027, onderverdeeld naar kortlopende en langlopende uitzettingen. De afname van de omvang van de totale portefeuille is het gevolg van uitvoering van beleidsvoornemens. Verderop in deze paragraaf wordt ingegaan wat de verwachte ontwikkelingen op de langere termijn zijn en wat dit betekent voor de financieringsbehoefte van de provincie.

Treasuryportefeuille (bedragen x € 1.000)		30-06-2026	Prognose 31-12-2027
Kortlopende uitzettingen	's Rijks schatkist	361.430	110.000
	Leningen aan openbare lichamen	42.000	0
Langlopende uitzettingen	Leningen aan openbare lichamen	16.000	0
Totaal		419.430	110.000

Drempelbedrag

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft elke dag naar de schatkist te worden overgeboekt. Het drempelbedrag is het maximale bedrag dat we over een heel kwartaal gezien gemiddeld op dagbasis buiten de schatkist mogen aanhouden. Voor de provincie Drenthe bedraagt het drempelbedrag voor 2027 € 10,2 miljoen (2% van het begrotingstotaal tot € 500 miljoen + 0,2% van het meerdere). We verwachten net als in voorgaande jaren het drempelbedrag in 2027 niet te overschrijden.

Ontwikkeling rentebaten

Onze begrote rente is gebaseerd op de rentebaten uit de treasuryportefeuille en de uitzettingen uit hoofde van de publieke taak. Omdat we verwachten de komende jaren geen financiering aan te trekken, zijn er geen rentelasten begroot tot en met 2029. De verwachte rentebaten op de tegoeden in 's Rijks schatkist zijn voorzichtig meegenomen in de lopende begroting 2026 (€ 6,4 miljoen) en 2027 en 2028 (€ 3,4 miljoen resp. € 2,1 miljoen).

De liquiditeitsprognose laat zien dat de omvang van de treasuryportefeuille de komende jaren zal afnemen, door uitvoering van beleidsvoornemens.

Omdat de rentebaten een algemeen dekkingsmiddel vormen op de provinciale begroting, is de begroting gevoelig voor bewegingen in de rentemarkt. Vrijval van de langlopende uitzettingen of aflossing van leningen in het kader van de publieke taak heeft gevolgen voor de begroting voor zover deze niet (opnieuw) worden uitgezet als leningen in het kader van de publieke taak.

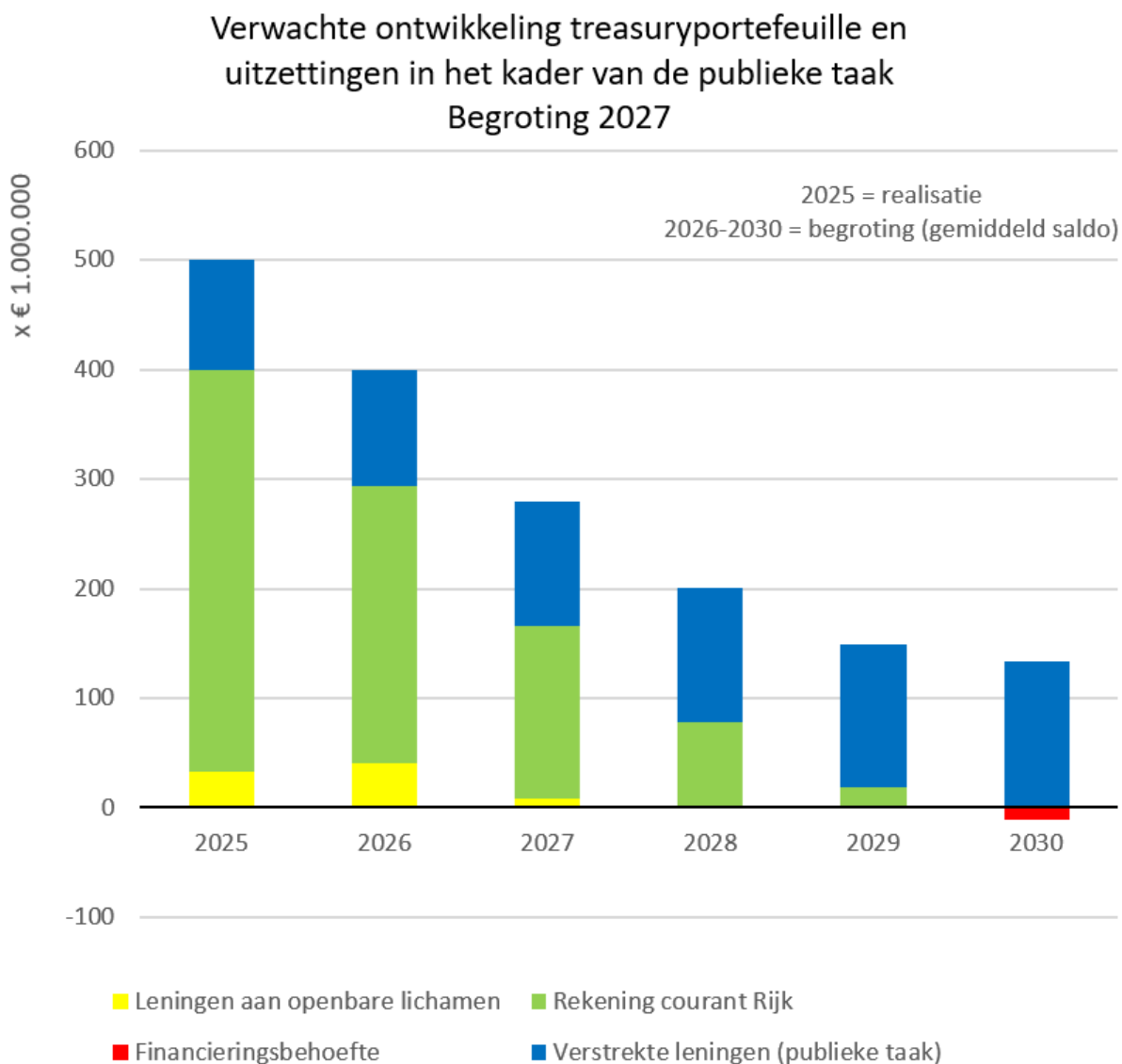
Ontwikkeling rentetarieven

Het monetaire beleid van de ECB is gericht op prijsstabiliteit in het eurogebied: een inflatie van 2% op de middellange termijn. De beleidsrente (waaronder de depositorente) is het belangrijkste instrument van de ECB om de inflatie te beïnvloeden. Op dit moment bedraagt de depositorente 2,25%. De rente die de provincie krijgt op haar tegoeden in 's Rijks schatkist volgt de depositorente, maar ligt daar iets onder. Daarom volgen we de beleidsrente van de ECB op de voet. De verwachting van de grootbanken in Nederland is dat de depositorente en daarmee de rente bij 's Rijks schatkist nog verder zal worden verhoogd; hoeveel en wanneer, daarover verschillen ze van mening. Die variëren van 2,25% tot 2,75% medio 2027. In onze raming van de rentebaten houden we voorzichtigheidshalve rekening met een rentepercentage van 2,25%.

Optimaal voorzien in de financieringsbehoefte

Liquiditeitsbegroting

De liquiditeitsbegroting geeft inzicht in de verwachte ontwikkeling van de liquiditeitspositie en financieringsbehoefte in de komende jaren, gebaseerd op de ambities in onze begroting.

In bovenstaand diagram zijn de verwachte ontwikkelingen van de treasuryportefeuille en de uitzettingen in het kader van de publieke taak weergegeven. De verwachte gemiddelde financieringsbehoefte blijkt hier ook uit.

Bij het opstellen van de liquiditeitsbegroting hanteren we de volgende uitgangspunten:

- De basis wordt gevormd door besluiten van Provinciale Staten.
- Met betrekking tot de uitgezette leningen wordt een inschatting gemaakt van de nog te verstrekken (tranches van) leningen en wordt uitgegaan van de overeengekomen aflossingsschema's.
- Met betrekking tot investeringen wordt een inschatting gemaakt van de fasering van de uitgaven. Gereserveerde bedragen die nog niet aan specifieke investeringsprojecten zijn toegewezen zijn niet meegenomen in de liquiditeitsbegroting. Hetzelfde geldt voor de uitgavenpatronen voor specifieke uitkeringen (SPUKs).

Financieringsbehoefte

Uit het diagram komt naar voren dat op basis van de huidige inzichten en ambities zoals in deze begroting opgenomen, er eind 2029 een financieringsbehoefte ontstaat. Dit is ongeveer een jaar later dan opgenomen in de Begroting 2026. Dit kan grotendeels worden verklaard door SPUKs die reeds zijn ontvangen, maar pas later tot uitgaven zullen leiden. Het moment van de uitgaven is gebaseerd op de jaren waarin de bestedingen in de begroting zijn opgenomen.

Wij hanteren het principe van totaalfinanciering, waarbij de financieringsbehoefte voor de gehele organisatie wordt bepaald. Hierdoor zijn de rentekosten zo laag mogelijk en wordt de administratieve last beperkt. Dit in tegenstelling tot projectfinanciering, waarbij voor een specifiek, zelfstandig project langetermijnfinanciering wordt aangetrokken.

Naarmate we verder vooruit kijken, neemt de onzekerheid in de liquiditeitsprognose toe.

Het gaat dan onder andere om:

- De omvang en timing van te ontvangen SPUKs. We ontvangen veel geld via SPUKs van het Rijk, waarbij het lastig is in te schatten wanneer deze middelen uitgegeven zullen gaan worden.
- Vervroegde aflossing van verstrekte leningen en latere opname van verstrekte leningen.
- Omvang en timing van uitgaven voor grondaankopen.
- Onderbesteding: begrotingswijzigingen, gerealiseerde rekeningresultaten en budgetoverhevelingen die gedurende het jaar plaatsvinden.

Uitzettingen in het kader van de publieke taak

Naast de uitzettingen in het kader van de treasurytaak heeft de provincie diverse leningen en garanties verstrekt in het kader van de publieke taak. Eerst komen de verstrekte leningen aan bod, daarna de garant- en borgstellingen.

Overige verstrekte leningen

De leningen betreffen voornamelijk langlopende, niet verhandelbare vorderingen die veelal een oorspronkelijke looptijd hebben van meer dan een jaar.

Naam (bedragen x €1.000)	Einddatum	Rente	Stand Lening 30-06-2026	Prognose 31-12-2027
Hypotheken				
Medewerkers provincie Drenthe	31-12-36	divers	1.033	850
Totaal Hypotheken			1.033	850
Verstrekte leningen (kredietsubsidies)				
Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.		0,60%	100	100
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	31-03-29	0%	150	100
CPO 'Les Paysans'	30-06-27	0%	35	0
CPO Bosrijk	01-02-27	0%	25	0
CPO 'Buddingewold'	30-09-27	0%	28	0
CPO Daler Starters	09-07-27	0%	50	0
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	31-03-41	0,798%	6.638	5.963
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	31-03-41	1,416%	842	757
Glasvezel Zuidenveld B.V.	31-10-42	0,65%	4.573	4.153

RE-NET Hoogeveen B.V.	31-12-38	0,82%	2.800	2.400
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1		0%	39.200	39.200
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2		2,00%	1.000	12.500
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3		0%	4.000	5.500
Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 4		3,00%		1
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	31-12-39	0%	1.200	1.200
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	31-12-35	2,00%	475	380
Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord	30-04-25	0%	28	0
Vekoglas B.V.	31-12-34	0,67%	87	68
Vereniging 'Erve Bosco'	31-12-26	0%	50	0
Totaal Verstrekte leningen (kredietsubsidies)			61.281	72.322
Verstrekte overige geldleningen				
Nationaal Restauratiefonds		1,50%	9.444	13.000
Stichting RTV Drenthe	31-12-35	0,751%	1.078	862
Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)		divers	6.580	8.000
Zonneleningen (via SVn)	31-05-30	divers	591	150
Totaal Verstrekte overige geldleningen			17.693	22.012
Leningen aan deelnemingen				
Drentse Holding B.V.		0%	2.500	2.500
Enexis Holding N.V. (tranche A)	30-11-80	2,15%	11.858	11.858
Enexis Holding N.V. (tranche B)	30-11-80	1,40%	412	412
WMD Drinkwater N.V.	31-12-34	2,25%	6.000	6.000
Totaal Leningen aan deelnemingen			20.770	20.770
Totaal Overige verstrekte leningen			100.777	115.954

Medewerkers provincie Drenthe

Per 31 december 2025 stond nog circa € 1,1 miljoen aan hypothecaire leningen uit bij medewerkers van de provincie. De toegenomen complexiteit in fiscale wet- en regelgeving, de hogere eisen ten aanzien van zorgplicht voor financiële instellingen, de wens voor meer flexibiliteit in arbeidsvormen en tot slot de onmogelijkheden om iets te laten aan passen in bestaande leningen hebben in de afgelopen jaren geleid tot een versnelde afbouw van de portefeuille. De verwachting is dat de huidige deelnemers veelal zullen blijven, los van verloop door bijvoorbeeld verhuizing en door extra aflossingen. De begrote omvang van de portefeuille is gebaseerd op de aflossingskalender voor de spaar-en annuïtaire hypotheek, en reeds gedane (extra) aflossingen in 2026.

Bio Energy Hartlief-Lammers B.V.

Voor de uitvoering van de Drentse Green Deal is een lening verstrekt van € 200.000,--. Hiervan is € 100.000,-- afgelost, voor het restant is een voorziening getroffen. Wij blijven in gesprek over de mogelijkheid tot aflossing van het restant van de lening.

Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.

Aan deze coöperatie is in 2015 een lening van € 338.000,-- verstrekt, als voorfinanciering van haar uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) in Drenthe. In 2017 is deze lening verhoogd tot € 638.000,--. Het restant van de lening wordt in jaarlijkse termijnen van € 50.000,-- afgelost, voor het laatst op 31 maart 2029.

CPO 'Les Paysans'

De lening aan deze vereniging bedroeg € 35.000,-- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 30 juni 2027 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan een lid van de vereniging.

CPO Bosrijk

De lening aan deze vereniging bedroeg € 25.000,-- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 1 februari 2027 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan een lid van de vereniging.

CPO 'Buddingewold'

De lening aan deze vereniging bedroeg € 27.500,-- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 30 september 2027 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan een lid van de vereniging.

CPO Daler Starters

De lening aan deze vereniging bedroeg € 50.000,-- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 9 juli 2027 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan een lid van de vereniging.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een lening verstrekt van € 9,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost.

Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)

Aan Glasvezel De Wolden B.V. is een tweede lening verstrekt van € 1.142.000,-- voor de aanleg van een breedbandnetwerk, voor zogenaamde 'witte' adressen. Het netwerk is operationeel en in april 2021 is gestart met de aflossing op de lening. De lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost.

Glasvezel Zuidenveld B.V.

Aan Glasvezel Zuidenveld B.V. is een lening verstrekt van € 5,6 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en de lening wordt in 20 jaar in maandelijkse termijnen afgelost.

RE-NET Hoogeveen B.V.

Aan RE-NET Hoogeveen B.V. is een lening verstrekt van € 4,0 miljoen voor de aanleg van een breedbandnetwerk. Het netwerk is operationeel en de lening wordt in 20 jaarlijkse termijnen afgelost.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 1

In 2018 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor een maximumbedrag van € 39,2 miljoen. De lening is volledig opgenomen. Over de lening is geen rente verschuldigd. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 2

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 16 miljoen. Over het opgenomen deel van de lening is een rente van 2% verschuldigd. Per 30 juni 2026 was een bedrag van € 1 miljoen opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 3

In januari 2023 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 6,6 miljoen, dat specifiek zal worden ingezet voor het verstrekken van renteloze leningen ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Over de lening is geen rente verschuldigd. Per 30 juni 2026 was een bedrag van € 4 miljoen opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Drentse Energie Organisatie (Energiefonds Drenthe) - lening 4

In april 2025 is een leningovereenkomst gesloten met Energiefonds Drenthe voor de uitbreiding van het fondsvermogen van € 25 miljoen. Over het opgenomen deel van de lening is een rente van 3% verschuldigd. Wanneer het eerste deel van de lening zal worden opgenomen is nog niet bekend. Daarom is er geen prognose per 31 december 2027 opgenomen. Na beëindiging van de activiteiten van Energiefonds Drenthe (thans voorzien per ultimo 2030) wordt een eindverantwoording met liquidatieplan opgesteld. Dit liquidatieplan zal een aflossingsschema bevatten.

Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)

In juli 2021 is een lening verstrekt aan Stichting Groenfonds van € 1,2 miljoen, ten behoeve van het Ontwikkelfonds Energiecoöperaties. De lening heeft een looptijd tot uiterlijk 31-12-2039. Dit revolverende fonds heeft als doel het stimuleren en professionaliseren van lokale energiecoöperaties in Drenthe. Dit gebeurt onder andere door het verstrekken van leningen als voorfinanciering van de kosten die in de ontwikkelfase van wind- en zonne-energieprojecten worden gemaakt.

Stichting Maatschappij van Weldadigheid

In 2015 is aan de Maatschappij van Weldadigheid als onderdeel van de IGO-Frederiksoord en omstreken voor de aankoop van het Inforium een lening van € 950.000,-- verstrekt. De lening wordt lineair in 20 jaar afgelost.

Stichting Van Gogh en Drenthe te Nieuw Amsterdam/Veenoord

Deze lening van oorspronkelijk € 150.000,-- betreft een voorfinanciering van een LEADER-project. In november 2024 is een nieuw aflossingsschema overeengekomen. Er wordt maandelijks € 1.500,-- afgelost; de laatste termijn bedraagt € 11.500,-- en vervalt op 30 juni 2027.

Vekoglas B.V.

Op 18 december 2019 is aan Vekoglas B.V. een lening verstrekt van € 145.000,--, voor de overname van het glasvezelnetwerk van Coöperatie ECO-Oostermoer Verbindt, met als doel het netwerk in stand te houden. De lening wordt lineair in 15 jaar afgelost.

Vereniging 'Erve Bosco'

De lening aan deze vereniging bedroeg € 50.000,-- en is verstrekt in het kader van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven. De lening wordt uiterlijk 31 december 2026 afgelost, of zoveel eerder als de laatste kavel voor het woningbouwproject wordt geleverd aan een lid van de vereniging.

Nationaal Restauratiefonds

Het Nationaal Restauratiefonds voert het verstrekken van leningen (en subsidies) uit namens de provincie, ook int zij de rente en aflossingen namens de provincie.

Stichting RTV Drenthe

In 2004 is een lening van ruim € 7,1 miljoen verstrekt aan RTV Drenthe, voor de financiering van het pand Beilerstraat 30 te Assen en investeringen in inrichting en apparatuur. Het restant van de lening wordt in jaarlijkse termijnen afgelost. De laatste aflossingstermijn vervalt op 31-12-2035.

Verwijdering asbestdaken Drenthe (Stimulerings-, Verzilver- en Maatwerklening)

Omdat in 2017 verwacht werd dat asbestdaken na 2024 verboden zouden zijn, hebben Provinciale Staten in de Investeringsagenda € 3,5 miljoen vrijgemaakt voor sanering van asbestdaken. Hiervan is € 2,75 miljoen gestort als risicoafdekking voor maximaal € 27,5 miljoen aan te verstrekken leningen, via SVn. In 2019 heeft de Eerste Kamer het wetsvoorstel voor een verbod op asbestdaken echter verworpen. De subsidieregeling loopt tot en met 2028. Op basis van de huidige ontwikkelingen verwachten we dat de stand van de leningen per ultimo 2027 circa € 8 miljoen zal bedragen.

Zonneleningen (via SVn)

De laatste Zonneleningen zijn in 2019 verstrekt, via SVn. Het uitstaande bedrag van € 9 miljoen is inmiddels teruggebracht tot € 591.000,-- miljoen per 30 juni 2026. SVn maakt ieder kwartaal de door haar ontvangen bedragen aan rente en aflossing aan ons over. Op basis van deze betalingen verwachten we dat het nog uitstaande bedrag per 31 december 2027 circa € 150.000,-- zal zijn.

Drentse Holding B.V.

Aan het MKB Fonds Drenthe (Drentse Holding BV) is in november 2021 een lening van € 10 miljoen beschikbaar gesteld. De lening heeft als doel de omvang van het MKB Fonds Drenthe te vergroten, zodat het ook in de toekomst haar rol kan blijven vervullen in de financiering van het Drentse MKB. De lening wordt in vier tranches van € 2,5 miljoen beschikbaar gesteld. De eerste tranche is in 2024. Wanneer de volgende tranche wordt opgenomen is kan nog niet worden bekend.

Enexis Holding N.V. (tranche A)

In juli 2020 is een hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt van € 11,9 miljoen (tranche A), ten behoeve van investeringen in de uitbreiding van het energienetwerk in Nederland. De lening is onderdeel van een totale aandeelhouderslening van € 500 miljoen.

Enexis Holding N.V. (tranche B)

In november 2020 is tranche B van de hybride converteerbare aandeelhouderslening aan Enexis Holding N.V. verstrekt. Voor Drenthe bedroeg tranche B € 411.534,--.

WMD Drinkwater N.V.

In december 2019 is een lening aan WMD Drinkwater van € 6 miljoen beschikbaar gesteld, ter versterking van haar financiële positie. De lening is achtergesteld bij de vorderingen van andere financiers en heeft een looptijd van 15 jaar. In december 2024 is overeengekomen dat de eerste aflossing met vijf jaar wordt uitgesteld tot 31 december 2030. De einddatum blijft 31 december 2034, wat betekent dat de jaarlijkse aflossing vanaf 2030 wordt verhoogd van € 600.000,-- naar € 1,2 miljoen.

Garant- en borgstellingen

In de afgelopen jaren zijn er diverse garant- en borgstellingen verstrekt. De lopende garant- en borgstellingen zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Garant- en borgstellingen (bedragen x € 1.000)	Aard	Einddatum	Garant-/borgstelling per 30-06-2026	Garant-/borgstelling per 31-12-2027
Triodos Bank N.V.	Garantie	31-12-2047	1.200	1.200
Stichting Nationaal Warmtefonds	Garantie	1-1-2034	33	15
Nationaal Groenfonds (inz. leningen pVSPN)	Garantie		4.232	3.937
Totaal			5.465	5.152

Triodos Bank

Woningbouwcoöperaties, particuliere woningeigenaren en verenigingen van eigenaars (VvE's) worden gestimuleerd om projecten op te zetten die leiden naar woningen zonder energierekening.

Voor het appartementencomplex 'Ellen' in de Asser woonwijk Lariks heeft de vereniging van eigenaars in 2017 een lening van € 1,2 miljoen aangetrokken bij Triodos Bank. Triodos Bank heeft als voorwaarde gesteld dat de provincie garant staat voor de betalingsverplichtingen (rente, aflossing en kosten) van de VvE uit hoofde van de lening. De VvE voldoet tot nu toe aan de rente- en aflossingsverplichtingen aan Triodos Bank: op 30 juni 2026 bedroeg de lening nog € 951.101,--.

Stichting Nationaal Warmtefonds

Het Warmtefonds verstrekt aan (samenwerkende) eigenaar-bewoners en VvE's in de provincie Drenthe Energiebespaarleningen voor het treffen van energiebesparende maatregelen voor woningen. In afwijking van reguliere kredietwaardigheidscriteria van het Warmtefonds, wenste de provincie Drenthe dat de rentekorting ook toegepast werd op aanvragen van eigenaar-bewoners met een leeftijd van 75 jaar of ouder. Voor het verhoogde risico in verband met de leeftijd van de deelnemers heeft het Warmtefonds een garantstelling van de provincie ontvangen, voor een maximaal bedrag van € 500.000,--. Onder deze garantie worden sinds 2022 geen nieuwe leningen meer verstrekt. Nieuwe leningen worden in een nieuw fonds ondergebracht waarvoor geen garantie geldt. Het bedrag waarvoor de provincie kan worden aangesproken zal daarom alleen maar afnemen. Per 30 juni 2026 was het openstaand saldo van de gegarandeerde leningen nog € 32.630,--.

Nationaal Groenfonds (inzake leningen pVSPN)

Het Nationaal Groenfonds heeft aan private partijen leningen met een looptijd van 30 jaar verstrekt als voorfinanciering van te ontvangen subsidie-uitkeringen voor particulier natuurbeheer. Het Nationaal Groenfonds deed dit op basis van de pVSPN-overeenkomst met de provincie: de 'Overeenkomst tot Voorfinanciering Subsidie Particulier Natuurbeheer'. De rente en aflossing op deze voorfinanciering worden door de provincie voldaan uit de jaarlijkse termijnen van de 30-jarige subsidie. De provincie staat garant voor de leningen die het Groenfonds in dit kader heeft aangetrokken, op 30 juni 2026 nog circa € 4,2 miljoen.

Reserveringen t.b.v. leningen en garanties

Aan het verstrekken van leningen en garanties in het kader van de publieke taak zijn risico's verbonden. Ter afdekking van deze risico's wordt bij verstrekking van een lening of garantie een percentage van de hoofdsom in de Reserve opvang revolverend financieren gestort. De gestorte bedragen blijven ook na aflossing van de lening of na de beëindiging van de garantie in de reserve. Eventuele voorzieningen wegens oninbaarheid kunnen worden gevormd ten laste van het gehele saldo van de reserve.

In onderstaande tabel worden de lopende leningen en garanties weergegeven, met de stortingen die daarvoor in de Reserve opvang revolverend financieren zijn gedaan. Tevens zijn de huidige standen van de leningen weergegeven, net als de huidige risicopercentages en de bijbehorende bedragen ter afdekking van het risico.

De aan Enexis Holding N.V. en WMD Drinkwater B.V. verstrekte leningen zijn niet opgenomen in de tabel, omdat de risico's voortvloeiend uit deze leningen zijn meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

In 2021 is een bedrag van € 50.000,-- in de reserve gestort als risicoafdekking voor nog te verstrekken leningen uit hoofde van de Subsidieregeling collectieve wooninitiatieven Drenthe. De looptijd van de subsidieregeling is met vier jaar verlengd, tot en met 31 december 2027 en heeft een subsidieplafond

van € 500.000,--. Tot en met 30 juni 2026 zijn er onder deze subsidieregeling zes leningen verstrekt (waarvan één inmiddels afgelost); onder het subsidieplafond is nog € 300.000,-- beschikbaar.

Uit onderstaande tabel is af te leiden dat de omvang van de reserve (€ 23,1 miljoen) voldoende is om de berekende risico's (€ 19,3 miljoen) van de huidige portefeuille leningen en garanties af te dekken. Op dit moment zijn er nog geen nieuwe concrete voornemens tot het verstrekken van nieuwe leningen of garanties in het kader van de publieke taak.

Reserveringen met betrekking tot verstrekte leningen en garanties (bedragen x €1.000)							
Leningen	Hoofdsom / max. bedrag	Risico % bij aanvang	Starting in reserve	Stand lening per 30-06-2026	Nog op te nemen	Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Coöperatie "Agrarische Natuur Drenthe" U.A.	638	10%	64	150	0	10%	15
CPO Bosrijk	25	10%	3	25	0	10%	3
CPO 'Buddingewold'	28	10%	3	28	0	10%	3
CPO Daler Starters	50	10%	5	50	0	10%	5
CPO 'Les Paysans'	35	10%	4	35	0	10%	4
Drentse Holding B.V. (MKB Fonds Drenthe)	10.000	10%	1.000	2.500	7.500	10%	1.000
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 1)	9.000	10%	900	6.638	0	35%	2.323
Glasvezel De Wolden B.V. (lening 2)	2.000	10%	200	842	0	35%	295
Glasvezel Zuidenveld	5.600	25%	1.400	4.573	0	25%	1.143
RE-NET Hoogeveen B.V.	4.000	10%	400	2.800	0	10%	280
Stichting Drentse Energie Organisatie (lening 1)	39.200	10%	3.920	39.200	0	10%	3.920
Stichting Drentse Energie Organisatie (lening 2)	16.000	10%	1.600	1.000	15.000	11%	1.800
Stichting Drentse Energie Organisatie (lening 3)	6.600	15%	1.000	4.000	2.600	15%	1.000
Stichting Drentse Energie Organisatie (lening 4)	25.000	10%	2.500	0	25.000	10%	2.500
Stichting Groenfonds (Ontwikkelfonds Energiecoöperaties)	1.200	50%	600	1.200	0	50%	600
Stichting Maatschappij van Weldadigheid	950	10%	95	475	0	10%	48
Stichting Van Gogh en Drenthe	150	10%	15	28	0	10%	3
Vekoglas B.V.	145	15%	22	87	0	15%	13
Vereniging 'Erve Bosco'	50	10%	5	50	0	10%	5
Nationaal Restauratiefonds (extra leningfaciliteiten)	13.364	10%	1.336	9.444	3.921	10%	1.336
Stichting RTV Drenthe	2.371	10%	237	1.078	0	10%	108
Verwijdering asbestdaken Drenthe	27.500	10%	2.750	6.580	20.920	10%	2.750
Zonneleningen (via SVn)	10.415	15%	1.565	591	0	10%	59
Subtotaal risicoafdekking leningen			19.623				19.212
Garanties	Max. bedrag	Risico % bij aanvang	Starting in reserve	Stand garantie per 30-06-2025		Huidig risico %	Huidig risicobedrag
Triodos bank	1.200	10%	120	1.200		10%	120
Stichting Nationaal Warmtefonds	500	20%	100	33		20%	7
Subtotaal risicoafdekking garanties			220				127
Totaal risicoafdekking leningen en garanties			19.843				19.338
Omvang van de Reserve opvang revolverend financieren			23.146				23.146

Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. In onderstaand renteschema wordt dit inzicht gegeven. Per saldo heeft de provincie Drenthe in 2027 alleen rentebaten, daarom is er geen toe te rekenen rente.

Renteschema (bedragen x € 1.000)			
A.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		€ 3
B.	De externe rentebaten (idem)	-/-	€ 3.417
	Saldo rentelasten en rentebaten	-/-	€ 3.414
C1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	€ 0
C2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	€ 0
C3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (= projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	€ 0	
		-/-	€ 0
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		€ 0
D1.	Rente over eigen vermogen		€ 0
D2.	Rente over voorzieningen		€ 0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		€ 0
E.	De aan taakvelden toe te rekenen rente (renteomslag)	-/-	€ 0
F.	Verwacht renteresultaat op het taakveld treasury	-/-	€ 3.414

Paragraaf 2.5 Bedrijfsvoering

De gezamenlijke ambities op het vlak van bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de provincie Drenthe ontwikkelt zich mee met de opgaven van deze tijd. In 2027 ligt de nadruk op het verder versterken van de organisatie, zodat zij wendbaar, toekomstbestendig en in control blijft. Daarbij gaat het om een goede balans tussen bestuurlijke ambities, uitvoerbaarheid en een stevige ondersteuning van bestuur, management en medewerkers.

Wij werken verder aan een organisatie die opgavegericht samenwerkt en zich kan aanpassen aan veranderingen in de samenleving, de arbeidsmarkt en de eigen werkwijze. Dit vraagt om duidelijke sturing, goede samenwerking over domeinen heen en blijvende aandacht voor de ontwikkeling van medewerkers en leidinggevendenden. Ook investeren wij in leiderschap, praktische ondersteuning, aantrekkelijk werkgeverschap en vernieuwende manieren van werken.

Tegelijk bouwen wij verder aan een betrouwbare en toekomstbestendige bedrijfsvoering. Wij versterken de administratieve organisatie, verbeteren processen en zorgen voor actuele, bruikbare en samenhangende informatie voor bestuur en organisatie. Ook werken wij aan het structureel verankeren van digitalisering in de organisatie. Thema's als data, informatievoorziening, artificiële intelligentie (AI), digitale weerbaarheid en digitaal samenwerken krijgen daarbij blijvende aandacht.

Onze bedrijfsvoering is dienstverlenend, zorgvuldig en gericht op kwaliteit. Dat is zichtbaar in facilitaire dienstverlening, vastgoed, financieel beheer, subsidies en inkoop, juridische kwaliteitszorg en de rechtmatigheidsverantwoording. In deze paragraaf lichten wij toe hoe wij hier in 2027 verder invulling aan geven en hoe de bedrijfsvoering blijft bijdragen aan de Drentse opgaven.

Programma Opgavegericht werken en organisatieontwikkeling

Vanuit het programma Opgavegericht samenwerken blijven wij investeren in de ontwikkeling van onze organisatie. In 2027 ligt de focus op het verder versterken van opgavegericht werken. De toenemende complexiteit en dynamiek van onze omgeving vragen om een samenhangende en flexibele manier van werken over domeinen heen.

Wij ondersteunen medewerkers en leidinggevendenden met gerichte trainingen en praktische hulpmiddelen. Daarnaast implementeren we organisatiebreed portfoliomanagement, waardoor we beter zicht krijgen op onze opgaven en de samenhang daartussen. Dit versterkt de onderlinge samenwerking en de sturing.

In 2027 starten we ook met het opstellen van een veranderstrategie voor de organisatie. Onderdeel hiervan is het uitwerken van een concrete route om deze strategie toe te passen op het werken met het beleidsbouwwerk vanuit de Omgevingswet en het verder verankeren van opgavegericht werken. Daarnaast werken we aan het versterken van collectief leiderschap en verkennen we welke stappen nodig zijn om de bestuurlijk-ambtelijke samenwerking nog verder te verbeteren.

De Provincie Drenthe zet zich actief en strategisch in om als werkgever te bouwen aan een krachtige en toekomstgerichte organisatie. De krapte op de arbeidsmarkt is een belangrijke uitdaging. Wij kiezen echter voor een bredere benadering: niet de krapte staat centraal, maar het investeren in een gezonde, aantrekkelijke en wendbare organisatie waar mensen graag werken en blijven werken. We werken aan een strategische bedrijfsvoeringsagenda en verkennen actief hoe innovatieve en technologische oplossingen, zoals AI, kunnen bijdragen aan samenwerking en wendbaarheid. Daarmee leggen we de basis voor vernieuwende manieren van werken.

Verder op weg naar een organisatie in control

Ook in 2027 werken wij verder aan het verminderen van de administratieve lasten. Heldere en eenvoudige processen dragen bij aan een efficiëntere uitvoering en beperken de kans op fouten. Daarbij onderzoeken wij doorlopend op welke wijze kunstmatige intelligentie (AI) kan bijdragen aan het sneller en slimmer verwerken van financiële gegevens, bijvoorbeeld via het automatisch herkennen en controleren van facturen. Door middel van integrale dashboarding ontsluiten wij relevante gegevens voor leidinggevendenden, zodat zij in één oogopslag zicht hebben op de actuele stand van zaken.

Daarnaast blijven wij aandacht houden voor een goede administratieve organisatie en actuele interne regelgeving. We verbeteren het samenspel tussen de interne controle (1e en 2e lijn) en de verbijzonderde interne controle (3e lijn) door duidelijke werkafspraken vast te leggen voor de belangrijkste financiële processen. De werkzaamheden van de VIC stemmen we af met de accountant. Zo kunnen de controledossiers bijdragen aan interne verbeteringen én gebruikt worden bij de accountantscontrole.

Op deze manier zorgen wij ervoor dat wij financieel in control blijven en op een rechtmatige, doelmatige en doeltreffende manier kunnen werken.

Blijvende aandacht voor de kwaliteit van beleidsinformatie voor het bestuur

Beleidsinformatie over doelen en effecten moet goed aansluiten op de jaarlijkse planning- en controlcyclus (P&C), zodat zowel Provinciale Staten, Gedeputeerde Staten als het management goed worden geïnformeerd over de voortgang van realisatie van doelen. Die aansluiting is nu nog niet overal voldoende geborgd. Daarom blijft het verbeteren van beleidsinformatie in de P&C-stukken ook de komende jaren een belangrijk aandachtspunt. Doel is om beleidsinformatie beter te verbinden met de P&C-cyclus, zodat een samenhangend totaalbeeld ontstaat voor bestuur en organisatie. Dat vraagt aandacht voor zowel de inhoud als de wijze van vastlegging. We onderzoeken welke structuur en instrumenten daarvoor het meest geschikt zijn.

Zo werken we aan actuele, betrouwbare en bruikbare beleidsinformatie die bestuur en organisatie ondersteunt bij het maken van keuzes.

Er wordt uitvoering gegeven aan 217a onderzoek naar hoe beleidsevaluaties binnen de provincie Drenthe zijn ingericht, uitgevoerd en benut. Het onderzoek zal naar verwachting medio 2027 zijn afgerond.

Facilitaire services

Facilitaire services omvatten de werkgebieden grafische diensten, receptie, gebiedsbeheer, objectbeveiliging, servicedesk, bestuurservice en catering. In 2027 zetten wij in op het verder versterken van een samenhangende en toekomstbestendige facilitaire dienstverlening, die aansluit bij de behoeften van medewerkers, bestuur en bezoekers. Duurzaamheid blijft hierbij een belangrijk uitgangspunt. Wij geven hier invulling aan door in te zetten op lokale inkoop. Daarnaast werken wij aan een kwalitatief hoogwaardige en gastgerichte dienstverlening. We faciliteren en ondersteunen daarnaast bij evenementen, manifestaties, demonstraties en bijeenkomsten waarbij de gastvrijheid en een laagdrempelige werkwijze als uitgangspunt dient. Zie voor meer informatie over de facilitaire services programma 8, beleidsopgave 8.01 interne dienstverlening en informatiehuishouden.

Vastgoed

Het provinciehuis van de toekomst is een plek voor ontmoeting, verbinding en samenwerking aan de Drentse opgaven. We werken hybride: plaats- en tijdonafhankelijk in een werkomgeving die is ingericht op de aard van het werk. De opgave waaraan je werkt bepaalt de plek waar je je werk doet.

Deze manier van werken vergroot de flexibiliteit van medewerkers en maakt de organisatie wendbaarder. Minder reisbewegingen dragen bij aan een beter milieu. Digitale middelen en nieuwe vormen van samenwerken ondersteunen deze ontwikkeling. Vijftien jaar na de revitalisering van het provinciehuis is het project onderhoud provinciehuis 2027-2028 gestart waarin we aan de slag gaan met de verduurzaming van installaties en de verbetering van de werkomgeving.

Vastgoedbeheer overige locaties

Naast het provinciehuis beheren wij als provincie ook andere panden, waaronder het Drents Museum en het depot Drents Museum, de steunpunten wegen en vaarwegen, de Health Hub Roden (HHR) en de kiosk Gieten.

Drents Museum

De provincie is eigenaar van de gebouwen en van de vaste collectie. Een deel van het museum is gevestigd in monumentale panden. Er staan in 2027 diverse beheer- en onderhoudswerkzaamheden gepland en het museum wil het entreegebied herinrichten.

HHR

Het pand was verhuurd aan de Stichting Health Hub Roden tot 31 december 2025. De provincie verkoopt het pand volgens het handelingskader van het vastgoedbeleid.

Steunpunt Borger

Het steunpunt Borger is onderdeel van een voorgenomen verkooptraject. Op dit moment is nog niet duidelijk wanneer deze verkoop wordt gerealiseerd.

Zie voor meer informatie over vastgoed programma 8, beleidsopgave 8.01 interne dienstverlening en informatiehuishouden. En voor meer informatie over provinciaal vastgoed zie ook paragraaf onderhoud kapitaalgoederen.

Informatie, data en automatisering

De provincie Drenthe werkt in lijn met de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) aan een samenhangende en toekomstbestendige aanpak van digitalisering. Digitalisering ondersteunt het dagelijks functioneren en draagt bij aan maatschappelijke opgaven, beleidsontwikkeling en dienstverlening. Daarbij geldt dat informatie duurzaam, toegankelijk en eenduidig wordt beheerd, conform de Archiefwet.

Het programma Digitalisering 2024–2027 heeft een stevige basis gelegd in processen, informatievoorziening, data, IT en digitaal vakmanschap. Vanaf 2027 ligt de focus op het structureel verankeren van digitalisering in de organisatie.

Dit betekent dat digitalisering een integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering. In lijn met de NDS vraagt een aantal thema's blijvende aandacht. Het gaat om cloud, AI, datagedreven werken, digitaal vakmanschap, governance van informatievoorziening, uniform digitaal samenwerken en digitale weerbaarheid (NIS2). Verantwoordelijkheden, capaciteit en middelen worden hierbij organisatiebreed en structureel ingezet. Zie voor meer informatie over Informatie, data en automatisering programma 8, beleidsopgave 8.01 interne dienstverlening en informatiehuishouden.

Subsidies en inkoop

Het subsidie- en inkoopproces vormt een belangrijk onderdeel van het financieel instrumentarium van de provincie. Subsidies worden tijdig, zorgvuldig en begrijpelijk verstrekt. Inkopen sluiten aan bij de provinciale opgaven en dragen bij aan het behalen van de provinciale doelen.

Bij inkopen en aanbesteden is er aandacht voor kansen voor het midden- en kleinbedrijf (MKB) in de regio. Daarnaast wordt maatschappelijk verantwoord ingekocht. Waar dit passend is,

wordt rekening gehouden met thema's als klimaat, circulariteit, ketenverantwoordelijkheid, diversiteit en inclusie, social return en milieu. Deze thema's worden meegenomen in de gunningscriteria wanneer dit meerwaarde heeft. Zie voor meer informatie over subsidies en inkoop programma 8, beleidsopgave 8.04 Subsidies en inkoop.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische kwaliteit van de organisatie rust op een samenhangende inzet van eerstelijns- en tweedelijnsjuristen. Ook bij projecten en programma's zijn juristen zo vroeg mogelijk betrokken. Zij werken samen aan het signaleren van juridische risico's en aan de behandeling van complexe vraagstukken. Ontwikkelingen in wetgeving en jurisprudentie worden binnen verschillende onderdelen van de organisatie gevolgd en toegepast. Zo beperken we juridische risico's bij besluiten en procedures.

De inzet van generatieve kunstmatige intelligentie (gen AI) biedt daarbij zowel kansen als uitdagingen. Gen AI kan helpen bij het ontsluiten van juridische bronnen en bij de ondersteuning van (complexe) vraagstukken. Tegelijkertijd neemt het aantal door gen AI gegenereerde vragen, aanvragen en bezwaarschriften toe. De kwaliteit hiervan verschilt, maar alle stukken moeten zorgvuldig worden behandeld. Dit vraagt extra inzet van de organisatie.

Daarnaast blijft nieuwe en voortschrijdende (digitaliserings)wetgeving aandacht vragen. Het gaat onder meer om de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), de Wet open overheid (Woo), de nieuwe Archiefwet en de Europese AI-verordening (AI Act). De Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) vraagt juridische advisering vanwege de complexe en toenemende casuïstiek. In het kader van de Woo wordt vaker informatie opgevraagd en actief openbaar gemaakt. Dit vraagt om verdere ontwikkeling van de organisatie en gerichte inzet van technologie. Betere systemen en procedures zijn daarbij nodig, maar vooral ook voldoende kennis en vaardigheden bij iedereen die betrokken is bij de besluitvorming. Deze ontwikkelingen vragen om een blijvende inzet van juridische experts met een brede blik.

Rechtmatigheidsverantwoording door GS

Vanaf boekjaar 2023 leggen wij zelf verantwoording af over de rechtmatigheid van het financieel handelen. Tot en met 2022 deed de accountant dit via een rechtmatigheidsverklaring. Sindsdien verstrekt de accountant alleen nog een getrouwheidsverklaring bij de jaarrekening. Met deze wijziging ligt de verantwoordelijkheid voor rechtmatigheid expliciet bij ons. Dit past bij onze rol in de bedrijfsvoering en bij het versterken van de interne beheersing. De rechtmatigheidsverantwoording draagt bij aan zorgvuldige processen en het tijdig signaleren van afwijkingen. Onze rechtmatigheidsverantwoording is opgenomen in de jaarrekening. Deze maakt daarmee onderdeel uit van het geheel dat door de accountant wordt betrokken bij de getrouwheidsverklaring.

Paragraaf 2.6 Verbonden partijen

Inleiding

De provincie Drenthe werkt via verbonden partijen samen aan de realisatie van haar strategische beleidsdoelen. Verbonden partijen zijn privaat- of publiekrechtelijke organisaties waarin de provincie zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Een bestuurlijk belang bestaat uit zeggenschap via vertegenwoordiging of stemrecht. Een financieel belang houdt in dat er sprake is van financiële betrokkenheid waarbij risico's bestaan bij faillissement of wanprestatie.

De commissie BBV stelt dat het, wanneer niet strikt aan de wettelijke definitie van een financieel belang wordt voldaan, maar er wél een bestuurlijk belang is, wordt aanbevolen om de betreffende organisatie en de mogelijke risico's toch in de paragraaf Verbonden Partijen op te nemen. Deze aanbeveling is in deze begroting overgenomen. Dit draagt bij aan het vergroten van transparantie en risicobewustzijn.

Om als provincie meer strategisch te kunnen sturen op verbonden partijen en te kunnen voldoen aan de gewenste informatievoorziening aan Provinciale Staten, is een beheersproces geïmplementeerd waarin relevante sturings- en verantwoordingsinformatie over de verbonden partij structureel wordt vastgelegd. De aansturing is daarmee meer integraal en eenduidig ingericht. De ontwikkelaccenten liggen op verzakelijking van de opdrachtverlening, beter inzicht in de performance van organisaties en de naleving van principes van good governance.

Het provinciale kader is vastgelegd in de Nota Verbonden Partijen (vastgesteld op 27 september 2023) en het bijbehorende Protocol Verbonden Partijen (geactualiseerd op 5 februari 2025). Daarin zijn werkafspraken vastgelegd tussen Provinciale Staten (PS) en Gedeputeerde Staten (GS) over de inrichting, sturing, informatievoorziening en evaluatie van verbonden partijen, aansluitend op de gewijzigde Wet gemeenschappelijke regelingen en het Besluit Begroting en Verantwoording.

Vanwege de diversiteit en omvang van het verbonden partijenlandschap is in overleg met PS een selectie gemaakt van de elf partijen die bestuurlijk, financieel en maatschappelijk het meest relevant zijn. Over deze partijen worden PS periodiek geïnformeerd, aanvullend op de reguliere planning- en controlcyclus.

Medio 2026 is een nieuwe verbonden partijen opgericht. Op 24 maart 2026 hebben Provinciale Staten ingestemd met de oprichting van de Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen B.V. (HMDG) en deze besloten vennootschap is nu daadwerkelijk opgericht. In deze begroting treft u dan ook deze nieuwe partij, die samen met de provincie Groningen is opgericht, aan bij het overzicht van de verbonden partijen.

Overige verbonden partijen

Voor sommige van deze verbonden partijen zijn aanvullende afspraken gemaakt over de informatievoorziening aan PS, zoals kwartaalbrieven bij GAE of halfjaarrapportages van NOM, het MKB-fonds als revolverende fondsen. Deze informatie wordt door GS voorzien van een duiding in relatie tot provinciale doelen, doelbereiking en risico's. Met deze aanpak bevordert de provincie Drenthe transparantie, strategische sturing en verantwoordingskracht bij haar verbonden partijen.

Verbonden partij	Rechtsvorm	Eigenaars-/ deelnemers belang
Gemeenschappelijke regelingen		
De Noordelijke Rekenkamer	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	35,00%
Gemeenschappelijke regeling Prolander	Gemeenschappelijke regeling	68,00%
Omgevingsdienst Drenthe	Gemeenschappelijke regeling	17,00%
Samenwerkingsverband Noord-Nederland	Gemeenschappelijke regeling	33,33%
Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	36,00%
Regio Groningen-Assen	Gemeenschappelijke regeling zonder meer	12,50%
Vennootschappen		
Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen B.V.	Besloten Vennootschap	50,00%
MKB Fonds Drenthe B.V.	Besloten Vennootschap	100,00%
BNG Bank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,16%
Enexis Holding N.V.	Naamloze Vennootschap	2,37%
Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)	Naamloze Vennootschap	30,00%
N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland	Naamloze Vennootschap	16,67%
Nederlandse Waterschapsbank N.V.	Naamloze Vennootschap	0,07%
WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)	Naamloze Vennootschap	50,00%
Stichtingen en verenigingen		
Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)	Stichting	6,67%
Energiefonds Drenthe	Stichting	100,00%
Stichting Bodembeheer Schoonebeek	Stichting	6,00%
Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector	Stichting	0,00%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	Stichting	8,50%
Huis van de Nederlandse Provincies	Vereniging	7,69%
Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)	Vereniging	8,12%
Overige		
Regio Zwolle	Coalition of the willing	3,56%
Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe	Rechtspersoon met Wettelijke Taak (RWT)	100,00%

Belangrijkste verbonden partijen

Vanwege de diversiteit en omvang van het verbonden partijenlandschap is in overleg met PS een selectie gemaakt van de elf partijen die bestuurlijk, financieel en maatschappelijk het meest relevant zijn. Over deze partijen worden PS periodiek geïnformeerd, aanvullend op de reguliere planning- en controlcyclus, via een GS-brief bij het jaarverslag en de begroting van de verbonden partijen, waarin onder andere de relatie met de provinciale doelen wordt beschreven.

Voor sommige van deze verbonden partijen zijn aanvullende afspraken gemaakt over de informatievoorziening aan PS, zoals kwartaalbriefjes bij GAE of halfjaarrapportages van NOM en het MKB-fonds. Deze informatie wordt door GS voorzien van een duiding in relatie tot provinciale doelen, doelbereiking en risico's. Met deze aanpak bevordert de provincie Drenthe transparantie, strategische sturing en verantwoordingskracht bij haar verbonden partijen.

In 2025 zijn bij het vaststellen van het geactualiseerde Protocol verbonden partijen de belangrijkste verbonden partijen opnieuw aangegeven. De selectie is gemaakt om twee redenen. De eerste is om

zo bij de belangrijkste verbonden partijen de betrokkenheid van PS te vergroten. De tweede reden is om te voorkomen dat onnodige bureaucratie ontstaat, doordat bij iedere verbonden partij een even uitvoerige toelichting gegeven wordt.

De belangrijkste verbonden partijen zijn:

Gemeenschappelijke regelingen:

1. Omgevingsdienst Drenthe
2. OV-bureau Groningen Drenthe
3. Prolander
4. Regio Groningen-Assen (RGA)
5. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Overige verbonden partijen:

6. Energiefonds Drenthe (revolverend fonds)
7. Groningen Airport Eelde (GAE)
8. MKB-fonds Drenthe (revolverend fonds)
9. Nazorgfonds gesloten stortplaatsen
10. N.V. Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)
11. WMD Drinkwater N.V.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam verbonden partij	De Noordelijke Rekenkamer			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Onafhankelijk beleidsonderzoek			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Adviesraad			
Invloed uitoefenen	Via de Adviesraad het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma. Ook adviseert de Adviesraad over de begroting en de wijze van publiceren van rapporten en het doen van suggesties ten behoeve van het onderzoeksprogramma.			
Risico's	1. Politieke druk en/of belangenverstrengeling. 2. Onvoldoende kwaliteit of deskundigheid. 3. Verlies van vertrouwen door slechte communicatie. 4. Schending bevoegdheden of privacy. 5. Afhankelijkheid sleutelfunctionarissen of middelen. 6. Spanningen met Staten of toezichhouders.			
Beheersmaatregel	1. Duidelijke, vastgelegde onafhankelijkheids- en integriteitsregels (gedragscode). 2. Kwaliteitsstandaarden, peer review, scholing, kwaliteitsmanagementsysteem. 3. Communicatieprotocol, toegankelijke publicaties, reputatiemonitoring. 4. Naleving wetgeving en AVG, juridische toetsing, goede dossiervorming. 5. Rol- en taakverdeling, vervangingsregelingen, meerjarenbegroting, externe back-up. 6. Afstemming met Staten, duidelijke rol-afbakening, samenwerking toezichhouders.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	0	0	0
Bijdrage provincie	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke Regeling Openbaar Lichaam OV-bureau van de gemeente Groningen en de provincies Groningen en Drenthe			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Zorgen voor en bevorderen van openbaar vervoer			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	35,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via zeggenschap in het AB en DB en door PS via de mogelijkheid tot een zienswijze op de ontwerpbegroting.			
Risico's	1. Het reispatroon van een deel van de reizigers is de afgelopen jaren gewijzigd. De spitsdrukke lijkt wat kleiner geworden, studenten krijgen meer digitaal onderwijs en het gebruik van de bus in het weekend is groter geworden. Juist de forens maakt mede ten gevolge van het meer thuiswerken minder gebruik van het OV. Dit leidt tot een verminderde voorspelbaarheid van het OV-gebruik en druk op de opbrengsten. 2. Voor het inschatten van lasten en baten voor de meerjarige begroting OV-Bureau wordt uitgegaan van handmatige berekeningen in een Excelmodel. Door alle onduidelijkheden i.v.m. kostenstijgingen/inflatie is de toekomst erg moeilijk goed te voorspellen. Daar komt bij dat 100% doorberekenen van kostenstijgingen en daardoor flink hogere vervoerstarieven als ongewenst worden beschouwd. 3. Het streven is om het weerstandsvermogen op peil te houden: € 3,3 miljoen is bedoeld om crisissituaties te kunnen opvangen. In de huidige meerjarenraming verwacht het OV-bureau een beschikbare buffer van € 3,37 miljoen. Meerjarig is de verwachting van het verloop van het weerstandsvermogen net boven de ondergrens van het weerstandsvermogen blijft.			
Beheersmaatregel	1. Het goed monitoren van het gebruik van de bus moet de voorspelbaarheid vergroten, daarnaast zijn additionele financiële middelen vanuit het Rijk ontvangen en aan de vervoerders overgemaakt. 2. Het OV-Bureau laat deze doorrekening toetsen door de accountant. Het OV-Bureau zal verzocht worden de werkwijze van het OV-model af te stemmen met de deelnemers. 3. Door de bijdragen van de provincies te indexeren zijn prijsstijgingen in ieder geval deels gecompenseerd. De verdeling van middelen/tekorten OV-bureau bedraagt Drenthe 35% en provincie/gemeente Groningen 65%.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	11.311.000	7.217.000	5.958.000	5.480.000
Vreemd vermogen op 31-12	20.750.000	1.580.000	16.451.000	15.743.000
Resultaat (voor bestemming)	-281.000	-2.278.000	-1.323.000	271.000
Bijdrage provincie	29.242.861	31.015.241	32.306.000	34.254.000
Opbrengsten dienstverlening	16.779	16.923	35.156	35.156

Naam verbonden partij	Gemeenschappelijke regeling Prolander			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het omzetten van provinciaal natuurbeleid tot concrete resultaten in het gebied.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	68,00%			
Bestuurlijk belang	Voorzitter Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur en middels de sturing in de opdrachtverlening. Provinciale Staten hebben de mogelijkheid tot het geven van een zienswijze op de begroting.			
Risico's	1. De GR Prolander heeft alleen betrekking op de bedrijfsvoering van de organisatie. Tegen- en meevallers bij de realisatie van het natuurnetwerk zelf vallen buiten de GR. Laatstgenoemde loopt via de jaarlijkse Prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) en komen via deze weg voor rekening van de provincie Drenthe als opdrachtgever. 2. Een van de belangrijkste risico's is dat Prolander voor het uitvoeringsprogramma Natuur mogelijk niet aan de door de provincie gevraagde personele inzet kan voldoen. Dit wordt veroorzaakt door krapte in de arbeidsmarkt en ziekteverzuim. 3. Datalekken en cyberbedreiging vormen een reëel risico.			
Beheersmaatregel	1. Prolander heeft een hoog budget voor de ontwikkelopgave (realisatie natuur en natuurherstelmaatregelen). Voor het beheer van deze gelden is het Treasury statuut opgesteld. 2. Er is personeelsbeleid op strategisch niveau ontwikkeld. Huidige en nieuwe medewerkers wordt perspectief geboden van onder meer vaste contracten. Daarnaast wordt er een gedegen verzuimmanagement gevoerd. 3. In samenwerking met de provincie Drenthe worden de IT-systemen continu onderhouden.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	1.402.311	1.491.000	1.491.000	1.491.000
Vreemd vermogen op 31-12	44.453.721	25.945.000	25.945.000	25.945.000
Resultaat (voor bestemming)	-76.916	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	8.092.100	8.544.000	8.880.000	9.191.000
Opbrengsten dienstverlening	2.537.378	2.861.642	2.941.768	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Drenthe			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Uitvoering vanaf 1 januari 2024 van de Omgevingswet en overige uitvoeringstaken op het gebied van milieu			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	17,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Door de vertegenwoordiging in het Dagelijks en Algemeen Bestuur.			
Risico's	1. Hoog ziekteverzuim waardoor de druk op het personeel hoog is. 2. De werkzaamheden van de Omgevingsdienst Drenthe zijn wettelijke taken met een hoog maatschappelijk belang. Als deze werkzaamheden niet/onvoldoende worden uitgevoerd lopen burgers en bedrijven milieurisico's. 3. Het weerstandsvermogen is in lijn met de risico's bij de Omgevingsdienst Drenthe. Dit houdt in dat tekorten in de bedrijfsvoering voornamelijk voor rekening komen van de deelnemers. 4. De Omgevingsdienst Drenthe heeft last van de krappe arbeidsmarkt. Hierdoor ontstaat het risico dat de Omgevingsdienst Drenthe de werkzaamheden niet volledig uit kan voeren. 5. In 2026 is de Omgevingsdienst Drenthe vanuit het Provinciehuis naar een eigen pand verhuisd. Als eigenaar van de nieuwe locatie is de Omgevingsdienst Drenthe verantwoordelijk voor het onderhoud van het pand en installaties. Het is nog onduidelijk wat hiervan de financiële gevolgen zullen zijn.			
Beheersmaatregel	1. De preventie en begeleiding van het beïnvloedbare ziekteverzuim is vergroot, net als de toegankelijkheid van bedrijfsmaatschappelijk werk en directe verzuimbegeleiding op de lopende dossiers. 2. Er vindt goede afstemming plaats tussen de deelnemers en de Omgevingsdienst Drenthe over de uitvoering van het jaarplan. Middels DB en AB worden de deelnemers geïnformeerd over de voortgang. Er wordt periodiek geëvalueerd op inhoud en procesniveau. 3. In de reguliere overleggen van de accounthouders, eigenaren en het DB en AB wordt hierop gestuurd. Met de Omgevingsdienst Drenthe zijn afspraken gemaakt over de voortgang op het jaarprogramma en de eventuele bijsturingmogelijkheden. Daarnaast is er een dashboard ontwikkeld, waarbij op elk moment inzicht is in de urenbesteding. 4. Tussen de Omgevingsdienst Groningen (ODG), Omgevingsdienst Friesland (FUMO) en Omgevingsdienst Drenthe vindt afstemming plaats over de arbeidsmarktstrategie. Het opdrachtgeverschap richting de Omgevingsdienst Drenthe professionaliseren we verder. Zo geven we de Omgevingsdienst Drenthe tijdig inzicht in de verwachte opdracht waardoor zij tijdiger personeel kunnen aantrekken of vasthouden. 5. Er wordt gewerkt aan het opstellen van een meerjaren onderhoudsplan ter onderbouwing van een mogelijk in te stellen voorziening voor groot onderhoud om de lasten te egaliseren over de jaren. De financiële gevolgen van het betrekken van het eigen pand worden gemonitord.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	2.782.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	12.233.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	1.499.000	-556.000	-145.000	-503.000
Bijdrage provincie	4.965.608	5.470.210	5.745.008	6.009.316
Opbrengsten dienstverlening	602.567	309.719	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Samenwerkingsverband Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling			
Doel	Het stimuleren van duurzame, innovatieve economische ontwikkeling van Noord-Nederland.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	33,33%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via stemrecht in het DB en AB. GS is met 1 lid vertegenwoordigd in het DB en met 3 leden in het AB.			
Risico's	1. Afschalingsrisico. Wanneer het SNN structureel minder programma's en regelingen ter uitvoering krijgt, zal de formatie van de subsidieteams en de ondersteunende teams hier op moeten worden aangepast. Het risico is dat frictiekosten ontstaan doordat het aanpassen van de organisatie langer duurt dan de afbouw van de opdrachten. 2. Cybersecurity. Het risico bestaat dat het SNN op basis van actuele cybersecurityrisico's wordt gedwongen om snel de beveiliging van de systemen op te hogen of dat het SNN gehackt wordt en om losgeld wordt gevraagd, zonder dat daarvoor ruimte is in de begroting. 3. Krappe arbeidsmarkt. Door de krappe arbeidsmarkt moet rekening gehouden worden met personeelsverloop. Het blijft daarmee een reëel risico dat er 'tijdelijk' extern moet worden ingehuurd om aan de vraag te kunnen voldoen met hogere kosten als gevolg. 4.1. Voldoen aan wet- en regelgeving – EFRO. Het risico dat op enig moment niet voldaan aan voorschriften, regels en procedures, zowel opgelegd door de geldgever als vastgelegd in de eigen administratieve organisatie, inclusief toetsingskader en controleprotocollen. Zoals procedurele risico's in de uitvoering volgens de Europese richtlijn. 4.2. Voldoen aan wet- en regelgeving aanbesteding. Op dit moment wordt niet voldaan wordt aan de voorwaarden tot quasi-inbesteding van subsidietrajecten bij SNN (80/20 verhouding).			
Beheersmaatregel	1. SNN heeft een overzicht van alle lopende programma's en regelingen. Daarnaast is frequent contact met alle partijen over nieuwe programma's en regelingen. Er wordt gewerkt met een aandeel flexibele medewerkers (8 van 48 medewerkers) zodat fluctuaties in de hoeveelheid werk kan worden opgevangen. In de huidige arbeidsmarkt is het balanceren tussen het zijn van een aantrekkelijke werkgever en het beschikken over een flexibele capaciteit. 2. Cybersecurity is een belangrijk thema bij de instandhouding en (door-)ontwikkelingen van de IT-systemen. De IT-afdeling maakt hiervoor gebruik van de expertise van de externe IT-leveranciers. De CISO van het SNN adviseert gevraagd en ongevraagd met als doel de beveiliging op het gewenste niveau te houden. 3. Voor de arbeidsvoorwaarden is het SNN afhankelijk van de CAO die het Interprovinciaal Overleg (IPO) met de partners overeenkomt. Het SNN probeert de werkomstandigheden zo vorm te geven dat medewerkers in staat worden gesteld om hun werk efficiënt, effectief en op een prettige manier uit te voeren. Doordat teamleiders periodiek met medewerkers in gesprek zijn over werkomstandigheden en ambities, wordt op verloop gestuurd en geanticipeerd. 4.1. Dit risico is gering. De auditautoriteit van het ministerie van EZK houdt toezicht op de MA-en waaronder SNN. Focus blijft op de selectie van projecten, controlespoor, informatiesystemen en maatregelen tegen fraude. 4.2. Uitvoering van extra werkzaamheden ten aanzien van provinciale opdrachten aan SNN. Meer opdrachten aan het SNN verstrekken om de verhouding provinciale opdrachten tegenover overige opdrachtgevers weer richting de 80/20 verhouding te krijgen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	27.393.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	76.620.200	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	6.379.000	-1.958.000	627.000	-1.071.000
Bijdrage provincie	1.574.000	1.629.000	1.686.000	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Beheerorganisatie Vechtdallijnen (Provincie Overijssel)			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer			
Doel	Concessiebeheer spoorverbindingen Zwolle-Emmen en Almelo–Mariëberg			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	36,00%			
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep			
Invloed uitoefenen	Via de bestuurder in de stuurgroep en via de ambtelijke samenwerkingsgroepen			
Risico's	1. De opdrachtgevende partijen Overijssel en Drenthe zijn opbrengstverantwoordelijk voor de exploitatie van de treindienst. Dat wil zeggen dat zij de risico's lopen van fluctuerende inkomsten uit de kaartverkoop. Net als bij het OV bureau Groningen Drenthe wordt een conservatief financieel beleid gevoerd. 2. Het reispatroon van reizigers is de afgelopen jaren veranderd: de spitspiek lijkt wat kleiner geworden, maar er is wel een bredere spits ontstaan in met name de middag. Studenten krijgen meer digitaal onderwijs en het gebruik van de trein in het weekend is groter geworden. Juist de forens maakt mede ten gevolge van het meer thuiswerken minder gebruik van het OV. Dit leidt tot een verminderde voorspelbaarheid van het OV-gebruik en een druk op de opbrengsten. 3. Bij de Vechtdallijnen hebben we regelmatig te maken met reizigers zonder geldig vervoerbewijs en problematiek op het vlak het gebied sociale veiligheid. Dit blijft een structureel aandachtspunt. Voor de huidige concessieperiode tot en met 2028 hebben we hiervoor samen met Overijssel en het Rijk middelen beschikbaar gesteld. Voor de volgende concessie vanaf december 2028 is de beschikbaarheid van middelen door het Rijk nog niet toegezegd. Vanuit beide provincies is dit wel gecontinueerd.			
Beheersmaatregel	1. De fluctuaties in het resultaat moeten in de begroting van de provincie tijdig worden verwerkt, zaak is dit tijdig te beheersen. De definitieve eindafrekeningen laten lang op zich wachten, omdat cijfers afhankelijk zijn van landelijke verdeelsleutels (voor OV-chipkaart en de Studenten OV-kaart), en afstemming met meerdere partijen. Om die reden wijkt de realisatie sterk af van de begrote bijdrage. 2. Ondanks het gewijzigde reispatroon zien we een structurele groei van het aantal treinreizigers. 3. De kosten van inzetten van extra personeel en vliegende brigades is incidenteel opgelost t/m 2028. Hierna zal een structurele oplossing gevonden moeten worden in overleg met het Rijk.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	3.627.518	4.267.446	4.358.530	4.457.396
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Regio Groningen-Assen			
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling zonder meer			
Doel	Afstemming woningbouw en bedrijventerreinen voor plangebied Realisatie pakket bereikbaarheidsmaatregelen Behoud en versterking (landschappelijke) kwaliteit			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	12,50%			
Bestuurlijk belang	Lid stuurgroep			
Invloed uitoefenen	GS via stuurgroep. PS middels zienswijze op begrotingen en jaarstukken			
Risico's	1. Een tekort op de vrij te besteden middelen binnen het Financieel Kader. De afrekening van de Toekomstagenda 2020-2025 leidt net niet tot een tekort vanwege een grotere vrijval van middelen dan verwacht. De ruimte is € 140.000 , maar het risico op een tekort is nog aanwezig. 2. Er bestaat het risico dat de frictiekosten van salarisverplichtingen voor het boventallig personeel van Regio Groningen-Assen niet kan worden gedekt uit detacheringsvergoedingen.			
Beheersmaatregel	1. Elk jaar wordt het financieel kader geactualiseerd om te kijken hoe groot het risico is. In de Begroting 2026 staat het Financieel kader 2025-2030 opgenomen met een tekort. In de Begroting 2027 is geen sprake meer van een tekort, ondanks de afrekening Toekomstagenda 2020-2025. Door elk jaar een geactualiseerde uitvoeringsagenda bij de begroting te voegen en dit gezamenlijk tijdig aan te leveren kan het tekort worden bijgesteld indien nodig. 2. Om dit risico te beperken heeft RGA een Bestemmingsreserve frictiekosten ingesteld. Het saldo van deze reserve lijkt voldoende hoog te zijn om het risico op te vangen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	16.447.287	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	2.602.356	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	4.926.321	-5.645.375	502.998	nog niet bekend
Bijdrage provincie	921.732	595.000	595.000	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend

Vennootschappen

Naam verbonden partij		Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen B.V.			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap				
Doel	het voor en met name in de provincie Drenthe en provincie Groningen op basis van maatschappelijke doelstellingen en waar mogelijk op zakelijke voorwaarden bevorderen, stimuleren, ondersteunen, faciliteren en versterken van initiatieven, projecten, investeringen en ondernemingen met betrekking tot de herstructurering van bedrijventerreinen om daarmee publieke belangen waaronder begrepen maar niet beperkt tot economie en werkgelegenheid – te dienen.				
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	50,00%				
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder				
Invloed uitoefenen	Als aandeelhouder invloed via de AvA.				
Risico's	1. Om private investeringen aan te jagen, zoekt de HMDG naar investeringsmotieven voor de inzet van risicokapitaal. De gebiedsontwikkelingen op bedrijventerreinen die door de HMDG worden aangejaagd, zijn veelal complex en kennen een relatief hoog risicoprofiel. Dit kan leiden tot mogelijke afwaarderingen van de deelneming als gevolg van verliezen in de HMDG.				
Beheersmaatregel	1. Conform het Investeringsreglement beoordeelt de HMDG per initiatief of er voldoende grondslag is om tot een herstructureringsproject over te gaan en zet zij zich in om de projectrisico's zo goed mogelijk te beheersen. Desondanks kan zich de situatie voordoen dat sprake is van een (al dan niet bewuste) niet-sluitende businesscase of van desinvestering. In het Investeringsreglement is vastgelegd dat de HMDG streeft naar 100% revolverendheid van het fondsvermogen, met als doelstelling dat de aandeelhouders iedere vijf jaar vaststellen dat ten minste 75% van het fondsvermogen in stand blijft. De impact van een niet-sluitende businesscase op het investeringsfonds is relatief groot wanneer het fonds nog beperkt van omvang is. Om in deze opstartfase aan de veilige kant te blijven in het risicoprofiel, is een last genomen van € 2,25 miljoen ten gunste van de Risicoreserve. Dit betreft een risicodekking van 45%. Bij de evaluatie van de HMDG zal de gehanteerde risicodekking worden betrokken en kan deze, indien daar aanleiding toe is, naar boven of naar beneden worden bijgesteld. Door gelijkwaardig met Groningen in te stappen, kunnen we kosten delen en risico's spreiden. Beide provincies nemen op basis van gelijkwaardigheid deel: een gelijke financiële inbreng, gelijke uitgangspunten voor risicoafdekking, governance en ontwikkelperspectief.				
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028	
Eigen vermogen op 31-12	niet van toepassing	niet van toepassing	10.000.000	nog niet bekend	
Vreemd vermogen op 31-12	niet van toepassing	niet van toepassing	0	nog niet bekend	
Resultaat (voor bestemming)	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend	nog niet bekend	

Naam verbonden partij	MKB Fonds Drenthe B.V.			
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap			
Doel	Stimulering MBK-innovatie			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Via de AvA (als 100% aandeelhouder)			
Risico's	1. De provincie is enig aandeelhouder en heeft € 13 miljoen geïnvesteerd in het MKB Fonds met als doel de economie van het midden- en kleinbedrijf te stimuleren en daarmee werkgelegenheid te realiseren. Deze provinciale bijdrage moet onder aftrek van de beheerskosten revolverend worden ingezet. Daarnaast is in 2021 een lening verstrekt van € 10 miljoen. Deze lening is begin 2025 deels opgenomen. Een financieel risico is dat de lening aan het eind van de looptijd niet terugbetaald kan worden door het MKB Fonds. 2. Aan het financieren van ondernemingen zijn risico's verbonden. Voor het MKB Fonds zijn deze hoger doordat de doelondernemingen zich bevinden in een segment met hogere risico's. Het gaat immers om jonge, innovatieve ondernemingen, startups en bestaande ondernemingen die hun nieuwe ideeën willen vermarkten. 3. De economische omstandigheden blijven in beweging. Ondernemers opereren in een markt waarin kosten, financieringsvoorwaarden en geopolitieke onzekerheden invloed houden op investeringsbeslissingen.			
Beheersmaatregel	1. De € 13 miljoen die is ingebracht in het MKB-fonds is destijds in de begroting van de provincie als last genomen. Om die reden zullen niet nog eens financiële risico's afgewikkeld hoeven te worden over dat bedrag. Daarmee impliceert de provincie in haar boekhouding dat het fondsvermogen niet zal terugvloeien naar de provincie, ondanks dat het fonds het oogmerk 'revolverend' heeft. Het idee is om het MKB in Drenthe vooruit te helpen en eventuele opbrengsten in de vorm van rente, dividend en verkoopopbrengsten van deelnemingen hiervoor opnieuw in te zetten binnen het MKB-fonds zelf. Ter afdekking van het risico dat de lening niet terugbetaald kan worden, is een storting van 10% ofwel € 1 miljoen in de Reserve opvang revolverend financieren gedaan. 2. Per onderneming wordt de risico-ontwikkeling bewaakt en het risicoprofiel wordt halfjaarlijks opnieuw beoordeeld en besproken met de RvC. Daarnaast moet de portefeuille van het MKB Fonds voldoende gespreid over de levensfasen, sectoren en financieringsbedragen zijn opgebouwd. 3. Twee keer per jaar wordt door het MKB-fonds een analyse van het portefeuillebedrijf gemaakt en wordt de Benaderde Markt Waarde (BMW) berekend en wordt een inschatting gemaakt van de te nemen voorzieningen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	4.598.563	3.987.112	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	2.629.738	4.650.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-430.629	-624.180	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	BNG Bank N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Financiële dienstverlening aan overheden en instellingen met een maatschappelijk belang.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,16%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA			
Risico's	De BNG Bank N.V. (BNG) verstrekt voornamelijk kredieten aan decentrale overheden, woningcorporaties en zorginstellingen. Het grootste deel van de kredietportefeuille bestaat uit leningen gegarandeerd door overheidsinstanties met een risicoweging van 0%. De BNG behoort tot de meest solide banken van Europa met de hoogste kredietwaardigheidsratings (Moody's: Aaa, Standard & Poor's: AAA en Fitch: AAA), wat een uitstekend risicoprofiel impliceert. Het risicobeheer is gericht op handhaving van het risicoprofiel. Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij dan ook als laag, ook in relatie tot ons geringe aandelenbelang van 0,16%.			
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De BNG maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn door de BNG maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	4.863	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	110.701	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	172	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Enexis Holding N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Energiedistributie			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	2,37%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	De provincie Drenthe is als aandeelhouder door de provincie Groningen vertegenwoordigd in de aandeelhouderscommissie.			
Risico's	Enexis is financieel gezond, wat ook blijkt uit de credit-ratings: Enexis heeft van Fitch Ratings de long term rating AA- (stable outlook) en van Moody's A1 (stable outlook). Bij Moody's is de rating een trede gedaald van Aa3 (mei 2025, zeer laag kredietrisico) naar A1 (oktober 2025, laag kredietrisico). Dit komt (mede) voort uit de grote investeringsopgave waar Enexis voor staat in het kader van de energietransitie. Dit zet de financiële parameters onder druk. De rating A1 impliceert echter nog steeds een laag kredietrisico voor financiers. Fitch heeft in december 2025 voor het eerst een ratingrapport uitgebracht voor Enexis. De Aa- (stable outlook) rating geeft een zeer laag kredietrisico weer. Wij blijven dit met aandacht volgen. De aandeelhouders lopen het risico (een deel van) de boekwaarde te moeten afwaarderen. Dit risico is gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de ACM. Enexis heeft daarbij een monopoliepositie in haar verzorgingsgebied. De door de aandeelhouders verstrekte lening is ultimo 2025 € 500 miljoen (2024: € 500 miljoen). Dit betreft een converteerbare lening, die onder voorwaarden omgezet kan worden in aandelen. De rentevergoeding over deze leningen bedroeg in 2025 € 10 miljoen (2024: € 10 miljoen). De aan de aandeelhouders betaalde dividenduitkering bedroeg in 2026 (over het boekjaar 2025) € 100 miljoen (dividend 2025: € 127 miljoen). Een aanvullend risico is het achterblijven van de geraamde dividendinkomsten. Het dividendbeleid dat vanaf het boekjaar 2025 geldt, is dat er 50% van de nettowinst uit gewone bedrijfsvoering wordt uitgekeerd, met een maximum van € 100 miljoen. In 2026 is dit plafond aan dividend uitgekeerd, vanaf boekjaar 2026 wordt dit plafond jaarlijks geïndexeerd.			
Beheersmaatregel	Wettelijk is minimaal 40% eigen vermogen vereist, Enexis heeft op basis van de jaarrekening 2025 een solvabiliteit van circa 43% (2024: 48%, 2023: 51%). De solvabiliteit daalt met name als gevolg van de forse investeringen in het netwerk, wat zorgt voor balansverlenging. Versterking van het eigen vermogen heeft de volle aandacht van Enexis, en is onderdeel van het driesporenbeleid dat Enexis sinds 2023 volgt om financieel gezond te blijven. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	5.811	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	7.627	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	400	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Groningen Airport Eelde N.V. (GAE)			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Uitoefening van het luchthavenbedrijf			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	30,00%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Stemrecht in de AvA			
Risico's	1. GAE dient een groot maatschappelijk belang met een mate van onzekerheid qua exploitatie. Beide provincies (Groningen en Drenthe) hebben in december 2023 besloten om voor 10 jaar NEDAB-bijdragen beschikbaar te stellen. Dat geeft zekerheid voor GAE. De luchthaven heeft ook te maken met een groot aantal niet of zeer moeilijk beheersbare risico's. Dit betreft aanslagen, vliegcrashen, economische bedreigingen (inflatie, alternatieve luchthavens en snelle treinverbindingen), milieurisico's (PFAS) en veranderende wet- en regelgeving die de bedrijfsvoering van de luchthaven direct raken. 2. De continuïteit op langere termijn van de luchthaven is onzeker, dit past bij het karakter van een luchthaven. Voor 2026 worden minder vliegbewegingen en een terugloop van passagiers geprognoseerd (voor het jaar 2027 is nog geen begroting beschikbaar). Dat heeft impact op de stand van het eigen vermogen van de luchthaven. 3. Voor de verdeling van het vliegverkeer is geen sprake van een level playing field voor de luchthavens in Nederland. Ook in relatie tot de vliegbelasting voor passagiers vergeleken met de vliegbelasting in omliggende landen.			
Beheersmaatregel	1. Risico's blijven in principe beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng in geval van een faillissement en de jaarlijkse bij te dragen bijdrage. Het aandelenkapitaal van de provincie Drenthe is nominaal gewaardeerd op € 1.242.000,-- en een Drentse storting van € 2.156.434,-- (7 x € 308.062,--) in de agioreserve. De boekwaarde van de aandelen is op € 0,-- gewaardeerd. Daarnaast heeft de provincie Drenthe op 20 december 2023 € 23 miljoen aan extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van de NEDAB-kosten voor een periode van 10 jaar. De strategie is door alle aandeelhouders omarmd. De gemeente Tynaarlo heeft haar aandelen overgedragen aan de NV. Zoals in 2017 afgesproken zal de gemeente Tynaarlo haar bijdrage nog voortzetten, voor 2026 zal dat voor het laatst zijn. Op het terrein van Groningen Airport Eelde (GAE) zijn op meerdere locaties PFAS-verontreinigingen aangetroffen in zowel de grond als het grondwater. GAE voert momenteel onderzoek uit naar de omvang van de verontreinigingen. Aan de hand van het verontreinigingsbeeld zal worden bepaald of en zo ja welke sanerende maatregelen noodzakelijk zijn. De vondst van PFAS op het luchthaventerrein betekent mogelijk een financieel risico. Een van de locaties betreft de voormalige brandweerkazerne en wasplaats. In het kader van de herontwikkeling (bouw nieuwe hangaar) is daar bodemonderzoek uitgevoerd. Samen met de betrokken partijen is afgesproken om samen met GAE, Provincie Drenthe en OD Drenthe te werken aan een breed gedragen saneringsaanpak. FB Oranjewoud Participaties BV onderschrijft het maatschappelijk belang van de luchthaven, maar kent geen bijdrage in de NEDAB toe. Wel heeft zij de panden van de voormalige Rijksluchtvaartschool aangekocht ter ondersteuning van de bedrijvigheid. 2. Ondanks gesprekken met luchtvaartmaatschappijen over nieuwe bestemmingen begroot de luchthaven conservatief. De afname in passagiersverkeer maakt 2026 commercieel ongunstig, naar verwachting valt 2026 negatiever uit dan 2025. Nieuwe bestemmingen worden pas later in 2026 verwacht. Een groei naar 200.000 - 350.000 passagiers is nodig voor een gezonde financiële situatie. Met een passagiersniveau rond de 100.000 blijft 2026 verliesgevend, maar verruimde openingstijden bieden hoop op een stijging van passagiersaantallen en succesvolle strategie-uitvoering. GAE blijft openstaan voor ontwikkelingen en kansen, zoals vermeld in het Masterplan en de Begroting 2026. 3. GAE voert een doorlopende lobby richting het Rijk voor een solide positie in het landsdekkende systeem voor vliegverkeer. Er is grote concurrentie vanuit het buitenland, met name Duitsland met een veel lagere vliegbelasting. Een luchthavenbesluit met ruimere openingstijden en een actieve lobby voor een aanpassing van de vliegbelasting voor kleine luchthavens vormen de belangrijke inzet. Om deze lobby te ondersteunen is op 23 juni 2026 namens de aandeelhouders Groningen en Drenthe een petitie aan de Tweede Kamer aangeboden, waarin oproepen wordt de vliegbelasting voor Groningen Airport af te schaffen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	8.232.033	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	2.874.297	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-744.959	-767.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	1.803.000	2.278.000	2.536.000	2.111.500
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	N.V. NOM, Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Het stimuleren van de regionale economische structuur en werkgelegenheid			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	16,67%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Als aandeelhouder invloed via de AvA.			
Risico's	1. De provinciale deelneming in de NOM is in 2016 aangekocht voor een bedrag van € 21,5 miljoen (16,67% van totaal). In 2020 is de inzet op deze deelneming nog eens verhoogd met bijna € 3 miljoen. In 2021 is nogmaals een agiostorting gedaan van € 3,9 miljoen vanwege de extra middelen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld om de coronacrisis het hoofd te bieden. Eind 2021 heeft de definitieve afrekening van de aankoop van de aandelen NOM plaatsgevonden en is de aankoopprijs van destijds € 250.000,-- lager geworden. Het grootste risico voor de provincie als deelnemer in N.V. NOM is het risico dat de benaderde marktwaarde van de participaties van N.V. NOM daalt en het provinciaal deelnemersbelang in N.V. NOM moet worden afgewaardeerd conform het BBV. Deze benaderde marktwaarde van de participaties is de beste inschatting die N.V. NOM maakt van de mogelijke transactieprijs in een vrije markt. Gelet op de aard van de bedrijven waarin N.V. NOM investeert, kan de hoogte van de benaderde marktwaarde jaarlijks aan verandering onderhevig zijn. De afgelopen jaren was sprake van een afwaardering die ten laste van de risicoreserve is gebracht, een uitzondering was het jaar 2024. Het is mogelijk dat dit zich ook in het komende jaar zal voordoen. En o.b.v. de Jaarrekening 2025 van de NOM is de waardering van de deelneming NOM opnieuw bepaald en moest de deelneming voor een bedrag van € 289.000 worden voorzien. 2. De NOM heeft het karakter van een hoog risico-financier. Veel van de ondernemingen die de NOM financiert zijn startups; technologiegedreven en innovatieve bedrijven. Investeren is dan ook niet zonder risico's. Bij jonge innovatieve bedrijven zijn zowel de technologie als de onderneming nog in ontwikkeling. Deze ondernemingen hebben risicoprofielen die marktpartijen, zoals banken of andere investeerders, niet accepteren. Het is daarom reëel rekening te houden met een minimaal rendement of zelfs afboekingen op de investeringen. 3. Door de directie van de N.V. NOM worden jaarlijkse updates van de risicoanalyse uitgevoerd. In het jaarverslag over 2025 ging de N.V. NOM uitgebreid in op deze risico's en de maatregelen die zij treft om deze risico's te beheersen. Als belangrijkste risico's merkt de NOM aan de risico's rondom data- en cybersecurity, al geruime tijd niet meer alleen een IT-kwestie. De meeste incidenten vinden plaats door onjuist handelen van personeelsleden. Daarnaast ziet de NOM het niet kunnen invullen van vacatures en overtreding van de staatssteunregels als groot risico. In het jaarplan 2026 geeft de NOM aan dat er sprake is van een hoger investeringsniveau, gestart in 2022, wat leidt tot hogere voorzieningen, vanwege het hogere risicoprofiel. Volgens de systematiek van de NOM worden de investeringen uit 2022 voor het eerst in 2025 herwaardeerd. Dat verklaart de hogere voorzieningen in 2025. Een vergelijkbaar effect verwacht de NOM in 2026, doordat de investeringen uit 2023 dan voor het eerst worden meegenomen. Dit verklaart de hogere voorzieningen ten opzichte van voorgaande jaren. 4. De NOM is bij uitstek een verbonden partij die gevoelig is voor fluctuaties in de markt. In geval van een economische recessie heeft dit direct gevolgen voor de waardering van het eigen vermogen en de benaderde marktwaarde van de NOM. Dit heeft invloed op de waardering van de aandelen NOM op de provinciale balans.			
Beheersmaatregel	1. De benaderde marktwaarde van de aandelenparticipaties komt tot stand door een cijfermatige benadering van de marktwaarde gevolgd door meerdere financiële waarderingsmethodieken. De gevolgde benadering borgt dat de waardering gestandaardiseerd en consistent tot stand komt. Wij ontvangen rapportages waarmee we de NOM kunnen monitoren. Aanpassingen van de waardering verlopen via de Voorziening deelnemingen, zodat bij een eventuele opwaardering van de deelneming eerdere afwaarderingen gecompenseerd kunnen worden. 2. Voordat de NOM overgaat tot een investeringsbeslissing wordt er door de investment manager als onderdeel van de due diligence een inschatting gemaakt van de hoogte van de verbonden risico's. Mede om risico's te beperken is een aandeelhoudersinstructie voor de NOM opgesteld. 3. De NOM heeft voor het beheersen van de risico's op het gebied van staatssteun en ICT-beheersmaatregelen ingevoerd. 4. Hier zijn niet direct beheersmaatregelen voor te nemen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	152.830.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	23.030.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	2.454.908	-3.361.992	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	650.000	669.500	689.585	710.273
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Nederlandse Waterschapsbank N.V.			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	Kredietverlening aan waterschappen en andere overheden			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,07%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Ja, via AvA			
Risico's	De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB) verstrekt voornamelijk kredieten aan overheden en aan instellingen, die door overheden worden gegarandeerd. Dit resulteert in een laag risicoprofiel van de kredietportefeuille van de NWB. Risicobeheer heeft een centrale plaats in de organisatie van de NWB en wordt gekenmerkt door het effectief inspelen op veranderende marktomstandigheden en het bieden van adequate kaders voor de activiteiten van de bank. Dit helpt de bank haar sterke financiële positie en zeer lage kostenstructuur te behouden. De NWB beschikt over de hoogste kredietwaardigheidsratings (Standard & Poor's: AAA en Moody's: Aaa). Overall beoordelen wij het risico in deze verbonden partij dan ook als laag, ook in relatie tot het geringe aandelenbelang van 0,07%.			
Beheersmaatregel	De provincie Drenthe heeft geen specifieke beheersmaatregelen getroffen. De NWB maakt voor elk risico de afweging of zij bereid is deze te lopen. Indien dit het geval is, zijn er door de NWB maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. NB. Onderstaande bedragen zijn in miljoenen euro's.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	2.157	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	70.711	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	113	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	WMD Drinkwater N.V. (voorheen: N.V. Waterbedrijf Drenthe)			
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap			
Doel	De vennootschap heeft als doel de uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, daaronder begrepen de winning, de productie, het transport, de verkoop en distributie van water binnen het distributiegebied en de verkoop en distributie van drinkwater en gros buiten het distributiegebied, alsmede het verrichten van al hetgeen met de publieke drinkwatervoorziening verband houdt of daartoe in de ruimste zin bevorderlijk kan zijn.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	50,00%			
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder			
Invloed uitoefenen	Via de aandeelhoudersrelatie			
Risico's	1. De drinkwatervoorziening wordt door de overheid niet overgelaten aan de markt. WMD is sterk afhankelijk van wet- en regelgeving. Door de toezichthouders ILT en ACM wordt de speelruimte beperkt die WMD heeft voor het bepalen van tarieven en het daarmee het doen van investeringen. De tarieven zijn genormeerd; gebaseerd op de WACC is slechts een beperkte vergoeding van vermogenskosten toegestaan. 2. WMD moet steeds een goede balans vinden tussen de beschikbaarheid van voldoende middelen, het borgen van de drinkwatervoorziening in Drenthe, een acceptabele tariefontwikkeling voor klanten en aandeelhouders en een robuuste ontwikkeling van parameters die nodig zijn voor het verkrijgen van financiering.			
Beheersmaatregel	WMD voert over de bedrijfsactiviteiten en de daarmee verband houdende financiën overleg met de aandeelhouders, te weten de provincie en de meeste Drentse gemeenten. WMD voert over de kwaliteit en de beschikbaarheid van (grond)water als grondstof overleg met de provincie als bevoegd gezag.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	74.620.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	204.942.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	6.128.000	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Stichtingen en verenigingen

Naam verbonden partij	Coöperatieve vereniging Decentrale OV-Autoriteiten (NDVO-DOVA U.A.)			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Het faciliteren en ondersteunen van de leden bij collectieve vraagstukken op het gebied van de exploitatie, infrastructuur en services voor reizigers, zoals informatievoorziening over het openbaar vervoer en andere vormen van collectief of individueel vervoer.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,67%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risico's	1. De deelname aan NDOV en DOVA brengt kosten met zich mee. De jaarlijkse provinciale kosten voor deelname aan DOVA worden betaald door de provincie uit het budget bijdrage DOVA (destijds overgeheveld vanuit het budget Bijdrage OV-bureau Groningen Drenthe). De jaarlijkse provinciale bijdrage is beperkt qua omvang op het totaal van de exploitatiebijdragen die het DOVA ontvangt, maar neemt wel in hoogte toe van € 16.179 voor 2025 naar € 40.844 en € 45.646 in 2026 en 2027. De voornaamste oorzaken van deze stijging zijn – naast reguliere indexering - de aanvullende bijdragen aan het Imagoprogramma en het programma 'Vanzelfsprekend OV' welke beide in 2026 van start zijn gegaan. Dit laat zien dat de jaarlijkse bijdrage sterk samenhangt met de uitvoering van programma's. 2. In de Begroting 2026 heeft DOVA aangegeven dat het gewenste weerstandsvermogen vanaf 2025 fors naar beneden is bijgesteld. Voor 2025 heeft DOVA een herijking voor de berekening van het weerstandsvermogen toegepast, naar voorbeeld van het OV-Bureau Groningen-Drenthe. Deze herijking heeft tot een gewenst weerstandsvermogen van € 600.000 geleid tegenover een eerder bedrag van € 2.000.000. Op begrotingsbasis 2027 is het gewenste bedrag van € 600.000 aanwezig. Opgemerkt dient te worden dat de meerjarenramingen voor 2028-2030 een negatief resultaat geeft. Dit betekent dat het op peil houden van het weerstandsvermogen de komende jaren extra aandacht behoeft.			
Beheersmaatregel	De algemene reserve van DOVA wordt onder meer aangehouden voor het opvangen van risico's. DOVA heeft van 10 gebeurtenissen ingeschat wat de kans zou zijn en daar een bedrag voor ingeschat. De voortijdige beëindiging van de Coöperatieve Vereniging betreft qua impact en kans het grootste risico			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	2.144.312	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	6.738.212	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	1.029.816	3.637	-172.053	nog niet bekend
Bijdrage provincie	16.179	40.844	45.645	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Energiefonds Drenthe			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Financiering van maatregelen waarmee de CO2-uitstoot wordt gereduceerd			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Geen bestuurlijk belang			
Invloed uitoefenen	Energiefonds Drenthe heeft een subsidierelatie met de provincie. De subsidievoorwaarden zijn vastgelegd in een programma van eisen. Via een jaarlijkse verantwoordingsrapportage wordt verantwoording afgelegd. Op basis van de bevindingen vindt een jaarlijks bestuurlijk overleg met het stichtingsbestuur en de directeur plaats.			
Risico's	1. De provincie Drenthe heeft in 2018 aan Energiefonds Drenthe (EFD) € 39,2 miljoen in de vorm van een lening verstrekt. EFD verstrekt financiering aan bedrijven en instellingen die niet door reguliere geldverstrekkers wordt verstrekt. Het risico dat een deel van de uitgezette leningen niet worden kan worden afgelost en terugbetaald waardoor EFD niet aan terugbetalingsverplichtingen jegens de provincie kan voldoen, is aanwezig. In december 2022 is een aanvullende lening verstrekt van € 16 miljoen en is een lening van € 6,6 miljoen lening verstrekt ten behoeve van de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. Beide leningen zijn op dit moment nog niet geheel opgenomen. Naast deze leningen is in januari 2025 door PS ingestemd met het verlenen van een aanvullende lening van €25 miljoen aan Stichting Drentse Energie Organisatie (DEO) (handelend onder de naam Energiefonds Drenthe) voor de uitbreiding van haar fondsvermogen. Hiermee bedraagt het totale fondsvermogen € 86,8 miljoen. De looptijd van de overeenkomst met de provincie is bij het beschikbaar stellen van de lening in 2025 met vijf jaar verlengd tot 31 december 2030. 2. De partijen waaraan EFD de leningen verstrekt, worden geraakt door wijzigingen in beleid en wet- en regelgeving. Dit kan ertoe leiden dat deze partijen in financiële moeilijkheden komen, doordat hun businessmodellen niet meer houdbaar zijn. Dit raakt indirect het EFD. 3. Crisissen kunnen ertoe leiden dat bedrijven aan wie EFD de energieleningen heeft verstrekt, in financiële problemen komen en daardoor niet meer aan hun betalingsverplichtingen richting EFD kunnen voldoen.			
Beheersmaatregel	1. EFD voert een actief debiteurenbeheer en vestigt waar mogelijk zekerheden (hypotheek- en pandrechten) ter nakoming van de betalings- en aflossingsverplichtingen door de leningnemers. Ook heeft EFD een voorziening hiervoor opgenomen en deze per saldo verrekend met de schuld aan de provincie. De hoogte van deze voorziening bepaalt EFD aan de hand van een risico-analyse per energielening. Voor 2025 ging het daarbij om een totaalbedrag van € 2.221.092,- tegenover een bedrag van € 1.960.124,- in 2024. Daarnaast is het cumulatieve saldo van de baten en lasten van de organisatie sinds de oprichting per saldo een negatief bedrag van € 240.522,-. Ook dit saldo wordt verrekend met de schuld aan de provincie en is gemuteerd door verrekening met de winst over 2025 en een afboeking voor oninbare leningen. 2. De provincie heeft reserveringen van 10% van € 39,2, 11% van € 16 miljoen, 15% van € 6,6 miljoen en 10% van € 25 miljoen getroffen. 3. Per kwartaal levert EFD een financieel overzicht aan waarin de actuele stand is vermeld van die leningen die onder bijzonder beheer vallen. Van bijzonder beheer is sprake indien de lening een verhoogd risicoprofiel heeft als gevolg van bijvoorbeeld een achterstand op rente- en aflossingsverplichtingen dan wel in situaties waarbij de financiële positie van de leningnemer is verslechterd. Het doel van bijzonder beheer is enerzijds de leningnemer te begeleiden naar herstel en anderzijds het bewaken van het kredietrisico op de openstaande lening. Met EFD is de afspraak gemaakt dat de jaarlijkse rente-inkomsten een eventueel verlies op oninbare vorderingen compenseren. Door de stichtingsvorm kan de provincie Drenthe niet aansprakelijk worden gesteld. Ook het personeel van EFD is in dienst op basis van inhuur. Hiervoor gelden geen overnameverplichtingen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	0	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	47.076.077	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	292.458	179.550	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing
Opbrengsten dienstverlening	46.395	47.843	47.843	47.843

Naam verbonden partij	Stichting Bodembeheer Schoonebeek			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincie Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	6,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invloed uitoefenen	Het voorzitterschap wordt bekleed door de vertegenwoordiger van de gemeente Emmen. Het Drentse lidmaatschap wordt bemenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstrekte meerderheid.			
Risico's	1. Mocht de bodem vervuild blijken en leidt het saneren hiervan tot een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imagoschade groot. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie. 2. De stichting heeft in 2015 een analyse uitgevoerd betreffende de vermogens- en kostenopbouw. Uit deze analyse blijkt dat de baten (rente-inkomsten) de lasten (stichtings- en saneringskosten) niet meer kunnen compenseren. SBS belegt feitelijk ook niet meer; de gelden staan geparkeerd op een spaarrekening. Dit betekent dat op de lange termijn de voorziening onvoldoende is om de uitvoering van het takenpakket van de stichting te kunnen waarborgen. Naar aanleiding van de financiële analyse is een versobering van de uitvoering doorgevoerd. Het financiële toekomstperspectief op lange termijn blijft echter om aandacht vragen. 3. De stichting heeft in 2025 gemeente Emmen en provincie Drenthe verzocht om ieder € 500.000,-- bij te dragen voor aanvullende maatregelen. Het verzoek is aangehouden in afwachting van aanvullend onderzoek en een nadere afweging van de risico's. Besluitvorming zal in 2026 plaatsvinden.			
Beheersmaatregel	1. In de Raad van Toezicht (RvT) worden afspraken gemaakt over de aanpak. De eigenaren van de vervuilde percelen zijn in de RvT vertegenwoordigd. Op deze wijze worden discussies over de aanpak vroegtijdig opgepakt. 2. De geplande saneringen zijn afgerond. De stichting maakt de overgang naar een beheerorganisatie, waarbij periodieke monitoring de belangrijkste taak is. 3. Bij tekorten zijn de overheden (provincie Drenthe en de gemeenten Emmen en Coevorden) aan te spreken, conform het overeengekomen convenant. In dat geval draagt de provincie 50% bij in tekort of meerkosten. In 2023 zijn het financiële toekomstperspectief en de organisatievorm in relatie tot de overgang naar een beheerorganisatie en de komst van de omgevingswet onderwerp van gesprek geweest voor de Raad van Toezicht. In 2025 staat een volgende monitoring gepland; hieruit kunnen nog aanvullende maatregelen volgen. De overgang naar een passieve fase is in 2028. De raad opteert ervoor de taken dan bij de Omgevingsdienst Drenthe onder te brengen.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	0	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	1.715.636	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-124.192	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Stichting Gemeenschappelijke Opleidingsactiviteit (semi) Publieke sector			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	De GOA Publiek is een samenwerkingsverband van publieke organisaties en onderwijsinstellingen dat gericht is op het borgen van kwalitatief goede instroom (van MBO-1 tot WO) in de publieke sector door het faciliteren van leerwerktrajecten en andere ontwikkelgerichte banen. De GOA Publiek vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie in het creëren van kansen op de arbeidsmarkt. Per 1 januari 2023 is de provincie deelnemer geworden.			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	0,00%			
Bestuurlijk belang	Adviesraad			
Invloed uitoefenen	via de deelnemersraad			
Risico's	1. De provincie Drenthe stort geen kapitaal in GOA Publiek. Bij eventuele verliezen beschikt GOA Publiek over eigen vermogen om deze op te vangen. Mochten de verliezen over een lange periode optreden, dan zal GOA Publiek haar organisatie naar verhouding moeten afschalen. In geen enkel geval zal de provincie Drenthe daarin risico lopen of gevraagd worden extra financiële middelen beschikbaar te stellen. 2. Voor de BBL's en trainees (fase A uitzendovereenkomst) in dienst van GOA Publiek geldt dat de financiële risico's voor GOA Publiek minimaal zijn.			
Beheersmaatregel	Ontwikkeling van kosten GOA Publiek goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	404.718	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	303.265	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	-233.188	42.574	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	155.805	287.000	nog niet bekend	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging			
Rechtsvorm	Stichting			
Doel	Sanering van bodemverontreiniging in aangewezen landinrichtingsgebieden in de provincies Groningen en Drenthe			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,50%			
Bestuurlijk belang	Lid Raad van Toezicht			
Invloed uitoefenen	De Raad van Toezicht ziet toe op de directie en op de algemene gang van zaken van de stichting. De Raad heeft vijf leden. Het Drentse lidmaatschap wordt benenst door de milieu-gedeputeerde. Iedere deelnemer heeft één stem. Besluiten worden genomen o.b.v. volstrecte meerderheid. Doorgaans wordt het Drentse lidmaatschap uitgevoerd door een waarnemend ambtenaar. De Raad van Toezicht van de SLB heeft in zijn vergadering van 17 februari 2011 ingestemd met het voorstel de jaarlijkse verantwoording over het gevoerde beleid te vereenvoudigen. Dit houdt in dat er niet langer een formeel en door de accountant goedgekeurd jaarverslag wordt uitgebracht, maar in plaats daarvan een tot op het niveau van de afzonderlijke uitgaven toelichtende verantwoording. Tevens is bepaald dat bij deze wijze van rapportage niet langer jaarlijks zal worden vergaderd, maar de rapportage in een schriftelijke ronde zal worden afgehandeld. Dit laat onverlet dat elk van de afzonderlijke leden van de raad het recht heeft SLB op te dragen alsnog een vergadering uit te schrijven voor plenaire behandeling van de rapportage. Tevens oefent de provincie invloed uit via haar wettelijke rol van bevoegd gezag op basis van de Omgevingswet en als regievoerder van de bodemsaneringsoperatie. In dat verband moet zij inhoudelijke oordelen geven over besluiten omtrent de ernst van gevallen van bodemverontreiniging en over de kwaliteit van beschermingsmaatregelen, bodemsaneringen en nazorg.			
Risico's	1. Niet voorzien. Het totale fondsbedrag van circa € 2 miljoen zou voldoende moeten zijn om de algemene uitvoerende taken te dekken door middel van de jaarlijkse rentebijdrage. 2. Mocht de bodem vervuild blijken en het saneren hiervan is een discussie, dan heeft dit grote maatschappelijke impact en is de kans op imago schade hoog. De bodemsanering zal direct worden geassocieerd met de verantwoordelijkheid van de provincie.			
Beheersmaatregel	1. De stichting beschikt over voldoende reserves om de vrijwaringen eeuwigdurend gestand te doen. 2. Door de stichting wordt de kwaliteit van de bodem gemonitord evenals het gebruik van de percelen. Deze werkwijze biedt goede garanties voor het vroegtijdig signaleren van onbalans tussen gebruik en bodemkwaliteit.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Huis van de Nederlandse Provincies			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Het HNP vervult als vooruitgeschoven post een signalerende functie en is een platform voor de gezamenlijke belangenbehartiging van de provincies en het IPO in Brussel. Het Huis van de Nederlandse Provincies zet zich in om zo vroeg mogelijk input te leveren in Brussel			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	7,69%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Via het bestuur			
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger dan geraamd uitvallen. De deelnemersbijdrage HNP is voor Drenthe vastgesteld op 7,69%. 2. De twaalf Nederlandse provincies en het Interprovinciaal Overleg (IPO) stichtten in 2000 het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel. Het HNP is een stichting waarop het Belgisch vennootschapsrecht van toepassing is (statutair gevestigd in Brussel). Daardoor is sprake van een afwijkende financiële verslaglegging.			
Beheersmaatregel	1. Ontwikkeling van kosten HNP goed volgen en monitoren.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	697.004	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	509.383	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	88.811	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Bijdrage provincie	84.000	86.520	nog niet bekend	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	nog niet bekend	nog niet bekend

Naam verbonden partij	Vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO)			
Rechtsvorm	Vereniging			
Doel	Belangenbehartiging van provincies in 'Den Haag' en 'Brussel'			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	8,12%			
Bestuurlijk belang	Lid Bestuur			
Invloed uitoefenen	Invloed kan worden uitgeoefend in het IPO-bestuur door het collegelid dat lid is van het IPO-bestuur. Het college van GS in de persoon van het IPO-bestuurslid legt verantwoording af over het gevoerde beleid aan PS.			
Risico's	1. Onze jaarlijkse financiële bijdrage kan hoger uitvallen dan geraamd. De deelnemersbijdrage IPO, Bij12 en de Raming Kassiersfunctie is voor Drenthe vastgesteld op 8,12%. 2. Onvoldoende transparante P&C cyclus betreffende de verschillende IPO-onderdelen. De Raming Kassiersfunctie (voor faunaschades) is uit de IPO-begroting gehaald en bestaat nu naast deze begroting. Dit komt het overzicht niet ten goede. Bij12 is inmiddels wel opgenomen in de IPO-begroting. De begroting bevat een aantal mutaties waarvan het onduidelijk is wat het vertrekpunt is en wat het eindbedrag is. Met name bij de bijdrage per provincie is dit het geval. Een opsomming van mutaties volstaat niet als begroting. 3. Onvoldoende financieel inzicht in de verschillende onderdelen van de vereniging.			
Beheersmaatregel	1. De ontwikkeling van kosten IPO, Bij12 en de Raming Kassiersfunctie goed volgen en monitoren. 2. Opzetten van een nieuw P&C document en het herkenbaar weergeven van de verschillende IPO-onderdelen, maar ook met een duidelijk financieel totaalbeeld inclusief bijdrage per provincie. 3. Zuivere en transparante begroting met één document voor de gehele vereniging (IPO-bureau. Bij12 en de Raming Kassiersfunctie samen). Voor 2026 laat het opnemen van Bij12 in de IPO-begroting een stijging in de financiële bijdrage zien.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	3.314.237	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	45.463.033	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	22.314.237	0	0	nog niet bekend
Bijdrage provincie	15.289.357	15.519.350	16.330.782	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Overige

Naam verbonden partij	Regio Zwolle			
Rechtsvorm	Coalition of the willing			
Doel	De Meerjarige Agenda Regio Zwolle Stapt Door 2024 – 2027 is de basis voor de regionale ambities. Deze wordt jaarlijks vertaald in uitvoeringsplannen inclusief jaarbegroting per opgave voor 1) Economie en Arbeidsmarkt, 2) Ruimtelijke ontwikkeling, 3) Public Affairs en Communicatie, 4) Bedrijfsvoering en Regio Zwolle Bureau			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	3,56%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen Bestuur			
Invloed uitoefenen	GS via het AB en via bestuurlijk trekker van programma's en PS via Zienswijze begroting			
Risico's	Onderbesteding beschikbaar gestelde middelen			
Beheersmaatregel	In gesprek met Regiobureau Zwolle en Kernteam Novex			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend	nog niet bekend
Vreemd vermogen op 31-12	0	0	0	nog niet bekend
Resultaat (voor bestemming)	nog niet bekend	-610.612	-1.636.707	nog niet bekend
Bijdrage provincie	235.607	600.000	600.000	nog niet bekend
Opbrengsten dienstverlening	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing	niet van toepassing

Naam verbonden partij	Nazorg fonds gesloten stortplaatsen Provincie Drenthe			
Rechtsvorm	Rechtspersoon met Wettelijke Taak (RWT)			
Doel	Financiering eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen			
Eigenaars-/deelnemersbelang Provincie Drenthe	100,00%			
Bestuurlijk belang	Lid Algemeen en Dagelijks Bestuur			
Invloed uitoefenen	Het DB kan beleidswijzigingen voorstellen aan het AB. Een besluit kan slechts genomen worden door het AB. Het AB wordt gevormd door de leden van het college van GS, het DB door de gedeputeerden milieu en financiën.			
Risico's	De provincie loopt een financieel risico op het nazorgfonds, indien het voorcalculatorische rendement (de rekenrente) niet wordt gerealiseerd. Dit rendement is benodigd om de eeuwigdurende nazorg voor gesloten stortplaatsen te kunnen financieren.			
Beheersmaatregel	Voor de stortplaats Wijster geldt dat er jaarlijks na vaststelling van de jaarrekening van het nazorgfonds wordt bezien of er een heffing aan Attero wordt opgelegd. Dat is het geval als de omvang van de bestemmingsreserve voor de stortplaats Wijster 10% of meer afwijkt van de contante waarde van het doelvermogen (dit kan ook een terugbetaling zijn, indien de omvang van de reserve groter is dan de contante waarde van het doelvermogen). Ook kan er een heffing worden opgelegd naar aanleiding van een nieuw nazorgplan, dan geldt de drempel van 10% niet. Hierover zijn afspraken gemaakt in de raamovereenkomst tussen Attero en de provincie. Voor de gesloten stortplaats te Ubbena kan geen heffing meer worden opgelegd. Het financiële risico van deze stortplaats ligt volledig bij de provincie.			
Financiële kengetallen	Gerealiseerd 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
Eigen vermogen op 31-12	17.390.016	17.731.828	18.509.045	19.337.522
Vreemd vermogen op 31-12	12.551	3.500	3.500	3.500
Resultaat (voor bestemming)	706.779	661.736	777.217	828.478

Flexibele samenwerkingsvormen

Naast formeel verbonden partijen heeft Provincie Drenthe ook diverse flexibele samenwerkingsvormen. Deze samenwerkingsvormen hebben vaak een tijdelijk karakter voor kort of langere duur. Deze vorm van flexibele samenwerkingsverbanden zijn door hun aard en karakter wisselend. Bijgaande lijst geeft een overzicht per augustus 2026 en wisselt regelmatig met het toevoegen van een nieuwe samenwerkingsvorm of afronden ervan. Met het toevoegen van dit overzicht wordt een beeld geschetst vanuit transparantie en compleetheid.

Naam samenwerking	Samenwerkingspartijen	Samenwerkings- overeenkomst
Beheer Wegen & Vaarwegen		
Gezamenlijke beheer en onderhoud van de grondwatermeetnetten	Provincie Groningen	31-12-2027
VM/IM Noord- en Oost-Nederland	Provincies Fryslan, Gelderland, Groningen, Overijssel en de Staat der Nederlanden	31-12-2036
Bestuur, Public Affairs en Juridische Zaken		
Regio Deal Zuid-en Oost Drenthe II	Gemeenten	31-12-2027
Schone Lucht Akkoord	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	31-12-2030
Cultuur Maatschappij & Vrijtijdsconomie		
Vitale Vakantieparken Drenthe 2025-2027	Gemeenten, recreatieschap en RECRON	31-12-2027
DARI	Stichting Drentse Adviesraad Inclusie	31-12-2099
Economie		
IT Hub Fase 2 Hogeveen	Gemeente Hogeveen, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, NHL, Alfa College, TVM. Unigarant NV	31-12-2026
Werklandschappen pakket B	Stichting Werklandschappen van de Toekomst	31-12-2027
Dutch Techzone 2026-2029	Gemeenten, Minister van Economische Zaken en Klimaat	31-12-2029
Chemport Europ 2026-2029	Provincie Groningen, gemeenten Eemshaven, Emmen, Heerenveen, Groningen Seaports, GETEC Park Emmen, Campus Groningen, Hanzehogeschool, NHL Stenden, Rijksuniversiteit Groningen, Greenwise Campus, SUSPACC, Samenwerkende Bedrijven Eemsregio en NOM	31-12-2029
Energie		
Drents Energieloket DEL 2025-2027	Gemeente Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, Emmen, Hogeveen, Meppel, Midden-Drenthe, Noordenveld, Tynaarlo, Westerveld, De Wolden	31-12-2027
Energietransitie Drenthe, onderdeel warmtetransitie	Alle 12 de gemeenten in Drenthe, , De Vereniging Drentse Gemeenten	31-12-2030
Intentieovereenkomst Ontwikkeling Warmtebedrijf	Provincie Overijssel, Enpuls. Cogas Innovatie en Ontwikkeling, N-tra, Minister van Klimaat en Groene Groei (de Staat)	31-12-2029
Landbouw & Landgebruik		
Convenant invoerapplicatie voor Feitgecodeerde overtredingen	Centraal Justitieel Incasso Bureau	23-6-2027
Intentieverklaring Gebiedsprogramma Veenkolonien	Provincies, gemeenten, waterschappen, ketenpartijen, agrarische collectieven, advies-en kennisinstellingen binnen de Veenkolonien	22-1-2031
Versnellingsaanpak zandprovincies	Provincies Gelderland, Noord-Brabant, Limburg	31-12-2031

Naam samenwerking	Samenwerkingspartijen	Samenwerkings-overeenkomst
Huis van de Drentsche Aa	VV Vastgoed B.V. , IVN	21-11-2033
Natuur		
Rode Brand en Zuidmaten	Waterschap Drents Overijsselse Delta	31-12-2027
Klimaatbuffer Ootmaantlanden-Koningsschut	Waterschap Drents, Overijsselse Delta, Gemeente Westerveld, Vereniging Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer	1-12-2028
Personeel, Organisatie en Vitaliteit		
BMW Dienstverlening	Powerful Impuls	30-11-2027
Vergunning Toezicht & Handhaving		
Uitwisseling Politiegegevens BRS	Natuurnetwerk B.V.	22-6-2028
Verkeer & Vervoer		
Deelmobiliteit Noord-Nederland	Provincie Groningen, Regio Groningen Assen, Provincie Fryslan	31-12-2028
Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, alle provincies, de G4 en netbeheerders	31-12-2030
Realiseren en exploiteren laadobjecten	Gemeenten	22-6-2033
Spoorverbinding Coevorden-Neuenhaus-Bad Bentheim	Bentheimer Eisenbahn AG	31-12-2036
Gebiedsontwikkeling Nedersaksenlijn	provincies Groningen, Drenthe en Overijssel en de gemeenten Groningen, Midden-Groningen, Veendam, Stadskanaal, Westervolde, Aa en Hunze, Borger-Odoorn, Emmen, Coevorden, Hardenberg, Almelo en Hellendoorn	31-12-2028
Water Bodem & Milieu		
Freshem- onderzoek naar zout-zoet verdeling grondwater	De waterschappen	1-12-2028
Samenwerking IJsselmeergebied 2024-2028	Wetterskip Fryslan	31-12-2028

Paragraaf 2.7 Grondbeleid

Inleiding

In de paragraaf grondbeleid komen de volgende zaken aan de orde:

- Een visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de provincie het grondbeleid uitvoert.

Wat willen wij bereiken?

Grond is een instrument om provinciale doelstellingen te kunnen realiseren. Hoe de provincie dit doet is vastgelegd in de nota Grondbeleid die Provinciale Staten op 3 april 2024 hebben vastgesteld. Uiteenlopende maatschappelijke vraagstukken en opgaven brengen de komende jaren omvangrijke ontwikkelingen in het landelijk gebied met zich mee. Denk bijvoorbeeld aan de energietransitie, klimaatverandering, toekomstbestendige landbouw, stikstofproblematiek, opgaven voor bodem, water en natuur en de woningbouwopgave. Allemaal hebben ze impact op de manier van wonen, werken en leven in Drenthe. Grond speelt bij dit alles een belangrijke rol. Om de opgaven – ook in hun ruimtelijke samenhang – in goede banen te leiden, is grondbeleid nodig. De Nota Grondbeleid Drenthe is vooral een instrumentele nota die kaders voor de uitvoering schept. De nadere concretere uitwerking voor de uitvoering vindt vervolgens plaats in Grondstrategieplannen.

Voor alle (toekomstige) opgaven in het landelijk gebied wordt een ruimtebehoefte voorzien. Om deze opgaves te realiseren speelt grond, en met name vrijwillige kavelruil in combinatie met een strategische voorraad (ruil)grond, een voorname rol. Grondbezit is daarbij geen doel op zich maar is een uitvoeringsinstrument voor het realiseren van de provinciale doelen.

Een belangrijk uitgangspunt hierbij is dat de provincie geen verstorende werking op de grondmarkt heeft, geen staatssteun verleent en marktconform werkt. Zowel de aan- en verkoop als ruiling van gronden gebeurt op basis van taxaties en in principe op vrijwillige basis. Als het nodig is kan gebruik gemaakt worden van andere (meer dwingende) instrumenten.

Wat gaan wij daarvoor doen?

Landelijk Gebied

Met de Natuurvisie 2040, het Programma Natuurlijk Platteland (PNP), het programma Natuur, de landbouwkoers Drenthe en het programma Toekomst Landelijk Gebied Drenthe zijn er omvangrijke opgaves te realiseren. Grond speelt hierbij een cruciale rol. De meer praktische uitwerking van het grondbeleid voor het landelijk gebied staan in het Grondstrategieplan Landelijk Gebied. De grootste opgaven voor grond zitten in de volgende programma's:

- *Programma Natuurlijk Platteland*
Vanaf de peildatum 1 januari 2016 (start Programma Natuurlijk Platteland) moest er 8.592 hectare nieuwe natuur worden ingericht en 3.855 hectare worden verworven of van functie veranderen. In alle deelprogramma's van het PNP tezamen resteert nog een grondopgave voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN) van 1.857 hectare (volgens de stand Voortgangs Rapportage Natuur – VRN - per 1 januari 2026), die via verwerving/functiewijziging plaats moet vinden.

- *Programma Toekomst Landelijk Gebied Drenthe*

Met het programma Toekomst Landelijk Gebied Drenthe (TLGD) gaat de provincie aan de slag met de opgaven in het landelijk gebied, op het gebied van water, klimaat, natuur, stikstof en landbouw. Deze opgaven zijn de vertaling van Europese en nationale wetgeving en bestuurlijke afspraken.

De realisatiestrategie TLGD is het uitvoerende vervolg op het programma Toekomstgericht Landelijk Gebied Drenthe. Het document beschrijft hoe de provincie Drenthe de komende jaren werkt aan de uitvoering van de opgaven in het landelijk gebied, welke keuzes daarbij worden gemaakt en onder welke voorwaarden uitvoering plaatsvindt. De grondopgave die daaruit voortvloeit zal opgenomen worden in deze paragraaf.

- *Bronmaatregelen Stikstof*

Op dit moment zijn voor het verminderen van de stikstof diverse rijksregelingen beschikbaar: Dit betreft:

- Landelijke beëindigingsregeling veehouderij (plus). De afhandeling loopt nog via het Rijk, met in Drenthe 69 aanvragen voor subsidie om het veehouderijbedrijf te beëindigen. Dit betreft geen aankoop.
- De maatregel gebiedsgerichte beëindiging, welke is gestart in het derde kwartaal 2025 en loopt de komende jaren door

Deze regelingen kennen randvoorwaarden waardoor niet alle bedrijven (veehouderijen) er gebruik van kunnen maken.

- *Kavelruil en Landbouw*

De landbouw is de primaire sector in Drenthe en tegelijk de grootste grondgebruiker en (mede daardoor) een belangrijke economische factor in het buitengebied. Daarnaast levert deze sector een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid en aan het onderhoud en het beheer van het landschap. Instrumenten als kavelruil, aankoop en verkoop en bedrijfsverplaatsingen worden door de provincie binnen de gebiedsprocessen ingezet voor de agrarische structuurversterking.

Daarnaast kennen we het instrument planmatige kavelruil waarvoor middelen beschikbaar zijn in de begroting. Het doel voor 2027 is om circa 1.000 hectare aan planmatige kavelruil te realiseren.

Een belangrijk uitgangspunt is dat de realisatie van de grondopgave in principe gebaseerd is op vrijwilligheid en zodanig dat daar een zo beperkt mogelijke marktverstoring vanuit gaat. Voor alle gebieden is een realisatiestrategie bepaald en bedacht welke stappen nodig zijn om de grond beschikbaar te krijgen voor het realiseren van de gestelde doelen.

De huidige grondvoorraad van de provincie bestaat uit gronden binnen het Natuurnetwerk Nederland (NNN) en agrarische ruilgronden. Ruilgronden zijn van belang voor gebiedsprocessen en kunnen worden ingezet om te ruilen tegen gronden waarop een bepaalde opgave is gelegen. Het uitgangspunt hierbij is dat ruilgronden, waarop geen opgaven te realiseren zijn, volledig teruggaan naar de landbouw via het instrument van verkoop, kavelruil of bedrijfsverplaatsing. In de tussentijd wordt de grond door de provincie verpacht. Om te kunnen ruilen is er duidelijkheid nodig over de vertaling van (toekomstige) doelen of functies in het landelijk gebied.

De voorraad ruilgrond is de afgelopen jaren is gegroeid. Vanuit de verschillende beleidsdoelen moet de komende periode duidelijkheid komen om de gebiedsprocessen voortvarend te kunnen oppakken en perspectief aan de landbouw te kunnen geven. Als er sprake is van “no-regret” in het kader van de (toekomstige) opgaven kunnen ruilingen en bedrijfsverplaatsingen weer doorgaan.

Mobiliteit

In 2026 zal er ook (waar nodig) grondverwerving plaatsvinden ten behoeve van infrastructurele projecten. Hiertoe stellen Gedeputeerde Staten voor de grotere projecten een aankoopstrategieplan vast, waarin te verwerven kavels, ramingen, beschikbaar budget, gewenste tijdsplanning en onderhandelingsstrategie worden aangegeven. Tevens wordt helderheid verschaft wanneer en op welke wijze gebruik gemaakt wordt van het instrument onteigening. Daarbij is sprake van een helder uitgangspunt: het werk moet er komen binnen een bepaalde tijdsplanning. Er is uiteindelijk geen sprake van vrijwilligheid voor de eigenaar ten aanzien van de keuze van wel of niet te verkopen. Gelet hierop wordt aan eigenaren en overige belanghebbenden een volledige schadeloosstelling geboden. De provincie hanteert het onteigeningsinstrument alleen indien dat noodzakelijk wordt geacht. Daarnaast wordt er gewerkt aan het beheer van het huidige bezit van Wegen en Vaarwegen en worden met andere overheden/beheerders afspraken gemaakt en vastgelegd over het eigendom, beheer en onderhoud van de infrastructuur.

Overige beleidsvelden

Het grondbeleid kan naast de genoemde beleidsvelden en programma's ook ten dienste staan van overige inhoudelijke beleidsterreinen van de provincie zoals defensie, energie, vrijetijdseconomie (toerisme en recreatie), (stedelijke) gebiedsontwikkeling of aansluiten bij andere rijks opgaven.

Grondvoorraad

Om de opgaven te kunnen realiseren beschikt de provincie over een (strategische) grondvoorraad die is opgebouwd uit gronden binnen projectgrenzen, (ruil)gronden buiten projectgrenzen en gronden die gereserveerd zijn voor een toekomstige opgave (opgavegerichte gronden).

- *Gronden die liggen binnen de grenzen het NNN.*
Deze gronden worden afgewaardeerd naar de waarde die zij na realisatie van het project hebben. Voor het beleidsveld van Natuur worden gronden binnen het NNN na aanschaf afgewaardeerd naar 15% van de agrarische waarde.
- *Opgavegerichte gronden.*
In het Programma Toekomst Landelijk Gebied Drenthe is aangegeven waar de opgaven landen; deze opgaven moeten in een gebiedsproces verder geduid worden. Binnen de contouren van de opgave kunnen gronden aangekocht worden. Deze opgavegerichte gronden worden afgewaardeerd naar 15% van de agrarische waarde.
- *Ruilgronden buiten de grenzen van een project.*
Deze gronden kunnen worden ingezet bij ruil- en verplaatsingsprocessen voor de realisatie van provinciale doelen. Daarvoor worden gronden door de provincie (anticiperend) aangekocht. Het tijdelijke bezit wordt op de post "grondvoorraad" op de provinciale balans tegen verwervingsprijs of lagere marktwaarde verantwoord. Jaarlijks wordt hierbij getoetst hoe de boekwaarde zich verhoudt tot de marktwaarde. Zodra de marktwaarde onder de boekwaarde komt te liggen, vindt afwaardering plaats ten laste van het beleidsveld.
- *Gronden die liggen binnen de grenzen van een project zoals een wegtracé.*
Deze gronden worden afgewaardeerd naar de waarde die zij na realisatie van het project hebben. De gronden voor infrastructuur worden afgewaardeerd naar nul euro.

Investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied

Het investeringskrediet is bedoeld om grondaankopen voor de opgaven in het landelijk gebied te realiseren, een ruilgrondvoorraad beschikbaar te hebben voor (toekomstige) provinciale beleidsdoelen

(waaronder agrarische structuurverbetering), en een grondvoorraad te hebben die gereserveerd wordt voor toekomstige doelen (opgavegerichte gronden).

Met een passend investeringskrediet kan voldoende ruilgrond aangekocht worden om de puzzel in de gebiedsprocessen te leggen. Deze puzzel gaat niet alleen over het realiseren van de doelen maar ook over perspectief bieden aan de landbouw door het faciliteren van de ontwikkeling van toekomstbestendige bedrijven en agrarische structuurverbetering.

Het investeringskrediet grondbezit Landelijk Gebied is in 2024 opgehoogd van € 140 miljoen naar maximaal € 210 miljoen euro. Per 31 december 2025 bedroeg het tijdelijk grondbezit op naam van de provincie Drenthe 3.574 hectare grond, met een balanswaarde van € 169.456.821 mln.

Wat gaat dat kosten/wat levert dat op?

Vanuit de opgaven in het landelijk gebied wordt voortdurend gemonitord welke aan- en verkopen we verwachten te gaan doen. Welke impact de opgave in het TLGD zal hebben op de grondopgave is nog onvoldoende duidelijk. Naar verwachting is er een overlap met de grondopgave van het PNP. Dit heeft tot gevolg dat de voorraad grond ingezet kan worden in de gebiedsprocessen als de opgaven en doelen duidelijk worden. Het bezit van grond is een middel is voor de realisatie van provinciale doelen; bezit is geen doel op zich. Als ingeschat wordt dat grond (of gebouwen) niet langer bijdragen aan de realisatie van (toekomstige) provinciale doelen, dan worden ze aangemerkt als overtollig en kunnen ze openbaar worden verkocht. In de Prestatieovereenkomst met Prolander (PPO) 2027 is een indicatieve inschatting voor aan- en verkopen gemaakt.

Aankopen

Om gronden beschikbaar te krijgen voor doelrealisatie koopt de provincie actief gronden aan. Dit zijn gronden die direct binnen de opgave (het NNN / hotspots TLGD) liggen. Ook worden er ruilgronden aangekocht, met als doel deze uit te ruilen met gronden binnen de opgave. De aankoop van een strategische voorraad ruilgrond wordt gebaseerd op een analyse van de restant opgave, waarbij gekeken wordt naar de wensen van eigenaren (ten aanzien van vervangende ruilgrond) die zowel binnen als buiten de opgave liggen. Het realiseren van landbouwstructuurverbetering is hierbij een belangrijk uitgangspunt. In 2027 zullen diverse kavelruilprocessen opgestart worden.

Verkopen

Voor wat betreft de verkopen worden er jaarlijks gronden verkocht door de provincie met als doel om opgaves te realiseren. Dit gebeurt vaak via verkoop van ruilgrond en/of kavelruil, waarmee de wens van de eigenaar voor vervangende ruilgrond gerealiseerd kan worden.

De provincie verkoopt zowel ruilgronden als NNN gronden. De provincie Drenthe heeft de afgelopen jaren meerdere gronden aangekocht binnen het NNN. De verkoop van NNN vindt openbaar plaats, onder andere via het nieuwe instrument Groenruil, welke in 2024 als pilot gestart is. De verwachting is dat in 2027 wederom een verkooptranche zal plaatsvinden waarbij natuurgonden worden verkocht of geruild.

De provincie heeft voor 2027 ook een opgave voor infrastructuur. Gronden die niet (langer) noodzakelijk zijn voor het beheer van de infrastructuur zullen ook worden verkocht. Vaak zijn dit zogenaamde overhoeken of snippergroen.

De provincie handelt bij verkoop altijd op basis van marktconformiteit en rechtmatigheid. Overtollige gronden en gebouwen die niet langer de opgave van de provincie dienen, worden in principe openbaar verkocht. Tenzij er sprake is van een meest gerede partij; in dat geval zal dit voornemen gepubliceerd worden met een mogelijkheid tot bezwaar. Tot het moment van verkoop zal het huidige provinciale bezit zoveel mogelijk verpacht worden, of op andere wijze in gebruik worden gegeven.

Onderstaande tabel bevat de Grondopgave via de PPO-opdracht aan Prolander en dus exclusief SKNL, kosten via provincie en overige sporen.

Tabel Grondparagraaf	Jaarrekening 2025		1e PPOV 2026 #		CONCEPT PPO 2027							
	Ha voorraad	Boekwaarde	Saldo mutaties ha	Mutaties Boekwaarde in 2025	Mutaties ha voorraad	Bruto aan- en verkopen	Lasten	Baten	Mutaties boekwaarde		Prognose ha voorraad	Voorraad grond
							waarde daling	boekwinst	Vermeerdering	Vermindering		Prognose boekwaarde
Voorraad ruilgrond	2.252	154.906.250	-33	1.466.092								
Voorraad NNN grond	1.259	9.585.663	-6	612.360								
Voorraad Opgavegericht			20	1.895.260								
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30	2.018.199	0	0								
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnelingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17	1.226.845	0	0								
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)	16	1.719.865	0	0								
AANKOPEN 2027												
Overig ruilgrond @					nvt	nvt	1.600.000		nvt		nvt	
Ruilgrond				100	9.950.100	0	9.950.100					
NNN				100	8.820.000	7.497.000	1.323.000					
Voorraad Opgavegericht				pm	0	0	0					
Proceskosten grondtransacties					nvt	818.000	0		818.000			
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnelingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)				pm	0	0	0					
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS-melders (L27)				pm	0	0	0					
Financieringsbron: SPUK Regeling PN2 (L33)				pm	0	0	0					
Financieringsbron: SPUK Regeling RPML (L35)				pm	0	1.691.517	1.691.517		0			
Mutatie lasten / vermeerdering					200	21.279.617	10.788.517		12.091.100		12.091.100	
VERKOPEN 2027												
Ruilgrond					143	13.400.959		3.350.240		-10.050.719		-10.050.719
NNN				50	661.500	231.525		-429.975		-429.975		
Voorraad Opgavegericht				0	1.691.517	0		-1.691.517		-1.691.517		
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)				pm	0	0		0		0		
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnelingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)				pm	0	0		0		0		

Tabel Grondparagraaf	Jaarrekening 2025		1e PPOV 2026 #		CONCEPT PPO 2027							
	Ha voorraad	Boekwaarde	Saldo mutaties ha	Mutaties Boekwaarde in 2025	Mutaties ha voorraad	Bruto aan- en verkopen	Lasten	Baten	Mutaties boekwaarde		Prognose ha voorraad	Voorraad grond
							waarde daling	boekwinst	Vermeerdering	Vermindering		Prognose boekwaarde
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS- melders (L27)				pm	0	0		0		0		0
Financieringsbron: SPUK Regeling PN2 (L33)				pm	0	0						0
Financieringsbron: SPUK Regeling RPML (L35)				pm	0	0		0				0
Mutatie baten / vermindering					193	15.753.976		3.581.765		-12.172.211		-12.172.211
Standen 31 december												
	2025		2026 (cf 1e PPOV) #								2027	
Voorraad ruilgrond	2.252	154.906.250	2.219	156.372.342							2.176	156.271.723
Voorraad NNN grond	1.259	9.585.663	1.253	10.198.023							1.303	11.091.048
Voorraad Opgavegericht			20	1.895.260							20	203.743
Proceskosten grondtransacties												818.000
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden (L8)	30	2.018.199	30	2.018.199							30	2.018.199
Financieringsbron: SPUK Provinciale versnelingsvoorstellen transitie landelijk gebied (L25)	17	1.226.845	17	1.226.845							17	1.226.845
Financieringsbron: SPUK Regeling provinciale maatregelen PAS- melders (L27)	16	1.719.865	16	1.719.865							16	1.719.865
	3.574	169.456.821	3.555	173.430.534	7	nvt	10.788.517	3.581.765	12.091.100	-12.172.211	3.562	173.349.423

@: Sloop gebouwen

bron: 1e PPOV 2026 saldo van aan- en verkopen

Paragraaf 2.8 Openbaarheid

In 2027 bestaat de Wet open overheid (Woo) vijf jaar. De Woo waarborgt het recht op toegang tot publieke informatie. Artikel 3.5 van de Woo schrijft voor dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteedt aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de Woo.

Het aantal verzoeken om informatie is in de afgelopen jaren toegenomen en vraagt blijvend aandacht binnen de organisatie. Tegelijkertijd wordt de actieve openbaarmakingsverplichting stapsgewijs ingevoerd. Nu landelijke voorzieningen daarvoor niet tijdig beschikbaar zijn, ligt er een opgave om deze ontwikkeling binnen de eigen organisatie verder vorm te geven.

Kwalitatief goede informatie is niet alleen van belang voor de uitvoering van de Woo, maar ondersteunt ook veel van onze andere werkzaamheden en nieuwe initiatieven. Op basis van de ervaringen met de Woo blijft het beleidsvoornemen staan van permanente aandacht voor de kwaliteit van onze informatiehuishouding. De technologische verkenningen die hierop zijn gericht, dragen bij aan meer transparantie in ons handelen en versterken daarmee de informatiepositie van inwoners en andere belangstellenden. Daarnaast blijft ook aandacht nodig voor de organisatie, zoals een duidelijke verdeling van rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden, om te voldoen aan de transparantievereisten van de Woo.

II Financiële begroting

II.1 Overzicht van lasten en baten, tevens Meerjarenraming 2027 - 2030

Programma	2025 Rekening	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
1: Besturen en samenwerken						
Lasten	11.101.009	11.742.874	10.886.027	9.705.780	9.795.367	9.391.262
Baten	-746	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Totaal programma	11.100.263	11.723.234	10.866.387	9.686.140	9.775.727	9.371.622
2: Landelijk gebied						
Lasten	126.710.660	192.368.975	158.329.086	120.862.175	120.581.774	81.769.880
Baten	-48.200.568	-82.335.469	-63.746.948	-33.952.652	-23.707.097	-12.653.586
Totaal programma	78.510.092	110.033.506	94.582.138	86.909.523	96.874.677	69.116.294
3: Leefomgeving en wonen						
Lasten	14.497.195	34.836.959	21.876.368	13.544.772	11.673.634	11.650.397
Baten	-1.254.616	-1.486.500	-362.500	-362.500	-362.500	-362.500
Totaal programma	13.242.579	33.350.459	21.513.868	13.182.272	11.311.134	11.287.897
4: Regionale economie en werkgelegenheid						
Lasten	21.493.441	51.476.990	42.714.129	14.243.977	10.527.418	10.506.049
Baten	-6.860.420	-22.994.289	-22.692.496	-3.055.405	-1.608.733	-1.608.733
Totaal programma	14.633.021	28.482.701	20.021.633	11.188.572	8.918.685	8.897.316
5: Mobiliteit en bereikbaarheid:						
Lasten	72.713.514	118.236.322	88.207.670	80.573.140	82.514.191	83.751.243
Baten	-6.036.248	-16.681.099	-3.074.649	-591.999	-591.999	-591.999
Totaal programma	66.677.266	101.555.223	85.133.021	79.981.141	81.922.192	83.159.244
6: Energie						
Lasten	13.026.740	17.735.919	12.971.620	4.248.247	3.761.771	3.773.456
Baten	-3.932.534	-6.096.524	-2.180.768			
Totaal programma	9.094.206	11.639.395	10.790.852	4.248.247	3.761.771	3.773.456
7: Levendig en sociaal						
Lasten	31.200.975	40.721.686	36.705.515	31.906.490	29.958.656	27.443.917
Baten	-160.500	-244.000	-152.400	-155.900	-155.900	-155.900
Totaal programma	31.040.475	40.477.686	36.553.115	31.750.590	29.802.756	27.288.017
8: Middelen en mensen						
Lasten	90.846.588	108.190.308	111.402.279	103.012.558	115.526.901	116.498.163
Baten	-315.613.582	-316.720.173	-321.449.924	-330.546.705	-335.427.685	-338.410.933
Totaal programma	-224.766.993	-208.529.865	-210.047.645	-227.534.147	-219.900.784	-221.912.770
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-469.091	128.732.339	69.413.369	9.412.338	22.466.158	-9.018.924
	2025 Rekening	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Alle programma Lasten exclusief reserve mutaties	381.590.122	575.310.033	483.092.694	378.097.139	384.339.712	344.784.367
Alle programma Baten exclusief reserve mutaties	-382.059.212	-446.577.694	-413.679.325	-368.684.801	-361.873.554	-353.803.291

	2025 Rekening	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Exploitatiesaldo vóór toevoeging c.q. onttrekking aan reserves	-469.091	128.732.339	69.413.369	9.412.338	22.466.158	-9.018.924
Reserve mutaties Lasten	205.104.060	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Reserve mutaties Baten	-237.468.585	-280.498.757	-165.651.695	-75.811.475	-51.001.818	-20.266.736
Saldo mutaties reserves	-32.364.524	-128.732.339	-69.413.369	-9.412.338	-22.466.158	9.018.924
Resultaat exploitatiesaldo na toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves	-32.833.615					

Saldo Programma's	2025 Rekening	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Programma 1: Besturen en samenwerken	11.100.263	11.723.234	10.866.387	9.686.140	9.775.727	9.371.622
Programma 2: Landelijk gebied	78.510.092	110.033.506	94.582.138	86.909.523	96.874.677	69.116.294
Programma 3: Leefomgeving en wonen	13.242.579	33.350.459	21.513.868	13.182.272	11.311.134	11.287.897
Programma 4: Regionale economie en werkgelegenheid	14.633.021	28.482.701	20.021.633	11.188.572	8.918.685	8.897.316
Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:	66.677.266	101.555.223	85.133.021	79.981.141	81.922.192	83.159.244
Programma 6: Energie	9.094.206	11.639.395	10.790.852	4.248.247	3.761.771	3.773.456
Programma 7: Levendig en sociaal	31.040.475	40.477.686	36.553.115	31.750.590	29.802.756	27.288.017
Programma 8: Middelen en mensen	-224.766.993	-208.529.865	-210.047.645	-227.534.147	-219.900.784	-221.912.770
Saldo voor bestemmingen	-469.091	128.732.339	69.413.369	9.412.338	22.466.158	-9.018.924
Reserve mutaties Lasten	205.104.060	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Reserve mutaties Baten	-237.468.585	-280.498.757	-165.651.695	-75.811.475	-51.001.818	-20.266.736
Saldo mutaties reserves	-32.364.524	-128.732.339	-69.413.369	-9.412.338	-22.466.158	9.018.924
Resultaat exploitatiesaldo na toevoeging aan c.q. onttrekking aan reserves	-32.833.615					

	2026 Begroting	2027 Begroting	2028 Begroting	2029 Begroting	2030 Begroting
Onvoorziene uitgaven	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
Vrije bestedingsruimte	11.572.986	13.151.983	5.178.238	14.684.212	13.016.588
Totale ruimte binnen begroting	11.822.986	13.401.983	5.428.238	14.934.212	13.266.588

II.2 Toelichting op belangrijke ontwikkelingen

Inleiding

Ontwikkelingen Provinciefonds

De in deze begroting opgenomen baten uit het provinciefonds zijn gebaseerd op de meicirculaire provinciefonds 2026. De meicirculaire geeft een actueel beeld van de financiële kaders, gebaseerd op de voorjaarsnota van het Rijk. De effecten van de circulaire zijn meegenomen in de Bestuursrapportage 2026/2e Actualisatie 2026. In de meicirculaire 2026 is de nieuwe accresraming opgenomen voor 2026 en verder.

In de nieuwe ramingen zijn nog niet de effecten verwerkt van een herziene verdeelsystematiek voor de algemene uitkering uit het Provinciefonds. Het advies van het IPO hierover aan de fondsbeheerders is afgerond, maar de uitkomsten moeten nog worden verwerkt. Dit gebeurt in de septembercirculaire 2026. Deze septembercirculaire wordt verwerkt in de 3e actualisatie 2026.

Ontwikkeling algemene uitkering (Meicirculaire Provinciefonds 2026 (x.1000))	2026	2027	2028	2029	2030
Raming algemene uitkering Begroting 2026 Drenthe	209.521	220.549	230.683	240.499	248.219
Raming algemene uitkering Meicirculaire 2026	211.273	222.806	234.565	244.441	255.429
Vershil	1.752	2.257	3.882	3.942	7.210

Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB)

In het Coalitieakkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe!" is opgenomen dat in de huidige bestuursperiode wordt afgezien van indexering van de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Dit betekent dat wij voor deze begroting het tarief handhaven op 92 opcenten. De geraamde inkomsten uit opcenten op de motorrijtuigenbelasting baseren wij op dit tarief en de meest actuele gegevens die wij van de belastingdienst ontvangen over de omvang en de samenstelling van de in de provincie ingeschreven voertuigen. Voor verdere details verwijzen wij naar de paragraaf Lokale Heffingen in deze begroting.

Loonindexatie

Voor de begroting 2027 worden de lonen gebaseerd op de CAO 2026-2028 in plaats van het Centraal Economisch Plan. Aangezien de nieuwe CAO het volledige jaar 2027 betreft, hoeft er niet extra geïndexeerd te worden. Op basis van deze CAO zijn de nieuwe bedragen per schaal voor 2027 berekend.

Indexatie Begrotingssubsidies

Onze begrotingssubsidies worden geïndexeerd. De indexatie wordt jaarlijks geactualiseerd op basis van de meicirculaire van het provinciefonds en het meest recente Centraal Economisch Plan. De begrotingssubsidies zijn specifiek benoemd in paragraaf II.4.5 van de begroting. Een beperkt aantal begrotingssubsidies wordt om moverende redenen niet geïndexeerd. De indexering wordt berekend op basis van een gemiddelde over de afgelopen vijf jaar van een mix van de indices voor lonen en prijzen. Door het gebruik van een dergelijk gemiddelde worden schommelingen in de indexering zoveel mogelijk tegen gegaan en behoeft geen nacalculatie plaats te vinden. Voor de Begroting 2027 bedraagt de index 4,5%. Meerjarig gaan we nu uit van 4,7% indexatie voor 2028, 4,3% voor 2029 en 3,9% voor 2030.

Indexatie inkopen (goederen en diensten)

De individuele begrotingsposten met het karakter van inkopen van goederen en diensten worden niet generiek geïndexeerd.

Omschrijving	Toegepast in 2026	Toegepast in 2027
Index gesubsidieerde instellingen	4,20%	4,50%
Index t.b.v. Openbaar Vervoer (OV-bureau)	5,04%	6,096%
Index t.b.v. Openbaar Vervoer (Trein)	5,04%	2,92%
Trein Emmen-Rheine	2,00%	2,00%
Index belastingen en heffingen	0,00%	0,00%
Groei van het wagenpark in relatie tot de MRB	0,00%	0,00%
Rentepercentage van toegerekende rente	n.v.t.	n.v.t.
Rentetoerekening aan reserves	n.v.t.	n.v.t.

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten

De in dit overzicht opgenomen incidentele lasten en baten hebben een tijdelijk en niet-structureel karakter. Het betreffen uitgaven en inkomsten die samenhangen met eenmalige activiteiten, afgebakende projecten, programma's, subsidies of andere werkzaamheden met een vooraf bepaalde looptijd of een eindig doel.

Bij de beoordeling of de lasten of baten incidenteel of structureel zijn, wordt aangesloten bij de uitgangspunten van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), de notitie Structurele en incidentele baten en lasten van de Commissie BBV en de provinciale begrotingsregels. Daarbij is niet uitsluitend de looptijd bepalend, maar vooral de aard en het karakter van de activiteit. Ook wanneer een incidentele activiteit zich over meerdere jaren uitstrekt, blijft sprake van een incidentele lasten of baten zolang deze gericht is op een afgebakend en tijdelijk doel.

Met het opnemen van dit overzicht wordt inzicht gegeven in de mate waarin het begrotingssaldo wordt beïnvloed door incidentele baten en lasten. Hierdoor kan worden vastgesteld of de begroting en meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht zijn.

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten						2026	2027	2028	2029	2030
Lasten										
Programma: 1: Besturen en samenwerken										
Beleidsopgave: 1.01 PS: PS vervullen hun eigen rol en geven hieraan zowel binnen het (provinciaal) bestuur als binnen de Drentse samenleving invulling										
Burgerberaad						300.000				
Totaal Incidenteel						300.000				
Totaal Structureel						1.620.838	1.641.890	1.663.223	1.685.890	1.709.556
Totaal beleidsopgave						1.920.838	1.641.890	1.663.223	1.685.890	1.709.556
Beleidsopgave: 1.02 CvdK: Goed functioneren als rijksorgaan en boegbeeld										
Ondersteuning Commissaris van de Koning (CvdK)						178.699	398.699			
Veilig vergaderen						111.488				
Bestrijding van ondermijning						500.000	500.000			
Weerbaar bestuur						126.833	119.771	119.771	119.771	
Totaal Incidenteel						917.020	1.018.470	119.771	119.771	
Totaal Structureel						61.634	61.634	61.634	61.634	61.634
Totaal beleidsopgave						978.654	1.080.104	181.405	181.405	61.634
Beleidsopgave: 1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe										
Cofinanciering Europa						1.199.474	197.207			
Participatie						110.000	100.000			
Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)						41.000	21.000	88.000		
Totaal Incidenteel						1.350.474	318.207	88.000		
Totaal Structureel						7.058.028	7.285.946	7.283.272	7.438.192	7.130.192
Totaal beleidsopgave						8.408.502	7.604.153	7.371.272	7.438.192	7.130.192
Beleidsopgave: 1.04 Verbinding met de Drentse samenleving										
Redactie en beheer provinciale media							70.000			
Totaal Incidenteel							70.000			
Totaal Structureel						434.880	489.880	489.880	489.880	489.880
Totaal beleidsopgave						434.880	559.880	489.880	489.880	489.880
Totaal Incidenteel programma						2.567.494	1.406.677	207.771	119.771	
Totaal structureel programma						9.175.380	9.479.350	9.498.009	9.675.596	9.391.262
Totale Lasten programma						11.742.874	10.886.027	9.705.780	9.795.367	9.391.262
Programma: 2: Landelijk gebied										
Beleidsopgave: 2.01 Landbouw										
Versterking van de landbouw & agribusiness						433.185	100.516	120.000		

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Gebiedsinitiatieven (TLGD)		750.000	1.500.000	750.000		
SPUK L25 - Innovatieve Landbouw NN		361.571	300.000	200.000		
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – Gebiedsgerichte pilots		198.400				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – KPI Duurzaam Boeren Drenthe Melkveehouderij		115.000				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – KPI Duurzaam Boeren Drenthe Akkerbouw		156.000				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Stimuleren van investeringen en innovaties		49.999				
AgroAgenda Noord Nederland		150.024				
Leader Oost-Drenthe 2023-2027		3.431.493				
Leader West Drenthe 2023-2027		2.323.066				
GLB/NSP 2023-2027 Uitvoeringskosten		2.243.000	2.000.000			
Provinciale Leader Oost-Drenthe		814.797				
Provinciale Leader West-Drenthe		648.698				
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase – grondverwerving Systeemherstel nabij N2000		18.173.884	1.591.205	1.782.468	956.314	
GLB/NSP 2023-2027		7.656.250	7.656.250			
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - grondverwerving boscompensatie		814.913	814.913	814.913	814.913	814.913
Totaal Incidenteel		38.320.280	13.962.884	3.667.381	1.771.227	814.913
Totaal Structureel		264.949	264.949	714.949	834.949	834.949
Totaal beleidsopgave		38.585.229	14.227.833	4.382.330	2.606.176	1.649.862
Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water						
SPUK-E87-Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater E87		1.415.623	2.135.221			
SPUK-E87B-Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027		3.756.156	4.816.862			
Uitvoering KRW projecten		387.392	300.000			
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Water		869.810	437.830			
Hergebruik Stedelijk Afvalwater (DU)		20.833	20.833			
Totaal Incidenteel		6.449.814	7.710.746			
Totaal Structureel		1.932.066	1.432.066	1.164.566	1.164.566	1.164.566
Totaal beleidsopgave		8.381.880	9.142.812	1.164.566	1.164.566	1.164.566
Beleidsopgave: 2.03 Natuur						
Aanpak stikstof(PAS) DU		4.177.050	2.099.363	113.037	700.000	
Monitoring gebiedenbeleid		694.982	240.023	538.724		
SPUK-J117-Versnelling Natuurinclusief Isoleren (SPUK J117)		800.000				
Uitvoeringsplan boerenlandvogels		615.772	84.228			
Grondverwerving en functieverandering NNN		16.795.792	9.847.000	14.157.775	14.252.298	14.444.557

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Schooleinen van de toekomst		337.250	358.945	305.675	305.675	305.675
R-Realisatie EHS		26.327.184	29.409.373	23.699.004	36.138.168	6.896.524
Programma Beheer		6.751.827	6.410.342	6.463.342	9.196.341	9.196.341
Uitfinanciering Natuur-overig		-31.776	-244.184	-300.000	-26.710	
DU Brandpreventie		310.000	490.000	590.000	290.000	
Basiskwaliteit Natuur (TLGD)		585.000	1.930.000	585.000		
SPUK-L16-Hydrologische verbetering		4.813.914				
SPUK-L16-Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden		1.445.293				
Natuur algemeen		2.470.562	1.714.565	1.909.565	1.909.565	1.909.565
Overige natuurbeschermingsinstanties		100.000				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - directe uitvoeringskosten		2.000.108				
Wolf		3.206.168	810.000			
DU Bosrevitalisering		310.000				
Invasieve exoten		602.059				
Fauna-beheereenheid Drenthe		122.425				
SPUK-L25-Versnellingsopgave NLPG - overgangsgebieden			138.000	138.000		
R-Nationale Parken		226.740	807.442	564.000	564.000	564.000
Tijdelijke beheer grondbezit		310.000	287.500	258.000	19.000	
Agrarisch natuurbeheer		6.344.703	7.090.041	7.090.041		
L33 Progr. Natuur 2e fase - Beheermaatregelen		3.325.000	1.624.063	1.474.063	1.474.063	1.474.063
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Onderzoeksmaatregelen		859.000	740.600	440.600	440.600	440.600
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Systeemherstel nabij N2000		3.207.156	280.801	314.553	168.761	
Programma Natuurinclusief Drenthe		295.000	295.000			
NME		9.909	9.909			
Landschapbeheer Drenthe		200.000	200.000			
R-Soortenbescherming		110.000	110.000			
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - uitvoering		2.692.479	2.711.302	2.728.469	2.746.496	2.396.341
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase – inrichtingsmaatregelen		14.322.051	24.737.500	15.002.500	9.654.500	2.555.000
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Boscompensatie		574.964	574.964	574.964	574.964	574.964
SPUK-L25-Versnellingsopgave NLPG - toekomstgerichte landbouw		150.000				
Groenblauwe dooradering		250.000				
Totaal Incidenteel		105.310.612	92.756.777	76.647.312	78.407.721	40.757.630
Totaal Structureel		39.541.254	37.987.436	38.467.967	38.203.311	37.997.822
Totaal beleidsopgave		144.851.866	130.744.213	115.115.279	116.611.032	78.755.452

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten						2026	2027	2028	2029	2030
Beleidsopgave: 2.04 Klimaatadaptatie										
SPUK-E44-Klimaatadaptatie							3.714.228			
Procesgeld klimaatadaptatie						350.000	300.000			
Totaal Incidenteel						350.000	4.014.228			
Totaal Structureel						200.000	200.000	200.000	200.000	200.000
Totaal beleidsopgave						550.000	4.214.228	200.000	200.000	200.000
Totaal Incidenteel programma						150.430.706	118.444.635	80.314.693	80.178.948	41.572.543
Totaal structureel programma						41.938.269	39.884.451	40.547.482	40.402.826	40.197.337
Totale Lasten programma						192.368.975	158.329.086	120.862.175	120.581.774	81.769.880
Programma: 3: Leefomgeving en wonen										
Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen										
Regioستedenfonds (IA)						7.794.173	3.343.396	480.686	259.542	
Herstructureringsfonds						613.385	314.196			
Herstructureringsfonds 2021 PLUS (Roden, Beilen, Coevorden)						1.750.000				
Samenwerking Regio Zwolle						1.750.000	1.000.000			
subsidieregeling dorpsvernieuwing						5.000.000				
Impulsteam Wonen						2.246.829	1.000.000			
Reserve onrendabele toppen						1.500.000	1.000.000			
SPUK regelingen Wonen						445.000				
Circulair bouwen						185.000	185.000			
Totaal Incidenteel						21.284.387	6.842.592	480.686	259.542	
Totaal Structureel						3.371.718	3.371.718	2.771.718	2.771.718	2.771.718
Totaal beleidsopgave						24.656.105	10.214.310	3.252.404	3.031.260	2.771.718
Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen										
Vergunningverlening inrichtingen Wet milieubeheer (Wm)										
Uitvoering reguliere milieu taken						102.251	102.251	102.251		
Totaal Incidenteel						150.000	250.000			
Totaal Structureel						252.251	352.251	102.251		
Totaal beleidsopgave						6.405.120	7.943.229	8.238.539	8.451.867	8.688.172
Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden						6.657.371	8.295.480	8.340.790	8.451.867	8.688.172
Bodem & Ondergrond Algemeen										
Voorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provin						60.000	60.000	240.000		
Deelprogramma Bodem & Energievoorziening						770.000				
						135.000	135.000			

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Deelprogramma Bodem & Landbouw		197.500	197.500			
Deelprogramma Bodem & Verontreiniging in de Leefomgeving		67.500	67.500			
Deelprogramma Bodem & Erfgoed		135.000	135.000			
Deelprogramma Bodem & Natuur		135.000	135.000			
Deelprogramma Bodem & Grondwater		337.500	337.500			
Deelprogramma Bodem & Infra Nummer		67.500	67.500			
Deelprogramma Bodem & Delf- en Grondstoffen		67.500	67.500			
Deelprogramma Bodem & Klimaatverandering		202.500	202.500			
Totaal Incidenteel		2.175.000	1.405.000	240.000		
Totaal Structureel		190.507	190.507	190.507	190.507	190.507
Totaal beleidsopgave		2.365.507	1.595.507	430.507	190.507	190.507
Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe						
Totaal Incidenteel						
Totaal beleidsopgave						
Beleidsopgave: 3.05 Nedersaksenlijn						
NSL Gebiedsontwikkeling		500.000	500.000	250.000		
NSL Uitvoeringskosten		657.976	1.271.071	1.271.071		
Totaal Incidenteel		1.157.976	1.771.071	1.521.071		
Totaal beleidsopgave		1.157.976	1.771.071	1.521.071		
Totaal incidenteel programma		24.869.614	10.370.914	2.344.008	259.542	
Totaal structureel programma		9.967.345	11.505.454	11.200.764	11.414.092	11.650.397
Totale Lasten programma		34.836.959	21.876.368	13.544.772	11.673.634	11.650.397
Programma: 4: Regionale economie en werkgelegenheid						
Beleidsopgave: 4.01 Versterken van het vestigingsklimaat						
Toekomstbestendige bedrijventerreinen		708.917				
Totaal Incidenteel		708.917				
Totaal Structureel		984.227	1.743.580			
Totaal beleidsopgave		1.693.144	1.743.580			
Beleidsopgave: 4.02 Versterken van het ondernemerschap						
IBDO 3.0		1.032.645	950.000			
Beleidskaders en programmabeheer			425.000		-98.758	
Totaal Incidenteel		1.032.645	1.375.000		-98.758	
Totaal Structureel		1.178.173	1.178.173	1.262.100	1.360.858	1.274.328
Totaal beleidsopgave		2.210.818	2.553.173	1.262.100	1.262.100	1.274.328

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Beleidsopgave: 4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe						
Subsidie Universiteit van het Noorden/Campus Emmen		2.965.000	453.000			
Overige bijdragen kracht van Drenthe		232.700	216.000			
Totaal Incidenteel		3.197.700	669.000			
Totaal Structureel		2.008.500	2.068.755	2.130.818	2.130.818	2.130.818
Totaal beleidsopgave		5.206.200	2.737.755	2.130.818	2.130.818	2.130.818
Beleidsopgave: 4.04 Benutten van de economische kansen rondom transities en maatschappelijke opgaven						
Projecten Economische structuur		2.381.635	868.583			
Just Transition Fund (JTF)		123.702	123.702	123.702	123.702	
Sociaal Perspectief		100.000	100.000			
Totaal Incidenteel		2.605.337	1.092.285	123.702	123.702	
Totaal Structureel		896.312	896.312	2.705.548	2.705.548	2.718.640
Totaal beleidsopgave		3.501.649	1.988.597	2.829.250	2.829.250	2.718.640
Beleidsopgave: 4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt						
Onderzoek, rapportage en overleg functioneren arbeidsmarkt		25.000	25.000			
Totaal Incidenteel		25.000	25.000			
Totaal Structureel		1.433.135	645.467	645.467	908.023	908.023
Totaal beleidsopgave		1.458.135	670.467	645.467	908.023	908.023
Beleidsopgave: 4.06 Regionaal Zuid- en Oost-Drenthe						
Leven lang ontwikkelen		6.323.761	3.516.041			
Zorg & welzijn		6.249.399	5.122.968			
Econ structuurversterking (Regionaal ZO-Drenthe)		5.652.412	7.804.664	1.055.024		
Aantrekkelijke regio		3.642.093	4.161.210			
Samen met inwoners		1.832.280	1.428.263			
Regio aan de grens		1.570.132	2.327.335	660.669		
Uitvoeringskosten (VAT)		625.032	609.833			
RD ZO-Drenthe: Werken		50.000				
RD ZO-Drenthe: Wonen		300.000				
Uitvoering provincie Drenthe Regionaal Zuid- en Oost-Drenthe		105.456				
Uitvoering provincie Drenthe Regionaal Zuid- en Oost-Drenthe		54.917				
Totaal Incidenteel		26.405.482	24.970.314	1.715.693		
Totaal beleidsopgave		26.405.482	24.970.314	1.715.693		
Beleidsopgave: 4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme						

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Wandelen (incl subsidieregeling)		440.333	139.833	169.834		
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe		2.383.878	1.693.595			
Versterken toeristisch aanbod		457.990	500.000	1.800.000		
Kwaliteitsverbetering recreatieve fietspaden		414.375	343.491	375.000		
Overige verblijfsrecreatie		25.000	25.000			
Totaal Incidenteel		3.721.576	2.701.919	2.344.834		
Totaal Structureel		5.842.986	5.348.324	3.315.815	3.397.227	3.474.240
Totaal beleidsopgave		9.564.562	8.050.243	5.660.649	3.397.227	3.474.240
Beleidsopgave: 4.08 Defensie, veiligheid en weerbaarheid						
Veiligheid, weerbaarheid en defensie		1.437.000				
Totaal Incidenteel		1.437.000				
Totaal beleidsopgave		1.437.000				
Totaal incidenteel programma		39.133.657	30.833.518	4.184.229	24.944	
Totaal structureel programma		12.343.333	11.880.611	10.059.748	10.502.474	10.506.049
Totale Lasten programma		51.476.990	42.714.129	14.243.977	10.527.418	10.506.049
Programma: 5: Mobiliteit en bereikbaarheid:						
Beleidsopgave: 5.01 Toegankelijke en veilige bereikbaarheid						
Educatie en verkeerscampagnes		4.685.042	1.666.188			
Mobiliteit V/JN 2021		3.584.650				
Kleinschalige verkeersmaatregelen		145.000	350.000			
Educatie-Doortrappen		193.285	200.000			
Handhaving & Innovatie		35.000	150.000			
Totaal Incidenteel		8.642.977	2.366.188			
Totaal Structureel		5.212.217	5.452.051	6.669.925	6.825.593	7.653.884
Totaal beleidsopgave		13.855.194	7.818.239	6.669.925	6.825.593	7.653.884
Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat						
Ontwikkeling Hubs		1.497.666	550.000			
Beleids mobiliteit op maat			635.000			
Totaal Incidenteel		1.497.666	1.185.000			
Totaal beleidsopgave		1.497.666	1.185.000			
Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief						
Fietsstimulering		295.465	101.750			
Doorfietsroutes		9.894.528	843.750	871.875	1.184.375	
Lokale aanpak verkeersveiligheid fiets		4.261.112				

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Ontbrekende schakels in het fietsnetwerk		1.659.965				
Totaal Incidenteel		16.111.070	945.500	871.875	1.184.375	
Totaal Structureel		6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Totaal beleidsopgave		16.117.070	951.500	877.875	1.190.375	6.000
Beleidsopgave: 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk						
Verbeteren toegankelijkheid OV		160.384	100.000	60.284		
Treinconcessie Vechtdallijnen		623.464	350.000	350.000		
Emmen Rheine		20.051.835	3.431.452			
Busverbinding Emmen-Meppen			300.000	300.000		
Totaal Incidenteel		20.835.683	4.181.452	710.284		
Totaal Structureel		36.482.121	37.779.158	39.661.510	41.658.658	43.130.607
Totaal beleidsopgave		57.317.804	41.960.610	40.371.794	41.658.658	43.130.607
Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie						
Drenthe reist duurzaam		561.135	360.508			
Clean Energy Hubs (SPUK)			319.350	319.350	319.350	319.350
Laadinfrastructuur		769.100	660.000			
Innovatie en ontwikkeling		60.000	75.000			
Openbare laadpalenconcessie		605.375				
Totaal Incidenteel		1.995.610	1.414.858	319.350	319.350	319.350
Totaal beleidsopgave		1.995.610	1.414.858	319.350	319.350	319.350
Beleidsopgave: 5.06 Kernen onderzoek en samenwerking						
Luchtvaart		2.093.000	2.351.000	2.111.500	2.164.000	2.218.000
Mobiliteit		1.108.000	680.000			
Beleid kernen				124.230	124.230	
N371 Fase II Onderzoek en voorbereiding		150.000				
Totaal Incidenteel		3.351.000	3.031.000	2.235.730	2.288.230	2.218.000
Totaal Structureel		886.070	886.070	723.000	723.000	847.230
Totaal beleidsopgave		4.237.070	3.917.070	2.958.730	3.011.230	3.065.230
Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur						
Groot onderhoud wegen			248.678			
Groot onderhoud vaarwegen			1.344.425			
Totaal Incidenteel			1.593.103			
Totaal Structureel		23.215.908	29.367.290	29.375.466	29.508.985	29.576.172
Totaal beleidsopgave		23.215.908	30.960.393	29.375.466	29.508.985	29.576.172

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten					
	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal Incidenteel programma	52.434.006	14.717.101	4.137.239	3.791.955	2.537.350
Totaal structureel programma	65.802.316	73.490.569	76.435.901	78.722.236	81.213.893
Totale Lasten programma	118.236.322	88.207.670	80.573.140	82.514.191	83.751.243
Programma: 6: Energie					
Beleidsopgave: 6.01 Energieagenda 2024-2027					
Gebiedsfonds Wind	520.549	700.359	848.924	361.228	361.228
Uitvoering SPUK CDOKE	905.555	538.569			
Waterstof (IA+)	399.474	197.207			
SPUK CDOKE - Bedrijventerreinen	50.000	174.349			
SPUK CDOKE - pMIEK	550.000	650.000			
ORTESE	270.246	274.785			
SPUK CDOKE - EHubs	1.630.000	418.988			
SPUK CDOKE - Mobiliteit	515.000	275.000			
SPUK ontzorging MKB (PVBD)	220.000				
SPUK ontzorging MKB (IBDO)	400.000				
Beleidsontwikkeling klimaat en energie	68.625				
Regionale Energie Strategie	1.284.792	423.873	423.873	423.873	423.873
Drents Energieloket (DEL)	600.000				
Flexteam Energie Drenthe	725.000				
SPUK CDOKE	1.568.654	2.497.573			
Fix team Drenthe	757.864				
SPUK 2 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed	567.204	123.862			
Reserve energieagenda 2024-2027	3.000.000	2.735.000			
Totaal Incidenteel	14.032.963	9.009.565	1.272.797	785.101	785.101
Totaal Structureel	3.702.956	3.962.055	2.975.450	2.976.670	2.988.355
Totaal beleidsopgave	17.735.919	12.971.620	4.248.247	3.761.771	3.773.456
Totaal Incidenteel programma	14.032.963	9.009.565	1.272.797	785.101	785.101
Totaal structureel programma	3.702.956	3.962.055	2.975.450	2.976.670	2.988.355
Totale Lasten programma	17.735.919	12.971.620	4.248.247	3.761.771	3.773.456
Programma: 7: Levendig en sociaal					
Beleidsopgave: 7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe					
Restauratie en herbestemmingsopgave Unesco Veenhuizen	1.500.000	1.500.000	750.000	750.000	
Project programmering Kolonien van Weldadigheid	783.723				
Grote investeringen musea	4.000.000	5.300.000			

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2026	2027	2028	2029	2030
OCW Versterking van de regionale culturele infrastructu	333.333	414.333	392.666		
Toekomstplan Drents Museum de Buitenplaats	259.000	259.000	259.000		
Musea	70.387	45.783	420.453		
Culturele investeringen	900.000				
Ontwikkeling cultureel erfgoed	109.000	59.000	59.000	59.000	59.000
Archeologie	20.000				
Cultuurhistorie kennisprojecten en onderzoeken	20.000				
Ontwikkelbudget Cultuur-Natuur			50.000		
Ontwikkelbudget Film			50.000		
Architectuurpunt			11.132		
Subsidieregeling inidentele culturele projecten			20.001		
Subsidieregeling Nieuwe meerjarige projecten			250.000		
Noaberschapfonds Gemeenten			250.000		
Monumenten	738.935	738.935	1.054.451	738.935	738.935
Cultuurparticipatie	-90.000		5.906		
Adviescommissie	1.314.095	1.314.095	-269.434		
Talentontwikkeling	-11.726	-26.691	85.147		
Festivals			53.621	-663	-24
Gebiedsontwikkeling	685.905	685.905			
Cultuurbeleid noordelijk niveau	90.000		90.000		
Culturele prijs (eens per twee jaar)	3.000		30.000		
Cultuureducatie en amateurkunst			89.997		
Beeldende kunst en vormgeving			9.990		
Archief			34.951		
Streektaal			36.813		
Cultuurhistorie verhaal van Drenthe (Geopark)			15.984		
Podiumkunsten			103.076		
Bibliotheken			164.871		
Cultuureducatie met kwaliteit			247.000		
DVO Drents Archief			12.640		
Evenementen			62.000		
Totaal Incidenteel	10.725.652	10.290.360	4.339.265	1.547.272	797.911
Totaal Structureel	19.474.299	20.529.214	21.307.297	22.042.561	22.682.579
Totaal beleidsopgave	30.199.951	30.819.574	25.646.562	23.589.833	23.480.490

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2026	2027	2028	2029	2030
Beleidsopgave: 7.02 Sociaal Drenthe voor iedereen					
Innovatiebudget Naoberschap	340.250	119.750	230.000	230.000	
Begrotingssubsidies en Regelingen Bestaanszekerheid			100.000	100.000	
Begrotingssubsidies en Regelingen Gezondheid			200.000	200.000	
Innovatiebudget Bestaanszekerheid			525.000	525.000	
Innovatiebudget Gezondheid			350.000	350.000	
Adviesraad Inclusie			20.000	20.000	
Regenboogambassadeur			10.000	10.000	
Innovatiebudget Inclusie en Diversiteit			315.000	315.000	
Begrotingssubsidies en Regelingen Nooberschap			750.000	750.000	
Impuls voor Circulaire Dorpsinitiatieven en Dorpsuizen in Drenthe	500.000				
Aanpak Femicide in Drenthe	750.000				
Totaal Incidenteel	1.590.250	119.750	2.500.000	2.500.000	
Totaal Structureel	4.794.460	4.890.522	2.868.365	2.962.036	3.042.238
Totaal beleidsopgave	6.384.710	5.010.272	5.368.365	5.462.036	3.042.238
Beleidsopgave: 7.03 Sport en Bewegen stimuleren					
Sport algemeen	500.918				
Kwaliteitsimpuls voor bovenregionale sportaccommodaties	2.725.000				
Totaal Incidenteel	3.225.918				
Totaal Structureel	911.107	875.669	891.563	906.787	921.189
Totaal beleidsopgave	4.137.025	875.669	891.563	906.787	921.189
Totaal Incidenteel programma	15.541.820	10.410.110	6.839.265	4.047.272	797.911
Totaal structureel programma	25.179.866	26.295.405	25.067.225	25.911.384	26.646.006
Totale Lasten programma	40.721.686	36.705.515	31.906.490	29.958.656	27.443.917
Programma: 8: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden					
Masterplan ICT	1.235.439				
Cybersecurity	209.966				
Datagedreven beleidsontwikkeling	404.869				
Digitale readiness assessment	14.000				
Digitaal Uniform Samenwerken (voorheen Zaakgericht werken)	606.638				
Dat huis	350.000	350.000			
Totaal Incidenteel	2.820.912	350.000			
Totaal Structureel	11.530.517	11.118.643	11.238.478	11.457.028	11.870.824

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten					
	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal beleidsopgave	14.351.429	11.468.643	11.238.478	11.457.028	11.870.824
Beleidsopgave: 8.02 Financiën					
Overige stelposten	1.000.000	1.000.000			
Totaal Incidenteel	1.000.000	1.000.000			
Totaal Structureel	11.974.676	13.553.673	5.576.928	15.081.402	14.212.778
Totaal beleidsopgave	12.974.676	14.553.673	5.576.928	15.081.402	14.212.778
Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	2.804.676	2.804.676	2.804.676	2.804.676	2.804.676
Totaal beleidsopgave	2.804.676	2.804.676	2.804.676	2.804.676	2.804.676
Beleidsopgave: 8.04 Subsidies en Inkoop					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
Totaal beleidsopgave	15.300	15.300	15.300	15.300	15.300
Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten					
Loonkosten op taakveld 0.6 Overhead	2.527.024	3.018.929	758.929		
Loonkosten op taakveld 5.2 Beheer natuurgebieden	233.267	127.000			
Loonkosten op taakveld 5.3 Beheer flora en fauna	300.000	300.000			
Totaal Incidenteel	3.060.291	3.445.929	758.929		
Totaal Structureel	74.983.936	79.114.058	82.618.247	86.168.495	87.594.585
Totaal beleidsopgave	78.044.227	82.559.987	83.377.176	86.168.495	87.594.585
Totaal Incidenteel programma	6.881.203	4.795.929	758.929		
Totaal structureel programma	101.309.105	106.606.350	102.253.629	115.526.901	116.498.163
Totale Lasten programma	108.190.308	111.402.279	103.012.558	115.526.901	116.498.163
Totale Lasten alle programma's, zonder reservemutaties	575.310.033	483.092.694	378.097.139	384.339.712	344.784.367

II.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten							2026	2027	2028	2029	2030
Baten											
Programma: 1: Besturen en samenwerken											
Beleidsopgave: 1.03 Goed openbaar bestuur in Drenthe											
Totaal Incidenteel											
Totaal Structureel							-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Totaal beleidsopgave							-12.000	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
Beleidsopgave: 1.04 Verbinding met de Drentse samenleving											
Totaal Structureel							-7.640	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640
Totaal beleidsopgave							-7.640	-7.640	-7.640	-7.640	-7.640
Totaal incidenteel programma											
Totaal structureel programma							-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Totale Baten programma							-19.640	-19.640	-19.640	-19.640	-19.640
Programma: 2: Landelijk gebied											
Beleidsopgave: 2.01 Landbouw											
SPUK L25 - Innovatieve Landbouw NN							-361.571	-300.000	-200.000		
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – Gebiedsgerichte pilots							-198.400				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – KPI Duurzaam Boeren Drenthe Melkveehouderij							-115.000				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG – KPI Duurzaam Boeren Drenthe Akkerbouw							-156.000				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Stimuleren van investeringen en innovaties							-49.999				
AgroAgenda Noord Nederland							-98.687				
Leader Oost-Drenthe 2023-2027							-1.924.657	-219.807			
Leader West Drenthe 2023-2027							-1.480.636	-30.000			
Provinciale Leader Oost-Drenthe							-140.192	-140.192			
Provinciale Leader West-Drenthe							-90.000	-90.000			
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase – grondverwerving Systeemherstel nabij N2000							-18.173.884	-1.591.205	-1.782.468	-956.314	
GLB/NSP 2023-2027							-5.791.500	-5.791.500			
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - grondverwerving boscompensatie							-814.913	-814.913	-814.913	-814.913	-814.913
Totaal Incidenteel							-29.395.439	-8.977.617	-2.797.381	-1.771.227	-814.913
Totaal beleidsopgave							-29.395.439	-8.977.617	-2.797.381	-1.771.227	-814.913
Beleidsopgave: 2.02 Zorgvuldig omgaan met water											
SPUK-E87-Tijdelijke regeling stimuleren maatregelen tweede fase Deltaprogramma zoetwater E87							-1.415.623	-2.135.221			
SPUK-E87B-Deltaprogramma zoetwater regio Oost 2022-2027							-3.756.156	-4.816.862			
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - Water							-869.810	-437.830			

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten					
	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal Incidenteel	-6.041.589	-7.389.913			
Totaal Structureel	-810.000	-810.000	-810.000	-810.000	-810.000
Totaal beleidsopgave	-6.851.589	-8.199.913	-810.000	-810.000	-810.000
Beleidsopgave: 2.03 Natuur					
SPUK-J117-Versnelling Natuurinclusief Isoleren (SPUK J117)	-800.000				
R-Realisatie EHS	-771.928	-2.772.191	-1.454.684	-5.517	
Uitfinanciering Natuur-overig	-16.430				
Grondvererving en functieverandering NNN	-5.016.585	-3.581.765	-2.523.934	-2.774.115	-1.800.851
SPUK-L16-Hydrologische verbetering	-4.813.913				
SPUK-L16-Verbetering van de kwaliteit van natuurgebieden	-1.445.293				
SPUK L35 Prov. maatregelen LG - directe uitvoeringskosten	-2.000.108				
SPUK-L25-Versnellingsopgave NLPG - overgangsgebieden		-138.000	-138.000		
L33 Progr. Natuur 2e fase - Beheermaatregelen	-3.325.000	-1.624.063	-1.474.063	-1.474.063	-1.474.063
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Onderzoeksmaatregelen	-859.000	-740.600	-440.600	-440.600	-440.600
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Systeemherstel nabij N2000	-3.207.156	-280.801	-314.553	-168.761	
Agarisch natuurbeheer	-3.695.865	-4.068.504	-4.068.504	-1.661.854	-1.661.854
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - uitvoering	-2.692.479	-2.711.302	-2.728.469	-2.746.496	-2.396.341
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase – inrichtingsmaatregelen	-14.322.051	-24.737.500	-15.002.500	-9.654.500	-2.555.000
SPUK L33 Progr. Natuur 2e fase - Boscompensatie	-574.964	-574.964	-574.964	-574.964	-574.964
SPUK-L25-Versnellingsopgave NPLG - toekomstgerichte landbouw	-150.000				
Totaal Incidenteel	-43.690.772	-41.229.690	-28.720.271	-19.500.870	-10.903.673
Totaal Structureel	-2.397.669	-1.625.000	-1.625.000	-1.625.000	-125.000
Totaal beleidsopgave	-46.088.441	-42.854.690	-30.345.271	-21.125.870	-11.028.673
Beleidsopgave: 2.04 Klimaatadaptatie					
SPUK-E44-Klimaatadaptatie		-3.714.728			
Totaal Incidenteel		-3.714.728			
Totaal beleidsopgave		-3.714.728			
Totaal Incidenteel programma	-79.127.800	-61.311.948	-31.517.652	-21.272.097	-11.718.586
Totaal structureel programma	-3.207.669	-2.435.000	-2.435.000	-2.435.000	-935.000
Totale Baten programma	-82.335.469	-63.746.948	-33.952.652	-23.707.097	-12.653.586
Programma: 3: Leefomgeving en wonen					
Beleidsopgave: 3.01 Ruimtelijke ordening en Wonen					
SPUK regelingen Wonen	-445.000				
Totaal Incidenteel	-445.000				

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten		2026	2027	2028	2029	2030
Totaal beleidsopgave		-445.000				
Beleidsopgave: 3.02 In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen						
Totaal Incidenteel						
Totaal Structureel		-325.000	-325.000	-325.000	-325.000	-325.000
Totaal beleidsopgave		-325.000	-325.000	-325.000	-325.000	-325.000
Beleidsopgave: 3.03 De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden						
Voorbereiden en uitvoeren overheidssaneringen door de provin		-679.000				
Totaal Incidenteel		-679.000				
Totaal Structureel		-37.500	-37.500	-37.500	-37.500	-37.500
Totaal beleidsopgave		-716.500	-37.500	-37.500	-37.500	-37.500
Beleidsopgave: 3.04 Verminderen van het aantal asbestdaken in Drenthe						
Totaal Incidenteel						
Totaal beleidsopgave						
Totaal incidenteel programma		-1.124.000				
Totaal structureel programma		-362.500	-362.500	-362.500	-362.500	-362.500
Totale Baten programma		-1.486.500	-362.500	-362.500	-362.500	-362.500
Programma: 4: Regionale economie en werkgelegenheid						
Beleidsopgave: 4.01 Versterken van het vestigingsklimaat						
Rundedal		-75.000	-75.000			
Totaal Incidenteel		-75.000	-75.000			
Totaal Structureel		75.000	75.000			
Totaal beleidsopgave						
Beleidsopgave: 4.03 Ontwikkelen van de economische kracht van Drenthe						
Totaal Incidenteel						
Totaal Structureel		-1.339.000	-1.379.170	-1.420.545	-1.420.545	-1.420.545
Totaal beleidsopgave		-1.339.000	-1.379.170	-1.420.545	-1.420.545	-1.420.545
Beleidsopgave: 4.04 Benutten van de economische kansen rondom transities en maatschappelijke opgaven						
Totaal Incidenteel						
Totaal beleidsopgave						
Beleidsopgave: 4.05 Samenwerken aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt						
Totaal Incidenteel						
Totaal Structureel		-188.188	-188.188	-188.188	-188.188	-188.188

III.3 Meerjarige Incidentele en structurele lasten en baten						2026	2027	2028	2029	2030
Totaal beleidsopgave						-188.188	-188.188	-188.188	-188.188	-188.188
Beleidsopgave: 4.06 Regionaal Zuid- en Oost-Drenthe										
Leven lang ontwikkelen						-5.169.339	-2.964.757			
Zorg & welzijn						-5.089.916	-4.319.741			
Econ structuurversterking (Regionaal ZO-Drenthe)						-4.667.455	-6.580.946	-889.595		
Aantrekkelijke regio						-2.882.229	-3.508.762			
Samen met inwoners						-1.505.687	-1.204.327			
Regio aan de grens						-1.322.426	-1.962.427	-557.077		
RD ZO-Drenthe: Werken						-12.500				
RD ZO-Drenthe: Wonen						-75.000				
Uitvoeringskosten (VAT)						-281.069	-281.071			
Totaal Incidenteel						-21.005.621	-20.822.031	-1.446.672		
Totaal beleidsopgave						-21.005.621	-20.822.031	-1.446.672		
Beleidsopgave: 4.07 Stimuleren Recreatie en toerisme										
Aanpak vitale vakantieparken Drenthe						-461.480	-303.107			
Totaal Incidenteel						-461.480	-303.107			
Totaal beleidsopgave						-461.480	-303.107			
Totaal Incidenteel programma						-21.542.101	-21.200.138	-1.446.672		
Totaal structureel programma						-1.452.188	-1.492.358	-1.608.733	-1.608.733	-1.608.733
Totale Baten programma						-22.994.289	-22.692.496	-3.055.405	-1.608.733	-1.608.733
Programma: 5. Mobiliteit en bereikbaarheid:										
Beleidsopgave: 5.02 Mobiliteit op maat										
Ontwikkeling Hubs						-803.833	-87.500			
Totaal Incidenteel						-803.833	-87.500			
Totaal beleidsopgave						-803.833	-87.500			
Beleidsopgave: 5.03 Fiets als duurzaam alternatief										
Fietsstimulering						-159.750	-101.750			
Doorfietsroutes						-33.000				
Totaal Incidenteel						-192.750	-101.750			
Totaal Structureel						-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Totaal beleidsopgave						-193.750	-102.750	-1.000	-1.000	-1.000
Beleidsopgave: 5.04 Adequaat openbaar vervoernetwerk										
Emmen Rheine						-13.826.844	-1.359.000			
Totaal Incidenteel						-13.826.844	-1.359.000			

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten					2026	2027	2028	2029	2030
Totaal beleidsopgave					-13.826.844	-1.359.000			
Beleidsopgave: 5.05 Duurzame oplossingen en innovatie									
Drenthe reist duurzaam					-422.243	-274.400			
Laadinfrastructuur					-769.100	-660.000			
Openbare laadpalenconcessie					-55.375				
Totaal Incidenteel					-1.246.718	-934.400			
Totaal beleidsopgave					-1.246.718	-934.400			
Beleidsopgave: 5.06 Kerntaken onderzoek en samenwerking									
Totaal Incidenteel									
Totaal Structureel									
Totaal beleidsopgave									
Beleidsopgave: 5.07 Instandhouden en beheren van onze fysieke infrastructuur									
Totaal Incidenteel									
Totaal Structureel					-609.954	-590.999	-590.999	-590.999	-590.999
Totaal beleidsopgave					-609.954	-590.999	-590.999	-590.999	-590.999
Totaal Incidenteel programma					-16.070.145	-2.482.650			
Totaal structureel programma					-610.954	-591.999	-591.999	-591.999	-591.999
Totale Baten programma					-16.681.099	-3.074.649	-591.999	-591.999	-591.999
Programma: 6: Energie									
Beleidsopgave: 6.01 Energieagenda 2024-2027									
Uitvoering SPUK CDOKE					-905.555	-538.569			
SPUK CDOKE - Bedrijventerreinen					-50.000	-174.349			
SPUK CDOKE - pMIEK					-550.000	-650.000			
SPUK CDOKE - EHubs					-1.065.000	-418.988			
SPUK CDOKE - Mobiliteit					-515.000	-275.000			
SPUK ontzorging MKB (PVBD)					-220.000				
SPUK ontzorging MKB (IBDO)					-400.000				
Drents Energieloket (DEL)					-600.000				
Flexteam Energie Drenthe					-725.000				
Fix team Drenthe					-498.765				
SPUK 2 Verduurzaming Maatschappelijk vastgoed					-567.204	-123.862			
Totaal Incidenteel					-6.096.524	-2.180.768			
Totaal beleidsopgave					-6.096.524	-2.180.768			
Totaal Incidenteel programma					-6.096.524	-2.180.768			

III.3 Meerjarige incidentele en structurele lasten en baten	2026	2027	2028	2029	2030
Totaal structureel programma					
Totale Baten programma	-6.096.524	-2.180.768			
Programma: 7: Levendig en sociaal					
Beleidsopgave: 7.01 Cultuur en erfgoed in Drenthe					
Project programmering Kolonien van Weldadigheid	-95.000				
Totaal Incidenteel	-95.000				
Totaal Structureel	-149.000	-152.400	-155.900	-155.900	-155.900
Totaal beleidsopgave	-244.000	-152.400	-155.900	-155.900	-155.900
Totaal Incidenteel programma	-95.000				
Totaal structureel programma	-149.000	-152.400	-155.900	-155.900	-155.900
Totale Baten programma	-244.000	-152.400	-155.900	-155.900	-155.900
Programma: 8: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: 8.01 Interne dienstverlening en informatiehuishouden					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-3.823.384	-3.743.552	-3.743.552	-3.743.552	-3.743.552
Totaal beleidsopgave	-3.823.384	-3.743.552	-3.743.552	-3.743.552	-3.743.552
Beleidsopgave: 8.02 Financiën					
Uitkering Provinciefonds	-19.692.514	-15.770.920	-14.405.610	-10.200.230	-2.007.478
Totaal Incidenteel	-19.692.514	-15.770.920	-14.405.610	-10.200.230	-2.007.478
Totaal Structureel	-290.672.554	-299.360.081	-309.822.172	-318.908.531	-330.084.531
Totaal beleidsopgave	-310.365.068	-315.131.001	-324.227.782	-329.108.761	-332.092.009
Beleidsopgave: 8.03 Personeel en organisatie					
Totaal Incidenteel					
Totaal beleidsopgave					
Beleidsopgave: 8.05 Verantwoording personeelskosten					
Totaal Incidenteel					
Totaal Structureel	-2.531.721	-2.575.371	-2.575.371	-2.575.372	-2.575.372
Totaal beleidsopgave	-2.531.721	-2.575.371	-2.575.371	-2.575.372	-2.575.372
Totaal Incidenteel programma	-19.692.514	-15.770.920	-14.405.610	-10.200.230	-2.007.478
Totaal structureel programma	-297.027.659	-305.679.004	-316.141.095	-325.227.455	-336.403.455
Totale Baten programma	-316.720.173	-321.449.924	-330.546.705	-335.427.685	-338.410.933
Totale Baten alle programma's, zonder reservemutaties	-446.577.694	-413.679.325	-368.684.801	-361.873.554	-353.803.291

Mutaties reserves	2026	2027	2028	2029	2030
Toevoeging reserves					
Programma: 8: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: 8.02 Financiën					
Bijdrage aan reserve of storting reserve	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Totaal Incidenteel	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Totaal beleidsopgave	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Totaal Incidenteel	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Totaal structureel					
Totale Toevoeging reserves	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Onttrekking reserves					
Programma: 8: Middelen en mensen					
Beleidsopgave: 8.02 Financiën					
Bijdrage van reserves/onttrekking reserves	-280.498.757	-165.651.695	-75.692.253	-50.882.596	-20.147.514
Totaal Incidenteel	-280.498.757	-165.651.695	-75.692.253	-50.882.596	-20.147.514
Totaal Structureel			-119.222	-119.222	-119.222
Totaal beleidsopgave	-280.498.757	-165.651.695	-75.811.475	-51.001.818	-20.266.736
Totaal Incidenteel	-280.498.757	-165.651.695	-75.692.253	-50.882.596	-20.147.514
Totaal structureel			-119.222	-119.222	-119.222
Totale Onttrekking reserves	-280.498.757	-165.651.695	-75.811.475	-51.001.818	-20.266.736
Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2026	2027	2028	2029	2030
Geraamde lasten	575.310.033	483.092.694	378.097.139	384.339.712	344.784.367
Geraamde baten	-446.577.694	-413.679.325	-368.684.801	-361.873.554	-353.803.291
(Geraamd totaal) Saldo baten en lasten (begrotingssaldo voor bestemming)	128.732.339	69.413.369	9.412.338	22.466.158	-9.018.924
Beoogde toevoegingen aan reserves	151.766.418	96.238.326	66.399.137	28.535.660	29.285.660
Beoogde onttrekkingen aan reserves	-280.498.757	-165.651.695	-75.811.475	-51.001.818	-20.266.736
Begrotingssaldo na bestemming (geraamd resultaat)					
Waarvan incidentele lasten en incidentele toevoegingen aan reserves	457.657.881	296.226.775	166.458.068	117.743.193	74.978.565
Waarvan incidentele baten en incidentele onttrekkingen aan reserves	-424.246.841	-268.598.119	-123.062.187	-82.354.923	-33.873.578
Saldo incidentele baten en lasten	33.411.040	27.628.656	43.395.881	35.388.270	41.104.987
Structureel begrotingssaldo (geraamd structureel resultaat)	-33.411.040	-27.628.656	-43.395.881	-35.388.270	-41.104.987

II.4 Financiële positie en toelichting

4.1 Investerings naar nut

1. Netto Investerings met economisch nut:	2027	2028	2029	2030
Hard- en Software	708.690	688.609	705.826	0
Scheepvaartkanalen	0	0	0	0
Vrijetijdseconomie	0	0	0	0
Provinciehuis	827.000	511.219	135.000	0
Grondaankopen (ruilgronden)	-81.111	-952.970	143.020	353.673
	1.454.579	246.858	983.846	353.673

2. Netto Investerings met een maatschappelijk nut:	2027	2028	2029	2030
Verkeer en vervoersprojecten	31.627.758	30.596.615	23.500.819	22.942.579
Bereikbaarheidsakkoord	5.134.231	16.706.000	7.886.455	696.001
Scheepvaartkanalen	1.372.301	3.390.783	2.432.851	774.374
Vrijetijdseconomie	344.458	0	0	0
Provinciehuis	1.449.500	1.510.903	0	0
Drents Museum	0	0	0	0
	39.928.248	52.204.301	33.820.125	24.412.954

Totaal generaal	41.382.827	52.451.159	34.803.971	24.766.627
------------------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

Object	Omschrijving object	Product	Thema	Totaal krediet	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeerdering 2026	Vermindering 2026	Vermeerdering 2027	Vermindering 2027	Vermeerdering 2028	Vermindering 2028	Vermeerdering 2029	Vermindering 2029	Vermeerdering 2030	Vermindering 2030
INVESTERINGEN Programma 2: Landelijk gebied															
6621801	Grondaankopen (voorraad) natuurbeheer	3600518	NAT	210.000.000	162.040.877	17.999.710	14.263.515	12.091.100	12.172.211	13.349.325	14.302.295	15.863.006	15.719.986	16.561.332	16.207.659
7250014	Faunatunnels N374 (SPUK L16)	-	NAT	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 2: Landelijk gebied															
INVESTERINGEN Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid															
6312006	Fietstunnel Watertoren Meppel	3300315	VV	4.670.800	446.970	200.000	-	200.000	-	1.823.830	-	2.000.000	-	-	-
6313008	Meppel, Nieuwveenst., nieuwe invalsweg centrum	3300313	VV	1.261.692	106.111	-	-	-	-	-	-	1.155.581	-	-	-
6313013	Norgerbrug - Reconstructie weginfrastructuur	3300313	VV	7.882.801	8.292.100	-	409.299	-	-	-	-	-	-	-	-
6316002, 6318001	Doorfietsroute Assen-Groningen	3300315, 3300319	VV	11.865.230	3.806.147	4.049.083	-	4.010.000	-	-	-	-	-	-	-
6318003	Bijdrage aan activa derden Fietssnelweg Assen - Groningen	3300319	VV	4.731.516	3.708.867	522.649	-	500.000	-	-	-	-	-	-	-
6316003	Norgervaat - Reconstructie N373	3300315	VV	5.276.543	2.030.262	3.246.281	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6316010	N391 aansluiting Emmerschans	3300315	VV	5.329.209	4.601.852	50.000	-	200.000	-	1.477.357	1.000.000	-	-	-	-
6317004	N34 - Partiele verdubbeling vanaf N381 (in noordelijke richting)	3300319	VV	3.693.947	1.589.877	-	-	-	-	1.000.000	-	1.104.070	-	-	-
6317007	N34 - Annen, 2 rotondes onderliggend wegennet	3300319	VV	356.119	-	100.000	-	100.000	-	156.119	-	-	-	-	-
6319001	Realisatie verkeersveilige ontsluiting voortrein GAE	3300319	VV	314.030	8.440	100.000	-	205.590	-	-	-	-	-	-	-
63200171, 63200172	Folleconstructie	3300325	VV	25.440.792	1.002.509	747.491	5.747.128	20.000.000	-	9.000.000	-	437.920	-	-	-
7250001, 7250002	(N34) Invespr. Verkeer en Vervoer (IvV) 2021	3300321	VV	31.391.516	-	1.250.000	-	1.250.000	-	6.000.000	-	6.000.000	-	7.000.000	-
6322021	Krediet Mobiliteit VJN 2021 (gereserveerd)	3300326	VV	150.000	-	150.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250003, 7250004	(N34) Krediet N34 uitbreiding	3300326	VV	20.000.000	-	1.100.000	-	1.100.000	-	2.600.000	-	3.500.000	-	5.300.000	-
6322024	Krediet vervaardigheidskosten 2	3300326	VV	394.105	-	50.000	-	50.000	-	94.105	-	100.000	-	100.000	-
6322026	Investeringsprogramma SPVD	3300334	VV	4.076.507	3.314.339	600.000	-	162.168	-	-	-	-	-	-	-
7250009	Bermmaatregelen jaar 2025	3300334	VV	1.529.523	1.377.810	151.713	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250010	Herinrichting N919	3300334	VV	701.850	607.089	94.761	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250011	Voorbereidingskrediet Hub Peize	3300334	VV	1.210.000	22.750	87.250	-	100.000	-	1.000.000	-	-	-	-	-
7250012	Voorbereidingskrediet Reconstr. N857	3300334	VV	400.000	4.796	-	-	-	-	395.204	-	-	-	-	-
7250013	Voorbereidingskrediet Fietstunnel Borchsingel	3300334	VV	200.000	5.779	-	-	-	-	50.000	-	144.221	-	-	-
6322027	Investeringen Mobiliteit op maat	3300501	VV	3.680.000	666.421	100.000	-	500.000	-	500.000	-	800.000	-	1.113.579	-
7240001	Maatregelen N375 Duurzaam veilig	3300326	VV	2.500.000	240.973	500.000	-	500.000	-	500.000	-	759.027	-	-	-
7250005, 7250006	(N34) Knooppunt Gieten	3300323	VV	38.429.000	-	2.250.000	-	2.250.000	-	7.000.000	-	7.500.000	-	9.429.000	-
7250007	N34 Herinrichting Verzorgingsplaats Westerveld	3950231	VV	550.000	7.950	542.050	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7240005	Norgerbrug - Vervangen Norgerbrug	3300313	VV	7.153.337	279.118	6.874.219	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7240006	Norgerbrug - Rolonde N371/N373	3300313	VV	905.868	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Product	Thema	Totaal krediet	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeerdering 2026	Vermindering 2026	Vermeerdering 2027	Vermindering 2027	Vermeerdering 2028	Vermindering 2028	Vermeerdering 2029	Vermindering 2029	Vermeerdering 2030	Vermindering 2030
7240007	Norgervaart - Fietsbrug N919 en duiker	3300315	VV	532.939	23.830	509.109	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250015	Korte termijn maatregelen N34/N33	3950234	VV	1.300.000	2.671	2.536.998	1.239.669	-	-	-	-	-	-	-	-
7250016	Bermmaatregelen 2026	3300334	VV	1.268.316	-	1.268.316	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250017	Kantmarkering en verplichte fietspaden	3300334	VV	435.496	-	435.496	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250018	Bermverharding N34	3300334	VV	963.678	-	463.678	-	500.000	-	-	-	-	-	-	-
7250019	Afmeer voorziening bij spoorbrug Bentheimer Eisenbahn	3950234	VV	82.502	1.172	81.330	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verkeer en Vervoersprojecten				188.677.316	32.147.833	28.060.424	7.396.096	31.627.758	-	31.596.615	1.000.000	23.500.819	-	22.942.579	-
6320006	Bereikbaarheidsakkoord: N391, tussen kruising N34 en folleconstructie	3300324	VV	816.660	167.992	100.000	-	684.140	163.336	200.000	163.336	72.868	81.668	-	-
6320007	Bereikbaarheidsakkoord: Kruising N391 - N862 (Emmen bereikbaar)	3300324	VV	8.981.340	487.124	800.000	-	124.876	-	1.000.000	1.452.264	7.500.000	1.452.264	2.700.000	726.132
63200081, 63200082	Bereikbaarheidsakkoord: Ongelijkvloerse kruising Pottendijk	3300324	VV	3.500.000	3.086.336	201.297	-	811.071	598.703	-	-	-	-	-	-
63200101, 63200102	Bereikbaarheidsakkoord: Aanleg ongelijkvloerse kruising Houtweg (+ aangrenzende wegvakken)	3300324	VV	12.892.000	972.876	1.083.388	-	1.000.000	-	15.000.000	2.578.400	1.290.736	2.587.400	-	1.289.200
6320011	Bereikbaarheidsakkoord: Centrale aansluiting Bargermeer (+ aangrenzende wegvakken)	3300324	VV	3.976.667	3.470.157	155.326	-	748.850	397.667	-	-	-	-	-	-
6320012	Bereikbaarheidsakkoord: Reconstructie N862 (bijdrage aan derden, de gemeente Emmen)	3300324	VV	9.583.333	-	967.000	-	2.925.000	-	3.700.000	-	1.980.000	-	11.333	-
6320016	Bereikbaarheidsakkoord: Extra maatregelen	3300324	VV	5.000.000	4.817	2.831.000	-	-	-	1.000.000	-	1.164.183	-	-	-
7240016	Rondweg Algemeen	3300324	VV	-	4.490	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bereikbaarheidsakkoord				44.750.000	8.193.792	6.138.011	-	6.293.937	1.159.706	20.900.000	4.194.000	12.007.787	4.121.332	2.711.333	2.015.332
6332007	Oeverbeschoning staal VHV ged. VHV - Stieltjessluis	3330508	BWV	1.820.208	1.820.208	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6332009	damwand beton 2022	3330508	BWV	629.599	846.913	-	100.494	-	116.820	-	-	-	-	-	-
6332010	damwand hout 2022	3330508	BWV	186.087	8.949	-	-	-	-	88.569	-	88.569	-	-	-
6332011	damwand staal 2022	3330508	BWV	2.743.175	654.751	-	213.306	1.404.958	702.479	533.084	-	533.084	-	533.083	-
6332013	damwand beton 2023	3330508	BWV	2.012.403	74.208	-	-	-	-	969.097	-	969.098	-	-	-
6332014	damwand hout 2023	3330508	BWV	9.186	5.151	-	-	4.035	-	-	-	-	-	-	-
6332015	damwand staal 2023	3330508	BWV	1.140.917	329.640	-	-	-	-	405.639	-	405.638	-	-	-
6332016	Houten paalbesch.2023	3330508	BWV	101.041	259	-	-	-	-	100.782	-	-	-	-	-
6332017	damwand beton 2024	3330508	BWV	62.446	-	-	-	-	-	62.446	-	-	-	-	-
6332018	damwand hout 2024	3330508	BWV	12.098	-	-	-	-	-	12.098	-	-	-	-	-
6332019	damwand staal 2024	3330508	BWV	723.871	-	-	-	-	-	241.290	-	241.290	-	241.291	-
6332020	Houten paalbesch.2024	3330508	BWV	160.685	-	-	-	-	-	80.342	-	80.343	-	-	-
6332022	Brug Noorma	3330508	BWV	2.187.700	729.707	1.692.396	234.403	-	-	-	-	-	-	-	-
6332024	Houten paalbesch. 2022	3330508	BWV	229.658	-	-	-	-	-	114.829	-	114.829	-	-	-
6332302	Investeringskrediet beschoeiing	3330508	BWV	6.448.343	4.846.481	997.500	960.852	782.607	-	782.607	-	-	-	-	-
7240009	Glazvezel Bedienpost Peelo met Brug Asserwijk en Norgebrug	3330508	BWV	148.400	204.813	-	104.157	-	-	-	-	-	-	-	-
7240010	Gedeeltelijke vervanging en uitbreiding	3330508	BWV	534.774	385.009	349.765	200.000	-	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Product	Thema	Totaal krediet	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeerdering 2026	Vermindering 2026	Vermeerdering 2027	Vermindering 2027	Vermeerdering 2028	Vermindering 2028	Vermeerdering 2029	Vermindering 2029	Vermeerdering 2030	Vermindering 2030
	bedienpost Peelo														
7240011	Electrische installatie brug Assenwijk	3330508	BWV	530.000	97.844	432.156	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7240012	Gebouw Koppelsluis Nieuw-Dordrecht	3330508	BWV	250.000	64.357	289.772	84.129	-	-	-	-	-	-	-	-
7240013	Bediening/inrichting Koppelsluis Nieuw-Dordrecht	3330508	BWV	250.000	16.622	233.378	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250020	Strooiers 30 stuks	3310418	BWV	2.156.500	-	2.156.500	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7250021	Sneeuwpluigen 34 stuks	3310418	BWV	533.903	-	533.903	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scheepvaartkanalen				22.870.994	10.084.912	6.665.370	1.897.341	2.191.600	819.299	3.390.783	-	2.432.851	-	774.374	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 5: Mobiliteit en bereikbaarheid				256.298.310	50.426.537	40.863.805	9.293.437	40.113.295	1.979.005	55.887.398	5.194.000	37.941.457	4.121.332	26.428.286	2.015.332
INVESTERINGEN Programma 7: Levendig en sociaal															
6830714	Nieuwe collectie presentatie Drechts Museum Installaties	2660702	ID	4.267.000	4.095.855	126.358	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6830715	Nieuwe collectie presentatie Drechts Museum Bouwkundig	2660702	ID	2.524.000	2.575.027	82.627	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5282202	Vochtproblematiek Drechts Museum	2660702	ID	1.375.000	472.342	902.658	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drechts Museum				8.166.000	7.143.224	1.111.643	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6620001	Vamberg 2e fase	3950161	CMV	1.500.000	1.155.542	-	-	344.458	-	-	-	-	-	-	-
7250022	Bijdrage aan Noordelijk Archeologisch Depot (NAD Nuls)	3830811	CMV	2.655.000	-	2.655.000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vrijtijdsconomie				4.155.000	1.155.542	2.655.000	-	344.458	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 7: Levendig en sociaal				12.321.000	8.298.766	3.766.643	-	344.458	-	-	-	-	-	-	-
INVESTERINGEN Programma 8: Middelen en mensen															
5282001	Touriquetdeur elektrisch vervangen	2660905	ID	61.403	-	-	-	-	-	61.403	-	-	-	-	-
5282002	Verduurzaming provinciehuis LED verlichting	2660701	ID	97.000	-	-	-	97.000	-	-	-	-	-	-	-
5282102	Meubilair, bureaustoelen, stoelen Statenzaal, vergader ruimten	2660701	ID	511.690	120.471	80.000	-	150.000	-	161.219	-	-	-	-	-
5282501	Toegangsvoorziening hoedingang/hal/halie BWK	2660902	ID	294.000	-	-	-	147.000	-	147.000	-	-	-	-	-
5282502	Vloerbedekking vervangen (5280701)	2660701	ID	954.000	-	-	-	477.000	-	477.000	-	-	-	-	-
5282503	WKO warmtepomp vervangen (5280705)	2660701	ID	135.000	-	-	-	-	-	-	-	135.000	-	-	-
5282504	Revitalisering provinciehuis installaties 15 jr (5280702)	2660701	ID	1.651.000	-	-	-	825.500	-	825.500	-	-	-	-	-
5282601	Vervangingsinvestering audio en video apparatuur revitalisering provinciehuis (5281701)	2660905	ID	650.000	-	50.000	-	250.000	-	350.000	-	-	-	-	-
7260004	Laadpunten	3950253	ID	240.000	-	120.000	-	120.000	-	-	-	-	-	-	-
7260005	Laadinfrastructuur	3950253	ID	420.000	-	210.000	-	210.000	-	-	-	-	-	-	-
Provinciehuis				5.014.093	120.471	460.000	-	2.276.500	-	2.022.122	-	135.000	-	-	-
5272205	Vervangingsinvestering Info- en Comm. Basisvoorzieningen (verv.invest. vanuit 2018 - 5271605)	2660104	IDA	349.048	286.645	62.403	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7240003	Vervangingsinvestering ICT basisvoorzieningen (verv 2019 - 5271614)	2660101	IDA	62.527	26.630	35.897	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Object	Omschrijving object	Product	Thema	Totaal krediet	Boekwaarde 31-12-2025	Vermeerdering 2026	Vermindering 2026	Vermeerdering 2027	Vermindering 2027	Vermeerdering 2028	Vermindering 2028	Vermeerdering 2029	Vermindering 2029	Vermeerdering 2030	Vermindering 2030
7240015	Vervangingsaanschaf mobiele telefoons provincie (verv.inv. vanuit 2023 - 5272301)	2660101	IDA	311.956	112.344	199.612	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7260001	Verv. ICT Werkplekken Provincie Drenthe (verv.inv. 7240002)	2660101	IDA	2.280.586	-	549.206	-	562.936	-	577.009	-	591.435	-	-	-
7260002	Verv. ICT Werkplekken Prolander (verv.inv. 7240004)	2660113	IDA	441.092	-	106.223	-	108.878	-	111.600	-	114.391	-	-	-
7260003	Verv. Mobilele Telefonie Prolander (verv.inv. 5272307)	2660113	IDA	72.854	-	35.978	-	36.876	-	-	-	-	-	-	-
Hard- en Software				3.518.063	425.619	989.319	-	708.690	-	688.609	-	705.826	-	-	-
TOTAAL INVESTERINGEN Programma 8: Middelen en mensen				8.532.156	546.090	1.449.319	-	2.985.190	-	2.710.731	-	840.826	-	-	-
TOTAAL GENERAAL				487.151.466	221.312.270	64.079.477	23.556.952	55.534.043	14.151.216	71.947.454	19.496.295	54.645.289	19.841.318	42.989.618	18.222.991

4.2 Meerjarige financieringspositie

Om een beeld te krijgen van de ontwikkelingen van de meerjarige financieringspositie hebben wij een meerjarige investerings- en financieringsstaat opgesteld. In deze staat wordt weergegeven in welke mate wij onze vaste activa met eigen vermogen en lang vreemd vermogen kunnen financieren. De staat hieronder is per aanvang van het jaar opgesteld en laat zien dat volgens onze verwachtingen het saldo van financieringsmiddelen een tekort zal vertonen. Dit komt mede door de realisatie van het Coalitieakkoord 2023-2027 "Samen bouwen we Drenthe!", voorgenomen investeringen in infrastructuur en het inzetten van bestemmingsreserves.

	2027	2028	2029	2030	eind 2030
Investerings					
A. Immateriële vaste activa					
1. Bijdrage aan activa in eigendom derden (maatschappelijk nut)	9.325.062	12.423.152	15.559.666	16.976.180	16.424.028
1. Bijdrage aan activa in eigendom derden (economisch nut)	2.655.000	2.655.000	2.655.000	2.522.250	2.389.500
B. Materiële activa					
B1. Materiële activa (maatschappelijk nut)	222.930.040	253.570.151	295.111.772	319.587.214	335.765.823
B2. Materiële activa (economisch nut)	171.937.492	172.409.695	171.664.409	171.550.380	170.392.382
C. Financiële activa					
1. Deelnemingen (maatschappelijk nut)	32.452.831	32.452.831	32.452.831	32.452.831	32.452.831
2. Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	36.769.470	20.769.470	20.769.470	20.769.470	19.569.470
3. Overige langlopende geldleningen	88.859.321	96.575.101	105.979.936	113.093.896	114.355.050
Totaal investeringen	564.929.216	590.855.400	644.193.084	676.952.221	691.349.084
Financieringsmiddelen					
A. reserves/voorzieningen					
1. Algemene reserves	104.950.280	94.436.831	92.219.157	91.331.074	91.418.240
2. Bestemmingsreserves	218.968.285	160.068.365	152.873.701	131.295.626	140.227.384
3. Voorzieningen (middelen derden)	3.005.645	3.039.645	2.970.645	3.001.645	3.032.645
4. Voorzieningen egalisering kosten	4.230.361	3.941.697	4.539.490	5.374.456	5.544.219
5. Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	19.523.963	20.140.828	20.887.854	22.077.854	23.352.854
B. Opgenomen langlopende geldleningen	0	0	0	9.000.000	14.000.000
Totaal financieringsmiddelen	350.678.534	281.627.366	273.490.847	262.080.655	277.575.342
Saldo financieringsmiddelen (tekort)	-214.250.682	-309.228.034	-370.702.237	-414.871.566	-413.773.742

4.3 Geprognosticeerde balans

Het opnemen van een geprognosticeerde balans is voorgeschreven met als doel meer inzicht te geven in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Deze balans moet aansluiten op de balans in de jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen. In onderstaande balans is rekening gehouden met de geplande investeringen, zie paragraaf 4.1 Investerings naar nut. Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Uitgegaan wordt van de eindbalans van de laatst vastgestelde jaarrekening (2025)
2. Vervolgens wordt het lopende begrotingsjaar toegevoegd conform de laatste ramingen.
3. Vervolgens zijn de vier volgende jaren toegevoegd conform de meerjarenraming (2027 t/m 2030), deze ramingen worden zoveel mogelijk ontleend aan bekende ramingen in het financieel systeem.
4. Voor de gegevens die niet beschikbaar zijn in het financieel systeem worden rekenregels gebruikt:
 - a. Sommige posten worden op nul geëxtrapoleerd
 - b. Bij sommige posten wordt de eindstand van de laatst vastgestelde jaarrekening geëxtrapoleerd
 - c. Er zijn sluitposten om de balans in evenwicht te brengen.

ACTIVA Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030
VASTE ACTIVA						
Immateriële vaste activa	8.162	9.325	12.423	15.560	16.976	16.424
Saldo agio/disagio	0	0	0	0	0	0
Bijdragen in activa in eigendom van derden met een maatschappelijk nut	8.162	9.325	12.423	15.560	16.976	16.424
Bijdragen in activa in eigendom van derden met een economisch nut		2.655	2.655	2.655	2.522	2.390
Materiële vaste activa	362.829	394.867	425.980	466.776	491.137	506.158
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	197.653	222.930	253.570	295.112	319.587	335.766
Investerings met een economisch nut	165.176	171.937	172.410	171.664	171.550	170.392
Financiële vaste activa	133.526	158.081	149.797	159.202	166.316	167.577
Kapitaalverstrekking aan Deelnemingen	32.453	32.453	32.453	32.453	32.453	32.453
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	20.769	36.769	20.769	20.769	20.769	20.769
Overige langlopende leningen	80.304	88.859	96.575	105.980	113.094	114.355

VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	398					
Voorraden	398	0	0	0	0	0
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	413.624	251.700	156.700	93.700	46.700	46.700
Vorderingen op openbare lichamen	8.174	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Verstrekte kasgeldleningen	65.000	0	0	0	0	0
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0

Rekening courant verhouding met het Rijk	301.812	205.000	110.000	47.000	0	0
Rekening courant verhoudingen overige niet-financiële instellingen	37.904	38.000	38.000	38.000	38.000	38.000
Overige vorderingen	734	700	700	700	700	700
Liquide middelen	2	0	0	0	0	0
Kassaldi	0	0	0	0	0	0
Banksaldi	2	0	0	0	0	0
Overlopende activa	89.578	89.840	89.840	89.840	89.840	89.840
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:						
- Europa	52	50	50	50	50	50
- Gemeenten	93	90	90	90	90	90
- Provincies	978	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
- Overige Nederlandse overheidslichamen	681	700	700	700	700	700
Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren	87.774	88.000	88.000	88.000	88.000	88.000
Totaal activa	1.008.118	903.815	834.740	825.078	810.970	826.699

PASSIVA Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028	2029	2030
VASTE PASSIVA						
Eigen vermogen	452.652	323.918	254.505	245.093	222.627	231.645
Algemene reserve	88.639	104.950	94.437	92.219	91.331	91.418
Bestemmingsreserves	331.179	218.968	160.068	152.874	131.296	140.227
Saldo van rekening	32.834	0	0	0	0	0
Voorzieningen	27.980	26.760	27.123	28.398	30.454	31.930
Voorzieningen (middelen derden)	2.972	3.006	3.040	2.971	3.002	3.033
Voorzieningen egalisering kosten	5.081	4.230	3.942	4.539	5.374	5.544
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's	19.927	19.524	20.141	20.888	22.078	23.353
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	9.000	14.000
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	0	0	0	0	9.000	14.000

VLOTTENDE PASSIVA						
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	25.276	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Bank en giro saldi	0	0	0	0	0	0

4.4 Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo

Om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden, zijn in Europees verband afspraken gemaakt over het toegestane maximale tekort van het Economische en Monetaire Unie(EMU)-saldo op nationaal niveau. De Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is de Nederlandse uitwerking van deze afspraken. Omdat het EMU-saldo van alle decentrale overheden deel uitmaakt van het EMU-saldo op nationaal niveau, is het daarmee ook relevant voor de decentrale overheden om het eigen EMU-saldo te volgen.

Berekening EMU-saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Hiermee wijkt de berekening af van het baten/lastenstelsel zoals het BBV voorschrijft.

Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de provincie.

EMU-norm

In de Regeling vaststelling gelijkwaardige inspanning decentrale overheden inzake het EMU-saldo is het collectieve aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo voor de jaren 2024 tot en met 2026 vastgesteld op -0,5% van het bruto binnenlands product (bbp). Voor de periode 2027-2030 is in het BOFv (Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen tussen Rijk, en koepels van mede-overheden VNG, IPO en UvW) een voortzetting van dit percentage overeengekomen. Binnen de voorgestelde gezamenlijke ruimte van -0,5% blijft de ruimte voor provincies -0,1%.

Via een voorhangprocedure heeft de Tweede Kamer tot en met 21 september de tijd om zich hierover uit te spreken, waarna de regeling zal worden vastgesteld.

EMU-referentiewaarden

Jaarlijks worden, doorgaans in de Septembercirculaire van het Provinciefonds, de EMU-referentiewaarden (de ruimte per provincie weergegeven in euro's, op basis van de begrotingsomvang van het voorgaande jaar) gepubliceerd. Een individuele EMU-referentiewaarde is geen norm, maar een indicatie van het aandeel dat de provincie in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

Wanneer de referentiewaarde voor 2027 wordt gepubliceerd is nog niet duidelijk, wellicht wordt zij opgenomen in de Decembercirculaire Provinciefonds 2026. Voor 2026 bedraagt de referentiewaarde € 61,7 miljoen, op basis van de begrotingsomvang voor 2027 gaan we ervan uit dat voor 2027 een bedrag van tenminste dezelfde omvang van toepassing zal zijn.

EMU-saldo voor 2027

De berekening van het EMU-saldo voor de komende jaren is weergegeven in onderstaande tabel. Het EMU-saldo zal naar verwachting de komende jaren negatief zijn. Daarnaast overschrijdt het voor 2027 begrote EMU-saldo de referentiewaarde voor onze provincie.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		2026	2027	2028	2029	2030
	Balansmutaties 1 januari tot en met 31 december					
	Financiële vaste activa					
1	Kapitaalverstrekingen en leningen	16.000	-16.000	0	0	0
2	Uitzettingen	8.555	7.716	9.405	7.114	1.261
	Vlottende activa					
3	Uitzettingen	-161.923	-95.000	-63.000	-47.000	0
4	Liquide middelen	-2	0	0	0	0
5	Overlopende activa	262	0	0	0	0
	Vaste passiva					
6	Vaste schuld	0	0	0	9.000	5.000
	Vlottende passiva					
7	Vlottende schuld	-276	0	0	0	0
8	Overlopende passiva	25.924	-23	-1.526	-2.698	235
EMU-saldo (1+2+3+4+5-6-7-8)		-162.756	-103.261	-52.069	-46.188	-3.974

4.5 Begrotingssubsidies

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
2: Landelijk gebied	Natuur	Agrarisch Natuur Drenthe	Ja	Structureel	Voert activiteiten uit op het gebied van agrarisch natuurbeheer.	88.708
		IVN - Beheer Natuur en Landschap	Ja	Structureel	IVN Drenthe betreft mensen bij natuur en landschap in de eigen omgeving en verzorgt natuureducatie in het onderwijs.	280.249
		IVN - Behouden en versterken Nationale Parken	Ja	Structureel	De subsidie betreft de jaarlijkse bijdrage voor de communicatie en educatie in de drie Drentse Nationale Parken.	154.974
		Landschapsbeheer Drenthe	Ja	Structureel	Landschapsbeheer Drenthe houdt zich bezig met behoud, beheer en ontwikkeling van een mooi en kwalitatief Drents cultuurlandschap, waarvan het streekeigen karakter behouden blijft. Zij begeleidt vele vrijwilligersgroepen in Drenthe die zich bezighouden met	693.602
		Staatsbosbeheer	Ja	Structureel	Subsidie betreft de jaarlijkse bijdrage aan het bezoekerscentrum van het Nationaal Park Drents Friese Wold.	40.000
		Stichting Faunabeheer Eenheid Drenthe	Ja	Structureel	De Faunabeheereenheid Drenthe (FBE) is een samenwerkingsverband van agrariërs, jachthouders, terreinbeherende en natuur- en milieubeschermende organisaties. Met als doelstelling om op basis van een door de Provincie goedgekeurd Faunabeheerplan op planmati	292.295
		Stichting Het Drentse Landschap	Ja	Structureel	Het Drentse Landschap beheert natuurgebieden in Drenthe en draagt zorg voor het Drentse cultureel erfgoed, zoals landgoederen, boerderijen, molens en hunebedden.	1.068.996
		Streekbeheer	Nee	Incidenteel	Aanvullende subsidie tot en met 2027 voor de uitvoering van het streekbeheer in Drenthe.	200.000
		Streekbeheer	Ja	Structureel	Het verbinden van bewoners met organisaties en overheden, zodat de kwaliteit van het landschap voor mensen, dieren en planten wordt behouden.	163.334
		Vereniging Natuurmonumenten Nederland	Ja	Structureel	Subsidie betreft de jaarlijkse bijdrage aan het bezoekerscentrum van het Nationaal Park Dwingelderveld.	40.000
	Totaal beleidsopgave					3.022.157
Totaal programma						3.022.157
3: Leefomgeving en wonen	In Drenthe behoud en verbetering van de milieu- en leefomgevingskwaliteit tot tenminste het niveau van de wettelijke milieueisen	Natuur en Milieufederatie Drenthe	Ja	Structureel	De Natuur en Milieufederatie Drenthe is aanjager en uitvoerder van projecten op het gebied van natuur, milieu, energie en gezondheid en geeft zowel gevraagd als ongevraagd advies.	487.442
						Totaal beleidsopgave

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
	De bodem en ondergrond worden zo beheerd en benut dat deze ook voor volgende generaties hun culturele, ecologische en economische kracht behouden.	Stichting Building Balance	Nee	2026-2027	Subsidie voor inzet op ketenregie op biobased bouwen in Drenthe met als doel om samen met marktpartijen, overheden en kennisinstellingen een robuuste en zelfstandige markt te ontwikkelen voor de teelt, verwerking en toepassing van biograndstoffen in de bo	50.000
	Totaal beleidsopgave					50.000
Totaal programma						537.442
		Stichting Drentse Fiets4daagse	Ja	Structureel	Organisatie van de jaarlijkse Drentse Fiets4daagse op diverse plekken in Drenthe.	19.096
		Stichting Marketing Drenthe	Ja	Structureel	Marketing Drenthe brengt Drenthe onder de aandacht van binnen- en buitenlandse bezoekers en stimuleert de recreatie in brede zin. Zij adviseert daarnaast bedrijven en overheden.	1.789.211
		Stichting Marketing Drenthe	Nee	2025-2027	De culturele erfenis van Van Gogh blijvend zichtbaar en beleefbaar maken voor de eigen inwoners en binnenlandse en buitenlandse bezoekers	50.000
		Stichting TT festival	Nee	2027	Een tegemoetkoming voor de organisatie en uitvoering van de reguliere activiteiten van het TT Festival 2027.	130.519
		Stichting Wandelnet	Nee	2026-2027	Wandelnet werkt aan de kwaliteit van het wandelen in Nederland; zij maakt het wandelen toegankelijker en aantrekkelijker.	35.030
	Totaal beleidsopgave					2.023.856
	Versterken van het ondernemerschap	GIP EDR	Nee	Structureel	Eerste aanspreekpunt in de regio voor vragen over ondernemen, pensioen, studeren, werken en wonen in het buurland Duitsland.	215.072
		Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO)	Nee	Structureel	Het doel van IBDO is het bevorderen, ondersteunen en versterken van initiatieven, projecten en ondernemingen van het Drentse midden- en kleinbedrijf, met bijzondere aandacht voor publieke belangen in de Provincie Drenthe, onder meer door het bieden van ee	200.000
		Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM)	Nee	Structureel	Versterkt de economische ontwikkeling in Drenthe door de acquisitie, begeleiding en ontwikkeling van bedrijven en projecten.	689.585
		Rijksuniversiteit Groningen	Nee	2027-2030	Leerstoel 'Elke regio telt'	27.000
	Totaal beleidsopgave					1.131.657
Totaal programma						3.155.513
5: Mobiliteit en bereikbaarheid	Kerntaken onderzoek en samenwerking	Stichting Ondersteuning Commissie Regionaal Overleg Luchthaven Eelde	Nee	Structureel	Een overlegorgaan van de luchtvaartsector, de exploitant van de luchthaven en de omgeving. Door middel van overleg, bevorderen van het maken van afspraken en het afwegen van belangen op regionaal niveau zoeken naar een optimaal gebruik van de luchthaven.	25.000

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
	Totaal beleidsopgave					25.000
Totaal programma						25.000
6: Klimaat en Energie	Energieagenda 2024-2027	Natuur en Milieufederatie Drenthe	ja	2027-2030	Subsidie voor het Steunpunt Lokale Energie-initiatieven. Dit steunpunt richt zich op de ondersteuning van bestaande en het aanjagen van nieuwe lokale energie-initiatieven.	285.000
	Totaal beleidsopgave					285.000
Totaal programma						285.000
7: Levendig en sociaal	Cultuur en erfgoed in Drenthe	20 Leafdesdichten en in liet fan wanhoop BV	Ja	2025-2028	Uitgave van de Nieuwe Drentse Volksalmanak (podium voor amateurs en professionals voor bevinding onderzoek naar geschiedenis en archeologie).	7.673
		Architectuurpunt Drenthe	Ja	2025-2028	Ondersteuning van de activiteiten van het Architectuurpunt, inclusief de tweejaarlijkse Architectuurprijs.	28.999
		Aurora Festival	Ja	2025-2028	Subsidie voor de organisatie van het Aurora Festival (voorheen het Peter de Grote Festival).	31.977
		Biblionet Drenthe	Ja	2025-2028	Biblionet Drenthe is de provinciale ondersteuningsinstelling voor alle twaalf bibliotheekstichtingen in Drenthe.	3.063.531
		Drents Senioren Orkest	Ja	2025-2028	Muzikale talentontwikkeling van Drentse seniorenmuzikanten.	3.837
		Drents Symfonie Orkest	Ja	2025-2028	Ondersteuning van het Drents Symfonie orkest; volwaardig symfonieorkest. Het repertoire wisselt van eigentijdse (Nederlandse) composities tot werken van grote componisten, opera, operette, musical en koorbegeleiding.	3.198
		Drentse Historische Vereniging, Vereniging voor Geschiedenis en Genealogie (DHV)	Ja	2025-2028	De Drentse Historische Vereniging (DHV) is bedoeld voor mensen die zich betrokken voelen bij de Drentse geschiedenis en genealogie. De DHV wil de kennis daarover verspreiden en ook de bestudering ervan bevorderen.	3.326
		Erfgoedvereniging Bond Heemschut	Ja	2025-2028	Vereniging voor het behoud van cultuurmonumenten.	3.326
		Het Podium	Ja	2025-2028	Subsidie aan het culturele podium in Hoogeveen (muziek, cultuur etc.).	44.769
		Hunebedcentrum	Ja	2025-2028	Dit museum vertelt het verhaal van de hunebedden, archeologie en de prehistorie in Drenthe.	167.925
		Hunebedcentrum	Nee	2025-2028	Kenniscentrum Archeologie.	25.000
		Koorschool Viva la Musica	Ja	2025-2028	Viva la Musica is een zang- en kooropleiding voor kinderen en jeugd van 6 tot en met 21 jaar	8.953
		Kunst en Cultuur Drenthe	Ja	2025-2028	Organisatie van Symfonica in D. Dit biedt jonge musici de gelegenheid samen met anderen te spelen in een groot orkest.	12.790

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Kunst en Cultuur Drenthe - Culturele Mobiliteit	Ja	2025-2028	Stichting Kunst & Cultuur (K&C) maakt zich sterk voor goed cultuuronderwijs op de scholen in Drenthe en Groningen en zet zich in voor de cultuurparticipatie in Drenthe. Via projecten en evenementen wordt gestimuleerd zoveel mogelijk mensen deel te laten	163.334
		Kunst en Cultuur Drenthe - Oktober kindermaand	Ja	2025-2028	Organisatie van Oktobermaand Kindermaand, een actiemaand gericht op de cultuurparticipatie van kinderen.	57.560
		Kunstencentrum Diep (werkmaatschappij gemeente Emmen)	Ja	2026-2028	Subsidie voor de uitvoering van het project Meerjarenprogramma DIEP - Ruimte voor beeldende kunst, waarmee aan amateurkunstenaars en professionele kunstenaars een podium wordt geboden voor een breed scala aan kunstvormen, ter versterking van de culturele	27.222
		Molensichting Drenthe	Ja	2025-2028	Het bevorderen en het verzekeren van de instandhouding van molens in de provincie Drenthe.	24.558
		Museum de Proefkolonie	Ja	2025-2028	Het museum vertelt het verhaal van de Koloniën van Weldadigheid.	167.925
		Provincie Groningen - We the North	Ja	2026-2028	Het cultuurprogramma We the North is een initiatief van de drie noordelijke provincies en de gemeenten Assen, Leeuwarden, Groningen en Emmen. Er wordt o.a. gewerkt aan talentontwikkeling van makers in de podiumkunsten, popmuziek en beeldende kunst.	108.889
		Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	Ja	2025-2028	Het Drents Archief is hét Regionaal Historisch Centrum van Drenthe. Zij beheert informatie, digitaliseert informatiebronnen en maakt deze toegankelijk.	399.236
		Regionaal Historisch Centrum Drents Archief (projecten)	Ja	2025-2028	Het Drents Archief ontvangt jaarlijks een subsidie voor het ontwikkelen van publieksactiviteiten.	58.532
		Stichting Erfgoedwijzer	Ja	2025-2028	Voor advies, kennis en netwerk bij wettelijke taken op het gebied van erfgoed, monumenten, cultuurlandschap en archeologie.	158.938
		Stichting Shake festival	Ja	2026-2028	Subsidie voor het organiseren van het Shake Festival dat bestaat uit verschillende jeugdtheatervoorstellingen en het organiseren van workshops en een verdiepingsprogramma.	27.222
		Stichting Amonet	Ja	2026-2028	Subsidie voor Folly Art Norg (FAN); een jaarlijks evenement dat plaatsvindt in het Drentse landschap en een unieke mix biedt van bouwkunst, architectuur, land art, design en kunst in de openbare ruimte.	27.222
		Stichting Andere Activiteiten Schipborg	Ja	2025-2028	Organisatie van FestiValderAa	69.400
		Stichting Axis - Art of Wonder	Ja	2025-2028	Organisatie van Art of Wonder, jeugdtheaterfestival.	44.769
		Stichting Bevrijdingsfestival Drenthe	Ja	2025-2028	Subsidie voor de organisatie van het Bevrijdingsfestival in Drenthe.	67.498

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Stichting Compenta - Cultuureducatie met kwaliteit	Nee	2025-2028	Is penvoerder van de landelijke regeling Cultuureducatie met Kwaliteit (CMK) in Drenthe en speciaal voor deze regeling in het leven geroepen. Binnen Compenta werken vier kunstinstellingen samen: K&C, ICO, Facet en CultuurKlik.	427.000
		Stichting Cultuurhuis Hogeveen - Het nieuwe goed	Ja	2026-2028	Subsidie voor het project Het Nieuwe Goed, in samenwerking met Theater De Tamboer. Het Nieuwe Goed moet een professionele broedplaats worden voor semi-professionele makers in Drenthe en moet zo een verbindende rol gaan spelen in de talentontwikkeling in d	38.111
		Stichting DBF Kenniscentrum Herbestemming Noord	Ja	2025-2028	Stichting DBF richt zich op de leefbaarheid in Drenthe door de advisering over en herbestemming van oude karakteristieke panden.	31.977
		Stichting De Hondsrug Unesco Global Geopark	Ja	2025-2028	Het Geopark vertelt het verhaal van het ontstaan en de geschiedenis van het Hondsruggebied.	255.823
		Stichting Drenthevents	Ja	2026-2028	Subsidie voor het organiseren van het festival Pitfest dat bijdraagt aan de promotie van alternatieve muziek in Noord-Nederland door een diverse mix van extreme muziekstijlen te presenteren.	27.222
		Stichting Drents Agrarisch erfgoed	Ja	2025-2028	Door advies en projecten draagt de organisatie bij aan het behoud van de landschappelijke en culturele waarden van het Drents agrarisch erfgoed.	3.327
		Stichting Drents Jeugd Orkest	Ja	2025-2028	Muzikale en organisatorische talentontwikkeling van Drentse jeugdmuzikanten.	23.153
		Stichting Drents Monument	Ja	2025-2028	De stichting streeft het herstel en behoud van cultuurhistorisch waardevolle bouwwerken – Drents erfgoed – na.	12.790
		Stichting Drents Museum	Ja	2025-2028	Beheert de vaste Drentse museale collectie en organiseert diverse toonaangevende exposities.	6.177.869
		Stichting Drents Museum de Buitenplaats	Ja	2025-2028	Museum De Buitenplaats is een museum voor figuratieve kunst van na 1945, het museum biedt naast beeldende kunst ook een podium voor uitvoerende kunsten en literatuur.	167.925
		Stichting Drents Poppenspeelfestival (Puppet international)	Ja	2025-2028	Organisatie van het poppenfestival in Meppel (45 makers en gezelschappen, 250 voorstellingen).	31.977
		Stichting Drents Productiehuis Mevrouw Ogterop	Ja	2026-2028	Subsidie voor de ontwikkeling en uitvoering van theatervoorstellingen waarbij diverse maatschappelijke thema's centraal staan.	70.778
		Stichting Erfgoed Arsenal Drenthe	Ja	2025-2028	Het Erfgoed Arsenal richt zich op opslag en hergebruik van historische bouwmaterialen en educatie rondom de toepassing daarvan. O.a. door inzet van veteranen met PTSS.	218.827
		Stichting Festival Veenhuizen	Ja	2025-2028	Organiseert in het gevangenisdorp Veenhuizen jaarlijks in het derde weekend van augustus het festival voor klassieke muziek en verhalen met ruim 2500 bezoekers.	51.165

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Stichting Festival Vrouwenfilms Claire Obscur	Ja	2025-2028	Organisatie van het Internationaal Filmfestival Assen.	45.753
		Stichting Forum Groningen	Ja	2026-2028	Subsidie voor Filmhub Noord dat fungeert als het centrale netwerk voor filmeducatie in de provincies Drenthe, Friesland en Groningen.	27.222
		Stichting Garage TDI	Ja	2025-2028	Theatergezelschap en jeugdtheaterschool.	337.525
		Stichting Haydn Jeugd Strijkorkest	Ja	2025-2028	Het Haydn Jeugd Strijkorkest is een jeugdstrikkorkest in Noord-Nederland, biedt het jong talent training in samenspel en begeleidt de leden zo mogelijk tot het niveau van de muziekvakopleiding.	6.396
		Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork	Ja	2025-2028	Onderhoud en instandhouding van het nationaal monument op het terrein van het Herinneringscentrum.	23.326
		Stichting Herinneringscentrum Kamp Westerbork	Ja	2025-2028	Subsidie voor de museale activiteiten van Herinneringscentrum/Informatiecentrum Kamp Westerbork.	167.925
		Stichting Het Houten Huis	Ja	2025-2028	Subsidie voor muziektheatergezelschap, optredens in Drenthe.	31.977
		Stichting Huus van de Taol	Ja	2025-2028	Organisatie die zich inzet voor het stimuleren van de Drentse streektaal door educatie, publicaties en publieksactiviteiten.	538.035
		Stichting ICO partner in Kunst en Cultuur (project Welcome to the Playground)	Ja	2025-2028	Subsidie voor het organiseren van Kunstbende en Welcome to the Playground, twee projecten gericht op talentontwikkeling bij jonge artiesten.	32.117
		Stichting Instituut Kunst en Cultuur Drenthe	Ja	2025-2028	Stichting Kunst & Cultuur (K&C) maakt zich sterk voor goed cultuuronderwijs op de scholen in Drenthe en Groningen en zet zich in voor de cultuurparticipatie in Drenthe. Via projecten en evenementen wordt gestimuleerd zoveel mogelijk mensen deel te laten	1.653.498
		Stichting Instituut voor Kunst en Cultuur Drenthe - Poplab	Ja	2025-2028	De organisatie van Poplab, een creatieve broedplaats voor culturele talenten.	51.165
		Stichting Into Nature Drenthe	Ja	2025-2028	Into Nature is een organisatie die kunstwerken van (inter)nationaal vooraanstaande kunstenaars verbindt aan de bijzondere kenmerken van het Drentse landschap en actuele maatschappelijke vraagstukken. Het programma bestaat uit een tweejaarlijkse buitentent	159.889
		Stichting Klassiek in 't Veen	Ja	2025-2028	De Stichting Klassiek in 't Veen is een vrijwilligersorganisatie die ongeveer 10 keer per jaar klassieke kamermuziek, -pianorecitals, jazzconcerten etc. organiseert.	11.512
		Stichting Land Art Centre	Ja	2026-2028	Subsidie voor de inzet voor het behoud en de doorontwikkeling van het iconische kunstwerk Broken Circle/Spiral Hill van de Amerikaanse kunstenaar Robert Smithson in Emmen.	27.222

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Stichting Literaire activiteiten in Drenthe	Ja	2025-2028	Subsidie voor de organisatie van literaire activiteiten.	25.582
		Stichting Margaretha Consort	Ja	2026-2028	Subsidie voor het tot leven brengen van muzikaal erfgoed met historische instrumenten in een vernieuwend, modern jasje.	38.111
		Stichting Marketing Drenthe	Nee	2025-2027	Subsidie voor de uitvoering van het Toekomstplan Van Gogh Drenthe 2024-2030.	50.000
		Stichting Monumentenwacht Drenthe	Ja	2025-2028	Monumentenwacht Drenthe helpt monumentenbezitters bij het periodieke onderhoud van hun monument door middel van inspecties en eventueel noodherstel.	398.909
		Stichting Nationaal Gevangenis­museum Veenhuizen	Ja	2025-2028	Het museum informeert op interactieve wijze over de omgang met misdaad en straf in Nederland vanaf 1600 tot vandaag de dag. Ook wordt aandacht besteed aan de geschiedenis van Veenhuizen als gevangenis­dorp.	167.925
		Stichting Noord Nederland Orkest	Ja	2025-2028	Orkest in Noord-Nederland. Het NNO laat graag 'nieuwe oren' kennismaken met symfonische muziek en wil zo - als Nederlands oudste professionele symfonieorkest - een eeuwenoude traditie levend houden.	63.956
		Stichting Oude Drentse Kerken	Ja	2025-2028	Inzet voor het behoud van oude Drentse kerken.	3.327
		Stichting PeerGroup	Ja	2025-2028	Theatergroep, locatietheater vanuit herkenbare onderwerpen die diepgeworteld liggen in het Nederlandse landschap.	251.068
		Stichting Platform Drentse musea	Ja	2025-2028	Het Platform Drentse Musea adviseert, verbindt en ondersteunt meer dan 50 Drentse musea bij het in stand houden en ontsluiten van het Drentse culturele erfgoed.	170.370
		Stichting Poppunt Drenthe	Ja	2025-2028	Popmuziek in Drenthe promoten, stimuleren en faciliteren.	76.747
		Stichting Popwaarts	Ja	2025-2028	Het organiseren van de jaarlijkse Popronde.	7.673
		Stichting Roestvrij Theater	Ja	2026-2028	Subsidie voor theatervoorstellingen met en trainingen voor kinderen, jongeren en volwassenen om hen in aanraking te laten komen met theatermaken.	70.778
		Stichting Somer	Ja	2026-2028	Subsidie voor het ontwikkelen en uitvoeren van meerdere uitvoeringen door kamerorkest Somer.	38.111
		Stichting The Bake Shop	Ja	2025-2028	The Bake Shop is een vrijwilligersorganisatie die zich focust op talentontwikkeling, de subsidie is voor de organisatie van Drents Peil XL.	14.207
		Stichting Veenkoloniaal Symfonie Orkest	Ja	2025-2028	Het is een 75-koppig symfonisch orkest. Subsidie is bestemd voor de organisatie van twee bijzondere optredens op verrassende locaties per jaar.	12.790
		Stichting Vocalin Drenthe	Ja	2025-2028	Projectkoor, organiseert één kwalitatief hoogstaand koorproject per jaar.	5.627

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Stichting Wabi Sabi	Ja	2026-2028	Subsidie voor het ontwikkelen en uitvoeren van interdisciplinaire voorstellingen voor theaters, festivals en buitenlocaties. Hiermee worden complexe maatschappelijke thema's toegankelijk gemaakt voor een breed publiek.	70.778
		TT Festival	Ja	2025-2028	Subsidie voor de organisatie van een talentenpodium op het TT-festival.	25.582
		Vereniging De Proef Campus	Ja	2026-2028	Subsidie voor DE PROEF campus met als doel het transformeren van een oude tuinbouwschool in Frederiksoord tot een levendig centrum waar erfgoed, ecologie en creativiteit samenkomen.	54.445
	Totaal beleidsopgave					17.005.105
	Sociaal Drenthe voor iedereen	BOKD, Drentse vereniging voor Dorpsbelangen en Dorpshuizen	Ja	Structureel	De BOKD is een maatschappelijke organisatie die zich inzet voor een vitaal en leefbaar platteland in Drenthe. Het ledennetwerk van 245 dorpen en dorpshuizen vormt de kern van de vereniging.	337.893
		CMO STAMM	Ja	Structureel	CMO STAMM is het kenniscentrum voor sociaal-maatschappelijke vraagstukken in Groningen en Drenthe en verzamelt/analyseert via het Trendbureau sociaalgeografische gegevens in Drenthe. CMO STAMM onderzoekt, initieert, adviseert en realiseert projecten.	1.157.933
		Gemeente Emmen - Bondgenootschap voor geletterd Drenthe	Nee	Structureel	Het Bondgenootschap is een verzameling van bedrijven, gemeenten en instellingen die zich sterk maken om laaggeletterdheid aan te pakken in Drenthe.	25.000
		Gemeente Stadskanaal - Alliantie van kracht	Nee	2026-2027	Subsidie voor het duurzaam doorbreken van generatiearmoede.	100.000
		Stichting Zorgbelang Drenthe	Ja	Structureel	Stichting Zorgbelang Drenthe adviseert en ondersteunt de inwoners van Drenthe bij zorgvragen en versterkt daarmee de positie van de inwoners.	399.106
		VDG Drents zorglandschap	Nee	Structureel	In samenwerking met 12 Drentse gemeenten en zorgverzekering Zilveren Kruis zorgen voor goede, bereikbare en betaalbare zorg in Drenthe, waarbij het doel is het sociaal domein en het zorgdomein met elkaar te verbinden en samenhangend beleid te ontwikkelen	40.000
	Totaal beleidsopgave					2.059.933
	Sport en Bewegen stimuleren	Stichting Sport Drenthe	Ja	Structureel	SportDrenthe is een organisatie die zelfstandig de belangen van de sport in de provincie Drenthe behartigt met als doel iedereen mee laten doen in een vitale samenleving.	231.057
		Stichting Sport Drenthe	Nee	2025-2028	Het programma Drenthe Beweegt zet de kracht van sport en bewegen in om sociale, gezonde en economische ambities te realiseren.	155.000

Programma	Beleidsopgave	Gesubsidieerde	Indexeren	Looptijd subsidie	Doelstelling	2027 begroting
		Stichting Topsport Noord	Ja	Structureel	Subsidie voor het ondersteunen en faciliteren van talenten en topsporters in Drenthe en het inspireren en activeren van sporters en niet sporters om (meer) te gaan bewegen.	107.113
	Totaal beleidsopgave					493.170
Totaal programma						19.558.207
Totaal						26.583.319

4.6 Reserves en voorzieningen

Inleiding

Verloop reserves en voorzieningen

De samenstelling van de reserves en voorzieningen met het verwachte verloop in 2027 is hierna gespecificeerd in een totaaloverzicht. Daarna volgen overzichten per reserve/voorziening waarin het meerjarige financiële perspectief per reserve/voorziening wordt weergegeven.

Totaaloverzicht reserves en voorzieningen						
Nummer	Omschrijving	Saldo 31-12-2026	2027 Begrote Rente	2027 Begrote Vermeerderingen	2027 Begrote Verminderingen	Saldo 31-12-2027

Algemene Reserves						
R001	Reserve voor algemene doeleinden	76.659.152	-	3.763.333	8.224.967	72.197.518
R002	Saldireserve	7.622.888	-	0	6.051.815	1.571.073
R004	Risicoreserve	20.668.240	-	0	0	20.668.240
Totaal algemene reserves		104.950.280	0	3.763.333	14.276.782	94.436.831

Bestemmingsreserves						
R112	Reserve Versterking economische structuur	4.649.751	-	600.000	425.000	4.824.751
R123	Reserve provinciaal aandeel ILG	0	-	0	0	0
R124	Reserve Regio Specifiek Pakket	0	-	0	0	0
R125	Financieringsreserve	45.509.590	-	1.135.869	28.349.059	18.296.400
R127	Cofinancieringsreserve Europa	12.514.050	-	2.000.000	3.797.299	10.716.751
R128	Reserve Opvang revolverend financieren	23.145.973	-	0	0	23.145.973
R129	Reserve Natuurbeleid	40.730.771	-	73.324.112	84.566.046	29.488.837
R131	Reserve Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen	10.121.543	-	0	1.593.103	8.528.440
R132	Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	525.541	-	2.484.400	2.721.000	288.941
R133	Reserve Uitvoering generatiepact	175.588	-	0	0	175.588
R135	Reserve Investeringsagenda 2019-2023	0	-	0	0	0
R136	Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe	9.373	-	0	0	9.373
R137	Reserve Verstrekte subsidies	21.579.826	-	719.541	12.297.541	10.001.826
R139	Reserve Mobiliteit	18.474.385	-	8.244.107	13.006.149	13.712.343
R140	Reserve Bodem	9.357.859	-	0	500.000	8.857.859
R141	Reserve Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw	6.705.553	-	0	1.000.000	5.705.553
R142	Reserve Wettelijke boscompensatie	798.726	-	0	0	798.726
R143	Reserve Kapitaallasten verdiepte ligging rondweg Emmen	10.565.000	-	0	0	10.565.000
R144	Reserve Restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid	0	-	0	0	0
R145	Reserve Kapitaallasten Norgerbrug	7.153.337	-	0	0	7.153.337
R147	Reserve Energieagenda 2024-2027	2.813.130	-	2.735.000	2.735.000	2.813.130
R148	Reserve Europese Programma's Landelijk Gebied	4.138.289	-	1.231.964	384.716	4.985.537
R150	Reserve Nedersaksenlijn	0	-	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves		218.968.285	0	92.474.993	151.374.913	160.068.365

Totaaloverzicht reserves en voorzieningen						
Totaal algemene reserves en bestemmingsreserves		323.918.565	0	96.238.326	165.651.695	254.505.196
Nummer	omschrijving	Saldo 31-12-2026	2027 Begrote vrijgevallen bedragen	2027 Begrote toevoegingen	2027 Begrote aanwendungen	Saldo 31-12-2027
Voorziening middelen derden						
O809	Voorziening spaarhypotheken	519.330	0	34.000	0	553.330
O811	Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen	1.043.606	0	0	0	1.043.606
O807	Voorziening Grondwaterheffing	1.442.709	0	800.000	800.000	1.442.709
Totaal voorzieningen middelen derden		3.005.645	0	834.000	800.000	3.039.645
Voorziening ter egalisering van kosten						
O801	Voorziening groot onderhoud provinciehuis	2.357.399	0	361.623	431.453	2.287.569
O802	Voorziening groot onderhoud Drents Museum	808.093	0	650.606	926.864	531.835
O804	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum	223.686	0	156.250	15.794	364.142
O805	Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden	295.659	0	52.614	0	348.273
O806	Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten	558.905	0	74.250	199.351	433.804
O803	Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum	0	0	0	0	0
Totaal voorzieningen ter egalisering van kosten		4.243.742	0	1.295.343	1.573.462	3.965.623
Voorziening verplichtingen, verliezen en risico's						
O813	Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte	0	0	0	0	0
O803	Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum	0	0	0	0	0
O808	Voorziening spaarverlof	8.221.699	0	1.273.500	300.000	9.195.199
O800	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)	10.451.155	0	415.000	500.000	10.366.155
O810	Voorziening Wachtgeld oud GS-leden	228.091	0	0	121.936	106.155
O814	Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)	623.018	0	0	366.199	256.819
Totaal voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's		19.523.963	0	1.688.500	1.288.135	19.924.328
Totaal alle voorzieningen		26.773.350	0	3.817.843	3.661.597	26.929.596
Totaal reserves en voorzieningen		350.691.915	0	100.056.169	169.313.292	281.434.792

Algemene Reserves

Algemene reserves zijn reserves zonder bepaalde bestemming.

De algemene reserves kunnen worden ingedeeld in twee categorieën, te weten:

- reserve(s) zonder specifieke bestemming. Hiertoe worden gerekend de Reserve voor Algemene Doeleinden en de Saldireserve.
- reserve(s) om risico's die de provincie loopt, op te vangen. Hiertoe wordt de Risicoreserve gerekend.

Reserve voor algemene doeleinden

R001	Reserve voor algemene doeleinden				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	66.570.975	76.659.152	72.197.518	71.501.537	70.662.834
Resultaatbestemming jaarrekening (2)	7.958.040				
Begrote onttrekking (3)	16.878.336	8.224.967	1.038.703	838.703	662.834
Begrote toevoeging (4)	19.008.473	3.763.333	342.722	-	750.000
Saldo einde jaar (1+2-3+4)	76.659.152	72.197.518	71.501.537	70.662.834	70.750.000

Reserve voor algemene doeleinden

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een vrij besteedbare reserve voor algemene doeleinden. De reserve maakt financieel-technisch gezien deel uit van het weerstandsvermogen van de provincie en wordt gebruikt voor het sluitend maken van de meerjarenbegrotingen, zowel positief als negatief. Conform paragraaf 1.2.1 van de Nota reserves en voorzieningen 2024 worden tekorten/overschotten op de jaarrekening ten laste/ten gunste van de Reserve voor algemene doeleinden gebracht. Voor de opvang van tekorten wordt een normomvang van € 5 miljoen nagestreefd.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Toelichting	Zie Doelstelling.
Wat zijn we van plan?	De volgende toevoegingen zijn gepland: € 115.000,-- Projectsubsidie marketingplan Koloniën van Weldadigheid 2025-2027 € 265.772,-- Boerenlandvogels € 369.000,-- Verschuiving middelen van 2027 naar 2026: Programma digitalisering € 482.973,-- Terugheveling middelen i.v.m. lastneming subsidies € 1.265.000,-- Reserve Energieagenda 2024-2027 € 1.265.588,-- Bijstelling begroting Regiodeal De volgende onttrekkingen zijn gepland: € 250.000,-- Uitvoering milieustrategie Drenthe € 300.000,-- Herstel busverbinding Emmen-Meppen € 300.000,-- Intensivering uitvoering KRW projecten (VJN 2025) € 307.869,-- Voortzetting Bibob & ondermijning en pilot vaste post Public Affairs in Den Haag € 1.000.000,-- Extra middelen woonopgave € 1.000.000,-- Motie: Onderwegpas € 1.110.000,-- Drenthe wordt een wolfvrije regio € 2.500.000,-- Investerings grote musea € 1.457.098,-- Betreft het totaal aan voorstellen (incidenteel) uit de VJN 2026.

Saldireserve

R002	Saldireserve				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	3.649.497	7.622.888	1.571.073	49.380	-
Resultaatbestemming jaarrekening (2)	24.875.575				
Begrote onttrekking (3)	24.502.184	6.051.815	1.521.693	49.380	-
Begrote toevoeging (4)	3.600.000	-	-	-	-
Saldo einde jaar (1+2-3+4)	7.622.888	1.571.073	49.380	-	-

Saldireserve

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bedragen die worden overgeheveld naar volgende boekjaren worden via deze reserve van het lopende naar volgende boekjaren overgeheveld. Overheveling vindt slechts plaats met instemming van PS.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Toelichting	Zie Doelstelling.
Wat zijn we van plan?	Overhevelingen, zoals opgenomen in de afgelopen jaarrekeningen en bestuursrapportages en die inmiddels door u zijn vastgesteld, zijn in dit overzicht verwerkt.

Risicoreserve

R004	Risicoreserve				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	18.418.240	20.668.240	20.668.240	20.668.240	20.668.240
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	2.250.000	-	-	-	-
Saldo einde jaar (1-2+3)	20.668.240	20.668.240	20.668.240	20.668.240	20.668.240

Risicoreserve

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve is bedoeld om incidentele tegenvallers te kunnen opvangen die niet door een specifieke voorziening of de Reserve voor algemene doeleinden worden gedekt, maar die wel in het kader van het provinciale risicomangement zijn geïnventariseerd. Deze reserve is onderdeel van de totale weerstandscapaciteit en wordt betrokken bij de berekening daarvan in de paragraaf Weerstandsvormogen en risicobeheersing.
Instellingsbesluit	Begroting 2008 d.d. 14 november 2007
Toelichting	In 2026 is een toevoeging gedaan van € 2,25 miljoen ter risicoafdekking in verband met de oprichting van de Herstructureringsmaatschappij Drenthe Groningen B.V.
Wat zijn we van plan?	Er zijn in 2027 vooralsnog geen mutaties in de Risicoreserve voorzien. Deze zijn pas aan de orde als er een substantiële wijziging plaatsvindt in de inschatting van provinciale risico's of als op enig moment risico's tot schade leiden.

Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan Provinciale Staten een bepaalde bestemming hebben gegeven. Wanneer vanuit deze reserves bedragen beschikbaar zijn gesteld en die bedragen na afloop niet zijn besteed, dient in principe het overschot weer aan de betreffende bestemmingsreserve te worden toegevoegd, conform artikel 43 BBV. Het zijn Provinciale Staten die tot deze toevoegingen besluiten. Eenzelfde werkwijze geldt voor eventuele overschrijdingen.

Beleid bestemmingsreserves

Het instellen dan wel opheffen van reserves is voorbehouden aan Provinciale Staten. Ons beleid ten aanzien van het instellen van bestemmingsreserves is terughoudend. In de begroting zijn idealiter alle structurele en incidentele baten en lasten opgenomen, zodat het vormen van een bestemmingsreserve niet nodig is. Toch kunnen er redenen zijn om een bestemmingsreserve in te stellen.

Voor het instellen/handhaven van bestemmingsreserves zijn criteria geformuleerd. Deze criteria zijn opgenomen in de Nota reserves en voorzieningen 2024.

Reserve versterking economische structuur

R112	Reserve Versterking economische structuur				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	7.649.810	4.649.751	4.824.751	4.824.751	4.824.751
Begrote onttrekking (2)	3.600.059	425.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	600.000	600.000	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	4.316.200	3.228.148	3.004.148	3.004.148	3.029.468
Beoogde lasten programma (5)	4.316.200	3.228.148	3.004.148	3.004.148	3.029.468
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	4.649.751	4.824.751	4.824.751	4.824.751	4.824.751

Reserve versterking economische structuur

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het versterken van de sociaaleconomische structuur in Drenthe in brede zin is gericht op de verwezenlijking van een duurzame economische ontwikkeling. Naast de inzet op de (nieuwe) nationale economische programma's werken wij aan projecten en initiatieven die bijdragen aan de versterking van de economische structuur en/of de transitie naar de kenniseconomie.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005
Toelichting	Met de Reserve VES worden schommelingen opgevangen in de exploitatie van de provincie voor projecten ter versterking van de economische structuur en ten behoeve van het financieel stimuleringsinstrumentarium gericht op het mkb.
Wat zijn we van plan?	Vanuit het coalitieakkoord is met ingang van 2025 een jaarlijkse dotatie van € 600.000,-- beschikbaar voor het opvangen van schommelingen in de exploitatie. In 2027 vindt, naast deze jaarlijkse dotatie, een onttrekking plaats van € 425.000,-- ten behoeve van de subsidieregeling Digitale en AI-gereedheid Mkb Drenthe. Bijdragen voor economische structuurversterking die het exploitatiebudget overstijgen, worden gedekt uit deze reserve. Voorstellen hiervoor worden via de reguliere planning-en-controlcyclus ter besluitvorming voorgelegd aan Provinciale Staten.

Financieringsreserve

R125	Financieringsreserve				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	73.489.502	45.509.590	18.296.400	3.750.000	3.000.000
Begrote onttrekking (2)	30.284.912	28.349.059	14.546.400	750.000	750.000
Begrote toevoeging (3)	2.305.000	1.135.869	-	-	-
Saldo einde jaar (4=1-2+3)	45.509.590	18.296.400	3.750.000	3.000.000	2.250.000

Financieringsreserve

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De Financieringsreserve is een vrij besteedbare reserve die ingezet wordt ter dekking van incidentele ambities van de opeenvolgende colleges.
Instellingsbesluit	Voorjaarsnota 2011 d.d. 13 juli 2011
Toelichting	De Financieringsreserve had aanvankelijk als doel structurele middelen te genereren vanuit rendement op in de reserve gereserveerd vermogen. In de praktijk is dat er niet van gekomen. De reserve werd tot op heden benut voor dekking van incidentele ambities van achtereenvolgende colleges. In de nieuwe Nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat tekorten en overschotten bij de jaarrekening worden toegevoegd aan de Reserve voor algemene doeleinden. Dit betekent dat het aanvullen van de Financieringsreserve niet langer een expliciet uitgangspunt is. Eventuele middelen die vrijkomen, worden primair ingezet voor het op peil houden van de Risicoreserve. Eventuele resterende middelen vloeien vervolgens door naar de Reserve voor algemene doeleinden.
Wat zijn we van plan?	De volgende stortingen zijn gepland: € 10.869,-- Gebiedsfond Wind € 1.125.000,-- Dekkingsplan 2e uitwerking coalitieakkoord 2023-2027 De volgende onttrekkingen zijn gepland: € 100.000,-- Sociaaleconomisch perspectief € 150.000,-- Circulair bouwen € 600.000,-- Reserve VES € 750.000,-- Restauratie en herbestemmingsopgave UNESCO Koloniën van Weldadigheid € 1.000.000,-- Regiodeal Zwolle € 2.000.000,-- Cultuurnota 2025-2028 € 2.000.000,-- Regionale Economie € 2.000.000,-- Cofinanciering EU (2021) € 2.700.000,-- Agenda Recreatie en Toerisme € 5.000.000,-- Energieagenda 2024-2027 € 12.049.059,-- 1e uitwerking coalitieakkoord 2023-2027

Cofinancieringsreserve Europa

R127	Cofinancieringsreserve Europa				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	14.891.496	12.514.050	10.716.751	10.704.900	10.693.049
Begrote onttrekking (2)	4.377.446	3.797.299	11.851	11.851	-
Begrote toevoeging (3)	2.000.000	2.000.000	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.199.474	197.207	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	1.199.474	197.207	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	12.514.050	10.716.751	10.704.900	10.693.049	10.693.049

Cofinancieringsreserve Europa	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Beschikbaar stellen van middelen voor cofinanciering van Europese programma's en projecten.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Toelichting	We hebben veel EU-middelen voor Noord-Nederland en Drenthe beschikbaar gekregen in de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027. Om de EU-middelen te kunnen inzetten, is provinciale cofinanciering noodzakelijk. Onze inschatting is dat we voor de komende Europese periode (2021-2027) in totaal circa € 55 miljoen aan cofinanciering nodig hebben om circa € 192 miljoen aan Europese middelen te kunnen inzetten voor het behalen van onze doelen. In de voorgaande Europese programmaperiode hebben we een mix van middelen uit de Cofinancieringsreserve Europa en beleidsmiddelen ingezet en daarover afspraken gemaakt met uw Staten.
Wat zijn we van plan?	In 2027 verwachten we een bedrag van € 3.797.299,-- aan de reserve te onttrekken. Daarnaast verwachten we een bedrag van € 2.000.000,-- in de reserve te storten.

Reserve opvang revolverend financieren

R128	Reserve Opvang revolverend financieren				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	23.145.973	23.145.973	23.145.973	23.145.973	23.145.973
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	23.145.973	23.145.973	23.145.973	23.145.973	23.145.973

Reserve opvang revolverend financieren

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij het verstrekken van revolverende middelen zijn de risico's van de te verstrekken leningen, deelnemingen en garanties onvoldoende concreet om de vorming van een voorziening te onderbouwen. Hiervoor is deze bestemmingreserve ingesteld, die wordt gevoed vanuit de budgetten van de verschillende programma's en bedoeld is om mogelijke risico's op te vangen. In overleg met de accountant stellen wij voor om jaarlijks, op basis van de concrete projecten en de risicobeoordeling daarvan, in de jaarrekening een voorziening op te nemen. De lasten van deze voorziening worden dan gedekt uit de gevormde bestemmingsreserve. Binnen de reserve worden geen middelen geoormerkt. Mochten voorzieningen getroffen moeten worden wegens oninbaarheid o.i.d., dan moet de gehele reserve daarvoor kunnen worden aangesproken, voordat de Risicoreserve wordt aangesproken.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2012 d.d. 14 november 2012
Toelichting	De reserve wordt gevoed door per lening of garantie het risico in te schatten, dit op geld te zetten en toe te voegen aan de reserve. De reserve vangt de risico's op van de totale leningen- en garantieportefeuille. Dit betekent dat na aflossing van een lening of beëindiging van een garantie de gestorte risicobijdrage in de reserve blijft. Eventueel kan, na herbeoordeling van het risicoprofiel van de portefeuille, worden besloten om een bedrag aan de reserve te onttrekken dan wel extra toe te voegen. Onttrekkingen vinden plaats overeenkomstig het hierover bepaalde in de Nota financiering provincie Drenthe.
Wat zijn we van plan?	De ontwikkelingen in de portefeuille met leningen en garanties worden continu gemonitord. Dit vindt onder andere plaats door middel van actief debiteurenbeheer, gesprekken met leningnemers en garantienemers en herbeoordeling van de risicoprofielen. Dit is een doorlopend proces. In de Begroting en de Jaarstukken wordt in de paragraaf Financiering een overzicht opgenomen met geactualiseerde risicopercentsages en bijbehorende bedragen ter afdekking van de risico's, in relatie tot de omvang van de reserve.

Reserve natuurbeleid

R129	Reserve Natuurbeleid				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	66.023.826	40.730.770	29.488.836	29.108.064	0
Begrote onttrekking (2)	114.150.233	84.566.046	43.139.970	43.530.408	14.422.343
Begrote toevoeging (3)	88.857.177	73.324.112	42.759.198	14.422.343	14.422.343
Begrote lasten programma (4)	97.851.695	89.368.392	86.836.623	94.428.897	64.336.612
Beoogde lasten programma (5)	97.851.695	89.368.392	86.836.623	94.428.897	64.336.612
Begrote baten programma (6)	11.757.047	11.922.460	9.547.122	5.941.486	3.462.705
Beoogde baten programma (7)	11.757.047	11.922.460	9.547.122	5.941.486	3.462.705
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	40.730.770	29.488.836	29.108.064	0	0

Reserve natuurbeleid

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De programmatische aanpak van het nieuwe natuurbeleid voor de onderdelen natuurbeheer, ontwikkelopgave nieuwe natuur en PAS mogelijk te maken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2013 d.d. 28 mei 2014
Toelichting	De doelstelling van deze reserve is de egalisatie van uitgaven en inkomsten van het Programma Natuurlijk Platteland. In het kader van het Programma Natuurlijk Platteland zijn inspanningsafspraken gemaakt voor de realisatie van het Natuur Netwerk Nederland (NNN).
Wat zijn we van plan?	De begrote baten en lasten zijn gebaseerd op de (meerjaren) begroting 2027-2030, die is opgesteld door Prolander. Voor de baten en lasten per begrotingsdoelstelling verwijzen wij naar het desbetreffende begrotingsonderdeel.

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

R131	Reserve Groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	10.733.266	10.121.543	8.528.440	8.528.440	8.528.440
Begrote onttrekking (2)	5.472.212	1.593.103	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	4.860.489	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	10.586.801	14.687.261	13.094.158	13.094.158	13.094.158
Beoogde lasten programma (5)	10.586.801	14.687.261	13.094.158	13.094.158	13.094.158
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	10.121.543	8.528.440	8.528.440	8.528.440	8.528.440

Reserve groot (variabel) onderhoud wegen en vaarwegen

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Aanvullende dekking op het exploitatiebudget van groot variabel onderhoud met betrekking tot wegen en vaarwegen.
Instellingsbesluit	Begroting 2016 d.d. 11 november 2015
Toelichting	Deze reserve is ingesteld in 2016. Tekorten of overschotten in variabele onderhoudsuitgaven worden verrekend met deze reserve. De uitgaven zijn gebaseerd op het geactualiseerde meerjaren onderhoudsplan in 2026.
Wat zijn we van plan?	Ter dekking van de kosten van groot variabel onderhoud is voor 2027 een onttrekking begroot van € 1.593.103,--. Onttrekking voor volgende jaren is nog niet begroot, de MJOP zal nog verder worden geactualiseerd.

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde

R132	Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	504.141	525.541	288.941	11.973.841	9.809.841
Begrote onttrekking (2)	2.671.000	2.721.000	2.111.500	2.164.000	2.218.000
Begrote toevoeging (3)	2.692.400	2.484.400	13.796.400	-	-
Begrote lasten programma (4)	2.278.000	2.536.000	2.111.500	2.164.000	2.218.000
Beoogde lasten programma (5)	2.278.000	2.536.000	2.111.500	2.164.000	2.218.000
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	525.541	288.941	11.973.841	9.809.841	7.591.841

Reserve Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Versterkte (inter)nationale verbindingen over spoor, weg, water en door de lucht.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' d.d. 31 mei 2017
Toelichting	Deze reserve is ingesteld, omdat de investeringsbijdrage aan GAE niet gelijkmatig over de periode van tien jaar zal zijn verdeeld. De reserve is ingesteld o.b.v. van Statenstuk 2017-793 Toekomst Groningen Airport Eelde-Uitwerking beleidskeuze 'Investeren' 12 juli 2017 en aangevuld o.b.v. Statenstuk 2023-137 Strategie Groningen Airport Eelde en toekennen NEDAB-bijdragen voor 2024 tot en met 2033. In totaal is € 22.994.000,-- aan NEDAB-bijdragen voor de komende periode beschikbaar gesteld, zoals gespecificeerd in de financiële onderbouwing behorend bij de Strategie Groningen Airport Eelde NV 2024-2033). Een bedrag van € 19.333.240,-- is daarbij ingezet vanuit de Financieringsreserve en de € 3.660.760,-- die nog resteerde per eind 2023 in de bestemmingsreserve 'Investeringsbijdrage Groningen Airport Eelde' is ook ter dekking gebruikt. Gemiddeld heeft GAE voor de jaren 2024 tot en met 2033 een NEDAB-bijdrage van € 4,6 miljoen per jaar nodig. (Ons aandeel daarin is 50%, de andere helft komt van medeaandeelhouder provincie Groningen). Op basis van het op dit moment voorziene kasritme, zal voor de komende tien jaar gemiddeld een bedrag van € 2.299.400,-- NEDAB-bijdrage GAE in de (meerjaren)begroting worden opgenomen, dat dan wordt gedekt vanuit deze bestemmingsreserve. De daadwerkelijke vergoedingen kunnen fluctueren. Flexibiliteit is daarom geboden. Bovendien bieden wij op deze manier een duidelijk afgebakend financieel kader voor de inzet van de investeringsbijdrage met het oog op de te verstrekken garantstelling ten behoeve van de aanvraag Luchthavenbesluit. De middelen worden gebruikt voor de vergoeding van NEDAB-kosten en NEDAB-investeringen in de periode 2024-2033.
Wat zijn we van plan?	Vooralsnog worden de jaarlijkse bijdragen aangehouden, zoals die zijn opgenomen in de financiële onderbouwing behorend bij de Strategie Groningen Airport Eelde NV 2024-2033.

Reserve uitvoering generatiepact

R133	Reserve Uitvoering Generatiepact				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	140.313	175.588	175.588	175.588	175.588
Begrote onttrekking (2)	130.087	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	165.362	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	130.087	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	130.087	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)					
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	175.588	175.588	175.588	175.588	175.588

Reserve Uitvoering Generatiepact

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In het generatiepact worden afspraken gemaakt met medewerkers van zestig jaar en ouder over gedeeltelijk betaalde arbeidstijdreductie tot het moment van met pensioen gaan.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2017-818, 5e Begrotingswijziging 2017 en 2e Begrotingswijziging 2018 d.d. 13 december 2017
Toelichting	Op 31 december 2019 is de tijdelijke Generatiepact-regeling van rechtswege afgelopen en vervangen door een duurzaam inzetbaarheidsbeleid met bijbehorend budget van € 200.000,--, waarvan € 170.000,-- voor vitaliteitsverlof en € 30.000,-- voor materiële kosten. De kosten worden gedekt door een onttrekking aan deze reserve. Eventuele verschillen op het budget voor duurzame inzetbaarheid worden niet meer verrekend met de Reserve Uitvoering Generatiepact. Deze reserve wordt alleen nog gebruikt voor de uitfinanciering van de kosten van het Generatiepact.
Wat zijn we van plan?	Met de reserve vindt de uitfinanciering van het werkgeversaandeel plaats in de loonkosten van de bestaande deelnemers aan de inmiddels gesloten regeling Generatiepact. In 2027 zijn er geen plannen meer voor deze reserve. De laatste uitbetalingen hebben in 2026 plaatsgevonden. Bij de jaarrekening 2026 zal worden voorgesteld om deze reserve op te heffen en een eventueel restant te laten vrijvallen.

Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe

R136	Reserve Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	9.373	9.373	9.373	9.373	9.373
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	9.373	9.373	9.373	9.373	9.373

Reserve Regio Deal Zuid- en Oost-Drenthe

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De reserve vloeit voort uit de Regio Deal tussen het Rijk, de provincie Drenthe en zes gemeenten, waarvan vijf in Drenthe en één in Overijssel. De rijksmiddelen, die via een doeluikering zijn beschikt in 2019 en 2020, worden in een ander ritme ontvangen dan dat de uitgaven worden gedaan. De Regio Deal loopt van 2019 t/m 2024. De middelen in de reserve zijn bedoeld voor het realiseren van de Regio Deal.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2019-880 d.d. 27 mei 2019
Toelichting	De Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe I zal in 2026 worden afgewikkeld. Bij de jaarrekening 2026 zal deze reserve worden opgeheven.
Wat zijn we van plan?	N.v.t.

Reserve verstrekte subsidies

R137	Reserve Verstrekte subsidies				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	46.029.829	21.579.826	10.001.826	6.381.674	3.198.188
Begrote onttrekking (2)	27.748.993	12.297.541	3.768.070	3.218.904	1.774.987
Begrote toevoeging (3)	3.298.990	719.541	147.918	35.418	35.418
Saldo einde jaar (4=1-2+3)	21.579.826	10.001.826	6.381.674	3.198.188	1.458.619

Reserve verstrekte subsidies

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De bestemmingsreserve Verstrekte subsidies is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in het jaar van de beschikking. Het gaat om een deel van de lasten m.b.t. verstrekte meerjarige projectsubsidies vanaf 1 januari 2021 boven het door Provinciale Staten vastgestelde drempelbedrag, die betrekking hebben op jaar t+1 e.v.
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2020-961 d.d. 11 november 2020
Toelichting	Deze reserve is ingesteld om de middelen te reserveren voor toekomstige projectsubsidieverplichtingen die op grond van de begrotingsregels niet als last mogen worden verantwoord in het jaar van de beschikking.
Wat zijn we van plan?	In 2027 verwachten we een onttrekking aan de reserve van € 12.297.541,-- en een storting in de reserve van € 719.541,--. Deze bedragen omvatten projectsubsidies die in eerdere jaren zijn verstrekt, maar niet als last mochten worden verantwoord vanwege uitvoering in 2027 en later.

Reserve mobiliteit

R139	Reserve Mobiliteit				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	44.222.833	18.474.385	13.712.343	7.675.892	10.489.441
Begrote onttrekking (2)	42.376.975	13.006.149	9.169.350	319.350	319.350
Begrote toevoeging (3)	16.628.527	8.244.107	3.132.899	3.132.899	3.132.899
Begrote lasten programma (4)	49.785.853	9.878.459	1.776.105	1.308.605	-
Beoogde lasten programma (5)	49.785.853	9.878.459	1.776.105	1.308.605	-
Begrote baten programma (6)	15.910.395	2.380.900	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	15.910.395	2.380.900	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	18.474.385	13.712.343	7.675.892	10.489.441	13.302.990

Reserve mobiliteit	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dekking van mobiliteitsprojecten en subsidies in het kader van verkeersveiligheid, stimulering fietsverkeer, openbaar vervoer, duurzaamheid en innovatie
Instellingsbesluit	Statenstuk 2020-968 Mobiliteitsprogramma 2021-2030 Beleidskader Beheer en Onderhoud Wegen en Vaarwegen inclusief Meerjaren onderhoudsprogramma 2021-2024 d.d. 16 december 2020
Toelichting	In het Mobiliteitsprogramma 2021-2030 zijn investeringen voorzien in veiligheid, duurzaamheid, OV (OV-knooppunten) en fiets (doorfietsroutes, stedelijke problematiek), die niet (direct) betrekking hebben op infrastructurele maatregelen of op infrastructuur van derden. Bij de 1e Uitwerking van het coalitieakkoord 2023-2027 Samen bouwen we Drenthe! is € 18,5 miljoen beschikbaar gesteld voor investeringen in spoor. Dit bedrag is opgenomen in de meerjarenbegroting en wordt gedekt uit de Reserve Mobiliteit.
Wat zijn we van plan?	In 2027 wordt ruim € 4,7 miljoen aan deze reserve onttrokken. De totale onttrekkingen bedragen € 13 miljoen, met als belangrijkste posten € 5 miljoen voor Emmen–Rheine, € 2,5 miljoen voor de Nedersaksenlijn en € 2 miljoen voor het exploitatiebudget Coevorden–Bad Bentheim. Daartegenover staan stortingen van ruim € 8,2 miljoen, bestaande uit onder andere gereserveerde stortingen binnen mobiliteit en € 4,9 miljoen aan middelen voor de Nedersaksenlijn. Deze middelen voor de Nedersaksenlijn worden in 2028 weer ingezet.

Reserve bodem

R140	Reserve Bodem				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	9.948.859	9.357.859	8.857.859	8.857.859	8.857.859
Begrote onttrekking (2)	591.000	500.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	500.000	500.000	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	500.000	500.000	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	9.357.859	8.857.859	8.857.859	8.857.859	8.857.859

Reserve Bodem	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Uitvoeren bodemprojecten en bodemsaneringen op grond van de Omgevingswet (voorheen Wet bodembescherming).
Instellingsbesluit	Provinciale Staten Besluit 2022-56 d.d.1 juni 2022
Toelichting	Op grond van de Omgevingswet (voorheen Wet bodembescherming) voert de provincie Drenthe bodemprojecten uit, gericht op verbetering van de fysieke leefomgeving. Het betreft o.a. de vangnetgevallen Wet bodembescherming en gebiedsgericht grondwaterbeheer: gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvoor geen verantwoordelijken meer zijn aan te wijzen of waarvoor de verantwoordelijken de saneringsverplichting bij de provincie hebben afgekocht. Voor de uitvoering van bodemprojecten heeft de provincie middelen ontvangen. Deze middelen zijn afkomstig van het Rijk, gemeenten en bedrijven. Ook de komende jaren zullen vanuit het Rijk en gemeenten middelen voor de uitvoering van deze bodemprojecten worden ontvangen. Om ervoor te zorgen dat de dekking van de kosten van langlopende bodemprojecten gewaarborgd blijft en om het jaarlijks overhevelen van grote bedragen te voorkomen, is in 2022 de bestemmingsreserve Bodem ingesteld.
Wat zijn we van plan?	In 2027 verwachten we een bedrag van € 500.000,-- aan de reserve te onttrekken.

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw

R141	Reserve Cofinanciering onrendabele toppen woningbouw				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	5.705.553	6.705.553	5.705.553	5.705.553	5.705.553
Begrote onttrekking (2)	1.500.000	1.000.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	2.500.000	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.500.000	1.000.000	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	1.500.000	1.000.000	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	6.705.553	5.705.553	5.705.553	5.705.553	5.705.553

Reserve cofinanciering onrendabele toppen woningbouw

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	In deze reserve worden middelen gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw.
Instellingsbesluit	Begroting 2023 d.d. 9 november 2022
Toelichting	Deze reserve betreft een reserve waarin middelen worden gereserveerd voor cofinanciering van onrendabele toppen in de woningbouw.
Wat zijn we van plan?	In 2027 loopt de subsidieregeling Knelpuntenpot woningrealisatie Drenthe door. Dit wordt gedekt vanuit deze reserve. Daarnaast is ondertussen ook de subsidieregeling Transformatie en woningsplitsing opengesteld tot 2027. Ook deze subsidie wordt vanuit deze reserve gedekt.

Reserve wettelijke boscompensatie

R142	Reserve Wettelijke boscompensatie				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	798.726	798.726	798.726	798.726	798.726
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	798.726	798.726	798.726	798.726	798.726

Reserve wettelijke boscompensatie

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het doel van deze reserve is om de middelen die benodigd zijn voor de compensatie (herplant) van bossen beschikbaar te houden over meerdere jaren. De verplichting voor boscompensatie vloeit voort uit de Omgevingswet.
Instellingsbesluit	Begroting 2024
Toelichting	Deze reserve wordt gevoed op basis van wettelijke compensatie van te kappen bossen bij infrastructurele projecten. De voeding moet dan ook komen uit de voor deze projecten beschikbare middelen. Als de verplichte boscompensatie komt te vervallen, kan deze reserve worden opgeheven.
Wat zijn we van plan?	De provincie is gehouden aan de herplantplicht. Wanneer bomen moeten worden gekapt, wordt er gezorgd voor herplanting. Er moet binnen drie jaar op dezelfde plek weer bos of een bomenrij komen, met in ieder geval een dekkingsgraad van 80%.

Reserve kapitaallasten verdiepte ligging rondweg Emmen

R143	Reserve Kapitaallasten verdiepte ligging rondweg Emmen				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.565.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	-	-	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.565.000	10.565.000

Kapitaallastenreserve verdiepte ligging rondweg Emmen

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het doel van deze reserve is de dekking van kapitaallasten met een maximum van € 10.565.000,-- voortvloeiend uit de investering in het actief Verdiepte ligging rondweg Emmen.
Instellingsbesluit	1e actualisatie 2024
Toelichting	Deze kapitaallastenreserve is gekoppeld aan het actief Verdiepte ligging rondweg Emmen. In principe moet een bestemmingsreserve van voldoende omvang zijn om de kapitaallasten gedurende de vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken. Het is ook toegestaan - zoals bij deze reserve het geval is - om de jaarlijkse kapitaallasten van een bepaald actief te dekken uit algemene dekkingsmiddelen en een kapitaallastenreserve. De dekking dient dan naar rato plaats te vinden.
Wat zijn we van plan?	De afronding van het project Verdiepte ligging rondweg Emmen is gepland in 2030. Na afronding van het project zullen - naar rato van de geraamde dekkingsbronnen - de werkelijke afschrijvingskosten aan deze reserve worden onttrokken.

Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid

R144	Reserve Restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	-	-	-	-	-
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	1.500.000	1.500.000	750.000	750.000	-
Beoogde lasten programma (5)	1.500.000	1.500.000	750.000	750.000	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	-	-	-	-	-

Reserve restauratie en herbestemming Koloniën van Weldadigheid

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Deze reserve is een egalisatiereserve ten behoeve van een flexibele inzet van het jaarlijkse budget voor restauratie en herbestemming van panden in de Koloniën van Weldadigheid over de gehele restauratieperiode.
Instellingsbesluit	Begroting 2025
Toelichting	Zie doelstelling.
Wat zijn we van plan?	Net als vorig jaar gaan we ervan uit dat het jaarbudget ook wordt ingezet. Er zijn daarom geen stortingen in of onttrekkingen aan de reserve geraamd.

Reserve kapitaallasten Norgerbrug

R145	Reserve Kapitaallasten Norgerbrug				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	7.153.337	7.153.337	7.153.337	7.034.115	6.914.893
Begrote onttrekking (2)	-	-	119.222	119.222	119.222
Begrote toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	-	-	119.222	119.222	119.222
Beoogde lasten programma (5)	-	-	119.222	119.222	119.222
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	7.153.337	7.153.337	7.034.115	6.914.893	6.795.671

Reserve kapitaallasten Norgerbrug

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Doel van deze reserve is de dekking van kapitaallasten met een maximum van € 7.153.337,--, voortvloeiend uit de investering in het actief Vervanging Norgerbrug.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2024-47 d.d. 13 november 2024.
Toelichting	Deze kapitaallastenreserve is gekoppeld aan het actief Vervanging Norgerbrug. In principe moet een bestemmingsreserve van voldoende omvang te zijn om de kapitaallasten gedurende de vastgestelde afschrijvingsperiode aan de reserve te kunnen onttrekken.
Wat zijn we van plan?	Voor 2027 zijn geen onttrekkingen aan deze reserve voorzien. Op basis van de huidige planning wordt het project in 2026 afgerond. Naar verwachting vinden in 2027 nog enkele beperkte werkzaamheden plaats, waardoor ook in dat jaar nog kosten worden gemaakt. Vanaf 2028 worden de afschrijvingslasten die voortvloeien uit de investering gedekt uit deze reserve.

Reserve Energieagenda 2024-2027

R147	Reserve Energieagenda 2024-2027				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	2.813.130	2.813.130	2.813.130	2.813.130	2.813.130
Begrote onttrekking (2)	3.000.000	2.735.000	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	3.000.000	2.735.000	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	3.000.000	2.735.000	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	3.000.000	2.735.000	-	-	-
Begrote baten programma (6)	-	-	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	-	-	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	2.813.130	2.813.130	2.813.130	2.813.130	2.813.130

Reserve Energieagenda 2024-2027

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Betere aansluiting begroting en praktijk in het werken met de incidentele middelen Energieagenda 2024-2027. Tijdens de uitvoering in de afgelopen jaren is gebleken dat veel projecten een lange aanlooptijd hebben, bijvoorbeeld bij grote subsidies voor waterstofprojecten. In de voorbereidingsfase is het lastig te voorspellen in welk jaar een project doorgang vindt. Hierom is de Reserve Energieagenda ingesteld, om zo de uitvoering en overleggen met partners te vergemakkelijken.
Instellingsbesluit	1e actualisatie 2025.
Toelichting	Betere aansluiting begroting en praktijk in het werken met de incidentele middelen Energieagenda 2024-2027.
Wat zijn we van plan?	De geplande uitgaven vanuit deze reserve zijn vooralsnog gelijk aan de oorspronkelijke planning zoals aangegeven in de uitvoeringsbrief van december 2024. In 2027 wordt onder andere ingezet op het slim financieren van collectieve MKB-initiatieven, het Steunpunt Lokale Energietransitie Drenthe, het verhelpen van kritieke knelpunten bij energievoorziening bedrijven, duurzame warmtenetten, waterstoftoepassing bij industriële grootverbruikers en pilotprojecten voor innovatieve nieuwe toepassingen van technologie voor het verminderen van uitstoot bij grootverbruikers.

Reserve Europese Programma's Landelijk Gebied

R148	Reserve Europese Programma's Landelijk Gebied				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	7.353.609	4.138.289	4.985.537	4.600.821	4.600.821
Begrote onttrekking (2)	3.215.320	384.716	384.716	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	1.231.964	-	-	-
Begrote lasten programma (4)	17.117.304	9.656.250	-	-	-
Beoogde lasten programma (5)	17.117.304	9.656.250	-	-	-
Begrote baten programma (6)	9.426.985	6.271.499	-	-	-
Beoogde baten programma (7)	9.426.985	6.271.499	-	-	-
Saldo einde jaar (8=1-2+3+4-5-6+7)	4.138.289	4.985.537	4.600.821	4.600.821	4.600.821

Reserve Europese programma's landelijk gebied

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het flexibel kunnen inzetten van de gelden van de Europese programma's binnen het landelijk gebied waaraan de provincie deelneemt, zoals het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) en aanverwante subsidieregelingen, zoals opgenomen in het Nationaal Strategisch Plan (NSP). Met de inrichting van deze bestemmingsreserve willen we het meerjarige karakter van de programma's financieel borgen, de begroting en de realisatie beter laten aansluiten op het werkelijke kasverloop, voorkomen dat onderbestedingen kunstmatig de begroting van het opvolgende jaar verhogen, de transparantie richting Provinciale Staten vergroten door middelen geoormerkt en traceerbaar te houden en de continuïteit en doelmatigheid van de uitvoering bevorderen.
Instellingsbesluit	2e actualisatie 2025.
Toelichting	De uitvoering van de programma's kent een onvoorspelbaar kasritme, onder andere doordat de afrekening van subsidieregelingen pas na afloop van een programma plaatsvindt en deels in handen is van uitvoeringsinstanties zoals RVO. Hierdoor ontstaat een risico op onderbesteding, wat leidt tot overheveling van middelen naar volgende jaren. Deze stapeling bemoeilijkt het budgettaire inzicht en vergroot de bestuurlijke druk op latere realisatie. De vorming van een bestemmingsreserve draagt bij aan de transparantie van de financiële verslaglegging. Middelen blijven herkenbaar geoormerkt voor het programma waarvoor ze bedoeld zijn. In de jaarrekening kan helder worden verantwoord hoe het verloop van de reserve zich verhoudt tot de voortgang van het programma.
Wat zijn we van plan?	Het geld van de verschillende Europese subsidieregelingen, zoals LEADER-Oost, LEADER-West en het GLB-NSP, ter beschikking houden voor deze programma's. In 2027 en 2028 wordt er € 384.716,- per jaar onttrokken aan deze reserve voor het ANLb (Statenstuk 2026-1 Beschikbaar stellen budget voor Openstellingsbesluit Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer).

Reserve Nedersaksenlijn

R150	Reserve Nedersaksenlijn				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	-	-	-	6.220.000	17.165.000
Begrote onttrekking (2)	-	-	-	-	-
Begrote toevoeging (3)	-	-	6.220.000	10.945.000	10.945.000
Saldo einde jaar (8=1-2+3)	-	-	6.220.000	17.165.000	28.110.000

Reserve Nedersaksenlijn

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De Nedersaksenlijn is een strategische spoorverbinding tussen Groningen, Drenthe en Overijssel en vormt een belangrijke impuls voor de bereikbaarheid en de brede welvaart in Noord- en Oost-Nederland. De spoorlijn is nadrukkelijk geen doel op zich, maar een middel om ruimtelijke, economische en sociale ontwikkeling mogelijk te maken. Op 6 oktober 2025 is door de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat de startbeslissing genomen voor de MIRT verkenning van de Nedersaksenlijn. Parallel hieraan is in regionaal verband gestart met een verkenning naar gebiedsontwikkeling langs het tracé. In deze verkenningsfase (2026-2028) worden infrastructuur en gebiedsontwikkeling in samenhang uitgewerkt, zodat keuzes voor het spoor maximaal bijdragen aan wonen, werken, bereikbaarheid, leefbaarheid en toekomstperspectief voor inwoners. De provincie Drenthe vervult hierin een actieve, verbindende en coördinerende rol.
Instellingsbesluit	Statenstuk 2026-27 1 juli 2026
Toelichting	Het doel van deze reserve is het financieel borgen van de provinciale (garant) bijdrage aan de Nedersaksenlijn, zoals overeengekomen in het Bestuurlijk Overleg MIRT 2025, tot een maximum van € 50 miljoen. In het BO MIRT 2025 is afgesproken dat de provincie Drenthe namens de regio verantwoordelijkheid neemt voor de regionale bijdrage aan de Nedersaksenlijn. De nadere invulling en verdeling van deze regionale bijdrage is nog onderwerp van bestuurlijk overleg met de betrokken provincies. Om richting het Rijk duidelijkheid te bieden, staat Drenthe vooralsnog garant voor het volledige bedrag van € 50 miljoen. Deze reserve maakt het mogelijk deze garantstelling financieel te onderbouwen. De reserve wordt ingezet voor betalingen die voortvloeien uit vastgestelde bestuurlijke en financiële verplichtingen binnen de NSL. Hiermee wordt geborgd dat de provincie Drenthe tijdig en volledig kan voldoen aan deze verplichtingen, zonder dat dit leidt tot grote schommelingen in de jaarlijkse begroting. De reserve mag uitsluitend worden gebruikt voor uitgaven die direct samenhangen met de Nedersaksenlijn-bijdrage. Inzet van de reserve vindt plaats op basis van besluitvorming door Provinciale Staten. De reserve heeft een tijdelijk karakter en wordt opgeheven zodra de Nedersaksenlijn-verplichtingen volledig zijn afgehandeld.
Wat zijn we van plan?	Met deze reserve wordt een reservering opgebouwd voor de eerder vastgestelde opgave van € 50 miljoen. Voor 2027 zijn geen stortingen of onttrekkingen aan de reserve voorzien. Om het benodigde bedrag beschikbaar te hebben, worden vanaf 2028 gefaseerd middelen aan de reserve toegevoegd. De geplande stortingen bedragen € 6.220.000,-- in 2028 en jaarlijks € 10.945.000,-- in de jaren 2029 tot en met 2032. Hiermee wordt stapsgewijs invulling gegeven aan de opbouw van de reservering. Het totaal van de geplande stortingen sluit aan bij het beoogde reserveringsbedrag van € 50 miljoen.

Voorziening middelen derden

De voorzieningen middelen derden zijn opgebouwd vanuit middelen die van anderen zijn ontvangen en specifiek moeten worden besteed.

Voorziening spaarhypotheken

O809	Voorziening Spaarhypotheken				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	485.330	519.330	553.330	484.330	515.330
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	34.000	34.000	31.000	31.000	31.000
Aanwendungen (4)	-	-	100.000	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	519.330	553.330	484.330	515.330	546.330

Voorziening spaarhypotheken

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Het veiligstellen van de door de provinciale medewerkers gespaarde bedragen ten behoeve van aflossing van hypothecaire geldleningen.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005.
Toelichting	De voorziening is in het leven geroepen om de gespaarde middelen van medewerkers met een spaarhypotheek te beheren. Per 1 januari 2007 is de hypotheekregeling opgeheven. De omvang van zowel de hypothekenportefeuille als de voorziening is sindsdien versneld afgenomen. Op basis van de resterende hypotheken en bijbehorende einddata stellen we indien nodig de meerjarenraming bij. De voorziening blijft toereikend om aan de verplichtingen te voldoen.
Wat zijn we van plan?	Voor 2027 is een toevoeging van € 34.000,-- aan de voorziening begroot. Dit is gebaseerd op de looptijden van de nog lopende spaarhypotheken. In 2027 zijn er geen spaarhypotheken waarvan de einddatum wordt bereikt. Daarom is er geen aanwending (onttrekking aan de voorziening) begroot.

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen

O811	Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606	1.043.606

Voorziening monitoring voormalige stortplaatsen

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van monitoring voormalige stortplaatsen worden gefinancierd met de opbrengst van de leemtewethheffing. De uit de leemtewethheffing voortvloeiende middelen hebben een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Deze middelen kunnen daarom dan ook niet meer worden opgenomen als bestemmingsreserve en worden met ingang van 1 januari 2016 als voorziening opgenomen.
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016.
Toelichting	Wettelijk is bepaald dat deze heffing uitsluitend is bedoeld voor inventarisatie van voormalige stortplaatsen en onderzoek en monitoring van aanwezigheid, aard en omvang van eventuele verontreiniging van deze stortplaatsen. Dit zal ook in de komende periode plaatsvinden voor de (potentiële) spoedlocaties en eventuele herontwikkelingslocaties.
Wat zijn we van plan?	Er zijn geen onttrekkingen of toevoegingen gepland voor 2027.

Voorziening Grondwateronttrekkingsheffing

O807	Voorziening grondwateronttrekkingsheffing				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	1.442.709	1.442.709	1.442.709	1.442.709	1.442.709
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Aanwendungen (4)	800.000	800.000	800.000	800.000	800.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	1.442.709	1.442.709	1.442.709	1.442.709	1.442.709

Voorziening Grondwateronttrekkingsheffing

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De via de grondwateronttrekkingsheffing geïnde gelden moeten specifiek worden besteed aan de in artikel 13.4b van de Omgevingswet genoemde doelen. Daarom dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Instellingsbesluit	Bij de 1e Bestuursrapportage 2016.
Toelichting	De wettelijke taken van de provincie op het gebied van grondwaterbeheer worden gefinancierd met de opbrengst van de grondwateronttrekkingsheffing. De uit deze heffing voortvloeiende middelen hebben op grond van artikel 13.4b van de Omgevingswet een specifiek bestedingsdoel en zijn om deze reden niet vrij beschikbaar. Omdat de uit de grondwateronttrekkingsheffing geïnde gelden specifiek moeten worden besteed aan de in de Omgevingswet genoemde doelen, dienen deze op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten te worden opgenomen in een voorziening inzake van derden verkregen middelen met een specifiek bestedingsdoel (artikel 44 lid 2 BBV).
Wat zijn we van plan?	De opbrengst van de Grondwateronttrekkingsheffing (€ 800.000,--) wordt aan deze voorziening toegevoegd. De even hoog geraamde lasten ten behoeve van regulier onderhoud, onderzoeken, bijdragen aan projecten en vergoeding van inzet van personeel worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening ter egalisering van kosten

De voorzieningen ter egalisatie van kosten zijn opgebouwd vanuit eigen middelen die specifiek besteed moeten worden (onderhoud) tot gelijkmatige verdeling van lasten.

Voorziening groot onderhoud provinciehuis

O801	Voorziening groot onderhoud provinciehuis				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	2.483.905	2.357.399	2.287.569	2.501.674	2.763.555
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	361.623	361.623	361.623	361.623	361.623
Aanwendungen (4)	488.129	431.453	147.518	99.742	632.587
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	2.357.399	2.287.569	2.501.674	2.763.555	2.492.591

Voorziening groot onderhoud provinciehuis

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het provinciehuis (alook de bestrating en omheining) en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005.
Toelichting	In 2023 is het MJOP voor de laatste keer geactualiseerd. Dit beslaat een periode van 25 jaar (2023-2047). De volgende actualisatie zal moeten plaatsvinden in 2028.
Wat zijn we van plan?	Er is een storting voorzien van € 361.623,--. Er is een onttrekking begroot van € 431.453,--.

Voorziening groot onderhoud Drents Museum

O802	Voorziening groot onderhoud Drents Museum				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	1.194.038	808.093	531.835	811.739	1.342.411
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	650.606	650.606	650.606	650.606	650.606
Aanwendungen (4)	1.036.551	926.864	370.702	119.934	298.699
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	808.093	531.835	811.739	1.342.411	1.694.318

Voorziening groot onderhoud Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2005 d.d. 15 juni 2005.
Toelichting	Sinds 2002 wordt gewerkt met een meerjarenonderhoudsplan voor de gebouwen van het Drents Museum. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting van het meerjarig onderhoudsplan. Eind 2023 is het MJOP geactualiseerd.
Wat zijn we van plan?	Er is een storting in de voorziening begroot van € 650.606,--. Er is een onttrekking begroot van € 926.864,--.

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum

O804	Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	491.520	223.686	364.142	513.909	653.403
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	156.250	156.250	156.250	156.250	156.250
Aanwendungen (4)	424.084	15.794	6.483	16.756	696
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	223.686	364.142	513.909	653.403	808.957

Voorziening groot onderhoud Depot Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van het Depot Drents Museum en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2010 d.d. 23 mei 2011
Toelichting	Het MJOP is eind 2023 geactualiseerd.
Wat zijn we van plan?	Er is een storting voorzien van € 156.250,--. Er is een onttrekking begroot van € 15.794,--.

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden

O805	Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	243.045	295.659	348.273	400.887	453.501
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	52.614	52.614	52.614	52.614	52.614
Aanwendungen (4)	-	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	295.659	348.273	400.887	453.501	506.115

Voorziening meerjarenonderhoud Health Hub Roden

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de Health Hub Roden en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	1e Bestuursrapportage 2020
Toelichting	Voor het gebouw van de Health Hub Roden is op basis van een meerjarenonderhoudsplan een voorziening aangemaakt. De planning beslaat een periode van 25 jaar. De vermeerderingen aan deze voorziening zijn vastgesteld op basis van een inschatting op het meerjarig onderhoudsplan voor de periode 2019-2044. Het pand was verhuurd aan de Stichting Health Hub Roden tot 31 december 2025. De provincie zal als eigenaar verdere stappen zetten volgens het handelingskader van het Vastgoedbeleid. Het pand staat in de verkoop.
Wat zijn we van plan?	Er is een storting voorzien van € 52.614,--. In het meerjarenonderhoudsplan is voor het jaar 2027 geen onderhoud gepland. Alleen het strikt noodzakelijke onderhoud zal worden uitgevoerd.

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten

O806	Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	668.148	558.905	433.804	335.805	214.066
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	74.250	74.250	74.250	74.250	74.250
Aanwendungen (4)	183.493	199.351	172.249	195.989	53.718
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	558.905	433.804	335.805	214.066	234.598

Voorziening meerjarenonderhoud Steunpunten

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Voor nu en in de toekomst op een planmatige wijze werken aan een verantwoorde staat van bouwkundig en technisch onderhoud van de provinciale Steunpunten en daartoe de financiële middelen beschikbaar hebben.
Instellingsbesluit	3e actualisatie 2020
Toelichting	Voor de steunpunten is een MeerjarenOnderhoudsPlanning (MJOP) opgesteld, inclusief alle opstellen op de steunpunten zoals het kantoor, de onderhoudswerkplaats en de zoutloods. In het MJOP staan alle technische installaties en bouwkundige zaken van het vastgoed met daarbij een planning wanneer en welk onderhoud nodig is en wat de kosten daarvan zijn.
Wat zijn we van plan?	Er is een storting voorzien van € 74.250,--. Voor het geplande onderhoud is een onttrekking voorzien van € 199.351,--. Het steunpunt Borger zal worden afgestoten.

Voorziening verplichtingen, verliezen en risico's

De voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's zijn opgebouwd vanuit eigen middelen, waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte

O813	Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	38.063	-	-	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	38.063	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	-	-	-	-	-

Voorziening verwacht verlies zandwinning Huttenheugte

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie heeft aan het project Zandwinning De Huttenheugte uitvoering gegeven. De verwachting is dat dit project tot financiële verliezen zal leiden. Deze voorziening is ingesteld om deze verwachte verliezen te kunnen dekken.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2021. Besluit van PS d.d. 1 juni 2022.
Toelichting	De werkzaamheden met betrekking tot de zandwinning zijn afgerond. Aan de Stroetendijk te Dalerveen zijn ten behoeve van de zandwinning twee percelen gehuurd. De percelen zijn medio 2025 weer overdragen aan de eigenaar. Gedurende de zandwinning heeft de eigenaar gebruik kunnen maken van een perceel aan de Dwarsdijk te Dalerveen. Dit perceel is door de provincie Drenthe hiertoe in 2019 aangekocht. De eigenaar van de percelen aan de Stroetendijk heeft het recht van eerste koop op het perceel aan de Dwarsdijk.
Wat zijn we van plan?	Financiële afronding van het project zal in 2026 plaatsvinden.

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum

O803	Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	1.021.090	-	-	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoegingen (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	1.021.090	-	-	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	-	-	-	-	-

Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Bij Statenbesluit G-2 Vochtproblematiek en koppelkans Drents Museum, door u vastgesteld op 28 september 2022, wordt voor de noodzakelijke herstelwerkzaamheden van de vochtproblematiek en het op conditie terugbrengen van installaties € 1.350.000,-- gestort in de Voorziening achterstallig onderhoud Drents Museum.
Instellingsbesluit	3e actualisatie/slotwijziging 2022 (14e wijziging van de Begroting 2022).
Toelichting	De voorziening is ingesteld in 2022. Na overleg met de accountant is vastgesteld dat het hier gaat om achterstallig onderhoud, waarvoor een specifieke voorziening noodzakelijk is (artikel 44, lid a, BBV en BBV-notitie: Notitie materiële vaste activa). De kosten van het achterstallig onderhoud worden ten laste van de voorziening gebracht. Een deel aan voorbereiding en werkzaamheden heeft reeds plaatsgevonden in 2023. In 2024 is een eenmalige storting van € 300.000,-- gedaan ter dekking van de totale achterstallige onderhoudskosten.
Wat zijn we van plan?	De afronding is gepland in 2026.

Voorziening spaarverlof

O808	Voorziening spaarverlof				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	7.196.699	8.221.699	9.195.199	10.217.699	11.265.199
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	1.325.000	1.273.500	1.322.500	1.347.500	1.400.500
Aanwendungen (4)	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	8.221.699	9.195.199	10.217.699	11.265.199	12.365.699

Voorziening spaarverlof	
Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De commissie BBV heeft op 24 mei 2022 aangegeven dat er bij verlofsparen sprake is van een arbeidsgerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt en heeft geleid tot het in het leven roepen van de Voorziening spaarverlof.
Instellingsbesluit	Jaarstukken 2022. Besluit van PS d.d. 31 mei 2023.
Toelichting	Binnen de provincie Drenthe zijn op grond van de cao provinciale sector diverse vormen van verlof, waarvan op grond van lokale regelingen een deel kan worden gespaard. Voor het gespaarde verlof wordt een voorziening opgebouwd.
Wat zijn we van plan?	De omvang van de voorziening is gebaseerd op de gespaarde uren omgerekend tegen het uurtarief per persoon. Het sparen van compensatieverlof is een lokale secundaire arbeidsvoorwaarde waaraan een medewerker rechten kan ontleen. De werknemer kan niet worden verplicht jaarlijks spaaruren op te nemen. Daar waar de provincie als werkgever wel invloed heeft op verlofsparen vindt sturing plaats. Er wordt met name gestuurd op het reguliere (vakantie)verlof. Ook in 2027 en latere jaren zullen door medewerkers verlofuren worden gespaard en zal een jaarlijkse aanvullende storting in de voorziening spaarverlof noodzakelijk zijn. Voor het kopen van verlof door medewerkers (IKB-verlof) en verlofopbouw ten laste van het POB-budget, is dekking aanwezig. Voor het omzetten van compensatieverlof in spaarverlof niet. Op het moment dat het spaarverlof wordt opgenomen kan de medewerker uit het opgebouwde voorzieningensaldo worden gefinancierd. Hiertoe dient dan nog de jaarlijkse verhoging van het uurtarief op grond van de cao of loonindex aan de voorziening te worden toegevoegd. Jaarlijks vindt een controle op het saldo van de voorziening plaats aan de hand van het saldo gespaarde uren vermenigvuldigd met het uurtarief.

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

O800	Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	10.536.155	10.451.155	10.366.155	10.281.155	10.196.155
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	415.000	415.000	415.000	415.000	415.000
Aanwendungen (4)	500.000	500.000	500.000	500.000	500.000
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	10.451.155	10.366.155	10.281.155	10.196.155	10.111.155

Voorziening Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa)

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	De provincie is eigenrisicodragers voor pensioenen van (voormalig) gedeputeerden. Deze pensioenen zijn niet ondergebracht bij het ABP of een pensioenverzekeringsmaatschappij. De voorziening is ingesteld om ervoor te zorgen dat de opgebouwde pensioenrechten van (ex-)gedeputeerden ook daadwerkelijk kunnen worden betaald door de provincie. Als provincie zijn we verplicht een voorziening op te nemen voor het wachtgeld over de volledige periode waarop oud GS-leden recht hebben. In 2023 werd deze destijds nieuwe voorziening ingevoegd bij de Voorziening Appa, maar op advies van de accountant is per 1 januari 2024 voor die verplichtingen een aparte voorziening wachtgeld oud GS-leden ingesteld.
Instellingsbesluit	Nota Reserves en Voorzieningen 2010 d.d. 10 november 2010.
Toelichting	De ingehouden pensioenpremies van de huidige gedeputeerden alsmede het werkgeversdeel pensioenpremie voor de huidige gedeputeerden worden gestort in de voorziening. Aan de voorziening worden de daadwerkelijk betaalde pensioenen onttrokken.
Wat zijn we van plan?	Een jaarlijkse (rente)toevoeging van € 250.000,-- (2026) en daarnaast een premiestorting van € 165.000,--. In totaal is dus een storting van € 415.000,-- begroot. De pensioenuitkeringen zijn begroot op € 500.000,--. Bij de jaarrekening wordt de voorziening geactualiseerd. Met ingang van 1 januari 2028 wordt de zelfstandige wettelijke pensioenregeling voor politieke ambtsdragers op grond van de Appa beëindigd. De pensioenaanspraken en -rechten van politieke ambtsdragers worden per die datum ondergebracht bij het ABP en betaald uit het ABP-pensioenfonds. De voorziening Appa zal worden opgeheven en de ABP-premie zal in onze begroting worden opgenomen.

Voorziening Wachtgeld oud GS-leden

O810	Voorziening Wachtgeld oud GS-leden				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	372.562	228.091	106.155	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Aanwendingen (4)	144.471	121.936	106.155	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	228.091	106.155	-	-	-

Voorziening wachtgeld oud GS-leden

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Dit is een voorziening voor het wachtgeld over de volledige periode waarop oud GS-leden recht hebben. Als provincie zijn we verplicht hiervoor een voorziening op te nemen.
Instellingsbesluit	Bestuursrapportage 2024.
Toelichting	Van de accountant hebben we het advies gekregen om een afzonderlijke voorziening in te stellen voor de Appa-wachtgeldverplichtingen. Hiertoe hebben we uit de Appa-voorziening het saldo voor wachtgeld per 31 december 2023 overgeheveld naar deze nieuwe voorziening voor Appa-wachtgeld. Deze voorziening is bestemd voor het uitbetalen van de wachtgeld van oud GS-leden.
Wat zijn we van plan?	Bij de jaarstukken 2026 zal een actualisatie plaatsvinden van het saldo van de voorziening. De wachtgeld worden maandelijks uitbetaald in 2027 en verder.

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

O814	Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)				
Verloop	2026	2027	2028	2029	2030
Saldo aanvang jaar (1)	762.175	623.018	256.819	-	-
Vrijgevallen bedragen (2)	-	-	-	-	-
Toevoeging (3)	-	-	-	-	-
Aanwendungen (4)	139.157	366.199	256.819	-	-
Begroot saldo einde jaar 5=1-2+3-4	623.018	256.819	-	-	-

Voorziening Regeling Vervroegd Uittreden (RVU)

Doelstelling (in te realiseren maatschappelijke doelstellingen)	Provincieambtenaren kunnen op grond van de cao Provincies sinds 2024 gebruikmaken van de Regeling Vervroegd Uittreden (RVU) als zij uiterlijk op 31 december 2028 de AOW-gerechtigde leeftijd bereiken en deze leeftijd maximaal twee jaar na de RVU-deelname bereiken. Daarnaast moeten ze minimaal 41 ABP dienstjaren hebben, waarvan de laatste 10 jaar in dienst van een van de provincies of een bij de cao Provincies aangesloten organisatie. Deze voorziening is bedoeld om de uitfinanciering te kunnen doen aan alle deelnemers aan de regeling. Dit is tevens de normatieve omvang voor deze voorziening.
Instellingsbesluit	De instelling vindt plaats bij de jaarstukken 2024.
Toelichting	De voorziening is nodig om de naleving van de cao Provincies te kunnen realiseren, met inachtneming van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).
Wat zijn we van plan?	De omvang van de voorziening is gebaseerd op de opgegeven werkelijke deelname eind 2025. De huidige tijdelijke vroegpensioenregeling (RVU-regeling) in onze cao is een afspraak uit het pensioenakkoord uit 2019. Deze regeling liep eind 2025 af. De deelnemers worden volgens afspraak uitbetaald in de jaren 2027 en 2028. Naar verwachting wordt er € 366.200,-- in 2027 en € 256.800,-- in 2028 uitbetaald.

Bijlagen

1. Controleprotocol

Controleprotocol voor de accountantscontrole van de jaarrekening 2027 van de provincie Drenthe en voor de rechtmatigheidsverantwoording van het College van Gedeputeerde Staten bij de jaarrekening 2027.

1. Samenvatting belangrijke afspraken uit dit controleprotocol, betrekking op Jaarrekening 2027.

❖ Goedkeuringstoleranties voor accountant (hoofdstuk 5.1):

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:		
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding/ Afkeurend
Fouten in de jaarrekening en onzekerheden in de controle (% totale lasten exclusief reservemutaties)	≤ 2%	>2%<4%	≥ 4%

❖ Rapporteringstolerantie voor accountant (hoofdstuk 5.1): 10% van de goedkeuringstolerantie.

❖ Verantwoordingstolerantie rechtmatigheidsverantwoording voor GS (hoofdstuk 5.2): goedkeuringstolerantie 2% en rapporteringstolerantie 10% van de goedkeuringstolerantie.

2. Inleiding

Dit controleprotocol heeft betrekking op het jaar 2027 zodat bij de start van het boekjaar 2027 het controleprotocol voor dat jaar is vastgesteld en de kaders voor de controle bekend zijn.

Het huidige contract met de externe accountant, BDO Accountants, loopt tot en met boekjaar 2026. Eind 2026 wordt een nieuwe Europese aanbesteding uitgezet voor de periode 2027-2034. Dit mondt begin 2027 uit in een nieuwe accountant.

Provinciale Staten (PS) gaan aan deze accountant de opdracht gegeven om de accountantscontrole, als bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet, voor de provincie Drenthe uit te voeren. Ter voorbereiding en ondersteuning van de uitvoering van deze accountantscontrole moet PS echter nog een aantal zaken nader regelen, die op hoofdlijnen in dit controleprotocol staan.

Object van controle is de jaarrekening 2027 en daarmee tevens het financieel beheer over het jaar 2027, zoals uitgeoefend door of namens het College van Gedeputeerde Staten (GS) van Drenthe.

Met ingang van 1 januari 2023 is de Wet versterking decentrale rekenkamers van kracht geworden, waarmee de rechtmatigheidsverantwoording door GS is geïntroduceerd. Dit houdt in dat de accountant over boekjaar 2027 een getrouwheidsverklaring gaat afgeven. De rechtmatigheidsverantwoording van GS maakt deel uit van de jaarrekening en valt hierdoor onder de getrouwheidsverklaring van de accountant. De accountant toetst dat de informatie van GS in de rechtmatigheidsverantwoording:

- juist, toereikend en volledig is;
- geschikt is voor het doel waarvoor deze wordt verstrekt en
- geen ander beeld oproept, dan overeenkomt met de feiten

De verantwoordelijkheid voor de inhoud blijft bij GS. In dit controleprotocol zijn ook de nadere voorschriften voor de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen.

2.1. Doelstelling

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole en aan GS over de reikwijdte van de rechtmatigheidsverantwoording, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties voor de controle van de jaarrekening 2027 van de provincie Drenthe.

2.2. Wettelijk kader

De Provinciewet, artikel 217, schrijft voor dat PS één of meer accountants aanwijzingen kan geven, als bedoeld in BW2: artikel 393 lid 1, voor de controle van de in artikel 201 van de Provinciewet bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

In het kader van deze opdrachtverstrekking aan de accountant kan PS nadere aanwijzingen geven voor te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties. Tevens zal in de opdrachtverstrekking duidelijk aangegeven moeten worden welke wet- en regelgeving in het kader van het financieel beheer, onderwerp van de rechtmatigheidscontrole zal zijn.

Dit controleprotocol wordt in de vergadering van 11 november 2026 vastgesteld door PS. Met dit controleprotocol (waarin onder andere opgenomen de goedkeuring- en rapporteringstolerantie) stellen PS nadere aanwijzingen vast die specifiek van toepassing zijn voor het controlejaar 2027.

3. Algemene uitgangspunten voor de controle

Zoals in artikel 217 van de Provinciewet is voorgeschreven, is de controle van de in artikel 201 van de Provinciewet bedoelde jaarrekening, uitgevoerd door de door PS benoemde accountant(s), gericht op het afgeven van een oordeel over:

- dat de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en de samenstelling van het vermogen;
- dat de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels, bedoeld in artikel 190 van de Provinciewet;
- dat het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens Algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 217, zesde lid, van de Provinciewet (Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO)), en de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Op 16 april 2025 zijn de wijzigingen in het BBV en de BADO, door middel van een publicatie in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, vastgesteld. De wijzigingen gaan in met terugwerkende kracht naar 1 januari 2025. In de BADO, zijn minimeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven voor zowel de accountant als GS.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het BADO dat de in de jaarrekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen "in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder provinciale verordeningen".

4. Positie en onafhankelijkheid van de Verbijzonderde Interne Controle (VIC)

De VIC-medewerkers vallen bij de provincie Drenthe sinds juli 2023 onder de stafafdeling Unit Control. Deze stafafdeling werkt onder de verantwoordelijkheid van de concerncontroller. De concerncontroller rapporteert rechtstreeks aan de directie en heeft de mogelijkheid rechtstreeks aan GS te rapporteren.

Hiermee beschikt de VIC over voldoende positie en instrumentarium om haar controlewerkzaamheden onafhankelijk uit te voeren.

5. Te hanteren goedkeuring- en rapporteringstoleranties

5.1. Toleranties voor accountant

De accountant accepteert bij de controle bepaalde toleranties en richt zijn controle daarop in. De accountant controleert niet ieder document of iedere financiële handeling, maar richt de controle zodanig in dat voldoende zekerheid wordt verkregen over het getrouwe beeld van de jaarrekening. De accountant richt de controle in op het ontdekken van belangrijke fouten en baseert zich daarbij op risicoanalyses, vastgestelde toleranties en statische deelwaarnemingen en extrapolaties.

Op 16 april 2025 zijn de wijzigingen in het BBV en de BADO, door middel van een publicatie in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden, vastgesteld. De wijzigingen zijn met terugwerkende kracht ingegaan per 1 januari 2025. In de BADO, zijn minimumeisen voor de in de controle te hanteren goedkeuringstoleranties voorgeschreven. PS mogen de goedkeuringstoleranties scherper vaststellen dan deze minimumeisen. PS stellen vast dat voor de externe accountant van de provincie Drenthe voor controlejaar 2027 de minimumeisen gelden:

Goedkeuringstolerantie	Strekking controleverklaring:		
	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding/ Afkeurend
Fouten in de jaarrekening en onzekerheden in de controle (% totale lasten exclusief reservemutaties)	≤ 2%	>2%<4%	≥ 4%

Fouten spreken voor zich. Onzekerheden zijn minder hard kwantificeerbaar. Op basis van de werkelijke lasten in de jaarrekening 2027 worden de definitieve tolerantiegrenzen voor 2027 bepaald. Om een beeld te geven hoe het eruit kan zien een rekenvoorbeeld op basis van de gegevens uit de jaarrekening 2025.

Totale lasten exclusief reservemutaties 2025 € 381.590.122, dit is de berekeningsgrondslag.

- totale fouten en onzekerheden kleiner dan of gelijk aan ca. € 7,6 miljoen: goedkeurende verklaring;
- totale fouten en onzekerheden tussen ca. € 7,6 miljoen en ca. € 15,2 miljoen: verklaring met beperking;
- totale fouten en onzekerheden groter dan of gelijk aan ca. € 15,2 miljoen: verklaring oordeelonthouding/ afkeurend

Voor de rapporteringstolerantie stellen PS als maatstaf elke fout of onzekerheid groter dan of gelijk aan 10% van de fouten-goedkeuringstolerantie. Naast deze kwantitatieve benadering zal de accountant ook een kwalitatieve beoordeling hanteren (professional judgement). De weging van fouten en onzekerheden vindt ook plaats op basis van professional judgement. Op basis van voorgaande rekenvoorbeeld is de rapporteringstolerantiegrens dan € 763.000.

De accountant richt de controle in, rekening houdend met de rapporteringstolerantie om te kunnen waarborgen dat alle gesignaleerde onrechtmatigheden die dit bedrag overschrijden ook daadwerkelijk in het verslag van bevindingen worden opgenomen.

5.2. Toleranties voor GS

De verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheidsverantwoording door GS bedraagt wettelijk ten hoogste 2% van de totale lasten van het controlejaar exclusief de toevoegingen aan de reserves. Om harmonie in de controle te houden worden de GS-grenzen gelijkgesteld aan de accountantsgrenzen,

dus goedkeuringstolerantie 2%. Op basis van de werkelijke lasten in de jaarrekening 2027 wordt de definitieve grens voor betreffend jaar bepaald. Op basis van voorgaande rekenvoorbeeld is de grens om fouten te rapporteren € 763.000 en beperkt toe te lichten, zodra de grens van € 7,6 miljoen is overschreden moet het uitgebreid worden toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

6. Reikwijdte controle

De accountantscontrole op getrouwheid voor de jaarrekening 2027 is gericht op 6 criteria. GS legt hierover, in haar rechtmatigheidsverantwoording geen verantwoording af. Het gaat om de criteria calculatiecriterium, valuteringscriterium, adresseringscriterium, volledigheidscriterium, aanvaardbaarheidscriterium en leveringscriterium.

De rechtmatigheidsverantwoording van GS voor de jaarrekening 2027 is gericht op 3 criteria, zijnde begrotingscriterium, 'misbruik & oneigenlijk gebruik'-criterium en voorwaardencriterium.

De controle voor het boekjaar 2027 is limitatief gericht op: naleving van wettelijke kaders, zoals opgenomen in het normenkader 2027. In het normenkader 2027 staan limitatief de wet- en regelgeving die wordt getoetst bij de controle van de jaarrekening. Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen. Als en voor zover bij de controle materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd, worden deze in de rapportage en oordeelweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door Provinciale Staten (PS) of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college naar ambtelijke organisatie, GS-besluiten, vallen daarbuiten. Wel worden in de controle betrokken kaderstellende GS-besluiten, met financiële beheershandelingen, die verplicht zijn gesteld door hogere regelgeving of PS-besluiten c.q. verordeningen. Als het opstellen en nemen van een collegebesluit verplicht is gesteld, wordt getoetst of het voorgeschreven besluit daadwerkelijk door het college is genomen. Als wet- en regelgeving ook inhoudelijke eisen aan het collegebesluit stelt, wordt ook gecontroleerd of aan deze eisen is voldaan.

7. Rapportering door accountant en GS

7.1. Interim-controle door accountant

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een interim-controle uitgevoerd. Deze controle is gericht op de interne beheersing van belangrijke bedrijfsprocessen en een voorbereiding op de jaarrekeningcontrole. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een verslag (managementletter) uitgebracht aan GS. Bestuurlijk relevante zaken worden, op grond van de overeengekomen rapportagewensen, ook aan PS gerapporteerd.

7.2. Verslag van bevindingen en controleverklaring door accountant

In overeenstemming met de Provinciewet wordt over de jaarrekeningcontrole een accountantsverslag uitgebracht aan PS en in afschrift aan GS. In het accountantsverslag wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw financieel beheer en een getrouwe verantwoording daarover waarborgen. Tevens geeft de accountant zijn bevindingen over de juistheid en volledigheid van de rechtmatigheidsverantwoording. De controleverklaring geeft het oordeel van de accountant weer over de gepresenteerde financiële gegevens in de jaarrekening.

7.3. Rapportering aan GS door VIC

De VIC stelt per gecontroleerd proces een controle memo op, deze memo's zijn voor de verantwoordelijke themamanagers en worden, als nodig, met ze besproken. De meest belangrijke bevindingen uit deze memo's worden opgenomen in de rapportages van de VIC aan directie en GS.

Rondom de start van de interim-controle door de accountant, rapporteert de VIC aan GS over de uitkomsten van haar controlewerkzaamheden ten behoeve van de rechtmatigheidsverantwoording. Rond de start van de jaarrekeningcontrole van de accountant zal de VIC haar bevindingen rapporteren aan de directie zodat verbeteracties en/ of aandachtspunten in de organisatie kunnen worden uitgezet. GS ontvangt per jaareinde alle bevindingen verwerkt in de rechtmatigheidsverantwoording. Mocht het beeld significant afwijken van de stand per 'interim-controle' dan zal ook nog afzonderlijk gerapporteerd worden aan GS.

De controle memo's per proces, de aan GS-interim rapportage, de aan directie jaareinde rapportage en de rechtmatigheidsverantwoording gaan ook naar de accountant. De accountant gebruikt deze rapportage voor de start van haar controles en haar risicoanalyse.

7.4. Controleverklaring en rechtmatigheidsverantwoording

In de controleverklaring 2027 wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de getrouwheidscontrole weergegeven door de accountant. De controleverklaring is bestemd voor PS, zodat PS de door GS opgestelde jaarrekening kan vaststellen.

Over het jaar 2027 legt GS via de rechtmatigheidsverantwoording aan PS verantwoording af over de rechtmatigheid. In deze verantwoording zullen de aspecten die samenhangen met het begrotingscriterium, het misbruik & oneigenlijk gebruikcriterium en het voorwaardencriterium worden weergegeven. De bevindingen naar aanleiding van de controles die de VIC gedurende 2027 uitvoert, zijn de basis en de onderbouwing voor de rechtmatigheidsverantwoording.

In de paragraaf bedrijfsvoering worden de fouten die genoemd zijn in de rechtmatigheidsverantwoording beschreven wanneer deze boven de rapporteringsgrens liggen. Hieraan worden ook beheersmaatregelen gekoppeld om deze fouten in de toekomst (proberen) te voorkomen.

2. Normenkader

Normenkader Rechtmatigheid 2027

Inleiding

Dit document bevat het normenkader rechtmatigheid (hierna: normenkader) voor de uitvoering van de financiële rechtmatigheidscontrole binnen de Provincie Drenthe over 2027.

Het normenkader voor de rechtmatigheidscontrole is een set van regelgeving waaraan de Provincie Drenthe in het kader van de rechtmatigheid moet voldoen. De set omvat zowel Europese regelgeving, wettelijke bepalingen als eigen regelgeving. Het normenkader ingedeeld naar de nieuwe organisatie met domeinen, zoals die zijn ingericht na de organisatieontwikkeling binnen Provincie Drenthe.

Voor wettelijke bepalingen geldt dat zij alleen van belang zijn als ze financiële beheershandelingen omvatten. Wettelijke bepalingen zonder financiële beheershandelingen dienen wel nageleefd te worden, maar spelen voor de rechtmatigheid geen rol.

Kaderstellende collegebesluiten vallen niet expliciet onder het normenkader, maar zijn wel opgenomen voor zover deze bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen. Ook andere besluiten van PS met een kaderstellend karakter en die bepalingen bevatten over financiële beheershandelingen, zijn een verplicht onderdeel van het normenkader (begroting, PS-besluiten over investeringsvoorstellen, beleidsnota's).

De indeling van het normenkader is sinds 2025 gewijzigd van proces naar domeinen en thema's. De reden om dit te doen is omdat vanuit de organisatie veel vragen/feedback kwam over de procesgerichte indeling. Deze bleek lastig te volgen en jaarlijks op actualiteit te beoordelen. Om beter aan te sluiten bij hoe de organisatie van Provincie Drenthe sinds halverwege 2023 is ingericht, is gekozen voor een indeling naar domein en thema.

Gedeputeerde Staten van de Provincie Drenthe (GS) gebruikt het normenkader als kaders bij het opstellen van de rechtmatigheidsverantwoording. In deze schriftelijke verantwoording bij de jaarrekening geeft zij aan of zij rechtmatig hebben gehandeld in het betreffende jaar. Dit definitieve normenkader wordt ten behoeve van de jaarrekeningcontrole 2027 door Provinciale Staten vastgesteld.

Domein overstijgend / Provincie breed

Externe regelgeving
• Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG); • Algemene wet Bestuursrecht (Awb); • Burgerlijk Wetboek (BW); • Omgevingswet; • Provinciewet; • Wet Gemeenschappelijke Regelingen.
Interne regelgeving
• Omgevingsverordening provincie Drenthe; • Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Provincie Drenthe 2024.

Domein Bedrijfsvoering

Informatie, Data en Automatisering

Externe regelgeving

Geen.
Interne regelgeving
Geen.

Inkoop

Externe regelgeving
• Aanbestedingsreglement Werken 2016 (ARW 2016); • Aanbestedingswet 2012; • Europese aanbestedingsrichtlijnen voor werken, diensten en leveringen; • Gids proportionaliteit.
Interne regelgeving
Geen.

Subsidies

Externe regelgeving
• Algemene groepsvrijstellingsverordening (Verordening EU) nr. 651/2014; • Artikelen 4, 16, 107, 108 en 109 Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; • DAEB-Vrijstellingsbesluit (Besluit (EU) 2025/2630) ; • De-minimisverordening voor diensten van algemeen economisch belang (Verordening (EU) nr. 2023/2832); • De-minimisverordening voor de landbouwsector (Verordening (EU) nr. 1408/2013 ; • De-minimisverordening (Verordening EU 1407/2013); • De-minimisverordening (EU) nr. 2023/2831; • Kaderbesluit nationale EZK en LNV-subsidies; • Kaderwet EZ-, LNVN- en KGG-subsidies; • Landbouwwijzigingsverordening (Verordening (EU) 2022/2472) ; • Regeling nationale EZ-, LNVN- en KGG subsidies; • Wet Bibob ; • Wet Terugvordering staatssteun.
Interne regelgeving
• Algemene subsidieverordening provincie Drenthe 2023.

Interne dienstverlening

Externe regelgeving
Geen
Interne regelgeving
Geen

Domein Bestuur & Organisatie

Personeel, Organisatie & Vitaliteit

Externe regelgeving
• Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP-reglement); • Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA); • Arbeidsrecht (BW:7) (jurisprudentie); • CAO Provinciale sector; • EU-richtlijn Loontransparantie; • Evaluatiewet WNT; • Pensioenwet; • Rechtspositiebesluit decentrale politieke ambtsdragers;

• Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers; • Sociale verzekeringswetten (o.a. WW, ZW, WGA, WAZO, WIEG, Wbo, WIA en WAO); • Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB); • Wet Deregulering Beoordeling Arbeidsrelaties (DBA); • Wet Loontransparantie; • Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA); • Wet Normering Topinkomens (WNT); • Wet op de loonbelasting 1964; • Wet Regulering Beoordeling Arbeidsrelaties (Wet VBAR); • Wet toelating terbeschikkingstelling van arbeidskrachten (Wtta); • Zelfstandigenwet.
Interne regelgeving
• Verordening rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers Provincie Drenthe 2019; • Verordening vergoeding Statenfracties.

Financiën, Planning & Control

Externe regelgeving
• Algemene wet inzake rijksbelastingen; • Besluit Begroting & Verantwoording (BBV); • Besluit leningvoorwaarden decentrale overheden (Blido); • Financiële-verhoudingswet (provinciefonds); • Informatie voor derden (IV3); • Invorderingswet; • Regeling schatkistbankieren decentrale overheden; • Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo); • Regeling verantwoordingsinformatie specifieke uitkeringen (SiSa); • Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden (Ufdo); • Uitvoeringsregeling invorderingswet 1990; • Wet financiering decentrale overheden (Fido); • Wet houdbare overheidsfinanciën (Hof); • Wet op belastingen van rechtsverkeer; • Wet op de motorrijtuigenbelasting; • Wet op de omzetbelasting; • Wet op de vennootschapsbelasting; • Wet op het BTW compensatiefonds.
Interne regelgeving
• Belastingverordening Provincie Drenthe 2026; • Controleverordening Provincie Drenthe 2024; • Financiële verordening Provincie Drenthe 2024; • Nota begrotingsregels Provincie Drenthe 2024; • Nota financiering Provincie Drenthe 2024; • Nota fiscaal beleid Provincie Drenthe 2020; • Nota investeren, activeren, waarderen en afschrijven 2024; • Nota Kostentoerekening en Overhead provincie Drenthe 2026; • Nota reserves en voorzieningen Provincie Drenthe 2024; • Nota weerstandsvermogen en risicomanagement Provincie Drenthe 2024; • Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting Drenthe.

Bestuur, Public Affairs en Juridische zaken

Externe regelgeving
Geen.
Interne regelgeving
• Verordening rechtsbescherming Provincie Drenthe 2026.

Communicatie

Externe regelgeving
• Mediawet.
Interne regelgeving
Geen.

Domein Landelijk Gebied

Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving

Externe regelgeving
Geen.
Interne regelgeving
Geen.

Natuur

Externe regelgeving
• Besluit activiteiten leefomgeving (Bal); • Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl).
Interne regelgeving
• Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer 2016.

Landbouw & Landgebruik

Externe regelgeving
• De-minimisverordening Landbouwsector (Verordening (EU nr. 2024/3118); • EU-kaderverordening Plattelandsontwikkeling Leader + Verordening Europese Structuurfondsen (incl. POP, EPD) • Landbouvvrijstellingsverordening (Verordening (EU) nr. 2022/2472); • Verordening Europese Landbouwsubsidies 2023-2027 Provincie Drenthe.
Interne regelgeving
Geen.

Domein Ruimte

Ruimte & Wonen

Externe regelgeving
• Huisvestingswet 2015; • Klimaatwet; • Wet Kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken; • Wet Kwaliteitsborging.
Interne regelgeving
Geen.

Energie

Externe regelgeving
• Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO); • Europees Just Transition Fund.
Interne regelgeving
Geen.

Water, Bodem & Milieu

Externe regelgeving
• Aanvullingswet bodem Omgevingswet; • Besluit activiteiten leefomgeving (BAL); • Besluit kwaliteit leefomgeving; • Besluit rivierversterking/hoofdwaterkeringen Provinciefonds; • Waterschapswet; • Waterstaatswet 1900; • Wet Milieubeheer.
Interne regelgeving
• Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Drenthe.

Domein Mobiliteit

Verkeer & Vervoer

Externe regelgeving
• Interreg; • Scheepvaartverkeerswet; • Wegenwet; • Wet Luchtvaart; • Wet Personenvervoer 2000.
Interne regelgeving
• Vaststelling Nadeelcompensatieregeling infrastructurele maatregelen en kabels en leidingen provincie Drenthe.

Beheer Wegen & Vaarwegen

Externe regelgeving
Geen.
Interne regelgeving
• Verordening nautisch beheer vaarwegen Provincie Drenthe; • Vaststelling Nadeelcompensatieregeling infrastructurele maatregelen en kabels en leidingen provincie Drenthe.

Projecten Wegen & Vaarwegen

Externe regelgeving
Geen.
Interne regelgeving
• Vaststelling Nadeelcompensatieregeling infrastructurele maatregelen en kabels en leidingen provincie Drenthe.

Domein Samenleving

Cultuur, Maatschappij & Vrijtijdsbesteding

Externe regelgeving
• Wet op specifiek cultuurbeleid.
Interne regelgeving
Geen.

Economie

Externe regelgeving
Geen.
Interne regelgeving
Geen.

